

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

PARAMATTHA DĪPAṆĪ
OR
THE COMMENTARY OF THE
THERI-GATHA

පරමත්ථ දීපනි
නාම
ථෙරිගාථසකථා

සිරිනාථ කුමාරදස මුනසිභාගිධානෙන ච
නිපිට්ඨ මුද්දලයෙ මුද්දපිතා.

බු. ව. 2461
කි.ව. 1917

මිල රු. 105 /=-

පරමනු දීපනී

නාම

චේතනාචාර්යවරයා

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

BHĀDANTĀCĀRIYA DHAMMAPĀLA THĒRA'S

PARAMATTHA DĪPAṆĪ

OR

THE COMMENTARY OF THE

THERI-GATHA

OF THE

KHUDDAKA NIKĀYA, SUTTA PITAKA.

EDITED BY

BIHALPOLA SIRI DĒWARAKKHITA THĒRA,

*Dharmakīrtisīrī Wāḡiswārācārya Pradhāna Nāyaka
of Dewamedī Hatpattuwa, North-west Province,
and Vice-Principal,
Vidyodaya Oriental College, Colombo.*

FINALLY REVISED BY

MAHAGODA SIRI NANISSARA THĒRA,

*Tripitaka Wāḡiswārācārya and Pradhāna Nāyaka,
Principal, Vidyodaya Oriental College, Colombo.*

PUBLISHED BY THE TRUSTEES

DR. CHARLES VIS HEWAVITARNE,

SRINATH KUMAR DAS MOONESINGHE ESQ.

THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS,
SARASWATHI HALL, PETTAH,
COLOMBO (CEYLON).

B. E. 2462.
C. E. 1918.

First Edition 1000 1918

Second Edition 1000 2003

THE LATE
MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875.

DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාචාරණ මැතිනිය

THE LATE
VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.
(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)
Director of Tripitaka Mudharana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER, 1864

DIED 29TH APRIL, 1933

සමාසවුද්ධායක පරිනිබ්බාණසංචාරො වතුපඤ්ඤාසාධකෙ නවසත-
සංවච්ඡරෙ මහානාම ඉන්ද්‍රිය සමස්ස ජම්බුදීපා ලබ්බාදීපමාගතෙන පරම
විසුද්ධ සද්ධාබුද්ධිපතිමණ්ඩිතෙන අනුබුද්ධිබුද්ධිසොසන්තරවරොන ව ධම්ම-
පාලන්තරොන ව උපසෙතන්තරොන ව මහානාමන්තරොන ව බුද්ධදත්ත-
න්තරොනවා'ති බුද්ධිමන්තෙති එතෙති ථෙරවරෙති තිණ්ණංපිටකාන
මන්වණ්ණානාවසෙනාධා කරායො ලිඛිතාති වදන්ති තා පනොතා අධාකරා
නෙවුද්ධිතා. තස්මා ගච්ඡති කාලෙ තා අධාකරායො'ති දුලලහා අහෙසුං.
තස්මා දිවංගතස්ස ධක්ඛාදු පුඤ්ඤ පරිපුණ්ණස්ස සසිමන් හේවාපිතාරණ
මහාසයස්සජ්ඣාසයවසෙන තස්ස ධනබ්බයෙන තොනාණන්තොනා ආඛාලවේ-
ජ්ජාවරියෙන සිරිමතා සි. ඒ. හේවාපිතාරණ මහාසයෙන ව සිරිතාරවුණසිහ
මහාසයෙන ව ධම්මලිචු. ඩී. හේවාපිතාරණ මහාසයෙන ව, පාලාධාකරායො
මුද්ධිතා ව පාකරී කතා ව. තරාපි මුද්ධිතා තා අධාකරායොපි ඉද්දති
සුදුලලහා හවන්ති. තස්මා තාසෙධාකරානං සුලහහාවප්පෙකධිමානෙන
සද්ධාසුඤ්ඤාසම්පන්නෙන සද්ධාසුඤ්ඤාසම්පන්නෙති සිරිලඤ්ඤාරජෙජ ලඤ්ඤ
පරිකකාසාධකාරිනා නීතිවේදීනා ගොසෙලා විජේනායක මහාසයෙන ව
තිස්සරත්තනබුද්ධ මහාසයෙනවා'ති එතෙති අති මහාසයෙති තන්ද අමරසිංහ
මහාසයස්ස සංවිධායකතොනා සම්බුද්ධසාසන මිරිසමිබුද්ධිසාසන සද්ධාබුද්ධි
සම්පන්නාය මහොපාසිකාය දිවංගතායසෝමාවතී හේවාපිතාරණ මන්තිතිතා
ධනබ්බයෙන සම්බුද්ධිපරිනිබ්බාණං අවසානං පඤ්ඤාසාධකෙ අධාපිසති-
මෙවසෙස එසාපනධාකරා නිලකමුද්දණාලයෙ මුද්ධිතා ව පාකරීකතා ව,
හවති.

ලිඛිතමිදමන්. දෙසියන්දර වැවලපියද්දේ සුවිසුඤ්ඤාමාධිපතිනා
විජ්ජාඤ්ඤාති පරිවෙණජ්ඣාකෙනින විජ්ජාදාය පරිවෙණ උපපට්ඨානා-
වරියෙන රාජකීයපණ්ඩිත සන්තති උපාධිධාරිනා පටිනාචරියෙන පලාචෙල
සිරිසද්ධාතිස්සාතිධානෙන නායකන්තරොන සිරිසම්බුද්ධිපරිනිබ්බාණතො
පඤ්ඤාසාධකානං අත්තංවස්සසහස්සානමුපරි අධාපිසතිමෙ සංවච්ඡරෙ
චුස්සමාපස කාලපකෙති එකාදසමතිට්ඨං ගුරුවාරෙ'ති.

PUBLISHER'S NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARANE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his death. He died suddenly on 17 th January 1913, and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 volumes. After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs SOMAWATI HEWAVITARANE who passed away on 10 th January 1982 at the age of 94, had, prior to her death, created the SOMAWATHI HEWAVITARANE TRUST to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertaken this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarane and Somawati Hewavitarane Maha Upasikawa in Sansara and towards their final attainment of Nibbana.

*Noel Wijenaike
Nanda Amerasinghe
Parinda Ranasinghe*

08th October 2003

**Somawati Hewavitarane Trust office,
130, Maligakanda Road, Colombo 10,
SRI LANKA**

PREFATORY NOTE.

With the Theri Gátha Commentary I have the pleasure to bring out the third volume of the Simon Hewavitarne Bequest. The editing of this work has been done by Dharmakirti Sri Wágis-varácarya Bihalpola Devarakkhita Pradhana Nayaka Thero, Vice Principal of the Vidyodaya College.

The three works issued have all been done by the pupils of the late Ven'ble Thero Hikkaduve Sri Sumangala and is a standing testimony to the high Scholarship associated with the Vidyodaya Pirivena.

I have much pleasure in reproducing a short summary of the preface written by the learned editor.

"The Theri Gátha which is included in the Sutta Pitaka of the Buddha's Tripitaka, was incorporated by Maha Kassapa and the other Arhats at the first convocation of the Arhats, in the Khuddaka Nikāya, or if we consider the Buddha's word from the point of view of the Nine classifications (Navāṅga), such as Sutta, Geyya, Veyyākaraṇa, Vedalla, Abbhuta, Gátha, etc. the Theri Gátha has been classified under the Gátha section.

The Theris or the Sisters belong to that large order of noble women who under the enthusiasm of the Buddha's word, renounced the world and entered the Order and very soon developing their spiritual qualities attained the final stage of sanctification.

The utterances of such Theris beginning with Therikā and ending with Sumedhā, wherein are shown the knowledge of the Doctrine, were put together by the Arhats at the first convocation and were called the Theri Gátha.

The Theris are 73 in number, the Gáthas uttered are 527, divided into sixteen Nipātas.

The Commentary of the Theri Gátha known as the Paramattha Dīpaṇi was composed in Pāli by Dhammapāla Thero who consulted the Three Sinhalese Commentaries known as the Maha, Paccariya, and Kurundiya Aṭṭhakathas.

The Buddhist Doctrine cannot be easily understood; and a mere knowledge of Pāli does not enable one to understand the Doctrine without the help of the Commentary nor is it possible to edit without a sound knowledge of the Doctrine.

The Commentaries of the Khuddhaka Nikāya have gone into disuse among learned men and are full of errors, both clerical and textual. I have done the editing of this work after using several old Sinhalese manuscripts and also the Pāli Text Society's publication by Mr. Muller. In this excellent edition however there were many of the correct renderings absent.

But for the pains he has taken over the editing he deserves the greatest praise."

C. A. Hewavitarne.

6th September, 1918,

P R E F A C E.

සිරිසතපුගතතරාගතෙන විගතාසෙසයාලෙසපථෙන තිලෝකෙක නාථෙන භගවතා භාසිතෙ සතීතෙ සකලසත්තාතිතෙ අමතාවගෙ සුත්තනන්ට්ටකපරියාපනතායං ථේරීගාථා පඨමමහාසඬ්ඨිකාරකෙති පරිසමඤ්ඤපනෙතති මහාබිණ්ණසවයෝරෙති නවසු සාසනසෙනසු ගාථාසත වසෙන සඬ්ඨිතා බුද්ධකතිකායනෙතාකතා බුද්ධකානං ධම්මකඛ්ඛානං සමුගතො තිවාසතො ච; යා ඛො පනාසෙසගුණගණවණ්ණිවාසිනො දිනවණ්ණෙසුනො මුනිනො භික්ඛුනිසංඝෙ සුප්පතිදීපන පුප්ඵගතෙ තත් තත් ගාමනිගමරාජධානියු ඤාලියො ඤාලසුඤ්ඤායො ඤාල ඤාමාරිකායො බුබුසුබුබුතං ධම්මසුධම්මතං සඬ්ඝසුප්පනානං ච සුත්තා සාසනෙතිප්පසනා සංසාරෙ ච සඤ්ඤාතසංවෙගා සංසාරාමිතෙ මාතා පිතරො ච ඤාතකෙ ච අනුජානාපෙත්වා සාසනෙ උරා දත්වා පබ්බජිතා සමානා සීලාචාරදිගුණසංකීර්ණිකා සංවෙන්නියො වාසමන්නියො අවරෙතෙව අරහත්තං සමාසංකප්ප, තා හි පනුනාපථෙවකසම්මාති අනාවිලසඬ්ඝප්පාති සුචිත්තතථිතතාති කතාධිකාරති සාපදනාති ථේරීකාදීති සුමෙධාපරියොසානාති උදනාදිවසෙන තත් තත් භාසිතා ගාථා සථාපුත්තෙති සඬ්ඨිතිකාරකෙති මහාබිණ්ණසවයොති එකජඣං සඬ්ඨිතා ථේරීගාථාති ධම්මා, තස්සා භාණ්ඩාරතො සාධිකා මෙ භාණ්ඩාර, තිසත්තතිපරිමාණා ථේරියො, සත්තවිසාධිකපථසතපරිමාණා ගාථා, නිපාතතො පත සොලස නිපාතා ගොනති, දුතතං ගෙනං ථේරගාථස්සකථායං:-

“එකකතිපාතො එකුත්තරවසෙන යාච නවකතිපාතාහි නවතිපාතා, එකාදසතිපාතො, වාදසතිපාතො, සොලසතිපාතො, විසතිතිපාතො, තිංස නිපාතො, වත්තාළිසතිපාතො, මහාතිපාතොති, සොලසතිපාතසංඛගා, තත් එකකතිපාතෙ අඤ්ඤාපථේරියො අඤ්ඤාපථෙව ගාථා, දුකතිපාතෙ දස ථේරියො විසතිගාථා, තිකතිපාතෙ අඤ්ඤාපථේරියො වතුච්ඡිසතිගාථා, වතුකක නිපාතෙ එකාථේරී වතසෙසා ගාථා, පචකතිපාතෙ වාදසථේරියො සඬ්ඨිගාථා, ඡකකතිපාතෙ අඤ්ඤාපථේරියො අඤ්ඤාපථේරියො, සත්තකතිපාතෙ තිසෙසා ථේරියො එකවිසතිගාථා, අඤ්ඤාපථානතො පඤ්ඤා සොලසතිපාතා එකෙකා ථේරියො තං තං නිපාතපරිමාණා ගාථා, විසතිතිපාතෙ වතසෙසා ථේරියො සත්තනවුතිගාථා, තිංසතිපාතෙ එකා ථේරී වතුකතිසංගාථා,

වනනාළිසතිපානෙ එකා ථේරී අඬවනනාළිස ගාථා, මහානිපානෙපි එකා ථේරී පඤ්ඤායනනති ගාථානි එවමෙත් නිපානානං ථේරීනං ගාථානව පරි මාණං වෙදිනබ්බ” නති.

එවං පරිවර්තනපරිමාණානං ථේරීගාථානං අඬකථා පන පාවචනට්ඨ කථාකරණේ කතාසිකාරස්ස ගරුඤානියස්ස නිවිටකපරියන්තිපභෙදෙ සාට්ඨකථේ අප්පටිගතබ්බිප්පභාවස්ස විභාවිතො මහාකවිනො‘නුබ්බිබ්බි සොසඤ්චරසාමිනො අඬකථාකරණප්පට්ඨන්. තදන්තිකාව සුභා සංජාත පිඨියොමනස්සෙන නදවසෙසඬකථාදිකරණේ පුරායමුප්පිතකමුත්තා සංවොදිතවිනෙතන තඤ්ඤාලිකෙන සකසමයසමයන්තරපාරදස්සිනා බදර ඩිත්මහාවිහාරවාසිනා ආචරියධම්මපාලඤ්චරමහාසාමිනා මහාවිහාර පරමපරාගතාසු මහාඬකථාපමුඛාසු පොරාණඬකථාසු සමාගතනයමොග ගෙනා තනතිභාසාය විරටිතා සුපරිසුඛා ලඬකාදීපෙ දීඝමඬානං පදිපිතා මනිස්සරගතතස්ස අධම්මිකස්ස රාජසීගමගීපාලස්ස යාව රජොදයා අසඬකුලා සමහාවිතා වාසි.

තනොථරං තෙන රඤ්ඤ භියෙතාසොමන්තාය තෙසු තෙසු පොඤ්ඤාල සෙසු බහුති සඬමමපොඤ්ඤානි වඤ්ඤානි ගන්තානි ව චිත්තාසිකානි තනතා කුලිභුතානි; තථාපි තානි විරලජාතානි යත් කන්චි සාවසිඬානි අප්ප දෙසද්ධානි පොඬකානි පුරාණභුතානි අජ්ජාපි දිස්සන්ති යෙව. එතරහි පන ලඬකායං බහුසො දිස්සමානානි මරමමරකඬතො සීගලකඬරං පරි වත්තිතානි නුතනානි පටිපොඤ්ඤානි අබ්ගතලෙඬකප්පමාදපතිතෙහි උභ්නාතිරිත්තවිසමපදපාඨෙහි ආකුලවතාකුලිභුතානි අනන්තපදසංසුත්තානි පඬතපාඬතාදිසු සබ්බෙස ඤායකරුහි පොඬකාගාරපුරණමකතානි නිරන්තරානි විය බෙදානුත්තොනති යතාමකඬරෙතො පරිවත්තිතානි තතො පසන්තරුහි අනන්තදෙසානිහි ඤායන්තෙපි. තස්ම ථේරීගාථඬ කථාදීනං බුද්දකතිකායන්තොගධානම්මෙසං පාඬසොධනං යථා පරිස්සම කරං, න තථා සත්තං සමිතං පරිභාවිතානං පරිසිලිතානං අඬභුත්තරඬ කථාදීනං.

ඉමිස්සා ථේරීගාථඬකථාය පාඬසොධනං පති රතනත්තයමාමිකස්ස සාසනාභිවුච්ඡාය සඤ්ජාතසඬාදිගුණානිසයස්ස “සඬමන්ගෙවාපිතාරණ” නාමිකස්ස දිව්ඛගතස්ස ඤායසානුරූපතො පඬිඤාපිගාය නිවිටකමුද්දපන සමිඬියා සමාරුඬිතොගං චරන්තනානි අචරන්තනානි ව යත්ලිඛිතපටි පොඬකානි වෙව ආඬගලියකඬරෙන මුද්දිතපොඬකා ව සංසද්දෙත්වා සමෙත්වා පටිසඬිකරණේ ව්‍යාවටොමති, තස්මිං හි පටිසඬිකරණේගං පුරලිඛි තානි ගරුකරොත්තො පාලියා සමුදධ්වනි නිදස්සනපාඬානි වාඤ්ඤාසං සංවණ්ණනානං සමඬානානි ව මහතා පරිස්සමෙන තතො තතො පරිසෙ සිය සමෙත්තො සාකුලානි ඬානානි නිරාකුලානි කුරාමානො කුසග්ගිය බුඬිතො නානාභාසා සද්දනායාදිසු නිපුණන්තරඤ්ඤානිනො සිරිඤ්ඤාණියරාගි ඬානස්ස සතිස්සරස්ස නිවිටකවාසියරාවරියස්ස මතමනුගමම සථාධම්මං සථාසථං නිමමලිකරෙත්තො විසදිසඬානානි වෙකඬ්චානි උපපරිකඬි තබ්බානි අමොලිපි පරිපාටියා සොජෙත්තො පරිසොධෙසිං.

සංයෝධනෙකම්. ලබෙසු පොළකෙසු සිරිසෙබ්බකඩසෙලනගරේ පුප්ඵාගමවහාර සබ්බකපරිවෙණාධිපතිනෝ සිරිසිඬුන්ද්‍රානපර පාදසාස සකාසා ලබි වෙව සබරගාමදිසායං “එම්පියගොඩ” සුවසුඩාගමනා ලබ්බාති වෙ පොළකාති පුරුණතරුනිති සලලකෙව. කසොති වෙ? බහුති පොළකාති සමොලොකිය සොධිතාති සම්ප්‍රිතාය ආබ්‍යුලියකඩරෙති මුද්දිතාය පෙරිගාර්ථකපායපි අදිසාමානානං පදපායානමනවර්තානං විර්ථමානතො, කසො තාති මම පරිසමෙ බහුපකාරාති අහෙසු.

අපිවෙළු ගාරාසු දිසානෙත සද්දසථේ දුලලහාති “පවජ්ජෙ හවසමපනෙත” ඉව්වාදීති වෙව, පාලියා අදිසාමානාති “ඉබ්බාලකුයා” ඉව්වාදීති පාකතවචනාති ව මඤ්චුඛිතං නානාභාසාසු අජේකානං සමෙමාහකරුනි ධානාති. තාති හි-“බුධිවචනකම්. හි සද්දතො ව අභිතො ව අධිපායතො ව අකරිචිතකානං සද්දසථකබ්බසමමුසා නායානභුතා පාලිතායා විච්චා දිසානාති”ති ව “ගතවා පන බොධනෙයසානං අජ්ඣායසානුලොමතො ධම්මසභාවං අවිලොමෙනො තථා තථා දෙසනං නිසාමෙති”ති ව එවමාදිකං ආවර්ජයවචනමනුසාරනෙත හි සනෙත හි යථාමෙත හි තථා ගරුකාතබ්බාති. ඉවෙවමසො සංයෝධනෙ යාති කාතිව විරුධයානාති ලබ්බනාති වෙ නාදිසානං ගාරාසු සංවිර්ථමානානං අභිකරානුසාරෙන ව අභිකරාය සංවිර්ථමානානං ගාරානුසාරෙන ව සුවිඤ්ඤායසනො විසුං සුඛිපතතම්හ න යොජ්තං. අපිව දුතියපිඨෙ පඤ්චවිසතිමපනාතිසං ‘බ්‍රහ්මනා’ ඉති ‘බ්‍රහ්මනො’ ඉතිව 176 පිඨෙ වර්ග පාතිසං ‘අබ්බලඝ්භිතාය’ ඉති ‘අබ්බලඝ්භිතාය’ ඉතිව 196 පිඨෙ වතුච්චිතම පනාතිසං ‘වාතුරියසොභිතා’ ඉති ‘වාතුරිය සොභි’ ඉතිව සුචපායතො දඤ්ඤාධිති.

සුනිසමම පුරුලිපි සමෙළු
ලිපිදෙසෙන පද්ධිතං පහාසිං
සතිතථිතිතථපඤ්ඤානං
පමුදනතං සුනිසමමකාරිනො සෙ.

විතං සමෙතාය කතාය සුඛියා
විතං සමමමපවතති සිඛියා
විමුතතිසමපතතිසම්ඛියා ධියා
මහිඛියා වත්ථු තමභ්‍යාබොධියා.

මුද්දපිතායං සිරිසකාසමුතිනො පරිනිබ්බාණා කණ්ණරසණ්ණවකඨි මිතෙ වතතමානෙ තුරගසංවච්ඡරෙ ආසාලගමාසෙ සුකකපකෙව පණ්ණ රසිතිපියං භුමවාරෙති.

Biharpola Sri Dewarakkhita,

ලකඛණ විකුණුව.

ABBREVIATIONS.

- සි. I.=සංඛ්‍යාරාජපරිච්ඡේදපොතේ සංකල්පපොත.
සි. II.=“එමිටියොග්‍රැෆි” පුත්‍රපුත්‍රාරාමපොතේ සංකල්පපොත.
සි. III.=“දෙමව්ල” සම්මතපරිච්ඡේදපොතේ සංකල්පපොත.
සි. IV.=“කසිකාවල” පුනරුත්ථාපපොතේ සංකල්පපොත.
සි. V.=“බෙම්බුල්ලේ” සිරිවඩ්ඪනාරාමපොතේ සංකල්පපොත.
මු.=“මුලර්” නාමිකෙන ආරාධනාසකරණෙ මුද්‍රිත.
ම. අ.=මරමකකරණෙ මුද්‍රිතඅපදනපාලි.
සං. පා.=සංයුතතනිකායපාලි.
පා.=පරිච්ඡේදපාලි.

සු වි ප න්‍යං.

CONTENTS.

විසයමතානි.	පිටිමක.	විසයමතානි.	පිටිමක.
නිදන	1	3.1.1. අ. සාමාය ථේරියා	
1.1.1. අඤ්ඤාතරුය		ගාරාවණණනා	36
ථේරියා ගාරාවණණනා	4	3.1.2. උත්තමාය	37
1.1.2. මුත්තාය	6	3.1.3. අ. උත්තමාය	39
1.1.3. පුණණාය	7	3.1.4. දන්තිකාය	41
1.1.4. නිසාය	9	3.1.5. උබ්බිරියා	42
1.1.5-10. නිසාදීනං	9	3.1.6. සුක්කාය	45
පඨමවග්ග වණණනා 10.		3.1.7. සෙලාය	49
1.2.1. මුත්තාය ථේරියා	11	3.1.8. සොමාය	52
1.2.2. ධම්මදින්නාය	12	නිකනිපාත වණණනා 53.	
1.2.3. විසාමාය	16	4.1. හඤ්ඤාපිලානියා	53
1.2.4. සුමනාය	16	වතුක්කනිපාත වණණනා 59.	
1.2.5. උත්තරාය	17	5.1.1. අඤ්ඤාතරුය	80
1.2.6. මුක්ඛසුමනාය	18	5.1.2. විමලාය	81
1.2.7. ධම්මාය	18	5.1.3. සිසාය	82
1.2.8. සමාය	19	5.1.4. සුඤ්ජනාය	84
එකනිපාත වණණනා 19.		5.1.5. නාඤ්ඤාතරුය	89
2.1.1. අභිරුපනාය	19	5.1.6. මිත්තාකාලිකා	70
2.1.2. ජෙනනාය	22	5.1.7. සකුලාය	72
2.1.3. සුමමගලමාතුයා	22	5.1.8. සොණාය	75
2.1.4. අභික්කාසියා	24	5.1.9. හ. කුණ්ඩලකෙසාය	79
2.1.5. විත්තාය	26	5.1.10. පටාමාරාය	86
2.1.6. මෙත්තිකාය	28	පඨමවග්ග වණණනා 93.	
2.1.7. අ. මෙත්තාය	29	5.2.1. නිංසමත්තානං	93
2.1.8. අභයමාතුයා	31	5.2.2. වතුය	95
2.1.9. අභයාය	33	පඤ්ඤානිපාත වණණනා 96.	
2.1.10. සාමාය	35	6.1.1. පඤ්ඤාතරුය	96
දුකනිපාත වණණනා 36.		6.1.2. වාසෙසියා ථේරියා	98
		6.1.3. ධම්මාය	100

විෂයවිකෘති.	පිටිබිඳ.	විෂයවිකෘති.	පිටිබිඳ.
6.1.4 සුජාතාය වණනනා	108	16.1. පුණණාය	157
6.1.5. අනොපමාය	109	සොලසනිපාත වණනනා 162.	
6.1.6. මහාපජාපනිගොනමියා	110	20.1. අමිපාලියා	162
6.1.7. ගුත්තාය	125	20.2. රෙභිණියා	168
6.1.8. විජයාය	127	20.3. වාපාය	172
ජනකනිපාත වණනනා 128.		20.4. සුඤ්ඤා	178
7.1. උත්තරාය	128	20.5. සුභාකමොරධිතාය	184
7.2. වාලාය	129	විසතිනිපාත වණනනා 190.	
7.3. උපවාලාය	131	30.1. සුභාජ්වකමිවනිකාය	191
සත්තකනිපාත වණනනා 133.		තිංසනිපාත වණනනා 200.	
8.1. සිසුපවාලාය	133	40.1. ඉසිදුසියා	200
අභිකනිපාත වණනනා 135.		වතනාලිසනිපාත වණනනා 207.	
9.1. වඩ්ඪමානාය	135	මහානිපාතෙ 1. සුමෙධාය	207
නවකනිපාත වණනනා 138.		මහානිපාත වණනනා 227.	
11.1. කියාගොනමියා	138	ගජපරිසමන්ති	228
එකාදසකනිපාත වණනනා 141.		අනුක්කමණියා	229
12.1. උපපලවණණාය	145		
මාදසකනිපාත වණනනා 157.			

ප ර ම න් දී ප නී

නාම

ථේරී ගා ථ ට්ඨ ක ථා.

නමෝ නායක ගගවතො අරහතො
සමමා සමුබ්බසා.

ඉදුනි ථේරීගාරානං අන්ධංවණ්ණනාය ඔකාසො අනුප්පභෙත්තු. තථ
සසමා ඉධ භික්ඛුනීනං ආදිතො පඨාය පබ්බජ්ජා උපසම්පද ව පටිලබ්ධි
ගම්ච¹ පකාසෙත්වා අන්ධංවණ්ණනාය කසිරමානාය තථ තථ ගාරානං
අනුප්පභත්ති විභාවෙතා පුකර හොති පුපාකවා ච, තසමා තං පකාසෙතා
ආදිතො පඨාය සමෙඛිපතො අයමානුපුබ්බිකථා.

අසංඝි ලොකනාරො “මනුස්සතනං ලිඛ්‍යමප්පනි” ත්‍යාදිනා වුත්තාති
අභිඛ්‍යාති සමොධානෙත්වා දීපඛිකරස්ස හගවතො පාදමුලෙ කතාභි
නිත්තරෙ සමතිංසපාරමිසො පුරෙතො වතුච්ඡතිසා බුධානං සාත්තික
ලබ්ධිකාරණො අනුකක්‍ෂමෙන පාරමිසො පුරෙත්වා ඤාතථවරියස
ලොකථවරියස බුධථවරියස ච කොටිං පත්වා තුසිතභවතෙ
නිබ්බතතිත්වා තථ සාවතාපුකං ධත්වා දසසහස්සවක්කවාලදෙවතාභි බුධි
භාවාය:-

“කාලො සං තෙ මහාචර උප්පජ්ජ මාතුකුච්ඡිසා,
සදෙවකං තාරයතොසා බුජ්ඣස්ස අමතං පද” නති

ආයාචිතමනුස්සුපපතතිසො තාසං දෙවතානං පටිඤ්ඤං දත්වා කත
පඤ්චමහාචිලොකතො සක්‍යරුජ්ඣලෙ පුබ්බදනමහාරුජ්ඣස ගෙගෙ සතො
සමපජානො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කතොසා දසමාසෙ සතො සමපජානො තථ
ධත්වා සතො සමපජානො තතො නික්ඛිතොසා පුමභිනිවතෙ ලබ්ධි
ජාතිසො විට්ඨා ධාතිසො ආදිං කත්වා මහතා පරිහාරෙන සමමදෙව පරි
හාරියමානො අනුකක්‍ෂමෙන වුඤ්ඤං පතොසා තිස්ස පාසාදෙපු විවිධනාටකජන
පරිවුතො දෙවො විස සමපතතිං අනුභවතොසා ජ්ණ්ණව්‍යාධිමතදස්ස
තෙන ජාතසංවෙතො ඤ්ණස්ස පරිපාකතං ගතත්තා කාමෙපු ආදිනවං
තොක්කමෙම ච ආනිසංසං දිස්වා රුහුලකුමාරස්ස ජාතදිවසෙ ඡතනාසහාසො
කත්තං අස්සරුජං ආරුහො දෙවතාභි විවට්ඨාරෙන අඛිංසනික්කසමසෙ
මහාභිනික්කමණං නික්කමිත්වා තෙනෙව රත්තාවසෙසෙන තිණ්ණි රජ්ජාති

1. මු. ඕ. III & IV. ආදිතො සථා පබ්බජ්ජා උප්පමෙද ව පටිලබ්ධි කං.

අභිකක්‍ෂමිතිය අනොමානදීනීරං පඤ්ඤා සම්මාදර්ශනාමුත්තමා ආනිතො අර
හනතධිජ්ඣෙතො පබ්බතො. තාවදෙව වස්සසතිකථෙරො¹ විය ආකප්ප
සම්පන්නො, හුත්වා පාසාදිකෙන ඉරියාපථෙන අනුක්‍ෂාලෙන රාජගහං පත්‍රා
තත් පිණ්ඩං වරිත්වා පණ්ඩවපබ්බතපඤ්ඤායෙ පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජිත්වා
මංගධරජෙන රජෙත්ත නිමග්ගියමානො තං පටිකඛිපිත්වා හග්ගවස්සාරාමං
ගන්ත්වා තස්ස සමයං පරිගණ්හිත්වා තතො ආලාරුද්දකානං සමයං පරි
ගණ්හිත්වා තං සබ්බං අනුලං කරිත්වා අනුක්‍ෂාලෙන උරුවෙලං ගන්ත්වා
තත් ජබ්බස්සානි දුක්ඛාරකාරිකං කත්වා තාස අරියධම්මපටිවේධස්සාභාවං
ඤ්ඤා “නාසං මග්ගො ඛොධායා”ති ඔලාරිකං ආහාරං ආහරනෙතා කතිපා
තො ඛලං ගාහෙත්වා විසාඛපුණ්ණමදිවසෙ සුජාතාය දිනතවරහොජනං
භුඤ්ජිත්වා සුවරාණපාඨං නදියා පටිසොතො බිපිත්වා ‘අප්ප ඛුඛො හවිස්සාමි’ති
කතසන්තිසානො ගායණසමයෙ කාලෙන නාගරාජෙන අභිඤ්ඤාභුණො
බොධිමණ්ඩො ආරුක්‍ෂා අවලසානෙන පාචනලොකධාතුඅභිමුඛො අපරජිත
පලලභික නිසින්නො චතුරඛ්‍යමන්තාගතං පිරිසං අධිසාය සුරියෙ
අනන්තඛ්‍යතෙ සෙව මාරඛලං විධමිත්වා පඨමයාමෙ පුබ්බනිවාසං අනුස්ස
රිත්වා මජ්ඣිමයාමෙ දිඤ්චකත්‍රං විසොධෙත්වා පච්ඡිමයාමෙ පටිච්ච
සමුප්පාදෙ ඤ්ඤා ඔහාරෙත්වා අනුලොමපටිලොමං පච්චසාකාරං සමම
සන්නො විපස්සනං වංශස්ථිත්වා සබ්බබ්‍රුවෙති අධිගතං අනඤ්ඤාසාධාරණං
සමමාසමොධිං අධිගන්ත්වා නිබ්බාණාරම්මණාය ඵලසමාපන්නියා තත්ථෙව
සත්තායං විහිතාමෙත්වා පොතොව නාසෙන ඉතරස්සතාහෙපි බොධිමණ්ඩ
සෙව විහිතාමෙත්වා රාජාසනනමුලෙ මධුපිණ්ඩකහොජනං භුඤ්ජිත්වා පුන
අප්පාලනිශ්‍රොධමුලෙ නිසින්නො ධම්මනාය ධම්මගම්භිරතං පච්ච
චෙකඛිත්වා අප්පාසකුක්කනාය විගත නමනෙන මහාමුත්තමා ආයාපිතො
මුඛවකත්‍රා ලොකං ඔලොකෙනෙතා භික්ඛිඤ්ඤාමුදිඤ්ඤාදිහෙදෙ සතෙත
දිස්වා මහාමුත්තමා ධම්මදෙසනාය කතපටිඤ්ඤා “කස්ස භුඛො අහං පඨමං
ධම්මං දෙසෙය්‍ය”න්ති ආවජෙත්තො ආලාරුද්දකානං කාලකතභාවං
ඤ්ඤා “බහුපකාරං ඛො මෙ පඤ්චවංශියා සෙ මං පධානපභිතතතං උපඨ
හිංසු. සත්තනාහං තෙසං පච්චංශියානං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍ය”න්ති
විදින්නො ආසාදිපුණ්ණාමයං මහාබොධිතො බාරණසිං උද්දිස්ස අසා
රසයොජනං මග්ගං පටිපන්නො අනතරමග්ග උපකොන ආර්ථකොන
සභිං මන්නොත්වා අනුක්‍ෂාලෙන ඉසිපතනං පත්වා තත් පඤ්චවංශියෙ
සඤ්ඤාපත්වා “චෙ මෙ භික්ඛවෙ අනො පබ්බතෙන න සෙවිතබ්බං”ති
ආදිනං ධම්මවක්කප්පවත්තනපුත්තනනාදෙසනාය අඤ්ඤා කොණ්ඩඤ්ඤා
මුඛා අසාරසමුභවකොටිසං ධම්මාමතං පායෙත්වා පාපිපදෙ හද්දිසෙත්ථරං
පකබස්ස දුභියායං චප්පත්ථරං පකබස්ස තභියායං මහානාමසෙත්ථරං
චතුප්පියං අසඤ්ඤාත්ථරං සොතාපතරිථලො² පඨිසාපෙත්වා පචමියං පන
පකබස්ස අනතලකාමිපුත්තනනාදෙසනාය සබ්බෙව අරහතො පඨිසා
පෙත්වා තතො පරං සඤ්ඤාපත්වෙ පඤ්චපඤ්ඤාසුරියෙ, කප්පාසික
වනසංකොතිංසමතො හද්ද මග්ගිසෙ, ගයාසිසෙ පිඨිපාසාගො සගස්ස

මනෙත පුරුණපටිලෙහි එවං මහාජනා අරියභූමි ඔනාරෙතා බිබිඹාර
 පමුබානි එකාදසනග්‍රහානි සොනාපකතිථලෙ එකනග්‍රහං සරණතතසෙ
 පතිඨාපෙතා වෙඵවනං පටිග්‍ගහෙතා නත් විහරනොන අසසජ්ඣේරසස
 වාගසා අධිතතපථමමග්‍ගෙ සඤ්ජයං ආපුච්ඡතා සභිං පරිසාය අතතනො
 සන්තිකං උපගතෙ සාපිපුතනමොගාලලානෙ අග්ගඵලං සච්ඡිකතා
 සාවකපාරමියා මත්ඤං පනොත අග්ගසාවකඨානෙ ධපෙතා කාථද්ධිඤ්ඤේ
 රසස අභියාචනාය කපිලවත්ථං ගතතා මානත්ථෙ ඤානසෙක සමකපාටිහා
 රියොන දමෙතා පිනාපං අනාගාමිථලෙ මහාපජාපතිං සොනාපකතිථලෙ
 පතිඨාපෙතා නයදකුමාරං ගුහුලකුමාරං ච පබ්බාජෙතා පුනඳෙව¹ රජ
 ගතං පට්ඨාගඤ්ජි.²

අථාපරෙත සමසෙන සත්ථි වෙසාලිං උපනිස්සාය කුටාගාරසාලායං
 විහරනොත පුබ්බාදනමහාරජා සෙනච්ඡන්තාසෙසව ගෙඨා අරහත්තං සච්ඡි
 කතා පරිනිබ්බාසි. අථ මහාපජාපතියා නොනමියා පබ්බජ්ජාය චිත්තං
 උපපජ්ජි. තතො ඡෙතිඤ්ඤානදිතිරෙ කලගම්චාදපුත්තනතදෙසනාය පරි
 යොසානෙ නිකම්භිතා පබ්බජිතානං පඤ්චනාං කුමාරසත්තානං පාදපරි
 වාරිකා එකඤ්ඤාසයා භුතා මහාපජාපතියා සන්තිකං ගතතා සබ්බාච
 සත්ථුසන්තිකෙ පබ්බජිසාමානි මහාපජාපතිං ඡෙතිසා කතා සත්ථුසන්තිකං
 ගතකුමාමා අග්‍රෙස්ථං, අයං ච මහාපජාපති පුබ්බෙපි එකවාරං සත්ථාරං
 පබ්බජ්ජං යාචිතා නාලත්ථ. තස්මා කපපකං පකෙසායාපෙතා කෙසෙජිඤ්ඤ
 පෙතා කාසායානි අච්ඡාදෙතා සබ්බා නා සාධිකානියො ආදාය වෙසාලිං
 ගතතා ආනන්දඤ්ඤේරෙන දසබ්බං යාචාපෙතා අභිගරාධම්මිපටිග්‍ගහ
 ඤ්ඤාන පබ්බජ්ජං උපසම්පදං ච අලත්ථ. ඉතර පන සබ්බෙපි එකතො උප
 සම්පන්නා අග්‍රෙස්ථං. අයමෙත්ථ සබ්බෙපො-චිත්ථාරතො පනොතං වත්ථ තත්ථ
 තත්ථ පාලියමාගතමෙව.

එවං උපසම්පන්නා පන මහාපජාපති සත්ථාරං උපසම්පත්තිතා අභිවා
 දෙතා එකමන්තං අඨාසි, අථස්සා සත්ථා ධම්මං දෙසෙසි. සා සත්ථුසන්තිකෙ
 කම්මඨානං³ ගහෙතා අරහත්තං පාපුඤ්ඤි. සෙසා ච පඤ්චසත භික්‍ෂුනියො
 නයදකොවාදපරියොසානෙ අරහත්තං පාපුඤ්ඤි.

එවං භික්‍ෂුනීසබ්බෙස පුප්පහිසිතෙ පුච්ඡානෙ තත්ථ තත්ථ ගාමනිගම
 ජනපදරජධානීපු කුලිඤ්ඤො කුලපුණ්ණායො කුලකුමාරිකායො බුඩ්ධි
 පුබ්බිකං ධම්මපුබ්බිකං සබ්බපුප්පටිපත්තිතං ච පුතා සාසනෙ අභිප්ප
 සන්නා සංසාරෙ ච ජාතසංවේශා අත්තනො සාම්පක මාතාපිතාරෙ ඤාතක
 ච අනුජානාපෙතා සාසනෙ උරං දතා පබ්බජිංසු. පබ්බජිතා ච සීලාචාර
 සම්පන්නා සත්ථුනො ච තෙසං තෙසං පෙරුනං ච සන්තිකෙ ඔවාදං ලභිතා
 ඤ්ඤානනියො වාසමන්තිකො නචිරසෙසව අරහත්තං සච්ඡාකංසු. තා හි
 උදනාදිවසෙන තත්ථ තත්ථ භාසිතා ගාථා පච්ඡා සභිනිකාරකෙති එකඤ්ඤි.

1. සී. II. සන්තා පුනඳෙව. 2. මු. සී. III. පමාගච්ජි.
 3. සී. II. තචපමක කමෙඨානං.

කනා එකකතිපාතාදි¹ වසෙන සඞ්ඞිතිං ආරොපයිසු ඉමා ථෙරී ගාථා නාමාති. තාසං නිපාතාදිව්ගාගො හෙය් චුතෙනා යෙව. තත් නිපාතෙසු එතාසතිපාතො ආදි. තත්ථාපි:

I. I. I

“සුඛං සුපාති ථෙරීකෙ කනා වොලෙත පාරායා
උපසන්නොති තෙ රුගො සුකබ්බාකංව ඩුමහියං”²ති³

අයං ගාථා ආදි. තස්සා කා උපපන්නි? අතීතෙ නිර අඤ්ඤානරි කුල ධිතා කොණාගමනස්ස ගභවතො කාලෙ සාසනෙ අභිප්පසන්නා හුත්වා සත්ථාරං නිවතෙනාති පුතියදිවසෙ සාධංමණ්ඩපං කාරොති. වාලිකං අත්ථ රිත්තිං උපරි විතානං බන්ධනං ගඤ්ඤාප්පාදිති⁴ පුජං කනා සත්ථ කාලං ආරො වාපෙයි. සත්ථා හත්ථ පනාති පඤ්ඤානො ආසනෙ නිසිදි. සා ගභවතො වන්දිති පඤ්ඤානෙ බාදනියෙන ගොජනියෙන පරිච්ඡෙදනා⁵ ගභවතො භුත්තාපිං ඔතිනාපනාපාණිං නිවිවරෙන අව්චාදෙයි. තස්සා ගභවා අනු ලොදනං කනා පකකාමි. සා සාවතාසුකං පුඤ්ඤති කනා ආයුපරියො සානෙ දෙවලොකෙ නිබ්බන්ධනා එකං බුධන්තරං සුගතිසු එව⁶ සංසරංගි නිසසපස්ස ගභවතො කාලෙ ගභපතිකුලෙ නිබ්බන්ධනා විඤ්ඤානං පනා සංසාරෙ ජාතසංවේශා සාසනෙ පබ්බත්ති උපසම්පජ්ජති⁷ විසතිවස්ස සහස්සාති භික්ඛුහි සීලං පුරෙති⁸ පුප්පජනකාලකිරියං කනා සංගො නිබ්බන්තා එකං බුධන්තරං සංගසම්පන්නං අනුගච්ඡති ඉමසම්. බුබුද්ධාදෙ වෙසාලියං බන්ධනව්ගාසාලකුලෙ නිබ්බන්ධනා, තං පිරසන්නපිරිතාස ථෙරී කාති වොගරිසු. සා වසපන්නා කුලපදෙසාදිනා සමානජාතිකස්ස බන්ධනා කුමාරස්ස මාතාපිතුහි දිනතා පතිදෙවතා හුත්වා වසන්නි සත්ථ වෙසාලි ගමනෙ සාසනෙ පටිලබ්බාධා උපාසිකා හුත්වා අපරගාගෙ මහාපජා පතිගොනාථිථෙරියා සන්නිකෙ ධම්මං සුත්වා පබ්බජ්ජාය රුචිං උපාදෙති අහං පබ්බජ්ජාමිති සාමිකස්සාගෙවෙයි. සාමිකො නානුජානාති. සා පන කාතාධිකාරතාස සථාසුතං⁹ ධම්මං පටිවෙකකිත්ති රුපාරුපධිමෙම පරිග්ග හෙත්වා විපස්සනං අනුයුජනා විහරති. අපෙකදිවසං මහානායෙ වාජනෙ පටිවමානෙ¹⁰ මහති අග්ගිජාලා උසති. තාස අග්ගිජාලාස සකලභාජනං තට තටාසන්නං කියති. සා තං දිස්වා තමෙවාරමණං කනා සුසුන්තරං අතිවිම තං උපස්ඨන්තා උපධාරෙත්වා තතො තත්ථ පුකබ්බාතිව්වානත්තනඤ්ඤා ආරො පෙත්වා විපස්සනං වසෙත්වා අනුකකමෙන උපසුකකාපෙත්වා මග්ගපටි පාටියා අනාගාමි ඵලෙ පතිස්සති. තතො පටිධාය ආභරණං වා අලඞ්කාරං වා න ධාරෙති. සා සාමිකෙන “කසමා තිං හදෙද ඉදති පුබ්බෙ විස අභ රණං වා අලඞ්කාරං වා න ධාරෙසි”ති වුත්තා අත්තනො ගිහිභාවෙ අභබ්බං¹⁰ ගාථා ආරොවෙත්වා පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙයි. සො විසාබ්බො උපාසකො විස ධම්මදිනතං මහත් පරිග්ගාරෙන මහාපජාපතිගොනමිසා සන්නිකං නෙත්වා

1. මු. එකකතිපාතාදි. 2. සි. II. කුණ්ඩියාති. 3. මු. ගඤ්ඤාප්පාදිති.
4. මු. පරිභුද්ධාපෙත්වා. 5. මු. සුගති. 6. මු. සි. II. III & IV. උපසංචාරාදෙත්වා.
7. සි. II & III. සීලං පුරෙති. 8. සි. III. සථාසුතං. 9. මු. පමානෙ. 10. මු. අගද්ද.

“ඉමං අයොග පබ්බාජෙතා”හි ආභ. අථ මහාපජාපතීගොනමිතිං පබ්බාජෙතො උපසම්පාදෙතො විහාරං නෙතො සන්ධාරං දසෙසසි. සන්ධා තුස්සං පක්ඛියා දිසාරම්මණ්ණෙව විහාවෙතො සුඛං සුපාගීති ගාථමාග. තස්ස සුඛනති: භාවනපුංසකනිද්දෙසො. සුපාගීති: ආණ්තතිවචනං. ථෙවිකෙති: ආමන්තණ්වචනං. කාමා වොලොක පාරුතාති: අපට්ඨන්තාස නිජයාජනා. උපසන්නො හි නො ග්ගොති: පටිපත්තිකිත්තනං. සුක්ඛ ඛාණංවාති: උපසමෙතබ්බස්ස කිලෙසස්ස අසාරභාවනිදස්සනං. කුමිති යනති: තදධාරස්ස අනිච්චතුවන්දිභාවනිදස්සනං. සුඛනති: වෙතං ඉසාධිවචනං, සුඛෙත නිද්දක්ඛා හුතාති අපො. සුපාගීති: නිපජ්ජ. නිදස්සනං වෙතං චතුන්නං ඉරියාපථානං. තස්මා චත්තාරොපි ඉරියාපථෙ සුඛෙනෙව කප්පෙති, සුඛං විහරාති අපො. ථෙවිකෙති: ඉදං යදිපි තස්සා නාමකිත්තනං; පවුජෙන අනුභවසඤ්ඤාභාවනො පන පිට්ඨො සාසනෙ පිර භාවස්සනෙ පිට්ඨි සිලාදිධම්මෙති සමන්තාගතෙති අපො. කාමා වොලොක පාරුතාති: පංසුකුලවොලෙති චිවරං කාමා අවිජාදිත යරිත්, තං නිවන්ධා වෙව පාරුතාච. උපසන්නො හි නො ග්ගොති: හි සප්ප්ඤ්ඤානිවෙසො. සස්මා තව සන්නානෙ උපපජ්ජනකාමරගො උපසන්නො අනාගාමිමග්ගසද්දණ්ගහිනා දෙසසි, ඉද්දති තදවසෙසරගං අග්ගමග්ගසද්දණ්ගහිනා දහෙතො සුඛං සුපාගීති අට්ඨප්පායො. සුක්ඛඛාණංච කුමිතියනති: යථා තං පකෙක භාජනො අප්පකං ඛාකඛ්ඤ්ජනං මහ තියා අභිජාලාය පච්චමානං කාමිනි සුස්සන්නං චූපසම්මති. යථා වා උදකම්මෙස්ස ඛාකඛ්ඤ්ජනෙ උඛනං ආරොපෙතො පච්චමානෙ උදකෙ විජ්ජමානෙතො විච්චිවාසති විච්චිවාසති, උදකෙ පන ජිනො උපසන්නෙව ගොති. එවං තව සන්නානෙ කාමරගො උපසන්නො භුතරම්ච චූපසමෙතො සුඛං සුපාගීති. පෙරි ඉක්ඛියානං පරිපාකං ගතත්තා සජ්ඣ දෙසනා¹ පිලා සෙන ච ගාථා පරියොසානෙ සහ පටිසම්භිද්දති අරගත්තං පාපුණි.

තෙන චුත්තං අපදනො:-

“නොණාගමනවුට්ඨස්ස මණ්ඩපො කාරිතො මයා,
බුචං තිච්චරං දසිං වුට්ඨස්ස ලොකබක්ඛුතො.

යං යං ජනපදං යාමි නිතරෙ රාජධානියො,
සබ්බස්ස පුජ්ජා ගොමි පුඤ්ඤකම්මසිද්ධං ඵලං.

කිලෙසා කාරිතා මයාං භවා සබ්බෙ සමුත්තා,
නාහිව ඛිකිනං ජෙතො විහරාමි අනාසවා.

සොගතා වන මෙ ආසි වුට්ඨසෙසස්ස සත්තිකො,
තිස්සා විජ්ජා අනුප්පත්තා කතං වුට්ඨස්ස සාසනං.

පටිසම්භිද්ධ වනපස්සා විමොක්ඛාපි ච අසීතෙ
ජලභිඤ්ඤා සච්ඡිකතා කතං වුට්ඨස්ස සාසන”නති.

අරභයෙන් පසු පස්වැනි වැනි උද්ගතයන් නිමව ගොස් ඇතැයි. නොහොත් ගොස් තිබිය යුතුය. නමුත් වැනි පසුගිය ගොස් ඇතිවෙමින් රහත පරිණාමයන් අනුමාන කරන තිබිය යුතුය. අනිවාර්යයෙන්, රහත ප්‍රධානවෙනුවෙන් වෙනස් සබැඳියාවක් කිලෝමීටර් වුව සමග වුනොත් දැක්වේ. තනතුරුවෙන් සබැඳියා සංකීර්ණවීමෙන් වුව සමග වුනොත්.

තමා හි වුවහි:-

“උඩවැටිවිටිවැනි යො මොහො සහයෝ මනෝ,
පහණකඩනාවෙන් රහතන සරණෝ හි යෝ”යි.

සඳු වෙස් සබැඳියා සංකීර්ණයන් වුවහොත්, එවැනි සබැඳියා පි තෙසා වුවහොත් වුවහොත් වෙදිනිබබ. ප්‍රබන්ධයෙන් තනතුරුවෙන් සමප්තිපසයන්කිනිනි විකල්පයන්වෙන් මහණකිනිනි සමුච්ඡේදවෙන් එලකිනිනි පරිපසයන්වෙන් වුව සමග වුනොත්. තෙසා වතුරිකිකියා පහණය සිහි වෙදිනිබබ. තමා තනතුරුවෙන් සිලසමප්තිකි, විකල්පයන් තනතුරුවෙන් සමප්තිපසයන් දැක්වේ, ඉතරෙහි පසුගිය සමප්ති දැක්විය හොත් පහණය සමප්තිපසයන් සඳු වෙස් සබැඳියා සංකීර්ණයන් වුවහොත්. තමා සමප්තිපසයන්වෙන් පරිපසයන්වෙන් ව සබැඳියා එවැනි වතුරිකිකියා සිහි තිබිය සිහි පරිපසයන්වෙන් විකල්පයන් සමප්තිපසයන් ව පරිපසයන් ඉතරෙහි ගොස් පහණය හොත් වෙදි තිබේ. අසුගිය පරි අපසුගිය නාමගොස්වෙන් අපසුගිය එසා පරි ලකිනිනිපසයන් හිනිබබ ඉතරෙහි ගොස් ඇතැයි අනිවාර්යය.

අසුගිය පරි ගොස් ගොස්වෙන්
ස ම තනා

1. 1. 2.

“මුහුණ වුවහි¹ යොගෙහි වෙන රහුගියා ඉතරෙහි
පරිපසයන් විතෙසා අනෙක් සුදු පිහිනි”නි.

අය මුහුණ නාම සිකල්පයන් ගොස්. අය පි පරිපසයන් කතා කිරි තමා තමා හෙව වුවහිනිනි සුදු පරිපසයන් විතෙසා හෙව තෙසා කාල සුදුගෙහි නිබන්ධනිනි විසුදුහොත් එකිනිනි සමප්තිපසයන් රහිත වෙස් පසුගිය පහණය පසුගිය විකල්පයන් වෙනුවෙන් සමුච්ඡේද අවසරය නිපයේ. ස තෙසා පසුගිය කලෙහි දෙවලෙහි නිබන්ධනිනි අපරපර සුගතිය යෙව සංසරනි ඉතරෙහි වුවහොත් සමප්තිපසයන් පහණය විකල්පයන්වෙන් මහණයන්වෙන් පහණයන්වෙන් සංකීර්ණයන් සිකල්පයන්වෙන් හිනි කලෙහිනි.

කර්මාපත්තිය විපක්‍ෂනාය¹ කමං කතෙතති² එකදිවසං භත්තකිව්වං කත්වා පිණ්ඩපානපටික්කත්තා ථෙරිනං සිකඛුනීනං වහනං දසෙක්ඛනා ද්වාර්ථානං ගතත්වා රතො නිසින්නා විපක්‍ෂනාය මනසිකාරං ආරභී. සඳ්ථා පුරභිගතිකුට්ඨා නිසින්නොව ඔහාසං වික්‍ෂෙපෙත්තො තස්සා පුරතො නිසින්නො විස අත්තානං දසෙක්ඛනා මුත්තෙත මුච්චස්ස සොගෙහි³ති ඉමං ගාර්ථොග්—

තඤ්ඤ මුත්තෙතති: තස්සා ආලපනං. මුච්චස්ස සොගෙහිති: මග්ගපටි පාරිසා කාමයොගාදීනි වතුනි යොගෙහි මුච්ච; හෙති විමුක්තවිහරා හොති. සථා කිං? ව්‍යඤ්ඤ භුක්ඛනා ඉමා ති: රුත්‍රසංකාපානො භගනො වඤ්ඤ විස උපකතිලෙසනො මුච්චස්ස. විසමුත්තෙතන ව්‍යත්තෙතනාති: අරියමග්ගෙත සමුච්චෙදවිමුක්තනා සුද්ධ විමුක්තෙතන විහරෙත. ඉද්ධමග්ගාලකඛණං වෙතං කරණවචනං. අනණා භුක්ඛෙ පිණ්ඩකානි: කිලෙස ඉණං පහාය අනණා හුත්වා රථපිණ්ඩං භුක්ඛෙත්තාසී. යො හි කිලෙසෙ අපපායාය සත්ථාර අනුක්ඛෙත්තපච්චෙය පරිභුක්ඛෙත්තො සාණො පරිභුක්ඛෙත්තා නාම. සථාග ආයසමා ඛක්කුලො:—“සත්තාගමෙව ඛො අගං ආවුසො සාණො රථපිණ්ඩං භුක්ඛෙත්ත”නති, තත්තො සායනෙ පඛඛිත්තෙත කාමච්ඡෙදදි ඉණං පහාය අන ණෙත හුත්වා සධාදෙයං පරිභුක්ඛෙත්තං. පිණ්ඩකානි දෙසනා සීසමෙ තා, වහනාගෙපි පච්චෙයෙති අත්ථො. අභිණංගං ඔවදති අරියමග්ගපපත්තියා⁴ උපකතිලෙසෙ විසොධෙන්නො ඛත්‍රසො ඔවාදං දෙති. සා තස්මිං ඔවාදෙ ධර්මා න විරසෙව අරහත්තං පාපුඤ්ඤි.

තෙන වුත්තං අපදනො:—

“විපක්‍ෂස්ස භගවතො ලොකප්පඨස්ස නාදිනො

රවියං පටිපත්තස්ස තාරයන්තස්ස පාණිනො,

කරතො නික්ඛමිත්තාන අවකුරු නිපජ්ජහං

අනුකම්පකො ලොකනාරො සීයනෙත අක්කමි මම.

අක්කමිත්තාන සඤ්චුඛො අගමා ලොකනායකො,

තෙන විහරපපසාදෙන නුසිතං උපපජ්ජහං.

කිලෙසා කුමපිතා මග්ගං—පෙ—නිතා බුධස්ස සායන”නති,

අරහත්තං පත්තා පත සා තමෙව ගාර්ථං උදනෙසී. පරිපුණ්ණසික්ඛං උප ඛමපජ්ජිත්වා අපරහාගෙ පරිනිබ්බාණකාලෙපි තමෙව ගාර්ථං පච්චිභාසීති.⁴

මුත්තාය ථෙරියා ගාර්ථාචණ්ණනා

ස ම තතා.

1. 1. 3.

“පුණ්ණෙ පුරස්ස ඛෙමෙහි”ති පුණ්ණාය නාම පික්ඛමානාය ගාර්ථා. අයමෙ පුරිමමුච්ච කතාසිකාරා තඤ්ඤ තඤ්ඤ භවෙ විච්චුප්පතිස්සං කුසලං උපවිනනති බුධපුරුෂො ලොකෙ වඤ්ඤාගාය නදියා තීරෙ කිනතරා

1. මු. විපක්‍ෂනා.

2. මු. කතෙති සා.

3. මු. අරියමග්ගපපත්තියා.

4. මු. අරහිතාසීති.

සොතිසං නිබ්බන්තා එකදිවසං තත් අඤ්ඤාතරං පළෙවකවුඩං දිසා
පසන්නාමානසා නලු¹මාලාය තං පුරෙතීං අඤ්ඤා²ලිං පග්ගස්ස අසාසි. සා
යෙන පුඤ්ඤකමෙවන පුගතිපු සෙව සංසරනතී ඉමග්ගිං. වුටුසාදෙ
සාවර්තීයං ගහපතිමහාසාලකුලෙ නිබ්බන්තී. පුණ්ණාභිසංසා නාම අගොසි.
සා උපනිසංසංචරනායාස විසතිවසංසාති වසමානා මහාපජාපතීගොත
මිස සනතීනෙ ධම්මං. සුත්වා පටිලඛිතං පබ්බජනී සිකම්මානා එව සුත්වා
විපස්සනං ආරභී. සථා තස්සා ගඤ්ඤාපිසං නිසින්නොව මහාසං
විසංසර්තීයා:-

“පුණ්ණා පුරස්ස ධම්මෙති වජ්ඤ පණ්ණරසොරිව,
පරිපුණ්ණාය පඤ්ඤාය තමොක්කකිං පදලයා”ති

ඉමං ගාථමාග.

තත් පුණ්ණාභි: තස්සා ආලපනං. පුරස්ස ධම්මෙතිති: සත්තතිංස
බොධිපක්ඛියධම්මෙති පරිපුණ්ණා යොති. වජ්ඤ පණ්ණරසොරිව: පිට්ඨාති:
රක්ඛාගේ පදසක්ඛිකාගේ. පණ්ණරසො පුණ්ණමාසියං සබ්බාති කලාති පරි
පුණ්ණා වජ්ඤ පිස. පරිපුණ්ණාය පඤ්ඤායාති: සොලසනතං කිට්ඨානං
පාරිපුරියා පරිපුණ්ණාය අරහත්තමග්ගපඤ්ඤාය. තමොක්කකිං පද
ලයාති: මොග්කකිං අනවසෙසයො භිඤ්ඤා; සමුච්ඡිඤ්ඤා; මොග්කකිං පදල
තෙන සගෙව සබ්බෙපි කිලෙයා පදලියා ගොනතීති. සා තං ගාථං සුත්වා
විපස්සනං වසෙසමා අරහත්තං පාපුණී.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“මඤ්ඤානා නදිතීරෙ අගොසිං කිත්තනි³ තදා,
අද්දසං පිරපං වුඩං සසමග්ගං අපරාජනං.

පසන්නාවිත්තා පුමනා වෙදජානා කතඤ්ඤාලී
නලුමාලං ගහෙත්වාන සසමග්ගං අභිපුජයිං.

තෙන කමෙවන පුකතෙන අගඤ්ඤිං තිදසං ගණං,
ජන්තිංසදෙවරුජ්ඣං මගෙසිත්තමකාරයිං.

දසනතං වක්කවහර්තං මගෙසිත්තමකාරයිං,
සංවෙජ්ඣිතා මෙ චිත්තං පබ්බජිං අනගාරියං.

වතුනවුතො ඉයො කපෙස සං පුපථමභිපුජයිං⁴
දුග්ගතිං නාභිජානාමි පුපථ⁵පුජායිදං එලං.

කිලෙයා කුමාරිතා මයගං-පෙ-කතං වුට්ඨස්ස සාසනං”ති.

අරහත්තං පත පත්වා සා ථෙරී තමෙව ගාථං උදනෙයි.

අයමෙව වස්සා අඤ්ඤායාකරණගාථා අගොසි ති.

පුණ්ණාය ථෙරීසා ගාථාවණ්ණානා
ස ම ත්තා.

1 1. 4.

නිසොස සිකඛස්ස සිකඛාසාති තිස්සොස සිකඛමානාසො ගාථා. අසමිප්පුරිමබ්බෙසු කතාසිකාරු තත් තත් ගවෙ විවට්ඨපතිස්සොසො ධුසලං උප විනිනිා සමහතධුසලසංඝට්ඨා¹ ඉමසං බුද්ධපාදෙ කපිලවත්ථුසමිං සක්කරුර් ධුලෙ නිබ්බතතිනිා වසප්පතො බොධිසත්තස්ස ඔරොධිභුතා පච්ඡා මහා පජාපතියා ගොතමියා සඬං නිකඛමිනිා පබ්බජිනිා විපස්සනාස කමමං කරොති. තස්සා සත්ථා හෙයාධිත්තනසෙතෙව ඔහාසං විස්සරෙරුනිා:-

“නිසොස සිකඛස්ස සිකඛාසො මා තං යොගා උපවට්ඨං

සබ්බසොගප්පිංසුත්තා චරං ලොකෙ අනාසවා”ති

ගාථං අගාසි.

තත් නිසොසති: තස්සාලපනං. සිකඛස්ස සිකඛාසාති: අධිසිලසිකඛාදි කාස තිව්ඛාස සිකඛාස සිකඛි; මහසමපසුත්තා නිසොස සිකඛාසො සමපා දෙතිති අදෙජා. ඉදුති තාසං සමපාදනෙ කාරණමාහ: “මා නං සොහා උපවට්ඨං”නති. මනුස්සත්තාං ඉන්ද්‍රියාපේකලං බුද්ධපාදෙ සධාපවිලාහො ති ඉමෙ යොගා සමසා දුලලහකතිණං තං මා අතිකකමු; කාමයොගාදයො ඵව මා තං චත්තාරෙ යොගා මා උපවට්ඨං මා අතිහභවස්සං. සබ්බසොග විසංසුත්තාති: සබ්බෙති කාමයොසාදිති යොගෙති විමුත්තා; තසො ඵව අනාසවා හුනිා ලොකෙ චර; දිස්සමමපුබ්බභරෙන විහරාතිති අදෙජා. සා තං ගාථං සුත්තා විපස්සනං චබ්බසිනිා අරහත්තං පාපුණ්ණිති ආදිතසං හෙයාධිත්තනසෙතෙව වෙදිතබ්බං.

නිසොස ථෙරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම තතා.

1. 1. 5-10.

නිසොස සුඤ්ජස්ස ධම්මෙහිති තිස්සොස ථෙරියා ගාථා. තස්සා වත්ථු තිස්සොස සිකඛමානාසො වත්ථුසදිසං. අසං පන ථෙරි හුනිා අරහත්තං පාපුණ්ණි. යථා ව අසං ඵවං ඉත්තොපරං ඕඤ්චිති මිත්තා හද්දා උපසමාති පඤ්චනං ථෙරිනං වත්ථු ඵකසදිසමෙව, සබ්බාපි ඉමා කපිලවත්ථුවාසිනියො බොධිසත්තස්ස ඔරොධිභුතා මහාපජාපතියා ගොතමියා සඬං නිකඛත්තා ඔහාසගාථාස ව අරහත්තං පත්තා සිපෙතිා සත්තමි. සා පන ඔහාසගාථාස විනා පථෙව සත්ථු සත්තමිනෙ ලඛමොවාදං නිසොස විපස්සනං උත්සුකකා පෙතිා අරහත්තං පාපුණ්ණිනිා උදනවසෙන ඕඤ්චිති මිත්තෙහිති ගාථමගාසි. ඉතරපි අරහත්තං පතිා:-

“නිසොස සුඤ්ජස්ස ධම්මෙහිති බණ්ණො තං මා උපවට්ඨො,
බණ්ණාසීතං ති යොජනති නිරයමති සමපපිතා.

ඕරෙ නිරෙධං පුස්සෙති සඤ්ඤවුපසමං සුඛං;
ආරධයාති නිබ්බානං යොගකෙධිමං අනුත්තරං.

මිරා විරෙති ධම්මෙහිති සිකඛාති හාවිහිත්ථියා,
ධාරෙති අනතිමං දෙහං ඡෙතිා මාරං සවාහනං.

සධාය පබ්බජිතාන මිනෙත මිත්තරතා හව,
 හාවෙති කුසලෙ ධම්මෙ යොගකෙබ්බස්ස පතතිසා.
 සධාය පබ්බජිතාන භද්‍රෙ භද්‍රතා හව,
 හාවෙති කුසලෙ ධම්මෙ යොගකෙබ්බං අනුත්තරං.
 උපසමෙ තරෙ ඔඤ්ඤං මච්චුධෙය්‍යං සුදුත්තරං,
 ධාරෙති අනුමං දෙහං ඡෙතා මාරං සවාහනං”ති

ගාථායො අභාසිංසු.

නථ සුඤ්ඤා ධම්මෙහිති: සමථිපසංයාධම්මෙහි අරියෙහි බොධි පක්කියධම්මෙහි ච සුඤ්ඤ, යොගං කරොති. **බණ්ණා හං මා උපව්වගාති:** යො එවං යොගභාවනං න කරෙති, තං පුග්ගලං පතිරුපදෙසෙ උපපත්තික්ඛිණො ඡන්තං ආයතනානං අවෙඤ්ඤාකම්මො බුච්ඡපාදක්ඛිණො සධාය පටිලක්ඛනමණොති සබ්බොපි අයං ධණො අතික්කමති නාම, යො ධණො තං මා අතික්කමි. **බණ්ණාතිගාති:** යෙ හි ධණං අතිතා යෙ ච පුග්ගලෙ යො ධණො අතීතො තෙ නිරයමිති සමපට්ඨො හුතා යොවනති, තථ නිබ්බන්ධිතා මහාදුක්ඛං පච්චනුහොන්තිති අපො.

නිගන්ධං පුසෙසහිති: කිලෙසනිරේධං පුසං; පටිලභ. **සුඤ්ඤාමුභං සුභං ආග්ගසාගි නිබ්බානනති:** තාමසඤ්ඤදීනං පාපසඤ්ඤානං උපසමතිමිත්තං අවනතාසුඛං නිබ්බානං ආග්ගෙති.

වීරා වීරෙති ධම්මෙහිති: වීරියපට්ඨානාය වීරෙති තෙජ්ජයදෙහි අරියමග්ගධම්මෙහි, **භාවිතියො** වසිත්තසාධාරණියො වීර භික්ඛුනි වජ්ඣකාමෙහි **සමාහතං කිලෙසමාරං** ජිනිතා ආයධං පුනබ්බවාහාවතො අනුමං දෙහං ධාරෙහිති ථෙරී අඤ්ඤං පිය කතා අත්තානං දසෙසති.

මිනෙතති: තං ආලපති. **මිත්තරගාති:** කල්‍යාණමිත්තොසු අභිරතා; තථ සක්කාරසමානකරණරතා හොති. **හාවෙති කුසලෙ ධම්මෙහි:** අරියමග්ගධම්මෙ වසෙස්සිති; **යොගකෙබ්බස්ස** අරහත්තස්ස නිබ්බානස්ස ච පතතිසා අභිගමාය.

භද්‍රෙති: තං ආලපති. **භද්‍රගාති:** භද්‍රෙසු සීලාදිධම්මෙසු රතා අභිරතා හොති. **යොගකෙබ්බං අනුත්තරනති:** වතුහි යොගෙහි බෙටං අනුපඥතං **අනුත්තරං** නිබ්බානං තස්ස පතතිසා **කුසලෙ** බොධි පක්කිය ධම්මෙ හාවෙතිති අපො.

උපසමෙති: තං ආලපති. **තරෙ ඔඤ්ඤං මච්චුධෙය්‍යං සුදුත්තරනති:** මච්චු එථ සීයතීති=මච්චුධෙය්‍යං. අනුපටිතුකුසලසමාහාරෙහි සුදු දුත්තරනති=සුදුත්තරං. සංසාරමහොඤ්ඤං තරෙ අරියමග්ගනාවාය තරෙය්‍යසි. **ධාරෙති අනුමං දෙහනති:** තස්ස තරණෙනෙව අනුමං දෙහබුරු හොතිති අපො.

නිසාදි ථෙරීහං ගාථාවණ්ණනා

ස ම තතා.

පඨමවග්ගවණ්ණනා

නි ට්ඨි තා.

1. 2. 1.

සුමුහතා සාධු මුහුණමගිති ආදිකා මුහුණාචේරියා ගාථා. අයඨ පුරිම බුද්ධෙසු කතාධිකාරා තත්ත තත්ත ගාථා කුසලං උපවිනිනිං ඉමසමිං බුද්ධපරාදෙ කොසලජනපදෙ ඛණ්ඩානකයක නාම දළිදද්වාගමණස්ස ධිනා සුත්වා නිබ්බන්ති, තං වයපපතතකාලෙ මානාපිතරෙ එකස්ස බුරුරවාගමණස්ස අදංසු. සා තෙන සුරවාංගං අරොචනති¹ තං අනුජානාපෙනා පබ්බජනා විපස්සනාය කමමං කරොති. තස්සා ඛණ්ඩාරමමණෙසු විතතං විධාවති.² සා තං නිග්ගණගනති සුමුහතා සාධු මුහුණමගිති ගාථා වදනතීයෙව විපස්සනං උසසුකකාපෙනා යග පටිසම්බදාහි අරහත්තං පාපුණී.

තෙන වුහතං අපදනො:-

“පදමුහතණේ නාම ජනො සබ්බධමෙමසු වකබ්බමා
පාණිනො අනුගණ්හනො පිණ්ඩාය පාවිසි පුරං.

තස්ස ආගමිතො සජ්ඣ සබ්බෙ නගරවාසිනො
ගමතුථා සමාගනතා වාලිකා ආකිරිංසු තෙ.

විවිසමමරුතං කතා කදලිපුණ්ණකුලහඬරේ
ධුරං වුණ්ණං ච මාලං ච සකකාරං කතාන සජ්ඣනො.

මණ්ඩපං පටියාදෙනා නිමනෙතතා විතායකං
මහාදුතං දදිනාන සමොධිං අභිපජ්ඣං.

පදමුහතරෙ මහාවිරෙ නාරකො සබ්බපාණිනං
අනුමොදනියං කතා ව්‍යාකාසි අග්ගපුග්ගලො.

සතසගස්සෙ අභිකකතො කප්පො භෙසසති හදදකො
හවාහවෙ සුඛං ලඛා පාපුණිස්සසි බොධියං.

ගජකමමඤ්ච යෙ කෙවි කතාපි³ නරනාරියො
අනාගතසමිං අධානෙ සබ්බා⁴ හෙස්සන්ති සමමුඛා.

තෙන කමෙමන සුකතෙන⁵ වෙහනාපණ්ඩිති ච
උපපන්නා දෙවහවනෙ කුග්ගං තා⁶ පරිවාරිකා.

දිබ්බසුඛං අසඤ්ඤායං මානුස්සඤ්ච අසම්බිදං⁷
අනුසොන්ති විරං කාලං සංසරිතා හවාහවෙ.

සතසගස්සෙ ඉතො කප්පෙ යං කමමකරිං තද
සුඛමාලා මනුස්සෙසු අපො දෙවපුරෙසු ච.

රූපං භොගං යසං ආසුං අපො කිතතිං සුඛං පියං
ලභාමි සත්තං සබ්බං සුකතං කමමසම්පදං.

පච්ඡිමෙ හවෙ සම්පතො ජානාහං බ්‍රාහ්මණේ කුලෙ
සුඛමාලගජ්ජාද්‍ය රමනීයෙ නිවෙසනෙ.

1. මු. අශ්වති. 2. මු. විහාවෙති. 3. සි. III. කදලි. 4. සබ්බා, සබ්බස්ස.
5. සි. II & III. කමමපිපාසකත. 6. තෙ. සබ්බස්ස. 7. මු. අග්ගභෙසස.

සබ්බකාලමි පඨවිං ථ පසාදා' නලඛකතා,
විකල්ලභූමිං අසුචිං නපසාමි ඩුද්ධතං.

කිලෙයා ඤාපිතා මග්ගං-පෙ-නතං බුධස්ස සායනං" නති.

අරහත්තං පත පත්තා උද්දනෙනති:-

"සුමුත්තා සාධු මුත්තමති තිති බුජෙත්ති මුත්තියා,

උද්ධමලෙන මුසලෙන පතිනා බුජත්තෙන ච,

මුත්තමති ජාතිමරණා භවනෙහති සමුත්තා"ති

ඉමං ශාථං අනාසි.

නව සුමුත්තාති: සුඤ්ඤා මුත්තා. සාධු මුත්තමතිති සාධු සමමදෙව මුත්තා අමති; ඩුද්ධතො පත "සුමුත්තා සාධු මුත්තා"ති අත නිති බුජෙත්ති මුත්තියාති: තිති වඛකකෙති පරිමුත්තියාති අපේ. ඉද්ධති තාති සරුපතො දසෙන්නති උද්ධමලෙන මුසලෙන පතිනා බුජත්තෙන මාති අත. උද්ධමලෙ හි බිඤ්ඤං පකපිපනරියා පරිවණෙනනරියා මුසලෙන කොට්ටනරියා ච පිඨි ඔතමෙතබ්බා ගොතිති බුජත්තරණගෙතුතාය තද්ධ සං බුජත්තති මුත්තා, සාමකො පනස්සා බුජෙත්තා එව. ඉද්ධති සසා මුත්තියා නිදසනවයෙන තිති බුජෙත්ති මුත්ති මුත්තා, තමෙව දසෙන්නති මුත්තමති ජාතිමරණාති: වත්තා තත්ත කාරණමග. භවනෙහති සමුත්ත නාති: තස අපේ න කෙට්ටමග තිති බුජෙත්ති එව මුත්තා අප බො සබ්බසා ජරමරණාපි. සසා සබ්බසාපි භවස්ස නෙත්ති නාසිකා තණ්හා අග්ගමගෙන මයා සමුත්තාතිනා"ති.

මුත්තාස පෙට්ටියා ශාථාවණ්ණනා

ස ම තතා.

1. 2. 2.

ජඤ්ජානා අවසාසිති බලවේගපෙට්ටියා ශාථා. සා කිර පද මුත්තරබුධකාලෙ භංසවර්තනගර පරිසිතමුත්තියා හුත්තා ජිවනති නිගෙ බතො වුඨිතස්ස අග්ගසාවකස්ස පුජා සකකාරපුබ්බකං දුතං දත්තා දෙව ලොකෙ නිබ්බතතා. නතො වුත්තා දෙවමනුස්සෙසු සංසරනති පුස්සස්ස භගවතො කාලෙ සත්ථි වෙමාතිකභාතිකානං කම්මිකස්ස ගෙගෙ වස මානා "දුතං පටිච්ච එකං දෙති"ති සාමකෙන වුත්තෙ වෙ දෙනති බහු පුඤ්ඤං කත්තා කස්සපබුධකාලෙ කිංකිස්ස කාසිරඤ්ඤා ගෙගෙ පටිසන්ධිං ගෙගෙ සභතනා භගිනිනං අබ්බතතා හුත්තා විසතිවස්සසහස්සාති බුභව්වරියං වරිත්තා එකං බුධතතරං දෙවමනුස්සෙසු සංසරනති ඉමග්ගිං බුබුද්ධාදෙ රුජගෙන ඩුලගෙගෙ නිබ්බතතිනි වසපපතා විසාබස්ස පෙට්ටියා ගෙගං ගතා. අපෙකදිවසං විසාබො ගෙගි සත්ථිසනතිකෙ

බමම සුඛා අසාගාමී හුච්චා සරු ගනච්චා පාසාදො අභිරුහනොනා යොපාන
 මන්තෙ සිතාය බමමදිනනාය පසාරිතතස්ම අනාලමිතිච පාසාදමභිරු
 හිතා භුඤ්ජානොපි භුඤ්ජිතොව භුඤ්ජේ. බමමදිනනා නං උපධාරෙත්ථා
 “අය්‍යපුත්ත කස්මා නිං අජ්ජ මම හත්ථං නාලමිති, භුඤ්ජානොපි න කිඤ්චි
 කපෙසි. අච්චි හු භො නොචි මය්‍යං දෙය්‍යො”ති ආභ. පියාභො “බමමදිනෙන
 න හෙ දෙය්‍යො අච්චි අහං පන අජ්ජ පඨාය ඉච්චිසරිරං පුසිභුං ආහාරෙ
 ව ලොලභාවං කාභා අතරහො, තාදිසො මයා බමමො පටිච්චො, නිං පන
 යචෙ ඉවත්ථි ඉමසමිං යෙව ගොහො වසා, නො චෙ ඉවත්ථි යතතානෙන
 බතෙන හෙ අපේයා තතතකං ගහොති යුලසරං ගව්ජාති”ති ආභ. “නාහං
 අය්‍යපුත්ත තයා වතතවමනං ආවමිස්සාමි, පබ්බජ්ජං මෙ අනුජානාමි”ති
 පියාභො යාධු බමමදිනොති නං සුවණ්ණසිපිකාය භික්ඛුනීඋපසංගං
 පෙසෙසි. යා පබ්බජ්චා කමමඨානං ගහොති, කතිපාහං තත්ථ වසිත්ථා
 ඵවෙකවායං වසිතුකාමා ආවරිසුපරකායානං සන්තතං ගතො අය්‍ය
 ආකිණ්ණඨානෙ මය්‍යං විතොං න රමති ගාමකාවායං ගව්ජාමිති ආභ.,
 භික්ඛුනියො තං ගාමකාවායං නයිංසු. යා තත්ථ වසන්තී අතීතෙ මද්දින
 සංඛාරතාය න පිරසෙසව සහ පටිසම්බද්ධි අරහත්තං පාපුණි.

හෙත වුත්තං අපදන:-

“පදුමුත්තගේ තාමජ්ජනා සබ්බබමමානපාරගු
 ඉතො සකසගසසමිති කපෙස උපපජ්ජ නාසකො.

තදහං හංඝවතීයං යුලෙ අඤ්ඤතරෙ අහුං
 පරකමමකාරී ආසිං නිපකා සීලසංවුත්තා.

පදුමුත්තරවුමසස සුජානො අග්ගසාවතො
 පිභාර අභිනිකමම පිණ්ඩපාතාය ගව්ජති.

ඝටං ගහොති ගව්ජන්තී තද උදභාරිකා
 නං දිසො අදදිං පුටං පසන්තා සෙති පාණිති.

පටිග්ගහොති තස්සෙව නිසිනොනා පරිභුඤ්ජෙ යො
 තතො නෙත්ථාන නං ගෙහං අදසිං තස්ස හොජනං.

තතො ලම අය්‍යකො භුභො අතරී පුණ්ඩං සකා
 සසසුයා සහ ගන්ත්වාන¹ සම්මුඛං අභිවාදෙසි.

තද යො බමමකටිකං භික්ඛුනිං පරිකිත්තං
 යපෙසි ඵතදග්ගසමිං නං සුඛා මුදිතා අහං.

නිමන්තයිත්වා සුගහං සසඬ්ඝං ලොකනායකං
 මහාදුනං දදිත්වාන නං යානං අභිපත්තිං.

තතො මං සුගතො ආහ ඝනනිත්තාදපුසසරො²

³ මමුපඨානනිරතා නිං සඬ්ඝපරිවෙසිකා.

1. මු. සමාගන්ත්වාන.

2. මු. සරදිනනාසංඝාරිකො

3. මමුපඨානනිරතා ඉමමාදෙයො අමන්තං භවංගොති දිග්ගනො.

සබ්බමසවණේ සුභතා ගුණවඩ්ඞිතමානසා
හිදෙද් ගවස්ස මුදිතා ලව්ඡයෙ පණ්ඩිතං.

සතසහසෙස ආත්මා කපෙස ඔකකාකාකුලසමාචාරො
ගොනාමො නාම නාමෙන සත්ථා ලොකෙ හවිසසති.

තස්ස බමෙවසු දයාද ඔරයා බමවන්මිතො
බමමදිනනාති නාමෙන ගෙසසයි සත්ථා සාපිකා.

තං සුභා මුදිතා සුභා යාවජ්චං මහාමුතිං
වෙතතවිතතා පරිවරිං පච්චසෙති විනාසකං.

තෙන කමෙවන සුකතෙන වෙතනාපණ්ඩිති ව
ජතිත්වා මාත්‍රයං දෙහං තාවතිංසං අගච්ඡං.

ඉමසමිං ගද්දකෙ කපෙස බ්‍රහ්මචක්‍රිමහාසසො
කාසසො නාම නාමෙන උපපජ්ඣ වද්ධංවරෙ.

උපඨාසො මහෙසිසා තද ආසි නරිසාගෙ
කාසිගජා කිංකි නාම බාගණපිපුරුහතමෙ.

ජඨා තසසාසහං ධිතා සුබමමා ඉති විසසුතා,
බමමං සුභා ජිනගහසා පබ්බජං සමරෙවසිං.

නාත්‍රජානාසි මං නාත්මා අගාරෙව තද මයං¹
විසං වසසගහසාති විවරිමහ අනඤ්ඤා.

සොමාථි බ්‍රහ්මචරියා රත්තකුඤ්ඤා සුබධිතා
බ්‍රහ්මාපඨානාතිරතා මුදිතා සත්ථා ධිතරෙ.

සමණී සමණගුහතා ව සිකුබ්බිති සිකුබ්බදසිකා
බමමාවෙව සුබමමාව සත්ථාමි සබ්බදසිකා.

බෙමා උපප්පච්ඡණ්ණා ව පටාචාර ව කුණ්ඩලා
ගොතමි ව අහං වෙව විසාබා ගොති සත්ථාමි.

තෙති කමෙවති සුකතෙති වෙතනාපණ්ඩිති ව
ජතිත්වා මාත්‍රයං දෙහං තාවතිංසං අගච්ඡං.

පච්ඡිමෙ ව හවෙද්දති ගිරිබ්බජපුරුහතමෙ
ජාතා සෙසිකුලෙ ඵිනෙ සබ්බකාමසමිඞ්ඝෙ²

සද් රුපගුණොපෙතා පඨමෙ සොබ්බතො ධිතා
තද් පරභූලං ගතත්වා වසිං සුබසමපටිතා.

උපෙත්වා ලොකසරණං සුණ්ඨිතා බමමදෙසනාං
අනාගාමිථං පතෙතා සාමිකො මෙ සුබ්බිමා.

තද තං¹ අනුජානෙත්වා පබ්බජිං අනගාරියං
න විරෙතෙව කාලෙන අරහත්තං අපාපුණිං.

තද උපාසකො සො මං උපගන්ත්වා අපුච්ඡි
ගමිතීරෙ නිපුණේ පඤ්ඤා තෙ සබ්බෙ ව්‍යාකරිං අහං

ජිනො තස්මිං ගුණේ තුඤ්ඤා එතදග්ගෙ ධරෙසි මං
භික්ඛුනිං ධම්මකපිකං නාඤ්ඤං පස්සාමි ජිද්ධං.

ධම්මදිත්තා යථා ඩිරා එවං ධාරෙථ භික්ඛවො,
එවාහං පණ්ඩිතා ජානා² නායකෙනානුකම්පිතා.

පරිච්ඡේදනා මයා සථා කතං බුධස්ස සාසනං,
ඔභිත්තො ගරුකො ගායෙ හවනෙත්ති සමුහතා.

සස්සන්දාස පබ්බජිතා අගාරසමානගාරියං,
සො මෙ අපථො අනුපපත්තො සබ්බසංයෝජනකම්මයො.

ඉඨිසු ව ටසි භොමි දිබ්බාස සොතධාතුසා,
පරිච්ඡානාති ජානාමි සත්ථියාසනකාරිකා.

පුබ්බෙතිවාසං ජානාමි දිබ්බවක්ඛන්තං විසොධිතං,
බෙපෙත්වා ආසවෙ සබ්බෙ විසුඬ්ඨිමහි සුනිම්මලා.

ධිලෙසා කිංපිතා මස්සං-පෙ-නතං බුද්ධස්ස සාසනං³ති.

අරහත්තං පන පත්වා මස්සං මනං⁴ මන්තං පත්තං, ඉද්දති ඉධ වසිත්වා
ධිං කරිස්සාමි රාජගහමෙව ගන්ත්වා සන්දාරං ව වජ්ඣස්සාමි බහු ව මෙ
ඤ්ඤානා පුඤ්ඤාති කරිස්සානාති භික්ඛුනීහි සසිං රාජගහමෙව පච්චාගතා.
විසාඛො තස්සා ආගතභාවං සුත්වා තස්සා අධිගමං විමංසනො
පඤ්ඤානිකාදිවසෙන පඤ්ඤා පුච්ඡි. ධම්මදිත්තා සුනිසිතෙන සන්තෙන
කුමුදනාලෙ ඡිඤ්ඤාති විස පුච්ඡිතං පුච්ඡිතං පඤ්ඤං විස්සරෙසි.
විසාඛො සබ්බං පුච්ඡා විස්සරන්තයං සත්ථි ආරොවෙසි. සථා “පණ්ඩිතා
විසාඛ ධම්මදිත්තා භික්ඛුනී”ති ආදිනා තං පසංසනො සබ්බඤ්ඤාත
ඤ්ඤෙන සසිං සංසංඤ්ඤා ව්‍යාකතභාවං පච්චෙදිතාතමෙව මුලලවෙදලල
සුත්තං අනුපපත්තිං කත්වා තං ධම්මකපිකානං භික්ඛුනීනං අග්ගසානො
ධරෙසි. සද්ද පන සා තස්මිං ගාමකාවාසෙ වසන්තී, ගෙසිමමග්ගෙ අධි
ගන්ත්වා අග්ගමග්ගන්දාස විපස්සනං පඨපෙසි. තදා:-

ඡිඤ්ඤානා අවසාසී මනසා ව පුදා සියා,
කාමෙසු අපපට්ඨධම්පිත්තා උඩංසොතා විමුච්චති⁵ති.

ඉමං ගාථං අභාසි.

1. මු. තදහං.

2. සි. II එවාහං පණ්ඩිතා ජානාමි.

3. සි. II. කිවං.

4. සි. II. සිමුච්චති.

තත් ඡන්දානාති: අනන්තරානං ජාතවත්සද්, අවසාධිති: අවසායො
 වුච්චති අවසානං නිශානං, තමෙන “කාමෙසු අපරිබ්බවිතො උඩං
 යොතා”ති වක්ඛානානාං යමණ්ඨිවස්ස නිශානං වේදිතබ්බං යස්ස
 කස්සපි. තස්මා පදවයොනාපි අපරතමානාං අනුතරං යොගකෙතමං
 පඤ්ඤානාති අයමෙතො වුතො යොති. මනසා ච පුඨා සිසාති: ගෙහි
 මෙහි ත්ඨි මග්ගවිප්පානි නිබ්බානං පුඨා පුඨා හවෙස්ස. කාමෙසු
 අපරිබ්බවිතානාති: අනායාමිමග්ගවයෙන කාමෙසු න පරිබ්බවිතො.
 උඩංයොනාති: උඩමෙව මග්ගයොතො. සංසාරයොතො ච එඨිස්සාති=
 උඩංයොනා. අනායාමිතො හි සරා අග්ගමග්ගො උපපත්ති න අඤ්ඤා
 එවං අවිහාදිසු උපපන්නස්ස යාවඥනනිසා උඩමෙව උපපත්ති ගොතති.

බ්‍රහ්මදිත්තාස ථේරියා ශාරාවණ්ණනා
 ය ම තො.

1. 2. 3.

කතෙඨ බ්‍රහ්මසාසනාති ථේරියා ථේරියා ශාරා. තස්සා වජ්ඣ ධීර
 ථේරියා වජ්ඣසදිසමෙව. යා අරහතො පත්වා විමුක්ඛිසුඛෙන විනිනා
 මෙනති:-

“කතෙඨ බ්‍රහ්මසාසනං යං කත්වා නානුතප්පති,
 ධිරං පාදුනි ඛොවිත්වා එකමනෙත නිසිද්ධා”ති

ඉමාං ශාරාස අඤ්ඤං වසාසාසි.

තත් කතෙඨ බ්‍රහ්මසාසනාති: පුඨානං සාසනං මවාදං අනුසිඝිං
 කතෙඨ; සරානුසිඝි පටිපථ්ථාති අතො. සං කාමා නානුතප්පතීති: යං
 අනුසිඝිං කත්වා කරණගෙහි න අනුතප්පති තක්කරස්ස සමමදෙව අධිප්පා
 යානං පමිඤ්ඤානො. විජ්ජං පාදුනි ඛොවිත්වා එකමනෙත නිසිද්ධාති:
 ඉදං යස්මා සායං පමජාභානං විණ්ඩපාතපටික්කනාං ආවරිසුප්පකායානං
 වතං දසෙක්ඛාං අත්තොනො දිවාසානො පාදෙ¹ ඛොවිත්වා රහො නිසිත්තා
 සද්දං මත්තං පාපෙසි, තස්මා තත් අඤ්ඤාපි නියොජ්ජනති අවොච.

විසාබ්බාස ථේරියා ශාරාවණ්ණනා
 ය ම තො.

1. 2. 4.

බාහුසො දුක්ඛතො දිස්වාති සුමනාස ථේරියා ශාරා. තස්සා වජ්ඣ
 භික්ඛාස ථේරියා වජ්ඣසදිසං. ඉම්ඤ්ඤාපි හි සත්වා මහාං වික්ඛරෙත්තො
 පුරතො නිසිත්තො විස අනානං දසෙක්ඛානා:-

“බාහුසො දුක්ඛතො දිස්වා මං ජාතීං පුතරගම්,
 හවෙ ඡන්දං විරජෙත්වා උපසන්නා වරිස්සාසි”ති

ඉමං ශාරාමාග. යා ශාරාපරිසොසානො අරහතං පාපුණි.

තත් ධාතුසො දුක්ඛණො දිස්වාති: සසන්තති පරියාපන්නා චක්ඛාදි ධාතුසො, ඉන්ත පි ච උදයබ්බයපති පිලනාදිනා දුක්ඛාති සුඤ්චකුක්ඛා දිස්වා. මා ජාතිං පුනරගමිති: පුන ජාතිං ආයති පුනබ්බං මා උපගඤ්ඤි. හවෙ ඡඤං විරජෙය්වාති: කාමහවාදිනෙ සබ්බසමිං හවෙ තණ්හාඡඤං විරතසම්බානෙන මයෙන පරිහිත්වා. උපසන්නා චජිස්සඤ්ඤි: සබ්බසො පභිනාසිලෙසකාය¹ නිබ්බුතා විහරිස්සාසි. එත් ච “ධාතුසො දුක්ඛණො දිස්වා”ති ඉමිනා දුක්ඛානුපස්සනාමුබ්බෙන විපස්සනා දස්සිතා. “හවෙ ඡඤං විරජෙය්වා”ති ඉමිනා මයෙන. “උපසන්නා චජිස්සාසි”ති ඉමිනා සඋපාදියොසා නිබ්බාණධාතු. “මා ජාතිං පුනරගමි”ති ඉමිනා අනුපාදියොස නිබ්බාණධාතු දස්සිතාති දසබ්බං.

සුමනාස ථේරිසා ගාථාවණ්ණනා

ස ම න්නා.

1. 2. 5.

“කායෙන සංවුතා ආසි”නති උත්තරය ථේරියා ගාථා. තස්සාපි චත්තු තිස්සාය ථේරියා චත්තුසදිසං. සාපි හි සකාසාලපපසුතා බොධි සත්තස්ස ඔරොධතුතා මහාපජාපතිගොතමියා සංඛි නික්ඛන්නා ඔහාය ගාථාය අරහත්තං පත්වා පන:-

“කායෙන සංවුතා ආසිං වාචාය උද චේතසා;

සමුලං තණ්හං අබ්බුද්ධා සිතිහුතමිති නිබ්බුතා”ති.

උදනවසෙන තමෙව ගාථං අහාසි.

තත් කායෙන සංවුතා ආසිනති: කාසිකෙන සංවරෙන සංවුතා අහොසිං. වාචාසාති: වාචසිකෙන සංවරෙන; සංවුතා ආසිනති යොජනා. පදවයොනාපි සීලසංවරමාග. උද්ගි: අර; චේතසාති: අබ්බුද්ධතන.² ඵලෙන විපස්සනාභාවනමාග. සමුලං තණ්හං අබ්බුද්ධාති: සාමුද්ධං සහ වා අපිජ්ජාය තණ්හං උබ්බරිත්වා; අපිජ්ජාය හි පටිච්ඡාදිනාදිනාවෙ භවිත්තයෙ තණ්හා උපපජ්ජති. අපරෙ නයො-“කායෙන සංවුතා”ති සමා කමමනෙනා සබ්බසො මිච්ඡාකමමනනස්ස පහාණි මය්හසංචරෙ ඡනව කායෙන සංවුතා ආසිං. “වාචාය”ති සමවාචාචාය සබ්බසො මිච්ඡා වාචාය පහාණි මය්හසංචරෙනව වාචාය සංවුතා ආසිනති අයො. “චේතසා”ති සමාසිනා; චේතොසියෙන යොත් සමාසමාසි වුත්තො. සමාසමාසියහගණෙනව මහලකඛණෙන ඵකලකඛණා සමාදිසි ආදයො මහධමමා ගතිතාව ගොනතිති, මහසංචරෙන අතිජ්ඣාදිකස්ස අසංවරස්ස අනවසෙසතො පහාණි දස්සිතං හොති, නොනොචග සමුලං තණ්හං අබ්බුද්ධාති. සිතිහුතමිති නිබ්බුතාති: සබ්බසො කිලෙසපරි ලාභාභාවෙන සිතිභාවපන්නා අනුපාදියොසා නිබ්බාණධාතුයා නිබ්බුතා අමිති.

උත්තරය ථේරිසා ගාථාවණ්ණනා

ස ම න්නා.

1. 2. 6.

“සුඛං ණෙ වුඩ්ඛික සෙති”හි සුමනාය වුඩ්පබ්බජනාය ගාථා. අයමි පුරිච්ඡිධෙසු කතාධිකාර නත් නත් හවෙ ඩුසලං උපවිනිත්වා ඉමසම් බුච්ඡපාදෙ සාවභියං මහාකොසලරඤ්ඤ හතිති හුත්වා නිබ්බත්ති. සා සථාරු රඤ්ඤ පමොනදිස්ස කොසලස්ස “චත්තාරෙඛො චෙ මහාරුජ දහරුති න උඤ්ඤාතබ්බා”හි ආදිනා දෙසිතං ධම්මං සුත්වා ලඛපපසාද යරණෙසු ව සිලෙසු ව පතිසාය පබ්බජතුකාමාපි අය්‍යකං පටිජ්ඣාසාමිති චිරකාලං විතීනාමෙත්වා අපරභාගෙ අය්‍යකාය කාල කතාය රඤ්ඤ යඨිං මහාඝාති අඤ්ඤාපාපුරණාති ගාහාපෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා සඤ්ඤාය දුපෙත්වා සන්ත්‍රස්තරිකෙ ධම්මං සුත්වා අනාගාමිථලෙ පතිසිත්වා පබ්බජතං යාචි, සථා තස්සා ඤ්ඤාපටිපාකං දිස්වා:-

“සුඛං නිං වුඩ්ඛික සෙති කත්වා මොලෙන පාරුහා,
උපසන්නො හි තො රුගො සිතිතුතාසි නිබ්බුතා”හි.

ඉමං ගාථං අභාසි.

සා ගාථා පරිඥායානෙ සහ පටිසම්භිද්ධි අරහත්තං පත්වා උද්භවසෙන තසමව ගාථං අභාසි. ඉදමෙව වස්සා අඤ්ඤාචායාකරණං අහොසි. සා නාවදෙව පබ්බජි. ගාථාය පන වුඩ්ඛිකෙති: වුඩ්ඛි; වසො වුඩ්ඛිති අඤ්ඤා. අයං පන සිලාදිගුණෙත්ථි වුඩ්ඛා. ථෙරියා වුච්ඡාය ගාථාය චතුත්ථාදෙ “සිතිතුතමි නිබ්බුතා”හි යොජෙතබ්බං. සෙසං වුච්ඡා නයමෙව.

වුඩ්පබ්බජනාය සුමනාය ගාථාවණනා
ස ම න්‍යා.

1. 2. 7.

“පිණ්ඩපාතං වජිත්වානා”හි ධම්මාය ථෙරියා ගාථා. අයමි පුරිච්ඡිධෙසු කතාධිකාර නත් නත් හවෙ විච්චුපනිස්සයං ඩුසලං උපවිනිත්වා සම්භවපුඤ්ඤාසම්භාරු ඉමසම් බුච්ඡපාදෙ සාවභියං ඩුලඝරෙ නිබ්බත්තිත්වා වසපපත්වා පභිරුපස්ස සාමිකස්ස ගෙහං ගතා¹. සාසනෙ² පටිලඛයධා පබ්බජතුකාමා හුත්වා සාමිකෙන අනුඤ්ඤාතා පච්ඡා සාමික කාලකතෙ පබ්බජිත්වා විපස්සනාය කමමං කරොන්ති එක දිවසං භික්ඛාය චරිත්වා විහාරං ආගමිත්තා³ පරිපචිත්වා තමෙව ආරම්භං කත්වා විපස්සනං වුඩ්ඛිත්වා සහ පටිසම්භිද්ධි අරහත්තං පත්වා:-

“පිණ්ඩපාතං චරිත්වාන දණ්ඩමොලඛාති දුබ්බලා
මෙධ්මානෙත් ග්‍රහෙතති තණ්ඩව තිපති ඡමා,
දිස්වා ආදිනවං කායෙ අථ විත්තං විමුච්චි මෙ”හි.

උද්භවසෙන ඉමං ගාථං අභාසි.

තත් පිණ්ඩපාතං වජිත්වාන දණ්ඩමොලඛාති: පිණ්ඩපාතත්ථාය යඤ්චපත්මෙන නගරෙ විචරිත්වා භික්ඛාය ආභිඤ්ඤාති; ඡමාති: ඡමායං;

භූමිය. පාදනං අවසෙන භූමියං නිපතීන්ති අනේ. දිස්වා ආදිනවං
 කාසෙති: අසුතානිවච්ඡකඛානානතාදීති නානාපක්කාරෙති සරිරෙ දෙසං
 පඤ්ඤවකඛුනා දිස්වා. අථ විනාං විමුච්චි මෙති: ආදිනවානුපස්සනාද
 පරණා පවතෙති නිබ්බදනුපස්සනාදීති විකඛ්ඞානවසෙන මම විතතං
 කීලෙසෙති විමුච්චිනා පුන මග්ගථලෙති යථාකකමං සමුච්ඡේදවසෙන
 වෙව පටිපස්සකිවසෙනව සබ්බසො විමුච්චි; විමුක්තං. නදනස්සා විමොචෙ
 තබ්බං අපීති; ඉදමෙව වස්සා අඤ්ඤවතාකරණං අහොසීති.

බමමාස පේරිසා ගාථාවණණනා

ස ම න්නා.

1. 2. 8.

“හිංඛා සරෙ පබ්බජිතා”¹ති: සබ්බාස පේරියා ගාථා. තස්සා වජ්ඣ
 ඩිත පේරියා වජ්ඣපදියං. ගාථාපන:-

“හිංඛා සරෙ පබ්බජිතා¹ හිංඛා පුත්තං පසුං පියං
 හිංඛා රුගඤ්ඤ දෙසං ව අවිජ්ජඤ්ඤ විරුජිය,
 සමුලං තණ්හං අබ්බුක්ඛා උපසන්නමති නිබ්බුතා”²ති

ගාථා අහාසි.

තථ හිංඛාති: ඡබ්බෙත්වා. සරෙති: ගෙහං, සරසඤ්ඤ හි එකසම්මපි
 අභිධෙය්‍යෙක කදපි බහුසු බීජං විස රුලුකිවසෙන වොහරියති. හිංඛා පුත්තං
 පසුං පියාති: පියාසිතාපබ්බ පුත්තෙත වෙව ගොමතිසාදිකෙ පසුව තප්පි
 බච්ඡජ්ජරගපපහාණෙන පහාය. හිංඛා රුගඤ්ඤ දෙසං වාති: රජ්ජන
 සභාවං රුගං දුස්සනසභාවං දෙසං ව අරියමග්ගෙන සමුච්ඡේදිනි.
 අවිජ්ජඤ්ඤ විරුජියාති: සබ්බාකුසලෙසු පුබ්බසිතමං මොහං ව විරජෙත්වා;
 මග්ගෙන සමුග්ගාචෙත්වා ඉවෙච්චමනේ. සෙසං වුත්තනාසමෙව.

සබ්බාස පේරිසා ගාථාවණණනා

ස ම න්නා.

එකකුනිපානවණණනා නිට්ඨිතා.

(පේ. 18. ගා. 18.)

2. 1. 1.

දුක්ඛිපාතෙ “ආතුරං අසුචිං සුභි”¹න්ති ආදිකා අභිරුපනං සිකි
 මානාය ගාථා. අයං ධීර චිංඤ්ඤා සගවතො කාලෙ බණ්ඩමනිනගරෙ
 ගහපතිමහාසාලස්ස ධිතා හුත්වා සජ්ජසන්නිකෙ ධම්මං සුත්වා සරණෙසු ව
 සිලෙසු ව පතිසිතා, සථරී පරිනිබ්බුතෙ රතනවේදියං රතනපතිමණි
 තෙන සුචණ්ඩව්ජනෙනන පූජං කත්වා කාලං කත්වා සග්ගෙ නිබ්බන්ධිනා
 අපරපරං සුගතිසුගෙව සංසරන්ති ඉමස්මිං බුද්ධපාදෙ කාමිලවස්සු නගරෙ

1. මු. සි. III. පබ්බජිතා.

2. මු. සි. III. බං. චෙට්ඨියං.

පුරෙහි පරමං අනං¹ සහසාගනනෙනහං
විනිසුනෙන ඡාදෙහි අදසිං භුසිමානසා

තෙන කුමෙවන සුකතෙන වෙනනා පණ්ඩිති ව
ජනිතා මාත්‍රසං දෙහං තාවතියං අගඤ්ජහං

සහසං දෙවරාජ්‍යාං මහෙසිත්තමකාරයිං
සහසං චක්කවහනීනං මහෙසිත්තමකාරයිං.

පදෙසරජං පිපුලං ගණනාතො අයඛියං
නානාපීඩං ඛන්‍යං පුඤ්ඤං තස්ස කමමථලා නතො.

උපපලස්සෙව මෙ වණේණං අභිරුපා සුදස්සනා
ඉතීසබ්බිඛසමපනානා අභිජානා ජුහිමිරි.

පට්ඨමෙ හව සමපතෙන අජායං සානියෙ ඤලෙ
නාරිසහසාපාමොක්ඛා සුඛොදන සුතස්සහං.

නිබ්බිඤ්ඤා අගාරොහං පබ්බජං අනගාරියං
සත්තමිං රතනිං සමපතාං චතුසච්චං අපාපුණිං.

විවරං පිණ්ඩපාතං ව පච්චයං සයනායනං
පරිමෙභුං න සකෙකාමි පිණ්ඩපාතසයිදං ඵලං.

යං මය්‍යං පුරිමං කමමං ඤායලං ජනිතං මුනි
භුක්ඛානාය මහාවිර පරිවණේණං ඛන්‍යං මයං.

ඵකතියෙ ඉතො කප්පෙ යං දුනමදදිං තද
දුක්ඛතීං නාභිජානාමි පිණ්ඩපාතසයිදං ඵලං.

දුට්ඨෙ ගතීං පජානාමි දෙවත්තං අථ මාත්‍රසං
අඤ්ඤං ගතීං නජානාමි පිණ්ඩපාතසයිදං ඵලං.

උට්ඨෙ ඤලෙ පජානාමි තයො සාලෙ මහාධනෙ
අඤ්ඤං ඤලං නජානාමි පිණ්ඩපාතසයිදං ඵලං.

හවාහවෙ සංසරිතා සුක්කමුලෙන වොදිතා
අමනාපං න පස්සාමි සොමනස්සකතං ඵලං.

ඉසිසු ව වසී හොමි දිබ්බාය සොතධාතුයා
වෙතොපරියඤ්ඤස්ස වසී හොමි මහාමුත්තෙ,

පුඤ්ඤනිවාසං ජානාමි දිබ්බවක්ඛුං විසොධිතං
සබ්බාසවා පරික්ඛිණං නභිද්දනී පුනබ්බවො.

අත්ඨමමනිරුත්තිසු පටිභානෙ තපෙව ව
ඤ්ඤං මම මහාවිර උප්පනං තව සතතිකෙ.

කිලෙයා කුපිතා මය්‍යං-පෙ-කතං බුධස්ස සාසන”නති.

අරහත්තං පට්ඨා පන සා සසමපි උදනවසෙන තා සෙව ගාථා අභාසි.
ඉදමෙව වසාං අඤ්ඤාවතාකරණං අගොසිති.

අභිරුපනඤ්ඤා පෙඨිසා ගාථාවණණා

ස ම තතා.

2. 1. 2.

“සෙ ඉමෙ සත්තබොජ්ඣක්ඛා”ති ආදිකා ජෙනාසං පෙරියා ගාථා.
තස්සා අතීතං පච්චුප්පන්නං ච වජ්ඣ අභිරුපනඤ්ඤාවජ්ඣසදිසං. අයං පන
වෙසාලියං ලිච්ඡවිජ්ජාලෙ නිබ්බන්ධිති අසමෙව විසෙසො. සන්ධාර
දෙසිතං ධම්මං සුත්තං දෙසනා පරියොසානෙ අරහත්තං පනා අත්තනා අධි
ගතං විසෙසං පච්චවෙකන්ති. පිතිවසෙනා:-

“සෙ ඉමෙ සත්තබොජ්ඣක්ඛා මග්ගා නිබ්බානපත්තිසා,
භාවිතා නෙ මයා සබ්බෙ යථා බ්‍රුමෙන දෙසිතා.

දිඨො හි මෙ සො භගවා අනුමො යං සමුස්සයො,
විකක්ඛණං ජාතිසංසාරෙ නාඤ්ඤති පුනබ්බවො”ති

ඉමා වෙ ගාථා අභාසි.

තත් සෙ ඉමෙ සත්තබොජ්ඣක්ඛාති: සෙ ඉමෙ සතිධම්මවිවස
පිරියපිතිපස්සතිසමාධිඋපෙක්ඛාසක්ඛාතා බොධියා වා යථාච්ඡිත්තාස ධම්ම
සාමන්තියා බොධියා වා බ්‍රුක්ඛනාසස්ස තං සමඛතිනො පුග්ගලස්ස අභිත
භුත්තතා බොජ්ඣක්ඛාති ලබනාමා සත්තධම්මා. මග්ගා නිබ්බාන
පත්තිසාති: නිබ්බානාධිගමස්ස උපාසභුතා. භාවිතා නෙ මසා සපෙබ්බ
යථා බ්‍රුමෙන දෙසිතාති: නෙ සත්තනිසංබොධිපක්ඛියධම්මා සබ්බෙපි
මයා යථා බ්‍රුමෙන භගවතා දෙසිතා තථා උප්පාදිතා ච වඩ්ඪිතා ච. දිඨො
හි මෙ සො භගවාති: හිතද්දෙ හෙතු අත්තො. යසමා සො භගවා ධම්ම
කායො සම්මාසද්බ්‍රුමො අත්තනා අධිගතඅරියධම්මදස්සනෙන දිඨො තසමා.
“අනුමොසං සමුස්සයො”ති යොජනා. අරියධම්මදස්සනෙන හි
බ්‍රුමා භගවෙනා අඤ්ඤා ච අරියා දිඨා නාම ගොතති. න රුපකාස
දස්සනාවතොතා. යථාහ:-“යො බො විකක්ඛ ලි ධම්මං පස්සති සො මං
පස්සති”ති ච “පුත්තවා ච බො භික්ඛවෙ අරියසාවකො අරියානං දස්සාවි”ති
ච ආදි. සෙසං වුත්තනාසමෙව.

ජෙනාස පෙඨිසා ගාථාවණණා

ස ම තතා.

2. 1. 3.

“සුමුතනිසෙ”ති ආදිකා සුමඤ්ඤාමාතාස පෙරියා ගාථා. අසමපි පුරිම
බ්‍රුමෙපු කතාධිකාර තත් තත් භවෙ කුසලං උපචිතිත්වා ඉමස්මිං
බ්‍රුමුප්පාදෙ සාවස්මියං දලිදදකුලෙ නිබ්බන්ධිත්වා වසප්පන්නා අඤ්ඤාතරස්ස
නලකාරස්ස දින්නා පඨමගබ්බො සෙව පච්ඡමභවිකං පුත්තං ලති, තස්ස

සුමිතලොභී නාමං අහොසි. තනො පඨාය සා සුමිතලමානාති පඤ්ඤ
 යිත්. යයමා පනස්සා නාමගොභාතං න පාකමං තයමා “අඤ්ඤතරා ථෙරී
 භික්ඛුනී අපඤ්ඤතා”ති පාලියං වුත්තං. සොපිස්සා පුතොනා විඤ්ඤානං
 පඤ්ඤා පබ්බජිතො සහ පටිසම්බද්ධති අරහත්තං පනො සුමාසලපථගෙති
 පාකපමා අහොසි. තස්ස මානා භික්ඛුනීසු පබ්බජිතො විපස්සනාය කම්මං
 කණන්තී ඵකදිවසං ගිහිකාලෙ අභානනා පහතදුක්ඛං පච්චෙට්ඨකිත්වා සං
 චෙනජාතා විපස්සනං වසෙස්සිත්වා සහ පටිසම්බද්ධති අරහත්තං පනො උද
 නෙනති.-

“සුමුත්තිකෙ සුමුත්තිකෙ සාධු මුත්තිකමි මුසලස්ස
 අභිරිකො මෙ ඡත්තකං වාපි උක්ඛලිකා මෙ දෙඬුමුහං වාති.
 රුහඤ්ච අහං දෙසඤ්ච විච්චිටි විච්චිටිති විහනාමි’
 සා රුක්ඛමුලං උපගමම අහො සුඛන්ති සුඛො ඤායාමි”ති.

ඉමා චෙගාථා අභාසි.

තත් සුමුත්තිකෙති: සුමුත්තො. කකාගෙ පදපුරණමත්තං, සුඬ
 මුත්තො මනාති අත්ථො. සා සායනො අත්තනා පටිලබ්‍යමපනති. දිස්වා පසාද
 ව්‍යසනා තස්සා වා පසංසාවයසන අමනෙතත්වා වුත්තං සුමුත්තිකෙ
 සුමුත්තිකෙති. සං පන ගිහිකාලෙ ව්‍යසනපො ජගුච්ඡති නොන විමුත්ති.
 දසෙන්නති “සාධු මුත්තිකමි”ති ආදිමාග. තත් සාධු මුත්තිකාසීති
 සම්මදෙව මුත්තා වත අමිති. මුසලස්සාති: මුසලත්තො; අහං කිර දළිඳු
 භාවෙන ගිහිකාලෙ සසමෙව මුසලකම්මං කරෙති තයමා ඵමමාග:-අභි
 ඤො මෙ ති: මම සාමිකො අභිරිකො නිලලත්තො. සො මම න රුච්චිති
 විචිතසෙසො. පකතිසාව කාමෙසු විරහාවිත්තත්තාය කාමාධිමුත්තානං
 පමිත්ති. ජගුච්ඡන්ති විදති. ඡත්තකං වාපිති: ජිවිතගෙගුකෙන කරිස
 මානං ඡත්තකමි මෙ න රුච්චිති අත්ථො. වා සඤ්ඤ අවුත්තසමුච්ච
 සත්ථො. භොන ඡපලාවබ්‍යොවකාදිං සංගණාති. චෙථදඤ්ඤාදීති
 ගහෙත්වා දිවසෙ දිවසෙ ඡත්තාදීනං කරණවසෙන දුක්ඛජිවිතං ජගුච්ඡන්ති
 විදති. “අභිතකො මෙ වානො වාතී”ති කෙච්චි වනො අභිතකො ජරවහො
 ගිහිකාලෙ මම සරිතෙර වානො වායතිති අත්ථො. වදන්ති. අපතෙර පන-අභි
 තසො පතෙරං දුග්ගකුක්ඛගෙ ම මම සරිතෙරො වානො වායතිති අත්ථො
 වදන්ති. උක්ඛලිකා මෙ දෙඬුමුහං වාතීති මෙ මම භත්තපටිතභාජනං
 විරපාරිවාසිකභාවෙන අපරිසුඬත්තාය උදකසපපගඤ්ඤා වායති. තනො අහං
 “සාධු මුත්තිකමි”ති යොජනා.

රුහඤ්ච අහං දෙසඤ්ච විච්චිටි විච්චිටිති විහනාමිති: අහං කිලෙස
 පෙඨකං රුහඤ්ච දෙසඤ්ච විච්චිටි විච්චිටිති ඉමිනා සද්දෙන සභිං විහනාමි;
 ව්‍යාසෙමි; පජගාමිති අත්ථො. සා කිර අත්තනො සාමිකං ජගුච්ඡන්ති

1. මු. සි. I, III, IV & V. විච්ඡදන්ති විහරමි.
 2. I. මු. සි. I, III, IV & V. රුහංච අහං දෙසංච විච්ඡදන්ති විහරමමි.
 අහං කිලෙසපෙඨකං රුහංච දෙසංච විච්ඡදන්ති විහරමමි. ඉමිනා
 සද්දෙන සභිං විහරමි; ව්‍යාසෙමි පජගාමිති අත්ථො.

තෙන දිවයෙ දිවයෙ ඵාලිය¹මානානං සුඛානං වෙඵදණ්ඩාදිනං සද්දං ගරුතනී තස්ස පභාණං රුගද්දසපභාණෙන සමං කන්වා අවොච. සා රුකඛ්චුලං උපගමමාති: සා අභං සුමඛගලමාතා විවිතතං රුකඛ්චුලං උපගඛකමන්වා. සුමසතා කාසාමිති: සුඛතනී කාසාමි. කාලෙන කාලං සමාපජ්ජන්ති ඵලසුඛං නිබ්බාණසුඛං ච පටිසංවේදියමානා ඵලකානෙන කාසාමිති අපො. අපහා සුඛතනී: ඉදං පනස්සා සමාපන්නිතො පථො පටිත්තමනසිකාරවසෙන වුත්තං. සුඛබාහොගවසෙනාතිපි සුජජ්ජනෙව.

සුමඛගලමාතාස පෙට්ඨා ගාථාටණ්ණනා

ස ම නාං.

2. 1. 4.

“සාව කාසිජනපදෙ”¹හි ආදිකා අඛණ්ඩාසිසා පෙට්ඨා ගාථා. අයං කීර්තස්ස පස්ස දසබ්ලස්ස කාලෙ ධූලගෙනෙ නිබ්බන්තිත්වා විඤ්ඤාතං පත්තං භික්ඛුනිනං සන්නිකං ගන්වා ධම්මං සුත්වා පටිලඛසඛා පබ්බජිත්වා භික්ඛුනිසිලෙ සිතං අඤ්ඤාතං පටිසම්බද්ධපත්තං විණාසවච්චෙරිං ගණිකාවාදෙන අකෙකාසිත්වා තත්තා වුත්තා නිරුපෙ පච්චිත්වා² ඉමස්මිං බුද්ධපර්වදෙ කාසිරසෙ උලාරවිහවෙ සෙසිධුලෙ නිබ්බන්තිත්වා වුච්චපත්තා පුබ්බෙ කතස්ස චචිදුච්චරිතස්ස නිස්සංඤ්ඤාත ධානතො පරිහස්සා ගණිකා අහොසි නාමෙන අඛණ්ඩාසිනාම, තස්සා පබ්බජ්ජා ච දුතෙන උපසම්පද්ධි බ්බකො ආගන්වෙව. වුත්තං ගෙන:—“තෙන ඛො පන සමසෙන අඛණ්ඩාසි ගණිකා භික්ඛුනිසු පබ්බජිතා හොති. යා සාවච්චිං ගන්තුකාමා හොති භගවතො සන්නිකෙ උපසම්පජ්ජස්සාමිති. අස්සොපුං ඛො බුත්තා “අඛණ්ඩාසි කීර් ගණිකා සාවච්චිං ගන්තුකාමා”හි තෙ මග්ගෙ පරිසුභිංසු. අස්සොසි ඛො අඛණ්ඩාසි ගණිකා “බුත්තා කීර් මග්ගෙ පරිසුභිතා”හි, සා භගවතො සන්නිකෙ දුතං පාහෙසි “අභවෙ උපසම්පජ්ජතුකාමා කථනත්තො මසා පටිපජ්ජන්ති”නති අථ ඛො භගවා එතස්මිං නිදුතෙ එතස්මිං පකරණෙ ධම්මං කථං කත්වා භික්ඛු ආමනෙතසි. “අනුජානාමි භික්ඛවෙ දුතෙනපි උපසම්පදෙතු”නති. එවං ලච්ඡපසම්පද පන චිපස්සනාය කම්මං කරොන්ති න චිරස්සෙව සග පටිසම්බද්ධති අරහත්තං පාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදුනෙ:—

“ඉමම්හි හද්දකෙ කපෙස භුගම්බන්ධු මභාසො
කසස්සො නාම නාමෙන උපපජ්ජි පදනං වරෙ.

තදුතං පබ්බජිතාන තස්ස බුඛස්ස සාසනෙ
සංවුත්තා පාතිමොක්ඛම් ඉන්ද්‍රියෙසු ච පඤ්චසු.

මත්තඤ්ඤා ආසිං අසනෙ සුත්තා ජාගරිසෙපි ච
වසන්ති සුත්තසොගාහං භික්ඛුනිං විගතාසවං.

අනෙකාසිං දුශ්චරිතාහං ගණිතෙති භණිං තද්
නෙන පාපෙන කම්මෙන නිරයමිති අපච්චිසං.

තෙන කම්මාචයෙයෙන¹ අජායිං ගණිකාදාලෙ
බ්බසුසං පරිවතොනාති² පච්චිමායමි ජාතියං.

කාසිරසෙ සෙඨිදාලෙ³ බුභව්චාරිථලෙනාං⁴
අච්ඡරා ඵය දෙවෙසු අහොසිං රුපසම්පදා.

දික්ඛාන දසානියං මං ගිරිබ්බජපුරුහතමෙ
ගණිකතොතිවෙසෙසුං අනෙකාසනථලෙන මෙ;

සාහං සුඤ්චා සබ්බමං බුධසෙසෙන දෙසිතං
පුබ්බවාසනාසම්පන්නා පබ්බජිං අනගාරියං.

තතො⁵ පසම්පදජාය ගච්ඡන්ති ජිනසන්නිකං
මග්ගෙ බුතො සිතො සුචා ලතිං දුනොපයම්පදං.

සබ්බකම්මං පරික්ඛිණං පුඤ්ඤං පාපං තථෙච්චි.
සබ්බසංසාරමුත්තරිණණං ගණිකත්තඤ්ච බෙට්ඨනං.

ඉඨිසු ච වසි හොමි දිබ්බාය සොතධාතුයා
ඓතොපරිසඤ්ඤායා වසි හොමි මගාමුතො.

පුබ්බ නිවාසං ජානාමි දිබ්බචක්ඛං විසොධිතං
සබ්බාසවා පරික්ඛිණං නඤ්ඤානි පුනබ්බචො.

අභ්බම්මනිරුහන්තූ පටිභානෙ තථෙච්ච ච
ඤ්ඤං මම මගාථිර උප්පන්නං තච සන්නිකො.

කිලෙසා කිංචිතා මග්ගං=ප=කතං බුධස්ස සාසන”න්ති.

අරහත්තං පන පච්චා උද්භව්වෙත:-

“සාච කාසිරජනපදෙ සුඤ්ඤා මෙ තත්තතො අහු
තං කච්චා නොගමො අග්ගං අග්ගෙනග්ගං සංපෙසි මං

අථ නිබ්බිඤ්ඤා රුපෙ නිබ්බිඤ්ඤාච චිරජ්ජහං

මා පුන ජාතියංසාරං සන්ධාචෙය්ගං පුනපුනං.

කිංසො චිරජ්ජ සච්ඡි කතා සාහං බුධස්ස සාසන”න්ති.

ඉමා ගාථා අගාසි.

තඤ්ඤා ආච කාසිරජනපදෙ සුඤ්ඤා මෙ තත්තතො අහුති: කාසිර
ජනපදෙසු හවො සුඤ්ඤා=කාසිරජනපදෙ. යො ආච සත්තතො
තත්තතො මග්ගං සුඤ්ඤා අහු අගාසි. කිංසො පන යොති? සග්ග
මග්ගො, කාසිරසෙ කිර තද් සුඤ්ඤාවෙත ඵ්ඤ්ඤා උප්පජ්ජ

1. සි. II. තෙනෙච්ච කම්මසෙසෙන. 2. ම. අ. චප්පතිතා. 3. ම. අ. කාසිරසෙඨිදාලෙඤ්ඤා.

4. මු. සි. II. බලෙන.

5. සි. III. ම. මු. තද්.

නකථයෝ අහොසි සහසාමන්තෝ. ඉමාසපි පුරිසානං හත්තො ඵක දිවසං ලඛ්ඛිතං නහාතං. හොන වුත්තං. “සාධි කාසිපනපදො සුඛො ථෙ නහාතො අහු”ති. සා පන කාසිපුඛකපරිමාණනාය කාසිති සමඤ්ඤං ලභි. තත්ථ සෙවුයොන මනුස්සා සහසං දුතුං අසකෙකානතා නහො උපසිං දත්වා දිවසහාගමෙව රමන්තී ගච්ඡති. තෙසං වසෙනායං අඛිංකාසිති පඤ්ඤාසිත්. හොන වුත්තං. “නං කත්වා භෙගගමො අගං අගෙසනගං ධම්මං ම”නති. නං පඤ්චසත්තමානං ධනං අගං කත්වා භෙගගමො, නිගමවාසිරතො ඉධිරතනභාවෙන අනග්ගමපි සමානං අගෙසන අගං නිමිත්තං අඛිංකාසිති සමඤ්ඤාපසෙන මං ධම්මං තථා මං වොගථිති අසො. අථ නිබ්බිද්දං රූපෙති: ඵං රූපපථවිති හුත්වා සිත්වා, අථ පච්ඡා සාසනං නිස්සාය රූපෙ අගං නිබ්බිද්දං “ඉතිපි රූපං අතිච්ඡං ඉතිපිදං රූපං දුක්ඛං අසුභ”නති පස්සනති තත්ථ උක්කණ්ඨං. නිබ්බිද්දං විරජ්ජනති: නිබ්බිද්දනති වාගං නතො පරං විරුගං ආපජ්ජං. නිබ්බිද්දගතණෙන වෙත්ථ නරුණවිපස්සනං දස්සෙති, විරුග ගතණෙන ඛලවිපිපස්සනං “නිබ්බිද්දං විරජ්ජති විරුග විමුච්ඡති”ති හි වුත්තං. “මා පුන භිතිසංසාරං සංගාමෙසං පුනපුන”නති: ඉමනා නිබ්බිද්දනපරපරනාසාරෙ දස්සෙති. නිස්සා විජ්ජාති ආදිනා සදත්ථං කපෙති. 1 නං වුත්තනං මෙව.

අඛිංකාසිතා පරිසා ගාථාවණ්ණනා

ස ම නා.

2. 1. 5.

“කිඤ්ඤාපි වොමහි කිසිකා”ති ආදිනා විභාගාය පෙරිසා ගාථා. අසමි පුරිමබ්බසු කතාසිකාරා තත්ථ තත්ථ ගමෙ විමබ්බපතිස්සං ඤායලං උප විනනති ඉතො වතුනවුතෙ කපෙත්ථ වඤ්ඤාගාය නදියා නීරෙ කිත්තර යොනියං නිබ්බතති. සා ඵකදිවසං ඵකං පමෙවකබ්බං රුක්ඛමුලෙ නිසිත්තං දිස්වා පසනාමානසා නලපුපෙථති පුජං කත්වා වදන්තා අඤ්ඤං පගානොත්වා පදකඛිණං කත්වා පකකාමි. සා තෙන පුඤ්ඤ කමමන දෙවමනුස්සෙසු සංඝරනති ඉමසමි බුබුදාදෙ ගුරුගෙග ගතපති මහාසාලකුලෙ නිබ්බතතිත්වා විඤ්ඤාතං පත්වා සත්ථ රාජගහපට්ටෙසනෙ පටිලඛ්ඛිතං පච්ඡා මහාපජාපතිගොතමියා සාගතිකෙ පබ්බජිත්වා මහලලිකා² සාලෙ ගිජ්ඣකුට්ටපබ්බතං අභිරුහිත්වා සමණධම්මං කතෙන්නති විපස්සනං වසෙත්ථං යහ පටිසම්භිද්ධති අරහත්තං පාපුණි.

හොන වුත්තං. අපදනො:-

“වඤ්ඤාගා නදිනීරෙ අහොසිං කිත්තන් තද
අද්දං විරජං බුධං සසමභුං අපරුජ්ජනං.

සසනනනනනා සුමනා වේදනානා සාහසුල්ලි
නලමාලං¹ ගමෙතනාන සසමභූ අභිපුජයි.

භූත කමෙමන සුසානෙන අගසුථිං හිදසංගණං²
ජතතිං සදෙවරුජුනං මගෙසිත්තමකාරයි.

දසනනං චක්කවිහරිනං මගෙසිත්තමකාරයි
සංවේරසිත්තං මෙ විත්තං පබ්බතං අනගාරියා.

කිලෙසා සාපිනා මග්ගං ගවා සසකාඨිනා මම.
සබ්බාසවා පරික්කිණි නාභිදුති පුනබ්බතෙව:

විතුනවුතෙ ඉතො කපෙස යං පුප්ථමභිපුජයි.
දුග්ගතිං නාභිජානාමි පුප්ථ³ පුජායිදං ථලං.

සාගහං වන මෙ ආසිංසෙ=නානං බුබ්බසා සාසන⁴ නති.

සා පන අරහත්තං පනා අනතනො පටිපත්තිං පච්චෙවකතිත්ති:-

“කිංකරාපි බොලති කිසිකා ගිලානා බාලාදුබ්බලා
දණ්ඩමාපුබ්බ ගව්ජාමි පබ්බතං අභිරුහිය.

සසකාපිං නිකම්පිත්තන පනානං ච නිකුජ්ජස
සෙලෙ බමෙහසිමත්තනානං නමොකකිකිං පදුලියා”නි.

ඉමා වෙ ගාථා අභාසි.

ත්ථ කිංකරාපි බොලති කිසිකාති: සදිපි අභං ජරුජ්ජණං
අපමංසලොභිතාගාවෙන සිද්ධසරිරා අමගි. ගිලානා බාලාදුබ්බලාති:
ධාතාදිපිකාදෙන ගිලානා, තෙනෙව ගෙලඤ්ඤෙන අභිපීඨ දුබ්බලා.
දණ්ඩමොපුබ්බ ගව්ජාමිති: සත් කත්ථි ගව්ජනති කාන්තරයසිං
ආලම්බිත්තාට ගව්ජාමි. පබ්බතං අභිරුහියාති: එවමභූතාපි පිටෙකකාම
තාස ගිජ්ඣකුටපබ්බතං අභිරුහිත්තා. සසකාපිං නිකම්පිත්තානාති: සනත
රුහතරු එව හුත්වා සථාසංගතං අංසෙ ස්පනසසකාපිං ගත්ථපාසෙ ධපෙත්වා.
පනතනං ච නිකුජ්ජසාති: මග්ගං විලඤ්ඤනමතතිකාපත්තං ච අසොමුඛං
කත්වා එකමනෙත ධපෙත්වා. සෙලෙ බමෙහසිමත්තනානං නමොකකිකිං
පදුලියාති: පබ්බතෙ නිසින්නා ඉමිනා දීඝෙන අමුනා අපදුලිතපුබ්බං
මොගකකිකිං පදුලිත්වා තෙනෙව ච මොගකකිකිපදුලනෙන අනතානං
අනතගාට බමෙහසිං මම බකිසන්නානං ආසතිං අනුපපත්තිධම්මතාපාද
නෙන විකම්මෙහසිනාති අපේඨා.

විත්තාස පේඨිසා ගාථාවණ්ණනා
ස ම න්නා.

1. මු. සි. II. නලපුප්ථං. 2. ම. අ. ගතිං. 3. සි. III. බුබ්.
4. මු. සි. II. නලපුප්ථං.

2. 1. 6.

කිඤ්චාපි ඛොමහි දුක්ඛිනාහි ආදි මෙතනිකාය ථෙරියා ගාථා. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාසිකාරා භන්ද භන්ද භවෙ විච්චවුපතිසසයං පුඤ්ඤං උපවනන්ති සිඛස්ථස්ස ගගවනො කාලෙ ගහපතිකුලෙ නිබ්බත්තිනා විඤ්ඤාතං පනා සඤ්චෙතිස්ස රතනෙන පතිමංකිතාය මෙබ්ලාය පුජං අකාසි. සා තෙන පුඤ්ඤකමමෙන දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්ති ඉමස්මිං බුබුද්ධාදෙ ගුණගුණ ව්‍යාභමණ මහාසාලකුලෙ නිබ්බත්ති. සෙසමනන්තරෙ වුත්තසද්ධා. අයං පන පටිභාගකුටං අභිරුක්තිනා සමණධම්මං කරොන්ති විපස්සනං චස්සෙත්වා සා පටිසම්බද්ධා අරහත්තං භාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“සිඛස්ථස්ස ගගවනො උපකාරධිකා¹ අනුං
මෙබ්ලිකා මඤ්ඤිනා නවකම්මාය සන්තුජනො.
නිසීතො ච මහාථුපෙ මෙබ්ලං පුනද්ධතං
ලොකනාථස්ස මුනිනො පසන්නා සෙහි පාණ්ණිති.
චතුරවුහො ඉතො කප්පෙ යං මෙබ්ලමදං තද
දුස්සත්තං නාභිජානාමි උපපුජාසිදං² ඵලං.
කිලෙසා ඤාපිතා මස්සං-පෙ-කතං බුධස්ස සාසන”න්ති.

අරහත්තං පන පස්සා අනුතො පටිපත්තිං පච්චෙක්ඛන්ති උදන චසෙන:-

“කිඤ්චාපි ඛොමහි දුක්ඛිනා දුබ්බලා ගතයොබ්බිනා
දණ්ඩමොදුබ්බ ගච්ඡාමි පබ්බතං අභිරුක්ති.
නික්ඛිපිත්තාන සඤ්ඤාපිං පහතකං ච නිකුජ්ජං
නිසීතො චමහි සෙලමහි අථ විහතං විමුච්චි මෙ
භිස්සො විජ්ජා අනුපපත්තා කතං බුධස්ස සාසන”න්ති

ඉමා වෙ ගාථා අභාසි.

භන්ද දුක්ඛිනාහි: රොගාභිභවෙන දුක්ඛිතා සඤ්ජාතදුක්ඛා; දුක්ඛ පපත්තා. දුබ්බලාහි: කාය චෙව දුක්ඛපපත්තියා ජරාජරණත්තාය ච බල විරහිතා. තෙනාන:-“ගතයොබ්බිනා”ති. අධිගතාහි අපේථා. අථ විහතං විමුච්චි මෙ සෙලමහි පාසාණෙ භිසින්නා වමහිති: අථ තද තන්තරං විරියසමත්තාය සමමදෙව යොජිතත්තා මඤ්ජපිපාටියා සබ්බෙහිපි ආසවෙහි මම විහතං විමුච්චි. සෙසං වුත්තනාසමෙව.

මෙතනිකාය ථෙරියා ගාථාවණ්ණානා
ස ම තතා.

2. 1. 7.

“ව්‍යාකූලය සංකූලය” නම් අපරසය මෙහෙයාය පෙරියා ගාථා. අයම් පුරිමවුබෙසු නානාධිකාර නන් වුන් හුවෙ විවිධවුපනිසායා කුසලා උපවනනා විසසසියා ගාවතො කාලෙ බන්ධියාලෙ නිබ්බන්ධිනා විසසසියා පනා බන්ධියා රසෙසසියා අනෙකුත්තා හුන් විසසසියා ගත වතො භාවිතා එකා බිණ්ණායා පෙරියා දිසා පසනාමානා හුන් නසා ගන්තො පනතා ගහෙත්තා පණ්ණිත්තා බාදනියාපනිසායා පුරෙත්තා මහසෙසන සාධකසුගෙන සසි අදසි. සා තෙන පුසසසියාලෙවන දෙව මහසෙසසු සංසරනා ඉමසම් බුබුප්පාදෙ කපිලවත්තම් සකාරජකුලෙ නිබ්බන්ධිනා විසසසියා පනා සත්තානිකො බිමම පුන් පපිලබසසියා උපාසියා අගොසි. සා අපරසාගෙ මහාපජාපනිසා ගොතමියා සන්තිකො පබ්බජනා කතපුබ්බතිව්වා විසසසියා කමම කණෙනා න පිරසෙව සහ පපිසමසිදුති අරහතා පාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“නගරෙ බන්ධුමහියා බන්ධුමා නාම බන්ධියො
තසා රසෙසසියා අහුං ගරියා වාරිකා¹ වාරයාමහං.

රසෙසසියා නිසිදිනා එවං විනෙතසහං තද
අදස ගමනියං හි කුසලං නපි මෙ තතං.

මහාසියාපං කපුකං සොරුපං පුදුරුණං
නිරසං තුන ගමනම් එන් මෙ නපි සංසයො.

රුජානං උපසංකමම ඉදං පවනමවුචං
එකං මෙ සමණං දෙති සොපසියාම බන්ධියං.

අදසි මෙ මහාරුජා සමණං භාවිතිජ්ඣං
තසා පනතං ගහෙත්තා පරමනෙතන පුරසි.

පුරසිනා පරමනා ගනියලපමකාසහං
සහසසියානකෙනෙව වන්සුගෙන ඡාදසි.

ආරමමණං මම එතං සරාමි යාවජ්ඣනං²
තන් විතතං පසාදෙත්තා තාවතං අගසුත්තං.

තිංසානං දෙවරුජ්ඣනං මහෙසිත්තමකාරසිං
මනසා පනිතං මහං නිබ්බන්ධනි සපිට්ඨිතං.

විසානං වකකවත්තං මහෙසිත්තමකාරසිං
මවිතත්තාව හුන්තං සංසරමි³ ගවෙසමහං.
සබ්බකුන්ත්තානං අපො⁴ මෙ උපාදිකා
තබ්බායවා පරිකසිණං නපිදුති පුනබ්බවො.

1. ම. අ. එකිව්ණ. ඡලෙනපිදසිත්තාන. 3. ම. අ. යාවජ්ඣනං. 4. ම. අ. සපිට්ඨිතං.

2. ම. I. වාදිතං වාදිතංමහං. 5. ම. I & II. සංසරනම්. 6. ම. I & II. අගසො.

එකනවුනෙ ඉතො කපෙප යං දුනමදදිං නදු
දුග්ගතිං නාභිජානාමි විණ්ඩපාතසසිදං එලං.

කිලෙයා ඩ්ඛාපිනා මයොං-පෙ=කතං බුධියං යාසන”නති.

අරග්ගතං පන පනා අග්ගතො පටිපත්තිං පට්ටවෙකඛිනිං පිති
සොමනස්සජානා උදුනවසෙන:-

“වාතුදුදසිං පඤ්චදසිං යා ව¹ පකඛියං අභමි
පාටිභාරියපකඛියො අභිඛිග්ගසුඛමාගතං.
උපොසථං උපාගඤ්ථිං දෙවකායාභිනන්දිති

යාජ්ජ එකෙන භතොන මුණ්ඩා සඤ්ඤාපිපාරුතා.
දෙවකායං න පජෙහං විනෙය්ග හදයෙ දර”නති.

ඉමා වෙ ගාථා අභාසි.

තත්ථ වාතුදුදසිං පඤ්චදසිනති: වතුදුදසනතං පුරණි=වතුදුදසි
වතුදුදසිව=වාතුදුදසි. පඤ්චදසනතං පුරණි=පඤ්චදසි, තං වාතුදුදසිං
පඤ්චදසිං ව; “පකඛියං”ති සමබ්භෙය්. අට්ටනතසංඝයාගෙ චේතං උප
යොගවචනං. “යා ව පකඛියං අභමි, තං වා”ති යොජනා. පාටිභා
රිය පකඛියො: පරිහරණකපකඛියො; වාතුදුදසිපඤ්චදසිඅභමිනං
යථාකාමං ආදිතො අනතො වා පට්ටවෙකඛිග්ගසුඛමාගතං උපොසථසිලස්ස
පරිහරිතබ්බපකඛියො; තොරසිපාටිපදයතාමිනවමිසු වාති අජො. අභිඛි
ග්ගසුඛමාගනනති: පාණාතිපානා චේරමණිආදීනි අභිති අභිග්ගති සුදුසු සමනතා
ගතං. උපොසථං උපාගඤ්ථිනති: උපවායං උපගමි; උපවසිනති අජො.
යං සකාය වුත්තං:-

“පාණං නහානෙ න වදිනතමාදියෙ
මුසා න භායෙ න ව මජ්ජපො සියා.
අමුග්ගවරියා විරමෙය්ග මෙදුනා
රතතිං න භුඤ්ඤ්ග විකාලගොජනං.

මාලං න ධාරෙ න ව ගනමාවරෙ
මඤ්ඤි ඡමයංව සයෙථ සත්තෙ.
එතං හි අභිඛිනිකමාග්ගපොසථං
බුධෙන දුකඛනතභුතා පකාසිත”නති.

දෙවකායාභිනන්දිනති: හවුපපහතිආකඛිතවසෙන වාතුමමහාරජික
දෙවකායං අභිපජෙතති. “උපොසථං උපාගඤ්ථි”නති යොජනා. සාජ්ජ
එකෙන භතොනනති: යා අයං අජ්ජ ඉමසමිං සෙව දිවසෙ එකෙන
භතොනනතකඛිනෙ. මුණ්ඩා සඤ්ඤාපිපාරුතා: මුණ්ඩිතකෙයා
සඤ්ඤාපිපාරුතසරිත ව පුත්තා; පබ්බජනාති අජො. දෙවකායං න පජෙහං

හතර්: අභයමාතෘ අධිගෝප්‍යා කඤ්චි දෙවනිකායං අභං න පඤ්ඤං.
තෙනෙවාහ:-**විෂේෂයා හදසෙ දරනර්:** විහතගතං කිලෙසදරථං සමුච්ඡේද
දවසෙන විනෝචාති අපේයා. ඉදමෙව චස්සා අඤ්ඤාචාසකරණං අහොසි.

අභය මාතෘයා පේරියා පාදාචර්ණනා

ස ම න්‍යා.

2. 1. 8.

“උඛං පාදතලා”හි ආදිකා අභයමාතෘයා පේරියා පාදා. අසම්පි
පුරිමවුච්ඡෙදා කතාපිකාරා තඤ්ඤා තඤ්ඤා භවෙ පුඤ්ඤාති උපචිතනර් **කිංසසා**
භගවතො කාලෙ ඤාලගෙන නිබ්බතතිත්වා විඤ්ඤාතං පඤ්ඤා එකදිවසං
සඤ්ඤාං විඤ්ඤාය වරනතං දිස්වා පසන්නාමානායා පඤ්ඤා ගෙනො කට්ඨජු
මහතං සිකිං අදාසි. සා තෙන පුඤ්ඤාකමෙමන දෙවමනුස්සෙසු සංස
රනර් ඉමසම්. බුද්ධිපාදෙ නාදිසෙන කමමතිස්සපෙන **උපෙතියං**
පදමවච්ඡිනාම නගරසොතිති අහොසි. රුජා බිමබිසාගේ නස්සා රුජ
සමාකතිආදිකෙ ගුණෙ සුඤ්ඤා පුරෙතිනස්ස ආවිකි. “උපෙතියං කිර
පදමවච්ඡිනාම ගණිකා අහොසි. තමහං දඬුකාමොමි”හි. පුරෙතිනො
සාධු දෙව්භි මහාබලෙන කුමාරි. නාම සකිං ආවහොති සකිංහු
භාවෙන රුජානං නාමදෙව උපෙතියනගරං නෙසි. රුජා කාය සම් එක
රතං සංවාසං කපෙසි. සා තෙන ගඤ්ඤා ගණිති. රඤ්ඤා ව ආරෙ
මෙසි. “මම ඤාමිසං ගඤ්ඤා පඤ්ඤා”හි. තං සුඤ්ඤා රුජා නං “සඤ්ඤා
පුරෙතිනා ගඤ්ඤා වඤ්ඤා මම දඬුකාමි”හි වඤ්ඤා නාමවුද්දිකං දඬු
අගමාසි. සා දඬුමාසච්ඡෙදෙන පුරෙතිනං විජාමිති නාමගණදිවසෙ
අභයමාතෘ නාමං අකාසි. පුරෙතිනං ව සන්නාමසිකිකාලෙ “තව පිතා බිමබි
සාර මහාරුජා”හි රඤ්ඤා සන්නාමං පඤ්ඤා. රුජා නං පුරෙතිනං පඤ්ඤා
පුරෙතිනෙතං පටිලිතිත්වා ඤාමාරකපරිහාරෙන වඤ්ඤාසි. තස්ස සඤ්ඤා
ලාභො පඤ්ඤා විසංසාධිගමො ව ගෙනො ආගතො සෙව. තස්ස මාතෘ
අපරිහාරෙන පුරෙතිනස්ස අභයමාතෘයා සන්නාමෙ ඤාමං සුඤ්ඤා පටිලිච්ඡිකා
තිකවුච්ඡි පඤ්ඤා විසංසානාය කමමං. කරෙතර් න විරසෙසව සහ
පටිසම්භවති අරහතං පාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“විඤ්ඤාතං” වරනතස්ස කිංසසානාමස්ස සමුද්දෙනා
කට්ඨජු සිකිං පඤ්ඤා බුද්ධිසංසදායනං.

පටිඤ්ඤාතො සමුද්දෙනා තිස්සා ලොකග්ගනායකො
විජිතා සඤ්ඤාතො සඤ්ඤා අකා මෙ අනුමොදනං.

කට්ඨජු සිකිං දඬුකා නාමභිංසං ගමිස්සති
නතංසදෙවරුජා මහෙසිනාමා කරිස්සති.

පඤ්ඤායං චක්කවත්තනං මහෙසිත්තං කරස්සාසි
මනසා පඤ්ඤාං සබ්බං පටිලව්ඡසි සබ්බදා.

පමුභනං අනුභොගානාං පබ්බජ්ජාසි 'කිඤ්චනා'
සබ්බාසංචො පරිඤ්ඤායං නිබ්බාසිස්සාසි 'නාආවා.

ඉදං වජ්ජානං සමුත්ථො තිස්සො ලොකග්ගනායකො
නභං අබ්භුග්ගමි ධීරො¹ භංසරාජාච අමරො.

සුද්දින්නං මෙ දුනවරං සුසිද්ධා යාගපමදා
කට්ඨපුත්තිකං දත්තානං පත්තායං අවලං පදං.

චෙනවුනෙ ඉතො කප්පො යං කම්මමකරිං² තදා
දුග්ගතිං නාභිජානාමි හික්කාදුනසසිදං එලං.

කිලෙයා කිංපිතා මය්හං=පෙ=කතං බුධස්ස සාසනං³ නති.

අරහත්තං පන පත්වා අභංගො පුහොන අභයජේරෙන ධම්මං
කරොතොන ඔවාදවසෙන යා ගාථා භාසිතා උදනවසෙන සසම්මි තා
එව පවුද්ධාරනති:-

“උඩං පාදතලා අම්ම අඩො චෙ කෙසමස්සකා
පච්චෙකඛස්සුමං කායං අසුමං පුත්තිගනිකං.

එවං විහරමානාය සබ්බො රුගො සමුගතො
පරිලාභො සමුච්ඡින්නො සීතීභූතමිති නිබ්බුතා”ති

ආහ. තස්ස පඨවගාථාය තාව අයං සබ්බපජ්ජා-අම්ම පද්ධවති
පාදතලො උඩං කෙසමස්සකො අඩො නානපාකාරඅසුමපුල්කාය
අසුමං සබ්බකාලං පුත්තිගනිකායනො පුත්තිගනිකං. ඉමං භූමිජානං
ආයතනතාය කායං සරීරං ඤාණවක්කුතා පච්චෙකඛස්සුති. අයං හි
තස්ස පුහොන ඔවාදදනවසෙන භාසිතා ගාථා. යා තං සුත්වා අරහත්තං
පත්වා උදනෙනති ආවරිසපුජාවසෙන තමෙව ගාථා පඨමං වත්වා අත්තො
පටිපත්තිං කරොනති “එවං විහරමානාය”ති දුතියං ගාථමාහ. තස්ස එවං.
විහරමානායාති: එවං මම පුහොන අභයජේරෙන “උඩං පාදතලා”ති
ආදිනා දිනෙන ඔවාදෙ ධම්මා සබ්බකායං අසුමො දිස්වා එකග්ගනිකා
තස්ස භූමිපාදය හෙදෙ රුපධිමෙව තප්පිකමෙව වෙදනාදිකෙ අරුපධිමෙව ව
පරිග්ගහෙත්වා තස්ස තිලකඛණං ආරොපෙත්වා අතිව්වානුපස්සනාදිවසෙන
විහරමානාය. සබ්බො රුගො සමුගතොති: වුද්ධානගාමිතිවිපස්සනාය
මග්ගෙන කට්ඨකාය මග්ගපටිපාටියා අග්ගමග්ගෙන සබ්බො රුගො මයා
සමුගතො සමුග්ගනිතො. පරිලාභො සමුච්ඡින්නොති: තො ඵව
සබ්බො කිලෙයපරිලාභො සම්මදෙව උච්ඡින්නො; තස්ස ව සමුච්ඡින්නතා
එව සිතීභූතා සලපාදිකෙසාය නිබ්බානධාතුය නිබ්බුතා අම්මිති.

අභයමාතාය පඨවියා ගාථාවණ්ණතා
ස ම නතා.

2. 1. 9.

“අභයෙ හිදුරෙ කායො”¹ති ආදිකා අභයපේරියා ගාථා. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාචකාර නභ් නභ් හවෙ විවට්ඨපනිසසයං පුඤ්ඤං උප විනනති සිසිසං හගවතො කාලෙ බහනියමහායාලියාලෙ නිබ්බතතිතා විඤ්ඤාතං පචා අරුණවතො රඤ්ඤාදා අග්ගමහෙසි අහොසි. රාජා භයා එකදිවසං ගතියමපනනාති යහනඋපපලාති² අද්දසි. යා තාති ගහෙතා කිං මෙ ඉමෙති පිනාදෙති යනනුනාහං ඉමෙති නං හගවනතං පුජෙස්සාමි”³ති විනෙතති නිසිදි. හගවා ච භික්ඛාචාරවෙලායං රාජනිවෙ සනං පාවිසි. යා හගවනතං දිස්වා පසනාමානසා පවිදුග්ගනතා තෙති පුපෙථති හගවනතං පුජෙතා පඤ්ඤාපනිසිතෙන වාදි, යා තෙන පුඤ්ඤ කමෙවන දෙවමනුස්සෙසු සංසරනාති ඉමසමිං බුදුපරාදෙ උපෙජනියං කුල ගෙහෙ නිබ්බතතිතා විඤ්ඤාතං පනතා අභයමාතුසභායිකා හුතා තාය පබ්බජිතාය තස්සා සිනෙගෙන සයමපි පබ්බජිතා තාය සඬං ඤජගහෙ වසමානා එකදිවසං අසුභදස්සනභං සිනාමනං අගමාසි. සථා ගතා ඩුට්ඨං නිසිනොව තස්සා අනුභුතපුබ්බං ආරමමණං පුරතො කතා තස්සා උඩුමාතකාදිභාවං පකාසෙති.⁴ තං දිස්වා සංවෙගමානසා අඬාසි. සථා ඔහාසං එරිතා පුරතො නිසිනොව පිය අත්තානං දස්සෙතා:-

“අභයෙ හිදුරෙ කායො යථ සත්තා පුපුර්ජනා
නික්ඛිපිස්සාමිමං දෙහං සමපජානා සතීමති.”⁵

බහුති දුක්ඛධමෙමති අපමාදරතාය මෙ
තණ්හාකමයො අනුපපතො කතං බුඬස්ස සාසන”නති

ඉමා ගාථා අභාසි. යා ගාථාපරියොයානෙ අරහත්තං පාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“නගරෙ අරුණවතියා අරුණවා⁶ නාම බහතියො
තස්ස රඤ්ඤාදා අහං හරියා මාරිකං මාරයාමහං.”⁵

සත්ත මාලා ගහෙතාන උපපලා දෙවගනිකා
නිසජ්ජ පාසාදවරෙ එවං විනෙතසිං තාවදෙ.

කිං මෙ ඉමාති මාලාති සිරසි රෙපිතාති මෙ
වරං මෙ බුඬයෙදස්ස ඤ්ඤමති අභිරෙපිතං.

සමබුඬං පතිමානෙතති මාරසනො නිසිදහං
යදි එතිති⁶ සමබුඬො පුජසිස්සං මහාමුතීං.

කකුඬො විලසනොව මිගරාජා වෙසති
භික්ඛුසමෙසන සතිතො ආගඤ්ඤී විපියා ජිනො.

1. බු. II සි. IV. රතනඋපපලාති.

2. සි. III & IV. බු. පසාසෙසි.

3. සි. I & II. පතිස්සනා.

4. බු. III. අරුණො.

5. ම. මාරිකාමාරයාමහං.

6. ම. සි. I & II. යදිඑතිති. කදුඑතිති.

බ්‍රහ්මය රංසිං දිසාන හඬා සංවිග්නමානසා
චාරං අචාපුරිතාන බ්‍රහ්මයෙහිං අපුරිමිං.

සභාඋපලප්පථානි පරිකිණිණානි අමබරෙ
ඡදිං කරොන්තා බ්‍රහ්මය මථකෙ ධාරයන්ති භෙ.

උදග්ගචිත්තා සුමනා වෙදජානා කතස්සුලී
නථ්චිත්තාං පසාදෙත්වා නාචරිංසං අභවිජ්ඣං.

මහානිලයං ඡදනං ධාරෙන්ති මම මුඛිනි
දිබ්බගණං පච්ඡාමි¹ සභාඋපලසයිදං ඵලං.

කදචි නියමානාය ඤජිසමෙසන මෙ තද
යාචනා පරියා මග්ගං මහානිලං ධරිසති.

සභානිදෙවරාජ්ජනං මහෙසිනාමකාරයිං
සබ්බත්ථ ඉස්සරි හුත්වා සංසරාමි හවාහවෙ.

තෙසලීචකකචහන්තං මහෙසිනාමකාරයිං
සබ්බෙ මං අනුචිත්තානති ආදෙසවච්ඡිනා අහං.

උපලසෙසව මෙ චණ්ණො ගග්ගො වෙච්ච පචායති
දුබ්බණ්ණේසං න ජානාමි බ්‍රහ්මපුජායිදං ඵලං.

ඉභිපාදෙසු කුසලා බොජ්ඣක්ඛගාචනාරතා
අභිඤ්ඤපාරමිප්පන්නා බ්‍රහ්මපුජායිදං ඵලං

සතිපඬානකුසලා සමාසිඤ්ඤානගොචර
සමමප්පධානාමනුසුන්නා බ්‍රහ්මපුජායිදං ඵලං.

චිරිසං මෙ බුරුධොරග්ගං සොගකෙඛමාසිචාහනං
සබ්බාසවා පරිකිණිණා නච්ඡදති පුනබ්බාපො.

ඵකතිංසෙ ඉතො කප්පෙ සං කමමමකරං නද
දුග්ගතිං නාතිජානාමි පුප්ථදුනස්සයිදං² ඵලං.

තිලොයා ඩාමිත්තා මග්ගං=පෙ=නනං බ්‍රහ්මය යාසන්ති³න්ති.

අරහත්තං පතු පත්වා උදනෙන්ති නා ඵච ගාථා පරිවණ්ණාත්වා අහාසි.
නථ අභයෙති: අනානාමෙථ ආලපති. හිදුණෙති: හිථර්නසගාවෝ;
අතිවෙචාති අපොථා. සථ සභනා පුඤ්ජන්තාති: සසම්බලණෙන හිථර්න
සිලෙ අසුදුග්ගකමෙද්දච්ඡපටිකකුල¹ සභාවෙ කාසෙ ඉමෙ අනිපුඤ්ජන්තා
සභනා ලගිතා. නිකම්පිස්සාමි මං දෙහන්ති: අහං පන ඉමං දෙහං
පුඤ්ඤායං පුන අනාදුනෙන නිරපෙක්ඛා බිච්ඡිස්සාමි ඡලේඛස්සාමි. නථ
සාරණමාහ: - “සමපජානා සතිමති”²ති. බහුභි දුක්ඛධමමහිති:
ජාතිජරාදිති අනෙකෙහි දුක්ඛධමමහි පුඬායාති අබිප්පායො. අප්ප
මාදරහාස්සාති: නාය ඵච දුක්ඛානුභවණන්තාය පටිලිඛිධංවෙගන්තා යති

1. මු. පචායංමි.

2. ඡ. බ්‍රහ්මපුජායිදං.

3. ම. අ. පටිකුල.

අවිජ්ජාසංඝාතො අප්පමාදෙ රතාය. සෙසං චුක්ඛතායමෙව. එත්ථ ච සත්ථාරා දෙසිතනියාමෙන “නික්ඛිපාති ඉමං දෙශං අප්පමාදරතාය නො, තණ්හාකං පාපුණාති. කුරෙති බුධියාසන” නති පාඨො. අප්පමාදරතාය හෙති: අප්පමාදරතාය නායා භවිතබ්බනති අප්පො.

අභයසෙත්ථිසා ගාථාවණ්ණනා

ය ම න්නා.

2. 1. 10.

“චතුක්ඛතභුං පඤ්චක්ඛතභුං” නති ආදිසා සාමාය ථේරියා ගාථා. අයමි පුරිමබුද්ධිසු කතාධිකාරා නත්ථ නත්ථ භවෙ විච්චුප්පතිස්සයං කුසලං උප්පතිත්වා සුගතිසු යෙව සංසරනාදි ඉමසමිං බුදුප්පාදෙ කොසමඛි යං ගහපතිමහාසාලියාලෙ නිබ්බන්ති. සාමාගිස්සා නාමං අහොසි. සා විඤ්ඤානං පත්තා සාමාවතියා උපාසිකාය පියසහායිකා සුත්වා නාය කාල කතාය සංජාතයාලෙහා පබ්බජි. පබ්බජිත්වා ච සාමාවතීකා ආරබ්භ උප්පත්තසොකං විනොදෙභුං අසකෙකානති අරියමග්ගං ගණිතභුං නා සකම්. අපරහාගෙ අසනසාලාය නිසින්නා¹ ආනන්දපේරස්ස ඔවාදං සුත්වා විපස්සනං පඨපෙනි: ආයා සන්තමෙ දිවසෙ සහ පටිසම්භිදාති අරහත්තං පාපුණි. අරහත්තං ආන පත්වා අනන්තො පටිපත්තිං පට්ඨවෙකඛිත්වා තං පකාසෙන්නි:—

“චතුක්ඛතභුං පඤ්චක්ඛතභුං විහාරා උප්පතික්ඛමිං

අලඛා වෙතසො සන්තිං ටිහො අවසවන්තිති.

තස්සා මෙ අසමි රන්ති යතො තණ්හා සමුත්තා

බහුති දුක්ඛධිමෙමති. අප්පමාදරතාය මෙ

තණ්හාකං අනුප්පන්නො කතං බුධියා සාසන” නති

උදනවසෙන ඉමා වෙ ගාථා අහාසි.

තත්ථ චතුක්ඛතභුං පඤ්චක්ඛතභුං විහාරා උප්පතික්ඛමිනති: මම වසනකවිහාරෙ විපස්සනාවනසිකාරෙන නිසින්නා සමණකිත්ථං මත්තං පාපෙභුං අසකෙකානති උතුසප්පායාභාවෙන නනුබො මග්ගං විපස්සනා මග්ගෙන සට්ඨෙතීති විනොත්තා චත්තාරෙ පඤ්ච වාතී නවවාරෙ විහාරා උපස්සයන්තො බති නික්ඛමිං, තෙතාහ අලඛා වෙතසො සන්තිං ටිහො අවසවන්තිති. තත්ථ වෙතසො සන්තිනති: අරියමග්ගසමාධිං සකා යාහ. විහරා අවසවන්තිති: විරියසමතාය අභාවෙන මම භාවනා විනොත න වසවන්තිති. සා කිරි අතිවිය පග්ගන්තවිරියා අහොසි. ගාස්සා මෙ අසමි රන්ති: යතො පඨාය ආනන්දපේරස්ස සන්තිකෙ ඔවාදං පටිලභිං, තතො පඨාය රන්ති. දිව්මහන්ති විපස්සනාය නමමං කුරෙන්නි රන්තියං චතුක්ඛතභුං පඤ්චක්ඛතභුං විහාරතො නික්ඛමිත්වා

මනසිකාරං පටනෙනනති විසෙසං අනාධිගනත්වා අදම්භං රහතියං විරියං
සමනං ලභිත්වා මග්ගපටිපාටියා කිලෙසෙ ඛෙපෙසිනති අපේ. තෙන
වුත්තං:-“තස්සා මෙ අදම්භී රහතී යතො තණ්හා සමුග්ගතා”ති. සෙසං
වුත්තන්තයමෙව.

සාමාන්‍ය ථේරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම තතා.

දුක්ඛනිපාතවණ්ණනා නිට්ඨිගා.

(ථේ-10. ගා-20)

3. 1. 1.

තික්ඛනිපාතෙ “පණ්ණවිසතිවස්සානි”¹හි ආදිකා අපරාය සාමාන්‍ය
ථේරියා ගාථා. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාසිකාරු තත් තත් හවෙ විවට්ඨ
පතිස්සයං කුසලං උපවිනානති විපසංසිස්ස හගවතො කාලෙ චෛද්‍යභාගාය
නදියා තීරෙ කිනනරයෙනියං නිබ්බන්ති. සා තත් කිනනරෙති සඬිං
කිලාපසුතා විවරති. අථේකදිවසං සන්තා තස්සා කුසලබ්ඡරෙපනත්තං
තත් ගනත්වා නදීතිරෙ වඬකම්. සා හගවත්තං දිස්වා හඬතුඬා සලල
පුප්ථානි ආදය සන්තී සනතිකං ගනත්වා වන්දිත්වා තෙති පුප්ථෙති හගවත්තං
පුප්ථෙසි. සා තෙන පුඤ්ඤකමෙත දෙවමනුස්සෙසු සංසරනති ඉමසම්.
බුද්ධපාරාදෙ කොසමිඛියං කුලකරෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තා සාමාවතියා
සහායිකා හුත්වා තස්සා මතකාලෙ සංවෙගජාතා පබ්බජිත්වා පඤ්චවිසති
වස්සානි විනතසමාධානං අලභිත්වා මහලුකිකාකාලෙ සුගතොවාදං ලභිත්වා
විපස්සනං වසේත්වා සහ පටිසම්බද්ධා අරහත්තං පාපුණී.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“චෛද්‍යභාගානදී තීරෙ අගොසිං කිනනරී තද
අථදදයං දෙවදෙවං වඬකමත්තං නරසහං.

මව්නිත්වාන සලලං බුධසෙසස්ස දසහං
උපසිඬ්ඛ මහාවීර සලලං දෙවගන්තිකං.

පටිග්ගගෙත්වා සලලෙධො විපස්සි ලොකනායකො
උපසිඬ්ඛි මහාවීරෙ පෙකම්මානාය මෙ තද.

අඤ්ජලිං පග්ගගෙත්වාන වන්දිත්වා දිපදුත්තමං
සකං චිත්තං පසාදෙත්වා තතො පබ්බතමාරුහිං.

ඵකනවුතො ඉතො කපෙප යං පුප්ථමභිපුජයිං.¹
දුග්ගතිං නාභිජානාමි බුධපුජායිදං ඵලං.

කිලෙසා ඤාපිතා මග්ගං-පෙ-කතං බුධස්ස සාසන”නති.

අරභතනං පන පනා අතනො පටිපතතිං පච්චෙක්ඛිතා උදන
වසෙන:-

“පණ්ණවිසතිවස්සානි යනො පබ්බජ්ජාය මෙ
නාභිජානාමි චිත්තස්ස සමං ලඛං ඤාදවනං.

අලඛා වෙනසො සතතිං චිත්තො අවසවතතිති
තනො සංවෙගමාපාදිං සරිතා ජිනසාසනං.

බහුති දුක්ඛධම්මෙහි අපමාදර්තාය මෙ
තණ්හකඛයො අනුපපන්නො තනං බුඛස්ස යාසනං
අජජ මෙ සතනමි රතති යනො තණ්හා විසොසිතා”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තථ චිත්තස්ස සමතති: චිත්තස්ස වූපසමං; වෙනොසමථමඤ්චල
සමාධිනති අජො. නිගණාති: තසාම; චිත්තවසං චිත්තොක්ඛං අසමථ
භාවනො. සංවෙගමාපාදිනති: සඤ්චි ධරනෙන්පි පබ්බජිතාධිවං මථකං
පාපෙක්ඛං අසකෙකානති පච්ඡා කථං පාපබ්බසාමිති සංවෙගං. ඤාණත්‍රායං
අජජං. සසිධා ජිනසායනතති: කාණ්ඩවත්පුපමාදිසඤ්චමවාදං අනුස්ස
රිතා. සෙසං චුත්තනයමෙව.

අපරිස සාමාස ඓතිසා ගාථාවණ්ණනා

ස ම න්‍යා.

3. 1. 2.

“වතුකාභතං පඤ්චකාභතං”නති ආදිකා උත්තමාය ථෙරියා ගාථා.
අසමි පුරිමබුච්ඡෙසු කතාධිකාර තථ තථ හවෙ විච්චුපනිස්සයං කුසලං
උපවනනති විසෙසස්ස හගවතො කාලෙ බඤ්චමති නගරෙ අඤ්ඤතරස්ස
කුටුච්ඡිකස්ස ගෙනෙ සරද්ධි හුතා නිබ්බතති. සා වසප්පත්තා අතතනො
අයසකානං වෙය්‍යාවච්චං කරොන්ති ජීවති. තෙන ච සමයෙන බඤ්චමා
රුජා පුණ්ණමිදිවසෙ¹ උපොසථිකො හුතා පුරෙහත්තං දනාදීති දතා පච්ඡා
හත්තං ගතවා ධම්මං සුභානි. අථ මහාජනා යථා රුජා පටිපජ්ජති
තථෙව. පුණ්ණමිදිවසෙ උපොසථිකානි සමාදය වත්තනති. අථස්සා දුසියා
ඵතදහොසි. “ඵතරති බො රුජා මහාජනො ච උපොසථිකානි සමාදය
වත්තනති යනු නාගමි උපොසථිදිවසෙසු උපොසථිසිලං සමාදය
වත්තෙය්‍ය”නති. සා තථා කරොන්ති සුපරිසුඛං උපොසථිසිලං රක්ඛිතා
තාවභිංසෙසු නිබ්බත්තා අපරපරං සුගතීසු යෙව සංසරන්ති ඉමස්මි
බුද්ධපාදෙ සාවභියං සෙසිකුලෙ නිබ්බත්තිතා විඤ්ඤාතං පත්තා පටාචා
රිය ථෙරියා සනතිකෙ ධම්මං සුතා පබ්බජිතා විපස්සනං පඨපෙනා තං
මථකං පාපෙක්ඛං නාසකම්. පටාචාරථෙරී තස්සා චිත්තාචාරං ඤාතා ඔවාද
මද්ධි. සා තස්සා ඔවාදෙ යතා සහ පටිසම්භිද්ධි අරභතනා පාපුණි.

තෙන වුතනං අපදනො:-

“නගරෙ බඞ්ගුමනියා බඞ්ගුමා නාම බන්ධියො
 දිවසෙ පුණ්ණමායං යො උපගච්ඡී උපොසථං.
 අහං හෙන සමයෙන කුමහද්ධි අහං තභිං
 දිස්වා යරජිකං යෙනං එවාහං විනතයිං තදා.
 රජාපි රජං ඡබ්බන්තා උපගඤ්ඤ උපොසථං
 සඵලං චත තං කමමං ජනකායො පමොදිතො.
 යොනියො පච්චෙකක්ඛන්තා දුච්ච්ඡං¹ ච දළිදදකං
 මානසං සමපහංසිත්වා උපගඤ්ඤ උපොසථං.
 අහං උපොසථං කත්වා සමමාසලේඛිකායාසෙන
 තෙන කමමෙන සුකතෙන තාවතීංසං අගච්ඡිහං
 තඤ්ඤ මෙ සුකතං ව්‍යවහං උඛ්ඨොජනමුත්තනං
 කුට්ටාගාරවරුපෙන මහාසයනං² භුසිතං.
 අච්ඡරාසනසහසානි උපනිඤ්ඤති මං සදා
 අඤ්ඤාදෙවෙ අනික්කමම අනිගන්වාමි සබ්බදා.
 චතුසස්සිදෙවරජුනං මහෙසිත්තමකාරයිං
 තොසස්සිචක්කවගනිතං මහෙසිත්තමකාරයිං.
 සුචණ්ණවණ්ණා හුත්වාන භවෙසු සංසරමහං
 සබ්බත්ථ පටරං හොමි උපොසථස්සිදං ඵලං.
 හත්ථියානං අසසයානං රථයානං ච කෙවලං
 ලහාමි සබ්බමෙවෙනං උපොසථස්සිදං ඵලං.
 යොණ්ණමයං රූපිමයං අරොපි ඵළිකාමයං
 ලොකිතඛකමයං චෙව සබ්බං පටිලහාමහං.
 කොසෙය්‍යකමච්චියානි බොමකප්පාසිකානි ච
 මහගඤ්ඤානි ච වජ්ජානි සබ්බං පටිලහාමහං.
 අනාපානං බාදනීයං වත්තෙය්‍යාසනානිච
 සබ්බමෙනං පටිලහෙ උපොසථස්සිදං ඵලං.
 වරගකුඤ්ඤ මාලාදො වුණ්ණකුඤ්ඤ විලෙපනං
 සබ්බමෙනං පටිලහෙ උපොසථස්සිදං ඵලං.
 කුට්ටාගාරකුඤ්ඤ පායාදං මණ්ඩපං හමිමයං ගුහං
 සබ්බමෙනං පටිලහෙ උපොසථස්සිදං ඵලං.
 ජාතියා සත්තවස්සාහං පබ්බජිං අනගාරියං
 අසිසිමාසෙ අසමපතො අරහත්තමපාපුණ්ණිං.

1. ම. අ. දුගෙවං.

3. ම. අ. මහාසනසුභසිතං.

2. ම. අ. උඛ්ඨං.

4. ම. අ. සිව්කං.

එකනවුනෙ ඉතො කප්පෙ යමුපොසථමුපාවසිං
දුග්ගතිං නාභිජානාමි උපොසථස්සිදං ථලං.

කිලෙසා ක්කිපිතා මග්ගං-පෙ-කතං බුධස්ස සායන”තති.

අරහත්තං පන පඤ්ඤා අත්තනො පටිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිත්වා උදන
වසෙන:-

“වතුකඛහතුං පඤ්චකඛහතුං විහාරා උපනිකඛමි
අලඛා වෙනසො සනතිං විනෙත අවසචතති.

සා භික්ඛුතිං උපගඤ්ජිං යා මෙ සඛාසිකා අනු
සා මෙ ධම්මවදෙසෙසි ඛණ්ඩායනනාමාතුසො.

තස්සා ධම්මං සුඤ්ඤානා යථා මං අනුසාසි සා
සත්තාහං එකපලලභෙක නිසීදිං සුඛසමපිතා.
අභම්භා පාදෙ පසාරෙසිං තමොක්ඛකිං පදුලියා”ති.

ඉමා ගාථා අහාසි.

තත්ථ සා භික්ඛුතිං උපගඤ්ජිං යා මෙ සඛාසිකා අනුචි: සා මයා
සඛාතඛ්ඛා සඛෙය්‍යවචනා අහොසි, නා භික්ඛුතිං සාහං උපගඤ්ජිං උප
සඛකමි. පට්ඨාරථේරිං සන්ධාය වදති. “සා භික්ඛුති උපගඤ්ජි යා මෙ
සාධසිකා”තිපි පාඨො. සා පට්ඨාරා භික්ඛුති අනුකම්පාය මං උපගඤ්ජි.
සා මග්ගං සද්දන්තස්ස සාධිකාති අනො. සා මෙ ධම්මවදෙසෙසි ඛණ්ඩාය
නාම ඛාතුසොති: සා පට්ඨාරාථේරි “ඉමෙ පඤ්චකඛකිං ඉමාති වාදසා
යනනාති ඉමා අභාරසඛාතුසො”ති ඛණ්ඩාදිකෙ විහරිත්වා දසෙසනති මග්ගං
ධම්මං දෙසෙසි. තස්සා ධම්මං සුඤ්ඤානාති: තස්සා පටිසම්භිද්ධපත්තාය
ථේරියා සනතිකෙ ඛණ්ඩාදිවිභාගපුබ්බභගමං අරියමග්ගං පාපෙනා දෙසිත
සණ්ඨපුබ්බවිපස්සනාධම්මං සුත්වා. යථා මං අනුසාසි සාති: සා ථේරි
යථා මං අනුසාසි ඔවදි, තථා පටිපථනති පටිපත්තිං. මත්තං පාපෙනාපි
සත්තාහං එකපලලභෙක නිසීදිං. කථං? සුඛ සමපිතාති: ක්කිනමයෙන
පිඨසුඛෙන සමඛිභිභුතා. අභම්භා පාදෙ පසාරෙසිං. තමොක්ඛකිං.
පදුලියාති: අනවසෙසමොහකඛකිං අග්ගමග්ගෙන පදුලෙනා අභමෙ
දිවසෙ පලලභකං භික්ඛුනති පාදෙ පසාරෙසිං. ඉදමෙව වස්සා අඤ්ඤා
ව්‍යාකරණං අහොසි.

උත්තමාස ථේරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම තතා.

3. 1. 3.

“සෙ ඉමෙ සත්තබ්බාජකඛකා”ති ආදිකා අපරාය උත්තමාස ථේරියා
ගාථා. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරා තත්ථ තත්ථ භවෙ විච්චුපනිස්සයං
කුසලං උපවිනනති විසෙසස්ස භගවතො කාලෙ ඛණ්ඩමති නගරෙ කුල

දැයි හුචා නිබ්බතති. සා එකදිවසං සන්තුසාවකං එකං ඛිණ්ණසව්චේරං පිණ්ඩං වරන්තං දිස්වා පසන්නාමානසා තිණ්ණි මොදකානි අදැසි. සා තෙන පුඤ්ඤකමෙවන දෙවමනුසෙසසු සංසරන්ති, ඉමසමිං බුඩ්ධපාදෙ කොසලජනපදෙ අඤ්ඤාතරසමිං බ්‍රාහ්මණමහාසාලියුලෙ නිබ්බතතිතා පිඤ්ඤාතං පත්තා ජනපදචාරිකං වරන්තස්ස සන්තු සන්තිකෙ ධම්මං සුචා පටිලඬ්ඛයා පබ්බජිතා න පිරසෙසව සහ පටිසම්බද්ධා අරහත්තං පාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“නගරෙ බ්‍රහ්මනියා කුමහදසී අහොසහං
මම භාගං ගහෙත්වාන අගඤ්ථිං උදකභාරිකා.

පස්මහි සමණං දිස්වා සන්නවිත්තං සමාසිතං
පසන්නවිත්තා සුමනා මොදකෙ තිණ්ණද්වයං.

තෙන කමෙවන සුකතෙන වෙත්තාපණ්ඩිති ව
එකනවුතිකපපානි චිතිපාතං න ගඤ්ථං.

සමපත්තිකං කර්ත්වාන සබ්බමත්තභවිං අහං
මොදකෙ තිණ්ණ දත්වාන පත්තාහං අවලං පදං.

කිලෙසා කුමාරිකා මය්‍යං-පෙ-කතං බුඩ්ධස්ස සාසන”න්ති.

අරහත්තං පන පචා අත්තනො පටිපත්තිං පච්චෙක්ඛිතා උදන
වසෙන:-

“යෙ ඉමෙ සත්තබොජ්ඣකියා මය්‍යා නිබ්බානපත්තිසා
භාවිතා තෙ මය්‍ය සබ්බෙ යථා බුධෙත දෙසිතා.

පුඤ්ඤතස්සානිමිත්තස්ස ලාභිනිහං යදිච්ඡකං
ඔරසා ධිතා බුඩ්ධස්ස නිබ්බානාභිරතා සද්.

සබ්බෙ කාමා සමුච්ඡන්තා යෙ දිබ්බා යෙ ච මාත්‍රසා
චික්ඛිණො ථානිසංසාරෙ නන්දිද්ධති පුනබ්බවො”ති.

ඉමා ගාථා අභාසි.

තත් පුඤ්ඤතස්සානිමිත්තස්ස ලාභිනිහං යදිච්ඡකන්ති: පුඤ්ඤත
සමාපත්තියා ව අනිමිත්තාසමාපත්තියා ව. අහං යදිච්ඡකං ලාභිනි, තත්-යං යං
සමාපජ්ජතුං ඉච්ඡාමි යත් යත් යද් යද්, තං තං තත් තත් තද් තද් සමා
පජ්ජන්ති විගතමිති අපේ. යදිපි හි පුඤ්ඤතාපණ්ණිතිතාදිනාමකස්ස යස්ස
කස්සචපි මය්‍යස්ස පුඤ්ඤතාදිගෙදං නිවිධම්පි එලං සමභවති, අයං පන
පේරි පුඤ්ඤතානිමිත්තාසමාපත්තියොව සමාපජ්ජති. තෙන වුත්තං:-
“පුඤ්ඤතස්සානිමිත්තස්ස ලාභිනිහං යදිච්ඡක”න්ති. යෙහුය්‍යවසෙන වා
එතං වුත්තං, නිදස්සනවත්තමෙත්තන්ති අපරෙ. යෙ දිබ්බා යෙ ච මාත්‍ර
සානි: යෙ දෙවලොකපරියාපන්නා යෙ ච මත්‍රස්සලොකපරියාපන්නා

වත්තුකාමා තෙ සබ්බෙපි තපපට්ඨබ්ඡ්ඤ්ඤාපට්ඨානාණෙන මයා ස්වමදෙව උච්ඡින්නා අපරිභොගාරහා කතා. වුත්තං හි:-“අභ්‍යන්තරා ආවුසො, ඛිණං සථො භික්ඛු කාමෙ පරිභුඤ්ජතුං සෙය්‍යථාපි පුබ්බෙ අගාරියභුතො”හි. සෙසං වුත්තනායමෙව.

අපරිභු උත්තමාස ථේරියා ගාථාවණණනා

ස ම තතා.

3. 1. 4.

“දිවා විහාර නික්කමමා”හි ආදිකා දන්තියාස ථේරියා ගාථා. අයමරී පුරිමබුද්ධෙසු කතාසිකාරා තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ඨපට්ඨාසං ඤාසලං උප විනන්තී බුද්ධපුඤ්ඤාලෙ වඤ්ඤාගායනදියා තිරෙ කිත්තරයොනියං නිබ්බන්ති. යා එකදිවසං කිත්තරෙහි සභිං කීලන්තී විවරමානා අද්දස අඤ්ඤාතරං පථෙවකබුද්ධං අඤ්ඤාතරසම් රුක්ඛමුලෙ දිවා විහාරං නිසින්නා, දිස්වාන පසන්නාමානා උපසඬකම්භා සාලපුපෙථි පූජං කන්ධා වජ්ඣන්ධා පක්කාමි. යා තෙන පුඤ්ඤාකමෙවන දෙවමනුසොසු සංසරන්තී ඉමසම්. බුද්ධපාදෙ භාවනීයං කොසලරඤ්ඤා පුරොහිතබ්‍රාහ්මණස්ස ගෙහෙ නිබ්බන්තිතා විඤ්ඤානං පනතා ජෙනවනපට්ඨාසගණෙ පටිලඬධා උපාසිකා හුන්ධා පච්ඡා මහාපජාපතීගොතමියා සන්තිකෙ පබ්බජිතා රුජ ගහෙ වසමානා එකදිවසං පච්ඡාගතාං ගිජ්ඣකුටං අභිරුහිතා දිවා විහාරං නිසින්නා හන්ධාරොගකස්ස අභිරුහන්තරාය පාදං පසාරෙන්නං හත්ථිං දිස්වා තදෙව ආරමණං කන්ධා විපස්සනං වඩෙස්සන්ධා යහ පටිසම්භද්ධී අරහත්තං පාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“වඤ්ඤාගානදීතිරෙ අහොසිං කිත්තරී තද
අද්දසං විරජං බුද්ධං සයමනුං අපරජ්ඣං.

පසන්නාවන්තා සුමනා වෙදජානා කතඤ්ඤි
සාලමාලං ගහොන්ධාන සයමනුං අභිපූජයිං.

තෙන කමෙවන සුකතෙන වෙනනා පණ්ඩිති ව
ජතින්ධා මානුසං දෙහං තාවතීංසං අගච්ඡන්.

ජන්තිංසදෙවරාජ්ජනං මහෙසිත්තමකාරසිං
මනසා පඤ්චිතං මයං නිබ්බන්තාහි යට්ඨජනං.

දසන්නා වක්කවන්තීනං මහෙසිත්තමකාරසිං
ඔව්චකන්ධා ව හුන්ධාන සංසරම් භවෙස්සගං.

ඤාසලං විජ්ජතෙ මයං පබ්බජිං අනගාරියං
පූජාරහා අභමජ්ජ සකාපුත්තස්ස සාසනො.

විසුඛමනසා අජ්ජ අපෙතමනපාපිකා
සබ්බාසවා පරික්ඛණා නඤ්ඤති පුනබ්බවො.

කිලෙසා කිංපිතා මග්ගං=පෙ=කතං බුඬියස යාසන”නති.

අරහත්තං පන පඤ්ඤා අත්තනො පටිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිත්වා පිති
සොමනසස්සජාතා උද්භවසෙනා:-

“දිට්ඨා විහාරා නික්ඛමම ගිජ්ඣකුටමහි පබ්බතෙ
නාගමොගාහමුත්තිණ්ණං නදීතීරමහි අද්දසං.

පුරියො අභිකුසමාදය දෙහි පාදනති යාවති
නාගො පසාරසී පාදං පුරියො නාගමාරුහි.

දිසවා අදනනං දමිතං මනුස්සානං වසං ගතං
තතො විතනං සමාධෙසිං බලු තාය වනං ගතා”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තත් **නාගමොගාහමුත්තිණ්ණානති**: හත්තිනාගං නදියං ඔගාහං
කඤ්ඤා ඔගෙය්න තතො උත්තිණ්ණං. “ඔරුග්ග මුත්තිණ්ණං”නති වා පාඨො.
මකාරෙ පදසංකිකරො. **නදීතීරමහි අද්දසනති**: සපටිතිකාය¹ නදියනීරෙ
අපසයිං. කිං කරොන්නානති වෙනං දෙසෙතුං වුත්තං. “පුරියො”ති ආදි. තත්
දෙහි පාදනති යාවති පාදං දෙහි ඉති පිඨි² ආරොහණ්ණං පාදං පසා
රෙතුං සඤ්ඤං දෙති; යථාපරිවනං හි සඤ්ඤං දෙනෙතා ඉධ යාවතීති වුත්තො.
දිසවා අදනනං දමිතනති: පකතියා පුබ්බෙ අදනනං ඉද්දති හත්ථාවරියෙන
හත්තිසිකායා දමිතං දමථං උපගමිතං. කීදිසං දමිතං? **මනුස්සානං වසංග**
තං, යං යං මනුස්සා ආණාපෙනති තං තං දිසවාහි යොජනා. **ගතො විතනං**
සමාධෙසිං බලු නාය වනං ගතාති: බලුති: අවධාරණ්ණෙ නිපාතො.
ගතො හත්තිදස්සනතො පච්ජා; **නාය** හත්තිනො කිරියාය හෙතුභූතාය;
වනං අරඤ්ඤං ගතා විතනං සමාධෙසිං යෙව. කථං? අයමපි නාම තීරච්ජාන
ගතො හත්ති හත්තිදමකස්ස වසෙන දමථං ගතො, කසමා මනුස්සභූතාය
විතනං පුරිසදමකස්ස සන්ථි වසෙන දමථං න ගමිස්සතීති සංවෙගජාතා
විපස්සනං වඩෙස්සතා අග්ගමග්ගසමාධිනා මම විතනං සමාධෙසිං; අවනන
සමාධානෙන සබ්බසො කිලෙසෙ ඛෙපෙසිනති අත්තො.

දහතිකාය පෙට්ඨා ගාථාවණ්ණා

ස ම තතා.

3. 1. 5.

අමම ජීවහීති ආදිකා උඛිඊයො පේරියා ගාථා. අයමපි පුරිමබුඬෙපු
කතාධිකාරා තත් තත් හවෙ විවට්ඨපනියායං කුසලං උපවිනනති පද
මුත්තරස්ස හගවතො කාලෙ **නායවති**නගරෙ කුලගෙහෙ නිබ්බතනිත්වා
විඤ්ඤානං පනතා එකදිට්ඨං මාතාපිකුපු මඛලමනුභවිතුං ගෙහනතර
ගතෙපු අද්දතියා සයං ගෙහෙ ඔගිනා, උපකඤාය වෙලාය හගවතො

සාවකං එකං ඩිණ්ණසව්චේරං ගෙහවාරයම්පෙන ගව්ජන්තං දිස්වා හික්කං දුකුක්කාමා “හනෙන ඉධ පටිසථා”ති වන්තා ථේරෙ ගෙහං පටිසේ පඤ්ඤා පතිසිභෙන ථේරං වන්දිත්වා ගොනකාදීහි ආයනං පඤ්ඤාපෙත්වා අදුසි. නිසිදි. ථේරෙ පඤ්ඤානෙත ආයනෙ, සා පත්තං ගහෙත්වා පිණ්ඩපාතස්ස පුරෙත්වා ථේරස්ස හත්ථේ ධූපෙසි. ථේරෙ අනුමොදනං කත්වා පක්කාමි. සා තෙන පුඤ්ඤාකමෙමන තාවභිංසෙසු නිබ්බන්ධිත්වා තත්ථ සාවතායුක්කං උලාරදිබ්බසම්පත්තිං අනුගමිත්වා තතො වුත්තා සුගතිස්ස සෙව සංඝරන්ති ඉමස්මිං බුද්ධපාදෙ සාවභිංසං ගහපතිමහාසාලකුලෙ නිබ්බන්ධිත්වා උබ්බිට්ති ලබ්බාමා අභිරුපා දස්සනියා පාසාදිකා අහොසි. සා වයප්පත්ත කාලෙ කොසලරඤ්ඤා අත්තනො ගෙහං නිත්වා කථිපයසංවච්ඡරතික්ක මෙන එකං ඩිතරං ලභි. තස්සා ජීවන්තිති නාමං අකංසු. රජා තස්සා ඩිතරං දිස්වා තුළුමානසො උබ්බිට්තියා අභියෙකං අදුසි. ඩිත්වා පනස්සා ආධාපිත්වා පරිධාපිත්වා ච්චරණකාලෙ කාලමකාසි. මාතා සත්ථ තස්සා සරීරනිකේඛපො කතො තං සුසානං ගන්ත්වා දිවසෙ දිවසෙ පරිදෙවති. සා එකදිවසං සන්ත්ථ සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා ථොකං නිසිදිත්වා ගන්තා අචිරවතියා නදියා නිථෙර ධන්තා ඩිතරං ආරබ්භ පරිදෙවති. තං දිස්වා සත්ථා ගකිකුපියං යථා නිසින්නොව අත්තානං දස්සෙත්වා “කසමා විප්පල පසි”ති පුච්ඡ. “මම ඩිතරං ආරබ්භ විප්පලපාමි ගගවා”ති. “ඉමස්මිං සුසානෙ කිංපිත්වා තව ඩිතරෙ චතුරාසීතිසහස්සමත්තා තාසං කතරං සන්ධාය¹ විප්පලපසි”ති තාසං තං තං ආලාගනසානං දස්සෙත්වා:-

“අම ජීවතිති² වන්මහි කන්දසි අත්තානං අභිගම්ජ උබ්බිට්

වුලාසිති සහස්සාති සබ්බා ජීවසනාමිකා

එතමහාලාගනෙ දසිසා තාසං කමනුසොවසි”ති

දිසසි³ ගාථමාග. තත්ථ අමම ජීවතිති² මාතුපමාරනාමෙන ඩිතුසා ආලපනං. ඉදං වස්සා විප්පලපනාකාරදස්සනං. වන්මහි කන්දසිති: වන් මච්ඡෙකි පරිදෙවසි. අත්තානං අභිගම්ජ උබ්බිට්ති: උබ්බිට් තව අත්තාන මෙව තාව බුද්ධස්ස; යථාවතො ජානාති. වුලාසිති සහස්සාතිති: වතු රාසිතිසහස්සාති. සබ්බා ජීවසනාමිකාති තා සබ්බාපි ජීවන්තියා සමාන නාමිකා එකනාමිකා. එතමහාලාගනෙ දසිසාති: එතමහි සුසානෙ කිංපිත්වා. තාසං කමනුසොවසිති: තාසු ජීවන්තිනාමාසු චතුරාසීතිසහස්සමත්තාසු කං සන්ධාය තිං අනුසොවසි අනුසොකං ආපඤ්ඤිති. එවං සත්ථාරා ධම්මෙ දෙසිතෙ දෙසනානුසාරෙන ඤේණං පෙසෙත්වා විපස්සනං ආරභිත්වා සන්ත්ථ දෙසනාපිලාසෙන අත්තනො ව ගෙතුසම්පත්තියා යථාසිතාව විපස්සනං උස්සුක්කාපෙත්වා මග්ගපටිපාටියා අග්ගථලෙ අරග්ගෙන පතිස්සාසි.

තෙන වුත්තං අපදනෙ:-

“නගරෙ හංසවතියා අහොසිං බාලිකා තදා

මාතා ච මෙ පිතා චෙව කමමන්තං අගමංසු තෙ.

1. සි. I & II. අරබ්භ.

2. වු. සි. III. ජීවති.

3. වු. සි. III. උපසි.

මජ්ඣනිකමනි සුරියෙ අද්දං සමණං අභං
විජියං අනුගච්ඡන්තං ආසනං පඤ්ඤපෙසහං.

ගොතකපිකානිකාදීනි පඤ්ඤපෙසා තද්දසනං
පසන්නාමිත්වා, සුමනා ඉදං වචනමබ්බුපිං.

සන්නාමානා ඤාපිතා භූමි සුරො මජ්ඣනිකෙ සිතො
මාථනා ච න වායන්ති කාලො වෙඤ්ඤ උපසිතො.¹

පඤ්ඤානාමාසනමිදං තච්ඤාය මහාමුතො
අනුකමපමුපාදය නිසිද මම ආසනො.

නිසිදි තඤ්ඤාය සුදනො සුඛමානසො
නසං පනතං ගහෙත්වාන යථාරක්ඛි²මද්දසහං.

තෙන කමෙමන සුකතෙන චෙතනාපඤ්ඤිති ච
ජ්ඣිත්වා මාත්‍රසං දෙහං තාවතියමගච්ඡහං.

තඤ්ඤාය සුකතං ව්‍යමනං ආසනෙන සුනිමිතං
සසියොජනමුඛෙධං³ තියොජනවිඤ්ඤං.

සොණණමයා මඤ්ඤාය අථොපි ඵළිකාමයා
ලොකිතඛකමයා චෙව පලලඛකා විවිධා මම.

භූලිකාවිකානිකානි කසියමිත්තකානි ච
උදද ඵකනනලොමිති පලලඛකා මෙ සුසංඝිතා.

යද ඉච්ඡාම ගමනං හාසබ්බිකසමපටිතා
සහ පලලඛකසෙසෙන ගච්ඡාමි මම පඤ්ඤං.

අසිතිදෙවරාජ්ජනං මහෙසිත්තමකාරසං
සන්නතිචකකචන්තනං මහෙසිත්තමකාරසං.

හවාහවෙ සංසරන්ති මහාගොගං ලහාමහං
හොගෙ මෙ උභනතා නඤ්ඤ ඵකාසනඵලං ඉදං.

දුට්ඨෙ හවෙ සංසරාමි දෙවහෙන අථ මාත්‍රසො
අඤ්ඤා හවෙ න ජානාමි ඵකාසනඵලං ඉදං.

දුට්ඨෙ ඤාලෙ පජානාමි බ්‍රහ්මයෙ වාපි බ්‍රාහ්මණො
උච්චාඤ්ඤා සබ්බඤ්ඤා ඵකාසනඵලං ඉදං.

දෙවනසං න ජානාමි චත්තසන්නාපනං මම
චෙවඤ්ඤායං න ජානාමි ඵකාසනඵලං ඉදං.

ධාරියො මං උපසෙන්නි බුද්ධා බෙලාසිකා⁴ බ්‍රහ්ම
අඤ්ඤාන අඤ්ඤා ගච්ඡාමි ඵකාසනඵලං ඉදං.

1. ම. අ. වෙවෙඤ්ඤෙති.

2. සි. I. යථාලඛං.

3. ම. මුඛෙධං.

4. ම. අ. මු. සි. III. වෙලාසිකා.

අඤ්ඤා නාමාපෙතනි ගොජෙතනි අඤ්ඤා රමනාති මෙ සදා
අඤ්ඤා ගඤ්ඤා විලිම්බනාති එකාසනථලං ඉදං.

මණ්ඩපෙ රුක්ඛමුලෙ වා සුඤ්ඤාගාරෙ වසනායා
මම සඤ්ඤාපඨකඤ්ඤාය පලලභෙකා උපතිසති.

අයං පට්ඨමකො මය්ගං චරිමො චත්තනො භවො
අජජාපි රජ්ජං ඡබ්බොත්තං පබ්බජිං අනගාරියං.

සතසහසෙසං ඉත්තො කපෙසං යං දනමදදිං' නදා
දුග්ගතිං නාභිජානාමි එකාසනථලං ඉදං.

කිලෙසා කිංපිතා මය්ගං=පෙ=කතං බුධස්ස සාසනා"නති.

අරග්ගෙන පන පතිසාය අත්තනා අධිගතවිසෙසං පකාසෙතති:-

"අබ්බති චත මෙ සලලං දුද්දසං හදසනිසිතං
යං මෙ සොකපරෙතාය ධිතුසොකං ව්‍යපානුදි.

සාජ්ජ අබ්බුලහසලාහං නිවජ්ජානා පරිනිබ්බුතා
බුධං ධම්මං ච සඤ්ඤං ච උපෙමි සරණං මුනි"නති

ඉමා වෙ ගාථා අභාසි.

තත්ථ අබ්බති චත මෙ සලලං දුද්දසං හදසනිසිතානති: අනුපචිත
කුසලසමාගාරෙති යාථාවතො දුද්දසං මම චිත්තසනනිසිතං පිලාජන
නතො දුනතීහරණතො අනෙතො කුදනතො ච "සලල"නති ලඛනාමං
සොකං තණ්හං ච අබ්බති චත නිහරි චත. සං මෙ, සොක පරෙ
තාසාති: සසමා සොකෙන අභිභූතාය මය්ගං ධිතුසොකං ව්‍යපානුදි
අනවසෙසතො නිහරි. තසමා "අබ්බති චත මෙ සලල"නති යොජනා.
සාජ්ජ අබ්බුලහසලාහනති: සා අහං අජ්ජ සබ්බසො උධිවතණ්හා
සලලා. තතො ඵච නිවජ්ජානා පරිනිබ්බුතා. මුනිනති: සබ්බඤ්ඤා බුධං;
තදුපදෙසිතමය්ගප්ථලනිබ්බානාපප්පභදං නවවිධලොකානතරධම්මං ච
තත්ථ පතිසිතං අභිඅරියපුග්ගලසමුග්ගසංඛාරං සඤ්ඤාදො අනුත්තරෙති
තෙති යොජනතො සකලවට්ඨකං විනාසනතො ච සරණං තාණං
ලෙතං පරායනනති උපෙමි උපගච්ඡාමි; බුජ්ඣාමි; සෙවාමි වාති අජේථා.

උබ්බිජිසා ථෙරිසා ගාථාවණ්ණනා

ස ම තතා.

3. 1. 6.

"කිමෙ කතා ග්ගහෙ"ති: ආදිකා සුඤ්ඤාය ථෙරිසා ගාථා. අයමපි
පිරිමවුදෙසු කතාධිකාරා තත්ථ තත්ථ හවෙ විවච්චුපතිස්සයං කුසලං
උපචිතනාති විසංඝිස්සා හගවතො කාලෙ බච්චුමනීයා නගරෙ කුලගෙගෙ
නිබ්බන්තිනා විඤ්ඤානං පත්තා උපාසිකාති සසීං විහාරං ගතත්තා සත්ථු
සතතිකෙ ධම්මං සුත්තං පටිලඛසංඛා පබ්බජ්ජා බහුසංඝාතා ධම්මධර්ම පටි

භානවතී අහොයි. සා තත්ථ ඛත්තනි වසාසගස්සානි¹ බ්‍රහ්මවරියා වරික්ඛා පුථුල්ඡන්කාලකිරියමෙව කත්වා තුසිතෙ නිබ්බන්ති. තථා සිඛියා භග වතො චෙස්සාසුස්ස භගවතො කාලෙති එවං තිණ්ණං සමමාසව්‍යුධානං සාසනෙ සිලං රක්ඛිත්වා ඛත්තස්සුතා ධම්මධරා අහොයි. තථා කාකුසන්ධියා කොණාගමනස්ස ච කාසාපස්ස ච භගවතො සාසනෙ පබ්බජිත්වා සුවිසුධසීලා ඛත්තස්සුතා ධම්මකපිකා අහොයි. එවං සා තත්ථ තත්ථ ඛත්තං පුඤ්ඤං උපවිතිත්වා සුගතිසු යෙව සංසරන්තී ඉමස්මිං බ්‍රහ්මපාදෙ රුජග්ග නගරෙ ගභපතිමහාසාලකුලෙ නිබ්බන්ති. සුක්කානාතිස්සා නාමං අහොයි. සා විඤ්ඤාතං පත්තා සජ්ඣ රුජගභපථවෙසනෙ ලඛ්ඨාසාදා උපාසිකා සුත්වා අපරභාගෙ ඛම්මදින්නාය රේරියා සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා සංජාතසංවේශා තස්සා එව සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා විපස්සනාය කම්මං කරොන්තී න විරස්සෙව සභ පටිසම්බද්ධී අරහත්තං පාපුණී.

තෙන චුත්තං අපදනො:-

“එකතචුතෙ ඉතො කප්පෙ විපසෙතිනාම නායකො
උපපජ්ඣ වාරුදස්සනො² සබ්බධම්මවිපස්සකො.

තදහං බඤ්ඤමහියං ජාතා අඤ්ඤතරෙ කුලෙ
ධම්මං සුත්වාන මුතීනො පබ්බජං අනගාරියං.

ඛත්තස්සුතා ධම්මධරා පටිභානවතී තථා
විවත්තකපිකා වාසිං ජිනසාසනකාරිකා.

තද ධම්මකථං කත්වා ජන්තාය භිතං ඛත්තං.
තතො චුත්තාහං තුසිතං උපපන්නා යසස්සිති.

එකතියෙ ඉතො කප්පෙ සිඛි විය සිඛි ජිනො
තපනො යසසා ලොකෙ උපපජ්ඣ වදනං වරො.

තදහං පබ්බජිත්වාන බ්‍රහ්මසාසනකොවිද
ජොතෙත්වා ජිනවාක්කානි තතොපි තිදිවං ගතා.

එකතියෙව කප්පමහි චෙස්සාහු නාමනායකො
උපපජ්ඣත් මහාඤ්ඤී තදපි ච තරෙවහං.

පබ්බජිත්වා ධම්මධරා ජොතසිං ජිනසාසනං
ගන්ත්වා මරුපුරං රමමං අනුභොසිං මහාසුඛං.

ඉමහි හදදකෙ කප්පෙ කාකුසන්ධියා අනුත්තරෙ
උපපජ්ඣ නරසරණො³ තදපි ච තරෙවහං.

පබ්බජිත්වා මුතීමතං ජොතසිත්වා යථාසුකං⁴
තතො චුත්තාහං තිදිවං අහං සභවනං යථා.

1. මු. සි. III. සතානි.

3. ම. මු. භිතාය ජතතං. ඛත්තං.

2. සි. II. උපපජ්ඣ කාරුණිකො.

4. සි. III. ඕරො උපපජ්ඣ සරණො.

5. සි. I & II. යථාසුකං.

ඉමසමිං යෙව කප්පමති නොණාගමනිනායකො
උප්පජ්ඣ වාදිපට්ඨෙ විමොක්ඛපථදෙයකො.¹

තද්දපි පබ්බජිත්වාන සායනෙ තස්ස තාදිනො
බහුසසුතා ධම්මධරා ජොතසිං ජිනසායනං.

ඉමසමිං යෙව කප්පමති කාසයො පුරිසුත්තමො
උප්පජ්ඣ ලොකසරණො අරණො මරණන්තගු.

තස්සාපි නරවීරස්ස පබ්බජිත්වාන සායනෙ
පරිසාපුත්තසම්මො පරිපුච්ඡා විසාරද.

සුසීලා ලජ්ජනි වෙව නිසු සිත්ඛාසු කොවිද
බහුං ධම්මකථං කතා යාවජිවං මහාමුත්තෙ.

තෙන කම්මවිපාකෙන වෙනනාපඤ්ඤිති ව
ජ්ඣිත්වා මාත්‍රයං දෙහං තාවතීංසං අගඤ්ජිහං.

පච්ඡමෙ ව භවෙද්දනි ගිරිබ්බජ්ජුරුත්තමෙ
ජාතා සෙසිදාලෙ ඵ්ථෙ මහාරත්තසඤ්චයෙ.

යද භික්ඛුසහස්සෙන පරිනො ලොකනායකො
උපාගමි රාජගහං සහස්සකෙකන වණ්ණිතො.

“දනෙතා දනෙතති සහ පුරාණජපිලෙති විපමුත්තො
විපමුත්තෙති

සිඛිනිතිකධ්වණණො රාජගහං පාවිසි භගවා”

දිස්වා බුද්ධානුභාවං තං සුච්චා ව අණසඤ්චයං
බුද්ධෙ චත්තං පසාදෙත්වා පුජයිං තං යථාබලං.

අපරෙත ව කාලෙන ධම්මදින්නාය සන්තිකෙ
අගාරා නික්ඛමිත්වාන පබ්බජිං අනගාරියං.

කෙසෙසු ජිජ්ජමානෙසු කීලෙසෙ ඤාපයිං අහං
උග්ගහිං සායනං සබ්බං පබ්බජිත්වා චිරෙනහං.

තතො ධම්මවදෙසෙසිං මහාජනසමාගමෙ
ධම්මෙ දෙසියමානමති ධම්මාභිසම්මො අහු.

තෙකපාණසහස්සානං තං විදිත්වානිවමිතො
අභිප්පසනෙතා මෙ යකෙඛා ගමිත්වාන ගිරිබ්බජං.

“කිමෙ කතා රාජගහෙ මනුස්සා මබ්බිජිතාව අච්ඡරෙ
යෙ සුක්කං න උපායනාති දෙයෙනති බුද්ධසායනං.

තඤ්ච අප්පට්ඨානීයං අසෙවනකමොජ්ඣං
විවන්ති මඤ්ඤෙ සප්පඤ්ඤා වලාහකම්චබගු.”

ඉසියා ව වසි ගොම් දිබ්බාය යොනධාතුයා
වෙතොපරියඤ්ඤාය වසි ගොම් මහාමුනො.

පුබ්බෙතිවායං ජානාමි දිබ්බවක්ඛං විසොසිතං
සබ්බාසවා පරික්ඛණං නානිද්දති පුනබ්බවො.

අන්ධමමතිරුහතීසු පටිභානෙ තථෙවම
ඤ්ඤං මම මහාචීර උපපන්නං නව සනතිකෙ.

කිලෙයා ඤාපිතා මඤ්ඤං=පෙ=කතං බුධස්ස සායන”නති.

අරහත්තං පන පත්තං පඤ්චසතභික්ඛුනිපරිවාරා මහාධම්මකපිකා
අහොසි. සා එකදිවසං රාජගහෙ පිණ්ඩාය මරිත්වා කතභත්තකිව්වා
භික්ඛුනුපසංයං පටිසිත්වා සනතිසින්නාය මහතියා පරියාය මධුගණ්ඩං
පිළෙත්වා සුමධුරමධුං පායෙනති විය අමතෙන අභිසිඤ්ඤානති විය ධම්මං
දෙසෙති. පරියා වස්සා ධම්මකථං ඔභිතයොනා අවික්ඛින්නාවිත්තා
සකකච්චං සුණාති. තස්මිං ඛණෙ ථේරියා වඛකමණ්ණකොපියං රුකෙක අභි
වත්තා දෙවතා ධම්මදෙයනාය පයන්නා රාජගහං පටිසිත්වා රපියාය රපියං
සිඤ්ඤාපකෙන සිඤ්ඤාපයං විවරිත්වා තස්සා ගුණං විභාවෙනති:-

“කිමෙ කතා රාජගහෙ මනුස්සා මධුපිතාව අච්ඡරෙ¹
යෙ සුක්කං න උපායනති දෙසෙනතිං බුධසාසකං.

තඤ්ච අපපට්ඨානියං අයෙවනකමොස්ථං
පිට්ඨති මඤ්ඤා සපඤ්ඤා වලාහකම්චබ්බු”ති

ඉමා වෙ ගාරා අහාසි.

තත් කිමෙ කතා රාජගහෙ මනුස්සාති: ඉමෙ රාජගහෙ මනුස්සා කිං
කතා කිසම් නාම කිවෙව ව්‍යාවථා. මධුපිතාව අච්ඡරෙති: යථා ගණ්ඩමධුං
ගහෙත්වා මධුං පිතවතොනො වියඤ්ඤාදිනො හුත්වා සියං උක්ඛිපිතුං න සකෙකා
නති, එවං ඉමෙපි ධම්මසඤ්ඤාය වියඤ්ඤාදිනො හුත්වා මඤ්ඤා සියං
උක්ඛිපිතුං න සකෙකානති, කෙවලං අච්ඡනති යෙවංති අත්ථො. **සෙ සුක්කං**
න උපායනති දෙසෙනතිං බුධසාසකනති: බුධස්ස භගවතො සායනං
යථාවතො දෙසෙනතිං පකායෙනතිං සුක්කථේරිං යෙ න උපායනති
න පසිරුපායනති “හෙ ඉමෙ රාජගහෙ මනුස්සා කිං කතා”ති යොජනා.
තං ච අසාපිචානියනති: තං ච පන ධම්මං අනිවහනනියභාවාවතං
නියමිතං අභික්කන්නතාය ටා යථායොතුජ්නසවණමනොගරභාවෙන
අනපනියං, **අසෙවනකං** අනාසිත්තකං පකතියාව මහාරසං තතො එව
ඔජවත්තං. “මසධ”නතිපි සාදි. වට්ටුකධව්‍යාපිතිකිව්ජාය ඔසධ්ගුතං.
පිට්ඨති මඤ්ඤා සපඤ්ඤා වලාහකම්චබ්බුති: වලාහකන්නරතො
නික්ඛන්නඋදකං නිරුද්ධකන්නාරපථගා විය තං ධම්මං **සපඤ්ඤා**
පණ්ඩිතපුරියා පිට්ඨති මඤ්ඤා පිට්ඨතා විය සුණ්ණති, මනුස්සා තං

සුත්තා පසන්නාමානසා ථේරියා සන්නිකං උපසඛකමිත්වා සක්කාචමං ධම්මං සුඤ්ඤං. අපරහාගෙ ථේරියා ආසුප්පියොයානෙ පරිනිබ්බානකාලෙ සාසනස්ස නියමිකභාවවිභාවනත්ථං අඤ්ඤං ව්‍යාකරොනන්ති -

“සුක්කා සුක්කෙකති ධම්මෙති විතරාගා සමාස්තා ධාරෙති අනතිමං දෙහං ඡේත්වා මාරං සවාහන” නති.

ඉමං ගාථං අභාසි.

තත්ථ සුක්කාති: සුක්කාථේරි; අනත්තානමෙව පරං විස දසෙසති. සුක්කෙකති ධම්මෙති. සුපරිසුඛෙති ලොභානාරධම්මෙති. විතරාගා සමාස්තාති: අග්ගමග්ගෙන යඛ්ඛයො විතරාගා අරහත්තඵලසමාධිනා සමාස්තා. සෙසං චුත්තනාසමෙව.

සුක්කාස ථේරියා ගාථාවණණනා

ස ම නතා.

3. 1. 7.

“නජ්ඣ නිසසරණං ලොකෙ” ති ආදිකා සෙලාය ථේරියා ගාථා. අයමපි පුරිවමුඛෙසු කතාධිකාර තත්ථ තත්ථ ගමෙ විවට්ඨපනිස්සයං භූසලං උප විතනන්ති භංගමිතිනගරෙ භූලගෙහෙ නිබ්බන්තිත්වා විඤ්ඤානං පත්තා මාතාපිතුති සමානජාතිකස්ස භූලපුත්තස්ස දිනනා තෙන සඬං බහුනි වස්සසත්තනි සුබසංවාසං වසිත්වා භසමිං කාලකතෙ සයමපි අඛගතා වයො අනුපපත්තා සංවෙහජාතා නිංභූසලගවෙසිනි කාලෙන කාලං ආර මෙන ආරමං විහාරෙන විහාරං අනුච්චරති “සමණබ්‍රාහ්මණානං සන්නිකෙ ධම්මං කොස්සාමි” ති. සා එකදිවයං යත්ථ බොධිරුක්ඛං උපසඛකමිත්වා “යදි බුද්ධො භගවා අසමො අසමසමො අපපට්ඨග්ගලො දසෙසතු මෙ අයං බොධි පාටිභාරිය” නති නිසිදි. භස්සා තථා විහතුප්පාදසමනනාරමෙව බොධි පරප්පලි සබ්බසොවණණමයා සාධා උපහිංසු, සබ්බා දියා විරොචිංසු, සා තං පාටිභාරියං දිසවා පසන්නාමානසා ගරුච්ඡන්තිකාරං උපසපෙත්වා සිරසි අඤ්ඤාලිං පග්ගග්ග සන්නාරකතිඤ්චං තජෙව නිසිදි. සත්තමෙ දිවසෙ උලාරං පූජාසක්කාරං අභාසි. සා තෙන පුඤ්ඤකමෙවන දෙවමනුසෙසසු සංසරනන්ති ඉමසමි. බුද්ධප්පාදෙ ආලවිරසෙ ආලවිකස්ස රඤ්ඤාසු ධිතා හුත්වා නිබ්බන්ති, සෙලාතිස්සා නාමං අභොසි. ආලවිකස්ස පන රඤ්ඤාසු ධිතාති කත්වා ආලවිකාභිපි නං භොගරන්ති. සා විඤ්ඤානං පත්තා සත්ථි-ආලවකං දමෙත්වා තයා ගජෙව පත්තවිවරං දත්වා තෙන සඬං ආලවිතගරං උපගතෙ දුරිකා හුත්වා රඤ්ඤාසු සඬං යත්ථසන්නිකං උප ගතත්වා ධම්මං සුත්වා පටිලඛ්‍යධා උපාසිකා අභොසි. සා අපරහාගෙ සඤ්ජානසංවෙගා භික්ඛුනිසු පබ්බජිත්වා කතපුබ්බතිව්වා විපස්සනං පඨ පෙත්වා සඬාරෙ සමමයනති උපනිස්සයසමපන්නතතා පරිපක්කඤ්ඤාන විරසෙසව අරහත්තං පාසුඤ්ඤි.

තෙන වුනාං අපදනො:-

“නගර නංඝමනියා වාරිකී ආසාං තද
 ආරමෙන ච ආරමං¹ වරාමි ඩුසලථිකා.
 කාලපකඩමි දිවසෙ අද්දසං බොධිමුත්තමං
 තථි විතතං පසාදෙත්වා බොධිමුලෙ නිසිද්ධං.
 ගරුවනාං පඨපෙත්වා සිර කාත්තා අඤ්ඤා
 සොමනස්සං පවෙදෙත්වා එවං විනොසි තාවදෙ.
 යදි ඩුමො අමිතගුණො අයමපපට්ඨිග්ගලො
 දසෙසාදු පාටිගිරං මෙ බොධි ඔහාසතු අයං.
 යහ ආවජ්ජාං මය්හං බොධි පජ්ජි තාවදෙ.
 යඤ්ඤාසාමනියා ආසි දියා සඤ්ඤා ජරොවුසි.
 සත්තරතනිඤ්චං තථි බොධිමුලෙ නිසිද්ධං
 සත්තමෙ දිවසෙ පතෙන දිපපුජමකාසාං.
 ආසනං පරිවාරෙත්වා පඤ්ච දිපානි පජ්ජං
 යාච උදෙහි සුරියො දිපා මෙ පජ්ජං තද.
 තෙන කමමන සුකතෙන වෙනනාපඤ්ඤිති ච
 ජනිත්වා මාත්‍රසං දෙහං තාවතීංසමගච්ඡං.
 තථි මෙ සුකතං ව්‍යමහං පට්ඨිපිති වුච්චති
 යථිසොජනමුබ්බධං තිංසයොජනවිජ්ජනං.
 අයඤ්ඤානි දිපානි පරිවාරෙත්වා² ජලිංසු මෙ
 යාවතා දෙවගචනං දිපාලොකෙන ජොතති.
 පරමබ්බං නිසිද්ධං යදි ඉත්තමි පසසිතුං
 උධං අධො ච තිරිසං ච සඤ්ඤං පසාමි වකඛුනා.
 යාචනා අභිනඤ්ඤාමි දද්ධං සුකට්ඨකකපෙ
 තථි ආවරණං නථි රුකෙතිසු පඤ්ඤානෙසු වා.
 අසිතිදෙවරුජ්ජනං මහෙසිත්තමකාරසිං
 සත්තනාං³ වකකචාන්තං මහෙසිත්තමකාරසිං.
 යං යං යොත්තපජ්ජාමි දෙවනාං අර මාත්‍රසං
 දිපසතසාසානි පරිවාරෙත්වා² ජලනති මෙ.
 දෙවලොකා වජ්ජිත්වාන උපපජ්ජං මාතුඤ්ඤා
 මාතුඤ්ඤානා සන්ති අතති මෙ න නිමිලති.
 දිපසතසාසානි පුඤ්ඤකමසමභිනා
 ජලනති සුතිකාගෙගෙ පඤ්චදිපානිදං එලං.

1. සි. I & II. ආරමෙන විතරෙන. 2. සි. I & II. පරිවාරෙ.

3. ම. අ. මු සත්තනං.

පවර්තෙ හව සමපතො මානසං විනිවට්ඨං
 අජරමරං සිහිභූතං¹ නිබ්බානං ඵසායං අහං.
 ජාතියා සත්තවස්සාව අරහත්තමපාපුණිං
 උපසම්පාදයි බුද්ධො භුණ්මඤ්ඤාය ගොතමො.
 මණ්ඩපෙ රුක්ඛමුලෙ ටං සුඤ්ඤාගාරෙ වසනතියා
 සද්ද පඤ්ඤානෙ දීපං පඤ්ඤාදීපානිදං ඵලං.
 දිබ්බවක්ඛං විසුඬං මෙ සමාධිඤ්ඤා අහං
 අභිඤ්ඤා පාරමිපපත්තා පඤ්ඤාදීපානිදං ඵලං.
 සබ්බවොසිතවොසානා කතඤ්චිතා අනාසවා
 පඤ්ඤාදීපා මහාවීර පාදෙ වසුමි චක්ඛුම.
 යතසහසෙස් ඉතො කප්පෙ යං දීපමහිසුජයං
 දුග්ගතිං නාතිජානාමි පඤ්ඤාදීපානිදං ඵලං.

කීලෙසා ඤාපිතා මඤ්ඤං=පෙ=කතං බුද්ධස්ස සායන”නති.

අරහත්තං පන පතියා පේරි සාවඤ්ඤං විහරන්ති එකදිවසං පච්ඡා
 හත්තං සාවඤ්ඤා නික්ඛමිතිවා දිවා විහාරන්තො අනුවතං පටිසිත්වා අඤ්ඤා
 තරඤ්ඤං රුක්ඛමුලෙ නිසිදි. අථ නං මාගෙ විවෙකතො විවෙජ්ඣෙත්තු”
 කාමො අඤ්ඤාතකරුපෙන උපගන්තා:-

“නඤ්ඤා නිසසරණං ලොකෙ කිං විවෙකෙන කාහසි
 භුක්ඛාති කාමරහියො මාහු පච්ඡානුතාපිති”ති

ගාථාමාහ. තස්සන්ධො-ඉමඤ්ඤං ලොකෙ සබ්බසමසෙසසු උපපරික්ඛිස
 මානෙසු නිසසරණං නිබ්බානං නාම නඤ්ඤා. තෙසං භෙසං සමණ්ත්වාහම
 ණානං ඡන්දසො පටිඤ්ඤායමානං වොහාරමත්තාවෙවෙතං², තස්සා කිං
 විවෙකෙන කාහසි එවරුපෙ සමපනාපථමවසෙ³ සිතා ඉමිනා කාය
 විවෙකෙන කිං කරිස්සසි. අථ බො භුක්ඛාති කාමරහියො වජ්ජකාම
 කීලෙසකාමයනතිස්සිතා විබ්බාරහියො පච්චනුගොති. කසමා? මාහු පච්ඡා
 නුතාපිති “යදන්ධං බුහමවරියං වරම තදෙව නිබ්බානං නඤ්ඤා තෙනෙවෙතං
 නාසිගතං කාමගොගා ව පරිහිතා අනන්ධො චත මඤ්ඤා”නති පච්ඡා
 විපපට්ඨාරිති මා අහොසිති අධිපපායො. තං සුඤ්ඤා පේරි බාලො වතායං
 මාගෙ යො මම පච්චකමභූතං නිබ්බානං පටික්ඛිපති කාමෙසු ව මං පවා
 රෙති මම බිණ්ණසවගාවං න-ජානාති හන්ද නං තං ජානාපෙති තදෙජස්සා
 මිති විනෙතානා:-

“සකතිසුපුපමා කාමා බන්ධායං අධිඤ්ඤාධිතා
 යං තං කාමරහිං ඉඤ්ඤා අරහි දුති යා මම
 සබ්බස්ස විහතා නාඤ්ඤා තමොක්ඛන්ධො පද්ධිතො
 එවං ජානාති පාපිම නිගතො තමසි අනතකා”ති

ඉමං ගාථාවයමාහ.

1. ම. මු. අජරමතං. සිහිභාවං. 3. මු. සි. III. ඡවණු මෙවෙතං.
 2. මාගෙත්තු. සං-පාලි. 4. සි. II. එවං රුපසමපන්නා ඉමවසෙ සිතා.

තත් සතතිසුද්‍රපමා කාමාති: කාමා නාම යෙන අධිසිතා නුසං
 යතහසං විනිවිජ්ඣනතො නිසිතපිතසතතිසුලා විය දදබ්බා. බ්‍රහ්මාති:
 උපාදනකතිකා; ආසනාති: හෙයං; අබ්බාධනාති: ජිකුනාධිකානා; අව්වා
 ධානානනති අප්‍රේයා. යතො බ්‍රහ්ම අව්වාධාය සතතා කාමෙති ඡේජ්ජ
 හෙජ්ජ පාපුණනති. සං ඤං කාමරතීං බ්‍රාහ්මී අරතීදුති සා මමාති:
 පාපිම නිං යං කාමරතීං රමිතබ්බං සෙවිතබ්බං නත්වා වදසී, සාදුති මම
 ආරතීජාතිකතතා මිලසාදියා; න තාය මම කොට් අප්‍රේයා අජීති. තත්
 කාරණමාහ:—“යබ්බත් පිහතා නජ්ඣී”ති ආදිනා. තත් එවං ජානායිති:
 යබ්බසො පසිනනණ්ඨාපිජ්ජාති මං ජානාති. නතො එව බලවිධමතවිසයා
 තික්කමනෙති අනතක ලාමකාචාර මාර ඤං මයා නිහතො බාධිතො
 අසී. න පනාහං නයා බාධිතබ්බාති අප්‍රේයා. එවං ථේරියා මාරෙ
 සතතජ්ජතො තපේට් අනතරධායී. ථේරියි ඵලසමාපතතිසුබෙන අනි
 වනෙ දිවසභාගං විනිනාමෙත්වා සායණේයා වසනායානමෙව ගතා.

සෙලාස ථේරියා ගාථාවණණනා

ස ම නතා.

3. 1. 8.

“සං නං ඉසිති පහතබ්බ”නති ආදිකා සොමාය ථේරියා ගාථා.
 අයමපි පුරිමබ්‍රුමෙසු කතාසිකාර තත් තත් භවෙ විවට්ඨපතීසංසං ඤාලං
 උපවිනනති සීඛිසං භගවතො කාලෙ බතතියමයායාලාලෙ නිබ්බතතිත්වා
 විඤ්ඤානං පහතා අරුණවතො රඤ්ඤා අග්ගමහෙසී අහොසී. සබ්බං
 අතීතවත්ථුං අභයථේරියා වත්ථුසදිසං. පවට්ඨපනතවත්ථුං පන-අසං ථේරී
 තත් තත් දෙවමනුසෙසු යංගරනති ඉමසමිං බ්‍රහ්මපාදෙ රාජගහෙ භිම්බි
 සාරරඤ්ඤා පුරෙතිතසං ධිතා හුත්වා නිබ්බතති. තසං සොමාති නාමං
 අහොසී. සා විඤ්ඤානං පහතා සත්ථු රාජගහපථෙසනෙ පටිලබ්බා
 උපාසිකා හුත්වා අපරභාගෙ සඤ්ජානසංවෙගා සීඤ්ඤාතිසු පබ්බජිත්වා කත
 පුබ්බතිච්චා විපසයනාය කමමං කරොන්ති න ඩිරසෙසව සහ පටිසම්බද්ධි
 අරහතං පාපුණී.

තෙන චුත්තං අපදුණො:-

“නගරෙ අරුණවතීයා අරුණවා නාම බතතියො
 තසං රඤ්ඤා අහං හරියා වාරිකං වාරයාමහං.

යාවතාං=පෙ=කතං බ්‍රුමිසං සායනනති.

සබ්බං අභයථේරියා අපදනසදිසං. අරහතං පන පත්වා විමුක්ති
 සුබෙන සාවජේයං විහරනති එකදිවසං දිවා විහාරන්තා අනිච්ඡාං පටි
 සිත්වා අඤ්ඤාතරසමිං රුහබ්බුලෙ නිසීදි. අථ නං මාරෙ විවෙකතො
 විවෙජ්ඣෙකුණාමො අදිසමානරුපො උපගන්ත්වා ආකාසෙ ධත්වා:-

“යං නං ඉසිති පහතබ්බං ධානං දුරහිසමහවං

න නං මබ්බුලිපඤ්ඤාය සකතා පපෙපානුමිජ්ජියා”ති
 ඉමං ගාථමාහ.

තසාපො-සීලනිකාදීනං එසනායෙන ඉසීති ලබනාමෙති බ්‍රිඛාදීති මහාපඤ්ඤාති පත්තබ්බං තදඤ්ඤාති පන දුරගිසමභවං දුන්නිප්ථාදනියං සං නං අරහත්තසම්බානං පරමස්සායධානං. න නං මඬිගුලීපඤ්ඤාස නිතිනපඤ්ඤාය ඉත්ථියා පාපුණ්ණං සකකා. ඉත්ථියො හි සත්තඨවස්ස කාලතො පඨාය සබ්බකාලං ඔදනං පවනතියො පකකසිතො¹ උදකෙ තණ්හුලෙ පකඛිපිත්වා එත්තාවතා ඔදනං පකකන්නි න ජානනති පනතුරියමානෙ පන තණ්හුලෙ දබ්බියා උධිරිත්වා මීති අඬුලිති පිලෙත්වා ජානනති. තසාම මඬිගුලීපඤ්ඤාසාති වුත්තං. නං සුත්වා ථේරී මාරං අපසාදෙනති:-

“ඉත්ථිභාවො නො කිං කසිරි විත්තමති සුසමානිතො
ඤ්ඤමති වත්තමානමති සමමා ධමමං විපස්සතො.

සබ්බජ්ඨ විහහා නාද්දී තමොනබ්බෙසා පදුලිතො
එවං ජානාති පාපිම නිහතො තිමසි අත්තකා”ති

ඉමා චේ ගාථා අනාසි.

තත්ථ ඉත්ථිභාවො නො කිං කසිරිති: මාතුගාමභාවො අභ්‍යානං කිං කරෙය්‍ය. අරහත්තපත්තියා නිදිසං විබ්බං උප්පාදෙය්‍ය. විත්තමති සුසමානිතොති: වතො අඤ්ඤමග්ගසමාධිනා සුදුසු සමානිතො. ඤ්ඤමති විත්තමානමතිති: තතො අරහත්තමග්ගඤ්ඤණේ පවත්තමානො. සමමා ධමමං විපස්සතොති: වතුසච්චධමමං පරිඤ්ඤාදිවිධිනා සමමදෙව පස්සතො. අසං හෙත්ථ සබ්බෙපො:-පාපිම ඉත්ථි වා හොතු පුරිසො වා හොතු අඤ්ඤ මඤ්ඤ අධිගතෙ අරහත්තං හත්ථනමෙවාවි. ඉදුති තස්ස අත්තනා අධිගතභාවං උපුකමෙව දස්සන්නති “සබ්බජ්ඨ විහතා නාද්දී”ති ගාථමාග. සා වුත්තත්වා සෙව.

සොමාය ථේරිසා ගාථාවණ්ණනා

ස ම ත්තා.

නිකනිපාතවණ්ණනා නිසීතා.

(ථේ-8. ගා-24)

4. 1.

වතුකකනිපාතෙ “පුත්තො බ්‍රිඛස්ස දසාදෙ”ති ආදිකා හදස සාපි ලානියා¹ ථේරියා ගාථා. සා කිර පදමුත්තරස්ස හගවතො කාලෙ හංසමථි තගරෙ ධුලගෙහෙ නිබ්බන්ධිත්වා විඤ්ඤාතං පත්තා සජ්ඣ සත්තිකෙ ධමමං සුණන්ති සථාරං එකං හිකබ්බුති. පුබ්බෙතිවාසං අනුස්ස රන්තිනං අඤ්ඤානො ධ්වපෙත්තං දිස්වා අධිකාරකමමං කත්වා සයමෙ නං.

1. මු. පඤ්ඤාතො.

2. සාපිලානියා. සබ්බස.

යානං පඤ්ඤාං යාවජ්චං පුඤ්ඤානි කාමා නතො චුතා දෙවමනුසෙසසු සංසරන්ති අනුප්පනො ඛුමෙ බාග්ණිසියං ඤාලගෙහෙ නිබ්බන්තිති. පති ඤාලං ගන්තො එකදිවසං අත්තනො නනාඤ්ඤා සම්මි කලහං කරෙන්නති තාස පච්චෙකඛුමසා පිණ්ඩපාතෙ දිනො අයං ඉමස්ස දානං දන්තා උපාර සමපත්තිං ලභිස්සන්ති පච්චෙකඛුමසා හන්තො පත්තං ගහෙතො හත්තං ඡ්ඤෙතිති කලලස්ස පුරෙතො අදාසි. මහාජනො ගරුති “බාලෙ පච්චෙක ඛුමො හෙ ඤං අපරජාසි”ති. යා තෙසං වචනෙන ලජ්ජමානා පුත්ත පත්තං ගහෙතො කලලං නිගරිතො ධොවිතො ගතචුණ්ණෙන උබ්බට්ටෙති. චතුමධුරස්ස පුරෙතො උපරි ආසින්නෙන පද්මගඛාවණ්ණෙන සපටිතා විජේජාතමානං පච්චෙකඛුමසා හන්ති ධපෙති යථා අයං පිණ්ඩපාතො ඔහාසජාතො එවං ඔහාසජාතං මෙ සරීරං හොතුති පඤ්ඤාං ධපෙසි. යා තතො වජ්ජිති පුගතිසු යෙව සංසරන්ති කාසාපඛුමකාලෙ බාග්ණිසියං මහාච්චිතසා යෙවිහො ධිතා හුතො නිබ්බන්ති. පුබ්බකමමථලෙන¹ දුග්ගකසරීරං මනුසෙසති ජිගුහජිතබ්බො හුතො සංවෙගජාතා අත්තනො ආභරණෙති සුචණ්ණේස්ස කාරෙති හගවතො චෙතිසෙ පතිස්සෙසි. උප්පලහන්තො ච පුජං අකාසි. තෙනස්ස සරීරං තස්මිං යෙව හවෙ පුගතිං මනොහරං ආතං. යා පතිතො පියා මනාපා හුතො යාවජ්චං ඤාලං කන්තො චුතා යග්ගෙ නිබ්බන්ති. තන්තො යාවජ්චං දිබ්බසුමං අනුගමිතො තතො චුතා බාග්ණිසිරඤ්ඤා ධිතා හුතො තන්තො දෙවසමපත්ති සද්ධං සමපත්තිං අනුගමන්ති විරකාලං පච්චෙකඛුමෙ උපස්සන්ති තෙසු පරිනිබ්බතෙසු සංවෙගජාතා තාපසපබ්බජ්ජාස පබ්බජ්ජිතො උය්‍යතො වසන්ති ඤානානි භාවෙති. බුග්ගලොකෙ නිබ්බන්තිති තතො චුතා සාගලනගරෙ කොසිසගොත්තස්ස බුග්ගණ්ණාලස්ස ගෙහෙ නිබ්බන්තිති. මහතා පරිහාරෙන වඩ්ඪිති වයප්පත්තා මහාතිස්සගාමෙ පිප්පලි ඤාමාරස්ස ගෙහං නිතා. තස්මිං පබ්බජ්ඣං නික්කන්තො මහත්තං භොගකම්මං මහත්තං ඤජිපරිවට්ටං පහාස පබ්බජ්ජාස නික්කම්මො පඤ්චවස්සානි තිත්ථියාගමෙ වසිති අපරහාගෙ මහාපජාපතිගොතම්යා යනතිකෙ පබ්බජ්ජං උපසම්පදං ච ලභිති විපස්සනං පඤ්ඤානං විරසෙව අරහත්තං පාපුණි.

තෙන චුත්තං අපදනො:-

“පළමුතනගේ නාම ජිනො සබ්බධමෙවසු වකඛුමා
ඉතො සත්තසහස්සමති කපෙප උප්පජ්ජි තාසකො.

තදනු හංසමනියං විදෙහො නාම නායකො
සෙසි පත්තරතතො තස්ස ජායා අහොසහං.

කදව යො නරුදිවං උපෙව්ව සපරිජනො
ධමමං අයොසි බුමස්ස සබ්බදුක්ඛකම්මාමහං.”²

සාවකං බුභවාදානං අභං ඛිනෙතසි නායකො
සුභා සත්තාතිකං දානං දන්තා බුඛස්ස තාදිනො.

නිපථව්ව සිරසා පාදෙ තං ධානං අභිපථසි
පහංසනෙතාං සපරිසං තදාහ නරපුඛනවො.

සෙභිනො අනුකම්පාය ඉමා ගාථා අභාසථ
ලථ්ථයෙ පඨිතං ධානං නිබ්බුතො හොති පුත්තක.

සත්තසහස්සෙ ඉතො කපෙප ඔක්කාකඤ්ඤාමහවො
භොගාමො නාම නාමෙන සත්ථා ලොකෙ හපිස්සති.

තස්ස ධම්මෙසු දයාදෙ ඔරයො ධම්මනිම්මිතො
කාසසො නාම නාමෙන හෙස්සසි සඤ්ඤාවකො.

තං සුභා චුදිතො හුභා සාවථිථං තද ජිනං
මෙත්තපිනෙතාං පරිවරි පථවියෙති විනායකං.

සායනං ජොතසිත්වා සො මද්දිත්වා ච ඤාතිඤ්ඤ
වෙනෙයො විනාසිත්වා ච නිබ්බුතො සො සසාවකො.

නිබ්බුතො නමහි ලොකශ්‍යෙහ පුජනන්දාය සඤ්ඤො
ඤ්ඤිමිත්තෙහ සමානෙත්වා සහ තෙති අකාරසි.

සඤ්ඤි යොජනිකං චූපං උබ්බිධං රතනාමයං
ජලනතං සතරංසිංච සාලරාජංච පුපඨිතං.

සත්තසහස්සානි පාතිසො තථ කාරසි
නලංගි පිය ජොතනති රතනෙහෙව සත්තති.

ගතනෙලෙන පුරෙත්වා දිපානුජ්ජලසි තතිං
පුජන්දාය මහෙසිස්ස සබ්බභූතානුකම්පිනො.

සත්තසහස්සානි පුණ්ණඤ්ඤානි කාරසි
රතනෙහෙව පුණ්ණානි පුජන්දාය මහෙසිනො.

මජ්ඣෙ අභිභි ඤාමතිං උසසිතා කඤ්ඤිතංසියො
අතිරෙචනති වණ්ණණන සරදෙව දිවාකරො.

චතුචාරෙසු සොහනති තොරණා රතනාමයා
උසසිතා ඵලකා රමමා සොහනති රතනාමයා.

විරොචනති පරික්ඛිත්තා අවතංසා සුනිම්මිතා
උසසිතානි පටාකානි රතනානි විරොචරො¹.

සුරත්තං සුකත්තං විත්තං වෙතියං රතනාමයං
අතිරෙචනති වණ්ණණන සසඤ්ඤාව¹ දිවාකරො.

ථූපස්සිමාදිපාදියො² හරිතාලෙන පුරසි
ථකං මනොසිලායෙකං අඤ්ඤානෙන ච ඵකිකං.

1. සි. I & II. සසිමජ්ඣෙකි.

1. ම. මු. ථූපස්සිමාදිපාතියො.

පුජවේතාදියං රමමං කාරෙතා වරවාදිනො
අද්ධි දුනං සඛසස්ස යාවජ්චං යථාබලං.

සභාව සෙසිනා තෙන තානි පුඤ්ඤානි සබ්බසො
යාවජ්චං කරිත්වාන සභාව සුගතිං ගතා.

සමපතියොනුගොත්වාන දෙවතෙත අථ මානුසො
ජායා විය සරිරෙන සහ භානෙව සංසරිං.

එකනවුතෙ ඉතො කපපෙ විසසයි නාම නායකො
උපපජ්ඣි වාරුදස්සනො සබ්බධම්මවිපස්සකො.

තදයං ඛන්ධුමනියං බ්‍රාහ්මණො සාධු සමමතො
අසේසා සනෙතා ගුණෙනාසි ධනෙන ව සුදුග්ගතො.

තදාපි තස්සාහං ආසිං බ්‍රාහ්මණී සමවේතාසා
කදාපි සො දිජවගෙ සඛගමෙසි මහාමුනිං.

නිසින්නා ජනකායමහි දෙසෙනතං අමතං පදං
සුත්වා ධම්මං පමුදිතො අද්ධි එකසාවකං.

සරමෙකෙන වජේන ගතත්වානෙතං මමබ්‍රාහ්මී
අනුමොද මහාපුඤ්ඤා දින්නා බ්‍රහ්මස්ස සාවකං.

තදහං අඤ්ජලිං කත්වා අනුමොදිං සුපිතියා¹
සුදිනෙතා සාවකො සාමි බ්‍රහ්මසෙයස්ස තාදිනො.

සුබ්බිතා සජ්ජිතො හුත්වා සංසරනෙතා හවාහවෙ
බාණණසි පුරෙ රමෙම රාජා ආසි මහිපති.

තද තස්ස මහෙසිහං ඉත්ථිගුමස්ස උපතමා
තස්සානිදයිතා ආසිං පුබ්බසෙනගෙන හතතරි.

පිණ්ඩාය විවරනෙත තෙ අය පච්චිකනායකෙ
දිස්වා පමුදිතො හුත්වා දත්වා පිණ්ඩං මහාරහං.

පුතො නිමන්නයිත්වාන කත්වා රතනමණ්ඩපං
කම්මාරෙති කතං ජන්තං සොවණණං සහගන්තිකං.²

සමානෙත්වාන හෙ සබ්බෙහි හෙයං දුනමද්ධි සො
සෙනාසනො³ පටිඨානං පසනෙතා සෙති පාණිති.

තමපි දුනං සභාද්ධිං කාසිරුජෙනහං තද
සුතාහං බාණණසියං රාජාපි මාරගාමකෙ.

බුට්ඨිමිකාබුලෙ ඵිතෙ සුබ්බිතො සො සභානුකො
ජෙයස්ස හාතුනො ජායා අහොසිං සුපතීබ්බතා.

1. සි. I. සුපිණිහං.

2. ම. අ. මු. පතනං සොවණණං වත තත්තකං.

3. ම. අ. සොණණං නෙත.

පච්චෙකක්ඛුධං දිස්වාන මම භතතු කණ්ඨියසී
භාගනාං තස්ස දන්තාන ආගතො තමහි පාවදි.

නාහිනඤ්ඤි සො දුනං තතො තස්ස අද්දසහං
උධො ආනියං තං අනාං පුතො තස්සෙව සො අද්

තදනාං ඡබ්බසිත්වාන දුඨා බුධස්සහං තද්
පනතං කලලපුණ්ණං තං අද්දසීං තස්ස තාදිනො.

දුනො ව ගහණේ වෙව මජ්ඣන්තමනාසො අහු¹
සමචිත්තක්ඛුධං දිස්වා තද්දහං සංචිජ්ඣො.

පුතො පනතං ගගොත්වාන සොධධිත්වා සුගන්තිනා
පසන්නාචිත්තා පුරෙත්වා සඤ්ඤාං භික්ඛුරං අද්දං.

යඤ්ඤි පපජ්ජාමි සුරුපා ගොමි දුනතො
බුධස්ස අපසාදෙන² දුග්ගාභිං වදනොන ව.

පුත කස්සපධීරස්ස නිදාපෙනතමහි³ වෙහියෙ
සොචණ්ණං ඉඨකචරං අද්දසීං මුදිතා අහං.

චතුර්ජානොන ගඤ්ඤි තෙමසිත්වා⁴ තමිඨකං
මුත්තා දුග්ගාභිද්දසමිතා සබ්බභිග්ගසුසමාගතා.

සත්තපාතිසහස්සානි රතනොගෙව සත්තාහි
කාරෙත්වා ඤාපුරානි වට්ඨිති ව සහස්සසො.

පකඛිපිත්වා පදීපෙත්වා ධම්මං සත්තාපනානිසො
පුජන්තං ලොකනාථස්ස විපසයනොනාන වෙතසා.

තද්දපි තමහි පුඤ්ඤමහි භාගිනිහං විසෙසනො
පුත කාශිපු සඤ්ඤානො සුමිත්තො ඉති විසසුතො.

තස්සාහං භරියා ආසීං සුඛිතා සජ්ජිතා පියා
තද්ද පච්චෙකක්ඛුධස්ස අද්දසී ඤාතවෙඨනං.

තස්සාපි භාගිනී ආසීං මොදිත්වා දුනමුත්තමං
පුතාපි කාශිපමහි ජානො කොලියජාතියා.

තද්ද කොලියපුත්තානං සතොති සහ පඤ්ඤාති
පඤ්ඤපච්චෙකක්ඛුධානං සත්තාහි සමුපසාති.

තෙමාසං තප්පසිත්වාන අද්දසී පනතවිවරෙ⁵
ජායා තස්ස තද්ද ආසීං පුඤ්ඤකමමපථානුගා.

තතො චුතො අහු රුජා නිකංඤ්ඤා නාම මහායසො
තස්සාපි මහෙසී ආසීං සබ්බකාමසමිඤ්ඤි.

1. සී. II. පුත.

2. ම. අ. මු. අපචෙ පාදං. පි. ව.

3. ම. අ. අපසාදෙන.

4. ම. අ. නිධායනතමහි.

5. ම. අ. මු. නිවසිත්වා.

6. ම. අ. මු. අද්දං. සු ව නිවිවරෙ.

තද්‍ර භි යො¹ භවිත්වාන චුභමදනොනා මභිපති
පද්‍රමවතී පුත්තානං පච්චෙකමුනිනං තද්.

සත්තානි පඤ්චකුන්තානි යාවථිවං උපඝභි
රුජ්ජය්‍යානෙ නිවාසෙත්වා නිබ්බුතානි ච පුජයි.

වෙඨියානි ච කාරෙත්වා පබ්බජිත්වා උභො මයං
භාවෙත්වා අපපමඤ්ඤයො චුභමලොකමගමිකසෙ.

තතො චුතො මහාභිඤ්ඤා සුජාතො පිට්ඨලායනො
මාතා සුමනදෙවිනි කොසිගොතොනා දිජො පිතා

අහං මදෙද ජනපදෙ ඤාගලායං පුරාතනමෙ
කපිලස්ස දිජය්‍යාසිං ධීතා මාතා සුචිමතී.

ඝනකඤ්චනබිමෙඛන නිමමිණිත්වාන මං පිතා
අද්‍ර කඤ්චපඨිරස්ස කාමෙහි වජ්ජිතස්ස මං.

කද්‍රච්ඡි යො කාරුණිකො ගනත්වා කමමනතපෙකඛනං²
කාකාදිකෙහි බජ්ජනෙත පාණෙ දිස්වාන සංචිජි.

ඝරෙ වාහං නිලෙ ජාතෙ දිස්වානාතපතාපනෙ
කිම් කාකෙහි බජ්ජනෙත සංවෙගමලහිං තද්.

තද්‍ර යො පබ්බජි ධිරො අහං තමනුපබ්බජිං
පඤ්චවස්සානි නිවසිං පරිබ්බාජවතෙ අහං.

යද්‍ර පබ්බජිතා ආසි ගොතමී ජිනපොසිකා
තද්‍රහං නමුපාගනත්වා බුඬෙන අනුසාසිතා.

න චිරෙනෙව කාලෙන අරහත්තමපාපුණිං
අහො කලාණම්මත්තාත්තං කස්සපස්ස සිරිමතො.

සුතො බුඩස්ස දයාදෙ කස්සපො සුසමාහිච්ඡො
පුබ්බෙතිවායං යොවෙදි සග්ගාපායඤ්ච පස්සති.

අථො ජාතිකඛයං පතොනා අභිඤ්ඤා වොසිතො මුනි
ඵතාහි තිභි විජ්ජාහි තෙවිජ්ජා හොති බ්‍රාහ්මණො.

තථෙව භද්‍රකාපිලානි හෙවිජ්ජා මච්චුහාසිනි
ධාරෙහි අනුගිමං දෙහං ඡෙත්වා මාරං සවාහතා.

දිස්වා ආදිනවං ලොකෙ උභො පබ්බජිතා මයං
ත්‍රාමහා ඕණ්සවා දන්නා සිහිභූතමහ නිබ්බුතා.

කිලෙසා ක්‍යාපිතා මස්සං-පෙ-කතං බුඩස්ස සාසනං”නති.

අරහත්තං පත පත්වා පුබ්බෙතිවායඤ්ඤාණෙ විණ්ණවසි අහොසි තත්ථ
සාධිසයං කතාධිකාරත්තා. අපරභාගෙ තං සත්වා ජෙතවතෙ අරියගණ
මජ්ඣෙ නිසින්නො භික්ඛුනියො පටිපාටියා ධානත්තරෙසු යපෙනො

පුබ්බෙනිවාසං අනුසාරනාතිනං අග්ගභානෙ යපෙයි. සා එකදිවසං මහා කාසාපභේරස්ස අණ්ණාභිස්ථවනපුබ්බකං අත්තනො කතභිව්වකතාදි විභාවනාමුබ්බෙන උදුනං උදුනෙනනී:-

“පුත්තො බුබුසු දයාදෙ කාසපො සුසමාතිතො
පුබ්බෙනිවාසං යොවෙදි සග්ගාපායඤ්ච පසාති.

අථො ජාතිකඛයං පතොගා අභිඤ්ඤා වොසිතො මුත්ති
එතාති තීති විජ්ජාති නෙ විජේජා ගොති බ්‍රාහ්මණො.

තථෙව හදුකාපිලානී නෙවිජ්ජා මච්චුහාසිති
ධාරෙති අනුමං දෙහං ඡේත්වා මාරං සවාගනං.

දිස්වා ආදීනවං ලොකෙ උගො පබ්බජිතා මයං
තාමහා බිණ්ණාසවා දන්තා සිහිභුතමහ නිබ්බුතා”ති

ඉමා ගාථා අහාසි.

තත් පුත්තො බුබුසු දයාදෙති: බුබුසුබුබුසාවතො සමමා සමුබුසුසු අනුජානපුත්තො¹ තතො එව තස්ස දයභුතස්ස තව ලොකුනතරධම්මස්ස ආදුනෙන දයාදෙ කාසපො කාසාපගොතො ලොකියලොකුනතරෙති සමාසිති සුඤ්ඤාමාතිතවිතතතාය සුසමාතිතො. පුබ්බෙනිවාසං යොවෙදිති: යො මහාකාසාපභේරෙ පුබ්බෙනිවාසං අත්තනො පරෙයංව නිවුත්තකඛයකතානං පුබ්බෙනිවාසානුසාරිඤ්ඤෙන පාකටං කතා අවෙදි අඤ්ඤාසි පටිවිජ්ඣි. සග්ගාපායඤ්ච පසාතීති: ඡබ්බිසති දෙවලොකහෙදං සග්ගං චතුර්බිධං අපායඤ්ච දිබ්බවකුක්කුතා හත්තලෙ ආමලකං විය පසාතී. අථො ජාතිකඛයං පතොගාති: තතො පරං ජාතිකඛයසඤ්ඤාතං අරහත්තං පතොගා අභිඤ්ඤාස අභි විසිඤ්ඤනා² ඤ්ඤෙන අභිඤ්ඤාසාධම්මං අභිජානිත්වා පරිඤ්ඤාසං පරි ජානිත්වා පහාතබ්බං පහාය. සච්ඡකාතබ්බං සච්ඡකත්වා. වොසිතො නිස්සරෙතො කතභිව්වො, ආසවකඛයපඤ්ඤාසඤ්ඤාතං මොනං පතතත්තො මුත්ති. තථෙව හදුකාපිලානීති: යථා මහාකාසපො එතාති යථා වුත්තාති තීති විජ්ජාති නෙවිජේජා මච්චුහාසි ව තථෙව හදුකාපිලානී නෙවිජ්ජා මච්චුහාසිති. තතො එව ධාරෙති අනුමං දෙහං ඡේත්වා මාරං සවාගනනාති අත්තනාවෙව පරං විය කතා දසෙසති. ඉදුති යථා ථේරස්ස පටිපත්ති ආදිමජ්ඣපරියොසානකලාණං එවං මමාපිති දසෙසනති “දිස්වා ආදීනව”නාති ඔයානගාථමාග. තත් තාමහා බිණ්ණාසවා දන්තාති: නෙ මයං මහාකාසාපභේරෙ අපං ච උත්තමෙන දම ථේන” දන්තා සබ්බසො බිණ්ණාසවා ව අමහං, සිහිභුතමහ නිබ්බුතාති: තතො එව කිලෙසපරිලාභාභාවතො සිහිභුතා සඋපාදිසෙසාය නිබ්බාණ ධාතුයා නිබ්බුතා ව අමහ හවාමාති අත්තො.

හදුකාපිලානීයා ථේරිසා ගාථාවණ්ණායා

ය ම තතා.

චතුකකනිපාතවණ්ණනා නිසීතා.

(ථේ-1. ගා-4.)

5. 1. 1.

පඤ්චකතිපාතො. “පණ්ණවිසති වසසාහි”හි ආදිකා අඤ්ඤාතරුස ථේරියා ගාරා. අයමි පුරිමබ්බුමෙසු කාහාධිකාර තථ තථ භවෙ විවට්ඨු පතියසං ඩුසලං උපවිනානථී ඉමසමිං බුද්ධපාදෙ ඡෙදවදහනගරෙ මහා පජාපතීගොතමියා ධාතී හුත්වා චිකෙසසි. නාමගොතනතො පන අඤ්ඤාතා අහොසි. සා මහාපජාපතීගොතමියා පබ්බජිතකාලෙ සයමි පබ්බජිතා පඤ්චවිසතිසංචචිතරුති කාමරුගෙන උපද්දතා අච්ඡරසඛිකාතමත්තමි කාලං විතොකඤ්ඤාතං අලහනථී ඛාගා පග්ගඤ්ඤා කඤ්ඤාතා ධම්ම දිනනඤ්ඤාතියා සනතිකෙ ධම්මං සුත්වා කාමෙහි විනිවත්තමත්තසා කම්මසානං ගහොති. භාවනමනුසුඤ්ඤාතථී න චිරසොච ඡලභිඤ්ඤා හුත්වා අත්තතො පටිපතතිං පච්චෙකතිතා උද්ගතවසෙන:-

“පණ්ණවිසතිවසසාහි යතො පබ්බජිතා අහං
නච්ඡරසඛිකාතමත්තමි විතඤ්ඤාපසමජ්ඣගං.

අලඛා වෙනසො සනතිං කාමරුගෙන ‘වසුසුතා
ඛාගා පග්ගඤ්ඤා කඤ්ඤාතථී විහාරං පාඨසිං අහං.

සා භික්ඛුතිප්පාගඤ්ඤා සා මෙ සධාසිකා අහු
සා මෙ ධම්මචදෙසෙසි ඛණ්ඩායනනාමානුසො.

තසා ධම්මං සුභික්ඛාන ඵකමනෙන උපාඨසිං
පුබ්බතිවසං ජානාමි දිබ්බචක්ඛුං විසොධිතං.

වෙනොපරිච්චඤ්ඤා ව යොනධාතු විසොධිතා
ඉධිපි මෙ සච්ඡිකතා පහොතා මෙ ආසවකඤ්ඤා.

ඡලභිඤ්ඤා¹ සච්ඡිකතා තතං බුඬස්ස සාසන”නථී

ඉමා ගාරා අහාසි.

තථ අච්ඡරසඛිකාතමත්තමිති: අච්ඡරසඛිකමත්තමි ඛණ්; අභිභුලි පොඨනමත්තමි කාලනථී අපො. විතඤ්ඤාපසමජ්ඣගනථී: විතඤ්ඤා උපසමං විතොකඤ්ඤා. “න අජ්ඣග”නථී යොජනා; න පටිලභිතථී අපො. කාමරුගෙනවසුසුතාහි: කාමරුගෙනවසුසුතාහි වජ්ජකාමෙසු දලා තරුහිතිවෙසිතාස ඛලෙන ඡඤ්ඤාතෙ නිත්තවිත්තා; භික්ඛුතිනථී: ධම්මදිනනඤ්ඤාතියං ඛණ්ඩාය වදහි. මෙතො පටිච්ච ඤ්ඤාතාහි: වෙනො පරිසඤ්ඤාතා; “විසොධිත”නථී සම්මතො: අධිගතනථී අපො. සෙසං වුත්තනසමෙව.

අඤ්ඤාතරුස ථේරියා ගාරාවණ්ණවා
ස ම නතා.

නානාබිඳ්‍රසුපිහරිතං ජෙගුවිජං අහං මමාහි බාලානං ලාපනතො
 වාචනතො බාලලාපනං මම කාසං ඡවිරිගකරණ කෙසසණ්ණනාදිනා
 සුචිත්තං වජාහරණෙහි විදුසිත්වා සුමණ්ණිකං පසාදිතං කත්වා අසාසිං
 වෙසිමාරමිහි එදෙද්‍ර පාසමිවොබ්බිසාහි: මිගඵදෙද්‍ර පිය මිගානං
 බක්කනස්ස දණ්ඩපාකරදි¹ මිගපාසං මාරපාසගුතං යථාචුත්තං මම කාසං
 වෙසිමාරමිහි වෙසියා සරවාරෙ ඔබ්බිසිත්වා අසාසිං. පිලකුන්තං විදං
 සෙහති ගුහසං පකාසිකං බමුනති: උගරුඤ්ඤාදස්සනාදිකං ගුහ්‍යං
 වෙච්ච පාදජාලනුපුරාදිකං² පකාසඤ්ඤාහි ගුහ්‍යං පකාසිකඤ්ඤා බමුං නානප්ප
 කාරං පිලකුන්තං ආහරණං දස්සෙන්නී අසාසිං විවිධං මාසං උජ්ඣගහනති
 බමුං ජනනති: යොබ්බනමදමන්තං බහුබාලජනං විප්පලමොතුං හසනති
 ගක්කමාලාවජාහරණාදිහි යරිරසභාවපට්ටිජාදනෙන භාවභාවවිලාසාදිහි
 තෙති ච විවිධං නානප්පකාරං වඤ්ඤානං අකාසිං. සාජ්ජ පිණ්ඩං
 වජිත්වානං-පෙ-අවිනක්කස්ස ලාභිනීහි: සා අහං එවං පමාද්³ විහාරිනි
 සමානා අජ්ජ ඉද්දති අය්‍යස්ස මහාමොග්ගලානඤ්ඤාසං ඔවාදෙ ධුත්වා
 සාසනෙ පබ්බජිත්වා මුණ්ඩා සංඝාපිපාරුතා හුත්වා පිණ්ඩං වජිත්වාන
 භික්කුභාරං භුඤ්ජත්වා නිසින්නා රුක්කමුලෙහි රුක්කමුලෙ විචිත්තාසනෙ
 නිසින්නා දුරියජ්ඣානපාදකස්ස අග්ගඵලස්ස අධිගමෙන අවිනක්කස්ස
 ලාභිනි අමුචිති යොජනා. සකෙබ්බ සොභාහි: කාමසොභාදස්සං චන්ත්තාරෙපි
 යොගා. සමුච්ඡින්නාහි: පඨමමග්ගාදිනා යථාරහං සම්මදෙව උච්ඡින්නා
 පහිනා. සෙසං චුත්තනසමෙව.

විමලාස ථේරියා ගාථාවණ්ණනා

ය ම න්‍යා.

5. 1. 3.

“අසොනිසො මනසිකාග්”හි ආදිකා සීහාස ථේරියා ගාථා. අයමපි
 පුරිවවුච්චෙසු කතාසිකාර. තත් තත් ගවෙ විවච්චුජනියස්සං කුසලං උප
 චිතිත්වා ඉමසමිං බුදුප්පාදෙ වෙසාලියං ඡිහසෙහාපනිතො හගිතියා ධිතා
 හුත්වා නිබ්බන්ති. තස්සා මාතුලස්ස නාමං කරෙථාහි ඡිහාහි නාමං
 අකංසු. සා විඤ්ඤානං පත්තා එකදිවසං සන්ධාර සීහස්ස යෙනාපනිතො
 ධම්ම දෙසියමානෙ තං ධමමං හුත්වා පටිලඬ්ඬා මාතාපිතෙර අනුජානා
 පෙනා පබ්බජ. පබ්බජිත්වා ච විපස්සනං ආරුහිත්වාපි බහිඬා පුච්ඡන්තා
 රමමණේ⁴ විධාවන්තා චිත්තං නිවන්තොතුං අසකෙකානති යත්තසංවච්ඡරති
 මිච්ඡා විතංකකති බාධියමානා විත්තස්සාදං අලුහන්⁵ “කිං මෙ ඉමිනා
 පාපජිවිතො උබ්බන්ති මරිය්සාමි”හි පාසං ගහෙත්වා රුක්කසාධායං
 ලග්ගිත්වා තං අත්තනො කණෙස්ස පටිමුඤ්ඤානති පුබ්බාවණ්ණවයෙන
 විපස්සනං චිත්තං අභිනිහරි, අනතිමහවිකතාය පාසස්ස බක්කනං
 ගිවඨානෙ අහොසි, ඤ්ණස්ස පරිපාකං ගතන්තා සා තාවදෙව විපස්සනං

1. වු. වාගුරදි 2. වු. පාදජානුසිතදිසං. 3. වු. සමර. 4. වු. සුහාරමමණ.

වඩෙස්නා යහ පටියමිදුහි අරගහනා පාපුඤ්ඤි. අරගහනපත්තිසම කාලමෙව ච පාසබ්බො ගිවතො මුඤ්ඤිනා චිතිවතති. සා අරගහන පතිසිතා උදනවසෙන:-

“අයොනිසො මනසිකාරා කාමරහෙන අවටිතා
අහොසිං උඩතා පුබ්බෙ විතො අවසවතතිති.
පරිසුඤ්ඤා කිලෙසෙති සුභසඤ්ඤානුවතතිති
සමං විතතස්ස නලගිං රුගවිතතවසානුගා.
කිසා පණ්ණු විවණණා ච සහතවස්සාති චාරිතං
නාහං දිවා වා රතතිං වා සුඛං විඤ්ඤං සුදකඤ්ඤා.
තතො රජ්ජං ගහෙනිත පාවිසිං වනමනතරං
වරමෙව ඉධ උබ්බංගං යඤ්ඤා ගිතං පුනාවරෙ.
දලහං පාසං කරිතාන රුකඤ්ඤාසංඝං බබ්බං
පකඤ්ඤා පාසං ගිවසං අථ විතො විමුච්චි මෙ”ති

ඉමා ගාථා අහාසි.

තථ. අයොනිසො මනසිකාරාති: අනුපාසමනසිකාරෙන; “අපුඤ්ඤා”නති චපල්ලාසග්ගායෙන. කාමරහෙන අවටිතාති: කාමගුණේසු ඡන්දරහෙන පිළිතා. අහොසිං උඩතා පුබ්බෙ විතො අවසවතතිති: පුබ්බෙ මම විතො මග්ගං වසෙ අවහතමානෙ උඩතා නානාරම්මණේ විකඤ්ඤානුවතා අසමාතිතා අහොසිං. පරිසුඤ්ඤා කිලෙසෙති සුභ සඤ්ඤානුවතතිති: පරිසුඤ්ඤානුවතොති කාමරහාදිකිලෙසෙති අති භූතා රුපාදියු සුභතති පවත්තාස කාමසඤ්ඤාස අනුවතනාසිලා. සමං විතතස්ස නලගිං රුගවිතතවසානුගාති: කාමරහසමපසුත්තස්ස විතතස්ස වසං අනුගමනති ඊයකමපි විතතස්ස සමං වෙනොසමථං විතතකග්ගනා න අලගිං. කිසා පණ්ණු විවණණා ච ඵලං උකකණ්ඨිතභාවෙන කිසා ධම්මසන්තගතතා උපණ්ණුපණ්ණුකප්පානා තතො ඵලං විවණණා විගතමුච්චිවණණා ච හුත්වා. සහතවස්සාති: සහතාසංවමුත්තති. චාරි හතති: වරිං අහං. නාහං දිවා වා රතතිං වා සුඛං විඤ්ඤං සුදකඤ්ඤාති. ඵලමහං සත්තසු සංවමුත්තෙසු කිලෙසදුකෙතින දුකඤ්ඤා ඵකදපි දිවා වා රතතිං වා සමණසුඛං ත පටිලගිං. තතොති: කිලෙසපරිසුඤ්ඤානෙන සමණ සුඛාලාභභාවෙනා. රජ්ජං ගහෙනිත පාවිසිං වනමනතරනති: පාස රජ්ජං ආදාස වනනතරං පාවිසිං. කිමථො පාවිසිති මෙ ආහං-වරං මෙ ඉධ උබ්බංගං යඤ්ඤා ගිතං පුනාවරෙති: යදහං සමණධම්මං කාතුං අසකෙකානති ගිතං ගිතිභාවං පුන ආවරෙ ආවරෙය්සං අනුතිසෙය්සං තතො සතගුණෙන සහස්සගුණෙන ඉමසමිං වනනතරෙ උබ්බංගං බබ්බං මරණං මෙ වරං සෙයනති අත්ථො. අථ විතො විමුච්චි මෙති: යද රුකඤ්ඤාසංඝං බබ්බං ගිවසං පකඤ්ඤා අථ තදනනතරමෙව ප්‍රියාන ගාමිතිවිපස්සනාමග්ගෙන සපිතනා මග්ගපටිපාටියා සබ්බාසවෙති මම විතො විමුච්චි විමුත්තො අහොසිති.

සිතාස පේරිසා ගාථාවණණා

ස ම නතා.

“අභිනං නගරං කන්ධා මංසලොභිතලෙපනං
යඤ්ච ජරං ච මච්චු ච මානො මහෙක්ඛා ච ඔතිනො”ති.

ධම්මපදෙ ඉමං ගාථාමාභංසා දෙසනාවසානෙ අරහත්තං පාපුණි.

තෙන වුක්කං අපදනො:-

“පදමුත්තං නාම ජිනො සබ්බධම්මානාපාරගු
ඉතො සභාසහස්සමිති කපෙප උපපජ්ජි නායකො.

ඔවාදකො විඤ්ඤපකො තාරකො සබ්බපාණීනං
දෙසනාකුසලො බුද්ධො තාරෙසි ජනනං බහුං.

අනුකම්පකො කාරුණීකො හිතෙසි¹ සබ්බපාණීනං
සම්පන්නෙ තිස්සියෙ සබ්බෙ පඤ්චසීලෙ පතිඨති.

එවං නිරුද්ධං ආසි සුඤ්ඤතං තිස්සියෙති ච
විමිත්තං අරහත්තෙති චසිභුත්තෙති තාදිති.

රතනානඨපඤ්ඤසං උග්ගතොව මහාමුනී
කඤ්ඤානග්ගියසංකායො බ්‍රහ්මාසම්මාදිසංකො.

වස්සසත්තසහස්සාති ආසු විජ්ජති තාවදෙ
තාවතා තිඨමානො යො තාරෙසි ජනනං බහුං.

තද්දුගං භංසවතියං ජාතා සෙසිකුලෙ අහුං
නානාරතනපරෙජානෙ මහාසුඛසම්පතිනා.

උපපත්තාං මහාචාරං අස්සොසිං ධම්මදෙසනං
අමතං පරමස්සාදං පරමස්ථිතිවෙදකං.

තද් නිමන්තසිත්තාන සසඤ්ඤං ලොකනායකං
දත්තා තස්ස මහාදනං පසන්නා සෙති පාණීති.

සුඛසිතීනං භික්ඛුනීනං අග්ගසානං අපස්සිං
නිපච්ච² සිරසා වීරං සසඤ්ඤං ලොකනායකං.

තද් අනන්තදම්මො නිලොකසරණො පභු
ව්‍යාකාසි නරසාරථී ලව්ඨයෙ හං සුපඤ්චං.

සත්තසහස්සෙ ඉතො කපෙප ඔක්කාකකුලසම්භවො
ගොගුමො නාම නාමෙත සත්ථා ලොකෙ හවිස්සති.

තස්ස ධම්මෙසු දයාද් ඔරසා ධම්මනිමිත්තා
නඤ්ඤි නාම නාමෙත හෙස්සසි සප්පියාපිකා.

තං සුත්වා මුදිතා හුත්වා යාවජ්චං තද් ජිනං
මෙත්තාවත්තං පරිවරිං පච්චයෙති විනායකං.

තෙන කමමන සුකතෙන වෙහසා පඤ්ඤිති ව
ජනිතා මාත්‍රයං දෙහං තාවතාසමගඤ්ඤාං.

තතො චුතා යමමහං භවතාහං භුසිතං අහං
තතො ච නිමමාණරතං ටසට්ඨනිපුරං ගතා.

යථ සත්ථපපජ්ජාමි නසස කමමසස මාහසා
තථ තපෙථ උරුජ්ජනං මහෙසිත්තමසාරසං.

තතො චුතා මත්‍රසසතො රුජ්ජනං චකකට්ඨනිතං
මණ්ඩලිනාඤ්ඤ උරුජ්ජනං මහෙසිත්තමසාරසං.

සමපතතිං අනුභවිතා දෙවෙසු මනුජෙසු ට
සබ්බස්ස සුඤ්චිකඤ්ඤා පුට්ඨා තෙනකපෙසු සංසාරං.

පච්ඡිමෙ හට්ඨ සමපතො සුරමෙව කපිලවනයෙ
රඤ්ඤා සුමොදනසාහං ඩිතා ආසිං අනිඤ්ඤා.

සිරිට්ඨ රුජ්ජනං දිසවා නඤ්ඤා ආසි නං ධුලං
තෙන භාසුති මෙ නාමං සුඤ්චං පට්ඨං අනු.

සුට්ඨනිකඤ්ඤා සබ්බසං කල්‍යාණිති ට විසසුතා
තසම්මපි නගරෙ රමෙව ධිපෙතා හි සසොධරං.

ජෙසො භාතා නිලොකගො පච්ඡිමො අරහා තථා
චකාකිති ගහසාහං මාතර පරිවොදිතා.

සාධිසමි ධුලෙ ජාතා පුතො බ්‍රහ්මානුජා භූමිං
නඤ්ඤානපි විතා භූතා අගාරෙ කිං නු අච්ඡසි.¹

ජරට්ඨානං යොබ්බඤ්ඤාං රූපං අසුචි සමමතං
රොගත්තමතිරූපතං² ජීවිතං මරණනිකං.

ඉද්ධිමි තො සුභං රූපං ආසි³ කතං මනොතරං
භූසණානාමලභිකාරං සිරිසම්ඝාතං⁴ සනතිහං.

පිණ්ඩනං⁵ ලොකසාරංව නයනානං රසායනං
පුඤ්ඤානං කිංතං⁶ ජනනං මහකාකභුලනඤ්ඤා.

න චරෙනෙව කාලෙන ජරස අභිභූයති⁷
විහාස ගෙහං භාරුඤ්ඤා චර ධම්මමනිඤ්ඤා.

සුචාහං මාභූට්ඨනං පබ්බජං අනාගරියං
දෙවෙන න භූ විතොන රූපයොබ්බනලාලිතා.

1. සි. I & II. නලජ්ජසි.

2. මු. ම. අ. ඉට්ඨාපරාගතං.

3. මු. ම. අ. සසි.

4. සි. I, II & III. සිරිසම්ඝාතං.

5. මු. ම. අ. පුඤ්ඤානං.

6. මු. ම. අ. සි. II & III. කිංතං.

7. මු. සි. III. අභිභූයසි.

මහතා ව පසන්තොති ධ්මානුකම්පනපරං මම
කාතුඤ්ඤා වදන්තො මාතා න වාහං තත් උසසුකං.

තනො මහාතාරුඤ්ඤා දිස්වා මං කාමලාලසං
නිබ්බිදුනාහං රුපසමිං මම වකුට්ඨපථෙ ජිනො.

සකෙන ආනුභාවෙන ඉඤ්ඤා මාපෙසි සොභිතීං
දස්සනිසං සුරුවරං මමනොපි සුරුවිනිං.

තමහං විමතිතා දිස්වා අතිවිමතිත දෙතිනිං
විනාසිං සථලං මෙති නොහතුලාභඤ්ඤා මානුසං.

තමහං එති සුභගෙ යෙනෙථො තං වදෙති මෙ
කුලං හෙ නාමගොතවාඤ්ඤා වද මෙ යදි හෙ පියං.

නවස්ථ කාලො සුභගෙ උච්ඡ්ඤ්ඤා මං නිවාසය
සිද්ධනතිව¹ මමඛිනාති පසුපස මුත්තනිකං.

තනො සීසං මමඤ්ඤා සා තත්වා සධි සුලොචනා
තස්සා නලාවෙ පතිනා ලුනා පරමදරුණා.

සහ තස්සා නිපාතෙන පිලකා උපපජ්ජථ
පග්ගරිංසු පතිනා ව කුණපා පුබ්බලොභිතා.

පතිනාං වදනං වාපි කුණපං සුභිගක්ඛිකං
උබ්බමානං විනිලඤ්ඤා පුබ්බඤ්ඤාපි සරීරකං.

සා පට්ටිනසබ්බඛිකි නිස්සයනති මුත්තං මුත්තං
වෙදයනති සකං දුක්ඛං කරුණං පරිදෙවසී.

දුක්ඛෙන දුක්ඛිතා හොමි පුසායනති ව වෙදනාං
මහාදුක්ඛෙන නිමුග්ගමති සරණං හොති මෙ සබ්බි.

කුඨිං වදනසොභා හෙ කුඨිං හෙ කුඛිතනාසිකා
තමබ්බිමබ්බරෙඨං හෙ වදනං හෙ කුඨිං ගතං.

කුඨිං සසීනිහං වහාං කම්බුගිවා කුඨිං ගතා
දෙලාලුලාව² හෙ කණණා වෙව් ණණං සමුපාගතා.

මකුලුම්බුරුහාකාරා³ කලසාව පයොධරා
පතිනා සුභිකුණපා දුඨගක්ඛිතමාගතා.

වෙදිමජ්ඣාව සුසොඤ්ඤා සුනා වණ්ඤිතකිබ්බිසා⁴
ජානා අමෙජ්ඣගතිනා අහොරුපං අගස්සනං.

1. ම. අ. සි. I, II & III. නිසිදනති.

2. මු. කුලාව.

3. මු. ම. අ. මකුලුමාරකාදාම.

4. සි. I & II. සුනාමණ්ඤිකිබ්බිසා.

සබ්බං සර්වසංස්කාරාං පුත්තිගතිං භයානකං
සුසානම්ච රේඛවර්ණං¹ රමනේන යත් බාලියා.

තද මහාකාරුණිකො භාතා මෙ ලොකනායකො
දිස්වා සංවික්ෂ්‍යවිහතං මං ඉමා ගාථා අභාසථ.

“ආතුරං අසුචිං පුත්තිං පසුන් නදෙද්‍ර සමුස්සයං
අසුභාය විහතං භාවෙහි එකස්සං සුසමාහිතං.

යථා ඉදං තථා එතං යථා එතං තථා ඉදං
දුක්ඛකං පුත්තිකං වාහි බාලානං අභිනාදිතං.

එව මෙනං අවෙක්ඛන්ති රතනිද්විමතාදිතා
තතො භික්ඛා පඤ්ඤාය අභිනිබ්බිජ්ජ දක්ඛිසි.”

තතොහං අභිසංවික්ඛා සුත්වා ගාථා සුභාසිතා
තත්‍ර ඕතා විපස්සන්ති අරහත්තමපාපුණිං.

යත් යත් නිසින්නාහං සද්ධං ඤානපරයනා
ජිනො තස්මිං ගුණේ තුස්සො එතදස්සෙ ධර්මෙ මං.

කිලෙසා ඤාපිතා මස්සං-පෙ-කතං බුධස්ස සායන”න්ති.

අරහත්තං පන පත්වා අත්තනො පටිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිත්වා උදන
වසෙන “ආතුරං අසුචි”න්ති ආදිනා සන්ධාර දෙසිතාහි තිති ගාථාහි
සම්මං:-

“තස්සා මෙ අප්පමන්තාය විවිදනන්තියා යොනිස්සො
යථාභූතං අයං කායො දිස්වා සත්තරබාහිගේ.

අථ නිබ්බිද්ධං කායෙ අජ්ඣත්තඤ්ඤා විරජ්ජහං
අප්පමන්තා විසංසුත්තා උපසන්නමහි නිබ්බුත්තා”ති

ඉමා මෙ ගාථා අභාසි.

තත් එවමෙතං අවෙක්ඛන්ති-පෙ-දක්ඛිසන්ති: එතං ආතුරදි
සභාවං කායං එවං “යථා ඉදං තථා එතං”හි ආදිනා චුත්තප්පකාරෙන
රතනිද්විමං සබ්බකාලං අතාදිනා හුත්වා පරතො සොසගෙතුකං සුත්මස
ඤ්ඤාං මුඤ්ඤත්වා නගො නං නිමිත්තං අත්තනි සමුත්තත්තා සකාස
භාවනාමයාය පඤ්ඤාය යථාවතො ඤාතිනිබ්බිතාගතරණෙන අභි
නිබ්බිජ්ජ කථං හු ඛො දක්ඛිසං පසස්සන්ති ආභොගපුරෙවාරිකෙන
පුබ්බභාගඤ්ඤාවකපුත්තා අපෙක්ඛන්ති විවිදනන්ති අපේ. තෙනාහං:-
“නස්සා මෙ අප්පමන්තාය”හි ආදි. තස්සන්තො-තස්සා මෙ සති අප්ප
ව්‍යායන අප්පමන්තාය යොනිස්සො උපායෙන අනිව්‍යාදිවසෙන විපස්සනා
පඤ්ඤාය විවිදනන්තියා විමංසන්තියා අයං බන්ධපඤ්ඤාකසම්භානො
කායො සසන්නානපරසන්නාන විභාගනො සත්තරබාහිගේ යථාභූතං

දිසො. අඬ නරා දසසනනො පව්නි නිබ්බදිතං කාසෙ විපසනා පඤ්ඤාය සනිතාය මග්ගපඤ්ඤාය ආනාහාවෙ නිබ්බදිතං විසෙසනොව ආනිඛානානානොන විරජ්ජිං පරාං ආපජ්ජිං. අහං නරාභුතාය අපමාද පටිපතියා මහාකප්පතියා අසමනා සබ්බසො සංයෝජනානං සමුච්ඡිනාහො විසංසුතො උපසන්නා ච නිබ්බුතා ච අමේති.

සුඤ්ඤිතපඤ්ඤා ථෙරිගා ගාථාවණ්ණනා
ස ම නා.

5. 1. 5.

“අග්ගිං වඤ්ඤවා”හි ආදිකා නාදුතනන්ය ථෙරියා ගාථා. අයමි පුරිමබ්බෙසු කතාසිකාර නථ නථ හවෙ විවිධවුපතියසං කුසලං උප විනිත්තා ඉමසම්. බ්‍රහ්මපාදෙ කුරුරුදෙ කමමාසුදමමනිගමෙ බ්‍රාහ්මණ කුලෙ නිබ්බතනිත්තා එකච්චාති විජ්ජාසානාති සිප්පාසනනාති ච උග්ග හෙත්තා නිගණ්ඨපබ්බජ්ජං උපගනත්තා වාදපසුතා ජලිසුයාධං ගහෙත්තා හඤ්ඤාකලකෙසා විස ජලිසුදීපතලෙ විවරන්ති මහාමොග්ගලානඤ්ඤං උපසබ්බකම්මිත්තා පඤ්ඤා පුච්ඡන්ති පරාජ්ජං පනතා ථෙරස්ස ඔවාදෙ ධත්තා සාසනො පබ්බජිත්තා සමණධම්මං කණෙනති න විරසෙසව සහ පටිසම්භිද්ධති අරහත්තං පත්තා අහතනො පටිපතතිං පට්ටචෙකතිත්තා උදනවසෙන:-

“අග්ගිං වඤ්ඤවා පුරිසඤ්ඤා දෙවතා ච නමස්සිහං.
නදිතිත්තාති ගනත්තාන උදකං ඔරුගාමනං.
බහුවතසමාදනා අබ්බං සීයස්ස ඔලිඛිං
ජමාය සෙය්‍යං කප්පමි රහතිගතං න භුඤ්ජිතං.
විභුසාමණිකරතා නහාපහුව්ජාදනෙති ච
උපකාසිං ඉමං කායං කාමරහෙන අට්ඨිතා.
නනො සබ්බං ලභිත්තාන පබ්බජිං අනගාරිසං
දිසො කායං සරාභුතං කාමරහො සමුගතො.
සබ්බෙ හවා සමුච්ඡිනා ඉච්ඡා ච පථනාපි ච
සබ්බසොගවිසංසුතා සනතිං පාපුණි වෙනසො”හි

ඉමා පඤ්ඤිතා අගාසි.

නථ අග්ගිං වඤ්ඤවා සුපිසඤ්ඤා දෙවතා ච නමස්සිහනති: අග්ගි මුඛා දෙවාති ඉඤ්ඤානං දෙවතානං ආරාධනාථං ආනුභිං පග්ගහෙත්තා අග්ගිං ව මාසෙ මාසෙ පුකකපකඩස්ස දුතියාය වඤ්ඤං ව දිවසෙ දිවසෙ සායං පාතං පුරිසඤ්ඤා අඤ්ඤා ව බාහිරා තීරඤ්ඤාගබ්බාදයො දෙවතා ව විසුඛිමග්ගං ගවෙසනති කමස්සිහං නමකකාරං අහං අකාසිං. නදිතිත්තාති ගනත්තාන උදකං ඔරුගාමනනති: ගබ්හාදිනං නදිනං පුජාතිත්තාති උපගනත්තා සායං පාතං උදකං ඔතරාමි. උදකෙ නිමුජ්ජන්ති අබ්බසිඤ්ඤානං කරොමි. බහුවත සමාදනාති: පඤ්ඤිතාපනාප්පාදිබහුවතසමාදනා. ගාථා

“සමාය පබ්බජිතොන අගාරයමානගාරියං
 විවරිතං තෙන තෙන ලාභසංකාරඋසස්සකා.

රිඤ්ඤිතො පරමං අත්ථං ගීතං අත්ථමසෙවිතං
 කිලෙසානං වසං ගතො සාවඤ්ඤත්ථං න ටුල්කිතං.

තස්සා මෙ අහු සංවෙගො නිසින්නාය විහාරකෙ
 උමමග්ගපටිපන්නාමි තණ්හාය වසමාගතා.

අපසකං ජීවිතං මග්ගං ජරා ව්‍යාධි ව මදදති
 ජරාය භිජ්ජතෙ කායො න මෙ කාලො පමජ්ජිතුං.

සථාගුතං අවෙකඛනාති ඛණ්ඩානං උදයබ්බයං
 ප්‍රමුක්ඛාවහතා උදාසීං කාහං බුධියං සායන”නති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තත්ථ විවරිතං තෙන තෙන ලාභසංකාරඋසස්සකාති: ලාභෙ ව
 සකකාරෙව උසස්සකා සුත්තා පසුත්තා හුත්වා තෙන තෙන බාහුසංචිච්චිත
 කථාදිනා ලාභුපාදගෙනුනා විවරිං අගං. රිඤ්ඤිතො පරමං අත්ථනති:
 කුත විපස්සනාමග්ගපටිලාදි උත්තමං අත්ථං ජනිතො ජබ්බිතො. ගීතං අත්ථ
 මසෙවිතනති: වහුපට්ඨයසංකිංචන ආමිසභාවතො ගීතං ලාභකං අත්ථං
 අයොනිසො පරිසෙසනාය පරිසෙවිං අගං. කිලෙසානං වසං ගතොති:
 මානවදතණ්හාදිනං කිලෙසානං වසං උපගතො සාවඤ්ඤත්ථං සමණ
 කිංචිතං නටුල්කිං න ජාතිං අගං. නිසින්නාය විහාරකෙති: මම වසනක
 මවරකෙ නිසින්නාය අහු සංවෙගො. කථනනිවෙ අග:—උමමග්ගපටි
 පන්නාමිති. තත්ථ “උමමග්ගපටිපන්නාමිති”ති සාවදෙව අනුපාදය පරි
 නිබ්බානත්ථං ඉදං සායනං තත්ථ සායනෙ පබ්බජිතො කම්මසානං අමනසි
 කරොනති තස්ස උමමග්ගපටිපන්නා අමිති. තණ්හාය වසමාගතාති:
 පටිපසුපාදනතණ්හාය වසං උපගතා.

අපසකං ජීවිතං මග්ගනති: පරිවර්තනකාලා වජ්ජතො බහුපද්ද
 වතො ව මම ජීවිතං අපසකං පරිත්තං ලහුකං. ජරා ව්‍යාධි ව මදදතිති:
 තඤ්ච සමනතො ආපතිතො නිපපාථෙන්නා පබ්බතා වස ජරා ව ව්‍යාධිව
 මදදති නිමමථි. “මදදරො”තිපි පායො. ජරාය භිජ්ජතෙ කායොති:
 අයං කායො භිජ්ජති ජරාය. සත්ථා තස්ස ඵකංසිකො හෙදෙ තසමා
 ග මෙ කාලො පමජ්ජිතුං අයං කාලො අභිකම්භවජ්ජිතො නවමො
 බණ්ණා යො පමජ්ජිතුං න සුත්තොති. “තස්සාහු සංවෙගො”ති යොජනා.
 සථාගුතං අවෙකඛනනති ඵම් ජාතසංවෙගා විපස්සනං පඨපෙතො
 අනිවාරිතමානසරත සථාගුතං අවෙකඛනාති, කිං අවෙකඛනනති අග:—
 “ඛණ්ඩානං උදයබ්බයං”නති. “අච්ඡරාසමුදයං රූපසමුදයො”ති ආදිනා
 සමපඤ්ඤසංගෙදනං පඤ්චනතං උපාදනකඛණ්ඩානං උපාදනිතෙරිඤ්ඤ
 උදයබ්බයානුපස්සනාය අවෙකඛනනි විපස්සනං උසස්සකාපෙතො මග්ග

පටිපාටියා සබ්බසො කිලෙසෙ හි ව හවෙති ව විමුක්ඛිතා උදාසී. උභතො උදානෙන මග්ගෙන හවත්තං තොවාති වුසිතා අගොසිං. සෙසං වුත්තනස්මෙව.

මෙත්තාකාලියා ථෙරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම න්නා.

5. 1. 7.

“අගාරස්මිං චස්සනති”ති ආදිකා සඟුලාය ථෙරියා ගාථා. අයං කිර පදු මුත්තාරස්ස හගවතො කාලෙ හංසචරිතගරෙ ආනන්දස්ස රඤ්ඤා ඩිතා හුතා නිබ්බත්තා සඤ්ඤා වෙමාතිකගතිනි නන්දති නාමෙන. සා විඤ්ඤාතං පත්තා එකද්වයං සඤ්ඤා සනතිකෙ ධම්මං සුඤ්ඤාති සත්ථාරං එකං භික්ඛුනිං දිබ්බචක්ඛුකානං අග්ගසානෙ යපෙන්නාං දිස්වා උස්සාහරානා අධිකාරකම්මං කත්වා සයම්පි තං යානන්තරං පඤ්ඤාති පඤ්ඤානමකාසි. සා තත්ථ යාව ජීවං ඛත්තං උලාරං යුගලං කම්මං කත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තීතා අපරා පරං සුගතිසුඤ්ඤා සංසරනති කාසිපස්ස හගවතො කාලෙ බ්‍රාහ්මණයුලෙ නිබ්බත්තීතා පරිබ්බාජකපබ්බජ්ජං පබ්බජිතා එකචාරිනී විචරනති එක ද්වයං තෙලහිකබාස ආභිණ්ණිතා තෙලං ලහිතා තෙන තෙලෙන සඤ්ඤා වෙතිසෙ සබ්බරත්තිං දීපපුජං අකාසි. සා තතො වුත්තා තාවතිංසෙ නිබ්බත්තීතා සුච්ඡිද්ධිබ්බචක්ඛුකා හුතා එකං බුඩ්ධන්තරං දෙවෙසුඤ්ඤා සංසරිතා ඉමස්මිං බුබුප්පාදෙ යාවජීයං බ්‍රාහ්මණයුලෙ නිබ්බත්ති, සඟුලා නිස්සා නාමං අගොසි. සා විඤ්ඤාතං පත්තා සඤ්ඤා ජෙනවිනපටිග්ගහණේ පටිලඬ්ඬාසා උපාසිකා හුතා අපරභාගෙ අඤ්ඤාතරස්ස බිණ්ණාසවච්ඡේරස්ස සනතිකෙ ධම්මං සුත්වා සංජාතසංවේගා පබ්බජිතා විපස්සනං පඨපෙත්වා සවෙනති වායමනති න විරසෙස්ව අරහත්තං පාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“පදුමුත්තරෙ නාම ජීනො සබ්බධම්මානපාරගු
ඉතො සත්තසග්ගස්මිති කපෙප උපපජ්ජි නායකො.

භිතාය සබ්බසත්තානං සුබාය වදනං වරො
අත්ථාය පුරිසාජඤ්ඤා පටිපනො සදෙවකො.

සසග්ගපනො සිරිමා කිත්තිචණ්ණගතො ජීනො
සුජීනො සබ්බලොකස්ස දියාසබ්බාසු විසුසුතො.

උත්තිණ්ණවිච්ඡිකිවෙජා සො ටිතිවත්තකථාසකපො,
සමුපුණ්ණමනසංකපෙපා පනො සමොධිමුත්තමං.

අනුප්පනාස්ස මග්ගස්ස උපපාදෙනා නරුත්තමො
අනාකානාසො අනාසි අසඤ්ජානසො සඤ්ජනී.

මගඤ්ඤාව මගවිදු මගකකායී නර්ගහො
මගඤ්ඤා භාසලො සභා සාරවිනං වරුතතමො.

නද මහාසාරුණිකො ධම්මං දෙසෙති නායකො
නිමුග්ගෙ කාමපඤ්ඤාති සමුච්චිතී පාණිනො.

නදහං හංශවතීයං ජාතා බහනියනඤ්ඤා
සුරුපා යධනා වාසිං දධිනා ච සිජිමතී.

ආනාසකං මහාරඤ්ඤා ධිතා පරමසොගනා
වෙමානා ගයිති වාපි පදුමුතාර'නාමනො.

රුරුකඤ්ඤාති සතීනා සබ්බාගරණභූසිනා
උපාගමම මහාචිරං අසෙසාසිං ධම්මදෙසනං.

නද හි සො ලොකගරු භික්ෂුනිං දිබ්බවක්ඛනං
කිහ්ඨං පරිසාරපෙකි අග්ගථානෙ ධම්මෙසි තං.

සුභිනා තමහං හඨා දුනං දතාන සජ්ඣතො
සුපෙතාන ච සබ්බිධං දිබ්බවක්ඛනං අපඤ්ඤා.

තතො අවොච මං සභා නාමෙක ලව්ඨසි පඤ්ඤා
පදිපබ්බමදුනානං ඵලමෙන සුනිවජ්ඣනං.¹

සතසතසෙස ඉතො කපෙස ඔක්කාකකුලසමභවො
ගොතමො නාම නාමෙන සභා ලොකෙ ගවිස්සති.

නස්ස ධම්මෙසු දායාදි ඔරසා ධම්මනිමුඤ්ඤා
සකුලා නාම නාමෙන හෙස්සසි සජ්ඣසාවිකා.

තෙන කමෙඤ්ඤා සුකතෙන වෙතනා පණ්ඩිතී ච
ජභිනා මාත්‍රසං දෙහං නාවතියං අභිඤ්ඤා.

ඉමමි හදදකෙ කපෙස බ්‍රහ්මබ්‍රහ්ම මහාසංඝො
කස්සමො නාම නාමෙන උපසර්ථ වදානං විරො.

පරිබ්බාජිකීනි ආසිං තදහං එකවාරිනි
භික්ඛාය විචරිතාන අලභිං තෙලමනනකං.

තෙන දිපං පදිපෙතා උපසිං සබ්බසංවරිං
වෙතියං විපදග්ගස්ස විපසකතොන වෙතයා.

තෙන සමමන සුභගොන වෙනසාපණ්ඩිතී ච
ජභිනා මාත්‍රසං දෙහං නාවතියං අභිඤ්ඤා.

සභා සජ්ඣපපජ්ජාම නස්ස සාමමස්ස වාහයා
සංජලනා මහාදිපා නඤ්ඤා නඤ්ඤා ගතාය මෙ.

1. සි. පරමසොගර.

2. සි. II. සජ්ඣකං.

නිරෝධාබ්බං නිරෝධෙලං සමනිග්ගස්ස පබ්බතං
පසසාමහං යදිව්තාමි දීපදනසසිදං එලං.

විසුඛදස්සනා හොමි යසසා පඡ්ඤාමහං
යඛා පඤ්ඤාවතී චෙව දීපදනසසිදං එලං.

පට්ඨමෙ ව භවෙද්දනි ජාතා විප්පඤ්ඤා අහං
පත්තනධනධඤ්ඤාමහි මුදිතෙ රාජපුත්තෙ.

අහං යබ්බභිග්ගසමපනා යබ්බාගරණ්හසිතා
පුරප්පවෙසෙ සුගතං වාතසානෙ සිතා අහං.

දිස්වා ජලනතං යසසා දෙවමානුසංකතතං
අනුචාරස්සනසමපනං ලකඛණෙහි විභුසිතං.

උදග්ගවිනාසා සුමනා පබ්බර්ථං යමරොවධිං
නා පිරොනෙව කාලෙන අරහත්තමපාපුණිං.

ඉඨිසු ව වසී හොමි දිබ්බාය සොතධාතුයා
පරවිහරානි ජානාමි සජ්ජසාසනකාරිකා.

පුභෙබ්බනිවාසං ජානාමි දිබ්බවකුට්ඨං විසොධිතං
බෙපෙත්වා ආසවෙ සබ්බෙ විසුඛාසිං සුනිමමලා.

පටිච්ඡේදණං මයා යථා කතං බුඬස්ස සාසනං
ඔතිත්වා ගරුකො භාගෙ භවතෙත්ති සමුගතා.

යසසන්ධාය පබ්බජිතා අගාරස්සානගාරියං
සො මෙ අථො අනුප්පභ්ගා යබ්බසංයොජනකඛයා.

තණ්හා මහාකාරුණිකො එතදග්ගෙ ධූපෙසි මං
දිබ්බවකුට්ඨානාමග්ගා¹ සඤ්ඤානි නරුහත්මො.

කිලෙසා ඤාපිතා මග්ගං-පෙ-කතං බුඬස්ස සාසනං² නති.

අරහත්තං පන පට්ඨා කතාධිකාරතාය දිබ්බවකුට්ඨඤ්ඤාණෙ වණ්ණවසී
අභෙසි. තෙන නං යථා දිබ්බවකුට්ඨානං භික්ඛුනීතං අග්ගධානෙ
ධූපෙසි. යා අත්තානො පටිපත්තිං පච්චෙකඛිත්වා පිඨසොමනස්සජාතා
උදනවසෙන:-

“අගාරස්මිං වසන්තීහං ධම්මං සුත්වාන භික්ඛුතො
අද්දසං විරජං ධම්මං නිබ්බානපදමච්ඡිතං.

සාහං පුරාණඤ්ච ධීරාඤ්ච ධනධඤ්ඤාඤ්ච ඡම්බිය
කොසෙ ඡෙදපට්ඨිත්වාන පබ්බජිං අනගාරියං.

සිකම්මානා අහං සන්තී භාවෙනතී මග්ගමඤ්ඤාසං
පහාසිං රහදෙසඤ්ච තදෙකෙවෙ ව ආසවෙ.

භික්ෂුනී උපසම්පදා පුබ්බජාතිමනුස්සරිං
 විසොධිතං දිබ්බචක්ඛං විමලං සාධු භාවිතං.
 සඬ්ඛාරෙ පරතො දිස්වා නෙතුජානෙ පලොකිනෙ
 පහාසිං ආසවෙ සබ්බෙ සීතිභූතමති නිබ්බුතා”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තථ අගාරස්මිං වසනතීහං ධම්මං සුඤ්ඤාන භික්ෂුනොති: අභං පුබ්බෙ අගාරමඤ්ඤි වසමානා අඤ්ඤාතරස්ස භිත්තාතිලොසස්ස භික්ෂුනො සනතිකෙ චතුසච්චගමං ධම්මකථං සුත්වා. අද්දසං, චිරජං, ධම්මං, නිබ්බානපදමච්චුනනති: රාගරජාදීනං අභාවෙන චිරජං වානතො නික්කන්තතො නිබ්බානං චච්චුනාභාවතො අධිගතානං අච්චිතිහෙතු තාය ච නිබ්බානං අච්චිතං පදනති ච ලඛනාමං අසඬ්ඛතධම්මං සහස්සනායපඨිමඤ්ඤිතො දස්සනාසඬ්ඛාතො ධම්මචක්ඛනා අද්දසං පසසිං. ඝාහනති: සා අභං චුන්නපටකාරෙන සොනාපනනා ගොමි. සික්කමානා අභං සනතීති: අභං සික්කමානාව සමානා පබ්බජිතී වස්සෝ¹ අපරිපුර්ණෙ ඵලං; භාවෙනති මග්ග මඤ්ඤානති: මජ්ඣිමපටි පත්තිභාවතො අඤ්ඤං උපරි මග්ගං උප්පාදෙනති. නදෙකථෙ ච ආසවෙති: රාගදොසෙහි සහජෙනෙහි පහානෙනෙහි ච තභිසමග්ගවඤ්ඤි ආසවෙ පහාසිං සමුච්ඡිං. භික්ෂුනී උපසම්පජ්ජාති: වස්සෙ පරිපුර්ණං උපසම්පජ්ජිතා භික්ෂුනී හුත්වා. විමලනති අචිරජාදීති උපකකිලොසෙහි විමුක්තතාය විගතමලං සාධු සක්කච්ච සමමදෙව භාවිතං සාධුති වා බුධාදීති භාවිතං උප්පාදිතං “දිබ්බචක්ඛං විසොධිතං”නති සමබ්බො. සඬ්ඛාරෙති: නෙතුමකසඬ්ඛාරෙ. පරතොති: අනන්තතො.² හෙතු ජාග්ගෙති: පච්චසුප්පතො. පලොකිනෙති: පලුර්ජනසභාවෙ පහබ්බුරෙ. පඤ්ඤ චක්ඛනා දිස්වා, පහාසිං ආසවෙ සබ්බෙති: අග්ගමග්ගෙන අව සිද්ධෙ සබ්බෙහි ආසවෙ පජ්ජිං; බෙසෙසිනති අපොථා. සෙසං චුන්නනායමෙව.

සඤ්ඤාස ථේරිසා ගාථාවණ්ණනා

ස ම තතා.

5. 1. 8.

“දසපුතො විජායිමා”ති ආදිකා සොණාය ථේරියා ගාථා. අයමපි පදමුත්තරස්ස භගවතො කාලෙ හංසමනීතගරෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධිතා විඤ්ඤාතං පඤ්ඤා ඵකදිවසං සාමුදානතිකෙ ධම්මං සුඤ්ඤානී සථාරං ඵකං භික්ෂුනීං ආරධවිරියානං භික්ෂුනීනං අග්ගථානෙ ධම්මපනනං දිස්වා අධිකාරකමමං කතා සයමපි තං ධානන්තරං පථොතිං යාවජ්චං පුඤ්ඤානී කතා තතො චුතා කප්පසතසහස්සං දෙවමනුස්සෙසු සංසරිතා ඉමස්මිං බුදුප්පාදෙ යාවජ්ජිං කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධිතා වසප්පනා පති කුලං ගතා දස පුත්තධිතරෙ ලභිතා බහුපුතනිසාති පඤ්ඤායිමා. සා

1. සි. II. චුක්කවදෙ.

2. සි. II. අනන්තතො.

සාමිකෙ පබ්බජිතො වසසානො පුත්තංගිනො ඝරාවාසෙ පටිඨාපෙනි,
 ඤානං ධනං පුත්තානං විහරිතො අදාසි. න ඤාති අහතනො ඤාපෙසි. නං
 පුත්තා ව ධිනතෙ ව කට්ඨාසගමෙව උපඨාහිතො පරිභවං අකංසු. සා ඤා
 මයං ඉමෙහි පරිභුතාය ඝරෙ වසනායාති භික්ෂුනියො උපසඤ්ඤාමිතො
 පබ්බජ්ජං යාති නං භික්ෂුනියො පබ්බාජෙසුං. සා ලඞ්ඛිතපඨාදි “අහං
 මහලුභික්ෂාකාලෙ පබ්බජිතා අපමනතාය ගච්ඡෙමි”නති භික්ෂුනිනං
 වහාපට්ටිතාං කුරුනාති සබ්බරතො සමණධම්මං කරිස්සාමිති හෙය්
 පාසාදෙ එකං එභං හඤ්ඤා ගහෙතො නං අවිජ්ජමානා¹ සමණධම්මං
 කුරුනාති චික්ඛමමානාපි අකුසාලෙ යානෙ රුක්ඛාදිසු යථා කථාමි මෙ
 සීයං පටිගඤ්ඤායාති රුක්ඛං හඤ්ඤා ගහෙතො අවිජ්ජමානාව සමණ
 ධම්මං කුරුනාති. තනො පඨාය සා ආරම්භිකතාය පාකවා අහොසි. යථා
 නාස්ස ඤාණපරිපාකං දිස්වා ගඤ්ඤාපියං නිසිනොති ඔහං ථරිතො
 සමමුඛෙ නිසිනොති විය අහතානං දසෙස්සති:-

“යො ව වස්සසනං ජීවෙ අපස්සං ධම්මමුත්තතමං

එකාගං ජීවිතං සෙසෙසං පස්සනො ධම්මමුත්තතම”නති

ගාථං අහාසි. සා ගාථා පරියොසානෙ අරහත්තං පාපුණි.

හෙන චුත්තං අපදනො:-

“පළමුත්තගේ නාම ජීනො සබ්බධම්මාන පාරගු
 ඉතො සත්තසහස්සමිති කපෙප උපපජ්ජි නායකො.

තද යෙගිකුලෙ ජාතා සුඛිතා පුජිතා පියා
 උපෙනා නං මුනිවරං අස්සොසිං මබ්බුරං වචං.

ආරම්භිකතායං වණ්ණන්තො භික්ෂුනි ජීනං
 නං සුඛා මුදිතා හුඛා කාරං කතාන සඤ්ඤානො.

අභිවාදිය සඤ්ඤාමි නං යානං පඨායං තද
 අනුමොදි මහාචාර්යෙ සිඤ්ඤානං පණ්ණිති තව.

සත්තසහස්සෙ ඉතො කපෙප ඔක්කාකකුලසමගාවො
 ගොගාවො නාම නාමෙන සභා ලොකෙ ගපිස්සති.

නස්ස ධම්මෙසු දායාදි ඔරසා ධම්මනිමිමිතා
 සොණාති නාම නාමෙන හෙස්සසි සඤ්ඤාපිකා.

නං සුඛා මුදිතා හුඛා යාවජ්ජිං තද ජීනං
 මෙතනවත්තං පරිවරිං පච්චයෙහි විනායකං.

දොන කමෙමන සුතතෙන මෙතනා පණ්ණිති ව
 ජාතිනා මානුසං දෙහං තාවතියං අගඤ්ඤානං.

පෑජමෙ ව ගෙට දැනි ජාතා සෙය්දාලෙ අහං
සාවස්සිසං පුරවරෙ ඉමෙ ඵෙන මහභිකෂා.

සද ව සොබ්බතප්පත්තා ගන්තවා පටිඤ්ඤා අහං
දසපුත්තානි අජනිං සුරුපානි ඵෙසසනො.

සුබ්බිතා ව හෙ සබ්බෙ ජනනෙත්තමනොගරා
අමුත්තානමපි රුචිතා මමං පගෙව හෙ සිසා.

නන්තා මග්ගා අකාමාස දසපුත්තපුරකකිත්තා
පබ්බජ්ඣං ස මෙ ගන්තා දෙවදෙවස්ස සාසනො.

නදෙකිකා විවිනෙහසිං ජිවිනෙතාලමත්ථ මෙ
වත්තාස පටිපුත්තොති වුසිසාස ව චරාකිසා.

අහමි නත්තං ගට්ඨස්සං සම්පන්නො යත්තං මෙ පටි
ඵවාහං විනාසිත්තාන පබ්බජං අනගාරියං.

නනො ව මං භික්ඛුනිත්තං ඵකං භික්ඛුනුපස්සයෙ
විහාස ගච්ඡමොවාදං නාපෙති උදකං ඉති.

නද උදකමානිත්වා ඔකිරිත්තාන කුමනියා
වුලා¹ යපෙත්වා ආසිනා තතො විහංගං සමාදහිං.

බන්ධෙ අනිච්ඡතො දිස්වා දුක්ඛතො ව අනත්තතො
ජේත්තන² ආසවෙ සබ්බෙ අරහත්තමපාපුණිං.

නදගන්තවා භික්ඛුනිත්තො උණ්ණාදකමපුච්ඡිසුං
තෙජොධිත්තුං අධිශාස ඛප්පං සන්නාපයිං ජලං.

විමතිතා නා ජිනවරං ඵනමත්තමසාවසුං³

නං සුත්වා මුදිතො නාපො ඉමං ගාරං අනාසථ.

සො ව වස්සකං ජිවෙ කුසිනො ගිනට්ඨිසො
ඵකාහං ජිව්තං සෙය්ගා පිරිසදාරහතො දලහං.

ආරුහිතො මහාවිරෙ මම සුප්පට්ඨත්තානි⁴

ආරුහිපිරිසානග්ගං මමහාසි⁵ මහාමුනි.

කිලෙසා කුමිතා මග්ගා=පෙ=කතං බුධිස්ස සාසනා⁶හති.

අථ නං ගගට්ඨා භික්ඛුනිත්තො පටිපාටියා ඵානන්තරෙ යපෙන්නො ආරුහි
පිරිසානං අග්ගසානෙ යපෙසි. සා ඵකදිවයං අනාගතො පටිපත්තං පච්ච
වෙකඛිත්වා උදනවසෙන:-

“දස පුත්තෙ විජායිත්වා අසමිං රුපසමුස්සයෙ

නනොගං දුබ්බලා ජිණ්ණො භික්ඛුනිං උපසම්බුද්ධං.

1. මුල. බු. සි. සබ්බස්ස.

2. බෙපෙත්තා.

3. මු. නොවසුං. සි. II. සමාධිසුං.

4. සි. I & II. මහාපට්ඨකො.

සා මෙ ධම්මදෙසෙසි බිඤ්ඤානාදිසං
නාසං ධම්මං සුඤ්ඤානං කෙසෙ ඡේතනා පබ්බජි.

තසං මෙ සිකම්මානාස දිබ්බවක්ඛු විමොක්ඛා
පුබ්බෙතිවාසං ජානාමි යථ මෙ වුසිතං පුරෙ.

අනිමිත්තඤ්ඤා භාවෙමි එකග්ගා සුසමාසිතා
අනන්තරා විමොක්ඛාසිං අනුපාදාය නිබ්බුතා.

පඤ්ඤානාදිසං පරිඤ්ඤානා නිසංනති ජිනාමුලකා
ධි තවස්ස ජරෙ ජමෙම නන්දනි පුනාබ්බවො”ති

ඉමා භාෂා අභාසි.

තථ රූපසමුත්ථානෙති: රූපසමුත්ථානෙ සමුත්ථානෙ. අයං හි රූප සද්දෙ “වක්ඛං ව පට්ඨව රූපෙ ව උපපජ්ජති වක්ඛවිඤ්ඤානං”නති ආදිසු රූපායතනෙ ආගතො. “යං කිඤ්චි රූපං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං”නති ආදිසු රූපකම්මකො. “පියරූපෙ සාතරූපෙ රජ්ජති”ති ආදිසු සභාවෙ. “ඛේතං රූපානි පසස්සති”ති ආදිසු කසිණායතනෙ. “රූපි රූපානි පසස්සති”ති ආදිසු රූපජ්ඣානෙ. අසිඤ්ඤා පට්ඨව නගාරුඤ්ඤා පට්ඨව වමඤ්ඤා පට්ඨව මංගඤ්ඤා පට්ඨව ආකාශො පරිවාරිතො රූපනෙත්ථව සබ්බං භව්ජති”ති ආදිසු රූපකායෙ. ඉධාපි රූපකායෙව දඨබ්බො. සමුත්ථාන සද්දෙපි “අසීතං සරීරස්ස පරියායො සත්තාති සමුත්ථානං”ති ආදිසු අසී සරීරපරියායෙ. “ආතුරං අපුට්ඨං පුතං පසස්ස නන්දෙ සමුත්ථානං”නති ආදිසු සරීරෙ. ඉධාපි සරීරෙ එව දඨබ්බො. තෙන වුත්තං “රූපසමුත්ථානෙ”ති: රූපසමුත්ථානෙ සමුත්ථානෙ සරීරෙහි අප්ථො. “ධ්මං”ති වචනසෙසො. අසමිං රූපසමුත්ථානෙති හි ඉමසමිං රූපසමුත්ථානෙ ධ්මං “ඉමං රූපකායං නිසංසාය දසපුත්තෙ විජායිතො”ති යොජනා. නන්දොති: තස්මා දසපුත්ත විජායනාහෙතු හි. සා හි පඨමවයං අතික්කමිතො පුත්තකෙ විජායනාහි අනුක්කමෙන දුබ්බලසරීරා ජරාජිණිණො ව අගොසි. තෙන වුත්තං: නන්දොති: දුබ්බලා ජිණිණාහි. නස්සාති: තතො. “තස්සා”ති වා. තස්සා සත්තකෙ. පුනවා “තස්සා”ති කරණෙ සාම්මවනං. තායාති අප්ථො. සිකම්මානාසාති: නිසොසි සිකම්මා සිකම්මානා. අනන්තරා විමොක්ඛා සිනති: අග්ගමග්ගස්ස අනන්තරා උප්පන්නවිමොක්ඛා ආසිං. “රූපි රූපානි පසස්සති”ති ආදියො හි අදපි විමොක්ඛා අනන්තරවිමොක්ඛානාම න ගොතති මග්ගානන්තරවක්ඛුප්පන්නා හි ඵලවිමොක්ඛා ඵල¹ සමාපත්තිකාලෙ පටත්තමානාපි පඨමමග්ගානන්තරං එව සමුත්ථානිතො තං උපාදාය අනන්තරවිමොක්ඛානාම සමා² මග්ගසමාධි ආනන්තරිකසමාධිති වුවෙති. අනුපාදාය නිබ්බුතාති: රූපාදිසු කිඤ්චි අග්ගෙතො කිලෙස පරිනිබ්බානෙන නිබ්බුතා ආසිං. එවං විජ්ජනතං විභාවෙතො අරහත්ත ඵලෙන කුටං ගණ්හනාහි උද්දනෙතො ඉද්දනි ජරාය වරකාලං උපද්දන සරීරං විගරහනාහි සහ වස්සනා තස්ස සමතික්කන්නභාවං විභාවෙතුං

පඤ්චකඛඩා පටිඤ්ඤානාහි ඔයානාථමාහ. තඤ්ඤි නවසු ජරෙ ජරමභි: අඛානා සිපිලභාවකරණාදිනා ජරෙ ජරෙම ලාමකෝතින නව භුක්ඛං ඛි අසු ඩකාගේ හොතු. නප්පිදුහි පුත්ඛොවොති තසමා කුං මයා අභිකකතා අභිභුතාසිහි අධිප්පායො.

සොණාය ථේරිසා ගාථාවණණා

ස ම න්නා.

5. 1. 9.

“සුභකෙසි”හි ආදිකා හදදය කුණ්ඩලකෙසාය ථේරියා ගාථා. අයමි පදමුගතරස්ස හනවතො කාලෙ හංසමිහි නාගෙර ඩුලගෙහෙ නිබ්බතතිචා විඤ්ඤානා පනානා එකදිට්ඨං සත්ථුසන්තිකෙ ධම්මං පුණ්නති සථාරං එකං භික්ෂුහිං බිප්පාභිඤ්ඤානං අග්ගථානෙ ඤ්ථෙපනනං දිස්වා අධිකාරකමං කත්වා තං ඤානානරං පඤ්ඤානං සාවජිවං පුඤ්ඤාති. කත්වා කප්පසත්ථාගස්සං දෙවමභුජස්සපු සංසරිත්වා කස්සපබ්‍රහ්මකාලෙ කිකිස්ස කාසිරඤ්ඤා ගෙහෙ සන්තානාං හගිනිනං අඛනනාග් හුත්වා විසතිටස්ස සහස්සාති දසසිලාති සමාදය කොමාරබ්‍රහ්මවරයං වරනති සඛ්‍යස්ස වසන පරිවණං කාමරත්වා එකා බ්‍රහ්මනාරං පුගතිපු යෙව සංසරිත්වා ඉමසම්. බ්‍රහ්මපාදෙ රාජගහෙ යෙසිඬුලෙ නිබ්බතති. හදදුහිස්සා නාම අහොසි. සා මහත්තා පරිවාරෙන වසිඬුමානා වසප්පනානා තසම් යෙව නාගෙර පුරාණිකස්ස පුත්තං සත්තුකං නාම වොරං සහොඨං ගහොත්වා රාජාණාය නගරගුහතිකෙන මාරෙභුං ආසානනං නිසමානං සිහපඤ්ජරෙන ඔලො කෙනති දිස්වා පටිබ්බවිත්තා හුත්වා යෙව තං ලභාමි ජීවිස්සාමි තො වෙ මරිස්සාමිහි සයතෙ අධොමුඛි නිපජ්ජි. අරස්සා පිත්තා තං පට්ඨති. පුත්වා එකධිතුත්තාය බලවසිනෙතො සහස්සලඤ්ජං දත්වා උපායෙන වොරං විස්සර්ජාපෙත්වා ගඬොදකෙන නාහාපෙත්වා සබ්බාහරණපට්ඨමඤ්ඤානං කාමරත්වා පාසාදං පෙසෙසි. හද්දපි පරිපුණ්ණමනොරථා අතිරෙ කාලඛකාගෙන අලඛකරිත්වා තං පරිවරති. සත්තුකො කතිපාහං විති නාමෙත්වා තස්සා ආගරණෙපු උප්පනාපලාහො හදෙද අග්ග නගරගුහති කෙන ගතිතමනත්තාව වොරප්පාතෙ අධිවත්තාය දෙවතාය “සථාහං ජීවිතං ලභාමි භුක්ඛං බලිකමමං උපසංහරිස්සාමිහි¹ අයාපිං තසමා බලිකමමං සර්ජාපෙයි”හි සා තස්ස මනං පුරෙස්සාමිහි බලිකමමං සර්ජාපෙත්වා සබ්බා හරණ්ඤ්ඤානං සාමිකෙන සඬිං එකං යානං අභිරුක්ඛා දෙවතාය බලිකමමං කරිස්සාමිහි වොරප්පාතං අභිරුක්ඛිතුං ආරඬා. සත්තුකො විනොතසි සමබ්බපු අභිරුක්ඛනෙපු ඉමිස්සා ආගරණං ගහොතුං න සක්කාති² පඤ්චාරජනං කප්පමි ඤ්ථෙපත්වා සයමෙව බලිගාරජනං ගහොත්වා පබ්බතං අභිරුක්ඛනො තාය සඬිං පියකථා න කප්පමි. සා ඉඛතිනෙතෙව තස්සා ඩිප්පායං අඤ්ඤාසි. සත්තුකො හදෙද තව උත්තරිසාවකං ඔමුඤ්ඤිත්වා කාසාරුලහපසාධනං හඤ්ඤානං කප්පමිහි. සා සාමි මග්ගං කො අපර

1. සි. I & II. සරිස්සාමිහි. 2. සි. I & II. නග්ගස්සාමිහි.

බොහෝ. සිතනු බාල බලිකමමයෝ ආගතොති සඤ්ඤා කරති. බලිකමමාපදයෙන පන තව ආගරණං ගතොතුං ආගතොති. කසස පන අයං පසාධනං කසස අභන්ති¹ නාහං එතං විභාගං ඡානාමිති. හොතු අයං එකං පන මෙ අධිප්පායං පුරෙහි ආලිඛිති² නිසාමෙන ආලිඛිතං දෙහිති. සො සාධුති සමපට්ඨජ් සා තෙන සමපට්ඨජ්තභාවං ඤාතො පුරතො ආලිඛිතො පට්ඨතො ආලිඛනන්ති විස පබ්බතානං පානෙයි.³ සො පතිතො චුණ්ණං විචුණ්ණං අහොයි. තාය කතං අවුත්ථං දිස්වා පබ්බතො අධිවඨා දෙවතා කොසලං විභාවෙන්ති ඉමා ගාථා අහායි.

“න සො සබ්බෙසු ධානෙසු පුරිසො හොති පණ්ඩිතො
ඉත්ථි පණ්ඩිතා හොති තත් තත් විවක්ඛණං.

න සො සබ්බෙසු ධානෙසු පුරිසො හොති පණ්ඩිතො
ඉත්ථි පණ්ඩිතා හොති මුහුත්තමපි විත්තායෙ”ති.

තතො හද්දු විනේනයි. න සක්කා මයා ඉමිනා නිසාමෙන ගෙහං ගතොං ඉතොව ගතොං එකං පබ්බජ්ජං පබ්බජ්ජාමිති නිගණ්ඨාරමං ගතොං නිගණ්ඨං පබ්බජ්ජං යාමි. අථ නං තෙ ආහංසු “කෙන නිසා මෙන පබ්බජ්ජා හොතු”ති. “යං කුම්භාකං පබ්බජ්ජාය උත්තමං තදෙව කන්තං”ති. තෙ සාධුති තස්සා තාලසිනා කෙසෙ පුඤ්චිතො පබ්බාජෙසු. පුන කෙසා වසින්නා කුණ්ඩලාවතො හුතො වසිංසු. තතො පඨාය සා කුණ්ඩලකෙසා නාම ඡානා. සා තත් උග්ගහෙතබ්බං සමයං වාදමග්ගඤ්ච උග්ගහෙතො එත්තකං නාම ඉමෙ ඡානන්ති ඉතො උත්තරං⁴ විසෙසො නත්ථි ඤාතො අපක්කමිතො යථ යථ පණ්ඩිතා අත්ථි තත් තත් ගතොං තෙසං ඡානනාසිත්ථං උග්ගහෙතො අත්තනා සථිං කථෙතුං සමථො අදිස්වා යං යං ගාමං වා නිගමං වා පටිසති. තස්ස වාගෙ වාලිකරාසිං කතො තක්ඛිං ජලේසාබං ධිපෙතො “සො මම වාදං ආරොපෙතුං සක්කොති සො ඉමං සාබං මදදතු”ති සමිපෙ සිත්ථරකානං සඤ්ඤා දතො වසන්ඨානං ගච්ඡති. සත්තාගමපි ජලේසාබං තථෙව සිත්තාය තං ගතොති පක්කමති.

තෙන ව සමයෙන අමනාකං භගවා ලොකෙ උපපජ්ජන්ති පටන්ත වරධමමවකෙසා අනුපුබ්බෙන සාවච්චිං උපනිස්සාය ජෙතවනෙ විහරති. කුණ්ඩලකෙසාපි චුත්තානසෙන ගාමනිගමරජධානීසු විවරන්ති සාවච්චිං පතො නගරවාගෙ වාලිකාරාසිමහි ජලේසාබං ධිපෙතො දුරකානං සඤ්ඤා දතො සාවච්චිං පාටිසි.

අථායසමා ධිමමයෙනාපති එකකොව නිගරං පටිසන්නො තං සාබං දිස්වා තං දමෙතුං කාමො දුරකෙ පුච්ඡ. “කසමායං සාබා එවං ධිපිතා”ති. දුරකා තමථො ආරොවෙසු. ථෙරො යදි එවං ඉමං සාබං මදදාති ආහ. දුරකා තං මදදංසු. කුණ්ඩලකෙසා කතභත්තතිච්චා නගරතො නික්ඛ මන්ති තං සාබං මදදිතං දිස්වා කෙනිදං මදදිතන්ති පුච්ඡන්ති ථෙරෙන

1. සි. I & II. අරහන්ති.

2. සි. I III. අලඛිතං.

3. මු. පානෙයි.

4. මු. උත්තරි.

5. සි. I & II. වාදං මදදිතු.

මද්දිතභාවං ඤාතියා “අපකඛිනො වාදො න යොගතී”¹ නි යාවතීං පටිසිත්වා
 විවිජනා පිටිං විවරනතී “පසෙසංසාරං සමභේති යකාසුත්තියෙහි සසිං
 මය්හං වාද”² නතී උභෙසංසෙත්වා මහාජනපටිවුතා අඤ්ඤාතරසමිං රුක්ඛ
 මුලෙ තිසිනතාං ධම්මසෙනාපතීං උපසංනම්නිං පටිසන්තාරං කත්වා එක
 මතොං සිත්වා “ඛිං තුමෙහති මයා”³ යටිතා ජලබ්බසාධා මද්දපිතා”⁴ නි අභ.
 ආම “මයා මද්දපිතා”⁵ නි. එවං සනෙත තුමෙහති සසිං මය්හං ආදො
 භොවුහි. තොඤා නදෙද “කසස පුච්ඡා කසස විසසජ්ජනා”⁶ නි. පුච්ඡා නාම
 අමොකං පත්තා, තිං යං ඛිමපි අත්තනො ජානනාකං පුච්ඡාති. යා සබ්බ
 මෙව අත්තනො ජානනාකං වාදං පුච්ඡි. ඓරෙහ සබ්බං විසසජ්ජසි. යා උපරි
 පුච්ඡි නබ්බං අජානනතී තුණ්හි අහොසි. අථ නං ඓරෙහ ආහ. තයා ඔබ්බ
 පුච්ඡිතං මඤ්චපි⁷ තං එකං පඤ්ඤං පුච්ඡාමාති.⁸ පුච්ඡිතං හනෙතති
 ඓරෙහ “එකං නාම ඛි”⁹ නතී ඉමං පඤ්ඤං. පුච්ඡි. කුණ්ඩලාකසා නොව
 අනතං න භොටිං පසසනතී අකුඛිකාරං පටිසා විඤ හුත්වා “න ජානාමි
 හනෙත”¹⁰ නි අභ. “ක්කං එත්තකමපි අජානනතී අඤ්ඤං ඛි ජාතියසි”¹¹ නි
 වත්වා ධම්මං දෙසෙසි. යා ඓරසස පාදෙසු පටිත්වා “හනෙත තුමෙහ
 සරණං ගච්ඡාමි”¹² නි අභ. මා මං ක්කං හදෙද සරණං ගෙව්. “සදෙවමෙක
 ලොකෙ අභ්ගපුග්ගලං හගවතොං එව සරණං ගච්ඡා”¹³ නි “එවං කරියසාමි
 හනෙත”¹⁴ නි යා යාසණ්ණසමසෙ ධම්මදෙසනාවෙලාය සමුද්දනතීකං
 නත්වා පඤ්චපතිසිතෙත වජ්ඣිත්වා එකමතොං අසාසි. සන්තා නසො
 ඤ්ණපරිපාකං ඤාතියා:-

“සහසමපි වෙ ගාරා අනත්තපදයාතිතා

එකං ගාරාපදං සසමොගා යං සුත්වා උපසමමත්තී”¹⁵

ඉමං ගාරමාහ.

ගාරා පරිඤායානෙ ගාරා සිත්වා යෙ පටිසමතිදති අරහතොං පාපුණ.
 තෙන වුත්තං අපදනො:-

“පදුමුග්ගෙහි නාම ජිනො සබ්බසංසාරපාරඤා
 ඉත්තො සනසගසසමති කපප්ප උපපජ්ජි නායකො.

තද්දහං හංසමච්ඡියං ජාතා සෙඛිකුලෙ අහුං
 නානාරතනපජෙජානෙ මහාසුබ්බසමපටිනා.

උපෙත්වා තං මහාචාරං අසෙසාසිං ධම්මදෙසනං
 තතො ජාතපසාද්දහං උපෙසිං සරණං ජිනං.

තද්ද මහාකාරුණිකො පදුමුත්තාරනාමකො
 ඛිපපාතිඤ්ඤනමග්ගතෙත¹⁶ ධිපෙසි භිකූට්ඨිං සුභං

තං සුත්වා මුදිතා හුත්වා දුතං දත්වා මහෙසිනො
 නිපට්ඨ සිරසා පාදෙ තං ධානං අභිපත්තං.

1. මු. සි. III. 100.

2. මු. සි. III අහමෙ.

3. මු. සි. III. පුච්ඡකාමි.

4. මු. මහනති.

අනුමොදි මහාවිතරෙ හදෙද යං නෙතිපඤ්ඤාං
යමිත්තිසංඝාති නං යබ්බං සුඤ්ඤානං ගොති නිබ්බුතා.

යනසහසංඝං ඉතො කප්පෙ මිත්තානාදාලසමභවො
ගොතමො නාම නාමෙත සථං ලොකෙ හවිසංඝාති

තස්ස ධම්මෙසු දයාද ඔරසා ධම්මනිමිත්තා
හද්දකුණ්ඩලකෙසාති ගෙසංඝං සංජායමිකා.

තෙන කමෙමනි සුභගෙන චෙතනාපණීධිති ච
ජතිකා මාත්‍රං දෙහං තාවතීංසං අගඤ්ඤං.

තතො චුතා යාමමහං¹ තතො ච භුසිතං ගතා
තතො ච නිමමාණරතීං වසවතරපුරං ගතා.

සථ සඤ්ඤාපට්ඨානං තස්ස කමසංඝං පාගයා
තථ තපෙව රුජ්ජනං මහෙසිත්තමකාරසිං.

තතො චුතා මනුසෙසු රුජ්ජනං චක්කවත්තීනං
මණ්ඩලිනඤ්ච රුජ්ජනං මහෙසිත්තමකාරසිං.

සමපතීං අනුගොතානා ඥාපසු මාත්‍රසෙසු ච
යබ්බස්ස සුඤ්ඤානං හුත්වා නෙකකප්පෙසු සංසරිං.

ඉමමති හද්දකෙ කප්පෙ බ්‍රහ්මබ්‍රහ්මගායකො
කසංඝො නාම නාමෙත උපපජ්ජි වදනං විතරං.

උපසාදො මහෙසිසංඝං තද ආසි නරිසංඝෙ
කාසිරජා කිකිනාම බාගණිසි පුරානාමෙ.

තස්ස ධිතා මහාභාසිං හික්ඛුද්ධිති විසසුතා
ධම්මං සුත්වා ජනගහස්ස පබ්බජං සමරෙමසිං.

අනුජානි න තො තාතො අගාරෙව තද මයං
විසං වසසගහස්සාති විවරිමහ අභාදිකා.

කොමාරි බ්‍රහ්මවරිසං රජකඤ්ඤා සුඤ්ඤානං
බ්‍රහ්මපදානතිරතා මුදිතා සත්තධිතරෙ.

සමණී සමණගුහා ච හික්ඛුති හික්ඛුද්ධිකා
ධම්මා චෙව සුධම්මා ච සත්තමි සංඝද්ධිකා.

බොධි උපප්පට්ඨානං ච පට්ඨානං අහං තද
කියාගොතමි ධම්මදිනං විසාබ්බං ගොති සත්තමි.²

නෙති කමෙමති සුභතෙති චෙතනාපණීධිති ච
ජතිකා මාත්‍රං දෙහං තාවතීංසං අගඤ්ඤං.

1. බු. සි. I & II. සාමග්ගො.

2. බොධි උපප්පට්ඨානං ච පට්ඨානං ච ගොතමි

ධම්මදිනං විසාබ්බං විසාබ්බං චෙව සත්තමි. අභිතුහනරසදාපා.

පවර්තෙ ව ගවෙදනි ගිරිබ්බජ්ජුරුභාමෙ
ජාතා සෙසිකුලෙ ඒනෙ යදහං සොබ්බෙන සිතා.

මොරං වධිථං නිසන්නං දිසා රහා නභිං අහං
පිතා මෙ තං සහසෙන්න මොච්ඡිතිං වධා තනො.

අදසි තස්ස මං තානො විදිතින මනං මම
තස්සාගමාසිං විස්සථා අනිව දසිතා සිතා

සො මෙ භුසණ්ලොහෙන බ්ලිමජ්ඣාසයො දිසො
මොරපපාතං නෙතින පබ්බතං චෙතසි වධං.

හදහං පණ්මිතින සත්තුකං¹ සුකතඤ්ජලී
රකිනනි අභානො පාණං ඉදං වචනමබ්බිමි.

ඉදං සුචණ්ණකෙයුරං මුභායාචෙචරියා බහු
සබ්බං වරසු හදදනො මඤ්ච දසිති සාවය.

මරෙපයස්ස කලාණි මා බාලො පරිදෙවසි
න මාහං අභිජානාමි අහනති² ධනමාහතං.

යනො සරම් අභානං යනො පනොසම් විඤ්ඤානං
න මාහං අභිජානාමි අඤ්ඤං පියතරං තයා.

එති තං උපගතිස්සං කතින තං පදකම්ණං
න වදනි පුනො අපි මම භුසාං ව සබ්බමො.

“න හි³ සබ්බෙසු ධානෙසු පුරිසො හොති පණ්මිතො
ඉපිපි පණ්මිතා හොති තථ තථ විචකිණි.

න හි සබ්බෙසු ධානෙසු පුරිසො හොති පණ්මිතො
ඉපිපි පණ්මිතා හොති ලුහං අථං විචිනතිකා.”⁴

ලුහඤ්ච චිත සිප්පඤ්ච නිබ්බේ සමදේහස්මි
මගමුණ්ණං යථා එවං හදහං සත්තුකං වසිං

සො ව උපතිතං අථං න සිප්පමනුමුක්ඛි
සො හඤ්ඤතෙ මන්දමති චොරෙව ගිරිගබ්බතරෙ.

සො ව උපතිතං අථං සිප්පමෙව නිබ්බාධිති
මුච්චිතො සත්තුසම්මාධා තදහං සත්තුකා යථා.

හදහං පාහස්සිතින ගිරිදුගමති සත්තුකං
සතතිකං සෙතච්ඡාතං උපෙති පබ්බජිං අහං.

සණ්ඨාසෙන ව කෙසෙ මෙ ලුඤ්චිතා සබ්බසො තද
පබ්බාජෙත්වාන සමයං ආවකම්පු නිරන්තරං.

1. ම. මු. සත්තුකං.

2. ම. අහනතා.

3. හසො. ඓරිගාථාසකථා.

4. මුහුත්තමෙපි චිත්තයෙ. ඓරිගාථාසකථා.

තනො තං උග්ගහොතිහං නිසිදිතින එතිකා,
සමයා තං විවිනොසිං සුචානො¹ මානුසං කරං.

ඡිත්තං ගග්ග සමිපෙ මෙ පාහසිතිං අපකකම්
දිසවා නිමිත්තමලනිං හන්තං සුලචාකුලං.

තනො උදාය සංවිග්ගා අපුච්ඡිං සහධිවිකේ
මො අවොවුං විජානාන්ති² තමස්ස සකාසිකබ්බො.

සාහං තමස්ස පුච්ඡිස්සං උපෙතිං බුධියාවහේ
තෙ මමාදය වෙඡ්ඡිං බුධිසෙයස්ස සන්තිකං.

සො මෙ ධම්මවදෙසෙසි ඛණ්ඩායනාධාතුසො
අසුභාතිවිච්ඡාදානි අනානානි ච නාසකො.

තස්ස ධම්මං සුඡිත්තං ධම්මචක්ඛුං විසොධිතං
තනො විඤ්ඤානසම්මමා පඤ්ඤං උපසම්පදං.

ආයාපිතො තද ආහ එති හඳුන් නාසකො
තදහං උපසම්පන්නා පරිත්තං නොසඤ්ඤං.

පාදපක්ඛාලනොනාහං ඤාති සඋදයබ්බං
හථා සබ්බෙපි සබ්බාගෙ ඊදිසං විනාසිං තද

තනො විනාසං විමුච්ඡි මෙ අනුපාදය සබ්බසො.

බ්ලපාභිඤ්ඤානමග්ගහො³ තද පඤ්ඤපසි ඡිත්තං.

ඉසිසු ච වසි හොමි දිබ්බාය සොනධාතුයා.

පරවිත්තාති ජානාමි සජ්ජායනකාරිකා

පුබ්බෙතිවාසං ජානාමි දිබ්බචක්ඛුං විසොධිතං.

බෙපෙතිං ආසවෙ සබ්බං විසුඛාසිං සුනිමමලං.

පරිවණ්ණං මයා සන්තං සාහං බුධිස්ස සාසනං.

ඔභින්නා ගරුසො හාගෙ හවෙනෙත්ති සමුහො.

සස්සන්තං පඤ්ඤිතා අගාරසමානගාරිකං.

සො මෙ අසන්තං අනුපප්පොති සබ්බසංයොජනකියො

අත්ඨමමතිරුහන්ති පටිගානෙ තපෙවචි.

ඤ්ඤං මෙ විපුලං සුඛං බුධිසෙයස්ස සාසනෙ

නිලෙසා ක්ඛිපිතා මග්ගං—පෙ—කහං බුධිස්ස සාසනං⁴ නති.

අරහත්තං පන පනිං තාපදෙව පඤ්ඤං සාසි, සන්තං තස්ස පඤ්ඤං
අනුජාති, සා භික්ඛුහුපස්සං ගතොති පඤ්ඤිතං ඵලසුඛෙන නිබ්බාණ
සුඛෙන ච විනිතාමෙන්නි අත්තනො පටිපත්තිං පටිච්චෙක්ඛිති උදහ
වසෙන:-

“දුනකෙසි පඬිකඩරි එකසාවි පුරෙ වරි.
අවරෙක වරකමහිනි වරෙක වාවරෙකසිනි.

දිවාවිහාර නිකමම ගිජකුටමයි පඬිකෙ
අදදසං පිරපං බුඩං භික්ඛුසංසාරපුරකමනං.

නිහවම ජාණං වර්දනා සමමුඛා පඤ්ඤා අකා
එහි හරෙදහි මං අවම සා මෙ ආසුපසමපදා.

විශේෂා අසුභා ව මගධා වර්ජ සාසි ව කොසලා
අනුඤ්ඤා පණ්ණාසකසානි රජපිණ්ඩවුද්දානං.

පුඤ්ඤං ව පසවි බුදුං-සප්පකුසලා විනායං උපාසනො
යො හරෙදහි මං අදහි-පිටපමුභාසා සබ්බපාඨෙති”

ඉමා නාම අගාමි.

නාම දුනකෙසිනි: දුනා පුඤ්ඤානා කෙසා මග්ගනති=දුනකෙසි.
නිගණ්ණසු පඬිකර්මා නාලසිනා පුඤ්ඤානෙසා, නං සකාසා වදති.
පඬිකඩරි: දනාසාසක අබාදනො දනෙසු මලපඬිකධාරණනො
පඬිකඩරි. එකසාවිනි: නිගණ්ණමාරිහා වසෙන එකසාවිනා, පුරෙ
වරිනති: පුරෙක නිගණ්ණි හුටා එවං විවරි. අවරෙක වරකමහිනි:
නාමානුච්ඡාදනදනනකඩාදනාදිකෙ අනවරෙක සාවරෙකසුදා.
වරෙක වාවරෙකසිනි: මානවකපලාස විපලාසාදිකෙ සාවරෙක
අනවරෙකයි. දිවාවිහාර නිකමමනි: අනුඤ්ඤා දිවාවිහාරයානො
නිකමමනා, අසමිති සිත මජ්ඣනිකාපලාසං පරිච්ඡේදන සමානතා තසං
පඤ්ඤාසං විසාරජනනා ධම්මපදානාසං ව නිහතමානපදා පසන්නා
මාතසා හුටා සජ්ජානනිකං උපසංකම්මකාමාව අනුඤ්ඤා වසනාසානං
ගතො දිවයානො නිසිදිනා සාසනසමයෙ සජ්ජානනිකං උපසංකම්මනා
නිහවම ජාණං වර්දනා: ජාණවයං පඨවියං නිහතො පඨවිපෙනා
පඤ්ඤාපඨවිපෙනා වර්දනා, සමුඛා ඤාප්ති අකනති: සජ්ජ සමුඛා:
දසනකසමාධානසමුත්තරං අඤ්ඤා, අකාසි. එහි හරෙදහි මං අවම
සා මෙ ආසුපසමපදා යං මං හගවා අරහතං පතො පඬිකර්කු
උපසමපදකුටාසාවිනා සිතා, “එහි හරෙද භික්ඛුහුසංසාරං ගතො
භික්ඛුනිනං සනතිකෙ පඬිකර් උපසමපර්කු”නි අවම ආණා
පෙසි. සා සජ්ජ ආණා මග්ගං උපසමපදාසං කාරණතො උපසමපද
ආසි අගාමි. “විණ්ණං”නි ආදිකා වෙ නාම අඤ්ඤාවිසාකරණනාමා.
නාම විණ්ණා අසිතා ව මගධා: යෙ ඉමෙ අසිතා මගධා ව වජ්ජි ව
කාසි ව කොසලා ව ජනපද පුරෙක යාණාසමයා රජපිණ්ඩවුද්දානනිකා
විණ්ණා වරිතා තෙසුසෙව සන්ධා සමාගමනො පදාස අනුඤ්ඤා නිලෙසා
අපගතනිලෙසා හුටා පඤ්ඤාසංවච්ඡිතනි රජපිණ්ඩං අඤ්ඤා අගං ගෙන

අභිප්පාදනානාමානසෙන උපායකෙන අත්තනො විවරං දිනා නසා පුඤ්ඤවිසෙසනිභානමුඛෙන අඤ්ඤා ව්‍යාකරණනී “පුඤ්ඤං වග සෙවි බහු”නති ඔසානානාථමාග. යා පුච්ඤ්ඤෙය්‍යා එව.

හදදස කුණ්ඩලකෙසාස ථෙරිසා ගාථාවණණනා

ය ව න්‍යා.

5. 1. 10.

“කම්මලෙහි කසං භෙතන”නති ආදිකා පට්ඨානස්‍ය ථෙරියා ගාථා. අයමි පද්මනගරස්‍ය හගට්ඨො කාලෙ හංසවතී නගරෙ කුලගෙහෙ නිබ්බන්ධනිචා පිඤ්ඤානං පත්වා එකදිවසං සත්ථු යනතිකෙ ධම්මං පුණ්ණනී සථාරං එකං භික්ෂුනීං විනයධර්තං අග්ගසානෙ ධර්මෙනා දිස්වා අධිකාර කමමං කත්වා තං ධානන්තරං පෑය්‍යයි. යා යාවජීවං කුසලං කත්වා දෙව මනුස්සෙස්‍ය සංසරනනී කස්ස ප බ්‍රහ්මකාලෙ කිංකිස්ස කාසිරිඤ්ඤා ගෙහෙ පටිසංඝිං ග්‍රහත්වා සත්තන්තං හනිතිනං අබ්‍රහ්මනගර හුත්වා විසතිවස්ස සහස්සානි බ්‍රහ්මචරියං වරිත්වා¹ භික්ෂුසංඝස්‍ය පරිවෙණං අකාසි.² යා තත්තො චුත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බන්ධනා එකං බ්‍රහ්මනගරං දිබ්බසම්පන්නාං අනු හවිත්වා ඉමස්මිං බ්‍රහ්මපාදෙ ඝාටිතියං සෙසිගෙහෙ නිබ්බන්ධනිචා වසප්පන්තා අත්තනො ගෙහෙ එකෙන කමමකරෙන සඬං කිලෙසස්‍ය ආකාසි. තං මාත්‍යාපිතරෙ සමජාතිකස්‍ය කුමාරස්‍ය දතුං දිවසං සණ්ඨං පෙස්‍යං. තං ඤාත්වා යා හත්ථසාරං ගහෙත්වා තෙන කතස්‍යස්‍යවෙන පුරිසෙන සඬං අග්ගවාජෙන නිකම්මිත්වා එකස්මිං ගාමකෙ වසනනී ගබ්භිනී අගොසි. යා පරිපෑකක³ ගබ්බෙ කිං ඉධ අනාථවාසෙන කුලගෙහං ගච්ඡාම යාමිති වත්වා තස්මිං “අජ්ජ ගච්ඡාම සෙව ගච්ඡාමා”ති කාලකෙට්ඨං කරුණෙන “නායං බාලො මං නෙස්සනී”ති තස්මිං බඬි ගතෙ ගෙහෙ පටිසාමෙතබ්බං පටිසාමෙත්වා “කුලඝරං ගතාහි මග්ගං යාමිකස්ස කථෙථා”ති පටිවිස්සක ඝරවාසිනං ආවසානිත්වා එකිනාව කුලඝරං ගම්මස්සාමිති මග්ගං පටිපජ්ජ. සො ආගන්ත්වා ගෙහෙ නං අපස්සන්තො පටිවිස්සකෙ ප්‍රච්ඡිත්වා කුලඝරං ගතාහි පුත්වා මං නිස්සාය “කුලස්මිනා අනාථා ජාතා”ති පදනුපදං ගන්ත්වා සම්පාපුණී. තස්සා අනන්තරමග්ගෙ එව ගබ්බවුසානං අගොසි. යා පසුතකාලොකො පඨාය පටිපජ්ජස්සධගමනුස්සක්කා යාමිකං ගහෙත්වා නිවහනි. දුට්ඨසචාරමිති ගබ්භිනී අගොසිති ආදි සබ්බං පුරිමනසෙනෙව විජාරෙතබ්බං. අයං පන විසෙසො—යද තස්සා අනන්තරමග්ගෙ කමමජ් වාතා මලිංසු තද මහාඅකාලමෙණො උදපාදි. සමන්තානො විජ්ජුලුතා භි ආදිත්තං විස මෙඝඤ්චිතෙන භිජ්ජමානං⁴ විස ධාරතිපාතතිරන්තරං නහං අගොසි. යා තං දිස්වා “යාමි මෙ අනොවස්සකසානං ජාතාහි”ති ආග. සො ඉතොවිතො ව ඔලොකෙනෙතො එකං තිණ්ඨකුණ්ණං ගුලිං දිස්වා තත්ථ ගන්ත්වා හත්ථගතාය වාසියා තස්මිං ගුලෙහි දණ්ඩකෙ ඡිඤ්ඤා

1. බු. සි. III. අවරි.

2. බු. සි. III. කාසෙරඤා.

3. බු. සි. III. පුණ්ණ.

4. සි. I ගජ්ජානා.

කාමො භිමණ්හි සඤ්ජාදිතවමික පරියනො¹ උග්ගරුකබද්ධකං
 ජිඤ්ඤි. තාවදෙව ච නං තනො වමමිකනො නිකමිතො කොරවිසො ආසි
 විසො ඩසි. යො තෙඤ්ඤි පභිනා කාලමකාසි. යා මහාදුක්ඛං අනු
 භවනාති තස්ස ආගමනං ඔලොකෙනාති වෙපි දුරකො වාතවුසිං අසභානො
 චිරවනො උදරනනරෙ කතො විති ජාණ්ණකෙති විති හතෙති ච භූමිං
 උපට්ඨිතො යථාභිතා ව රතාති විභිනාමෙතො විභානාය රතාතියා මංසපෙසි
 වණ්ණං එකං පුත්තං පිලොභිකාවුලබ්ධො නිපජ්ජාපෙතො හතෙති උරෙති
 ච පරිඤ්ඤානො ඉතරං එති තාන පිතා හො ඉතො ගතොති වතො
 යාමිකෙනා ගතමෙතො ගවිජ්ජනාති නං වමමිකමිතො කාල කතං නිසිනනං
 දිසො මංතිසොය මම යාමිකො පොතාති රොදනාති පරිදෙවනාති සකල
 රතාති දෙවෙන වුච්ඡානා ජණ්ණකපමාණං එකපමාණං උදකං සවනති²
 අනතරාමෙතො නදිං පභිං අත්තාපො මඤ්ඤිභිතාය දුබ්බලතාය ච විති
 දුරකෙති සසිං උදකං ඔතරිතො අවිසභනාති පෙජ්ජුත්තං ඔරිමතිරෙ
 යපෙතො ඉතරං ආදාය පරතරං ගතොති සාබාගඛං අභිරිතො තඤ්ඤි
 තික වුලබ්ධො නිපජ්ජාපෙතො ඉතරස්ස යනාතිකං ගමිසොමිති බාල
 පුත්තකං පහාතො අසකකානාති පුනපුනං නිවනතිතො ඔලොකයමානා
 නදිං ඔතරති. අභිසො නදිමජ්ඣං ගතොයල එකො සෙණො නං දුරකං
 දිසො මංසපෙසිති සඤ්ඤාය ආකාශනො හසි. යා නං දිසො උභොගතො
 උකම්පිතො සුසුති නිකබතො මහාසද්දං නිවිජ්ජරෙසි. සෙණො දුරගාවෙන
 තං අනාදිසෙනො යාමරකං ගතොති වෙගායං උපති. ඔරිමතිරෙ සිතො
 පුත්තො උභොගතො උකම්පිතො මහාසද්දං නිවිජ්ජරෙයො දිසො මං
 සකාය වදනීති සඤ්ඤාය වෙගො උදකො පති. ඉති බාලපුත්තකො
 සෙණොති පෙජ්ජුත්තකො උදකෙන හතො. යා එකො මෙ පුත්තො
 සෙණොති ගතිතො එකො උදකෙන වුලෙතො පෙත්ත මෙ පති මතොති
 රොදනාති පරිදෙවනාති ගවිජ්ජනාති සාච්ඡිතො ආගවිජ්ජනො³ එකං පුරිං
 දිසො පුරිජ්ජ “කඤ්ඤි වාසිකොසි”ති. යාවතී වාසිකොමති අමමාති. යාවතීයං
 අසුකපිටියං අසුකකුලං නාම අභි නං ජානාසි තාතාති. ජානාමි අමම
 නං පත මා පුරිජ්ජ අඤ්ඤං පුරිජ්ජාති. අඤ්ඤාන මෙ පයොජනං නඤ්ඤි
 නාදෙව පුරිජ්ජාම තාතාති. අමම නං අත්තාපො අනාචිකම්ඤ්ඤං නාදෙසි.
 “අඤ්ඤං හෙ යබ්බරතාති දෙවො විසසනොති දිඤ්ඤා”ති. දිඤ්ඤා මෙ තාන
 මයොමෙව යො යබ්බරතාති වුලෙයා. නං කාරණං පවිජ්ජ කපෙසසාමි
 එතසමි නාම මෙ යෙතිගෙගෙ පටන්ති. කපෙසිති. අමම අඤ්ඤං රතාතියං
 යෙති ම හරියා ච යෙතිපුත්තාචාති නයොපි ජනෙ අවිජ්ජරමානං ගෙගෙ පති.
 හො එකාචාකායං යාමිජ්ජනාති සොයං දුබ්බං පඤ්ඤායති අමමාති. යානසමි
 බමණ් නිවිජ්ජවිජ්ජමපි පතමානං න සඤ්ජානාති. යොයාමමතතතං පභි
 ජාතරුපෙනෙව:-

“උභො පුත්තො කාල කතො පෙත්ත මයො පතී මතො
 මාතො පිතො ච හතො ච එකවිනසකමිං ඩයොරෙ”ති.

විලපනති පරිබ්බන්ති, නානා පඨාය නාසං නිවායනමනොනට්
පටෙන අවරණංහො පතිනාවාරතො' පටාවාරකෙව යමඤ්ඤ අහොසි.
හං දිස්වා චක්‍රස්සා ගච්ඡ උච්චන්තිකෙති කෙවි කච්චරං මන්තෙ ඛිපනති
අඤ්ඤ පංසුං ඔතිරන්ති අපරෙ ලෙඩ්චු ඛිපනති. සන්ධා පෙතවතෙ මහා
පරිසමපෙක්ඛි නිසීදිත්වා ධම්මං දෙසෙන්නො හං නථා පරිබ්බමනති' දිස්වා
ඤ්ඤපරිපාකඤ්ච ඔලොකෙත්වා යථා විහාරතිමුක්ඛි ආගෙත්ති නථා අහොසි.
පරිපා හං දිස්වා ඉමිස්සා උච්චන්තිකාය ඉතො ආනන්දාං මාදයාති ආග.
හගවා "මා නං වාරයිත්වා"ති චක්ඛා අවිදුරයානං ආනන්දායෙ ල සති පටි
ලභ හනිතිති ආග. සා තාවතෙව චුඩානුභාවෙන් සති පටිලභිත්වා නිවන්
චක්ඛස්ස පතිනගාමං යලලංකරිත්වා නිරොහනාපං පටිච්ඡපඨාපෙත්වා
උක්ඛාදිකං උපනිසය්ජාය' නිසීදි. එකො පුරිසො උත්තරසාරිකං බිඳි.
සා තං නිවාසෙත්වා යජාරං උපසංකම්භිත්වා පඤ්චපඨිතෙන චක්ඛිත්වා
හතො අවස්සෙය්ම මෙ ගොථ. එකං මෙ පුත්තං මධුණං ගණිති, එකො
උදකෙන චුළුයා, පසෙ පති මනො. මාතාපිතරෙ භාතා ච ගෙගෙන
අවස්ථා මහා එකවිනකසීමං ස්මියන්තිති හං' කාරණං ආවික්ඛි. සන්ධා
පටිච්චාපෙ මා වින්තාසි. නව අවස්සෙය්ම හවිදුං සමන්තෙසසව සන්තිකං
ආගතාසි, යථා ති චිං ඉදන්ති පුත්තාදිනං මරණනිමිත්තං අස්සනි පටිවන්තාසි
එවං අනමනංගො යංගෙර පුත්තාදිනං මරණංගො පටික්ඛිතං අස්ස
පතුන්තා මහාසමුද්දානං උදකංගො බහුභරන්ති දෙසෙන්නො:-

චතුස්ස සමුදෙදස්ස ප්ලං පරිත්තාකං
නානා බහුං අස්සප්ලං අනප්පකං
උපෙක්ඛන ජුගස්ස හරස්ස යොජනො
කිං කාරණං මාකච්ඡා' පට්ඨපි"ති.

ගාථා අහොසි.

එවං සන්තරි අනමනංගපරියාය කථා කළේන නාසං මසාකො
නනුතරගාමං අමොසි. අථ නං නනුහුතෙසාකං ඤාත්වා පටිච්චාපෙ පුත්තා
දෙයා නාම පරලොකං ගච්ඡන්තස්ස නාණං වා ලෙණං වා සරණං වා
හවිදුං න සකෙකානතිති විජ්ජමානාපි හෙ න සන්තංගෙව. තත්ථ
පණ්ඩිතෙන අනාමනා සිලං විශ්වාසෙති, නිබ්බාණානුමිතො යෙව
යාමෙතංබ්බාති දෙසෙන්නො:-

"න සන්ති පුත්තා තාණාය න පිතා නපි බ්බවා
අනතකෙනාසිපන්නාස්ස නස්සි ඤාතීස්ස තාණායා.
එතං අත්ථසං ඤාත්වා පණ්ඩිතො සිලසංවුත්තො
නිබ්බාණංගමනං මග්ගං ඛිප්පට්ඨෙවි විමොඛෙය්"ති.

1. මු. විසේන පතිකොවාරතො.

3. මු. සි. III. සං සොක.

2. සි. III. පතිතිපජ්ජාය.

4. සි. III. සංචිතා.

5. සි. III. සමිම භවං.

ඉමානි ගාථානි ධම්මං දෙසෙයි. දෙසනාවසානෙ පටාමාරි යොනා පනතිඵලෙ පනිඨතිනා සන්තරං පබ්බජං යාමි. සන්තා තං භික්ඛුනීනං සන්තීනො භොසුං පබ්බාජෙයි. යා ලුඤ්ඤපඨපද්ධතං මග්ගධාය විපස්සනාය කමමං කණෙනති එකං දිවසං සමෙතා උදකං ආදාය පාදෙ ධොවනති උදකං ආසිඤ්චි, තං ඵොකං ධානං ගනති පටිජ්ජි. දුතියවාරං ආසිත්තං තභො දුරං අගමායි. තුතියවාරං ආසිත්තං තභො දුරතරං අගමායි. යා නදෙව ආරම්භණං ගතොති තභො වසෙ පරිච්ඡිද්ධො වසා පඤ්චං ආසිත්තං උදකං විස ඉමෙ සත්තා පඨම වසෙපි මරනති. තභො දුරං ගතං දුතියවාරං ආසිත්තං උදකං විස මජ්ඣමවසෙපි, තභො දුරතරං ගතං තුතියවාරං ආසිත්තං උදකං විස පටිජ්ඣමවසෙපි මරනති යෙවංගි විනොසයි. සන්තා ගඤ්ඤාපිසං නිසින්නොව ඔහායං ඵරිතා නසා සමුච්චො ධාතුං කප්ථෙතො විස එවමෙන පටාමාරෙ සබ්බෙපිමෙ සත්තා මරණධම්මා නසමා පඤ්චිත්තා බික්ඛුනං උදයබ්බං අපස්සනායාම වස්සසනං ජීවනො තං පස්සනායාම එකාගමෙ එකකම්මෙපි ජීවිතං සෙයොගානි ඉමමන්තං දසෙසනො:-

“යො ම වස්සයනං ජීවෙ අපස්සං උදයබ්බං

එකාගං ජීවිතං සෙයොගා පස්සනො උදයබ්බං”නති.

ගාමමාන. ගාමාපරිඤානානෙ පටාමාරි සහ පටිසම්භිද්ධි අරහත්තං පාපුණි.

හෙන වුත්තං අපදනො:-

“පදමුත්තණෙ නාම ජනො සබ්බධම්මානපාරගු
ඉතො යිතසහසාමිති කප්පෙ උපපජ්ජි නායකො.

තදායං හංසවභිසං ජාතා සෙසිකුලෙ අහු
නානාරහතපෙරුනො මහාසුබ්බමපටිත්තා.

උපෙතා තං මහාවීරං අසොසංඝං ධම්මදෙසනං
තභො ජාතප්පයාදායං උපෙසිං යරණං ජනං.

තභො විනායධාරිනං අග්ගං වණ්ණණ්ඩි නායකො
භික්ඛුනි ලජ්ජති තාදිං නප්පානප්පවිසාරදං.

තදා මුදිතවිත්තාහං තං ධානං අභිකම්බිති
නිමනෙනානා දසබ්බං සසඤ්ඤං ලොකනායකං.

ගොජසිත්තානං සත්තාහං දදිති පනාච්චරං
නිපච්චෙ සිරසා පාදෙ ඉදං චචන මමුචං.

යා නාය වණ්ණිතා වීර ඉතො අභිමනෙ මුත්ති
තාදියාහං ගවස්සාමි යදි සිත්ඤ්ඤි නායක.

තද අවොච මං සඤ්ඤා හරෙද මා හාමි අසසස
අනාගතභි අධානෙ ලව්ඡසෙ නං මනොරථං.

සත්තසංඝෙ ඉතො කප්පෙ මනකාකදාලසමහරො
ගොතමො නාම නාමෙත සඤ්ඤා ලොකෙ හපිසසති.

තස්ස ධම්මෙසු දසාද ඔරසා ධම්මනිමිතා
පට්ඨානාදි නාමෙත ගොසසසි සඤ්ඤාපිසා.

තදහං මුදිතා පුත්තා සාවජ්ඣං තද ජනං
මෙතනපිත්තා පරිවරිං සසඤ්ඤා ලොකනාසකං.

තෙන කමෙමන සුකතෙන චේතනාපඤ්ඤිති ච
ජතීත්තා මාත්‍රසං දෙහං නාවභිංසං අගඤ්ඤිතං.

ඉමසමිං හරෙදකෙ කප්පෙ බ්‍රහ්මබ්‍රහ්ම චගාසසො
කසසපො නාම නාමෙත උපපජ්ජි වදනං වරො.

උපථානො මහෙසසස තද අසි නරිසසරෙ
කාශිරජා කිතීනාම බාරණසිපුරුත්තමෙ.

තස්සාසිං තභිසා ධිතා භිකූන්ති ඉති විසසුතා
ධම්මං පුත්තා ජනගහසස පබ්බජ්ජං සමරෙවසි.

අනුජාති න නො නානො අගාරෙව තද මසං
විසංචස්සසගස්සාති විචරිමහ අතඤ්ඤිතා.

කොමාරි බ්‍රහ්මවරිසං රජකඤ්ඤා සුබෙධිතා
බ්‍රහ්මපථානනිරතා මුදිතා සත්තධිතරෙ.

සමඤ්ඤි සමඤ්ඤිතා ච භිකූන්ති භිකූන්දසිකා
ධම්මා චෙව සුධම්මා ච සත්තමි සඤ්ඤාසිකා.

අහං උපප්පුජ්ජිමා ච බෙමා හඤ්ඤා ච භිකූන්ති
කිසාගොතමි ධම්මදිනා විසාබා ගොති සත්තමි.

තෙති කමෙමති සුකතෙති චේතනාපඤ්ඤිති ච
ජතීත්තා මාත්‍රසං දෙහං නාවභිංසං අගඤ්ඤිතං.

පච්ඡිමෙ ච හඤ්ඤා ජාතා සෙසිකුලෙ අහං
සාවජ්ජිසං පුරවරෙ ඉබ්බෙ ජිනෙ මහධිනෙ.

සද ච සොබ්බසුප්පො විතකකවසගා අහං
තරං ජාරජාතිං දිස්වා තෙන සසිං අගඤ්ඤිතං.

ථකපුත්තපසසුතාහං දුගිසො කුච්ඡිසා මම
තදහං මානාපිත්තෙ දකබ්බිති* සුනිච්ඡිතා.

නාගරෙවෙසිං පතීං මයං තද නමි පටාසිනෙ
එකිකා නිගනතා ගෙහා ගතභුං සාවච්ඡිමුත්තමං.

තතො මෙ සාමි ආගන්තවා සමාවෙසි පථෙ මමං
තද මෙ කමමජා වානා උප්පන්නා අභිදරුණා.

උසිතො ච මහාමෙකො පසුහි සමයෙ මම
දබ්බස්සාය තද ගන්තවා සාමි සප්පෙන මාරිතො.

තද විජානදුක්ඛෙන අනාථා කපණා අහං
සුන්නදිං පුරිතං දිස්වා ගවජමානා¹ කුලාලයං.

බාලං ආදය අතරිං පාරකුලෙ ච එකකං²
සායෙතා³ බාලකං පුත්තං ඉතරං තරණායතං.

නිව්භතා උකාසුසො⁴ හාසි තරුණං විලපන්නකං
ඉතරස්සදි වහි සොතො සාහං සොකසමපටිතා.

සාවජ්ඣනගරං ගන්තවා අසේසාසිං සජ්ජෙන මනෙ
තද අවොචං සොකට්ඨා මහාසොකසමපටිතා.

උහො පුත්තං කාලකතා පඤ්ච මයං පතී මනො
මාතා පිතා ච භාතා ච එකච්ඡාකමහි ඛය්ගරෙ.

තද කිසා ච පණ්ඩු ච අනාථා දීනමානසා
ඉතො තතො ගමෙනනීහං අද්දසං නරසාරපිං.

තතො අවොච මං සථා පුත්තෙ මා සොච අසසස
අත්තානං හෙ ගවෙසස්ස කිං නිරථං විගඤ්ඤසි.

න සනති පුත්තං භාණාය න පිතා නපි බබ්බවා
අත්තකෙනාධිපන්නස්ස නජ්ඣ ඤෙතිපු භාණානා.

තං සුත්වා මුනිනො වාකාං පඨමං ඵලමස්සිගං
පබ්බජන්තා න චිරං අරහත්තමපාපුණිං.

ඉසිපු ච වසී භොමි දිබ්බාය සොතධාතුසා
පරච්ඡත්තානි ජානාමි සච්ඡිසායනකාරිකා.

පුබ්බන්තිවාසං ජානාමි දිබ්බචකත්ථං විසොධිතං
බෙපෙතා ආසවෙ සබ්බෙ විසුඛමහි සුනිමමලා.

තතොහං විතයං සබ්බං සනතිනෙ සබ්බදසසිනො
උග්ගහිං සබ්බවිජාරං වසාහරිං ච සථාතථං.

ජිනො තස්මිං භුණ්ණ තුසො එතදග්ගෙ යපෙසි මං
අග්ගං විතසධාරිතං පටාචාරථ එකිකා.

1. මු. ගවජනී, ස.

2. මු. සි. II & III. එකිකං.

3. ට. අ. පානෙතා.

පරිවිණේණො මයා සථා නතං පුබ්බස්ස සාසනං
ඛණ්ණිකා ගරුකො ගාරෙ භවතෙති සමුගත්තා.

සසසථාය පබ්බජිතා අගාරසමානගාරියං
සො මෙ අථො අනුප්පන්නො සබ්බසංයොජනකබ්බයො.

කීලෙසා ඩාටිනා මයං=පෙ=කතං බුබුස්ස සාසනං”නති.

අරභානං පන පටිං සෙකබ්බාලෙ අනතතො පටිපත්තිං පට්ඨ
වෙකඛිනිං උපරි විසෙසස්ස නිබ්බතතිතාකාරං විභාවෙනති උද්‍යාවසෙනා:-

“නඛ්ඛලෙහි කසං බෙත්තං ධිජානි වට්ඨං ඡමා
පුත්තදුරති පොසෙන්නා ධනං විඤ්ඤති මානවා.

කිමගං සිලසමපන්නා සඤ්ඤාසනකාරිකා
නිබ්බානං නාධිගච්ඡාමි අඤ්ඤිතා අනුබ්බතා.

පාදෙ පක්ඛාලසිංහාන උදකෙසු කතෙමගං
පාදෙදකඤ්ඤා දිස්වාන ඵලතො නිත්තාමාගතං.

තතො විත්තං සමාධෙසිං අස්සං හදුංචි ජානියං
තතො දීපං ගතොතිනා විහාරං පාවිසිං අහං.

සෙසං ඔලොකයිතිනා මඤ්ඤකමහි උපාවිසිං
තතො සුචං ගතොතිනා වට්ඨිං ඔක්කස්සාමගං.
පදීපසෙසව නිබ්බානං විමොක්ඛො අහු වෙතස්සො”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තත් කසනති: කසනතා; කසිකමං කතෙන්නා; පුට්ඨෙහි හි ඉදං
ඵකවට්ඨනං. පට්ඨනති: ධිජානි වට්ඨනා. ඡමාති: ඡමාසං; භුමමෙහි හි
ඉදං පට්ඨනතවට්ඨනං. අයං හෙත් සබ්බපථො:-ඉමෙ මානවා සත්තා
නඛ්ඛලෙහි බෙත්තං කසනතා සථාධිපජායං බෙත්තභූමියං පුබ්බණ්ණො
පරණ්ණහෙදුති ධිජානි වට්ඨනා තං හෙතු තං නිමිත්තං අත්තානං
පුත්තදුරදීති පොසෙන්නා හුත්වා ධනං පටිලභනති. ඵලං ඉමස්මිං
ලොකෙ යොනියො පසුත්තො පට්ඨනතපුරිසකාරෙ නාම සඵලො සඋදයො.
තත් කිමගං සිලසමපන්නා සඤ්ඤාසනකාරිකා නිබ්බානං නාධි
ගච්ඡාමි අඤ්ඤිතා අනුබ්බතා: අහං පුට්ඨසිලා ආරාධිවිරසතාස
අඤ්ඤිතා අඤ්ඤිතං පුඨමාහිතවිත්තතාස අනුබ්බතා ව හුත්වා වතුසට්ඨ
කමමසානගාචතාසඛිකානං සඤ්ඤාසනං කතෙන්නි කසමා නිබ්බානං
නාධිගච්ඡාමි අධිගමිස්සාමි ඵවාහි ඵලං පන වතොනාමා විපස්සනාස
කමමං කතෙන්නි ඵකදිවසං පාදධොවනඋදකෙ නිමිත්තං ගණ්හි.
තේනාස පාදෙ පක්ඛාලසිංහානාහි ආදි. තස්සත්ථො:-අහං පාදෙ
ධොවනති පාදපක්ඛාලනාහෙතු නිකඛ්ඤා ආසිනෙතසු උදකෙසු ඵලතො
නිත්තාමාගතං පාදෙදකං දිස්වා නිමිත්තං කතෙමි. සථා ඉදං උදකං බස
ධමමං වසඬමමං ඵලං සත්තානං ආයුසඛිකාරති ඵලං අනිවච්ඡකඛණ්

එදිසං නිගිනකමමං කත්වා පුඤ්ඤාදරානි පොසෙන්නා යථාරහං¹ ධ්වනමපි සංහරන්ති. තං පන තෙසං කමමං නිගිනකමමං පොථුර්ජනිකං දුක්ඛං අනන්තංගිහඤ්ච නයමා ඊදිසං යංගිලෙසිකපපඤ්චං වදෙජ්චා, කණේථ බුබුසාසනං සිඤ්ඤානායසංකිතං සමමාසද්වුධසාසනං කණේථ සමපාදෙථ; අත්තනො සත්තනො නිබ්බතෙතථ; තඤ්ඤා කරණමානං:—“සං කත්වා නාඤ්ඤාපානී”ති: යස්ස කරණභෙත්තු එතරති ආයතිඤ්ච අනුත්තරං නාපජ්ජති ඉද්දති තස්ස කරණෙ පුබ්බත්ථිචං අනුසොගවිසිං ච දසෙසතුං “බ්බසං පාද්දති ධොවිත්වා”ති ආදි චුන්නං. තඤ්ඤා අධොවිතපාදස්ස² අවිකම්බිතමුඛස්ස ච නිසජ්ජපුබ්බං උතුසප්පායලාභො ච න භොති. පාදෙ පන ධොවිත්වා මුඛඤ්ච විකම්බලෙත්වා එකමනෙත නිසින්නාස්ස තදුභසං ලභති. තස්මා බ්බසං ඉමං යථාලඛං බණං අවිරුධෙන්නායො පාද්දති අත්තනො පාදෙ ධොවිත්වා එකමනෙත විවිච්චෙත ඔකාසෙ නිශ්චිද්ධ නිසජ්ජථ. අභිනිසාය ආරම්භණෙසු යථා කත්ථි විභාගාරුච්ඤා ආරම්භණෙ අත්තනො විත්තං උපනිබ්බන්ති චෙත්තා සමමමනුසුත්තා සමාතිනෙත විත්තනා වතුසද්ධිකමමසානභාවනාවසෙත බුබුසු භග විත්තා සාසනං ඔවාදං අනුසිසිං කණේථ සමපාදෙථාති. අථ තා භික්ඛුනියො තස්සා ථෙරියා ඔවාදෙ යත්වා විපස්සනං පඨපෙත්වා භාවනාය කමමං කරොනතියො ඤ්ඤාස්ස පරිපාකං ගතත්තා භෙත්තුසමපන්නාය ච සහ පටිසම්භිද්ධි අරහත්තං පත්වා අත්තනො පටිපත්තිං පථව්චෙකම්බිත්වා ඔවාදගාථාති සඬිං:—

“තස්සා නා වචනං සුත්වා පටාමාරාය සායනං
 පාදෙ පඤ්ඤාලාභිත්වා එකමනෙත උපාපිසුං
 චෙත්තො සමමමනුසුත්තා අකංසු බුබුසුසායනං.
 රතනියා පුරිමෙ යාමෙ පුබ්බජාතීං අනුස්සරාං
 රතනියා මජ්ඣිමෙ යාමෙ දිබ්බවක්ඛුං විසොධස්සං
 රතනියා පඨමෙ යාමෙ තමොක්කිකං පදලස්සං.
 උසාය පාදෙ වජ්ඣංසු කතා හෙ අනුසායනී
 ඉඤ්ච දෙවා නිදසා සංගාමෙ අපරාජිතං
 පුරකම්බිත්වා විහරියාම තෙවජ්ජමන අනායමා”ති.

ඉමා ගාථා අභාසිංසු.

තඤ්ඤා නා වචනං සුත්වා පටාමාරාය සායනනති: තස්සා පටාමාරාය ථෙරියා නිලෙසපටිසන්තා සායනසේන සායනාභූතං ඔවාද වචනං නා නිසමත්තා භික්ඛුනියො සුත්වා පටිපුත්වා සිරසා සමපට්ඨත්වා උසාය පාදෙ වජ්ඣංසු. කතා හෙ අනුසායනීති: යථා සමපට්ඨත්තං තස්සා සායනං අසිකත්වා මනසිකත්වා යථාථාසුකසානෙ නිසිදිත්වා භාවෙකම්බියො භාවනං මන්තං පාපෙත්වා අත්තනො අසිගතවිසෙසං

1. බු. යථාමාරා. 2. සි. III. පංසුලභිතපාදස්ස.

ආරොමවතුං නිසින්නායනනො උදාය නසසා සන්නිකං ගනවා මහාචේරි
 නවානුසාසනී යථානුසිද්ධං අමෙහති කතානි වචනා නසසා පාදෙ පඤ්ච
 පතිගිනොත වන්දිසු. ඉඤ්ඤං ව දෙවා නිදසා සංගාමෙ අපග්ගිනානි:
 දෙවාසුරසඞ්ගාමෙ අපරාජිතං විජ්ජාපිං ඉඤ්ඤං තාවතිංසා දෙවා පිය මහා
 චේරි මයං තං පුරකකිත්වා විහරියාම අඤ්ඤස්ස කතතබ්බස්ස අභාවනො.
 තස්මා හෙ විජ්ජමහ අනාසවාති අහතනො කතඤ්ඤාභාවං පමෙ
 දෙනති. ඉදමෙව තායං අඤ්ඤව්‍යාකරණං අනොසි. යං පනෙත්ව අත්තො
 අවිහතතං තං හෙයා වුත්තනායමෙව.

හිංසමත්තාහං චේරිනං ගාථාවණ්ණනා

ස ම නතා.

5. 2. 2.

“දුග්ගතාහං පුරෙ ආසි” නති ආදිකා මඤ්ඤ චේරියා ගාථා. අයමපි
 පුරිමවුදෙසු කතාධිකාරා නත්ව නත්ව හවෙ විවට්ඨපනිස්සයං ඩුසලං උප
 විණ්ණනති අනුකකමෙන සමගතවිමොක්ඛසමාරා පරිපක්කඤ්ඤා ඉමසම්.
 බුච්ඡපාදෙ අඤ්ඤතරසම්. බ්‍රාහ්මණ්ගාමෙ අපඤ්ඤාසස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස
 ගෙගෙ පටිසංඝිං ගණ්හි. නසසා නිබ්බන්ධනො පඨාය තං ඩුලං භොගෙති
 පරිකකියං ගතං. යං අනුකකමෙන විඤ්ඤානං පහතා දුකෙතින ජීවති.
 අථ තසම් ගෙගෙ අභිවානකරොගො උපපජ්ජි, හෙනසස්ස සබ්බෙපි ඤ්ඤානා
 මරණව්‍යසනං පාපුණිංසු. යං ඤ්ඤිකකියෙ ජාතො අඤ්ඤත්ව ජීවිතුං
 අසකෙකානති කපාලායත්වා ඩුලෙ ඩුලෙ විමර්ශිතා ලබ්ධත භික්ඛානාමරෙන
 යාපෙනති එකදිවසං. පට්ඨාමාරාය චේරියා භත්තවිස්සයායානං අගමාසි.
 භික්ඛුනියො තං දුකඛිතං ප්‍රදුහිභුනා දිස්වාන සඤ්ජානකාරුඤ්ඤ පියසමුද්ද
 වාමරෙන සඞ්ගගෙත්වා නත්ව විජ්ජමානෙන උපමාරමනොගරෙන ආහාරෙන
 සන්තපෙපසුං. යං තායං ආමාරසිලෙ පසිදිත්වා චේරියා සන්තිකං උපසංඛා
 මිත්වා වන්දිත්වා එකමනං නිසීදි. නසසා චේරි ධම්මං කථෙසි. යං තං
 ධම්මං සුත්වා යසනො අභිප්පසන්නා සංසාරෙ ව සඤ්ජානසංවේගා පබ්බජි.
 පබ්බජිත්වා ව චේරියා ඔවාදෙ ධුත්වා විපස්සනං පඨපෙත්වා භාවනා
 අනුපුසුඤ්ඤානි කතාධිකාරතාය ඤ්ඤස්ස ව පරිපාකං ගතත්තා න විර
 සෙසව සහ පටිසම්භුද්ධි අරහත්තං පත්වා අත්තනො පටිපත්තිං පච්ච
 වෙකතිත්වා:-

“දුග්ගතාහං පුරෙ ආසිං විධිවා ව අපුත්තිකා
 විනා මිත්තෙති ඤ්ඤිති භත්තාවෝලස්ස නාධිගං.

පහතං දණ්ඩඤ්ච ගණ්හිත්වා භික්ඛමානා ඩුලාඤ්ච
 සිතුණ්ණෙන ව ධයෙනති සන්තවස්සානි මාරිගං.

භික්ඛුනිං පුත දිස්වාන අන්තපානස්ස ලාභිනි
 උපසඞ්කමමාවොමං පබ්බජ්ජං අනගාරියං.

යා ව මං අනුකම්පාය පබ්බාසෙසි පටාවරා
නානා මං ඔව්දිකාන පරමසේ නියොජයි.
නාසානං වචනං සුඛා අකාසිං අනුසායනිං
අමොක්ඛායකාය ඔවාදෙ තෙ විජ්ජමති අනායාසිං”යි.

උද්භවසෙන ඉමා ගාථා අහාසි.

තථ දුග්ගතාහි: දළිඳු. සුමරු. පබ්බජ්ජනානා පුබ්බ; පබ්බජ්ජනානා පටාය හි ඉධ පුග්ගලො නොනෙති අබ්බසා වා දළිඳු වානි න වහනබ්බසා. ගුණෙති පන අයං ථෙරී අබ්බසා යෙව. නෙතාහ:—**දුග්ගතාහං සුමරු ආසිනති. විධිවාහි:** ධිවො වුවුවති සාමිකො. තදහාවා විධිවා; මහපුත්තානි අසේ. **අසුතතිකාහි:** පුහාරතිතා. **විනා මිත්තෙහි:** මිත්තෙහි බ්බවෙති ව පරිහිනා රහිතා. **හතනවොලසා නාධිගතති:** හතනසා ව වොලසා ව පාරිසුරිං නාධිගමිං. කෙවලං පන හිකා පිණ්ඩසා පිලොතිකා කණ්ඩසා ව වසෙන සායව්ඤ්ඤානමතමෙව අලභ්නති අධිපපායො. නෙතාහ:—**“පතනං දණ්ඩකුච ගණ්හිකා”**හි ආදි. තථ **පතනනති:** මහතිකා හාජනං. **දණ්ඩනති:** ගොසුනබ්බදිනං පරිහාරකදණ්ඩකං. **කුලාකුලනති:** කුලනො කුලං, **හිතුණෙහ ව ඔක්ඛනති:** වසන ගෙහානාවනො සිත්තෙ ව උණෙහ ව පිළියමානා. **හිකුචනති:** පටාවාරං ථෙරී සකාය වදති. **පුනාහි:** පච්ඡා; සතන සංවච්ඡරතො අපරහායො. **පරමසේහි:** පරමෙ උත්තමෙ අසේ; නිබ්බාන ගාමිනිය පටිපද්ධ නිබ්බානෙ ව. **නිකොජසිහි:** කමමයානං ආවිකකනති නියොජෙසි. සෙසං වුත්තානාමෙව.

වජ්ජස ථෙරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම ත්තා.

පඤ්චකනිපාතවණ්ණනා නිකිතා.

(පේ-12. ගා-80.)

6. 1. 1.

ජකකනිපාතෙ “සංඝ මග්ගං න ජානාසි”හි ආදිකා පඤ්චකන මත්තානං ථෙරීනං ගාථා. ඉමාපි පුරිමබ්බසු කතාධිකාරා තථ තථ හවෙ විවච්චුපනියං කුසලං උපවිණ්ණනියො අනුකකමෙන උපවිත විමොක්ඛසමාරා හුචා ඉමසමිං බුබුපාදෙ තථ තථ කුලගෙගෙ නිබ්බතතිචා වසපත්තා මානා පිතුහි පතිකුලං නිතා” තථ තථ පුත්තෙ උභිචා සරාවාසං වසනතියො සමානජාතියසා තාදියසා කමමසා කතත්තා සබ්බාව මහපුත්තා හුචා පුත්තසොකෙන අභිභුතා පටාවාරාය ථෙරියා සනතිකං උපසඞ්කමිචා වජ්ජිචා නිසිතනා අත්තනො සොකකාරණං ආරොවෙසුං; ථෙරී තාසං සොකං විනොදෙනති:—

“සසස මගනං න ජානාසි ආගතස්ස ගතස්ස වා
තං ඤාතො ආගතං සතතං මම පුනෙතාති රොදසි.

මගනං ව ඛෙසස් ජානාසි ආගතස්ස ගතස්ස වා
න නං සමනුසොචෙසි එවං ධම්මො හි පාණිනො.

අයාවතො තතා’ ගච්ඡි අනනුඤ්ඤාතො ඉතො ගතො
ඤාතොපි නුත ආගතො වසිත්වා කතිපාගතං.

ඉතොපි අඤ්ඤාත ගතො තතො අඤ්ඤාත ගච්ඡති.
පෙනො මනුස්සරූපෙන සංසරතො ගමිස්සති
සදාගතො තථා ගතො කා තත්ථ පරිදෙවනා”ති

ඉමාහි වතුහි ගාථාහි ධම්මං දෙසෙයි. තා තස්සා ධම්මං පුත්වා
සංස්කෘතසංවේගා පරිච්ඡා සනතිකෙ පබ්බජිංසු. පබ්බජිත්වා විපස්සනාය
කම්මං කරොනතිස්සෙව විමුක්තිපරිපාවනීයානං ධම්මානං පරිපාකං ගතත්තා
න විරසෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහතො පටිභිදිංසු. අථ තා අධිගතො
රහතො අතතො පටිපත්තිං පටිවචෙකස්සිත්වා උද්භවතො “සසස මගනං
න ජානාසි”ති ආදිකාහි ඔවාදගාථාහි සඬිං:-

“අබ්බති වත මෙ සලං දුද්දසං හද්දනිසස්සිතං
යා මෙ සොකපරෙතාය පුතතස්සාකං ව්‍යපානුදි.

සාඨ අබ්බුලහසලාගං නිව්ඡාතා පරිනිබ්බුතා
බුඩං ධම්මං ව සඬ්ඤං ව උපෙමි සරණං මුනි”න්ති

ඉමා ගාථා විසුං විසුං අභාසිංසු. තත්ථ සසස මගනං න ජානාසි
ආගතස්ස ගතස්ස වාහි: සසස සන්තස්ස ඉධ ආගතස්ස ආගතමගනං වා
ඉතො ගතස්ස ගතමගනං වා තිං න ජානාසි. අනන්තර අතීතානාගත
හවුපපත්තිස්සා සක්ඛාය වදති. නං ඤාතො ආගතං සතතන්ති: තං එවං
අවිඤ්ඤාතාගතගතමගනං ඤාතොපි ගතිතො ආගතමතො’ ආගච්ඡතො
ව පත අනන්තරමගෙක සබ්බෙන සබ්බං අකතපරිවසසමාගතපුරිසසද්ධිං
සන්තං කෙවලං මම්බො උපපාදෙත්වා “මම පුනො”ති ඤාතො කෙන
කාරණෙන රොදසි? අපාටිකාරතො මම පුත්වාස්ස ව අභාතබ්බතො න
එත්ථ රොදනකාරණමච්ඡිති අවිප්පායො.

මගනඤ්ච චොග්ග ජානාසිති: අස්ස තථ පුත්වාහිභවස්ස සන්තස්ස
ආගතස්ස ආගතමගනං ව ගතස්ස ගතමගනඤ්ච ‘අථ ජානෙය්‍යාසි.
න නං සමනුසොචෙසිති: එවම්මි නං න සමනුසොචෙය්‍යාසි. කම්මො
එවං ධම්මො හි පාණිනො දිඨ්ඨමෙවෙදි’ හි සන්තානං සබ්බෙති
විසෙති මනාපෙති නානාභාවා විනා භාවා තත්ථ වසවකතීත්තාය අභා
වතො, පථෙව අභිසම්පර්ඣං. අසාවිතො නාගච්ඡිති: තතො පර
ලොකතො කෙනවි අයාවතො ඉධ ආගච්ඡි. ආගතොතිපි පාලි. සො
එව අතො අනනුඤ්ඤාතො ඉතො ගතොති: ඉධ ලොකතො කෙනවි

අනුක්‍රමයෙන් පරලෝකය ගනො. කුණාට්ටි: නිරයාදිනො යනො
 කුණොව් ගනිනො. නුනාති: පරිසරිකායං. වසිටො කතිපාහකනති: කති
 පයදිවසමහතකං ඉධි වසිටො. ඉතොපි අසෙසුන ගතොති: ඉතොපි
 හවතො අසෙසුන ගතො; ඉතො අසෙසුමි හවං පටිසන්ධියෙන උප
 ගතො. නතො අසෙසුන ගවන්ති: තතොපි හවතො අසෙසුන
 ගමියාති; අසෙසුමෙව හවං උපගමියාති. පෙතොති: අපෙතො තං තං
 හවං උපපජ්ජිතා තතො අපගතො. මනුස්ස රූපෙනාති: නිදසුනමහතා
 මෙන; මනුස්සභාවෙන භිරව්ජානාදිභාවෙන වාති අත්ථො. සංස
 රතෙනාති: අපරපරං උපපන්නිවසෙන සංසරතො. සථා ගතො
 නථා ගතොති: සථා අවිසුසුතගතිතො ච අනාමනතිතො ආගතො
 තථා අවිසුසුතගතිතො අනුක්‍රමයෙන් ගතො. කා නිසංස
 දෙවනාති: තත් භාදික අවසවනති සරාසාවාවරෙ කා නාම පරි
 දෙවනා. කිං පරිදෙවතෙන පයොජනනති අත්ථො. සෙසං වුත්තනස
 මෙව.

එන් ව ආදිනො වතසො ගාථා පටාචාරය ථෙරියා තෙසං පඤ්ච
 මහතානං ඉප්පිසතානං සොකවිනොදනවසෙන විසුං විසුං භාසිතා. තසාං
 ඔවාදෙ ධනා පබ්බජිතා අධිගතවිසෙසාති තාති පඤ්චසමහතාති භික්‍ෂු
 නිති ඡපි ගාථා පටෙවකං භාසිතාති දධබ්බා. පඤ්චසනා පටාචාරයති:
 පටාචාරය ථෙරියා සනතිකෙ ලබ්බාදතාය පටාචාරය වුත්තං අවෙදිසුනති
 කතා පටාචාරාති ලබ්බාමා පඤ්චසනා භික්‍ෂුනිකො.

පඤ්චසනමහතානං ථෙරියං ගාථාවණනා

ය ම නො.

6. 1. 2.

“පුත්තකසාකෙතං අට්ඨා”ති ආදිකා වාසෙණීයා ථෙරියා
 ගාථා. අසමි පුරිමවුබෙසු කතාධිකාරා තත් තත් හවෙ විවට්ඨපතිසස
 යං කුසලං උපවනනති අනුක්‍රමෙන සමගතවිමොක්ඛසමාරා දෙව
 මනුස්සසු සංසරනති ඉමසමි. බුබුළාදෙ වෙයාලියං කුලගෙගෙ
 නිබ්බතතිතා වයප්පනා මාතාපිතුති සමානජාතිකසස කුලපුත්තසස
 දිනනා පතිකුලං ගනන්තා තෙන සමිං සුඛසංවාසං වසනති එකං පුත්තං
 ලභිතා නසමිං ආධාපිතා පරිධාපිතා විවරණකාලෙ කාලකතෙ පුත්තා
 සොකෙන අට්ඨිතා උමමහතිකා අතොසි. යා සුතකෙසු සාමිකෙ නිකිව්ජං
 කරොනොසු තෙසං අජානනානං යෙව පලාසිතා යනො තතො පරිබ්භ
 මනති මිට්ඨිලානගරං උමපත්තා. තත්දදස¹ හගවනනං අනතරවිට්ඨං
 ගවන්තනං දනනං ගුහනං සනතිනිසං² නානං. සත දසසතෙන බුබුළු
 භාවතො අපගතුමොද පකතිවිත්තං පටිලභි. අපසාසා සත්ථා සතිවෙනන
 ධම්මං දෙසෙසි. යා නං ධම්මං සුතා පටිලබ්බංවොසා සත්ථාරං පබ්බජ්ජං
 යාපිතා සත්ථා ආණාය භික්‍ෂුනිසු පබ්බජිතා කතපුබ්බත්ථො විපසානං

1. සි. II. දසබලං. 2. මු. සංසත.

පදපෙත්ති, සවෙනරී වායමනරී පරිපක්කකුණ්ණාය න වරසෙසව සහ පරිසමසිද්ධි අරහත්තං පත්ති අත්තනො පරිපක්කං පච්චවෙක්ඛිතා උදනවසෙන -

“පුත්තසොකෙන’හං අට්ඨා ඛිත්තවිත්තා විසඤ්ඤිතී නග්ගා පඤ්ඤානෙසි ච තෙන තෙන විචාරිහං.

වසිං සඛිකාරකුටෙසු සුසානෙ රටියාසු ච අවරිං තිණි වසානි බ්ලපිපායා සමපටිතා.

අඵදදසාසිං සුගතං නගරං මිටිලං පඤ්ඤිතී අදන්තානං දමෙත්තාරං සම්බුධිමකුණො හසං.

සවිත්තං¹ පටිලබ්භාන වඤ්ඤිතාන උපාටිසිං සො මෙ බ්ලමමදසෙසි අනුක්ඛපාය ගොතමො.

නසස්ස ධම්මං සුඤ්ඤිතාන පබ්බජිං අනගාරියං සුඤ්ඤන්තී සත්ථුවවනෙ සමන්තාසාසිං පදං සිවං.

සමෙබ් සොකා සමුවජ්ඣනා පටිත්තා එතදනතිකා පරිඤ්ඤානා හි මෙ චත්ථි යතො සොකානසමභවො”ති.

ඉමා ගාථා අභාසි.

තඤ්ඤිතා අට්ඨාති: අට්ඨිතා; අසමෙව වා පායො. අට්ඨිතා පිළිකාති අපේඨා. ඛිත්තවිත්තාති: සොකුමමාදෙන ඛිත්තහදයා. තතො එව පකාති සඤ්ඤාය විගමෙන විසඤ්ඤිතී. නිරාත්තපාභාවතො අපගතවත්තාය නග්ගා විබුත්තකසත්තාය පඤ්ඤානෙසි. තෙන තෙනාති: ගාමෙන ගාම: නගරෙන නගරං විටියා විටිං විවරිං අහං. අඵාති: පටිත්තා උමමාදසංවත්තති යස්ස කමමස්ස පරික්කප්පෙ. සුගතාති: සොහනගමනත්තා සුඤ්ඤාරං ධානං ගතත්තා සමමාගදත්තා සමමාචගතත්තා සුගතං හගවත්තං. මිටිලං පඤ්ඤිතී: මිටිලාහිමුඛං මිටිලානගරහිමුඛං; ගමන්තනනති අපේඨා.

සවිත්තං පටිලබ්භානාති: බුධිනුභාවෙන උමමාදං පහාය අත්තනො පකාතිවිත්තං පටිලභිතා. සුඤ්ඤන්තී සත්ථු වචනෙති: සත්ථු සමමා සම්බුධිස්ස සාසනෙ යොගං කරොන්තී ගාවනං අනුසුඤ්ඤන්තී. සමන්තාසාසිං පදං සිවංති: සිවං බෙමං චතුහි යොගෙහි අනුපද්දන්තං නිබ්බානං පදං සමජ්ඣ අකාසිං. එතදනතිකාති: එතං ඉද්දති මයා අධිගතං අරහත්තං අනෙත්තා පරියොසානං එතෙසානති=එතදනතිකා; සොකා. නද්දති තෙසං සමභවො අඤ්ඤිතී අපේඨා. සතො සොකානසමභවොති: යතො අනෙත්තා නිප්ඤ්ඤානලක්ඛණානං සොකානං සමභවො, තෙසං සොකානං පවුපාද භාක්ඛකිකසම්භාවා වත්ථු අධිසානාති ඤාතතීරණපහාණපරිඤ්ඤාති පරිඤ්ඤානා. තසමා සොකා එතදනතිකාති යොජනා.

වාසෙසිසා පේරිසා ගාථාවණ්ණිකා

ස ම න්තා.

6. 1. 3.

“දහරා කිං රූපවතී”¹හි: ආදිකා බෙමාය පෙරියා ගාථා, අයං කීර පදමුත්තරස්ස ගතවතො කාලෙ හංඝවතීනගරෙ පරාධිනවුත්තරා පරෙසං දුසි අහොසි, සා පරෙසං වෙය්‍යාවච්චකරණෙන ජීවිකං කප්පනතී එකදිවසං පදමුත්තරස්ස සමමාසමුක්ඛස්ස අග්ගසාවකං සුථා තඤ්ථරං පිණ්ඩාය වරන්තං දිස්වා තයො මොදකෙ දන්තා තං දිවසමෙව අනගන්තා කෙසෙ විස්සරේන්ත්වා ථෙරස්ස දුතං දන්තා “අනාගතෙ මහා පඤ්ඤා බුධසාපිකා හවෙය්‍ය”²නති පඤ්ඤා කන්තා යාවජීවං ඩුසලකමෙව අප්පමන්තා හුන්තා දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තී අනුක්කමෙන ජිකාමසග්ගෙ¹ තෙසං තෙසං දෙවරුණුනං මහෙසීහාවෙන උප්පන්නා මනුස්සලොකෙපි අනෙකචාරං වක්කමාන්තං මණ්ඩලරුණුනං ච මහෙසීහාවං උපගතා මහාසම්පත්තියො අනුභවන්තා .විපසම්ප්පා ගතවතො කාලෙ මනුස්ස ලොකෙ උප්පජ්ජන්තා විඤ්ඤානං පත්තා සත්ථුසන්තරිකෙ ධම්මං සුන්තා පටිලඛිතංවෙයා පබ්බජන්තා දසවස්සගහස්සාති බුහුවරියං වරන්තී ඛුද්ධස්සුතා ධම්මකපිකා හුන්තා ඛුද්ධස්සුතා ධම්මකපිකාදිනා පඤ්ඤාසංවත්තා නිසකමං කන්තා භන්තා වජිත්තා සුගතීසු යෙව සංසරන්තී ඉමසමීං කප්පෙ ගතවතො ච කාකුඝඝිකා ගතවතො ච කොණාගමිකා කාලෙ විභවසම්පන්නා කුලෙ නිබ්බත්තන්තා විඤ්ඤානං පත්තා මහන්තං සංසාරමං කාරෙත්වා බුධපමුක්ඛස්ස භික්ඛුසම්ප්පා නිසාදෙසි. ගතවතො පන කාසයපදසමලස්ස කාලෙ කිංකිස්ස කාසිරඤ්ඤා සබ්බපේසිකා ඝමිණීන්තාම සිතා හුන්තා සත්ථු සන්තරිකෙ ධම්මං සුන්තා පටිලඛිතංවෙයා අගාරෙයෙව සිතා විසතිවස්සසගස්සාති කොමාරිබුහුවරියං වරන්තී සමණගුත්තාදීති අත්තානො හවිතීති සසීං රමනියං පරිවේණං කාරෙත්වා බුධපමුක්ඛස්ස භික්ඛුසම්ප්පා නිසාදෙසි. එවමෙයා යත්තත්තං හවෙ ආසත්තාගතං උපාරං පුඤ්ඤකමමං කන්තා සුගතීසු යෙව සංසරන්තා ඉමසමීං බුදුප්පාදෙ මගධරසෙ සාගලනගරෙ රජකුලෙ නිබ්බත්ති. බෙමාතිස්සා නාමං අහොසි සුවණ්ණවණ්ණා කඤ්චිතසන්තිහත්වා,² සා වසප්පන්නා සිම්බිසාරරඤ්ඤා ගෙහං ගතා, සත්ථි වෙඨවතො විහරන්තො රූපමත්තා හුන්තා රූපෙ දෙසං දස්සෙතීති සත්ථුදස්සනාය න ගව්ඡති රාජා මනුස්සස්සි වෙඨවනස්ස වණ්ණං පකාසෙත්වා දෙවියා විහාරදස්සනාය වින්තා උප්පාදෙසි. අථ දෙවි විහාරං පසිසිස්සාමිති රාජානං පටිපුච්ඡ, රාජා විහාරං ගන්තවා සත්ථාරං අදිස්වා ආගන්තුං න ලභිස්සතීති වන්තා පුරියානං සඤ්ඤාං අදුසි බලකකාරෙනපි දෙවිං දස බලං දෙසස්සාථාති, දෙවි විහාරං ගන්තවා දිවසගාගං බෙපෙත්වා නිවත්තොන්තී සත්ථාරං අදිස්වාම ගන්තුං ආරඬා, අථ නං රජපුරියා අනිච්ඡන්තිමිති සත්ථුසන්තිකා නයිසු, සත්ථා නං ආගව්ඡන්තිං දිස්වා ඉසියා දෙවච්ඡරා සදිසං ඉපිං නිව්ඤ්ඤිත්වා කාලපණ්ණං ගහෙත්වා විජයමානං අකාසි, බෙමා දෙවි දිස්වා විනේනසි, එවරූපා නාම දෙවච්ඡරපටිභාගඉත්ථියො ගත

1. මු. ඔ. III. චන්දනං.

2. ඔ. II. අග්ගා.

වනෝ අපද්‍රව්‍ය භික්ෂුනි. අහං එතාසං පරිවාරිකතායපි¹ නප්පහොමි මනමි
නික්කාරණං පාපවිභ්‍වස්ස වසෙන නසාති නිමිත්තං ගහෙනා තුමෙව
ඉඤ්චං ඔලොකයමානා අසාසි. අථස්සා පස්සන්තිසාව සන්තු අසිඤ්චානමලෙන
සා ඉඤ්චී පඨවෙයං අභික්කමම මජ්ඣිමවයං මජ්ඣිමවයමි අභික්කමම
පච්ඡමවයං පත්වා බණ්ඩදන්තා පලිතකෙසා වලිහනවා හුත්වා සඬං තාල
පණ්ණෙන පරිවහතිත්වා පඨි. තතො බෙමා කතාසිකාරතතා එවං විනොසි
එවං විධමි සරීරං ඡදිසං විපතං. පාපුණී මස්සමි සරීරං එවං ගති
තමෙව හවස්සතිති. අථස්සා විතතාචාරං ඤාත්වා සන්තා:-

‘යෙ රාගරතනානුපතනති සොනං
සයං තතං මකකට්ඨොව ජාලං
එතමි ඡේත්වාන වජ්ජනති ධීරං
අනපෙකිනො සබ්බදුක්ඛං² පහාය”ති.

ගාථාමාහ.

සා ගාථාපරියොසානෙ සහ පටිසම්බද්ධි අරහත්තං පාපුණීති අස
කථාපු ආගතං. අපද්‍රව්‍යෙන පන ඉමං ගාථා සුත්වා සොනාපකතිඵලෙ පතිසිතා
රාජානං අනුජානාපෙඡ. පඬොති. අරහත්තං පාපුණීති ආගතං.
තත්ථාසං අපද්‍රව්‍යපාලි:-

“පද්මවුත්තණි නාම ජිනො සබ්බධමෙවසු මහබ්බමා
ඉතො සතසහස්සමති කප්පෙ උපපජ්ඣි නායකො.

තදහං හංසවතීයං ජාතා සෙසිකුලෙ අහුං.
නාතාරතන පරෙජානෙ මහාසුබසමපටිතා.

උපෙත්වා තං මහාවීරං අස්සොසිං ධම්මදෙසනං
තතො ජාතප්පසාදහං උපෙඤ්චි සරණං ජිනං.

මාතරං පිතරං වාහං ආයාචිත්වා විනායකං
නිමන්තයිත්වා සත්තාහං භොජයිං සහ සාවකං.

අභික්කමෙනා ච සත්තාහෙ මහාපඤ්ඤනමුත්තමං
භික්ඛුනිං එතදග්ගමති ධම්මෙ නරසාරථි.

භං සුත්වා මුද්දිතා හුත්වා පුතො තස්ස මහෙසිනො
කාරං කත්වාන භංගානං පණිපට්ඨ පණිදුහි.

තතො මම ජිනො ආහ සිජ්ඣනං පණිධි තව.
සසබ්බෙස මෙ කතං කාරං අප්පමෙයාරථලං තයා.

සතසහස්සෙ ඉතො කප්පෙ ඔකතාකුකුලස්සෙවො
ගොතමො නාම නාවෙන සන්තො ලොකෙ හවස්සති.

තස්ස ධම්මෙසු දයාදා ඔරසා ධම්මනිමිතා
එතදග්ගං අනුප්පත්තා බෙමා නාම හවස්සති.

හොන කමෙවන සුකහොන වෙහනා පණ්ඩිති ව
ජනිතා මානුසං දෙහං තාවතීංසුපගං අහං.

තතො චුතා යමවගං නහොහං භුසිතං ගතා
තතො ව නිවමාණරතීං වසවහතිපුරං තතො.

යථ යථුපපජ්ජාමි තස්ස කමෙස්ස වාහයා
තථ තථෙව රජ්ජනං මහෙසිහතමකාරයිං.

තතො චුතා මනුස්සතො රජ්ජනං වකකවතනීනං
මණ්ඩලීනඤ්ච රාජ්ජනං මහෙසිහතමකාරයිං.

සමපතනීං අනුභොතිනා දෙවෙසු මනුජේසු ව
සබ්බථ සුඛිනා හුතා නෙතකපෙපසු සංසරිං.

එකනවුතෙ ඉතො කපො විපංසී ලොකනායකො
උපපජ්ජි වාරුදස්සනො සබ්බධමවිපස්සනො.

තමහං ලොකනායකං උපෙතා නරයාරමිං
ධමමං පණ්ණිනං සුඛිනා පබ්බජිං අනගාරියං.

දසවස්සසහස්සානි¹ තස්ස විරස්ස සාසනෙ
බ්‍රහ්මවරියං චරිතානා සුභතයොගා ඛුද්ධසුතා.

පච්චයාකාරකුසලා වතුසච්ච විසාරදා
නිපුණා විතතකපිකා යථුසාසනාකාරිකා.

තතො චුතාහං භුසිතං උපපන්නා සසස්සිනී
අධිභොමි² තනිං අඤ්ඤා බ්‍රහ්මචාරිඛලෙනහං.

යථ යථුපපන්නාහං මහාභොගා මහඛිනා
මෙධාවිනී රූපවතී³ විනීතපරියාපි ව.

හවාමි තෙන කමෙවන යොගෙන ජිනසාසනෙ
සබ්බා සමපතනියො මය්හං සුලභා මනසො පියා.

යොපි මෙ හවතෙ භහතා යථ යථ ගතායපි
විමානෙති න මං කොච පටිපතතිඛලෙන මෙ.

ඉමසමිං හදදකෙ කපො බ්‍රහ්මඛන්ඩු මහායයො
නාවෙන කොණාගමකො උපපජ්ජි වදන්තං වරෙ.

තදහං බාග්ණසියං සුසම්ඛකුලපජා⁴
ඛතඤ්ජානී සුමෙධා ව අහමි ව තයො ජනා.

සඛකාරාමවදුසිමා දුනං සාහස්සිකං පුරෙ⁵
සඛස්ස ව විහාරමි උද්දස්ස කාරිකා මයං.⁶

1. මු. අසිනී. 2. සි. I & II. අනිභොසි. 3. ම. අ. සිලවතී. 4. ම. අ. කුලඛිජා.
5. සි. II & III. නෙතකාහස්සිකෙ මුතෙ. 6. සි. II. අ. කසිකා. කාරිකාමයං.

තනො වුනා මයං සබ්බා නාවතීංසුපගා අනුං
සසසා අග්ගතං පතනා මනුසොසු තපෙව ව.

ඉමසමිං යෙව කප්පමති චුභමඛනු මහාසයො
කසොපො නාම නාමෙන උපපජ්චි වදනං වරෙ.

උපසාකො මහෙසියං තද ආසි නරියොරො
කාසිරජා කිකිනාම බාරණපිපුරුත්තමෙ.

තසාසං ජෙසිනා සිතා සමඤ්ඤති විසසුතා
ධම්මං සුත්වා ජිනාග්ගසං පබ්බජ්ජං සමරොවසිං.

අනුජානි න නො තානො අගාරෙව තද මයං
විසංවසංසගසානි විචරිතො අතඤ්ඤිතා.

කොමාරි චුභමවරියං රාජකඤ්ඤ සුබෙධිතා
බුද්ධොපසානතිරතා මුදිතා සත්ත ධිතරෙ.

සමඤ්ඤි සමණගුහතා ව භික්ඛුනි භික්ඛුදසිකා
ධම්මා වෙව සුධම්මා ව සත්තමි සම්මදසිකා.

අහං උපපලවණණං ව පටාවාරා ව භූණ්ඩලා
කියාගොතමි ධම්මදිනතා විසාබා ගොති සත්තමි.

කදවි සො නරාදිවෙවා ධම්මං දෙසෙසි අබ්බුතං
මහාතිද්දහ සුත්තනතං සුත්වා තං පරියාපුණිං.

තෙති කමෙමති සුකතෙති වෙත්තාපඤ්ඤිති ව
ජ්ඣිත්වා මානුසං දෙහං තාවතියං අගඤ්ඤිතං.

පටජ්ඣෙ ව හවෙදනි සාගලාසං පුරුත්තමෙ
රඤ්ඤෙ මද්දසං ධිතමති මනාසා දසිතා පියා.

සහ මෙ ජාතමනෙතන¹ බෙමනමති පුරෙ අනු
තනො බෙමාති නාමං මෙ ගුණතො උපපජ්චි.

සද්දහං යොබ්බනං පතනා රුපවණණවිභුසිතා²
තද අදසි මං තානො බිම්බිසාරසං රාජිනො.

තසාසං සුපසිය ආසිං රුපකෙලායනෙ රතා
රුපානං දෙසවාදිති න උපෙසිං මහාදසිං.

බිම්බිසාගේ තද රාජා මමානුග්ගහමුඛියා
වණණයිත්වා වෙච්චනං ගායකෙ පාපසි මමං.

රමමං වෙච්චනං යෙන න දිසං සුගතාලයං.
න තෙන නඤ්ජං දිසං ඉති මඤ්ඤාමසෙ මයං.

සෙත වෙළුමනා දිසා නරනඤ්ඤානඤ්ඤානා
සුද්ධිං නඤ්ඤානා භෙතන අමරිඤ්ඤානඤ්ඤානා.

විශාය නඤ්ඤානා දෙව්‍යා භවරිඤ්ඤානා මහිතලා
රමමං වෙළුමනා දිසවා න තප්පනති සුචිමස්සා.

රුජපුඤ්ඤානා නිබ්බතතං බුධිපුඤ්ඤානා භුසිතං
සො වහතා තස්ස නිසෙස්සං වනස්ස අණ්ණස්සථයං.

තං සුච්චා වනස්සමිඤ්ඤානං මම සොතමනොගරං
දඤ්ඤානා තමුස්සානං රඤ්ඤානා ආරොවයිං තදා.

මහතා පරිවාරෙන තදා ව සො මහිතලා
මං පෙසෙසි තමුස්සානං දස්සනාය සමුස්සකං.

ගව්ස් පස්ස මහාභොගෙ වනං නොහාරස්සායනං
යං සදා භාති සිරියා සුගතාභාසුරඤ්ඤානං.

යදා ව පිණ්ඩාය මුනි ගිරිබ්බප්පුරුභතමං
පවිසොගං තදා සෙව වනං දඤ්ඤානාගමිං.

තදාහං පුලලවිපිනං නානාභමරකුජිතං
කෝකිලාගිතසහිතං මයුරගණනවිතං.

අප්පසද්දමනාකිණ්ණං නානාවඛකමභුසිතං
කුටිමණ්ඩපසඛිකිණ්ණං සොගිවරවිරාජිතං.

විවරනති අමඤ්ඤාදිස්සං සඵලං නයනං මම
තස්ථාපි¹ තරුණං හිකුං යුතතං දිසවා විවිතතයිං.

ථදිසෙ විපිනෙ රමෙම සිතොයං නවයොබ්බතෙ
වසනතමිව කතෙනත රුපෙන ව සමනවිතො.

නිසිපොනා රුකබමුලමහි මුණ්ණො සඛිකාටිපාරුතො
කොයගො මනායං හිකුං හිනිං විසයජං රතීං.

නායු නාම ගගයෙන කාමං භුච්චා යථාසුඛං
පච්ඡා ජණ්ණෙන ධම්මොයං වරිතබෙබ්බා සුභද්දසො.

සුඤ්ඤානානි ප්ථිච්චානා ගකුගෙහං ජිනාලං
උපෙච්චා ජිනමද්දකම්භි උදයනතංව භාතරං.

ඵකකං සුඛමාසිතං විජමානං වරිඤ්ඤානං
දිසවානෙවං විවිතෙනයිං නායං ලුඛො නරායගො.

සා කඤ්ඤානා කනකාභාසා පද්මානනලොචනා
බිම්බොඤ්ඤානා භුඤ්ඤානා මනොනොතනරසායන.

තෙමදෙලාහසවණා කලසාකාර¹සුළුනි
වේදිමස්සාව සුසොණේ රමොරුවාරුහුසණා.

රහංසකුපයංව්‍යානා නිලාමස්² නිවාසනා .
අතප්පනෙය්‍යරූපෙන භාවහාවසමනචිතා.

දිසවා තමෙව විනේනසිං අහොයං අහිරුපිනි
න මයානෙන නොනොන දිඨපුබ්බා ඩුද්ධනං.

තතො ජරුහිතුතා සා විවණණා විකතානනා
ජිනා³දනතා සෙනසිරා සලාලවදනාසුචි.

සසිඛිතතකණණා සෙනකඛි ලම්බා සුභපයොධිරා
චලිපිතතසබ්බසිති සිරාවිතතදෙහිනි.

නතසිතා දණ්ඩද්විතියා උප්පාසුලිකා කිසිකා
පවෙධමානා පනිනා නියසනතී මුත්‍රං මුත්‍රං.

තතො මෙ ආසි සංවෙගො අබ්බුතො ලොමහංසනො
ධිරත්ථු රූපං අසුචං රමනෙන යත්ථ බාලියා.

තද මහාකාරුණිකො දිසවා සංවිග්ගමානසං
උදග්ගවිනේතා සුගතො ඉමා ගාථා අභාසථ.

“ආතුරං අසුචං සුභිං පසං ඔවුමෙ සමුසංසං
උග්ගරනනං පග්ගරනනං බාලානං අභිනාදිතං.

අසුභාය චිත්තං ගාවෙහි එනග්ගං සුසමාහිතං
සති කායගතාතසත්ථ නිබ්බිදා බහුලා භවි.

යථා ඉදං තථා එතං යථා එතං තථා ඉදං
අස්සකතඤ්ඤා බහිසා ව කායෙ ඡන්දො චිරජය.

අනිමිතතඤ්ඤා භාවෙහි මානානුයයමුජ්ජ්‍ය
තතො මානාහිසමයා උපයනතා වරිසසසි.

යෙ රුගරතතානුපතනති යොනං
සයං කනං මකකටකොව ජාලං.
එතමපි ඡේතාන පරිබ්බජනති
අතපෙකඛිනො කාමසුඛං පහාය”

තතො කලලිකවිහංගං මං ඤාතාන නරසාරජි
මහාහිද්දනං, දෙසෙසි සුභතනනං විනායය මෙ.

සුභා සුභතනනං සෙයං තං පුබ්බසඤ්ඤාමනුසාරිං
තත්ථ සිතාව ගංසනතී ධම්මවකුට්ඨං විසොධසිං.

1. ම. අ. කලිකා.

2. ම. අ. නිලමස්.

3. ම. අ. නිතා.

නිපතීනා, මහෙසියා පාදමුලමි නාවදෙ
අවමයං දෙසනායාය දුදං වචනමමුචිං.

නමො හෙ සබ්බදස්සාපි නමො හෙ කරුණාකර
නමො හෙ නිණ්ණසංසාර නමො හෙ අමතං දදං.

දිසීගහනපකඛන්තා කාමරාග පිමොතිතා
තයා සමමා උපායෙන විනිතා, විනායෙ රතා.

අදස්සනෙනා පිබ්බොගා තාදියානං මහෙසිනං
අනුභොගාති මහාදුකඛං සත්තා සංසාරයාගරෙ.

යද්දහං ලොකසරණං අරණං මරණන්තගුං
නාදද්දයාමි අදුරඨං දෙසියාමි තමවමයං.

මහාතිතං පරදදං අභිනොති පියඛිතිතා
නොපෙසිං රුපනිරතා දෙසියාමි තමවමයං.

තද මධුරජාලෙඝායො මහාකාරුණිකො ජනො
අවොච නිඨ ඛෙමෙති සිඤ්චනොතා අමතෙන මං.

තද පණමහ සිරසා කන්තා ච නං පදකඛිණං
ගන්තා දිසවා නරපතීං ඉදං වචනමමුචිං.

අහො සමමා උපායො හෙ විනතිනොයමරිඤ්ච
චනදස්සනායාමය දිසො නිබ්බානනො මුතී.

යදි හෙ රුච්චතෙ රාජ සායනෙ තස්ස තාදිනො
පබ්බජ්ස්සාමි රුපෙනං නිබ්බින්නා මුනිවාදිනා.

අඤ්ඤාං පණගෙනාන තදහ ස මහිපති
අනුජානාමි හෙ භද්දෙ පබ්බජ්ජා තව සිජ්ඣතු.

පබ්බජිතා තදවාහං අධමායෙ උපසිතෙ
දීපොදයඤ්ච හෙදං ච දිසවා සංවිග්ගමානසා.

නිබ්බින්නා සබ්බසංඛාරෙ පච්චයාකාරකොපිද
චතුරෙඝෙ අතිකකමම අරහන්තමපාපුණිං.

ඉසිසු ච ට්ඨි ආසිං දිබ්බාය සොතධාතුයා
චෙහොපරිඤ්ඤාසං වසී වාපි භවාමහං.

පුබ්බජිතායං ජානාමි දිබ්බචකමුං පියොධිතං.
සබ්බායවා පරිකඛිණං නත්ති දුනි පුතඛතොවා.

අඤ්ඤාමනිරුහනීසු පටිභානෙ තථොච ච
පරිසුඨං මම ඤ්ඤං උපපන්නං බුධසායනෙ.

කුසලාහං විසුඛිසු කථාවඤ්ච විසාරද
අභිධම්මනායඤ්ඤා ච වසී පත්තමති සායනෙ.

තභො භොජන වස්ත්‍රසම්මං රක්ඛන්තං කොසලසාමිනා
පුච්ඡතා නිපුණේ පඤ්ඤා ව්‍යාකරෙන්නරී යථා තථං.

තදපි රජා පුග්ගා උපසඤ්ඤාමම පුච්ඡථ
තථෙව බුද්ධො ව්‍යාකාසි යථා තෙ ව්‍යාකතා මයා.

ඒනො තසම්මං ගුණේ භූමියා එතදග්ගෙ යපෙසි මං
මහාපඤ්ඤානමග්ගාහි භික්ඛුහිනං නරුහතමො.

කිලෙසා ඤාපිතා මග්ගාං පෙ=කතා බුධස්ස සාසන”හරි.

අරග්ගතං පන පච්චා ඵලපුබ්බෙන නිට්ඨාණපුබ්බෙන ච විහරන්තරියා
ඉම්මස්ස ථේරියා සතිපි අඤ්ඤාසංඛිණියාවප්පෙට්ඨනං පඤ්ඤාවෙපුලලපපතරියා
තස්මිං පන කතාසිකාරත්තාය මහාපඤ්ඤාභාවො පාකවො අහොසි. තථා
ති තං භගවා ජෙතුවතමහාවිහාරෙ අරියගණමජ්ඣෙක නිසින්නො පටිපාටියා
භික්ඛුනියො යානන්තරෙ යපෙනො “එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාපිකානං
භික්ඛුනිනං මහාපඤ්ඤානං යදිදං බෙමා භික්ඛුහි”ති මහාපඤ්ඤාතාය
අග්ගසානෙ යපෙසි. තමෙකදිවසං අඤ්ඤාතරසම්මං රුක්ඛමුලෙ දිවා
විහාරං නිසින්නා මාගො පාපිමා හරුණරුපෙන උපසංකම්මිනා කාමෙති
පලොභෙන්නො:-

“දහරා ත්වං රුපවති අභමපි දහරෙ සුචා

පඤ්ඤාබ්බිකෙන තුරියෙන එති බෙමෙ රමාමසෙ”ති¹

ගාථමාග. තස්සඤ්ඤා:-බෙමෙ ත්වං හරුණපපත්තා යොබ්බනෙ සිත්තා
රුපසමපන්නා අභමපි හරුණො සුචා තසමා මයං යොබ්බඤ්ඤං අබෙපෙත්තා
පඤ්ඤාබ්බිකෙන තුරියෙන චජ්ජමානෙන එති කාමබ්බිකාරතීති රමාම”
කිලාමාහි. තං පුච්චා යා කාමෙසු සබ්බධමෙමසු ච අත්තන්නො විරත්ත
භාවං තස්ස ච මාරගාවං අත්තාහිනිවෙසෙසු සත්තෙසු අත්තන්නො ථාම”
ගතං අපසාදං කතාබ්බිකෙන පකායෙනති:-

“ඉම්මිනා පුරිකායෙන අභුරෙන පහඤ්ඤානා

අට්ඨියම්මි හරායම්මි කාමභණ්ණා සමුග්ගා.

සහතිසුලුපමා කාමා බ්බිකායං අභිකුට්ටනා

යං ත්වං කාමරතීං බ්‍රුසි අරති දැනි යා මම.

සබ්බස්මි විග්ගා නඤ්ඤි තමොක්ඛකොසො පදුලිහො

එවං ජානාති පාපිම නිග්ගො තිමසි අත්තකා.

නක්ඛිත්තානි නමස්සන්නා අග්ගිං පරිවරං වනෙ

සථාභුමිං අජානන්නා බාලා පුඤ්ඤං අමඤ්ඤථ.

අභඤ්ඤා භබ්බා නමස්සන්නා සමබ්බං පුරිසුග්ගමං

පරිමුත්තා සබ්බදුක්ඛෙති සත්ථි සාසනකාරිකා”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තඬ අග්නි. පරිවර. වනෙහි: තපොවනෙ අග්නිහ්‍රිතං පරි
වරතො සථාග්‍රවං අජාතනතාති: පවතතියො සථාග්‍රතං අපරි
ජාතනතා. සෙසමෙථ ගෙඨාච්ඡාතනායනාං උත්තානමෙව.

වෙමාස ථෙසො ගාඨාවණ්ණනා

ය ම නාං.

6. 1. 4.

“අලඛකතා සුවසනා”ති: ආදිකා සුඡාතාස ථෙරසා ගාථා. අයමි
පුරිමවුචෙසු කතාධිකාරා තඬ තඬ ගවෙ විවට්ඨපතියසං ඤාසලං උප
විනනති අනුක්කමෙන සමගතවිමොක්ඛයමාරා හුත්වා ඉමසමි බුබුප්පාදෙ
සාකෙතනගරෙ සෙගීකුලෙ නිබ්බතනා වයප්පනා මානාපිතුති සමාන
ජාතිකසං සෙගීපුත්තසං දිනතා හුත්වා පථිකුලං ගතා තඬ තෙන සඬිං
සුඛසංවාසං වසනති එකදිවසං උය්‍යානං ගතො නක්ඛතනකීලං කීලීනා
පරිජනෙන සඬිං නගරං ආගච්ඡන්ති අඤ්ජනවනෙ සථාරං දිසවා පසන්න
මානසා උපසඬකම්භා වඤ්ඤා එකමනතං නිසීදි. සථා තසං ආනුපුබ්බි
කථං කථෙත්වා කලලවිත්තං ඤාත්වා උපරි සාමුක්කංසිකං ධම්මදෙසනා
පසාසෙසි. සා දෙසනාවසානෙ අත්තනො කතාධිකාරතාය ඤාණපරි
පාකං ගතත්තා ච සත්ථු ච දෙසනාවිලාසෙන යථානිසිත්තාව සහ පටි
සමභිද්ධති අරහත්තං පඤ්ඤා සථාරං වඤ්ඤා ගෙහං ගතො සාමිකං
මානාපිතරෙ ච අනුජානාපෙත්වා සත්ථු ආණාස භික්ඛුත්තපසංගං ගතො
භික්ඛුභීනං සනතිනෙ පබ්බජි. පබ්බජිත්වා ච අත්තනො පටිපත්ති පඨව
වෙක්ඛිත්වා උද්‍යතවසෙන:-

“අලඛකතා සුවසනා මාලිනී වඤ්ඤාකම්භා
සබ්බාගරණසඤ්ජනා දුසි ගණපුරත්තවා.

අනතං පානඤ්ච ආදය බජ්ජගොජ්ජමනප්පකං
ගෙගහො තික්ඛමිත්තාන උය්‍යානවග්ගිහාරසිං.

තඬ රමිත්වා කීලීනා ආගච්ඡන්ති සකං ඝරං
විහාරං දද්ධං පටිසිං සාකෙතන අඤ්ජනා වනා.

දිසවාන ලොකපජ්ජානං වඤ්ඤාන උපාපිසිං
සො මෙ ධම්මදෙසෙසි අනුක්කමපාය වක්ඛමං.
සුත්වා ච බො මගෙසියස සඨවං අප්පට්ඨිජ්ඣගා
තත්ථෙව විරජං ධම්මං පුසංසිං අමතං පදං.

තනො විඤ්ඤානසඨමමා පබ්බජිං අනාගාරියං
තිස්සො විජජා අනුප්පනතා අමොඝං බුධියාසන”තති

තත් අලංකාරානි: විභුසිතා; තං පන අලංකාරාකාරං දස්සෙතුං
 “සුචක්ඛනා මාලිනී වඤ්ඤාකකිනා”ති වුත්තං. තත් මාලිනීති: මාලා
 ධාරිනී. වඤ්ඤාකකිනානි: වඤ්ඤානුලිභා. ඝඛ්ඛාගරණකඤ්ඤානානි:
 හස්තපගාදිනි සබ්බෙති ආගරණෙහි අලංකාරවසෙන සඤ්ඤාදිතසරීරං.
 අනන් පානං ච ආදාය වජ්ජගොජ්ජමනසසකනති: සාලිමදනාදි
 අනන් අමබ්පානාදිපානං පිඨබාදනීයාදිබජ්ජං අවසිඨං ආගාරසඤ්ඤාතං
 ගොරුරුඤ්ඤා පත්තං ගහෙත්වා. උඤ්ඤානමභිගාරසිතති: නකබ්බතත
 කිලාවසෙන උඤ්ඤානං උපනෙසිං. අනන්පානාදිං තත් ආනෙත්වා සහ
 පරිජනෙන කිලනති රමනතී පරිමාරෙඤ්ඤානි අබ්පායො. සාකෙතන
 අඤ්ජනං වනනති: සාකෙත සම්පෙ අඤ්ජනවනෙ විහාරං පාපිසිං.
 ලොකපජ්ජානනති: ඤ්ඤාපජ්ජානෙන ලොකස්ස පජ්ජානනානුතං.
 සුසංසිතති: දුසිං; අබ්ගච්ඡන්ති අපෙඨා, සෙසං වුත්තානාසමෙව.

සුජාතාය ථේරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම. නතා.

6. 1. 5.

“උචෙව කුලෙ”ති ආදිනා අනොපමාය ථේරියා ගාථා. අයමපි
 පුරිමබ්බෙසු කතාසිකාරා තත් තත් ගෙව විච්චවුපතිස්සයං කුසලං
 උපවිණ්ණතී අනුක්කමෙන විමුක්තිපරිපාචනීයෙ ධම්මෙ පරිබ්බුඤ්ඤා
 ඉමස්මි බුබුද්ධාදෙ සාපකතනගරෙ මෙඤ්ඤා නාම සෙසිනො ධිතා හුත්වා
 නිබ්බන්ති. තස්සා රුපසමපත්තියා අනොපමානී නාම අගොසි. තස්සා
 වයප්පනානාලෙ බහු සෙඤ්ඤානා රුජමහාමහානා රුජානො ච පිතු දුක්ඛං
 පාගෙසු “අනානො ධිතරං අනොපමං දෙති දුදං වදං ච හෙ දස්සාමා”ති.
 සා තං සුත්වා උපතිස්සයමපනානාය ඝරුවාසෙන මය්හං අපෙඨා නත්ති
 සත්ථ සන්තිකං ගතත්වා ධම්මං සුත්වා ඤ්ඤාස්ස පරිපාකං ගතත්වා දෙසනානු
 සාරෙන විපස්සනං ආරභිත්වා තං උසස්සකාපෙන මග්ගපටිපාටියා තතිය
 ඵලෙ පතිඨාසි. සා සන්දාරං පබ්බජ්ජං යාවත්වා සත්ථ ආණ්ඩා භික්ඛුහු
 පස්සයං උපගන්ත්වා භික්ඛුනීනං සන්තියක පබ්බජ්ජත්වා සත්තමෙ දිවසෙ
 අරහත්තං සමජ්ඣත්වා අනුතො පටිපත්තිං පටිච්චෙකක්ඛිත්වා උද්භවසෙනා:-

“උචෙව කුලෙ අහං ජාතා බහුච්චොගා මහඬිනෙ
 වණ්ණරුපෙන සමපනා ධිතා මෙඤ්ඤා අනුජා.

පඨිතා රුජපුනෙති සෙඤ්ඤානෙති’ භිජ්ඣිතා
 පිතු මෙ පෙසයි දුක්ඛං දෙථ මය්හං අනොපමං.

සත්තකං කුලිතා එසා කුය්හං ධිතා අනොපමා
 තතො අභිගුණං දස්සං භීරුඤ්ඤං රතනානි ව.

සාහං දිසවාන සමුච්චං ලොකජෙඨං අනුත්තරං
 තස්ස පාදනී චජ්ඣත්වා එකමනනං උපාපිසිං.

යො මෙ ධම්මදෙසෙසි අනුකම්පාය ගොතමො
නිසින්නා ආයතෙ නසම් පුසසිං නතියං ඵලං.

නනො කෙසානි ඡේත්වාන පබ්බජං අනගාරියං
අජ්ජ මෙ සත්තම් රතනී යනො තණ්හා විසොසිතා”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තඤ්ඤා උච්චෙදා කුලෙහි: උලාරතමෙ වෙසායුලෙ. බහුච්ඡේදනාති:
අලභිකාරාදිබහුච්ඡේදනපකරණේ. මහාබ්බතෙහි: නිධානගතයෙව චත්තාරිය
කොට්ඨමාණස්ස මහතො ධනස්ස අභිභාවෙන මහබ්බතො. “අභං
ජාතා”ති යොජනා. වණ්ණරූපෙන සම්පන්නාති: වණ්ණසම්පන්නා
චෙව රූපසම්පන්නා ව; සිතිධ්මාසුරාය ඡ්විසම්පන්නියා වජ්ජාභරණාදි
සරීරාවයවසම්පන්නියා ව සමන්තාගතාති අභො. ධිතා මෙසස්ස අනු
ජාති: මෙසනාමස්ස යෙසිනො ඔරසා ධිතා. පච්චිනා රාජපුත්තෙහිති:
“කථං නු ඛො තං ලභෙය්සාමා”ති රජතුමාලෙහි අභිපඤ්ඤා. සෙසි
පුත්තෙහි: ගිජ්ජිනාති: තථා සෙසිකුමාරෙහිපි අගිජ්ජිනා පච්චාසිං
සිතා. දෙථ මසභං අනොපමනති: රජපුත්තාදයො දෙථ මය්හං
අනොපමං දෙථ මය්හනති පිතු සනතිකෙ දුතං පෙය්සංසු. සත්තකං
තුලිතා ඵසාති: තුලං ධිතා අනොපමා සත්තකං ධනං අභිභවති තුලිතා
ලක්කණඤ්ඤාති පරිට්ඨින්නා. “නනො අභිභවං දස්සාමිති පිතු මෙ
පෙසෙසි දුත”නති යොජනා. සෙසං හෙසා වුත්තනායමෙව.

අනොපමාස පච්චිනා ගාථාවණ්ණනා

ස ම නනා.

6. 1. 6.

“බුබුච්ඡි නමොනාසු”ති ආදිකා මහාපථපති ගොතමියා ගාථා.
අයමපි කීර පදමුත්තරස්ස ගගවනො කාලෙ හංසවතී නගරෙ කුල
ගෙගෙ නිබ්බන්ධිතා විඤ්ඤානං පභාසා සජ්ජිකනිකෙ ධම්මං. පුණ්ණතී
සජ්ජාරං ඵකං භික්ඛුනිං රත්තඤ්ඤානං අභ්ගායානෙ ධම්මෙතං දිසවා
අධිකාරකම්මං කත්වා තං ධානානතරං පඤ්චනා යාවජ්චං දුනාදීති
පුඤ්ඤාති කත්වා නප්පසභසහස්සං දෙවමනුසෙසස්ස සංසරිතා සායංපස්ස
ව ගගවනො අමොකං ව ගගවනො අනතරෙ බුබුසුඤ්ඤා ලොකෙ
බ්බාග්ගිසියං පඤ්චනා දුසිසානා ජෙට්ඨිකා හුත්වා නිබ්බන්ධනී අථ සා
වස්සපනාසිකසමයෙ පඤ්චපච්චෙකබ්බුඤ්ඤා නායදමුලකපඤ්ඤානො ඉසි
පත්තො මහරිත්වා නගරෙ පිණ්ඩාය වරිත්වා ඉසිපත්තනමෙව ගතත්වා වස්සප
නාසිකසමයෙ කුටියා අභාසා හත්තකම්මං පරියෙසනො දිසවා තා දුසිසො
නාසං අනතරො ව සාමිකෙ සමාදායත්වා වඤ්ඤාමණාදිපරිවාරසම්පන්නා
පඤ්චකුටියො කාරෙත්වා මඤ්චපිට්ඨපානියපරිභොජනියභාජනාදීති උපසා
පෙත්වා පච්චෙකබ්බුඤ්ඤා නෙමාසුං තඤ්ච වසනාසාය පටිඤ්ඤා කාරෙත්වා
වාරතිකං පසපෙසුං. යා අනතරො වාරදිවසෙ භික්ඛං දුතුං න සකෙකාති.

තස්සා සයං සකගෙනො නිහරිතා දෙති. එවං තෙමාසං පටිජ්ඣතිතා පචාරණාය සමපත්තාය එකෙතා දුසී එකෙතං සාටතං විස්සර්ජ්‍යපෙසි පඤ්චුලසාවකසතාති අහෙසුං. තාති පරිවත්තාපෙතා පඤ්චනතං පචේකබ්බිතං භිව්චරාති කතා අදසි. පචේකබ්බිතා තාසං පස්සනාතිතං යෙව ආකාසෙන ගකුමාදනපබ්බතං අගමංසු. තාපි සබ්බා යාවජ්චං ඩුසලං කතා දෙවලොකෙ නිබ්බන්දාසු. තාසං ඡෙය්‍යිකා තතො වචිතා බාග්ගිසීයා අවිදුරෙ පෙසකාරගාමෙ පෙසකාරඡෙය්‍යකස්ස ගෙන නිබ්බන්දිතා විඤ්ඤානං පහතා. පදුමමනියා පුතෙන පඤ්චයතෙ පචේකබ්බිතෙ දිස්වා සමිසියායමානා සබ්බෙ වජ්ඣිතා භික්ඛං අදසි. තෙ ගහත කීවං කතා ගකුමාදනමෙව අගමංසු. සාපි යාවජ්චං ඩුසලං කතා දෙවමහුසෙසු සංසරන්ති අමානං සත්ථ නිබ්බන්දිතො පුරෙතරමෙව දෙවදහනගරෙ මහාසුඤ්ඤාබ්බස්ස ගෙන පටිසන්ති. ගණිති. ගොතමී තිස්සා ගොතතාගතමෙව නාමං අගොසි. මහාමාසාය කතිඨගතිනී. ලක්ඛණපාඨකාපි “ඉමාසං චිත්තමපි ඩුවජ්ජං වුසිතා දුරතා චක්ක වත්තිනො හවිස්සන්ති”ති ව්‍යාකරිංසු. සුඛොදනමහාරජා වයසපත්තකාලෙ වෙපි මඛලං කතා අත්තතො සරං අභිනෙසි. අපරහාගෙ අමොකං සන්ධි උපපජ්ජිතා පවත්තවරධමවකෙත අනුපුබ්බෙන තන්ත ආත්ත වෙනෙසානං අනුග්‍රහං කරෙතෙන වෙසාලිං උපනිස්සාය කුටාගාරසාලායං විහරන්තො සුඛොදනමහාරජා සෙනච්ඡත්තස්ස ගෙයා අරගත්තං සච්ඡිකතා පරි නිබ්බාසි. අථ මහාපරාපතී පබ්බජ්ජුකාමා හුතා සන්ධාරං එකචාරං පබ්බජ්ජං යාවමානා අලභිතා දුතියචාරං කෙසෙ ඡිත්‍යපෙතා කාසායාති අච්ඡාදෙතා කලහවිවාද සුත්තන්තාදෙසනාපරියොසානෙ නික්ඛමිතා පබ්බජ්ජානං පඤ්චනතං සකාශමාරසතානං පාදපරිවාරකාහි සමිං වෙසාලිං ගන්තා ආගාඤ්ඤෙරං සන්ධාරං යාවාපෙතා අභිති ගරුඛමෙමති පබ්බජ්ජෙව උප සමපදඤ්ච පටිලභී. ඉතරා පන සබ්බාපි එකතො උපසමපත්තා අහෙසුං. අයමෙත්ථ සංඛෙපො. වින්ධාරතො පනෙතං වත්ථ පාලියං ආගතමෙව. එවං උප සමපත්තා පන මහාපරාපතී ගොතමී සන්ධාරං උපසමකමිතා අභිවාදෙතා එකමත්තං අභාසි. අථස්සා සන්ධාරං ඛමං දෙසෙසි. සා සත්ථ සන්තිකෙ කමමයානං ගතෙතා භාවනං අනුසුඤ්ඤන්ති න වීරස්සෙව අභිඤ්ඤපටි සමභිදුපරිවාරං අරගත්තං පාපුණී. සෙසා පන පඤ්චයතා භික්ඛුනියො තඤ්ඤොවාදපරියොසානෙ ඡලභිඤ්ඤා අහෙසුං. අපේකදිවසං සන්ධාර ඡෙත්තිතමහාවිහාරෙ අරියගණමජෙකි නිසිනො භික්ඛුනියො ධානන්තරෙ ධපෙනො මහාපරාපතීගොතමී රත්තඤ්ඤානං භික්ඛුනීනං අග්‍රසභානෙ ධපෙසි. සා ඵලසුබ්බෙන නිබ්බාණ්පුබ්බෙන ව වීරිනාමෙතනී කතඤ්ඤානාය ධතා එකදිවසං සත්ථ ගුණිත්ථවන්තපුබ්බභගමුපකාරවිභාවනාමුබ්බෙන අඤ්ඤං ව්‍යාකරෙන්නී:-

“බුඬවිර නමොත්තත්ථ භබ්බසත්තානමුත්තම

යො මං දුක්ඛා පමොවෙසි අඤ්ඤං ව බහුකං ජනං.

භබ්බදුක්ඛං පරිඤ්ඤානං හෙතුගණ්ඨා වියොසිතා

අරියභික්ඛිකො මග්ගො නිරොධො පුසිතො මයා.

මාතා පුත්‍රණා පිතා භාතා අයාතා ව පුරෙ අහුං
සථාභුච්චං අජානනාති සංසරිතං අනිබ්බිසං.

දිසො හි මෙ සො භගවා අනාගිමොසං සමුස්සයො
විඤ්ඤාණො ජාතිසංසාරො නාච්ඤාති පුනාත්තථො.

ආරඛපිරිසෙ පතිතහොන නිච්චං දලහපරකකමෙ
සමග්ගෙ සාවකෙ පසෙස ඵසා බුබ්බනවන්දනා.

බහුනනං චිත අජාය මායා ජනයි ගොහමං
ව්‍යාධිමරණභූතානං දුක්ඛකිංකිං ව්‍යපානුදි”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තස්ස බුබ්බිතාති: චතුසස්චක්‍රධේසු වර; සබ්බඤ්ඤාබුබ්බා හි උත්තම
පිරිසෙහි චතුසස්චක්‍රධේසි වා චතුර්විධසම්මප්පධානපිරිසනිප්පතනියා පිජිත
පිජ්ජනනා වර්තාම, භගවා පන පිරිසපාරම්පාරිපුරියා චතුරභිත
සමනනාගතපිරිසාධිසානෙන සාතිසමචතුර්විධසම්මප්පධානනිව්චනිප්ප
තනියා තස්සා ව චෙතොසංසරණානෙ සම්මදෙව පතිසාපිතනනා පිසෙ
සනො පිරිසපුත්තානාය චිතෙහි චිත්තාබ්බහං අරහති. නමොග්‍රාහුති:
නමො නමසකාමෙ තෙ ගොභු. සබ්බසත්තානමුත්තමාති: අපද්දි
ගෙදෙසු සත්තාපු සිලාදිගුණෙහි උත්තම භගවා. තදෙකදෙසං
සජ්ජිපකාරගුණං දසෙසං “සො මං දුක්ඛා පමොවෙසි අඤ්ඤං ව බහුකං
ජන”නති චන්දා අත්තනො දුක්ඛපමුත්තමානං විභාවෙනති “සබ්බ
දුක්ඛ”නති ගාථාමා. තස්ස සථාභුච්චං අජානනාති: පචතතිගෙතු
ආදි සථාගුණා අනවබ්‍රුක්කන්ති. සංසරිතං අනිබ්බිසනති සංසාරසමුදෙද
පතිසං අච්ඤානති අලහනති හවාදිසු අපරපරප්පතනිවසෙන සංසරි.
අහනති කප්පනාති ආහ “මාතා පුත්‍රණා”ති ආදි. සමිං හවෙ ඵකස්ස මාතා
අභොසි. තණො අඤ්ඤාසමිං හවෙ හි තස්සෙව පුත්‍රණා තණො අඤ්ඤාසමිං
හවෙ පිතා භාතා අහුති අජො. දිසො හි මෙති: ගාථායපි අත්තනො
දුක්ඛතො පමුත්තමානවමෙව විභාවෙති. තස්ස දිසො හි මෙ සො භගවාති:
සො භගවා සමමාසඤ්ඤාධො අත්තනා දිසලොඤ්ඤානාරඛමදස්සනෙන
ඤ්ඤාචක්‍රමුනා මසා පච්චක්ඛනො දිසො. සො හි ධම්මං පස්සති හග
චනතං පස්සති නාම. සථාහ-“සො ඛො වික්ඛාලි ධම්මං පස්සති සො මං
පස්සති”ති ආදි. ආරඛපිරිසෙහි: පග්ගතිතපිරිසෙ. පතිතහෙනති:
නිබ්බාණං පෙසිතවිජ්ජනා. නිච්චං දලහපරකකමෙහි: අපපතනස්ස පතනියා
පතනස්ස වෙපුලලජාය සබ්බිකාලං පිරපරකකමෙ. සමග්ගෙහි: සිලදිසි
සාමඤ්ඤානා සංගතභාවෙන සමග්ගෙ. සජ්ජිදෙසනාය සවණ්නෙන
ජාතහතා සාවකෙහි ඉමෙ මග්ගසා ඉමෙ ඵලසාති සථාවතො පස්සති.
ඵසා බුබ්බනවන්දනාති: සා සජ්ජි ධම්මසරිතභූතස්ස අරියසාවකානං අරිය
භාවභූතස්ස ව ලොඤ්ඤානාරඛමස්ස අත්තපච්චක්ඛාධිසියා ඵසා සමමා
සඤ්ඤාධානං සාවක්‍රමුධානඤ්ඤා චන්දනා සථාවතො ගුණනිනනනා. බහුනනං

වන අක්කායානි: ඔහානගාථායම් සන්ථි ලෝකස්ස බහුපකාරතං යෙව පිභා වෙති. යං පනෙත්ථ අත්තො න පිගතතං නා සුච්ඤ්ඤයාමෙව. අථේකද මහාපඤ්චානොනම් සන්ථි වෙසාලියං පිභරනො මහාවනෙ කුභාගාරයාලායං සයං වෙසාලියං භික්ඛුනුපස්සයෙ පිභරනානි පුබ්බණ්ණ සමයං වෙසාලියං පිණ්ඩාය වරිකා හන්තං භුඤ්ජන්තා අත්තනො දිවාස්ථානෙ සථාපරිච්ඡින්නකාලං ඵලසමාපන්නිපුබ්බෙන විනිනාමෙනා ඵලසමා පන්නිනො වුස්සා අත්තනො පටිපත්තිං පට්ඨවෙහඤ්ඤා යොමනස්සජාතා අත්තනො ආයුධඝ්නාඤ්ඤා ආවරෙජනානි හෙයං ඛිණ්ණසමාපං ඤ්ඤා ඵලං විනෙන්ති “යනනුනාහං විහාරං ගන්ත්වා හගවන්තං අනුජානාපෙත්වා මනොනාවතියෙ ව ථේරෙ සබ්බෙව සමුභව්වරියෙ ආපුච්ඡන්තා ඉධෙව ආගන්ත්වා පරිනිබ්බායෙසා”නති, සථා ව ථේරියා ඵලං තස්සා පරිවාර භූතානං පඤ්චනාමපි භික්ඛුනිසත්තානං පරිචිතකෙකා අගොසි.

ගෙන වුහාං අපදනෙ:-

“ඵකද ලෝකපරේජානො වෙසාලියං මහාවනෙ කුභාගාරෙසු සාලායං වසනෙ නරසාරම්.

තද ජිනස්ස මාතුච්ඡා මහාගොනම් භික්ඛුනි තභිං කතෙ¹ පුරෙ රමෙව වසි භික්ඛුනුපස්සයෙ.

භික්ඛුනිති විමුහන්තාහි සතෙහි සහ පඤ්චති රහොගතාය තස්සෙවං විත්තස්සාසි විතකතිනං.

බුඞ්ඩස්ස පරිනිබ්බානං සාවකග්ගසුගස්ස වා රුහුලානඤ්ඤානං නාහං ලච්ඡාමි පසසිතුං.

බුඞ්ඩස්ස පරිනිබ්බානං සාවකග්ගසුගස්ස ව මහාකස්සපනඤ්ඤා ආනඤ්ඤාපුලාන ව.

පටිගච්ඡායුධඝ්නාරෙ ඔස්සජ්ජන්තා නිබ්බුතිං ගචේජ්ජාං ලෝකනාමෙව අනුඤ්ඤානා මගෙසිනා.

තථා පඤ්චසත්තානමපි භික්ඛුනිනං² විතකතිනං ආසි බෙමාදිකානමපි ඵලදෙව විතකතිනං.

භුමිවාලො තද ආසි නදිතා දෙවද්දන්ති උපස්සයාසිවස්ථායො දෙවතා සොකුප්පිලිතා.

විලපන්තා සකරුණං තත්ඤ්ජනි පවත්තස්ස මිත්තා භික්ඛුනියො තං හි උපගන්ත්වාන ගොතමිං.

නිපච්ච සිරියා පාදෙ ඉදං වචනමබ්බුට්ඨං තත්ථ නෙ ලය³මාසිනා මයමයෙස රහොගතා.

1. සි. I & II. සෙත.

2. මු. ඵලදෙව.

3. තත්තගොලය, තත්තොයල, තත්තොලය. (සබ්බසං.)

සාවලා චලිතා භූමි නදිතා දෙවද්‍රැව්‍යාහි
පරිදෙවා ච සුශ්‍රාතො නිමයං නූනා ගොතමි.

තද්‍ය අවොච සා සබ්බං යථා පරිච්ඡානකිනං
නායොපි සබ්බා ආයංසු යථා පරිච්ඡානකිනං.

යදි තෙ රුච්චිතං අයොග නිබ්බානං පරමං සිවං
නිබ්බායිස්සාම සබ්බාපි බුඩ්ධානුකූලාසු සුබ්බතො.

මයං සභාව නිකංගතා සරුපි ම භවාපි ම
සහ යෙව ගමිස්සාම නිබ්බානපුරමුහතමං.

නිබ්බානාය උදන්තීනං සිං වකිංගමිති සායනං¹
සහ සබ්බාහි නිග්ගඤ්ථි භික්ෂුනීලයනා තද්‍ය.

උපස්සයෙ යාමිවන්තා දෙවතා නා බමනතු මෙ
භික්ෂුනීලයනාසෙසදං පච්ඡමං දස්සනං මම.

න ජරා මව්ච වා යත් අපට්ඨෙහි සමාගමො
පියෙහි න විසයාගොචි නං චර්ස්සං අසංඝිකතං.

අවිතරුගා නං සුචා වචනං සුගතොරසා
සොකට්ඨා පරිදෙවිංසු අහො නො අපපුඤ්ඤනා.

භික්ෂුනීනීලයො සුඤ්ඤා භූතො තාහි විනා අයං
පහාතෙ විය තාරායො න දිස්සන්ති ජනොරසා.

නිබ්බානං ගොතමි යාහි සතෙහි සහ පඤ්චති
නදිසතෙහිව සහ ගඬගා පඤ්චති යාගරං.

රජියාය වජන්තී² නං දිස්වා සඬා උපාසිකා
සරු නිකම්ම පාදෙසු නිපච්ච ඉදමමුත්ථං.

පසිදස්සු මහාභොගෙ අනාථායො විහාය නො
තයා න සුන්තං නිබ්බානං ඉච්චට්ඨා විලපිංසු නා

නායං සොකප්පගාණිකාං අවොච මධුරං ගිරං
රුදිගෙන අලං පුන්තා භාසකාලොයමරුථ වො.

පරිඤ්ඤානං මයා දුකං දුකංගෙනු විචජ්ජිතො
නිරොධො මෙ සච්ඡිකතො මග්ගො වාපි සුභාචිනො.

පරිවණණං මයා ආචාරා කන් බුඩ්ධස්ස සායනං
මහිනො ගරුකො භාගෙ භවනෙහති සමුහතා.

යස්සන්තාය පබ්බජිතා අගාරසානාගාරිකා
යො මෙ අවොච අනුප්පත්තො සබ්බසංඤ්ඤාජනකියො.

බුඬො තස්ස ම සම්මෙමා අනුතො යාව තිස්සි
නිබ්බානං තාව කාලො මෙ මා මං යොවථ පුත්තිකා.

1. මු සං වදි.

2. සි. II. මු. වජ්‍ජන්තියො.

කොණ්ඩකුඤ්ඤානද්‍යානද්‍යාදී තිස්නති රුහුලො ජිනො
සුඛිනො සුභිනො¹ සබ්බෙසා හතදප්පා ව තිත්ථියා.

ඔක්කාකචංසය්‍යා යමො උසසිනො මාරමදදනො
කපු සමපනා² කාලො මෙ නිබ්බානාභාය පුත්තිකා.

විරපප්භුති යං මග්ගං පඤ්ඤානං අජ්ජ සිජ්ඣතෙ
ආනද්දගේරිකාලොයං කිං වො අසසුති පුත්තිකා.

සවෙ මයි දයා අජ්ඣි යදි චජ්ඣි කතකුඤ්ඤානා
සබ්බමසීතිසා සබ්බා කරොථ විරියං දලහං.

ඵනං අද්දසි පබ්බජ්ජං සලලුඛො යාවිනො මයා
තසමා යථාහං නාදිසං නථා තමහුතිස්ථං.

තා ඵමහුසාසිත්වා භික්ඛුනිති පුරකබ්බා
උපෙච්චි බුඬං වද්දිත්වා ඉදං වචනමබුච්චි.

අහං සුගත වො³ මාතා තිං ච චීර පිතා මම
සබ්බමසුබ්බෙදො නාථ තයි ජාතමසි ගොතම.

සංවඬ්ඪිතොයං සුගත රුපකායො මයා තච
අනිද්දිතො ධම්මකායො⁴ මම සංවඬ්ඪිතො තයා.

මුහුත්තං තණ්හාසමනං බීරං තිං පාසිතො මයා
තයාහං සන්නමච්චනතං ධම්මබීරං ති පාසිතා.

වඩ්ඪනාරකබ්බෙණ මංගං අනණො තිං මහාමුත්තෙ
පුත්තකාමා විසො යං න⁵ ලහනති තාදිසං සුතං.

මකානාදිනරිඤ්ඤානං යා මාතා යා හවණ්ණවෙ
තිමුග්ගාහං තයා පුත්ත තාරිතා හවසාගරං.

රඤ්ඤො මාතා මහෙසීති සුලහං නාමමිඤ්ඤං
බුඩ්ධානාති යං නාමං ඵනං පරමදුලලහං.

තං ච ලඬං මහාවීර පණ්ඩිතං මමං තයා
අණුකං වා මහනතං වා තං සබ්බං පූරිතං තයා.

පරිනිබ්බාතුමිච්ඡාමි විහායෙමං කලෙඛරං
අනුජානාති මෙ විර දුක්ඛනතකර නායක.

චක්කඬ්ඛිතධර්මාකිණේණ පාදෙ කමලකොමලෙ
පසාරෙති පණ්ණාමං තෙ කරිසං පුත්ත උත්තම.

සුවණ්ණරුසිසඬ්ඛකායං සරීරං කුරු පානවං
කත්වා දෙහං සුද්දිසං තෙ සනතිං ගච්ඡාමි නායක.

1. මු. සසිනො.

2. මු. සපෙනි.

3. මු. තෙ.

4. මු. ආනද්දිතො ධම්මෙනා.

5. සි. 11. මු. යා තා.

වතනිංසලනබිඤ්ඤපෙන සුප්පහාලබ්බතං තත්තං
සඤ්ඤාසනාච බාලකතං මාතුච්ඡං දස්සයි ජිනො.

පුලලාරවිඤ්ඤාසනාසෙ තරුණාදිවසසහෙ
වක්කඛිකිතෙ පාදනලෙ තතො සා සිරසා පති.

පණමාමි නරදිව ආදිවසුලකෙතුකං
පච්ඡිමෙ මරණේ මය්හං න තං ඉක්කාමහං පුනො.

ඉත්ථියො නාම ලොකග්ග සබ්බද්දසාකරා මනා
සදි කො වත්ථි ද්දෙසො මෙ බමස්ස කරුණාකර.

ඉත්ථිකානඤ්ඤා පබ්බජ්ජං යමහං යාමි පුනපුනං
එත්ථි වෙ අත්ථි ද්දෙසො මෙ තං බමස්ස නරසත.

මයා භික්ඛුනියො වීර තවානුඤ්ඤාස සාසිතා
තත්ත වෙ අත්ථි දුන්නිතං තං බමස්ස බමාපිතා.

අකකුන්තො නාම බන්තබ්බං කිං භවෙ ගුණභූසණේ
කිමුත්තරං තෙ වක්කාමි නිබ්බානාය වජ්ජනියා.

සුදොඛ අත්තනෙ මම භික්ඛුසම්බෙස
ලොකා ඉතො නිස්සරිදුං කමන්තො
පහානකාලෙ ව්‍යසනං යතා නං
දිස්සාන නියතාතිව ච්ඤ්ඤො.

තදෙතරා භික්ඛුනියො ජිනග්ගං
තාරව ච්ඤ්ඤානා සුමෙරුං
පදකම්මං කච්ච නිපච්ච පාදෙ
සීතා මුක්තනං සමුදික්කමානා.

න නිත්තපුබ්බං තව දස්සන්තො
චික්ඛුං න යොතං තව භාසිත්තො
විත්තං මම කෙවලමෙකමෙව
පපුසා තඨමමරසෙන නිත්තිං.

නදතො පරියායං තෙ වාදිදප්පාප්භාරිනො
යෙ ථො දක්කන්ති වදනං බඤ්ඤා තෙ නරපුබ්බව.

දීඝභූලිතමනබෙ සුභෙ ආයතපණ්ණිකෙ
යෙ පාදෙ පණ්ණිසානති තෙපි බඤ්ඤා ගුණකිර.

මධුරානි පහසානි ද්දසග්ගානි භිතානි ව
යෙ තෙ වාක්කානි සුය්‍යානති තෙපි බඤ්ඤා නරුත්තම.

බඤ්ඤාහං තෙ මහාවීර මානසුප්පානප්පරා
තිණ්ණසංසාරකන්නාරා සුවාකොනා සිරිමතො.

තතො යා අනුමානෙනා හිකුක්කමි සුබ්බතා
රුහුලානඤ්ඤාදෙ ව චජ්ඣිකා ඉදමමුචි.

ආසිච්ඡාලයයමෙ රේගාවාසෙ කලෙබරෙ
නිබ්බිතා දුක්ඛසංඝාතෙ ජරමරණගොචරෙ.

නානාකම්මාදා¹ කිණ්ණ පරයනෙත නිරිතකෙ
තෙන නිබ්බාතුම්මිකම් අනුමඤ්ඤාද පුත්තකා.

නඤ්ඤා රුහුලභඤ්ඤා ව විතසොකා නිරුසවා
සිතාවලා සිති සිරි බමමනං අනුචිත්තසු.

සිරිත් සම්බන්ධං ලොලං අසාරං කදලුපමං
මායාමරිචසදිසං ඉත්තරං අනවසිතං.²

යථ නාම ජිනස්සායා මාතුමිකා බුබුසොසිකා
ගොතමි නිධනං යාති අනිච්චං සම්බසම්බන්ධං.

ආනඤ්ඤා ව තද සෙවො සොකටො ජිනවච්ඡලො
නථස්සුති කරෙතො සො කරුණං පරිදෙවති.

හා සන්තිං ගොතමි යාති නුත බුබුසොසි නිබ්බුතිං
ගමිති ණ චරෙනෙව අභිජිව නිරිකුතො.

ඵචං විලපමානං තං ආනඤ්ඤා ආග ගොතමි
සුභිසාගරගමිති බුබුසොසිනතපපර.

න සුත්තං සොචිතුං පුත්ත හාසකාලෙ උපසිතෙ
තයා³ මෙ සරණං පුත්ත නිබ්බානථමුපාගතං.

තයා නාත සමජ්ඣිකො පබ්බරුං අනුජාති නො
මා පුත්ත විමනො ගොති සඵලො තෙ පරිස්සමො.

යං න දිසං පුරුණෙති තිස්සකාචරියෙතිපි
තං පදං සුඤ්ඤාමාරිති⁴ සත්තවස්සාති වෙදිතං.

බුබුසොසිනපාලෙනො පච්ඡිමං දස්සනං තව
තථ ගමිතිමහං පුත්ත ගතො යථ න දිස්සතෙ.

කදචි බමමං දෙසෙතො නිපි ලොකග්ගනායකො
තදහං ආසිංසවමං⁵ අවොචං අනුකම්පිකා.

විරං ජිව මහාචර කපං තිස්ස මහාමුනෙ
සම්බලොකස්ස අත්ථාය භවස්ස අජරමරෙ.

තං තථා වාදිති බුබුසො මමං යො ඵතමමුචි
නගෙවං චජ්ඣිකා බුබුසො යථා වඤ්ඤා ගොතමි.

1. මු. කාලමො.

3. සි. I & II. තසො.

2. සි. I & II. අනවසිතං.

4. මු. සි. III. සුබ්බමාරිති.

5. සි. III. මු. අසිංසවාචං.

කථාං වරහි සබ්බසුද්ධා වජ්ඣබ්බා නථාගතා
කථාං අවජ්ඣා බුධා නං මෙ අකබ්බානි පුච්ඡන්තො.

ආරම්භිජයෙ පතිතතො නිච්චං දලොපරකකමෙ
සමග්ගෙ සාවකෙ. පසෙක එයා බුධානවඤ්ඤා.

තතො උපසංයං ගතවා එකිකාගං විචින්නාසිං.
සමග්ගං පරිසං නාථො රෙවෙහිති හවන්නගො.

ගඤ්ඤං පරිනිබ්බිසං මා විපතතිනමද්දං
එවාගං චන්නාසිකාන දිස්වාන ඉසිසන්නමං.

පරිනිබ්බානකාලං තං ආරොවෙසිං විනායකං
තතො සො සමනුඤ්ඤාසි කාලං ජානාති ගොතමි.

කිලෙසා කිංපිතා මග්ගං භවා සබ්බෙ සමුත්තා
නාහිව බබ්බානං ඡෙත්වා විහරමි අනාසවා.

සවාගතං වත මෙ ආසි බුධිසෙසසං සන්නිකෙ
තිස්සො විජ්ජා අනුප්පන්නා කතං බුධිසං සාසනං.

පටිසම්භිදා වතස්සො විමොක්ඛාපි ව අසීමෙ
ජලභිඤ්ඤා සච්ඡිකතා කතං බුධිසං සාසනං.

“විනං ධම්මාහිසමයෙ යෙ බාලා විමතිබ්බතා
තෙසං දිසිප්පහාණන්ථං ඉද්ධිං දස්සෙති ගොතමි.

තද නිපච්ච සම්බුධං උප්පතිත්වාන අමබරං
ඉති අනෙකා දස්සෙසි බුධානුඤ්ඤාය ගොතමි.

එකිකා බහුධා ආසි බහුධා චෙකිකා තථා
ආවිභාවං තිරෙහාවං තිරෙකුඛිං තිරෙනතං.

අසජ්ජමානා අගමා භූමිසම්පි නිමුර්ජථ
අභිජ්ජමානෙ උදකෙ අගඤ්ථි මතිසා සථා.

සකුණ්ඨිව සථාකායෙ පලලභෙකතා ගමි තද
වසං වතෙතසි කායෙන සාවබුහවතිවෙසනං.

සිනෙරුං දණ්ඩං කන්තාන ඡින්නං කන්තා මහාමතිං
සමුලං පරිවතෙතන්තා ධාරෙනති¹ වඛකමි නගෙ.

ජසසුරෙදයකාලොච ලොකඤ්ඤාකාසි බුමිකං
සුගතෙන විස ලොකං සා ජාලමාලාකුලං අකා.

මුච්චිඤ්ඤං මහාසෙලං මෙරුමඤ්ඤරදඤ්ඤරො²
සාසපාරිව සබ්බානි එකෙනාග්ගති මුසිනා.

1. සි. II හම. තතො.

2. සි. II. මු. ධාරසං.

3. සි. II & III. සමෙරුමදදදදර, මු. මෙරුමුලකදහනරො,

අභිතුලභෙගන ඡාදෙසි භාකරං සනිසාකරං
වන්දසුරිසසහසසානි ආවෙලුමිව ධාරයි.

වතුසාගරනොයානි ධාරයි එකපාණිනා
සුගතනාජලදාකාරං මහාවස්සං පවස්සථ.

වක්කවතතිං සපරිසං මාපයි සා නහත්ලෙ
ගරුලං විරදං සිහං විනදනතං ව දස්සයි.

එකිකා අභිනිමිත්වාපට්ඨෙය්‍යං භික්ඛුනීගණං
පුත අනතරධාපෙත්වා එකිකා මුනිමබ්බවි.

මාතුච්ඡා නෙ මහාවිර තව සාසනාකාරිකා
අනුපපත්තා සකං අභං පාදෙ වජ්‍යම් වක්ඛුම.

දස්සෙත්වා විවිධා ඉඨි ඔරෙතීත්වා නහත්ලා
වන්දිත්වා ලොකපඤ්ජානං එකමනතං නිසිදි සා.¹

සා විසංවස්සගතිකා ජාතියාහං මහාමුනෙ
අලමෙත්තා වතා වීර නිබ්බායිස්සාමි නායක.

තදාතිවිමහිතා සබ්බා පරිසා ව¹ කතස්සජලී
අවොවස්සෙ කථං ආසි අතුලිඨි පරනක්කමා.

පදමුනතණේ නාම ජිනො සබ්බධවෙවසු වක්ඛුමා
ඉතො සතසහසසමභි කපෙප උපපජ්ජි නායකො.

තදාහං හංසවතියං ජාතාමච්චිකුලෙ අහුං
සබ්බාපකාරසම්පනෙන ඉධෙ ජිනෙ මහධිනෙ.

කදච්චි පිතුනා සඨිං දාසිගණපුරකඛනා
මහතා පරිවාරෙන තං උපෙච්චි නර්ගහං.

වාසවං විස වස්සෙන්නං ධම්මමෙඝං පවස්සකං²
සාරදදිච්චසදිසං රංසිමාලාකුලං ජිනං.³

දිස්වා විතතං පසාදෙත්වා සුත්වා වස්ස සුභාසිතං
මාතුච්ඡා භික්ඛුනීං අග්ගෙ යපෙනතං නරනායකං.

සුත්වා දත්වා මහාදානං සත්තාහං තස්ස තාදිනො
සසම්ඝස්ස නරග්ගස්ස පච්චයානි බහුනි ව.

නිපච්ච පාදමුලමභි තං යානං අභිපත්ඨිං
තණ්ණා මහාපරිසඨිං අවොව ඉසිසත්තමො.

යා සසම්ඝං අභොජෙසි සත්තාහං ලොකනායකං
තං අහං කිත්තයිස්සාමි සුණ්ඨාථ මම භාගතො.

1. මු. සා. 2. සි. III. ඝනසාරං, මු. පවස්සකං. 3. මු. සමුජ්ජලං.

සහසග්ගො ඉහො නපෙඨ ඔකකාකකුලසමගවො
ගොනමො නාම නාමෙන සන්ධා ලොකෙ ගවිසස්සති.

තස්ස ධම්මෙසු දයාද ඔරසා ධම්මනිමිතා
ගොනමි නාම නාමෙන ගෙස්සසී සන්ධුසාවිකා.

තස්ස බුඬස්ස මානුච්ඡා ජීවිතාපාදිකා අයං
රතතඤ්ඤානඤ්ච අග්ගතතං භික්ඛුජීනං ලභිස්සති.

තං සුත්තං පමුදිතා යාවජීවං තද ජිනං
පච්චයෙති උපසිත්තා තතො කාලකතා අහං.

තාවතිංසෙසු දෙවෙසු සබ්බකාමසම්භිසු
නිබ්බතතා දසගම්බහති අඤ්ඤා අභිභවිමහං.

රුපසදෙද්ධි ගතෙති රසෙති පුසනෙති ච
ආයුනාපි ච වණ්ණෙන සුබෙන යසසාපි ච.

තථෙවාධිපතෙය්සන අධිගය්සා විරෙමහං
අගොසිං අමරිඤ්ඤා මගෙසී දධිතා තහිං.

සංසාරෙ සංසරන්තිහං කම්මවාසුසමෙරිතා
භාසිස්ස රඤ්ඤා විසයෙ අජායං දයගාමකෙ.

පඤ්චදසසත්තානුනා නිවසන්ති තහිං තද
සබ්බසං තන්ධු යො ඡෙසො තස්ස ජායා අගොසහං.

සයම්බුතො පඤ්චසතා ගාමං පිණ්ඩාය පාවිසු
තෙ දිසාන අහං තුඨා සහ ගබ්බාති ඉත්ථි.

සුත්තා ගවිත්තා සබ්බායො චතුමාසෙ උපසිග්ග
තිච්චරති දන්තාන සංසරිමහ සසාමිකා.

තතො චුත්තා සප්පතිකා තාවතිංසගතා මයං
පච්ඡමෙ ච හවෙදනි ජාතා දෙවදගෙ පුරෙ.

පිත්තා අඤ්ජනසකෙකා මෙ මාතා මම සුලකම්බො
තතො කපිලවත්ථිසමිං සුඛොදනඝරං ගතා.

සෙසා සකාසකුලෙ ජාතා සකාසානං ඝරමාගමු
අහං විසිඨා සබ්බායං ජිනස්සාපාදිකා අහුං.

මම පුතෙතාභිනිකම්මම බුඬො ආසි විනායකො
පච්ජාහං පබ්බජිත්තාන සතෙති සහ පඤ්චති.

සාක්ඛියානීති ධීරති සහ සන්තිසුඛං පුසිං
යෙ තද පුබ්බජාතිසං අමහාකං ආහු සාමිතො.

සහ පුඤ්ඤස්ස කතතාරෙ මහාසමයකාරණං¹
පුසිංසු අරහතතං තෙ සුගතෙනානුකම්පිතා.

1. මු. සුභා.

2. සි. II. මු. කාරකා.

තදෙතන භික්ෂුනියො ආරුහිංසු නගස්ලං
බගතා¹ විය භාරයො විරෙවංසු මහිභිකා.

ඉධි අනෙකා දසෙසසුං පිලුකුචිකත් යථා
කමොරෙ කතකසෙසව කමමඤ්ඤස්ස සුසික්ඛණො.

දසෙසකා පාවිහිරනි විතතානි ච බහුනි ච
තොසෙකා වාදිපවරං මුනිං සපරිසං තද.

ඔරෙහිකාන ගගනා වජ්ඣකා ඉසිසත්තමං
අනුඤ්ඤතා නරඤ්ඤන යථාදානෙ නිසිදිසුං.

අනොනුකම්පිකා අමහං සංවාසං කීර ගොහම්
වසිතා තව පුඤ්ඤභි පතතා නො ආසවකඛයං.

කිලෙසා කෞපිතා අමහං හවා සබ්බෙ සමුත්තා
නාගිව බක්ඛනං ඡෙතා විහරම අනාසවා.

සවාගතං චත් නො ආසි බුධසෙසස්ස සනතිකෙ
තිසෙසා විජ්ජා අනුප්පතතා කතං බුධස්ස සාසනං.

පටිසම්භිදා චතසෙසා විමොක්ඛාපි ච අභිමෙ
ජලභිඤ්ඤ සච්ඡිකතා කතං බුධස්ස සාසනං.

ඉභිසු ච වසි ගොම දිබ්බාය සොතධාතුයා
වෙතො පරිසඤ්ඤස්ස වසි ගොම මහාමුතො.

පුබ්බෙතිවාසං ජානාම දිබ්බවකත්ථං විසොධිතං
සබ්බාසවා පරික්ඛිණං නාච්ඡිදති පුනබ්බවො.

අජෙඨ ධම්මෙ ච නෙරුතෙත පටිභානෙ ච විජ්ජති
ඤ්ඤං අමහං මහාවීර උප්පතතං තව සනතිකෙ.

අසමාති පරිවිණේණාසි මෙතතවිතතාති නාසක
අනුජානාති සබ්බාසං නිබ්බානාය මහාමුතො.

නිබ්බාසිස්සාම ඉමෙවචං කීං වක්ඛාමි වදනාතිනං
යස්සදති ච වො කාලං මඤ්ඤථාති ජිනොමුචි.

ගොතම් ආදිකා තාසො තද භික්ෂුනියො ජිනං
වජ්ඣකා ආසනා තමහා වුදාය අගමිංසු තා.

මහතා ජනකාසෙන සහ ලොකග්ගතාසකො
අනුසංසාවසී විරෙ² මාතුච්ඡං යාවසෙසාණිකං.

තද නිපති පාදෙසු ගොතම් ලොකබක්ඛුතො
සග්ගතරුහි සබ්බාති පච්ඡමං පාදවක්ඛනං.

1. මු. භගතා, සි. II & III. අංගතා.

2. සි. I & II. ඔරෙ.

ඉදං පච්ඡිමකං මග්ගං ලොකනාඨස්ස දස්සනං
න පුනො අමතාකාරං පසයිස්සාමි මුඛං නව.

නප්පමෙ වදනං ටීර නව පාදෙ සුකොමලෙ
සමපුසිස්සාමි ලොකග්ග අජ්ඣ ගච්ඡාමි තිබ්බුතීං.

රූපෙන කීං තවානෙන දිඨ්ඨවෙමෙ යථාතථෙ
සබ්බංසංඛතමෙවෙනං අනස්සාසිකමිත්තාරං.

සා තාහි සහ ගන්තාන භික්ඛුනුපස්සයං සක්කං
අභිසප්පලඛකමාභුජ්ජ නිසිදි පරමාසනෙ.

තද උපාසිකා තත්ථ බුද්ධසාසනවච්ඡලා
තස්සා පචතතීං සුත්තාන උපෙසුං පාදවජ්ඣිකා.

කරෙහි උරසි භනන්තා¹ ඡින්නමුලා යථා ලතා
රොදනතා කරුණං රාවං සොකට්ඨා භූමිපාතිනා.

මා නො සරණෙද නාථෙ විශාස ගම් තිබ්බුතීං
නිපතීත්තාන යාවාම සබ්බාසො සිරසා මයං.

සා පඨානතමා තාසං සඨා පඤ්ඤා උපාසිකා
තස්සා සිසං පමජ්ජන්ති ඉදං වචනමබ්බුචි.

අලං පුත්තා විසාදෙන මාරපාසානුවත්තිනා
අනිච්චං සබ්බතං සබ්බං විසොගං තං වලාවලං.

තතො සා තා විස්සජ්ජිතා පඨමං ක්කිනචුත්තමං
දුරියඤ්ච තතියඤ්ච සමාපජ්ජ වතුන්තං.

ආකාසායනනඤ්චව විඤ්ඤාණායනනං තථා
ආකිඤ්චඤ්ඤං නෙවසඤ්ඤං සමාපජ්ජ යථාකකමං.

පටිලොමෙන ක්කිනානි සමාපජ්ජථ ගොතම්
යාවතා පඨමං ක්කිනං තතො යාවචතුන්තං.

තතො වුදාස නිබ්බාසි දීපවච්ච නිරුක්තා
භූමිවාලො මහා ආසි නභසා විජ්ජුකා පති.

පනාදිතා දුදුග්ගො පරිදෙවිංසු දෙවතා
පුපථවුසි ච ගගනා අභිවස්සථ මෙදිනී.

කම්පිතො මෙරුරුපාසි රභ්ගමජෙකි යථා නවො
සොකෙන වාතිදිනොච චිරවො ආසි සාගතෙ.

දෙවා නාගා සුරා බ්‍රහ්මා සංවිජ්ජංසු ච තංඛණෙ
අනිච්චා වත සබ්බාර යථාසං විලසං ගතා.

යා වෙ මං පරිවාරිංසු සන්ද්‍ර සාසනකාරිකා
තායොපි අනුපාදනා දීපවම් විය නිබ්බුතා.

හා යොගං විප්පයොගනතං හා 'නිව්වං සබ්බසම්බතං
හා ජීවිතං විනාසනතං ඉව්වාසි පරිදෙවනා.

තතො දෙවා ව බ්‍රහ්මා ව ලොකධම්මානුවත්තනං
කාලානුරූපං භූබ්බිනති උපෙනා ඉසිසත්තමං.

තද්ද ආමන්නයි සන්ධා ආනන්දං සුභිසාගරං
ගච්ඡානන්ද නිවෙදෙහි භික්ඛුනං මාතු නිබ්බුති.

තද්දනන්දො නිරුතන්දො අසසුනා පුණ්ණලොවනො
ගග්ගරෙන සරෙනාහ සමාගච්ඡනතු භික්ඛවො.

පුබ්බදක්ඛිණ්ණපච්ඡාසු උත්තරායස්ථෙ සන්තිකෙ
සුණ්ණතතු හාසිතං මය්හං භික්ඛවො සුගතොරයො.

යා වසිසි පයනෙතන සරීරං පච්ඡිමං මුනෙ
සා ගොතමි ගතා සන්තිං තාරව සුරියොදයො.

බ්‍රිමමානාති පඤ්ඤානතං ධිපසිනා ගතා තථා¹
න සන්ධි පඤ්ඤානෙතොපි ගතිං දක්ඛති නායකො.

සසසන්ධි සුගතො සධා යො වා සිසෙය්‍යා² මහාමුනෙ
බ්‍රිමමානති සක්කාරං කරොතු සුගතොරයො.

සුදුරථාපි නං සුන්ධා සිසමාගස්සු භික්ඛවො
කෙවි බ්‍රිමානුභාවෙන කෙවි ඉඬිසු කොවිද.

භූවාගාරවරෙ රමෙම සබ්බසොණ්ණමයෙ සුගත
මස්ථෙකං සමරෙපෙසුං යන්ධි සුභතාසි³ ගොතමි.

වත්තාරෙ ලොකපාලා නෙ අංසෙහි සමධාරස්සං
සෙය්‍යා සක්කාදිකා දෙවා භූවාගාරෙ සමග්ගහු.

භූවාගාරනි සබ්බානි ආසුං පඤ්ඤාසතානි හි
සරද්දිව්වචණ්ණානි විසුං තමමකතානි හි.

සබ්බා තභිං⁴ භික්ඛුනියො ආසුං මස්ථෙසු යාසිකා
දෙවානං බ්‍රිමමාරුලහා නිය්‍යන්ති අනුපුබ්බසො.

සබ්බසො ඡාදිතං ආසි විතානෙන නහන්ධං
සතාරා වන්දසුරියා ව ලක්ඛිතා කතකාමයා.

පතාකා උසසිතා නෙකා චිත්තකා පුප්ථකස්සව්‍යකා
මග්ගකාසම්මා ව⁵ මහියා පුප්ථමුග්ගහං.

1. සි. III. මු. ගතාගමං.

2. මු. පියො.

3. මු. වුභාසි.

4. මු. තාපි.

5. මු. පඨා ව.

දිසානති වදාසුරියා පුරුලනති ටි තාරකා
මජ්ඣං ගතොපි චාදිතො න තාමෙසි සපි යථ.

මදවා දීමකින් ගමකින් මාලෙහි සුරහිනි ව
වාදිනෙහි ව නමවෙහි සිද්ධිනීති ව පුරුෂ.

නාගා¹ පුරා එ බ්‍රහ්මාණ්ඩය යථාසත්‍යය යථාබලං
පුළුස්සා එ නිශ්ශ්‍රැතිය නිබ්බානං බ්‍රහ්මාණ්ඩය.

සබ්බායො පුරතො තිතා නිබ්බුතා සුගතොරසා
ගොතම් නිශ්ශතො පච්ඡා සක්කතා බ්බපොසිකා.

පුරාණා දෙවමටුපුරා සහායාපුරාබ්‍රහ්මයා
පවුරා සහායාපුරා බ්‍රහ්මයා පුරාණා සහායා

බුද්ධිසහ පරිනිබ්බානං නොදියං ආසි යාදියං
ගොතමිපරිනිබ්බානං අත්ථව්වජ්ජයං අහු.

බුද්ධෝ බුද්ධස්ස නිබ්බානෙ නොපට්ඨාදි භික්ඛවො
බුද්ධෝ ගොතමිනිබ්බානෙ සාරිපුඤ්ඤාදිකා තථා.

විනයානී කර්මාන සබ්බග්ගධර්මයානී හෙ
ගඤ්චුණණානී කිණණානී ක්කාපසිංසු ච තා තඨිං.

සසභාගානි ඩයනිසු අභියෝගානි සබ්බසො
ආනන්දො ච තද්ධොච සංවේගජානං වළො.

ගොනම් නිධනං යානා දුලහං වසා සරිතං
සමඤ්ඤනං² බුධනිබ්බානං න චරෙන භවිස්සති.

තනො ගොතමිධාතුනි තස්සා පනතගතානි සො
උපනාමෙසි නාර්ථස්ස ආනන්දො ඛුච්චොදිතො.

පාණිනා තානි පග්ගයා අවොවි ඉසිසානවො
මහතො සාරවනාසා යථා රුකිසා නිසිතො.

යො යො මහත්තරො බිනො පඳුරේයක අතිවෙන
තථා භික්ඛනිසම්ඝසො ගොතමි පරිනිබ්බතා.

අහෝ අවිච්ඡිද්ධං මයාං¹ නිබ්බුතායපි මානුසා
සාරිරමහන² සෙසාය නත්ති සොඤ්ඤපරිදදවෝ.

නි ඩොවිසා පරෙසං සා නිණ්ණිකංසාරසාගරා
පරිච්ජේතසනතාසා සිතිහුතා සුනිබ්බතා.

පණිතාසි මහාපඤ්ඤ පුට්ඨපඤ්ඤ තරෙව් ව
රහතඤ්ඤ භික්ඛුනීනං සා එවං ඛාරෙථ භික්ඛවො.

1. සි. II, නානා.

2. සි. I & III. සහිත.

3. **සි. I, II, III & IV.** අනන්ත පහත බ්ලොක්.

4. @. 5. ස්වරූපය.

ඉඬියා ව වසී ආසි දිබ්බාය යොහාධාතුයා
වෙතොපරියඤ්ඤායා වසී ආසි ව ගොතමි.

පුබ්බෙනිවායං අඤ්ඤාසි දිබ්බවකුචුං ව සොධිතං
බබ්බාසවා පරිකඛිණා නඤ්චි තස්සා පුනබ්බවො.

අත්ඛමමනිරුහනීසු පටිභානෙ තථෙව ව
පරිසුඛං අහු ඤ්ඤාං තසමා යොවනියා න යා.

අයොඝනගතස්සෙව ජලතො ජාතවෙදයො
අනුපුබ්බුපසන්නාස්ස යථා න ඤ්ඤානෙ ගති.

එවං සමමාපිමුහතානාං කාමබ්බෙකාසනාරිනාං
පඤ්ඤාපෙතුං ගති නඤ්චි පහතානං අවලං සුඛං.

අත්තදීපා තතො ගොථි සතිපට්ඨානගොචරා
භාවෙතො යහගබොජකිසේය දුක්ඛස්ස නානං කරස්සාථා”ති.

ඉදං සුදං මහාපජාපනීගොතමි ව ඉමා ගාථායො අභාසිජාති.

මහාපජාපනීගොතමිසා ගාථාවණ්ණනා

ය ම නතා

6. 1. 7.

“ගුණෙන සද්දස්සං පබ්බජ්ජා”ති ආදිකා ගුණනාය ථේරියා ගාථා.
අයමපි පුරිමබ්බුදෙසු කතාසිකාරා තස්ස තස්ස භවෙ විචට්ඨපනිස්සයං කුසලං
උපවිනනති අනුකකමෙන සමහතවිමොක්ඛසමානා හුත්වා පරිපක්කකුසල
මුලා සුගතිසු යෙව සංසරනති ඉමස්මිං බුබුද්ධාදෙ ඝාචජ්ඣියං බ්‍රාහ්මණ
කුලෙ නිබ්බන්තා, ගුණනාහිස්සා නාමං අභොසි. සා විඤ්ඤානං පහතා
උපනිස්සයසමපත්තියා වොදිසමානා සරාවායං ජගුච්ඡනති මාතාපිතරො
අනුජානාපෙත්වා මහාපජාපනීගොතමියා සන්නිකො පබ්බජ්, පබ්බජ්ඣා ව
විපස්සනං පඨපෙත්වා භාවනං අනුසුඤ්ඤානායා තස්සා විහතං විරකාලපරිච
යෙන බහිධාරමග්ගෙ විධාවති එකග්ගං නගොති. සජ්ඣා දිස්වා තං අනු
ගණ්හනො ගතිකුප්පයං යථා නිසිනොති මහාසං ඵරිත්වා¹ තස්සා
ආසන්නො ආකාමො නිසිනොං විස අත්තානං දස්සෙත්වා ඔවදනොනා:-

“ගුණෙන සද්දස්සං පබ්බජ්ජා හිත්වා පුත්තං වස්සං”පියං
තමෙව අනුමුගෙති මා විහායස්ස වයං ගමි.

විහෙතන වඤ්චිතා සත්තා මාරස්ස විසයෙ රහා
අනෙකජාහිසංසාරං සකිංවනති අවිදදසු.

කාමච්ඡඤ්ඤාච ව්‍යාපාදං සක්කායදිසීමෙව ව
සීලබ්බතපරාමායං විවිධිච්ඡඤ්ඤාච පඤ්ඤාමං.

සඤ්ඤාපනානි එතානි පජ්ඣිත්තානි හික්ඛුති
ඔරං භාගමනීයානි නයිදං පුනරෙහිසි.

රාගං මානං අවිජ්ජාදි උඛ්ඛං ව විවජ්ජය
සඤ්ඤාපනානි ඡේත්තානි දුක්ඛස්සන්තං කරස්සයි.

බ්‍රෙපෙත්වා ජාතියංසාරං පරිඤ්ඤාය පුනර්භවං
දිස්සෙව ධම්මෙ නිව්ජානා උපසන්නා වරිස්සයි”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තස්ස නම්මෙ අනුබුද්ධෙහිති: සද්ධං යස්ස නිලෙසපරිනිබ්බානස්ස
බ්බිසරිනිබ්බානස්ස ව අත්ථාය. හික්ඛා පුනතං වස්සං පිසන්ති: පියාසි
තබ්බං ඤාතිපරිවට්ටං භොගකබ්බාදි හික්ඛා මම සාසනෙ පබ්බජ්ජා ඉහම
වරියවාසො ඉවජ්ජො තමෙව වඩෙස්සාසි සමපාදෙස්සාසි. මා විතතස්ස
වස්සං ගමිති. දීඝරස්සරුපාදිභාරමණ්ඩයෙන¹ වඩිතිතස්ස කුට්ඨිතතස්ස වසං
මාගච්ඡි, යස්මා විතතං නාමෙතං මාසුපමං යෙන වස්සිතා අකුපුජ්ජනා
මාරවසානුගා සංසාරං නාතිවිතතනානි තෙන වුත්තං “විතෙනන වස්සි
තා”ති ආදි. සඤ්ඤාපනානි එතානිති. එතානි “කාමච්ඡද්දාදි
ව්‍යාපාද”නති ආදිනා යථා වුත්තානි පඤ්ච බ්බිසරිතයෙන සංයොජනානි.
පජ්ඣිත්තානානි: අනාගාමිමග්ගෙන සමුච්ඡිද්ධිතා. හික්ඛුතිති: තස්සා ආල
පනං. ඔරං භාගමනීයානිති: රුපාරුපධාතුතො හෙට්ඨා භාගෙ කාම
ධාතුයං මනුස්සජිවස්ස හිතානි උපකාරානි. තස්ස පටිසංඝිතං පට්ටසභාව
තො. මකාරො පදසංඝිකාරො. “ඔරමාගමනීයානි”ති පාළි. යො එවජේතා.
නයිදං පුනරෙහිසිති: ඔරමභාගියානං සඤ්ඤාපනානං පභාණෙන ඉදං
කාමධානං කාමභාවං පටිසංඝිවයෙන පුන නාගමිස්සයි. රකාරො පදසංඝි
කරෙ “ඉත්ථ”නති වා පාළි. ඉත්ථතං කාමභවමිදෙව අත්ථො. ග්ගන්ති:
රුපරාගං අරුපරාගඤ්ච. මානනති: අග්ගමග්ගවජ්ඣං මානං. අවිජ්ජං
උදාමච්චඤ්චානි: එත්ථාපි එයෙවනායො. විවජ්ජානි: විපස්සනාය
විකම්මෙත්තා. සඤ්ඤාපනානි ඡේත්තානානි: එතානි රුපරාගාදීනි
පඤ්චදධමභාගියානි සංයොජනානි අරහත්තමග්ගෙන සමුච්ඡිද්ධිතා.
දුක්ඛස්සන්තං කපිස්සයිති: සබ්බස්සාපි වට්ටදුක්ඛස්ස පරියන්තං පරියො
සානං පාපුණිස්සයි. බ්‍රෙපෙත්වා ජාතියංසාරනති: ජාතියා මුලිකසංසාර
පප්පවනානි පරියොසාපෙත්වා. නිව්ජානානි: ශික්ෂානානි: ² උපසන්නානි:
සබ්බසො නිලෙසානං වුපසමෙන උපසන්නා. යෙසං වුත්තනස්මෙව.

එවං සත්ථාරා ඉමාසු ගාථාසු භාසිතාසු ගාථාපරියොසානෙ ථේරී සහ
පටිසම්භද්ධි අරහත්තං පත්වා උද්භවයෙන හගවත්ථා භාසිතනියාමෙනෙව
ඉමා ගාථා අභාසි. තෙනෙතා ථේරියා ගාථා නාම ජාතා.

ගුණනාස ථේරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම න්නා.

6. 1. 8.

“වතුකකතතු” නම් ආදිකා විජයාය ථේරියා ගාථා. අයමි පුරිම බුද්ධසු කතාසිකාරා භාණ්ඩ තණ්හ ගවෙ විවට්ඨපනියසංයං භුසලං උපවිනනතී අනුකතමෙන පරිබුඤ්ඤාසුභලමුලා දෙවමනුසොසු සංසරනතී ඉමසමි. බුබුරාදෙ ගජගහෙ අඤ්ඤතරසමි. භුලගෙහෙ නිබ්බතනිනා විඤ්ඤානං පත්තා බෙමාය ථේරියා ගිහිකාලෙ සභායිකා අහොසි. සා තසං පබ්බ ජිතභාවං සුචා. “සාපි නාම රාජමහෙසී පබ්බජ්ජසනී ඩිමඛන පනාහ” නති පබ්බජ්ජකාමායෙව හුචා බෙමාය ථේරියා සනතිකං උපසඤ්ඤාමි. ථේරී තසං අජ්ඣායසං ඤානා තථා ධම්මං දෙසෙසි යථා සංසාරෙ සංවිග්ගමානසා සාසනෙ සා අභිප්පසනා ගවිසෙති. සා තං ධම්මං සුචා සංවෙගජානා පටිලඛසධා ච හුචා පබ්බජ්ජං යාමි. ථේරී තං පබ්බාජෙසි. සා පබ්බ ජිනා කතපුබ්බනිවචා විපසානං පට්ඨපෙචා ගොභුසමපනනාය න විරසෙව සහ පටිසම්භිද්ධි අරහත්තං පචා අත්තනො පටිපත්තිං පච්ච චෙකිනි උදනවසෙන:-

“වතුකකතතුං පඤ්චකකතතුං විහාරි උපනිකමිං
අලඳා වෙනසො සනතිං විනො අවසවනති.

හිකමුනිං උපසඤ්ඤාම සකකච්චං පරිපුච්ඡතං
සා මෙ ධම්මමදෙසෙසි ධාතුආයතනානි ව.

වතනාරි අරියස්ථව්‍යානි ඉන්ද්‍රියානි බලානි ච
බොජ්ඣංගධර්මානි මග්ගං උපනමන්තං පනතිසා.

තසාහං වචනං සුචා කතෙතති අනුසාසනිං
රතතිසා පුරිමෙ යාමෙ පුබ්බජානිමනුසාරිං.

රතතිසා ම.ජ්ඣමෙ යාමෙ දිබ්බචකත්‍රිං විසොධයිං
රතතිසා පච්ඡමෙ යාමෙ තමොකකිං පද්දලයිං.

පිඨිසුබ්බනා ච කායං ථේරියා විහරිං තද
සත්තමියා පාදෙ පසාරෙසිං තමොකකිං පද්දලයිං” ති

ඉමා ගාථා අගාසි.

තණ්හ හිකමුනිනති: බෙමාථේරිං සකාය වදති. බොජ්ඣංගධර්මානි මග්ගනති: සත්තබොජ්ඣංගඤ්ච අරියධර්මානි අරියමග්ගං; උපන මධ්‍යංග පනතිසානි: අරහත්තසං නිබ්බානසොච වා පනතිසා අධිගමාය. පිඨිසුබ්බනානි: ඵලසමාපත්තිපරියාපනනාය පිඨිසා සුබ්බන ව. කායනති: තං සමපසුත්තනාමකායං තදනුසාරෙච රූපකායඤ්ච. ඵලිකානි: පුසසිකා; වසාපෙනා වා, සත්තමියා පාදෙ පසාරෙසිනති: විපසානාය ආරද්ධිදිව සතො සත්තමියං පලඤ්ඤාමි. හින්ද්‍රිකා පාදෙ පසාරෙසිං. කථං?

නමොකකිං පදලිස අප්පදලිතපුබ්බං මොග්ගකකිං අග්ගමග්ගඤ්ඤා
සිනා පදලෙතියා. සෙසං හෙට්ඨා වුත්තනයථෙව.

විජයාස පඨවියා ගාථාවණණනා

ස ම තතා.

ඵකකනිපාතවණණනා නිට්ඨිතා.

(පේ-8. ගා. 48.)

7. 1.

සත්තනිපාතෙ “මුසලානි ගහෙතියානා”නි උත්තරය පේරියා ගාථා.
අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාසිකාර තථ තථ හවෙ විවට්ඨපතිස්සයං
කුසලං උපවිනන්ති අනුකකමෙන සමහාවිතා කුසලමුලා සමුපවිතවිමොකකි
සමහාර පරිපකකවිමුත්තිපරිපාවතීයධම්මා හුත්වා ඉමස්මි බුද්ධුපාදෙ
සාවජ්ඣං අඤ්ඤානරස්මි කුලගෙහෙ නිබ්බන්තිත්වා උත්තරිති උච්ඡන්තා
අනුකකමෙන විඤ්ඤානං පහතා පටාචාරාය පේරියා සන්තිකා උපසඤ්ඤාමි.
පේරි තස්සා ධම්මං නපේසි. සා ධම්මං සුත්වා සංසාරෙ ජාතසංවේශා
යාසනෙ අභිප්පාසනානා හුත්වා පබ්බජි. පබ්බජිත්වා ච කතපුබ්බකිව්වා පටා
චාරාය පේරියා සන්තිකෙ විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා භාවනං අනුසුඤ්ඤානි
උපතිස්සයසමපන්නතාය ඉඤ්ඤානං පරිපාකං ගතත්තා ච න චිරස්සෙව
විපස්සනං උසුසුකකාපෙත්වා සහ පටිසම්භිද්ධි අරහත්තං පාපුණි. අර
හත්තං පන පත්වා අත්තනො පටිපත්තිං පච්චවේකකිත්වා උද්දනවසෙන:-

“මුසලානි ගහෙතියාන ධඤ්ඤං කොට්ටන්ති මානවා
පුත්තදුරානි පොසෙන්නා ධනං විඤ්ඤානි මානවා.

ඝට්ඨං බුද්ධියාසනෙ යං කත්වා නානුතප්පති
බිප්පං පාදනි ධොවිත්වා එකමනෙත නිසිද්ඨ.

විත්තං උපට්ඨපෙත්වාන එකග්ගං සුසමාසිතං
පච්චවේකකිඨ සංඛාරෙ පරතො නො ච අත්තතො.

තස්සාගං වචනං සුත්වා පටාචාරානුසාසනිං
පාදෙ පකබ්බලාභිත්වාන එකමනෙත උපාපිසිං.

රත්තියා පුරිමෙ යාමෙ පුබ්බජානිමනුස්සරිං
රත්තියා මජ්ඣිමෙ යාමෙ දිබ්බචකත්වා විසොධයිං.

රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තමොකකිං පදලයිං
නෙවිජ්ජා අථ වුට්ඨාසිං කතා නෙ අනුසාසනි.

සකකං ට දෙවා තිදසා සඛගාමෙ අපරාජිතං
පුරකකිත්තා විහරම්¹ තෙවිජ්ජමති අනාසවා”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තත්ථ විතතං උපධ්මපෙක්ඛානාති: භාවනාවිතතං කමමධ්මානෙ
උපධ්මපෙක්ඛා. කථං? එකඟ්භං සුසමාහිතං. පමමවෙකකථාති: පටිපාටියා²
අවෙකච්ච, සංඛාරෙ අනිව්වානිපි දුක්ඛාතිපි අනත්තාතිපි උක්ඛණ්ත්තභං
විපස්සරාති අනේවා ඉදඤ්ච ඔවාදකාලෙ අත්තනො අඤ්ඤාසඤ්ච භික්ඛු
නිතං ථේරියාදිතං ඔවාදස්ස අනුවාදවසෙන වුත්තං. පවාමාරග්භං
සාසනිකති: පවාමාරග්භං ථේරියා අනුසිසිං. “පවාමාරග්භං සාසන”තතිපි වා
පාමො. අථ වුධ්මාසිනාති: තෙවිජ්ජභාවස්සතිතො පච්ඡා ආසනතො
වුධ්මාසිං.

අයමපි ථේරි එකදිවසං පවාමාරග්භං ථේරියා සනතිකෙ කමමධ්මානං
සොධෙක්ඛා අත්තනො ධ්වනවධ්මානං පටිසිත්තා පලලඛකං ආභුජිත්වා නිසිදි.
න කාවිමං පලලඛකං භිජ්ජස්සාමි යාව මෙ න අනුපාදය ආසවෙති චිත්තං
විමුච්චතිති නිවර්තං කත්වා සමමසනං ආරභිත්වා අනුක්කමෙන විපස්සනං
උස්සක්කාපෙක්ඛා මග්ගපටිපාටියා අභිඤ්ඤාපටිසම්මද්ධපරිවාරං අරහත්තං
පත්වා එකුත්ථිසත්තං පමමවෙකකණ්ඨං පමත්තං ඉද්ධති කතකිව්වාති
සොමනස්සජාතා ඉමා ගාථා උදනෙක්ඛා පාදෙ පසාරෙසි අරුණ්ණගමන
වෙලායං. තනො ඤමදෙව විභාතාය රත්තියා ථේරියා සනතිකං උපගන්ත්වා
ඉමා ගාථා පලවුද්ධාසි. තෙන වුත්තං “කතා තෙ අනුසාසනී”ති ආදි.
සෙසං සබ්බං භෙධං වුත්තනායමෙව.

උත්තරග්ග ථේරියා ගාථාවණ්ණගා

ස ම තතා.

7. 2.

“සති. උපධ්මපෙක්ඛානා”ති ආදිකා මාලාය³ ථේරියා ගාථා.
අයමපි පුරිමවුචෙසු කතාසිකාර තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ඨපනිස්සං ඩුසලං
උපවිතිත්වා ඉමසම්. බුද්ධිපාදෙ මග්ගෙසු නාලකගාමෙ රුපසාරී
මුග්ගණියා ඩුට්ඨමති නිබ්බන්ති. තස්සා නාමගණ්ඨදිවසෙ මාලාති
නාමං අකංසු. තස්සා කතිධ්මාය උපමාලාති⁴ අථස්සා කතිධ්මාය සිසුප
මාලාති. ඉමා නිස්සොපි ධම්මසෙනාපතිස්ස කතිධ්මභගිනියො. ඉමාසං පුත්තා
තමපි තිණ්ණං ඉදමෙව නාමං සෙ සන්ධිය ථේරගාථාය මාලො උපමාලො
සිසුපමාලො”ති ආගතා. ඉමා පන නිස්සොපි භගිනියො ධම්මසෙනාපති
පබ්බජිති සුත්වා “නත්තන සො ඔරකො ධම්මවිනයො න සා ඔරිකා
පබ්බජ්ජා යත්ථ අමනාකං අසොතා පබ්බජිතො”ති උස්සාගජානා තිබ්බච්ජ්ජ

1. මු. මහරිසාමි. 2. සි. III & IV මු. පටිපත්ති. 3. සි. I & II. පාලා.

4. සි. I & II. උපපාලා.

5. සි. I & II. සිසුපපාලා.

අයුෂ්මිඛං රුදමානං ඤාතිපරිජනං පහාය පබ්බජංසු. පබ්බජන්තී, ච සංගොතනියො මායමන්තියො න චිරසෙසව අරහත්තං පාපුණිංසු. අරහත්තං පන පඤ්ඤා නිබ්බානසුඛෙන ඵලසුඛෙන විහරන්තිසු. මාලාභික්ඛුනී ඵකදිවසං පවජාගහන්තං පිණ්ඩපාතපටික්කාන්තා අනුවනං පටිසිත්වා දිවා විහාරං නිසීදි. අථ නං මාරො උපසංකම්මතා කාමෙති උපවජ්ඤෙයි. යං සක්කාය සුභෙත චුත්තාං: “අථ ඛො මාලා භික්ඛුනී පුබ්බණ්ණසමයං නිවා සෙත්වා පහ්නාවිරමාදාය සාවචරීං පිණ්ඩාය පාපිසි. සාවචරීයං පිණ්ඩාය චරිත්වා පවජාගහන්තං පිණ්ඩපාතපටික්කාන්තා සෙත අනුවනං තෙත්තපසංකම් දිවා විහාරං නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා සෙත මාලා භික්ඛුනී තෙත්තපසංකම්. උපසංකම්මතා මාලා භික්ඛුනී ඵතදවොමා”ති. අනුරන්තරි දිවා විහාරං විජිත්තා මාරො උපසංකම්මතා බ්‍රහ්මචරියවාසයො විවෙචෙතුකාමො “කං හු උද්දිස්ස මුණ්ඩාසී”ති ආදි ප්‍රච්ඡි. අථස්ස සත්ථු ගුණෙ ධම්මස්ස ච නිසංසංකිකභාවං පට්ඨාසෙත්වා අත්තනො කතාකිම්බභාව විභාවතෙන නස්ස විසංසාදිකකාමං පථවෙයි. තං සුත්වා මාරො දුෂ්ඨි දුමමනො තත්ථෙවන්තරධායි. අථ යං අත්තනා මාරෙන ච භාසිතා ගාථ උද්ගතවසෙන කථෙන්නී:—

“සභිං උපට්ඨපෙත්වාන භික්ඛුනී භාවිතීන්ද්‍රියා
පටිච්ඡන්ති පදං සත්තං සම්බරුපසමං සුඛං.

කනාහු උද්දිස්ස මුණ්ඩාසී සමණී මය දිස්සාසී
න ච රොවෙසී පාසණෙකි කිම්දං චරසී මොමුත්තා

ඉත්තා බහිධා පාසණධා දිට්ඨියො උපනිස්සිත්තා
න තෙ ධම්මං විජානන්ති න තෙ ධම්මස්ස කොචිද්.

අභි සකාසංගලෙ ජාතො බ්‍රහ්මා අප්පටිපුග්ගලො
යො මෙ ධම්මමදෙසෙසී දිට්ඨිනං සමතික්කමං.

දුක්ඛං දුක්ඛසමුප්පාදං දුක්ඛස්ස ච අතික්කමං
අරියං චට්ඨභිතිතං මග්ගං දුක්ඛුපසමගාමිනං.

තස්සාභං වචනං සුත්වා විහාරි සාසනෙ රතා
තිස්සො විජ්ජා අනුප්පත්තා කතා බ්‍රහ්මස්ස සාසනං.

සබ්බස්ස විහාරා නන්දී තමොක්කිකො, පදුලිතො
ඵමං ජානාති පාපිම නිගහො තිමසී අත්තකා”ති.

ඉමා ගාථා අභාසී.

තත්ථ සභිං උපට්ඨපෙත්වානාහි: සභිපට්ඨාන භාවනාවසෙන කායා දිසු අසුභද්‍රකතිනිව්වානත්තවසෙන සභිං සුචක්ඛු උපට්ඨිතං කත්ථ. ගිහික්ඛුනීහි: අත්තනානං සක්කාය වදති. භාවිතීන්ද්‍රියාහි: අරියමග්ගභාවනාය ද්ධාදිපඤ්චින්ද්‍රියා. පටිච්ඡන්ති පදං සත්තනාහි: සත්තං පදං

නිබ්බානං සච්ඡිකිරියා පටිවේධෙන පටිච්ඡේදිකා සච්ඡායාසි. සඛ්ඛාරාද සමන්ති: සඛ්ඛසඛ්ඛාරානං උපසමනොභුගුණං. සුඛානති: අවචනනසුඛං. “කනතු උද්දියා”හි ගාථා මාරෙන වුත්තා. තත්තායං සඛ්ඛෙපථො:- ඉමසිං ලොකෙ ඛත්ත සමයා තෙසස්සෙ දෙසෙතාරො ඛත්ත ඵව නිච්ඡකරා. තෙසු කනත්තො භිං උද්දියා මුණ්ඩාසි මුණ්ඩිතකෙසා අසි. න කෙවලං මුණ්ඩාච අථ ඛො කායාචධාරණො න ච සමණී විය දියසසි. න ච ගේවෙසි පාසණ්ඩාහි: තාපසපරිබ්බාජකාදීනමාදසභුතො. පාසණ්ඩො තො තො සමයනතරෙ තොව රොවෙසි. කිමදං චරසි මොමුහාති: කිං නාම ඉදං යං පාසණ්ඩවිහිතං උජුං නිබ්බානමය්හං පහාය අජ්ජ කාලිකං කුමමය්හං පටිපජ්ජන්ති අතිවිය මුලිහා චරසි පරිබ්බමසීති.

තං සුච්ඡා ථේරී පටිච්චනාදනමුඛෙන තං තජ්ජන්ති “ඉතො ඛණ්ඩා”හි ආදිමාග. නථ ඉතො ඛණ්ඩා පාසණ්ඩා නාම ඉතො සමා සමුද්ධියා සාසනතො ඛණ්ඩා කුටියක ඛත්තකාරදිකා, තෙ හි සත්තානං තණ්හාපාසං දිට්ඨිපාසස්සෙ ඛෙන්නි ඔබ්බෙනති පාසණ්ඩාති වුවෙති. තෙ නාග-“දිට්ඨිසො උපනිසසිතා”හි. සසසනදිට්ඨිගතාති උපෙච්ච නිසසිතා; දිසිගතාති ආදිසිසුති අපො. සදග්ගෙන ච දිට්ඨිසංනිසසිතා තදග්ගෙන පාසණ්ඩාසනතිසසිතා, න ගෙ ඛමමං විජානනති: සෙ පාසණ්ඩො සසසනදිට්ඨිගතසනතිසසිතා අයං පටිත්ති ඵලං පටිත්තිති පටිත්තිධමමපි යථාභුතං න විජානනති, න ගෙ ඛමමය්හ කොට්ඨති: අයං නිවත්ති ඵලං නිවත්තිති නිවුත්තිධමමය්හාපි අකුසලා. පටිත්තිධමමග්ගෙපි හි තෙ සමුලුලා,කිමංග පන නිවුත්තිධමමෙති.ඵලං පාසණ්ඩාදනං අනියාණිකතං දසෙසනා ඉදති‘කං හු උද්දියා මුණ්ඩාසී’හි පසුගං විසාජෙත්තුං අජ්ජ සනා කුලෙ ජාගොති ආදි වුත්තං. තථ දිට්ඨිතං සමතික්කමන්ති: සඛ්ඛායං දිට්ඨිතං සමතික්කමනුපායං දිට්ඨිජාලවිනිවෙදනං. සෙසං වුත්තනාසමෙච.

මාලාස ථේරිසා ගාථාවණ්ණනා
ස ම න්නා.

7. 3.

“සනිමති”හි ආදිකා උපමාලාය ථේරියා ගාථා. නසසා චජ්ජං මාලාය ථේරියා චජ්ජමි වුත්තමෙච. අයමපි හි මාලා විය පබ්බජිතා විපසසනං පට්ඨිපෙත්වා අරහත්තං පත්වා උද්ගෙනන්ති:-

“සනිමති චක්කමති හික්කුති භාවිති ජ්ඣයා
පටිච්ඡේදි පදං සන්නං අකාපුරිසසෙවින”න්ති

ඉමං ගාථං අහාසි.

තථ සනිමති:සති සමප න්නා;පුබ්බහාගෙ පරමෙන සතිනෙපකෙකන සමනනාගතා හුත්වා පච්ඡා අරියමග්ගසස ගාචිතත්තා සතිවෙපුලලපපත්තියා උත්තමාය සතියා සමනනාගතාති අපො. චක්කමති: පසුඤ්චක්කුනා සමනනාගතා. ආදිතො උදයත්තාමිතියා පසුඤ්ඤාය අරියාය නිබ්බෙධිකාය

සමනතාගතා වූවා; පඤ්ඤවෙපුලලපාත්තියා පරමෙන පඤ්ඤවකබ්බනා, සමනතාගතාහි වුත්තං භොති. අනාසුරිසසෙවින නති: අලං පුරිසෙහි උත්තමපුරිසෙහි අරිසෙහි බුඩ්ධිති සෙවිතං. “කිනත්තු ජාතී න රොවෙ සි”ති ගාථා ථෙරිං කාමෙසු උපහාරෙතුකාමෙන මාරෙන වුත්තං. “කිනත්තු නිං භික්ඛුනී න රොවෙසි”ති හි මාරෙන පුට්ඨා ථෙරි ආහ ජාතිමහං ආවුසො ඤා රොවෙමිති. අථ නං මාරෙ ජාතස්ස කාමා පරිභොගා තස්මා ජාතිපි ඉවර්තබ්බා කාමාපි පරිභුඤ්ජිතබ්බාහි දසෙන්නො:-

“කිනත්තු ජාතී න රොවෙසි ජාතො කාමාති භුඤ්ජති
භුඤ්ජාති කාමරතියො මාත්‍ර පටිජාත්‍රතාපිති”ති

ගාථමාහ.

තස්සථො:-කිනත්තු භං කාරණං? යෙන නිං උපමාලෙ ජාතී න රොවෙසි න රොවෙසාං. සි. න නං කාරණං අපි. යත්තා ජනො කාමාති භුඤ්ජති ඉති ජාතො කාමගුණසංහිතානි රූපාදීනි පරිසෙවනො කාම පුබං පරිභුඤ්ජති, න හි අජාතස්ස නමපි, තස්මා භුඤ්ජාති කාමරතියො කාමබ්බිධාරතියො අනුභව. මාත්‍ර පටිජාත්‍රතාපිති යොබ්බඤ්ඤ සති විජ්ජමානෙසු භොගෙසු න මයා කාමසුබමනුභූතනති පටිජාත්‍රතාපිති මා අහොසි. ඉමසමිං ලොකෙ ධම්මා නාම යාවදෙව අත්ථාගමත්ථා¹ අත්ථා ටි කාමසුබථොති පාකටොයමත්ථොති අධිපපායො.

තං සුත්වා ථෙරී ජාතියා දුක්ඛනිමිත්තතං අත්තනො ව තස්ස විසයා තික්කමං විහාවෙත්වා තරෙන්නති.-

“ජාතස්ස මරණං භොති හත්ථපාදනඤ්ඤනං
වධබ්බපරිභෙලසං ජාතො දුක්ඛං නිගමජ්ජති.

අපි සක්කාකුලෙ ජාතො සඤ්චුඩො අපරජිතො
සො මෙ ධම්මමදෙසෙසි ජාතියා සමතික්කමං.

දුක්ඛං දුක්ඛසමුප්පාදං දුක්ඛස්ස ව අතික්කමං
අරියඤ්චට්ඨබ්බිතං මග්ගං දුක්ඛපටමගාමිතං.

තස්සාහං වචනං සුත්වා විහරිං යායනෙ රත්තං
තිස්සො විජ්ජා අනුපපත්තො කතං බුධස්ස සාසනං.

සබ්බත්ථ විහතා නාජී තමොක්කකො පදුලිතො
උං ජානාති පාපිම නිගතො තිමසි අත්තකා”ති

ඉමා ගාථා අහාසි.

තත්ථ ජාතස්ස මරණං භොතිති: යස්මා ජාතස්ස සත්තස්ස මරණං භොති න අජාතස්ස. න කෙවලං මරණමෙව අථ බො ජරාරොගාදයො යත්තකා² ‘නත්ථා සබ්බෙ පි තෙ ජාතස්ස භොතති, ජාතිගෙතුකා. තෙනාහ ගතවා:-

1. ම අත්ථාගමමත්ථො.

2. ටි IT & III. යෙනා කාරණෙනා.

“ජාතිපච්චයා ජරාමරණං යොගපරිදෙවදුකඛ්ඳෙමනස්සපායායාපි සමභවන්ති”හි. නොනොවාහ-“**භස්මපාදනජෙදන**”නහි. භස්මපාදනං ජෙදනං ජාතසංස්ථානං හොති න අජාතසංස්ථානං. භස්මපාදනෙදනාපදෙසෙන වෙස්ම ඛනතිංසකමමකාරණාපි දස්සිතා එවාහි දට්ඨබ්බං. නොනොවාහ: “**චංච ඛණ්ඩපරිකෙලසං ජාතො දුක්ඛං නිගමන්ති**”හි. ජීවිතවිශෝජන මුට්ඨිපපහාරාදිසංඛාරානං චංචපරිකෙලයං වෙච අනුබ්බන්ධාදිසංඛාරානං ඛණ්ඩපරිකෙලයං අඤ්ඤාදි යං ඛිඤ්ඤි දුක්ඛං නාම තං සබ්බං ජාතො එව නිගමන්ති න අජාතො. “තස්මා ජාතී න රොවෙමි”හි. ඉද්දති ජාතියා කාමානඤ්ඤි අවචනනාමෙව අත්තනා සමචික්ඛන්තහංචං මුලතො පට්ඨාය දස්සෙන්නී “**අපි සත්ඤාලෙ ජාතො**”හි ආදිවාහ. තත්ථ අපරාජිතොති: කිලෙසමාරුදිතා කෙනාපි න පරාජිතො. සත්ථා හි සබ්බාහිභූ සදෙවනං ලොකං අඤ්ඤාදි අභිභවිතා සීතො තස්මා අපරාජිතො. සෙසං චුත්තන සත්තා උත්තානාමෙව.

උපමාලාය පේරියා ගාථාවණණනා

ස ම න්නා.

සතභකතිපානවණණනා නිට්ඨිතා.

(පේ-3. ගා-21.)

8. 1.

අට්ඨකතිපානෙ “**භික්ඛුනී සීලසම්පන්නා**”හි ආදිකා සිසුපමාලාය පේරියා ගාථා. ඉමිස්සාපි වත්ථුං වාලාය පේරියා වත්ථුමහි චුත්තනාසමෙව. අයමපි අයසමතො ධම්මසෙනාපභිස්ස පබ්බජිතහංචං සුත්වා උස්සාහජාතා පබ්බජිතා කතපුබ්බනිව්වා විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා සටෙනති වායමනති න විරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි. අරහත්තං පත්වා එලසමාපන්නිසුඛෙන විහරන්ති එකදිවසං අත්තනො පටිපත්තිං පච්චවෙකඛිත්වා කතකිව්වාහි සොමනස්සජාතා උදුනවසෙන:-

“භික්ඛුනී සීලසම්පන්නා ඉඤ්ඤෙසු සුසංවුතා

අධිගමෙත් පදං සත්තං අසෙවනකමොජව”නති

නාථමාහ.

තත්ථ සීලසම්පන්නාහි: පරිසුද්ධෙන භික්ඛුනීසීලෙන සමන්තාගත පරිපුර්ණං. **ඉඤ්ඤෙසු සුසංවුතාහි:** මනව්ජට්ඨෙසු ඉඤ්ඤෙසු සුච්ඡං සංවුතා; රූපාදිආරම්භණ ඉට්ඨ රුහං අනිට්ඨෙ දදං අසමපෙකක්ඛණෙ මොඤ්ඤි පහාය සුච්ඡි පිහිනිඤ්ඤා: **අසෙවනකමොජවනති:** කෙනාපි අනාසිත්තනං ඔජවත්තං සභාවමධුරං සබ්බස්සාපි කිලෙසරොගස්ස චූප සමනොසඬුභූතං අරියමග්ගං; නිබ්බානාමෙව වා. අරියමග්ගමපි හි නිබ්බානාත්ථි කෙත් “පිපෙජිතබ්බතො කිලෙසපරිලාභාභාවතො ව “පදං සත්තං”නති වත්ථු.

“තාවතියා ව යාමා ව නුසිතා වාපි දෙවතා
නිමමාණරහිනො දෙවා යෙ දෙවා වසවතතිනො.

තත්ව විතතං පණ්ණිමෙහි යත්ව නො වුසිතා පුරෙ”ති.

අයං ගාරා කාමසග්ගෙසු නිකනතිං උප්පාදෙහිති තත්ව උයොජන වසෙන ථෙරිං සමාපතතියා වාවෙනුකාමෙන මාරෙන වුත්තා. තත්ව- සහ පුඤ්ඤකාරිනො තෙතතිංසජනා යත්ව උප්පන්නා තං ධානං තාවතියනති තත්ව නිබ්බන්තා සබ්බෙපි දෙවපුත්තා **තාවතියංසා**. කෙවි පත “තාව තියං”ති තෙසං දෙවතානං නාමමෙවාහි වදනති. මිති දෙවලොකෙහි විසිටියං දිබ්බං සුඛං යානා උපයානා උපපන්නාති¹ **සාමා**. දිබ්බාය සමප්පාදියා නුටියා පහටියාහි **නුසිතා**. පහති පරිසරානාරමමණ්ණො අති රෙකෙන රම්මකාමනාකාලෙ යථාරුචි නො භොගෙ නිමමිණ්ණිනා රමනතිති **නිමමාණරහිනො**. විහාරාරුචිං ඤාතවා පරෙහි නිමමිතෙසු භොගෙසු වසං වතෙතනතිති **වසවතතිනො**. **තත්ව විතතං පණ්ණිමෙහිති**: තසම් තාවතියාදිකෙ දෙවතිකායෙ තව විතතං ධරෙහි; උප්පජ්ජනාය නිකනතිං කරෙහි. වාතුමමහාරජිකානං භොගා භූතරෙහි නිතිනාහි අධිප්පායෙන තාවතියාදයොව වුත්තා. **යත්ව නො වුසිතා පුරෙ**හි: යෙසු දෙවතිකා යෙසු තයා පුබ්බෙ වුත්තං. “අයං කිර පුබ්බෙ දෙවෙසු උප්පජ්ජනති තාව තියංසග්ගො පටිසාය පඤ්ඤාමසග්ගෙ යොධෙතිනා පුත ගෙට්ඨිතො ඔතරනති නුසිතෙසු ධතා තතො වපිතිනා ඉද්දති මනුසෙසු නිබ්බන්තා. තං සුත්වා ථෙරි “නිට්ඨතු මාර තයා වුත්තකාමලොකො අඤ්ඤාපි සබ්බො ලොකො රහග්ගිඤ්ඤිති ආදිත්තො සමප්පජ්ජිතො න තත්ව විඤ්ඤානං විතතං රමති”ති කාමතො ව ලොකතො ව අත්තතො විනිවට්ටිතමානසතො දසෙසනා මාරං තරෙජ්ජනති:-

“තාවතියා ව යාමා ව නුසිතා වාපි දෙවතා
නිමමාණරහිනො දෙවා යෙ දෙවා වසවතතිනො.

කාලං කාලං භවාභවං සක්කායසම් පුරකකිතා
අවිනිවත්තා සක්කායං ජාතිමරණසාරිනො.

සබ්බො ආදිපිතො ලොකො සබ්බො ලොකො පදිපිතො²
සබ්බො පජ්ජිතො ලොකො සබ්බො ලොකො පකම්පිතො.

අකම්පියං අතුලියං අපුප්පජ්ජනසෙවිතං
බ්ලිඤ්ඤා ව ධම්මං දෙසෙසි තත්ව මෙ නිරතො මනො.

තස්සාහං වචනං සුත්වා විහරිං සාසනෙ රතා
නිසෙසා විජ්ජා අනුප්පන්නා කතං බ්ලිඤ්ඤා සාසනං.

සබ්බත්ව විතතා නාදි තමොක්කිකො පද්ධිතො
එවං ජානාති පාපිම නිගතො තිමසි අත්තකා”ති.

ඉමා ගාරා අගාසි.

1. මු. සමපන්නා.

2. උප්පන්නා. (සබ්බත්ව)

3. පදිපිතො. සංයුතො.

තත් කාලං කාලනති: නං භං කාලං. හවාහවනති: හවතො හවං.
 සකකාසසමනති: බන්ධපසුවතො. පුරකකතාති: පුරෙකකාරකාරිනො.
 ඉදං වුත්තං හොති:—මාර තසා වුත්තතාවහිංසාදයො දෙවා හවතො හවං
 උපගච්ඡන්තා, අනිච්චතාදිඅනෙකාදීනවායාලෙ සකකාසෙ පතිට්ඨිතා. තසමා
 තසමිං හවෙ උපතනිකාලෙ වෙමප්ඤ්ඤාලෙ පරියොසානකාලෙති තසමිං
 තසමිං කාලෙ සකකාසමෙව පුරකකිත්වා ධීනා. තතො එව අවිහිවනතා
 සකකාසං නිසසරණානිමුතං අහුත්වා සකකාසනිරමෙව අනුපරිධාවන්තා
 ජාතිමරණසාපිනො රාගාදීනි අනුගතන්තා පුනපුනං ජාතිමරණමෙව
 අනුසරන්ති. තතො න විමුච්චන්තිහි. සබ්බො ආදීපිනො ලොකොති:
 මාර න කෙටලං තසා වුත්තකාමලොකො යෙව ධාතුත්තාසසසුද්දිතො
 සබ්බොපි ලොකො රුහග්ගිආදීනි එකාදසති ආදිත්තො, තෙති යෙව
 පුනපුනං ආදීපිතභාස පදීපිනො, නිරන්තරං එකජාලිගුත්තාස පජ්ජ
 ලිනො, තණ්හාස සබ්බස්මිලෙසෙති ච ඉතො චිතො ච කම්පිතභාස විචලි
 තභාස පක්ඛපිනො. එවං ආදිත්තො පජ්ජලිනො පක්ඛපිනෙ ච ලොකෙ
 කෙනවිටි කමෙපතුං වාලෙතුං අසකකුණේසරභාස අකම්පිසං,
 ගුණතො එත්තකොති තුලෙතුං අසකකුණේසරභාස අත්තනා සදිසස්ස
 අභාවතො ච අභුලිසං, බුද්ධාදිති අරියෙති එව ගොචරභාවනාභිගමතො
 යෙව්භාසනා අසුඤ්ඤානසංවිතං, බුද්ධා හගවා මග්ගඵලනිබ්බානප්ප
 හෙදං නවපිධං ලොකුත්තරබ්බමං. මහාකරුණාස සංචොදිතමානසො
 අදෙසෙසි සදෙවකස්ස ලොකස්ස කපේසි පච්චෙදෙසි. තත් තසමිං අරිය
 ධම්මෙ මග්ගං මනො නිරතො අභිරතො. න තතො විනිවට්ටනීති අත්තො.
 සෙසං හෙධං වුත්තනාසමෙව.

සිසුපවාලාස පේරිසා ගාථාවණ්ණනා

ය ම න්නා.

අට්ඨකනිපාචවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

(පේ-1. ගා-8.)

9. 1.

නවකනිපානෙ “මා සු පන වඩ්ඪි ලොකසමි”නති. ආදිකා වඩ්ඪි
 මාතාස පේරිය ගාථා. අසමපි පුරිමබ්බෙසු කතාසිකාග් තත් තත් හවෙ
 විචට්ටපතිස්සයං යායලං උපට්ඨනනති අනුක්කමෙන සමනතවිමොක්ඛ
 සමහාර හුත්වා ඉමසමිං බුද්ධිපසාදෙ භාරුකච්ඡනගරෙ යුලගෙහෙ
 නිබ්බතතිත්වා වියපපත්තා, පතිතුලං ගතා එකං පුත්තං විජායි. තස්ස
 වසෙධ්ඪාති නාමං අහොසි. තතො පට්ඨාස සා වඩ්ඪිමානාති වොහරිසිත්.
 සා භික්ඛුනං සාගිකෙ ධම්මං පුත්වා පටිලද්ධසද්ධා පුත්තං සුගිතං නියතා
 දෙකා භික්ඛුනුපස්සයං ගන්ත්වා පබ්බජි. ඉතොපරං යං වහතබ්බං තං

වඩිසිංහෝරයා වැඩුමිනි ආගතවෙව්. වඩිසිංහෝර නි අත්තනො පුත්තං
සන්නරුත්තරං එකකං භික්ඛුනුපස්සයෙ අත්තනො දස්සනස්ස උපගතං
අයං ථෙරී “කසවා නිං එකකො සන්නරුත්තරොව ඉධාගතො”ති වොදෙති
ඔවදනති:-

“මා සු තෙ වඩිසි ලොකමිනි වනථො අහු ඩුදවනං
මා පුත්තක පුත්තපුත්තං අහු දුක්ඛස්ස භාගි මා.

සුඛං හි වඩිසි මුත්තයො අනෙජා ජීනනසංයයා
සිතිහුතා දමපත්තා විහරනති අනාසවා.

තෙහානුවිණ්ණං ඉසිති මග්ගං දස්සනපත්තියා
දුක්ඛස්සනන්ධිරියාය නිං වඩිසි අනුමුතයා”ති

ඉමා තිස්සො ගාථා අභාසි.

තස්ම මා සු ගො වඩිසි ලොකමිනි වනථො අහු ඩුදවනනති:
සුභි නිපාතමත්තං. වඩිසි පුත්තක සබ්බසම්මිච්ච සත්තලොකෙ සබ්බාර
ලොකෙ ව කිලෙසවනථො තුස්සං කදවිච්ච මා අහු මා අභොසි. තස්ම
කාරණමාග: “මා පුත්තක පුත්තපුත්තං අහු දුක්ඛස්ස භාගිමා”ති.
වනථො අනුචිතනෙත්තං¹ විත්තස්ස පුත්තපුත්තං අපරපරං ජාති ආදි
දුක්ඛස්ස භාගි මා අභොසි. එවං වනථස්ස අසමුච්චේද ආදිනවං දස්සොත්තා
ඉදති සමුච්චේදෙ ආනිසංසං දස්සොත්තී “සුඛං ඤි වඩිසි”ති ආදිමාග.
තස්සත්ථො: පුත්තක වඩිසි මොනෙය්ගධම්මසමන්තොගමෙන මුත්තයො එජා
සබ්බායාය තණ්හාය අභාවෙන අනෙජා දස්සනමග්ගෙනෙව පතිනවිච්චි
කිච්චතාය ජීනනසංයයා සබ්බකිලෙස පරිලාභාභාවෙන සිතිහුතා උත්ත
මස්ස දමථස්ස² අධිගතත්තා දමපත්තා අනාසවා බිණ්ණසවා සුඛං
විහරනති. න තෙසං එතරති වෙතො දුක්ඛමත්ති ආයතිං පන සබ්බමිච්චි
දුක්ඛං න හවිස්සතෙව. යසමා න හවෙ³ තස්මා තෙහානුවිණ්ණං
ඉසිති-පෙ-අනුමුතයාති: නොගි බිණ්ණසවෙති ඉසිති අනුමුණ්ණං. පටි
පත්තං සමථවිපස්සනාමග්ගං ඤාණදස්සනස්ස අධිගමාය සකලස්සාපි වට්ඨ⁴
දුක්ඛස්ස අනන්ධිරියාය වඩිසි නිං අනුමුතස වඩිසිය්ගාසිති. තං සුත්තං
වඩිසිත්ථෙරො අද්ධා මෙ මාතා අරහතො පතිං: තාත් උනෙත්තා තමස්ම
පවෙදෙතො:-

“විසාරද්ව භණ්ඩි එතමස්ම ජනෙත්තං පෙ

මඤ්ඤමි නුත මාමිකෙ වනථො තෙ හා විජ්ජති”ති

ගාථමාග.

තස්ම විසාරද්ව භණ්ඩි එතමස්ම ජනෙත්තං මෙති: “මා සු තෙ
වඩිසි ලොකමිනි වනථො අහු ඩුදවන”න්ත්තං ඤාත්ථො එතං ඔවාදං අමම
විගතසාරත්ථා කත්ථි අලග්ගා අනාලිත්තා: ශුච්ඡා යෙසං වදසි. තස්මා

මඤ්ඤමි නුත මාමිකෙ වනථො ගො හ විජ්ජති: නුත මාමිකෙ මෙතං
 අමම ගෙහසිතපමමනොපාපි වනථො භුග්ගං මධි ථා විජ්ජති¹ **මඤ්ඤමි.**
 න මාමිකාති¹ අත්ථො. තා සුත්ථො ථේරී අණුමනොපාපි භිලෙසො කන්ථිපිපි
 විසයෙ මම න විජ්ජති. ටිත්ථා අත්ථානො කතාභිවචනං පසායෙනති:-

“සෙ කෙවි වසිස් සඤ්ඤාං ගිනා උක්කධාමජ්ඣමා
 අණුපි අණුමනොපාපි වනථො මෙ න විජ්ජති.

සඤ්ඤ මෙ ආසවා බිණා අපමනාසං ඤායනො
 තිසෙසා විජ්ජා අනුපපත්තා කතං බ්‍රහ්මස්ස සායනා”නති

ඉදං ගාථාවයමාග.

තථ සෙ කෙවිති. අනිශ්චනවචනං. **සංඛාරාහි:** සඤ්ඤාධර්මො.
ගිනාහි. ලාමකා පටිභුට්ඨා; **උක්කධාමජ්ඣමාහි:** පණීතා ථෙව
 මජ්ඣමා ව. නෙසු වා න සඤ්ඤා² ගිනා පරිඤ්ඤානා උක්කධා උක්ක
 විමසිතා මජ්ඣමා, ගිනොති වා ජයදිති නිබ්බන්ධනා ගිනා මජ්ඣමෙති
 මජ්ඣමා පණීතෙති උක්කධා, අදාදා ධම්මා වා ගිනා ලොකුත්තර ධම්මා
 උක්කධා දුතර මජ්ඣමා. **අණුපි අණුමනොපාපි:** න කෙවලමි ජය
 එව අථ ඛො සෙ කෙවි ගිනාදිගෙදතිනා සඤ්ඤා නෙසු සඤ්ඤා අණුපි
 අණුමනොපාපි අනිපරිනොපි වනථො මග්ගං න විජ්ජති. නාස්
 කාරණමාග: **සඤ්ඤ මෙ ආසවා බිණා අපමනාසං ඤායනො:**
 තථ **අපමනාසං ඤායනො:** අපමනාසං ඤායනො. ලිඛිතවිපල්ලා
 සෙන හෙතං වුත්තං. එථ ව යසමා තිසෙසා විජ්ජා අනුපපත්තා තසං
 කතං බ්‍රහ්මස්ස සායනං. සමා අපමනාසං ඤායති තසං සඤ්ඤ මෙ ආසවා
 බිණා. “අණුපි අණුමනොපාපි වනථො මෙ න විජ්ජති”ති යොජනා. එථ
 වුත්තමවාදං අභිකාසං කත්වා සඤ්ඤානසංවේශො ථේරො විහාරං ගතත්.
 දිවායානෙ නිසිදනා ඵපස්සනං වෙසිස්ත්වා අරහත්තං පත්වා අත්තනො
 පටිපත්තිං පට්ඨවෙසිත්වා සඤ්ඤානසංවේශො මාත්‍ර සනතිකං ගතත්.
 අඤ්ඤං වතාකමෙන්නො:-

“උලාරං ටිත මෙ මානා පනොදං සමවසසි
 පරමස්සංගිනා ගාථා ධාරාපි අනුකමිතිකා.

තසාහං ටිතං සුත්ථා අනුසිට්ඨං ජනෙහතිසා
 ධම්මසංවේශමාත්‍රාදිං³ යොගකම්මස්ස පහතිසා.

යොහං පට්ඨනාපට්ඨනොනා ජනතිද්ධමනද්ධනො
 මාත්‍රා පොදිනො යනොනා අපුසිං සනතිවුත්තම”නති

ඉමා තිසෙසා ගාථා අනාසි.

අථ ථේරී අත්තනො. වජනං අභිකාසං කත්වා පුත්තස්ස අර
 හත්තුපත්තිසා ආරාඨනවත්තා හෙත භාසිතගාථා සං පට්ඨවුත්තං
 එව තාපි ථේරියා ගාථා ධාරා ජානා. තථ උලාරනති: විපුලං මහත්ත

1. මු. ථා මු. සංකල්පනා. 2. මු. සංකල්පනා. 3. මු. සංකල්පනා.

පසොදනති: ඔවාදපසොදං. සමවසාදිති: සමපවහෙතසි. “වතා”ති යොජනා. කො පන සො පනොදෙති ආහ “පරමාදිපතියා ගාථා”ති. තං “මා සු තෙ වසිසි ලොකමිති”ති ආදිකා ගාථා සකාය වදති. සථාපි අනු කමිසිනාති: සථා අඤ්ඤපි¹ අනුකායිකා එවං මයං මාතා පවතති නිවුතති විභාවනගාථාසම්බන්ධං උළාරං පනොදං පාඨනදණ්ඩකං මම ඤාණවෙනසමුත්තෙතං² පවතෙතසීති අපේ. ධම්මසංවේශමාපාදිනති: ඤාණසංවහනං³ අතිවිය මහනාං සිංහනං සංවේශං ආපජ්ජං. පබ්බාන පභිගාපෙතාති. වතුබ්බිධයමමප්පධානසොගෙන නිබ්බාණං පඨි පෙසිත විහෙතා. අපුසිං සහතිමුත්තමනති: අනුතතරං සනතිං නිබ්බාණං පුසිං; අධිගච්ඡති අපේ.

වසිඨමාතාස පෙසිසා ගාථාවණ්ණනා

ස ම ත්තා.

නවකනිපානවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

(පට-1. යා-9.)

11. 1.

එකාදගතිපාතො “කල්‍යාණමිත්තනා”ති ආදිකා කිසාගොතමියා ගාථා. අයං කීර් පදුමුතනරය්‍ය හගවතො කාලෙ හංසමිති නගරෙ ඩුලගෙගෙ නිබ්බතතිනා විඤ්ඤානං පහතා එකදිවසං සජ්ඣ සනතිකෙ ධම්මං පුණ්ණනී සථාරං එකං හිකමුනිං එබ්බිවරධරානං අග්ගධානො ධර්මපනං දිසා අධිකාරකමමං කන්ධා නා ධානනතරං පඤ්ඤා. සා කප්ප සත්තසංයං දෙවමනුසෙසපු සංසරනී ඉමසමිං බුද්ධිපාදෙ ඤාමපිඨං දුග්ගතකුලෙ නිබ්බතති ගොතමිතිකා නාම අහොසි. කිසගරිතාස පන කිසාගොතමිති වොගරිසිථ. නං පතිකුලං ගතං. “දුග්ගතකුලය්‍ය ධිතා”ති පරිභවිංසු. සා එකං පුත්තං විජාසි. පුත්තලාගෙන වසා සමමානමකංසු. සො පනස්සා පුත්තො ආධාවිනා පරිධාවිනා කිලන කාලෙ කාලමකාසි. තෙනස්සා සොකුමොදෙ උපජ්ජ. සා අහං පුබ්බෙ පරිභවපහතා හුනා පුත්තස්ස ජාතකාලනො පට්ඨාය සකකාරං පාපුණිං. ඉමෙ මයං පුත්තං ඛති ජ්ඣෙඤ්ඤාමි වායමනතීති සොකුමොදවසෙන මතකලෙරං අභිකතාදය පුත්තස්ස මෙ ගෙසජ්ජං දෙථාති ගෙහවාරපටි පාටියා නගරෙ විවරති. මනුස්සා ගෙසජ්ජං කුණොති පරිභාසනති.⁴ සා තෙසං කථං න ගණ්ණාති. අථ නං එකො පණ්ණිකපුරිසො අයං පුත්ත සොකෙන විතතවිකෙඛපං පහතා එතිස්සා ගොජ්ජං දසබලො සෙව ජාතිස්සතීති විනෙතනා අම නව පුත්තස්ස ගෙසජ්ජං සමමාසමුද්ධං උපසංකමිනා පුච්ඡාති ආහ. සා සජ්ඣ ධම්මදෙසනාවෙලායං විහාරං ගතනා “පුත්තස්ස මෙ ගෙසජ්ජං දෙථ හගව”ති ආහ. සථා තස්සා

1. මු. සි. II. අඤ්ඤපි.
2. සි. III. සමුච්ඡෙදං.

3. මු. සි. II. වහතො.
4. සි. I. හසනති.

උපනිසාසය දිසා “ගව්‍ය නගරං පටිසිනා සසම් ගෙහෙ කොට මහ පුබ්බො නළු නනො සිඬ්ඨකං ආභරා”ති ආග. සා සාධු හනෙතති කුළුමානසා නගරං පටිසිනා පඨමනෙහෙ ඤෙව සථා මම පුත්තසා හෙයථජ්ඣාස සිඬ්ඨකං ආභරාපෙති සචෙ එතස්මි ගෙහෙ කොට මහ පුබ්බො නළු සිඬ්ඨකං මෙ දෙථාති ආග. යො ඉධ මනෙ ගණේතුං සකෙකාතිති. “කිං තෙන හි අලං” සිඬ්ඨකෙති”ති දුතියං තතියං සරං ගතො ධුමානුභාවෙන විගතුමාද පකාතිවිතො සිතා විනෙතයි. සකල නගරෙ අයමෙව නියමො හවිසාසි ඉදං හිතානුකම්පිතා හගවතා දිට්ඨං හවිසාසිති සංවෙනං ලභිනා තනොව ඛති නිකම්භිනා පුත්තං ආමකපුසානෙ ඡබ්බෙතා ඉමං ගාථාමග. -

“න ගාමධම්මො නො නිගමස්ස ධම්මො
න වාපියං එකකුලස්ස ධම්මො.
සබ්බස්ස ලොකස්ස සද්දවකස්ස
එසෙව ධම්මො යදිදං අතිවිතා”ති.

එවං ච පන වනා සඤ්ඤා සනතිකං අගමාසි. අථ නං සථා ලබො තෙ ගොතම් සිඬ්ඨකොති ආග. නිට්ඨිතං හනෙත සිඬ්ඨකෙන කමම පතිට්ඨා පන මෙ ගොථාති ආග. අථස්සා සථා:-

“තං පුත්තපසුසම්මතං බසාසතමනසං නරං
පුත්තං ගාමං මහොසොව මච්චි ආදය ගව්‍යති”ති

ගාථාමග.

ගාථා පරියොසානෙ යථාසිතාට සොතාපතතිථලෙ පතිට්ඨාස සථාරං පබ්බජ්‍යං සාචි. සථා පබ්බජ්‍යං අනුජාති. සා සථාරං තිකම්බකුං පදකම්භං කතා වජ්ඣනා භික්ඛුනුපස්සයං ගතො පබ්බජ්ඣා උපසම්පදං ලභිනා න විරසෙව යොනියො මනසිකාරෙන කමම. කරොන්ති විපස්සනං වබ්බසි. අථස්සා සථා:-

“යො ච වස්සසතං ජීවෙ අපස්සං අමතං පදං
එකාගං ජීවිතං සෙසෙසා පස්සතො අමතං පදං”නති

ඉමං ඔත්තාගාථාමග. සා ගාථාපරියොසානෙ අරභතං පාපුණ්ඨිනා පරිකුර්වලස්සෙජ්ජ පරමුකකට්ඨා හුතා තිහි එළබෙති සමනතාගතං විවරං පාරුපිනා විවරි. අථ නං සථා ඡෙතවනෙ නිසිනො භික්ඛුනියො පටි පාපියා ධානනතරෙ ධපෙතොනා එළවිවරධරානං අග්ගට්ඨානෙ ධපෙසි. සා අත්තනො පටිපතති. පටිච්චෙකම්භිනා සථාරං නියාසා මයා අයං විසෙසො ලබාති කල්‍යාණමිත්තතාස පසංසාමුඛෙන ඉමං ගාථා අභාසි -

“කල්‍යාණමිත්තතා මුනිනා ලොකං ආදිස්ස වණ්ණිතා
කල්‍යාණමිත්තෙ හජමානො අපි බාලො පඤ්ඤිතො අස්ස.

හරිතබ්බා සපුරියා පඤ්ඤා නථා වඩ්ඪති ගජනතානාං
හජමාමිනා සපුරිතෙ සබ්බෙතිපි දුක්ඛෙති පමුච්චෙත්ස.

දුක්ඛං ව විජානෙය්‍ය දුක්ඛස්ස ච සමුදයං නිරෝධං
අට්ඨබ්බිකං ච මග්ගං චහ්මාරිපි අරියසංචාරිනි.

දුක්ඛා ඉභිභාවො අකාමානො පුරිසදමමසාරිනා
සපතතිකමපි දුක්ඛං අපපාතච්චා සක්ඛං විජානාමෙ.

ගලකෙ අපි කන්තානති පුබ්බාලිනිමො ඵ්ඨාති බාදනති
ජනමාරකමජ්ඣගතො උගොපි මහසනාති අනුභොගති.

උපවිජ්ඣද්දො ගවජනති අදදයාගං පතී මනං
පඤ්චති විජායිත්තාන අපපාතාච සක්ඛං ඝරං.

වෙ පුභත්තා කාලකතා පතී ඵි පඤ්ච මනො කපණිකාස
මානා පිතා ච භාතා ඩය්‍යනති ච ඵකචිතකායං.

බිණ්ඩුලිනො කපණ අනුගුණො හෙ දුක්ඛං අපරිමාණං
අයස්ස ච තෙ පචන්තං බහුනි ජාතියාය්‍යානි.

වසිංසං¹ පුයානමජෙකි අපොපි බාදිතාති පුභ්‍යමංසාති
හතොලියා සබ්බගරහිතා මනපතිකා අමනං අධිගමති.

භාවිතො මෙ මදොන අරියො අට්ඨබ්බිතො අමතගාමී
නිබ්බාණං සච්ඡකතං ධම්මාදයං අපෙකබ්බො.

අගමමති කන්තසල්ලා මහිතහාරා කතං හි කරණීයං
කියාගොතම ථෙවි පුච්ඡානවිහාරා ඉමං අභණ්ණිති.

තථ **කල්‍යාණමිත්තනාහි**: කල්‍යාණො භද්දො පුඤ්ඤෙ මිත්තො
චතස්සාති=කල්‍යාණමිත්තො. යොගස්ස සීලාදිගුණසමාදපෙතො අභ්‍යන්තර
කීනස්ස විධානා එවං සබ්බාකාරෙන උපකාරෙන මිත්තො ගොති යො
පුග්ගලො කල්‍යාණමිත්තො. තස්ස භාවො කල්‍යාණමිත්තතා, කල්‍යාණ
මිත්තචන්තතා. **මුනිනාහි**: සත්ථාරා. **ලොකං ආදියං චණ්ණිනාහි**:
කල්‍යාණමිත්තෙ අනුගතාබ්බනති² සහාලොකං උද්දියං “සකලමෙව
හිදං ආනඤ්ඤා මුග්ධවරියං යදිදං කල්‍යාණමිත්තතා කල්‍යාණසහායතා
කල්‍යාණසමපවිඤ්ඤා, කල්‍යාණමිත්තසෙත්තං මෙසිංසං හිකුබ්බො
පාටිකඤ්ඤා කල්‍යාණසහායස්ස කල්‍යාණසමපවිඤ්ඤා යදිදං සීලවා භවිය්‍යති
ආරිමොක්ඛසංවරසංවුත්තො විහරිය්‍යති”³ ච එවමාදිනා පසංසිතා.
කල්‍යාණමිත්තෙ හජමානො⁴හි ආදි කල්‍යාණමිත්තතාසං ආනිසංස
ස්සනං. තථ අපි බාලො පණ්ඩිතො අස්සාති: කල්‍යාණමිත්තෙ හජ
මානො පුග්ගලො පුඤ්ඤා පුඤ්ඤාදිවිරහෙන බාලොපි සමානො අසුත්තචණ්
තා පණ්ඩිතො භවෙය්‍ය. **හරිතබ්බා සපුරිතාහි**: බාලස්සාපි පණ්ඩිත

1. මු. සි. III. ෧෨.

2. මු. සි. II & III. පසංසිතං.

3. කල්‍යාණමිත්තෙ අනුග්ගාමගතබ්බො. (සබ්බපථ)

නාවගෙනානො බ්‍රිඩ්දයෝ යපුරියා කාලෙනාකාලං උපසංකාමනාදිනා
 සෙවිතබ්බා. **සංකෘතා නාමා වධිතී හපනනානනි:** කලාණම්මනො
 උපනනානං නාම සංකෘත වධිතී බ්‍රිහති පාරිපුරිං ගවිජ්ජි, යථා තෙසු
 යො කොච ඛතියාදිකො “හප්මානො යපුරියෙ සබ්බෙතිව ජාතිආදි
 දුක්ඛෙහි පවුට්ඨොයා”ති යොජනා. මුළුතව්සිංපන කලාණම්මනාපිසිනා¹
 දසසංභං “දුක්ඛං ව විජානෙය්‍යා”ති ආදි වුත්තං. නාම වනනාපිසි
 අපිසංචරාතිති: දුක්ඛං ව දුක්ඛසමුදයං ව නිරෝධං ව අවධිබ්බිකං මග්ගං
 ජාති ඉමානි ව්‍යාහාරි අරියසංචරාති විජානෙය්‍යා පටිවිජ්ඣායානාති යොජනා.
 “දුක්ඛා ඉපිසංචරා”ති ආදිකා වෙ ගාථා අසංකෘතාර්ය සංකප්පියා
 ඉපිසංචරං ගරහනියා හාසිතා. නාම දුක්ඛා ඉපිසංචරා අකංචා
 නොති. වපලනා ඉබ්බධාරණං සබ්බකාලං පරපටිබ්බවුත්තානාති එවමාදිති
 ආදීනවෙති ඉපිසංචරා දුක්ඛානාති සුපිසදම්මසාරපිනා හගවතා කටිතො.
 සපනතිකමපි² දුක්ඛා නති: සපනාචාර්යො සපනතියා” සද්ධං සංවාසොපි
 දුක්ඛා. අයමපි ඉපිසංචරා ආදීනවෙති අපිපසායො. අපසංචරා සංඛං
 විජානායොති: එකච්චා ඉපිසංචරා එකවාරමෙව විජානා පඨම ගබ්භ
 ජිජායනදුක්ඛං අයහානියො. ගලකෙ අපි කතනනතිති: අතනනො
 ඉමපි ජිජානති. සුමුමාලිනියො විසානි බාදනතිති. සුමුමාලයරිථ
 අතනනො සුමුමාලයාවෙන බෙදං අපිසංචරානියො විසානිපි බාදනති.
 ජනමාරකමජ්ඣගනාති: ජනමාරකො වුළුති මුලුගබ්බො. මාතුනාම
 ජනනාය මාරකො, මජ්ඣගනා ජනමාරකා ධුමුජනනා; මුලුගබ්බොති
 අපො. උභොපි ව්‍යසනාති අනුසොනනතිති: ගබ්භො ගබ්භිනි වාති මෙපි
 ජනා මරණං මාරණානිකව්‍යසනානිව පාපුණ්නති. අපරෙ පන හණනති
 ජනමාරකා නාම කිලෙසා, තෙසං මජ්ඣගනා කිලෙස සන්නානපතිතා
 උභොපි ජායාපතිකා ඉධ කිලෙසපරිලාභවයෙන ආයති දුග්ගතිපරික්කිලෙස
 වයෙන ව්‍යසනාති පාපුණ්නති. ඉමා කිර වෙ ගාථා සා සංකප්පි පුරි
 මනනානාවෙ අතනනා අනුභවදුක්ඛං අනුසාරිතො ආහ. පේරි පන ඉපි
 සාවෙ ආදීනවිසිතාවනාය පච්චනුභාසනාති අවොච. “උපිපසංකෘත
 ගවිජ්ජි”ති ආදිකා වෙ ගාථා පටාමාර්ය පේරියා පටිතතිමාරබ්බ
 හාසිතා. නාම උපිපසංකෘත ගවිජ්ජිති. උපගතවිජායනකාලා මග්ගං
 ගවිජ්ජනති “අපසන්නාව සංඛං ගෙහං පඤ්චෙති විජායිකාන පතිං මනං අදදයං
 අහ”නති යොජනා. කපණ්කායාති: වරාකාය. ඉමා කිර වෙ ගාථා පටා
 මාර්ය නද සොකුමාදපනනාය වුත්තාකාරසංඛානුකරණ³ වයෙන ඉපි
 සාවෙ ආදීනවිසිතාවනාමෙව පේරියා වුත්තා. උභයං පනං උද්ගරණ
 භාවෙන ආනෙතො ඉදති අතනනා අනුභවං දුක්ඛං විභාවෙනති “බිණ්ඩු
 නො”ති ආදිමාහ. නාම බිණ්ඩුනෙති: නොගාදිති පාරිජ්ඣසංකප්පන
 ධුලිකෙ. කපණ්ති පරමඅවසංකෘතං පනො. උභයං මෙතං අතනනො එව
 ආමනනානවිතං. අනුභවං නො දුක්ඛං අපිපිමාණනති: ඉමසම්.
 අතනනාවෙ ඉතො පුරිමනනාවෙසු ව අනපසංකං දුක්ඛං නායා අනුභවිතං.

1. බ්‍ර. සි. II. 88.	2. සි. I & II. සපනිකාලායො සපණි.
2. සි. I & II. සපනිකාලෙ.	4. බ්‍ර. වුත්තාව වුත්තකාරණ.

ඉදුනි නං දුකිං එකදෙසෙන විහරිතා දසෙසාහං “අසු ව ගත සවණ” නති ආදි වුහනං. තස්සායො: ඉමසමිං අනවතෙසෙ සංසාරෙ පරිනිවර්තනියා බහුකානි ජාතියහස්සානි සොකානිභූතාය අසු ව පවත්තං, අවිසෙසිතං කතා වුහනෙසෙවතං මහාසමුද්දස්ස උදකතොපි බහුකමෙව සියා.

විසිතා සුසානමජෙකිති. මහාසමංසකාදිකා සුනති සිංහලී ව ටිකා පුහතමංසානි බාදිතානි. **බාදිතානි පුහතමංසානි** ව්‍යග්ගදිපිබ්ලාදිකාල පුහතමංසානි බාදිතානි. **හතකුලිකානි.** විනට්ඨකුලවංසා. **සබ්බගර්භිනානි:** සබ්බෙති සරවාසිති ගර්භිනා ගර්භප්පත්තා. **මහපතිකානි** විධවා. ඉමෙ පත තස්සා පසාරෙ පුරිවත්තභාවො¹ අත්තනො අනුප්පත්තො ගෙහිං වදති. එවමහුතාපි හුතා ආදිස්ස² ලදාය කල්‍යාණමිත්ත සංවාස අමිතං අමිතවිජි තිබ්බානං අනුප්පත්තා. ඉදුනි නමෙව අමතාපි මං පාකටං කතා දසෙසාහං “භාවිතො” ති ආදි වුහනං. තස් **භාවිතොනි:** විභාවිතො; උපපාදිතො; වඩ්ඪිතො; භාවනානිසමවසෙන පටිලදාය. **ධම්මාදසං අපෙකනිහ නති:** ධම්මමයං ආදසං අදදකිං අපසසිං අහං.

අභමමති කතකල්ලානි: අරියමග්ගෙන සමුවජ්ජනාගාරාදිකල්ලා අහං අමති. **බිහිග්ගාග්ගති:** ඔරොපිනකාමබිකිලියානිසබ්බාරහාරා. **කතංගිකාරණිසනති:** පරිඤ්ඤානාදිහෙදං සොලසවිධමපි කිච්චං කතං පරිසොසිතං. **විමුත්තවිසතා ඉමං අභණ්ණි³ති:** සබ්බස්ස විමුත්තවිත්තා කියා ගොතමි ථෙරී ඉමමන්ධං “කල්‍යාණමිත්තතා” ති ආදිතා ගාරාබිකිවසෙන අභණ්ණි අත්තානං පරං විය ථෙරී වදති.

තත්‍රිදං ඉමිස්සා ථෙරියා අපදනං:-

“පදුමුත්තගේ නාම ජිනො සබ්බධම්මානාරභු
ඉනො සඤ්ඤාසමති කප්පෙ උපපජ්ජි නායකො.

තදහං භංසවතියං ජාතා අඤ්ඤාතරෙ ඤලෙ
උපෙත්වා නං නරවරං සරණං සමුපාගමිං.

ධම්මෙසුචි තස්ස අස්සොසිං වතුසවමුපසංකිතං
මධුරං පරමස්සාදං විහාරසන්නිසුඛාවහං.

තද ව භික්ඛුනිං විරො ලුබ්ච්චරධාරිනිං⁴
යපෙනො එතදග්ගමති වණ්ණසි පුරිසුත්තමො.

ජනෙත්වානාප්පකං පිතිං සුත්වා භික්ඛුතියා ගුණං
කාරං කතාන වුදධස්ස යථාසභනි යථාබලං.

නිපච්ච මුනිසිරං තං තං යානමභිපත්තිං
තදහුමොදි සමමුදෙධා යානලාභාය නායකො.

සත්තසහස්සෙ ඉනො කප්පෙ ඔකකාකඤ්ඤාසමාවො
ගොතමො නාම නාමෙත සත්වා ලොකෙ භවිස්සති.

1. මු. වරිමිත්තභාවො.

2. මු. ආදිවො.

3. මු. සි. II. සුමිමුත්තවිත්තා ඉමං භණ්ණි.

4. සි. I & II. ධාරිකා.

තස්ස ධම්මෙසු දයාද ඔරසා ධම්මනිමිතා
කියාගොනම්¹ නාමෙන හෙසසසි සජ්ජසාපිකා.

තං සුත්වා මුදිතා හුත්වා යාවජ්චං තද ජනං
මෙතතචිත්තා පරිවරිං පච්චයෙති විනායකං.

තෙන කමෙවන සුකතෙන වේතනාපඤ්චිති ව
ජනිත්වා මානුසං දෙහං තාවතීංසං අගඤ්ජිහං.

ඉමමහි හදදකෙ කප්පෙ මුහුමඤ්චු මහායසො
කසසපො නාම නාමෙන උපපජ්චිදනං වරො.

උපට්ඨානො මහෙසිස්ස තද ආසි නරිස්සරෙ
කාසිරජා කිකිනාම බාරණසිපුරුත්තමෙ.

පඤ්චමි තස්ස ධිතාසිං ධම්මා නාමෙන විසසුතා
ධම්මං සුත්වා ජනග්ගස්ස පබ්බජ්ජං සමරෙවයිං.

අනුජානී න නො තානො අභාරෙව තද මයං
විසංවස්සසහස්සානි විවරිමහ අතඤ්ජිතා.

කොමාරිමුහවචරිසං රජකඤ්ඤ සුබෙධිතා
බුද්ධොපට්ඨානනිරතා මුදිතා සත්තධිතරො.

සමඤ්ඤි සමණගුත්තා ව භික්ඛුනී භික්ඛුදාසිකා
ධම්මා වෙච සුධම්මා ව සත්තමි සබ්බදාසිකා.

බෙමා උපපලවණණං ව පටාචාරා ව ඩුණ්ඩුලා
අහං ව ධම්මදිත්තා ව විසාබා හොති සත්තමි.

තෙහි කමෙවති සුකතෙහි වේතනා පඤ්චිති ව
ජනිත්වා මානුසං දෙහං තාවතීංසමගඤ්ජිහං.

පච්චිමෙ ව භවෙද්දනි ජාතා සෙට්ඨිකුලෙ අහං
දුග්ගතෙ අධිනෙ නාමස්ස ගතා ව සධ්දාං ඩුලං.

පතීං ධ්වපෙත්වා සෙසා මෙ දෙස්සනතී² අධිනා ඉති
යද ව පසසුතා ආසිං සබ්බෙසං දසිතා තද.

යද සො³ තරුණො පුතො කොමලකො සුබෙධිතො
සපාණම්ච කතොතා මෙ තද යමවසභිගතො.

සොකට්ඨා දීනවදනා අසසුනෙත්තා රුදමමුබා
මතං ඩුණ්ඪපාදාය විලපනතී ගමාමහං.

තද එකෙනා සංදිට්ඨා උපෙත්වා භිසංකුත්තමං
අවොචං දෙති හෙසජ්ජං පුත්තසංජිවනනතී හො.

1. අ. ගොතමිනාම.

2. සි III & මු දසෙසනතී.

3. සි. I & මු මෙ.

ඉතිරි වන්නේ මහා සමයේ ගෙනෙ සිද්ධිත්වයා නමො
ආහරණී ජිනො. (හ) විනාශයායකොවිදෙ.

හද් ගම්මාන සාවත්තී න ලහිං නාදිසං ඝරං
ආනො සිද්ධිත්වයා තසමා නමො ලඛ්‍යා සහිං අහං.

සුභ්‍යං ඡන්දිමානා උපෙසිං ලොකනායකං
දුරතොච මම දිසවා අවොච මධුරස්සරෙ.

යො ව වස්සයතං ජීවෙ අපස්සං උදයබ්බයං
ඵකාහං ජීවිතං සසයනා පස්සතො උදයබ්බයං.

න ගාමධම්මො නො නිගමස්ස ධම්මො

න ඵාපියං ඵකාසුලස්ස ධම්මො

සබ්බස්ස ලොකස්ස සදෙවකස්ස

ඵයථ ධම්මො ඤාදිං අනිච්ඡතා”ති.

සාහං සුචිනිමා ගාථා ධම්මචකක්ඛං විසොධස්සිං
නමො විඤ්ඤානසද්ධම්මො පබ්බජිං අනාහාරියං.

තථා පබ්බජිතා සනති පුඤ්ඤනති ජනාසංගෙන
න විරෙතොච කාලෙන අරහත්තාමපාපුණිං.

ඉද්ධිසු ව වසී භොමි දිබ්බාය සොතධාතුසා
පරච්ඡන්තාති ඡානාමි සන්ඤ්ඤා සායනාසාරිකා.

පුබ්බෙතිව්‍යායං ඡානාමි දිබ්බචකක්ඛං විසොධස්සිං
බ්බෙපෙතිං ආසලෙ සබ්බෙ විසුඬාසිං සුනිමමලා.

පරිච්ඡන්තා මයා සන්ධා කාං බුද්ධස්ස සායනං
භික්ඛො ගරුභො භාගෙ ගච්ඡන්තා සමුග්ගතා.

සස්සන්ධාය පබ්බජිතා අහාරසන්ධානාහාරියං
සො මෙ අප්ඵො අනුපපන්නො සබ්බසඤ්ඤාජනකකියො.

අත්ථධම්මනිරුත්තරස්ස පටිභාගො නථෙච ව
ඤ්ඤං මෙ විපුලං¹ සුද්ධං බුද්ධසෙව්ඨස්ස වාහයා.

සඤ්ඤාකරකුටා ආභිච්ඡා සුසානා රට්ඨාපි ව
නමො සඤ්ඤාපිකා නච්ඡා ලුඛං ධාරෙමි චිවරං.

ජිනො තස්මිං ගුණෙ භුට්ඨා ලුඛිට්ඨරධාරණං
යපෙසි ඵතදග්ගමති පරිසාසු විනායකො.

කිලෙසා සාධිතා මස්සං=පෙ=කාං බුද්ධස්ස සායන”නති.

කිසාගොගමිසා පෙට්ඨිසා ගාථාවණ්ණතා

— ම තතා.

ඵකාදසනිපාතවණ්ණතා නිට්ඨිතා.

(පේ-1. ගා-11.)

12. 1.

වාදයනිපාතෙ “උභො මාතා පිතාමා”ති ආදිකා උපලවණය පේරියා ගාථා. අයමපි පදමුත්තරස්ස හගවතො කාලෙ අංසවතීනගරෙ ඩුලගෙහෙ නිබ්බතතිනා විඤ්ඤානං පතියා මහාජනෙන සද්ධිං යථි සත්තිකං ගතත්වා ධම්මං පුණ්ණානී සත්ථාරං එකං භික්ෂුනිං ඉද්ධිමනනීනං අඤ්චායානෙ ධර්මපතනං දිස්වා සත්ථාගං බුද්ධිමුඛස්ස භික්ෂුසඤ්ඤාස්ස මහා දුතං දත්වා නං ධානනතරං පජෙයි. සා යාවජීවං ඩුසලං කත්වා දෙව මහුසෙසපු සංසරනතී කස්ස පබ්බදධිකාලෙ බාරණසීනගරෙ කිංකියා කාසි රඤ්ඤා ගෙහෙ පටිසංඝිං ගහෙත්වා සත්තනනං හසීනීනං අබ්බනතර හුත්වා විසතිවස්සසගස්සානි බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා භික්ෂු¹සඤ්ඤාස්ස පරිවේණං කාරෙත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තා. තතො එවිත්වා පුන මහුසෙසලොකං ආගච්ඡන්තී එකසමිං ගාමකං යහායා කම්මං කත්වා ජීවනකධාරානෙ නිබ්බත්තා. සා එකදිවසං බෙත්තායුපිං ගච්ඡන්තී අනතරමඤ්ඤ එකසමිං සරෙ පානොව පුප්ඵිනං පද්මපුප්ඵං දිස්වා තං සරං ඔරුඤ්ඤා තං චෙව පුප්ඵං ලාජපක්ඛිපතත්ථාය පද්මමිනිපතනං ච ගහෙත්වා කෙදුරෙ සාලසීයානි ඡිද්දත්වා යුරිකාය නිසින්නා ලාජෙ හජ්ජත්වා පඤ්චලාජසතානි කත්වා ධර්මෙයි. තසමිං බිජ්ජන ගඩ්ඩාදනපබ්බත නිරොධසමාපත්තිනො වුට්ඨිතො එකො පච්චෙකබ්බුද්ධො ආගතත්වා තස්සා අවිදුරෙ ධානෙ අරිඨාසි. සා පච්චෙක බුද්ධිං දිස්වා ලාජෙති සද්ධිං පද්මපුප්ඵං ගහෙත්වා යුරිතො ඔරුඤ්ඤා ලාජෙ පච්චෙකබ්බුද්ධස්ස පතෙන පක්ඛිපිත්වා පද්මපුප්ඵෙන පතනං පිට්ඨාය අදසි. අථස්සා පච්චෙකබ්බුද්ධො ථොකං ගතො එතදභොසි. පබ්බජිතා නාම පුප්ඵෙන අනඤ්ඤා, අහං පුප්ඵං ගහෙත්වා පිලඤ්ඤාමිති ගතත්වා පච්චෙකබ්බුද්ධස්ස හත්තනා පුප්ඵං ගහෙත්වා පුන විනෙන්සි “සචෙ අසෙසා පුප්ඵෙන අනඤ්ඤා අහවිස්ස පතනමත්ථකෙ ධර්මෙයං නාදස්සා”ති. පුන ගතත්වා පතනමත්ථකෙ ධර්මෙයං පච්චෙකබ්බුද්ධං බමාපෙත්වා හනෙන්ඉමෙසං මෙ ලාජානං නිස්සංඤ්ඤා ලාජගණනාය පුත්තා අස්සු. පද්මපුප්ඵස්ස නිස්සංඤ්ඤා නිබ්බතනනිබ්බතනධාරානෙ පදෙ පදෙ පද්මපුප්ඵං උට්ඨගතුනි පත්තං අකාසි.

පච්චෙකබ්බුද්ධො තස්සා පස්සනතිස්සව ආකාසෙන ගඩ්ඩාදනං ගතත්වා තං පද්මං නඤ්චුලකපබ්බාගෙ පච්චෙකබ්බුද්ධානං අක්කමනසොපාන සමිපෙ පාදපුඤ්ඤානං කත්වා ධර්මෙයි. සාපි තස්ස කම්මස්ස නිස්සංඤ්ඤා දෙව ලොකෙ පටිසංඝිං ගණති. නිබ්බතනකාලතො පට්ඨාය තස්සා පදෙ පදෙ මහාපද්මපුප්ඵං උට්ඨාසි. සා තතො එවිත්වා පබ්බතපාදෙ එකසමිං පද්ම සරෙ පද්මගබ්බෙ නිබ්බන්ති. තං නිස්සාය එකො නාපසො වසති. සො පානොව මුඛධොවනත්ථාය සරං ගතත්වා තං පුප්ඵං දිස්වා විනෙන්සි ඉදං පුප්ඵං සෙසෙති මහනත්තරං සෙසානි ච පුප්ඵිනානි ඉදං මුඛලිතමෙව හවි තබ්බමෙත්ථ කාරණෙනානි උදකං ඔතරිත්වා තං පුප්ඵං ගණති තං තෙන ගතිතමත්තමෙව පුප්ඵිනං. නාපසො අනෙතො පද්මගබ්බෙ නිපතනං²

දුර්ගා අදදහ. දිව්‍යාලයෝ පට්ඨාය ධිනුසිනෙහි ලභිත්වා පද්මෙනෙව
 සද්ධිං පණ්ණසාලං නෙත්වා මඤ්චයො නිපජ්ජාපෙයි. අර්ඃස නසො පුඤ්ඤානු
 භාවෙන අසංකල්පයො බරං නිබ්බන්ති. යො තස්මිං පුප්ඵ මිලානෙ අඤ්ඤං
 නාම පුප්ඵං ආනරිත්වා නං නිපජ්ජාපෙයි. අර්ඃසො ආධ්‍යාතනවිධාවනෙන
 කීළිත්වා සමන්ධාලයො පට්ඨාය පදවායෙ පදවායෙ පදමපුප්ඵං උට්ඨාති.
 සුඤ්ඤමරුසියං¹ චිත්තං අසො සරිතවණ්ණො හොති, සා අප්පත්තා දෙව
 චණ්ණං අභිකාන්තො මාත්‍රස්සවණ්ණං අහොසි. සා පිනරි ඵලාඵලජාය
 ගතො පණ්ණසාලායං ඔට්ඨිති. අප්ඵකදිවසං තස්සා වයප්පත්තකාලෙ
 පිනරි ඵලාඵලජාය ගතො ඵයො වනවරයො නං දිස්වා මනෙතයි. මනුස්සා
 නං නාම ඵලං රූපං නත්ති² විමංසියාමි නන්ති තාපසස්ස ආගමනං
 උදිකකින්නො නිසීදි. සා පිනරි ආගමින්නො පටිපථං ගන්ත්වා තස්ස
 හන්තො කාජං ඵලං අබුද්ධං අග්ගහෙයි. ආගන්ත්වා නිසින්නස්ස චස්ස
 අත්තො කාරණවන්තං දස්සෙයි. තද්ධං වනවරයො මනුස්සභාවං
 ඤත්වා තාපසං අභිවාදෙත්වා නිසීදි. තාපසො නං ඛනවරයං වනමුලථලෙන
 පානියෙතු ව නිවෙන්නොත්වා හො පුරිස ඉමස්මිං ඵව ධානෙ භවිස්සයි උදහු
 ගමස්සාසීති පුච්ඡ. ගමස්සාමි ගන්නො ඉධ කිං කරිස්සාමිති. ඉදං තස්ස³
 දිට්ඨකාරණං ගතව්‍යානෙ අකප්ඵෙත්වා සකිංසියාසීති. සචෙ අසො න
 ඉච්ඡති කිං කරණං කප්ඵෙස්සාමිති තාපසං වන්දිත්වා පුත ආගොතකාලෙ
 මග්ගසඤ්ජානනස්මිං සාබ්‍යසඤ්ඤාදො රුකිකසඤ්ඤාදො ඤාගිකසඤ්ඤා
 පක්කමි. සොපි බාරණසිං ගන්ත්වා රාජානං අදදහ. රාජා කාමං
 ආගන්තොසීති පුච්ඡ. අහං දෙව කුලිහාකං වනවරයො පබ්බතපාදෙ
 අච්ඡරිසං ඉච්ඡින්නං දිස්වා ආගන්තොමිති සබ්බං පටිත්තං කප්ඵයි. හො
 තස්ස වචනං සුත්වා වෙගෙන පබ්බතපාදං ගන්ත්වා අවිදුරෙ ධානෙ බන්ධා
 වාරං නිවාසෙත්වා වනවරයෙන වෙව අප්පකෙති⁴ පුරිසෙති ව සද්ධිං
 තාපසස්ස භත්තාසීතිවං කත්වා නිසින්නාවෙලාය තත්ථ ගන්ත්වා අභිවාදෙත්වා
 පටිසන්තාරං කත්වා ඵගමන්නං නිසීදි. රාජා තාපසස්ස පබ්බතපරික්කාර
 භණ්ඩං පාදමුලෙ ධීපෙත්වා හන්තො ඉමස්මිං ධානෙ කිං කෙරමි ගමස්සා
 මාති ආහං ගමිත් මහාරාජාති. ගමිත්ම හන්තො අග්ගස්ස භීත සමිපෙ
 විසභාගපරසා අච්ඡිති අසසුමො, පපඤ්ඤො ඵස පබ්බතානං මය සද්ධිං
 ගමිත්තු ගන්නාති. මනුස්සානං නාම විත්තං දුන්නොසංසං⁵ කථං බහුන්තං
 මජ්ඣෙ වසියාති. අවිහාකං රුචිතකාලයො පට්ඨාය සෙසානං ඡෙට්ඨ
 කට්ඨානෙ ධීපෙත්වා පටිජ්ජානිත්වා සකිංසියාමි හන්තෙති. සො රඤ්ඤා කථං
 සුත්වා දහරකාලෙ ආනිත්තාමවසෙන්නෙව අමම පද්මමතිති ධීතරං
 පනෙකාසි. සා ඵග්ගවනෙනෙව පණ්ණසාලයො නිකිම්බිත්වා පිනරං
 අභිවාදෙත්වා අරුසාසි. අථ නං පිනා ආහං තිං අමම වයප්පත්තා ඉමස්මිං
 ධානෙ රඤ්ඤා දිව්‍යාලයො පට්ඨාය වසිත්වා අථාසුකා,⁶ රඤ්ඤා සද්ධිං
 ගමිත් අමමාති. සා සාධු තාතාති පිනුවචනං සමප්පටිත්තං අභිවාදෙත්වා

1. සි. I & II සාමකපුරුසියා මු. කුසාගරුසියා

2. සි. I & II ඵව රූපං දුච්ඡි.

3. මු. තස්සා.

4. මු. සි. II & III අඤ්ඤා

5. මු. සි. I & II, උච්චං ආයං.

6. මු. අභබ්බා.

ගෙදමානා අයායි. රාජ්‍ය ඉම්පියා පිතු විභාග ගණතිසාමිති තසම් යෙව ධාතො කතාපණ්ණසිමිති ධ්වපනිා අභිසෙකං අකායි. ඊ එ නං ගහෙතා අත්තනො නතරං ආගතකාලනො පඨාය සෙසිප්පියො අනො ලොකෙතා භාය සද්ධිං යෙව රමති. තා ඉඤ්ඤා ඉසාං පකතා තං රඤ්ඤා අත්තනෙ පරිභිඤ්ඤාමා එවමාහංසු. නායං මහාරජ චක්‍රසාප්තකා, කතං නාම භූමෙති චක්‍රසාප්තං විවරණසාදන පදමාති උභගතනාති දිසපුබ්බාති, අද්ධා අයං සසම්මානි හරථ නං මහාරජාති. රාජ්‍ය තාසං කථං සුචා භූමති අහොයි. අර්ථසාපරෙන සමයෙන පච්චනෙතා යුට්ඨිතො. යො ගරුභාරා පදමවතීති නගරෙ ධ්වපනිා පච්චනං අගමයි. අර් නා ඉඤ්ඤා තසාං උපසාධිකාය ලඤ්ඤං දත්වා ඉම්පියා දුරකං ජාත මත්තමෙව අනෙතා එකං දුරුඝපිකං ලොකිතෙන මකිත්තා සනතිකෙ ධ්වපනිති ආහංසු. පදමවතියාපි න විරසෙයව ගබ්බවුඨානං අහොයි. මහාපදමකුමාරෙ එකකොව යුට්ඨිකං වයි. අවසෙයා එකුතපඤ්චසතා දුරකා මහාපදමකුමාරසා මාකුකුට්ඨතො නිකම්මිතා නිසිතාකාලෙ සංසද්දා හුචා නිබ්බතති. අර්ථසා න තාව අයං සති ලහතීති ඤාති උපසාධිකා එකං දුරුඝපිකං ලොකිතෙන මකිත්තා සමිපෙ ධ්වපනිා තාසං ඉඤ්ඤා සඤ්ඤා අදයි. තාපි පඤ්චසතා ඉඤ්ඤා එකෙකා එකෙකා දුරුඝං ගහෙතා වුඤ්ඤා සනතිකං පෙසෙතා කරණකිකං ආගරපෙතා අත්තනා අත්තනා ගතිතදුරුඝෙ තත් නිපජ්ජාපෙතා ඛති ලඤ්ඤා කතා ධ්වපනි. පදමවතීපි බො සඤ්ඤා ලහිතා තං උපසාධිකා කිං විජාතමිති අමමාති පුට්ඨි. සා තං සත්තපෙතා යුතො තිං දුරකං ලහිසසිති වතා අයං තව යුට්ඨිතො නිකම්මතදුරුඝොති ලොකිතමකිත්තං දුරුඝපිකං පුර තො ධ්වපයි. සා තං දිසා දෙමනසාපතනා සිසං තං ථාලෙතා අපනෙති ථාලෙ කොව පසෙයා ලජ්ජිතබ්බං හවෙයාති ආහ. සා තසාං කථං සුචා අභ්භාමා විය දුරුඝපිකං ථාලෙතා උග්ගෙන පකිත්ති. රාජ්‍ය පච්චනතො ආගතො නිකම්මතං පටිමානෙතො ඛති නගරෙ ඛකා වාරං නිවාසෙතා නිසිදි. අර් නා පඤ්චසතා ඉඤ්ඤා රඤ්ඤා පටිවුග්ගමනං ආගතො අහංසු. තිං මහාරජ අභ්භාකං න සද්දහයි, අමෙති වුත්තං අකාරණං විය ගොති තිං මහෙසියා උපසාධිකං පකෙකාසාපෙතා පටි පුට්ඨි, දුරුඝපිකං දෙවි විජාතාති. රාජ්‍ය තං කාරණං අනුපපට්ඨකිත්තාව අමනුසාප්තකා හවිසාගීති තං ගෙහතො නිකම්මයි. තසාං රාජ ගෙහතො සහ නිකම්මමණෙනෙව පදමප්පථාති අත්තරධායිංසු. සරීරව්ඨ වීපි විවරණං අහොයි. සා එකිකාව අත්තරවීපියා පායයි. අර් නං එකා වයප්පතා මහලිභා ඉඤ්ඤා දිසා ධිකුසිනෙතං උපපාදෙතා කතං ගට්ඨයි අමමාති ආහ. ආගතකුමරි වසනසානං ඔලොකෙනාති විවරමිති. ඉධා ගට්ඨ අමමාති වසනසානං දත්වා ගොජනං පටියාදෙයි. තසාං ඉම්මතාව නියාමෙන තත් වසනසානං තා පඤ්චසතා ඉඤ්ඤා එකවිත්තා හුචා රාජානං ආහංසු “මහාරජ භූමෙතසු බ්බාචාරං ගතෙසු අමෙහති ගබ්බාදෙවතාය අමතාකං දෙවෙ විජ්ජසම්බාමෙ ආගතෙ බ්බාමමං කතා උදකකීලං කරිසාමා”ති පඤ්ඤා අඤ්ඤා එතමසං දෙවං එවං ජානා

පෙමාහි. රාජා නාසං චිව්වෙනා කුසො ගඬාය උදකකිලං කාතුං අගමාසි. ෧෦෦ පි අනන්තා අනන්තා ගතිනකරණකං පටිච්ඡන්තං කන්තා ආදිය නදිං ගන්තො තෙසං කරණකානං පටිච්ඡාදනථං පාරුපිත්වා උදකෙ පතිත්වා කරණකෙ විසූප්පජ්ජං. තෙ පි බො කරණකා ගන්තො ගෙසා සොතෙ පසාරිතජාලමි ලග්ගිසු. තතො උදකකිලං කිළිත්වා රඤ්ඤ උකතිණ්ණකාලෙ ජාලං උකතිපන්නා තෙ කරණකෙ දිසො රඤ්ඤ සන්තිකං නයිංසු.¹ රාජා කරණකෙ ඔලොකෙත්වා කිං නාතා කරණකෙ සුභි ආහ. න ජාතාම දෙව්හි. සො හෙ කරණකෙ විවරපෙත්වා ඔලොකෙන්නා පඨමං මහාපද්මකුමාරස්ස කරණකං විවරපෙසි. තෙසං පන සබ්බසම්මි කරණකෙසු නිපජ්ජාපිතදිවංසසු සෙව පුඤ්ඤද්දියා අනුකුසකෙ ඩිට්ඨං නිබ්බන්ධි. සකෙකා දෙවරාජා තස්ස රඤ්ඤා නිකාඛිඛි භාවත්වා අනෙතාසං අභිජන අකබරාති ලිඛාපෙසි “ඉමෙ කුමර පද්ම චරියා කුච්ඡිමි භික්ඛානා බාරාණධීරඤ්ඤ පුත්තා අථ තෙ පද්මචරියා සපත්තිසො පඤ්චසනා ඉඤ්ඤා කරණකෙසු පකඨිපිත්වා උදකෙ බිපිංසු රාජා ඉමං කාරණං ජානාතු”ති. කරණකෙ විවරමහෙන රාජා අකබරාති වාවෙත්වා දුරකෙ දිසො මහාපද්මකුමාරං උකතිපිත්වා වෙතෙන රජෙ යොජිත්වා අසෙස කපෙපථ අහං අජ්ජ අනෙතා නන්තරං පටිපිත්වා එකච්චානං මාතුගාමානං පියං කරිස්සාමිති පාසාදවරං ආරුක්ඛ ගෙසා ගතීගිවාය සහස්සගණකං ධජෙත්වා නගරෙ හෙරිං වරාපෙසි “සො පද්මචරිං පසසති සො ඉමං සහස්සං ගණ්ණාතු”ති. නං කථං සුත්වා පද්මචරි මාතු සඤ්ඤා අදසි ගතීගිවතො සහස්සං ගණ්ණ අමමාහි. නාහං එවරාජං ගණ්ණිත්වා විසභාමිති ආහ. සා දුරිඨමි තඨිඨමි වුපෙන කිං වත්වා² ගණ්ණාමි අමමාහි ආහ. මම ඩිත්වා පද්මචරි දෙවි නාමාහි වත්වා ගණ්ණාගිති. සා යං වා නං වා හොතුති ගන්තො සහස්සවිඤ්ඤාපකං ගණ්ණි. අථ නං මනුස්සා පුච්ඡංසු පද්මචරිං දෙවිං පසසි අමමාහි. අහං පන න පසසාමි ඩිත්වා කීර පන මෙ පසසතිති ආහ. තෙ පන කහං සා අමමාහි වත්වා තාය සද්ධිං ගන්තො පද්මචරිං සඤ්ජාතිත්වා පාදෙසු නිපතිංසු. තස්මිං කාලෙ සා පද්මචරි දෙවි අයනති සුභිං භාරියං වන ඉඤ්ඤා කම්මං කතං සා එවං විධස්ස රඤ්ඤා මහෙසී සමානා එවරුපෙ ධානෙ නිරුරකනා වසීති ආහ. තෙපි රාජපුරියා පද්මචරියා නිවෙසනං සෙනසාණ්ණිති පරිකඨිපාපෙත්වා මාගෙ ආරකං ධජෙත්වා ගන්තො රඤ්ඤ ආරොවෙසුං. රාජා සොවණ්ණසිවිකං පෙසෙසි. සා අහං එවං න ගම්ඤ්ජාමිති. මම වසනායානතො පසාය යාව රාජගෙහං එත්තන්තෙර වරපොඨකච්ඡන්තථරණේ. අත්ථාපෙත්වා උපරි සොවණ්ණභාරකඨිච්ඡන්තං වෙලච්ඡානං බක්ඛාපෙත්වා පසාධනථාය සබ්බා ලඞ්කාපරසු පඨිතෙසු පදසාව ගම්ඤ්ජාමි, එවං මෙ නාගරා සමපත්තිං පසසිස්සන්තිති ආහ. රාජා පද්මචරියා රුපිං කරොථාහි ආහ. තතො පද්මචරි සබ්බපසාධනං පසාධෙත්වා රාජගෙහං ගම්ඤ්ජාමිති මග්ගං පටිපජ්ජි. අථ ස්සා අකකන්ත අකකන්තායානෙ වරපොඨකච්ඡන්තථරණං භිද්දිත්වා පද්ම පුපථාති උඨගිංසු. සා මහාජනස්ස අනන්තො සමපත්තිං දස්සෙන්නි

රාජනිවෙසනං ආරුක්ඛා සබ්බෙපි තෙ වෙලවිභාගාදරණේ නාසං මහලලිකායං පොසාවනිකමුලං කන්ධා දුපෙසි. රාජාපි බො නා පඤ්චසතා ඉත්ථෙයො පකෙකාසාපෙත්වා ඉමා තෙ දෙව් දුසියො කන්ධා දෙමීති ආග. සාධු මහා රාජ එතාසං මඤ්ඤා දිනනාභාවං සකලනාගරේ ජානාපෙගීති. රාජා නාගරේ හෙරිං වරාපෙසි පදමවගිසා දුඛිතා¹ පඤ්චසතා ඉත්ථෙයො එතිස්සාව දුසියො කන්ධා දිනනාති. සා නාසං සකලනාගරෙන දුසිභාවො සලලකින්නොති ඤාති අභං මම දුසියො භුජ්ඣසා කාදාං ලභාමි දෙවාරි රාජානං පුච්ඡි. නව ඉද්දා දෙවීති. එවං සන්නො නමෙව හෙරිවාරකං පකෙකාසාපෙත්වා පදමවගිසා දෙවියා අත්තන්නො දුසියො කන්ධා දිනනා පඤ්චසතා ඉත්ථෙයො සබ්බො භුජ්ඣසා කන්ධා පුන හෙරිං වරාපෙථාති ආග. සා නාසං භුජ්ඣසා භාවෙ කතෙ එඤ්ඤාති පඤ්චපුත්තාසනාති නාසං යෙව හඤ්ඤා පොස නාථාස දන්ධා සයං මහාපදමකුමාරං යෙව ගණ්හි; අථාපර්භාගෙ තෙසං කුමාරනං කීලනවයෙ සමපන්නො රාජා උය්‍යානෙ නානාථිධං කීලනාදානං කාරෙසි. තෙ අත්තන්නො සොලසවස්සදදසිකාකාලෙ සබ්බෙව එකතො හුත්වා උය්‍යානෙ පදමසඤ්ඡන්තාසං මහලපොකරණියා කීලනනා නව පදමාති පුප්ථන්නාති පුරාණපදමාති ච වණ්ටතො² පත්තන්නාති දිස්වා ඉමස්ස තාව අනුපාදිනනාසං එවරුපා ජරා පාපුණාති. කිමඛින පන අමොකං සරීරස්ස. ඉදමි භි එවං ගතිකමෙව භවිස්සතීති ආරම්භං ගහෙත්වා සබ්බෙව පච්චෙකබොධිඤ්ඤා නිබ්බන්ධනා උදාසුඨාස පදම කණ්ණිකාසු පලලෙඛක නිසිදිංසු අථ තෙති සඬං ගොපුට්ඨා බහුගතං දිවසං ඤාති අය්‍යපුත්තා නුචොකං වෙලං ජානාථාති ආහංසු. තෙ තුණ්හි අහංසු. පුරිසා ගන්ත්වා රඤ්ඤා ආරොවෙසුං කුමාරා දෙව පදම කණ්ණිකාසු නිසින්නා අමෙහසුපි කප්ථන්නාසු වට්ඨෙනො³ න කප්ථන්තීති. යථාරුචි තෙසං නිසිදිනුං දෙවාරි තෙ සබ්බරත්තිං ගතිභාරකබ්බා පදමකණ්ණිකාසු නිසින්නාතිසමෙතෙව අරුණං උදාපෙසුං. පුරිසා පුන දිවසෙ උපසඬකමිත්වා දෙවො වෙලං ජානාථාති ආහංසු. න මයං දෙවො පච්චෙකබ්බා නාම මයං අමොති. අය්‍යා තුමෙහ භාරියං කථං කප්ථං පච්චෙකබ්බා නාම තුමොදිසා න හොන්ති. වඬාලකොසමයස්ස පන කායෙ පටිමුක්ඛාද්ධපරිකාරා හොන්තීති. හොන තුමෙහ භාරියං කථං කප්ථංති. තෙ දකඛිණතථෙත සීසං පරාමසිංසු. තාවදෙව ගිගි ලිඛිතං අන්තරාධායි. අඬපරිකාරා කායෙ පටිමුක්ඛා ව අහංසු. නහො පස්සන්නංස්සව මහාජනස්ස ආයාසෙන නඤ්චුලකාපඬාරං අහංසු. සාපි බො පදමවගී දෙවී අභං බහුපුත්තා හුත්වා නිපුත්තා ජානාති භද්ද සොකං පත්වා තෙහොව රොගෙන කාලං කන්ධා රාජගහනාගරේ මාර ගාමකෙ සහථෙත කමමං කන්ධා ජීවනාදානෙ නිබ්බන්ති. අථාපර්භාගෙ කුලඝරං ගතා එකදිවසං සාමිකස්ස බෙත්තං සාගුං හරමානා තෙසං අත්තන්නො පුත්තානුමන්නාගරේ අඬපච්චෙකබ්බො භික්ඛාචාරවෙලායං ආකා සෙන ගච්ඡන්නො දිස්වා සීඝ්‍රං ගන්ත්වා සාමිකස්ස ආරොවෙසි පස්ස අය්‍ය පච්චෙකබ්බො එතෙති නිමන්නෙත්වා හොරෙස්සාමාති. යො ආග සමණ

සතුණා නාම එන අඤ්ඤාදායී එවං වරනාති, න එන පළවකල්ලායාති. හෙ භංගං කප්පනානං යෙව අවිදුරේ ධාතෙ ඔතරිංසු. සා ඉති නං දිවං අනානා ලහනාං බජ්ජනාදිං තෙසං දායං සෙව අදායී ජනා මග්ගං භික්ඛං ගණනාපාති ආග. සාමු උපාසිතො නව සක්කාරො එනානොව ගොත්‍ර ආසනාති ච අපෙව ගොනත්‍ර; අඤ්ඤා පන බහුපි පළවකල්ලායෙ දිසො නව විතතං සංඛාරෙසාසිති.¹ සා පුනා දිවසෙ අභිආසනාති පඤ්ඤා පෙනා; අභිආසනං සක්කාරසම්මානං පටිසාදෙතො නිසීදි. නිමනතින පළවකල්ලායෙ සංසානං සඤ්ඤා අදංසු. මාරිසා අජ්ජ අඤ්ඤාභ් අගනති සබ්බෙව කුලොකං මානුසසිංහං කප්පාපාති. හෙ තෙසං වචනං සුත්වා සබ්බෙව එකතො ආකාසෙන ආගනති මානුසරමාසෙ පාතුරුගෙසු. සාපි පඨමං ලබ්භඤ්ඤායං² බහුපි දිසො න කම්පිඨ සබ්බෙව තෙ ගෙහං පළවසෙති ආසනෙසු නිසීදපෙසි හෙසුපි පටිපාටිය නිසීදනොසු නවමො නවමො අඤ්ඤාති අභිආසනාති මාපෙනා සං දුරාසනෙ නිසීදති, යාච ආසනාති වසිසනාති නාව ගෙහං වසිසති. එවං තෙසු සබ්බෙසුපි නිසීදනොසු සා අභිආසනං පළවකල්ලායානං පටිසාදිතං සක්කාරං පඤ්ඤාසනා නම් සාවද්ධං දායං අභිආසනපලායාදික ආගරිතො නිමනතිපළවකල්ලායානං යෙව පාදමුලෙ යපෙනා ආග මග්ගං හනෙන නිබ්බන්ත නිබ්බන්තයානෙ සරිරවණ්ණං ඉමෙසං නිදුපපලානං අනෙතා ගබ්භ වජ්ජණං වීස ගොත්‍රති. පළවකල්ලායා මානුසපුමොදනං කතො ගබ්භොදනං යෙව අගමංසු. සාපි සාවර්ථං කුසලං කතො තතො වුතා දෙවලොකෙ නිබ්බන්තො ඉමසම් පුබ්බපාදෙ සාවර්ථයං සෙසිකුලෙ පටිසංඝිං ගණති. නිදුපපලගබ්භසමානවණ්ණනාය වසා උපපලවණ්ණාතෙව නාම අකංසු. අප අසා වසපත්තකාලෙ සකල්පමුදිපෙ රුජානො ව සෙසිතො ව සෙසිසං සනතිකෙ දුතං පඨණිංසු ධිතරං අමානං දෙතුති. අපඤ්ඤානො නාම නාමොසි. තතො සෙට්ඨි විනෙතසි. අහං සබ්බසං මනං ගොත්‍රං න සක්ඛිසාමි උපායං පනෙතං කරිසාමිති. ධිතරං පනෙතාසාපෙනා පබ්බජිතුං අමම සක්ඛිසාසිති ආග. තසා පච්ඡම්භවිකතානා වචනං සිසෙ ආසිභාං සත්තාකපොලං වීස අගොසි, තසා පිතරං පබ්බජිසාමි තානාති ආග. සො තසා සක්කාරං කතො භික්ඛුපුසංසං නොති පබ්බාපෙසි. තසා අවිරපබ්බජිතාය එව උපො සථාගාරෙ තාලවාගෙ පාපුණි. සා පදිපං ජාලෙතො උපොසථාගාරෙ සමමජ්ජනා දිප්ඨිධාය නිමිතතං ගණිතො ධිතාව පුනපුනං ඔලොකය මානා තෙජාකසිණාරම්මණං කුසං නිබ්බන්තො. තදෙවපාදකං කතො අරහත්තං පාපුණි. අරහත්ත එලෙන සසිං යෙව අභිඤ්ඤාපටිසම්මදාපි ඉරුකිංසු. විසංසනො පන ඉතිවිකුබ්බතෙ විණ්ණවසි අගොසි.

තෙන වුතාං අපදනෙ -

“පුබ්බතගෙනාම ජිනො සබ්බධම්මානපාරගු
ඉතො සත්තසංසම්භි කපෙස උපපජ්ජි නායකො.

1. මු. පසාදෙයොසි.

2. මු. ලබ්භඤ්ඤා. සි. III. අද්ඤාදායනා.

තදහං **භංගවිනිසං** ජාතා සෙසිදුලෙ අහු
නානාරතනපරේජානෙ මහාසුඛසමපජිනා.

උපෙතිා නා මහාවිරං අසෙසාසිං ඛමමදෙසනං
තනො ජාතපපාදහං උපෙසිං සරණං ජිනං.

ගගවා ඉභිමනතීනං අග්ගං වණණසි නායකො
තිනබ්බතිං ලජ්ජතිං නාදිං සමාධිජ්ඣානකොවිදං.

තද මුදිතවහ්නාහං නා ධානං අභිකඛිබ්බිති
නිමනතිත්වා දහබලං සසඛ්ඤං ලොකනායකං.

භොජයිතිනා සහ්තාහං දන්තාන ව නිව්වරං
සත්තමාලා ගභෙතිනා උපපලා දෙවගභිකා.

සත්ථපාදෙ යපෙතිනා ඤාණමහි අභිපුජිය
නිපචච සිරසා පාදෙ ඉදං වචනමබ්බුමිං.

සා දිසා වණණිතා සිර ඉතො අයමකාගති
තාදිසාහං භවිස්සාමි යදි සිජ්ඣති නායක.

තද අවොච මං සථා විස්සන්තා ගොති දුරිකෙ
අනාගතමහි අධානෙ ලව්ජසෙ නා මනොරථං.

සතසගසෙස ඉතො කපෙප ඔනකාකදාලසමභවො
භොනමො නාම නාමෙන සථා ලොකෙ භවිස්සති.

තස්ස ඛමෙමසු දයාද මරසා ඛමමනිච්ඡිනා
නාමෙත්තපලවණණාති රුපෙන ව සසසසිති.

අභිඤ්ඤසු ට්ඨිපපත්තා සත්ථ සාසනාකාරිකා
සබ්බාසවපරිකඛිණො භෙස්සපි සත්ථ සාවිකා.

තදහං මුදිතා හුතිා යාවජ්චං තද ජිනං
මෙතනවිහ්තා පරිවරිං සසඛ්ඤං ලොකනායකං.

තෙන සාමෙමන සුකතෙන වෙතනාපණ්ඩිති ව
ජතිත්වා මාත්‍රසං දෙහං නාවතිංසං අගඤ්ජිහං.

තනො වුතාසං මත්‍රපෙ උපපනාසා සසමභුතො
උපපලෙති පටිච්ජනනං පිණ්ඩපාතමදසහං.

ථකනවුතෙ ඉතො කපෙප විපසිනාම නායකො
උපපජ්ජි වාරුදස්සනො සබ්බධමෙමසු වකබ්බමා.

සෙසිධිතා තද හුතිා බාරුණසිපුරුතතමෙ
නිමනෙනතිනා සමබ්බුමං සසඛ්ඤං ලොකනායකං.

මහාදහං දදිතිනා උපපලෙති විමසසිතං
සුජයිතිනා තෙභෙව වණණසොහං අපත්ඨිමිං.

ඉමමි හදදකෙ කපෙව බ්‍රහ්මච්ඡු මහායනො
කාසාපොනාම නාමෙන උපපජ්චදනං වරො.

උප්පාදො මගෙසිස්ස නද ආසි නරිස්සරෙ
කාසිරජා කිකිනාම බාරණසි පුරුත්තමෙ.

තස්සාසිං දුරියා ධිතා සමණගුත්තසථායා
ධමමං සුඛා ජිනානස්ස පබ්බජ්ජං සමරෙච්ඡිං.

අනුජානි න නො තානො අගාරෙච නද මයං
විසංවස්සසහස්සානි විචරිමා අනන්දිනා.

කොමාරිබ්‍රහ්මවරියං රජකඤ්ඤ පුබ්බිතා
බුච්ඡිප්පානතිරතා මුදිතා සත්තධිතරො.

සමණී සමණගුත්තා ව භික්ඛුනි භික්ඛුදසිකා
ධමමා වෙච සුධමමා ව සත්තමි සඤ්ඤසිකා.

අහං බෙමා ව සප්පඤ්ඤ පටාපාර ව ඩුණ්ඩලා
කිසාගොතමි ධම්මදිනානා විසාබා ගොති සත්තමි.

තෙහි කමෙමහි සුභතෙහි චෙතනාපණ්ඩිති ව
ජනිතා මානුසං දෙහං තාවතීංසං අගච්ඡහං

තනො චුතා මනුසෙසසු උපපන්නා මහාකුලෙ
පිතමච්චරං දුස්සං අදං අරහතො අහං.

තනො චුතාරිච්ඡරෙ ජාතා විපාකුලෙ අහං
ධිතා තිරිච්චච්ඡස්ස උමමාදෙනති මනොගරා.

තනො චුතා ජනපදෙ කුලෙ අඤ්ඤතරෙ අහං
පසුතා නාතිච්ඡිතමහි සාලිං¹ ගොපෙමහං තද.

දිස්වා පච්චෙකකම්බුධං පඤ්ඤාලජසත්තානිහං
දත්වා පද්මඡන්දානි පඤ්ඤපුත්තසත්තානිහං.

පථස්සි තෙපි පථෙසු මධුං දත්වා සසම්භුතො
තනො චුතා අරඤ්ඤානං අජාසිං පද්මොදරෙ.²

කාසිරඤ්ඤ මගෙසිහං හුත්වා සකකතපුද්දිතා
අජනිං රාජපුත්තානාං අනුතං සත්පඤ්ඤකං.

සද්ද තෙ සොබ්බතපපත්තා කිලිත්තා ජලකිලිකා
දිස්වා ඔපත්තං³ පද්මං ආසුං පච්චෙකනායකා.

සාහං තෙහි විතා භුතා සුතචිරෙති සොකිති
චුතා ඉසිතිලිපස්සො ගාමකමහි අජාසිතං.

1. මු. සිලං.

2. සි 1. පද්මෙම සරෙ.

3. ම. අ. මපසක.

සද්ද වුඩා සුභිමනී පුභතානං හතතුනොපි ව
සාගුමාදය ගව්ඡන්තී අභිපථෙවකතායනෙ.

භික්ඛාය ගාමං ගව්ඡන්තො දිස්වා පුතො අනුස්සරිං
බීරධාරා විනිශ්චයිතද්ධං මෙ පුභතපෙමසා.

තණො තෙසං අදං සාගුං පසන්නා සෙති පාණිති
තණො චුත්තාහං නිදසෙ නන්දනං උපපජ්ජනං.

අනුභවතො සුඛං දුක්ඛං සංසරිත්වා හවාහවෙ
තවත්ථාය මහාවීර පරිච්චතනං ව ජීවිතං.

ධීතු¹ තුඤ්ඤං මහාවීර පඤ්ඤවන්ත ප්‍රතිකාර
බහුං ව දුක්ඛාරං කමමං කතං මෙ අනිදුක්ඛාරං.

රුහුලො ව අහං ථෙවි තොකජාතිසතෙ බහු
ඵකසම්² සමහාවෙ ජාතා සමානවඡ්ඡදානසා.

නිබ්බන්ති ඵකණො තොති ජාතීසු බහුසො මම
පච්ඡමෙ හවසමපතො උහොපි නානා සමානවා.

පුරිමානං ජිනග්ගානං සමමුඛා ව පරමමුඛා
අධිකාරං බහුං මය්හං තුග්ගත්ථාය මහාමුතො.

යං මයා පුරිතං කමමං ඩුසලං පරමං³ මුනී
තවත්ථාය මහාවීර පුඤ්ඤං උපවිතං මයා.

අභබ්බස්සානෙ වජේත්ථා පරිපාචෙතො බහුං ජනං
තවත්ථාය මහාවීර චතනං මෙ ජීවිතං බහු.

ඵවා බහුවිධං දුක්ඛං සමපත්ති ව බහුවිධා
පච්ඡමෙ හවසමපතො ජාතා සාවඤ්ඤං පුරෙ.

මහාධිනො සෙඤ්ඤලෙ සුඛිනෙ සජ්ජනෙ තථා
නානාරතනපජේජානෙ සබ්බකාමසම්භිති.

සක්කතා පුජිතා වාසිං මානිතා ‘පච්චිතා තථා
රූපසොහග්ගසමපජානා’⁴ ඩුලෙසු අභිසම්මතා.

අනිව පඤ්ඤා වාසිං රූපභොගසිරිති ව
පඤ්ඤා සෙඤ්ඤතොති අනෙකෙති සතොතිපි.

අගාරං පජතිත්වාන පබ්බජිං අනගාරිකං
අඤ්ඤා⁵මාසෙ අසම්පන්න චතුසස්සං අපාපුණිං.

ඉඤ්ඤා අභිනිමිත්වා චතුරස්ස රථං අභං
බ්‍රහ්මස්ස පාදෙ වජ්ඣස්සං ලොකනාථස්ස තාදිනො.

1. මු. සි. I & III. මහා.

2. මු. පහණි.

3. සි. I & II. මරණ.

4. මු. රූපසිරිසමපන්නා.

5. මු. අඤ.

ඉභියා ච චිඨි භොමි දිබ්බාය සොනධාතුයා
වෙවනොපරියඤ්ඤාය සථාකමුඛපගෙ තථා,

පුබ්බෙ නිවායං ජානාමි දිබ්බචක්ඛං විසොධිතං
සබ්බාසවා පරිකබ්භා නාඤ්ඤානි පුනර්භාවො,

අභ්චම්මනිරුතනිසු පටිභානෙ තථෙව ච
ඤ්ඤාං මෙ විමලං සුඛං පභාවෙන මහෙසිනො,

විවරං පිණ්ඩපාතඤ්ඤා පච්චයං සසනායනං
කාලෙකාලං උපනෙතති සිරසානි මමං ජනා,¹

ජිනො තමහි ගුණෙ කුසො ඵතදග්ගෙ ධපෙසි මං
සෙඨා ඉඨිමතිනානහි පරියාසු විනාසකො,

පරිවණේණා මයා සථා කතං බුඬස්ස සායනං
මහිනො ගරුකො භාගෙ භවනෙතති සමුත්තා,

සස්සථාය පබ්බජිතා අගාරසමානගාරියං
සො මෙ අපො අනුපපන්නො සබ්බසංයොජනකියො,

කිලෙසා ඩොපිතා මඤ්ඤං-පෙ-කතං බුඬස්ස සායන”නති.

අයං පත ථෙරී සද්ද භගවා සාවකපිනගරමානෙර සමකපටිභාරියං කාතුං ගණකමිඤ්ඤාකමුඛං උපගඤ්ඤි. තද්ද සථාරං උපසඤ්ඤාමිත්වා වජ්ඣිකා ඵච මාහ: අහං භවනා පාටිභාරියං කරිස්සාමි යදි භගවා අනුජානානීති සිහ නාදං නදි. සථා තං කාරණං ඤෙත්වා අභුජපතනිං කත්වා ජෙනවනමහා විහාරෙ අරියගණමපේඤ්ඤා නිසින්නො පටිපාටියා සිංහලානියො ධානනානෙර ධපෙන්නො ඉමං ථෙරීං ඉඨිමනනීහං අග්ගසානෙ ධපෙසි. සා කුසානසු බෙත ඵලසුබෙත නිබ්බානසුබෙත ච විතිනාමෙනානී ඵකදිවසං කාමානං ආදිනවං මකාරං සඤ්ඤාලෙසඤ්ඤා පච්චවෙකකමානා ගභානිරියවෙරස්ස මාතුයා ධිතාය සඬං සපතනීවායං උද්දිස්ස සංවෙගජානාය වුත්ත ගාථා පච්චනුභාසනතී.-

“උභො මාතා ච ධිතා ච මයං ආහං” සපතනියො
තස්සා මෙ අහු සංවෙගො අබ්භුතො ලොමහංසනො.

ධිරත්ථු කාමා අසුචි දුග්ගකුසා බහුකණ්ටකා
සථ මාතා ච ධිතා ච සහරියා මයං ආහං.

කාමෙසාදිනවං දිස්වා නෙකකමමං දඬු බෙමනො
සා පබ්බජි රාජගගෙ අගාරසමානගාරිය”නති

ඉමා තිස්සා ගාථා අභාසි.

තථ උභො මාතා ච ධිතා ච මයං ආහං සපතනියොති: මාතා
ච ධිතා මාති උභො මයං අඤ්ඤාලෙසඤ්ඤා සපතනියො අහුමහ. සාවඤ්ඤං

1. මු. සහසුතානි සමනතනො.

2. මු. ආහං.

කිරි අඤ්ඤානරයුක්ත වාණිජයෙකු හරියාය පව්වුසවෙලාය කුඩිජයා ගබ්බො
 යණ්ඩායි. සා නං න අඤ්ඤායි. වාණිජො විනාතාය රතනියා සකවෙසු
 හණ්ඩො ආරණ්‍යෙහි රාජගහං උද්දියා ගතො. තස්සා ගව්ජනෙන කාලෙ
 ගබ්බො අවධිසිනොව පරිපාකං අගමායි. අථ නං සයු ඵලමාහ: මම
 පුතො වීරපවුජ්ඣො, නිං ව ගබ්භිනී, පාපකං තයා කතන්ති. සා නව
 පුතනො අඤ්ඤං පුරිසං න ජානාමිති ආහ. තං සුභාපි සයු අසද්දහනති
 තං ඝරණො නිකාමයි. සා සාමිකං ගවෙයන්ති අනුක්කමෙන රාජගහං
 සමපන්නා නාවදෙව වස්සා කමමජවානෙසු වලනෙනසු මග්ගසමීපෙ අඤ්ඤ
 නරං සාලං පවිසාය ගබ්හාප්‍රිඨානං අහොයි. සා සුවණ්ණබිබ්බසදිසං පුතනං
 විජායිතො අනාඨසාලායං සයාපෙහිං උදකාභිච්චං කාතුං' බ්බි නිකායනො,
 අථඤ්ඤානරං අපුත්තකො සත්වානො නොන මග්ගෙන ගව්ජනො
 අස්සාමිකාය දුරකො මම පුතො හවිස්සන්ති නං ධාතියා හත්ථෙ අදුසි
 අථස්ස මානා උදකාභිච්චං කත්වා උදකං ගතොති පතිනිවතනිත්වා පුතනං
 අපස්සන්ති සොකානිභූතා පරිදෙවිත්වා රාජගහං අපවිසිත්වා' මග්ගං පටි
 පජ්ජි. තං අඤ්ඤානරං වොරජේඨකො අනන්තමග්ගෙ දිසවා පටිබ්බ
 වතො අත්තනො පජාපඨි අකායි. සා තස්ස ගෙගෙ වසන්ති එකං
 ධීතරං විජායි. අථ සා එකදිවසං ධීතරං ගතොති ධීතා සාමිකෙන
 හණ්ඩො ධීතරං මඤ්ඤෙ බිපි. දුරිකාය සිසං ථොතං භිද්දි. තතො
 සාපි සාමිකං හායිත්වා රාජගහමෙව පඨවාගන්තවා සෙරිවිහාරෙතොව
 විවරති. තස්සා පුතො පඨමයොබ්බතො ධීතො මාතානි අජානනො
 අත්තනො පජාපඨි අකායි. අපරභාගෙ නං වොරජේඨකධීතරං හගිති
 භාවං අජානනො විවාහං කත්වා අත්තනො ගෙහං ආනෙයි. එවං සො
 අත්තනො මාතරං හගිතිඤ්ච පජාපඨි කත්වා වාසෙයි. තෙන නා උභොපි
 සප්තත්වයං වසිංසු. අථෙකදිවසං මාතා ධීතු කෙසවට්ඨං මොවෙත්වා
 උභො ඔලොකෙනති සියෙ වණං දිසවා අපෙපවනාමායං මම ධීතා
 හවෙයසාති පුච්ඡිත්වා සංවෙගජානා හුත්වා රාජගහෙ භික්ඛුනි උපස්සායං
 ගන්තවා පබ්බජිත්වා කතපුබ්බකිච්චො විවෙකවායං වසන්ති අත්තනො ව
 පුබ්බපට්ටතනිං පඨවෙවකසිත්වා “උගො මාතා”ති ආදිකා ගාථා අහායි.
 භා පත තාය වුභාගාථාව කාමෙසු ආදීනවදස්සනවදෙත පඨවුභාසනති
 අයං ථෙරි “උගො මාතා ව ධීතා වා”ති ආදිමාහ. තෙන වුභතං, “සා
 කුභානසුබෙන ඵලසුබෙන නිබ්බානසුබෙනව මිනිනාමෙනති ඉමා තිස්සො
 ගාථා අහායි”ති. තත්ථ අසුචිති නිලෙසාසුචිපඤ්ඤානරං අසුචි.
 දුගහකාති: විසයගක්ඛායගෙන පුග්ගකා, බ්බුකණ්ඩකාති විසුධිකප්ප
 වතනියා සුවරිතවිනිවිජ්ඣනායෙන බ්බුච්චධිලෙසකණ්ඩකා. තථාහි තෙ
 “සභතිසුප්පමා කාමා”ති වුභතා, සභාති. යෙසු කාමෙසු පරිභුඤ්ඤාතබ්බෙසු.
 සග්ගිකාති. සමානහරියා; සපතනියොති අත්ථො, “පුබ්බෙ නිවාස”නති:
 ආදිකා වෙ ගාථා අත්තනා අධිගතං විසයං පඨවෙවකසිත්වා පිතියො
 මනස්ස ජාතාය ථෙරියා, වුභතා. තත්ථ වෙතොපට්ඨව ඤ්ඤානති:
 වෙතොපට්ඨඤ්ඤා; “සච්ඡිකතං පත්ත”නති වා සමබ්බො.

“ඉඬියා අභිනිමිතියා වතුරයා රථං අහං
බුඩියා පාදෙ වදිතියා ලොකනාථයා නාදිනෝ”ති.

අයං ගාථා යද් හතවා යමකපටිභාරියං කාතුං ගණකමරුකබමුලං
උපසඬකම්. තද් අයං ථෙරී එවරුපං රථං නිමමණිනිනා තෙන සඬං
සත්ථ සතතිකං ගතවා හතවා අහං පාටිභාරියං කපියාමි තිත්ථය මද්
නිමමදනාය අනුජානාථාති චත්තා සත්ථ සතතිකෙ අභාසි. නං සකාය
වුත්තා. තත්ථ ඉඬියා අභිනිමිතියා වතුරයා රථං අහනති වතුති
අසෙයති යොජිතං රථං ඉඬියා අභිනිමමණිනියා බුඩියා හතවතො පාදෙ
වදිතියා එකවතනං අභාසිනති අබ්පජායො.

“සුපුප්ඵනගං උපමම පාදපං
එකා තුවං හිස්සි යාලමුලෙ'
න වාපි තෙ දුතියො අත්ථි කොචි
න නිං බාලෙ භායසි බුත්තකානං.

තත්ථ සුපුප්ඵනගානති: සුඬු පුප්ඵන අගං. අගගතො පඨාය
සබ්බථාලිපුලානති අයො. පාදපනති: රුකං; ඉධ පන. යාලරුකෙයා
අබ්පජායො. එකා තුවනති. එකිකා නිං ඉධ හිස්සි. න වාපි තෙ
දුතියො අත්ථි කොචිති. ඡාච සහායභූතො ආරකකයො කොචිපි නත්ථි
රුපසමපතියා වා තුයගං දුතියො කොචිපි නත්ථි. අසදිසරුපා එකිකාව
ඉමසමිං ජනවිචිතෙන යානෙ හිස්සි. න නිං බාලෙ භායසි බුත්ත
කානනති. තරුණකෙ නිං බුත්තපුරිසානං කථං න භායසි. කිඤ්චන"
කාරිතො හි බුත්තාති අබ්පජායො. ඉමං කිර ගාථං මාරෙ එකදිවසං ථෙරීං
සුපුප්ඵනෙ යාලවතෙ දිවාචිභාරං නිසින්නං දිසවා උපසඬකම්තියා විවෙ
කතො විවෙචෙතුකාමො විමංසනො අහ. අථ නං ථෙරී සන්නරෙජනති
අත්තනො අනුභාවවසෙන -

“සතං සහසානිපි බුත්තකානං
සමාගතා එදිසකා හවෙය්‍යං
ලොමං න ඉඤ්ඤ නපි සමපවෙධෙ
කිං මෙ තුවං මාර කපියසෙයො.
එසා අත්තරධායාමි කුවණිං වා පටිසාමි තෙ
හමුකන්නරෙ වා හිස්සි හිස්සිනිං මං න දකකිසි.
විත්තමති වසිභුතාහං ඉඬිපාද් සුභාවිතා
ඡ මෙ අභිඤ්ඤ සමජිකතා කතං බුඩියා සාසනං.
සතතිසුලුපමා කාමා බන්ධාසං අබ්බවටතා
යං නිං කාමරහිං බුද්ධි අරනිදනි සා මම.
සබ්බත්ථ විහතා නද්දි තමොකකිකො පදුලිතො
එවං ජානාති පාපිම නිහතො නිමසි අත්තකා”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තත් සනංසකස්සානිපි බුත්තසානං සමාගතා ඵදිසකා හවෙ
 සත්තනි: යාදිසකො තිං ඵදිසකා ඵවරුපා අනෙකසතසකස්සමත්තාපි
 බුත්තසා සමාගතා යදි හවෙයස්සං. ලොමං න ඉඤ්ජනපි සමපවෙධෙති:
 ලොමමත්තමපි න ඉඤ්ජයස් න සමපවෙධෙයස්. කිං මෙ කිං මාර
 කදිස්සසෙකොති: මාර කිං එකකොට වස්සං කිං කරස්සසි. ඉදනි මාරස්ස
 අත්තනො කිසුපිපි කාතුං අසමමත්තං යෙව පිභාවෙනති එසා අත්තරධා
 සාමිති ගාථමාහ. තස්සත්ථො: මාර එතාං තව පුරතො සීතාව අත්තරධා
 යාමි අදස්සනං ගච්ඡාමි අජානනතෙස්සව තො කුච්ඡං වා පටියාමි හමු
 කන්නෙර වා තිස්සාමි. එවං තිස්සනතිසුචි මං කිං න පස්සසි. කසමාති වෙ?
 පිත්තමති වසිසුතාහං ඉඨිපාදු සුභාවිතා අහං වමති මාර පිත්ත
 වසිභාවපත්තා; වත්තාරෙපි ඉඨිපාදු වියා සුසුචි භාවිතා බහුලිකතා. තසමා
 අහං යථා වුභත්තාස් ඉඨිපිසයත්තාස් පත්තාමිති. යෙසං සබ්බං ගෙයා වුභත්ත
 නාස්සත්තා උත්තානමෙව.

උසලවණ්ණාස ථෙරිසා ගාථාවණ්ණනා
 ස ම නා.

වාදසතිපානවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

(ථෙ-1. ගා. 12.)

16. 1.

සොලසනිපාතො “උදකමාහරිං සිනො”ති ආදිකා පුණ්ණාස් ථෙරියා
 ගාථා. අයමපි පුරිමබුධෙසු කතාසිසාරා තත් තත් හවෙ පිටවු
 පතිස්සයං කුසලං උපවිනානති විපක්ඛිස්ස හගවතො කාලෙ කුලනෙහො
 නිබ්බතතිනිා විඤ්ඤානං පත්තා ගෙතුසමපන්නාස් සංජානසංවෙහා
 හිකබුනිනං සනතිකං ගතත්ථා ධම්මං සුත්වා උඛපසාදු පබ්බජිත්වා පරි
 සුඛසීලා නිඤ්ඤි පිටකානි උග්ගහෙත්වා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මකට්ඨිකා ව
 අහොසි. යථා ව විපක්ඛිස්ස හගවතො සාසනෙ එවං සිඛිස්ස, වෙස්සතුස්ස
 කකුසකිස්ස, නොණාගමනස්ස, කස්සපස්ස ව හගවතො සාසනෙ
 පබ්බජිත්වා සීලසමපන්නා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මකට්ඨිකා ව අහොසි.
 මාතධාතුකත්තා පන කීලෙසෙ සමුච්ඡිද්දිතුං නාසකඛි. මානොපතිස්සය
 වසෙන කමමස්ස කතත්තා ඉමස්මිං බුබුසාදෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස
 සෙඛිනො කරදසියා කුච්ඡමති නිබ්බන්ති. පුණ්ණාතිස්සානාමං අහොසි.
 තා සිහනාදසුත්තනනි දෙසනාස් සොත්තපන්නා හුත්වා පච්ඡා උදකසුඛිකං
 බ්‍රාහ්මණං දමෙත්වා සෙඛිනා සමභාවිතා හුත්වා තෙන භුජිස්සගාවං පාපිතා
 නං පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා පබ්බජිත්වා විපස්සනාස් කමමං කරොන්ති
 න වීරස්සෙව සහ පටිසම්බද්ධා අරහත්තං පාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“විපක්ඛිනො හගවතො සිඛිනො වෙස්සතුස්ස ව
 කකුසකිස්ස මුනිනො නොණාගමනාදිනො.

කසාපස්ස ච බුධස්ස පබ්බජිතාන සාසනෙ
හිකඛුහි සිලසම්පන්නා නිපතා සංවුහිත්ථිසා.
ඛුසුසුතා ධම්මධරා අත්තස්ස¹ පටිපුච්ඡිකා
උග්ගහෙතා ච ධම්මානං සොතා පටිපුච්ඡිකා.
දෙසෙනහි ජනමජ්ඣෙහි අගොසිං ජිනසාසනෙ²
බාහුසම්මතා තෙතාහං පෙසලා අභිමඤ්ඤිසං.
පච්ඡිමෙ ච භවෙදුනි සාවඤ්ඤං පුරුහතමෙ
අනාඨපිණ්ඩිනො ගෙහෙ ජාතාහං භූතදායිකා.
ගතා උදකහාරිසං සොඤ්ඤං දිජමද්දං
සිතට්ඨං නොයමජ්ඣමහි නං දිස්වා දුදමමුචිං.
උදකමාගරිං³ සිතෙ සද උදකමොතරිං
අයතනං දණ්ඩභස්සිතා වාචාදෙසභස්සට්ඨිතා.
කසා බ්‍රාහ්මණ තිං භිනො සද උදකමොතරිං
වෙධමානෙහි ගතෙතහි සිතං වෙදසංසෙ භුසං.
ජානනහි වත මං⁴ ගොති පුණ්ණෙහෙ පටිපුච්ඡසි
කරෙතනං භූසලං කම්මං රුකින්නං කතපාපකං.
සො ච වුච්චො දහරෙ වා පාපකම්මං පඤ්ඤාති
දකාහිසෙවනා සොපි පාපකම්මං පමුච්චති.
උත්තරන්තස්ස අකබ්බිං ධම්මස්සංඝිතං පදං
නං ච සුත්වා සසංචිග්ගො පබ්බජිතා රහා අහු.
පුරෙනහි උභාතසතං ජාතා දුසි භූලෙ යතො
තතො පුණ්ණාති නාමං මෙ භුජිස්සඤ්ච අකංසු තෙ.
සෙසිං තතො⁵ නුමානෙත්වා පබ්බජිං අනගාරිසං
අචරෙතෙව කාලෙන අරහත්තමපාපුණිං.
ඉභිසු ච වසී ගොමි දිබ්බාය සොනධාතුසා
වෙතොපරිසඤ්ඤස්ස වසී ගොමි මහාමුතෙ.
පුබ්බෙතිවාසං ජාතාමි දිබ්බච්ඡක්ඛුං විසොඨිතං
සබ්බාසවා පරිකම්මො නඤ්ඤාති පුනඤ්චො.
අස්මම්මතිරුහන්තිසු පටිගානෙ තථෙව ච
ඤ්ඤං මෙ විමලං සුඛං බුධසෙස්සං වාගසා.
භාවනාය මහාපඤ්ඤා සුතෙනෙව සුභාවිති
මානෙන නිවසුලජා න හි කම්මං විනස්සති.
නිලෙසා කිංපිතා මග්ගං=පෙ=කතං බුධස්ස සාසනා⁶ නති.

1. මු. අථංස.

2. සි. III. අසෙසාසිං ජිනසාසනං.

3. මු. ආ. අ. උදකාරිඅතං.

4. මු. ජානනිවභුචං.

අරභාභාං පන පනාං අභ්‍යන්තරා පටිපතතිං පච්චවේකස්සිතාං උදන වසෙන:-

“උදනමාහරිං” සීනෙ යද උදනමොහරිං
අය්‍යානං දණ්ඩභයස්සිතාං වාචාදෙසභයට්ඨිතාං.

කස්ස බ්‍රාහ්මණෝ නිං භීතො සද උදනමොහරි
වේධමානෙහි ගතොති සීතං වේදයසෙ භුසං.

ජානනතී වන මං හොති පුණ්ණේකෙ පරිපුච්ඡයි
කරොන්තං යුසලං කමමං රුක්ඛනං¹ කතපාපකං.

යො ච චුළඬා දහරෙ වා පාපකමමං පසුබ්බති
දකාභිසෙවනා² යොපි පාපකමමා පමුච්චති.

යො භු නෙ ඉදමකබ්බි අජානනාස්ස අජානෙයා
දකාභිසෙවනා³ නාම පාපකමමා පමුච්චති.

සග්ගා භුන ගමිස්සනති සබ්බෙ මණ්ඩුකකච්ඡපා
නකකා ච සුංසුමාරා ච යෙ වඤ්ඤෙ උදනෙ වරා.

ඔරබ්බිකා සුකරිකා මච්ඡකා මිගබ්බිකා
මාරා ච වජ්ඣකානා ච යෙ වඤ්ඤෙ පාපකමමිතො.

දකාභිසෙවනා⁴ තෙපි පාපකමමා පමුච්චරෙ
සවෙ ඉමා නදියො තෙ පාපං පුබ්බෙ කතං වහුං.

පුඤ්ඤතිමාති වහෙය්‍යං තෙන නිං පරිබාහිරෙ
යස්ස බ්‍රාහ්මණෝ නිං භීතො සද උදනමොහරි.

නිමෙව බ්‍රහ්ම වාකාසි මා තෙ සීතං ඡපිං හනෙ
යුමමග්ගං පටිපන්නං මං අරියමග්ගං සමානාසි.

උදකාභිසෙවනා හොති ඉමං සාථං දදුමි නෙ
භුග්ගොච සාටකො හොතු නාහං ඉච්ඡාමි සාටකං.

සවෙ භායසි දුකඛස්ස සවෙ නෙ දුකඛමපපිං
මාකාසි පාපකං කමමං ආචී වා යදී වා රහො.

සවෙ ච පාපකං කමමං කරිස්සසි කරෙසි වා
න නෙ දුකඛා පමුත්තාඝචී උපපට්ඨාපි පලායමො.

සවෙ භායසි දුකඛස්ස සවෙ නෙ දුකඛමපපිං
උපෙහි සරණං වුඨං ධම්මං සඤ්ඤං ච නාදිනං.
සමාදියාති සීලානි තං නෙ අත්ථාය හෙතිති

1. මු. ම. අ. උදකාරී අහං.

2. සී. I & II. ඉදනං.

3. මු. උදකාභිසෙවනා

4. මු. අ & සී. II. වහෙය්‍යං.

උපෙමි සරණං බුධං ධම්මං සඬ්ඝං ච තාදිනං.
සමාදිශාමි සිලාති තමෙම අත්ථාය හෙතිති

මුහුමබ්බු පුරෙ ආසිං අජ්ජමහි සච්ච බ්‍රාහ්මණො.
තෙවිජ්ජො වෙදසම්පනොනා සොච්චිසො චමහි න්‍යාතකො”ති

ඉමා ගාථා අභාසි.

තත්ථ උදකමාහතිනති: සමෙන උදකාහරණං අකාසිං. ඕනෙ සද උදකමොහතිනති: සිතකාලෙපි සබ්බද රහතිඤ්චං උදකං ඔතරි; යද යද අයකකානං උදකෙන අප්ථො තද තද උදකං පාපිසි; උදකමොහතිනා උදකං උපනෙසිනති අබ්ජාසො. අසානං දණ්ඩගසගිනාති. අසා කානං දණ්ඩගසෙන හිනා; වාචාදෙසගසමිනාති. විචිදණ්ඩගසෙන චෙව දෙය¹ ගසෙන ච අච්චිතා පිළිනා. “සිනෙපි උදකමොහරි”නති යොජනා. අපෙ කදිවසං පුණ්ණා දසී සවෙන උදකං ආනෙතුං උදකතිත්ථං ගතා. තත්ථ අදදස අඤ්ඤාතරං බ්‍රාහ්මණං උදකසුඤ්ඤා නිමපාතසමයෙ මහති සිනෙ වත්තමානෙ පානොව උදකං ඔතරිනා සසිසං නිමුජ්ඣා මනෙත ජපිනා උදකතො උසතිනා අලලවත්ථං අලලකසං පවෙධනං දනනවිණං වාදසමානං. තං දිස්වා කාරුණ්‍යං සංවොදිතමානසා තණ්‍හා තං දිසිගතා විවෙච්චකුකාමා “කස්ස බ්‍රාහ්මණ තං ගිණො”ති ගාථමාග. තත්ථ කස්ස බ්‍රාහ්මණ තං ඥානො ච නාම ගසහෙතුනො සිනො හුත්වා සද උදකමොහති² සබ්බ කාලං සායං පාතං උදකං ඔතරි. ඔතරිනා ච වෙධමානෙති කම්ප මානෙති ගණනාති සරීරවයවෙති ඕනං වෙදසසෙ භුසං සිතදුකං අච්චිස දුස්සනං පටිසංචෙදයසි පච්චන්තවසි.

ජාහනති වත මං භොතිති: භොති පුණ්ණිකෙ තං කතුපටිතං පාපකම්මං රුඤ්ඤිතං.³ නිවාරණසමත්ථං ඥායා කම්මං ඉමිනා උදකො රෙහනෙන කරෙන්නං මං ජානනති වත පරිපුට්ඨසි, නත්ත අයමත්ථො ලොකෙ පාකමො ඵව, තථාපි මයං භුක්ඛං වද්දමාහි දසෙසනොනා “සො ච පුමො”ති ගාථමාග. තස්සත්ථො: වුංචා වා දහරො වා මජ්ඣිමො වා සො කොචි සිංසාදිහෙදපාපකම්මං පඤ්ඤාති අච්චිස කරොති. සොපි භුසං පාපකම්ම නිරතො දකාගිසෙවනා සිනානෙන තණ්‍හා පාපකම්මා පමුච්චති අච්චන්තමච පිමුච්චරිති. තං සුත්වා පුණ්ණිකා තස්ස පටි වචනං දෙනති “සො හු ගො”ති ආදිමාග. තඤ්ඤො හු ගො ඉද මකඛාසි අජානනස්ස අජානකොති කම්මට්ඨසං⁴ අජානනස්ස තෙ සබ්බෙන සබ්බං කම්මට්ඨසං අජානනො අජානකො අච්චදුසු බාලො උදකාගිසෙවනහෙතු පාපකම්මතො පමුච්චතිති ඉදං අත්ථානං කො හු නාම අකාසි, න සො සබ්බසම්පවතො නාපි චෙතං සුත්තනති අධිපජාසො. ඉදුතිස්ස තුනමච සුත්තඅභාවං විභාවෙනති “සග්ගං නුග ගම්ඤ්ඤති”ති ආදිමාග. තත්ථ නක්කාති: කසා. සුංසුමාතිති: ඤාමතිලා.

1. සි. I & II රෙස 2. සි. I & II හුදකත. 3. සි. I & II. මහාත.

සෙ වසෙසුද උදසන වන්ති: සෙ වසෙසුදපි වාරිගොවරා, මව්මකර නාසිඤ්ඤාචක්ඛාදසො ච තෙපි සග්ගං. **භූත ගමිසුනාති දෙවලොකං.** උප පඤ්ඤානාති මසෙසුද, උදකාභිසෙවනා පාපකම්මෙනා මුතාති ගොති චෙති අප්ථො. **බරබ්බිතාති:** උරබ්බසාතකා. **සුකාපිකාති:** සුකරසාතකා. **මව්විකාති:** කෙවට්ඨා. **මගබ්බිකාති:** මාගවිකා. **වජ්ඣසාතකාති:** වජ්ඣසාතකමෙව නිසුත්තා.

පුසුදුමපිමා වගෙසුත්තාති. ඉමා අවරවති ආදසො නදිසො යථා තස්ස පුබ්බෙ කතං පාපං තත්ථ උදකාභිසෙවනෙන සමෙ වසුං නිගරෙය්සං, තථා තස්ස කතං පුසුදුමපි ඉමා නදිසො වගෙය්සං පවා ගෙය්සං. **තෙන නිං පපිබ්බාතිගේ** අස්ස තථා සති භොත පුසුදුකමෙව න නිං පපිබ්බාතිගේ විරතිතොව ගපෙට්ඨාති. නවෙනං යුත්තනාති අධිරිපාසො. යථා වා උදකෙන උදකොරොගකස්ස පුසුදුපවාගනං න ගොති එවං පාප පවාගනමපි නගොති යෙව. කසමා? නිත්තාස්ස පාපභොතුනං අපපට්ඨකම් භාවනො, සො යං විතාසෙති සො තස්ස පටිපකේසා, යථා ආලොකො අක්ඛි කාරස්ස විජ්ජා ව අවිජ්ජාය, න එවං නිත්තානං පාපස්ස, තස්මා නිසිමෙත්ථ ගතතබ්බං න උදකාභිසෙවනා පාපනො පටිමුත්තාති. තෙනාග භගවා:-

“උදකෙන සුථි ගොති බහු එත්ථ ත්තායති ජනො
යමහි සචම් ච ධමමා ච සො සුථි සො ච බ්‍රාහ්මණො”ති.

ඉද්දති යදි පාපං පවාගනතුකාමොසි ස්බ්බෙන සබ්බං පාපං මාකරොතිති දසෙත්තුං. **“සස්ස බ්‍රාහ්මණො”**ති ශාර්ථමාග. තත්ථ නමෙව බ්‍රහ්ම මාකා සිති: යතො පාපතො නිං භිහො තමෙව පාපං බ්‍රහ්ම බ්‍රාහ්මණ් නිං මා අකාසි. උදකොරොගනං පන ඊදිසෙ සිතකාලෙ කෙවලං සරිරමෙව බාධති. තෙනාග **“මා නෙ සිතං ජම්. හනෙ”**ති. ඊදිසෙ සිතකාලෙ උදකාභිසෙවනෙන ජාතසිතං තව සරිරවජ්ජිං **මාහපනසා** මා බාධෙසිති අප්ථො. **කුමමග්ගං පටිපනනාති:** උදකාභිසෙවනෙන සුථි ගොතිති ඉමං කුමමග්ගං මිච්ඡාගාහං පටිපනනං පග්ගස්ස සිතං; මං අපිසමග්ගං. **සමානසිති:** “සබ්බපාපස්ස අකරණං කුසලස්ස උපසම්පදා”ති ඉමං බ්‍රහ්මදීති අරියෙති ගතමග්ගං. **සමානසි** යමමදෙව උපනෙසි; තස්මා ගොති ඉමං සාවකං කුට්ඨිදනං ආවර්ග්ගාගං කුග්ගං දදමි තං පටිගණ්ණාති අප්ථො. සා තං පටිකඛිපිත්වා ධම්මං කථෙත්වා සරණෙසු සීලෙසු ච පතිට්ඨා පෙතුං. “තුග්ගෙව සාවසකා ගොතු නාහං ඉච්ඡාමි සාවක”නති. චත්වා **“සමෙ භාසසි දුක්ඛස්සා”**ති ආදිමාග. තස්සෙත්වා: යදි කුට්ඨං සකල්පා සිකෙසු ජාතියා” ච අථාසුකා දෙහග්ගනාදිභෙද දුක්ඛා භාසසි. යදි හෙ තං අපට්ඨං අනිසං **ආවි වා** පරෙයං පාකට්ඨාවෙන අපට්ඨත්තං කත්වා කායෙන වාචාය පාණොතිපාත්‍යාදිවසෙන වා **සදි වා රහො** අපාකට්ඨ භාවෙන පටිච්ඡන්තං කත්වා මනොවාසෙ යෙව අභිජ්ඣාදිවසෙන වා අණු මත්තමපි **පාපකං** ලාමකං කමමං **මාකාසි** මාකරි. අථ පන තං පාපකමමං.

ආයතීං කරියාසි එතරාහි කතෙසි චා නිරයාදිසු මතුසු අපායෙසු මනුෂ්‍යෙසු ච තස්ස ඵලභුතං දුක්ඛං ඉතො එතෙතා චා පලායනො මධි නානුබ්බිසානීති අධිපායෙන උපෙවම සඤ්චිව පලායනොපි තෙ තතො පාපතො මුහුති මොක්ඛා නත්ති. ගතිකාලාදිපච්චයනතරසමවායෙ සති විපච්චතෙ එවානි අනේවා. “උප්පච්චා”ති චා පායො. උප්පතිනාති අනේවා. එවං පාපස්ස අකරණෙන දුක්ඛාභාවං දසෙස්සත්වා ඉදුති පුඤ්ඤස්ස කරණෙනපි තං දසෙස්සත්වා “සචෙ භායසි”ති ආදි වුත්තං.

තත්ථ තාදිනනති: දිසාදිසු තාදිභාවප්පත්තං. යථා චා පුරිමකා සමාසමමුඛා පසසිතබ්බා තථා පසසිතබ්බතො “තාදිනං බුධං සරණං උපෙති”ති යොජනා. ධම්මසංකප්පෙති එසෙවනායො. “තාදිනං වරබුධානං ධම්මං අභිනානං අරියපුග්ගලානං සංකප්පං සමුග්ග”නති යොජනා. නනති සරණාගමනං සිලානං සමාදානඤ්ච. හෙතිනීති: හවිස්සති. යො බ්‍රාහ්මණො සරණෙසු සිලෙසු ච පතිස්සා අපරභාගෙ සත්ථුසන්නිකෙ ධම්මං සුඤ්ඤා පටි ලබ්බසමා පබ්බජිත්වා සචෙතොතා වායමනො න චිරස්සෙව තෙ විරෝපා හුත්වා අත්තනො පටිපත්තිං පච්චචෙක්ඛිත්වා උදනෙතො “බ්‍රහ්මබ්බු”ති ගාථමාග. තස්සයො: අහං පුබ්බෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ උප්පත්තිමත්තො බ්‍රහ්මබ්බු නාමාසි, තථා ඉරුබ්බෙදදීනං අරෙක්ඛිනාදිමත්තො නෙවිරෝපෙදසමපනො යොජියො නාතකො ච නාමාසි. ඉදුති සබ්බසො ඛාතිතාපපාය සච්ච බ්‍රාහ්මණො පරමස්ථුබ්‍රාහ්මණො විරජත්තාසාධි ගමෙන නෙවිරෝපො මග්ගඤ්ඤාසංකප්පෙන වෙදෙන සමන්තාගතත්තා වෙදසමපනො නිරන්තරසමපායාය නිත්‍යාගතො වෙති. එත්ථ ච බ්‍රාහ්මණෙන වුත්තගාථාපි අත්තනා වුත්තගාථාපි පච්ඡා ථෙරියා පච්චෙකං භාසිත්වානි සබ්බා ථෙරියා ගාථා එව ජානාති.

පුණ්ණාස ථෙරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම ත්තා.

සොළසනිපාතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

(ථෙ-1. ගා-16.)

20. 1.

විසතිනිපාතො “කාලකා ගමරවණ්ණසාදිසා”ති ආදිකා අම්බපාලියා ථෙරියා ගාථා. අයමෙ පුරිමමුඛෙසු කතාසිකාරා තත්ථ තත්ථ සචෙ විවච්චි පතිස්සයං කුසලං උපවිනනතී සිබ්බස්ස ගතවතො සායනෙ පබ්බජිත්වා උපසම්පන්නා හුත්වා භික්ඛුනීසිකානා සමාදාය විහරනතී එකදිවසං සමග්ගලාති භික්ඛුනීසි සඬං වෙතියං වන්දිත්වා පදකසිණං කතෙතනතී පුරො තරං ගච්ඡන්ති යා බිණ්ණසච්චෙරියා බිපනති යා සහයා බෙලපිණ්ණං වෙතිසංඝගණෙ පති. තං බිණ්ණසච්චෙරී අපසසිත්වා ගතා, අයං පච්ඡතො ගච්ඡන්ති තං බෙලපිණ්ණං දිසවා කා නාම ගණිකා ඉමසම් ධානෙ බෙල

පිණ්ඩං පානෙසිති අනෙකාසි. සා භික්ඛුනීකාලෙ සීලං රක්ඛන්තී ගබ්භ වාසං ජිගුට්ඡන්තා ඔපපාතිකත්තභාවෙ විත්තං යපෙසි. තෙන චග්ගිකත්ත භාවෙ වෙයාලියං රාජ්ජය්‍යානෙ අමබරුක්කිමුලෙ ඔපපාතිකා. හුන්වා නිබ්බන්ති. තං දිස්වා උය්‍යානපාලො නගරං උපනෙසි. අමබරුක්කි මුලෙ නිබ්බත්තත්තාය සා අමබපාලිතෙව වොගරිසිත්. අථ නං අභිරුපං දස්සනීයං පාසාදිතං විලාසකත්තත්තා¹ දිගුණවිසෙසසමුදිතං දිස්වා සමබ්‍රලා රාජකුමාරා අත්තනනා පරිග්ගහං කාතුකාමා අඤ්ඤමඤ්ඤං කලහං අකායු. තෙසං කලහවුට්ඨමත්තං තස්සා කමමසංවොදිතා වොහාරිකා සතෙබ්බසං ගොතුති ගඤ්ඤස්සානෙ යපෙසුං, සා සත්ථර් පටිලබ්බසම්බා අත්තනො උය්‍යානෙ විහාරං කන්තා බුඩ්ධවුබ්බස්ස භික්ඛුසම්බසස්ස නිශ්ශාදෙත්වා පච්ඡා අත්තනනා පුත්තස්ස විමලනෙණ්ඩඤ්ඤපෙථස්ස සත්තභික්ඛෙ බමමං සුන්වා පබ්බජිත්වා විපස්සනාය කමමං කරොන්තී අත්තනො සරීරස්ස ජරා ජිණ්ණභාවං නිස්සාය සංවෙගජාතා සබ්බාරානං අනිච්චතං එව විහා, වෙනතී:-

“කාලකා හමරවණ්ණසාදියා වෙලලිතග්ගා මම මුඩජා අහු
තෙ ජරාය සාණ්ඩාකසදියා සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

වාසිතොව සුරභි කරණ්ඩනකා පුප්ථසුර මම උත්තමඛගජො²
තං ජරාය සසලොමනග්ගිකං සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

කානතංව සතිනං සුරෙපිතං කොච්ඡුච්චිවතග්ගසොභිතං
තං ජරාය විරලං තභිං තභිං සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

කණ්ඨබ්බකා³සුචණ්ණමඤ්ඤිතං සොහතෙ තං සුවෙණ්ඨිලඛකතං
තං ජරාය බලිතං සිරං කතං සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

විත්තකාරසුකතාව ලෙඛිකා සොහතෙ සුභමුකා පුරෙ මම
තං ජරාය වලීඨි පලමඛිකා සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

හස්සරා සුරුවරා සථාමණී නෙත්තාගෙසුං අභිනීලමායනා
තෙ ජරාය⁴ භිග්ගා න සොහතෙ⁵ සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

සණ්ඨාතුඛගසදිසි ව නාසිකා සොහතෙ සු අභියොබ්බතං පථි
සා ජරාය උපකුලිතා විස සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

කඛ්ඤණංව සුකතං සුනිසිතං සොහතෙ⁶ සු මම කණ්ණපාලියො
තං ජරාය වලීඨි පලමඛිකා සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

පත්තලිමකුලවණ්ණසාදියා සොහතෙ⁷ සුදන්තා පුරෙ මම
තෙ ජරාය බණ්ඩිතා ව පිතකා සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

කානතමභි වනසණ්ඩවාරිණී සොකිලාව මධුරං නිකුජිහං
තං ජරාය බලිතං තභිං තභිං සච්චවාදිවචනං අනඤ්ඤථා.

සණ්ඨකවුරුව සුභවර්ණා සොහනෙව සුභිවා පුරෙ මම
ආ ජරාය ගඟා විනාමිනා සච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථා.

විච්චපළිකසද්ධියොපමා උභො සුඛොභනෙ¹ සුඛානා පුරෙ මම
නා ජරා සථාපාවලිප්පලිනා² සච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථා.

සණ්ඨකවුරුව සුභවර්ණා සොහනෙ¹ සුභිවා පුරෙ මම
නෙ ජරාය සථා මුලමුලිනා සච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථා.

පිනව්වසතිකුඤ්ඤානා උභො සොහනෙ සුභිනා පුරෙ මම
පෙවිකිව්³ ලම්බනෙන නොදකා සච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථා.

කඤ්ඤානසා ඵලකංව සුමට්ඨං ජයාගනෙ සුකායො පුරෙ මම
සො වලිකි සුමුමාහි ඔතනං සච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථා.

නාගභොගසද්ධියොපමා උභො සොහනෙ සුභිවා පුරෙ මම
නෙ ජරාය සථා වෙච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථා.

සණ්ඨකවුරුව සුභවර්ණා සොහනෙ සුභිනා පුරෙ මම
නා ජරාය භිලද්ධිකාරිව සච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථා.

තුලපුණ්ණසද්ධියොපමා උභො සොහනෙ සුභිවා පුරෙ මම
නෙ ජරාය පුරිනා වලිමනා සච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථා.

ඊදිසො අහු අසං සමුසාසො ජර්ජරො බහුදුක්ඛානාමලසො
සොපලොපථිනො ජරාඝරො සච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථා”ති

ඉමා ගාථායො අගාමි.

හස්ස කාලකාහි; කාලකථණ්ණා; ගමරවණ්ණසාදිසාහි: කාලකා
හොනනාපි ගමරසද්ධිසථණ්ණා; සිතිධනිලාහි අපේ. **වෙලලිතගාහි:**
කුඤ්ඤානසා; මුලතො පසාය යාව අග්ගා කුඤ්ඤානා වෙලලිතාහි අපේ.
මුඛපාහි: කෙසා; **ජරිකාහි:** ජරාගෙහු, ජරාය උපහත්තොගා. **සාණි**
වාසනදිසාහි: සාණිසද්ධියා වාසනසද්ධියා ව; සාණිවාසනසද්ධියා වෙච්ච මකච්චාක
සද්ධියා වාහිපි අපේ. **සච්චාදිවචනං අනඤ්ඤාථාහි:** සච්චාදිනො
අපිනච්චාදිනො සමොසමුඛසිය “සබ්බං රූපං අනිච්චං ජරාභිභුත”නති
ආදිවචනං අනඤ්ඤාථා සථාභුතමෙව, න තස්ස විතථං අසීති. **වාසි**
තොව සුරගි කරණභනොහි: පුප්ඵගකිවාසපුරුණාදීහි වාසිතො වාසං
ගාහාපිතො පසාධනසමුග්ගො පිය සුගෙහි. **පුප්ඵසුර මම උත්තමඛග**
ජෙහි: වච්චකසුචනවලලිකාදීහි පුප්ඵහි පුරිතො පුබ්බෙ මම කෙස
කලාපො නිමමලොති අපේ. **ගාහි:** උත්තමඛගජං. අථ පච්ඡා එතරහි
සසලොමගග්ගිකං පාකතිකලොමගග්ගිකමෙව ජාතං. අථවා **සසලොම**
ගග්ගිකනති මත්තකලොමෙහි සමානගකුං; එළකලොමගග්ගිකනතිපි වදනති.

සාගතංව සකිතං සුගෙහිගාහි: සුළු රොපිතං සකිතං සන
සකතිවෙසං උසිතං උජ්ජකදිසසාධං උපට්ඨනං පිය. **සොච්ඡසුචි විචිතගග**

සොභිතානි: පුබ්බිකොවෙජන සුවණ්ණසුචියා ච කොසල්වා විජටි නෙන විවිභංගො හුත්වා සොභිතං ඝනභාවෙන වා කොව්ඤ්ඤං හුත්වා ඵලදන්නසුචිභි විවිභංගනාය සොභිතං. **ගානි:** උත්තමඛිතල්. **විරලං නභිං නභිනති:** තඤ්ඤාච විරලං විදුනකෙසං.

කණ්ණබඬකසුචණ්ණමණ්ඩනනි: සුවණ්ණවජ්ජරුද්ධි විභුසිතං කරුණකෙසපුඤ්ඤං. යෙ පන “සණ්ණකණ්ණකසුචණ්ණමණ්ඩන”නති පඨනති. තොසං “සණ්ණාභි සුවණ්ණසුචිභි ජවාචිජටිනෙන මණ්ඩක”නති අත්ථො. **සොභන සුවෙණ්ඨි ලබ්බගානි:** සුඤ්ඤෙති රුජරුකඛි මාලාසද්ධෙති කොසවෙණ්ඨි අලඬකනං හුත්වා පුබ්බිකො විරජතෙ. **ගං ජග්ග බලිතං සිරං කතනි:** තං තථා සොභිතං සිරං ඉද්දති ජරාය බලිතං බණ්ඩනාබණ්ඩනං විදුනකෙසං කතං.

වග්ගකාර සුකතාට ලෙඛිකානි: විභාගාකාරෙන සිප්පිනා නිලාය වණ්ණධාතුසා සුද්ධි කතා ලෙඛා විය සොභතෙ. **සුභමුදා පුරෙ මමානි:** සුඤ්ඤ හමුකා පුබ්බිකො මම සොභනං ගතා. **වලිති පලමිගානි:** නුලාවතෙන උප්පන්නාභි වලිති පලමිගතා සිතා. **භස්සජති:** පභස්සරු. **සුරුචිග්ගි:** සුද්ධි රුචරා. **සථා මණ්ඨි:** මණ්ඩිමුද්දකා විය. **හෙතතා හෙසුනති:** සුනෙත්තා අහෙසුං. **අභිනිලමාසගානි:** අභිනිලා හුත්වා ආයතං ව. **තෙති:** නෙත්තා. **ජග්ගභිගතානි:** ජරාය අභිගතං. **සණ්ණ කුඛ්භසද්ධි වානි:** සණ්ණා කුඛ්භා සෙසමුඛාවයවානං අනුරුපාව. **සොභ තෙති:** වසෙස්සවා ධම්මනරිතාලවට්ඨි විය මම නාසිකා සොභතෙ. **සුඤ්ඤි සොබ්බතං:** පති සුඤ්ඤෙ අභිනවසොබ්බනකාලෙ. සා නාසිකා ඉද්දති ජරාය නිවාරිතසොභනාය පරිසෙද්දිනා¹ විය වරත්තා විය ව ජාතා. **කඛ්ඪාණං ව සුකතං සුභිසිතනි:** සුපරිකමමකනං සුවණ්ණකඛ්ඪාණං විය වට්ඨිලභාවං සකුඛං වද්ධි. **සොභනෙසුති:** සොභනෙන්: “සොභනෙන්”ති වා පාඨො. සුඤ්ඤි නිපාතමහතං. **කණ්ණපාලිසොනි:** කණ්ණපත්තා.² **වලිති පලමිගානි:** තභිං තභිං උප්පන්නවලිති වලිතා හුත්වා වඩනියා පනාමිතවස්³ බණ්ඩා විය ආයත්තා මලමිනති.

පතනලිමකුලවණ්ණසද්ධිසානි: කඤ්ඤලිමකුලසද්ධිවණ්ණසණ්ඨානා. **බණ්ඩිතානි:** හෙදනපතනෙති බණ්ඩිතා බණ්ඩිතාවං ගතා. **පිතකානි:** වණ්ණහෙදෙන පිතභාවං ගතා.

කාතනමඛි වනසණ්ඨවාරිණි කොක්ඛාට මධුරං නිකුජිගනති: වනසණ්ඨො හොවරං වරජිනි වනසණ්ඨවාරිණි කාතනෙ අනුසඤ්ඤිත⁴ නිවාසිනි කොක්ඛා විය මධුරාලාපං නිකුජිගං කුභෙඨිං අහං. **ගානි:** තං නිකුජිතං ආලාපනං. **බලිතං නභිං නභිනති:** බණ්ඨදන්නාදිභාවෙන තඤ්ඤා ජනිතං.

සණ්ණකමුද්ධිව සුසංමජ්ජිතානි: සුද්ධි පමජ්ජිතා සණ්ණා සුවණ්ණ සකුඛා විය. **ගහනා විනාමිතානි:** මංගපරිකඛියෙන විභුතසිරුජාලනාය

1. මු. පරිසෙද්දිනා
2. සි. II. බකා,
3. මු. ඵලවනියා පතෙමිතවස්.
4. සි. I & II අනුඤ්ඤිත.

හඬා හුනා විනා. වඩවළිඝඤ්ඤාපමාති: වටෙන පරිඝඤ්ඤාන සමසමා. නාති: තා උභොපි බාහායො. සථා පාවලිපපලිනාති: ජජජ හාවෙන පලිතපාවලියාබා සදිසා. සණ්ඨානුද්දිකසුචණ්ණමණ්ඩනාති: සුචණ්ණමයාති වටහාසුරාති මුද්දිකාති විභුසිනා. සථා මුලමුලිනාති: මුලකබ්භකසදිසා. පිනවඩවසගිගුහනනාති. පිනා වටා අඤ්ඤාපමාති: සමසමා හුනා උග්ගතා උඩමුනා. සොනනෙ සුචණ්ණා සුපෙ මමාති: මම උභොපි එනා සථා වුත්තරුපා හුනා සුචණ්ණකලසියො විය යොහිංසු. පුපුණ්ණෙති ඉදං එකවචනං, අතීතතේ ව චතතමානවචනං. ඓතිකි වලඛනෙත නොදසාති නෙ උභොපි මෙ එනා නොදසා ගලිතජලා වෙණු දණ්ඩකෙ ධර්මපලකහඬා විය ලබනති. කඤ්චනසා එලකං ව සු මමනති: ජාතිකිභූලකෙන මකසිනා වරපරිමජ්ජනසොචණ්ණඑලකං විය යොහතෙ. සො වලිකි සුමුමාති බනනොති: යො මම කායො ඉදති සුමුමාති වලිකි නති. නති විතතො වලිතතවනං ආපනොන.

නාගහොගඤ්ඤාපමාති: හජිනාගස්ස හතේන සමසමා. හතේන හි ඉධ භුඤ්ජති එනෙතාති=හොහොති වුනොන. නොති: උරුයො. සථා වෙචනාළිසොති: ඉදති වෙචපබ්බසදිසා අහෙසු.

සණ්ඨානුද්දිකසුචණ්ණමණ්ඩනාති. සිතිධවටෙති සුචණ්ණනුපුරෙති විභුසිනා. ජඬසාති අභිජඬසායො. නාති: තා ජඬසායො. නිලදණ්ඩනා පිමාති: අපමංසලෝකිතතනා කිසසාවෙන දුනාවසිඨවිපුකබ්බලදණ්ඩකා විස් අහෙසු. රකාගේ පදසංඝිකරේ.

භූලපුණ්ණඤ්ඤාපමාති: මුදුසිතිධහාවෙන සිමබ්ලිභූලපුණ්ණ පළි'ගුණකිතඋපාහනසදිසා. නෙ මම පාද ඉදති සුමිනා එලිනා' වලි මනා වලිමනොන ජානා.

එදිසොති: එවරුපො. අහු අහොසි සථා වුත්තරුපායො. අසං සමුස්ස සොති: අයං මම කායො. ජජජගේති: සිඨිලාබනො. බහුදුකබාහ මාලසොති: ජරදිගෙතුනානං බහුනං දුකබානං ආලයභුතො. සොපලෙප සහිතොති: යො අයං සමුස්සයො අපලෙපසිතො අභිධබ්බාගලෙප පරිකබ්බෙන පසිතො පානාතිමුබොති අතේන. යොසි අලෙපසිතොති වා පදවිහානො. යො එව අතේන. ජජජගේති: ජ්ණ්ණකරසදිසො. ජරය වා කරභුතො අහොසි. තසමා සච්චාදිනො ධම්මානා සථාභුතං සභාවං සම්මදෙව ඤාතො කථානුතො අවිතථවාදිනො සම්මාසම්බුධස්ස' මම සත්ථ වචනං අනඤ්ඤාථ. එවං අයං ථෙරි අත්තනො අත්තහාවෙ අතිවචනයා සලකබ්බනමුබෙන සබ්බසුපි නෙභුමකධම්මෙසු අතිවචනං උපධාරෙතො තදනුසාරෙන තත්ථ දුකබ්බකබ්භං අනත්තලකබ්භං ව ආරොපෙතො විපස්සනං උස්සකායපෙනති මග්ගපටිපාටියා අරහත්තං පාසුණි.

1. සි. I. පාවලිපපතා. මු. දුබ්බලිසා.

2. සි. II. ජාල.

3. මු. බාහිතො.

4. මු. විග්ගහො.

නෙතන චුත්තං අපද්‍රවනං -

“යො රංසිඤ්ඤානාවෙලො සුභස්සා නාම මහාමුති
තස්සාහං හගිති ආසිං අජාසිං බහානියෙ ඩුලෙ.

තස්ස ධම්මං සුභිත්වාහං විපසනෙනන වෙනසා
මහාදුතං දදිත්වාන පඤ්චං රුපසම්පදං.

ඵසාහිංගෙ ඉත්තං කපෙට්ඨි ලොකානුභාවයො
උපපන්නා ලොකපඤ්ඤානා භිලොකාකරණො ජිනො.

තදරුණිපුරෙ රමෙම බ්‍රහ්මඤ්ඤාකුලසභාවා
විමුක්තාවතං ඩුට්ඨා හිකුත්තිං අභිසාපයි.

වෙසිකාව අනාවාරං ජිනසාසනදුසිකා
ඵචං අනෙකාසාසිත්වාන නෙතන පාපෙන කම්මුනා.

දුරුණං නිරයං ගතත්වා මහාදුකඛසම්පට්ඨිතා
තත්තො චුතා මහුස්සසු උපපන්නා සසසසිති.

දසජාතිසහස්සානි ගණිතානං අකාරසිං
තමහා පාපා න මුච්චිස්සං භුත්වා දුශ්චිතං යථා.

බ්‍රහ්මචෙරමසෙවිස්සං කස්සපෙ ජිනසාසනෙ
නෙතන කම්මවිපාකෙන අජාසිං නිදසෙ පුරෙ.

පට්ඨමෙ භවසම්පතෙන අහොසිං ඔපපාතිකා
අබ්බසාබනතරෙ ජාතා අම්බපාලිති හෙනහං.

පරිචුතා පාණිකොට්ඨි පබ්බජං ජිනසාසනෙ
පහනාහං අවලං ථානං ධිතා බුධස්ස ඔරසා.

ඉඨිසු ව චසී හොමි සොතධාතුවිසුඨියා
වෙතොපරිසඤ්ඤාසු වසී හොමි මහාමුති.

පුබ්බෙ නිවායං ජානාමි දිබ්බවකුං විසොධිතං
සබ්බාසවා පරිකම්භා නාභිදුති පුනබ්බවො.

අභ්බම්මනිරුත්තීසු පටිභානෙ තථෙව ව
ඤ්ඤං මෙ විමලං සුඛං බුධසෙඨස්ස වාහසා.

කිලෙසා කිංචිතා මඤ්ඤං-පෙ-කතං බුධස්ස සාසන”නති.

අරහත්තං පන පත්වා අත්තානො පටිපත්තිං පච්චචෙකම්භිත්වා උදුන
වසෙන නා යෙව ගාථා පච්චුදුහාසීහි.

අම්බපාලියා පර්වතා ගාථාවණණ්ණා

ස ම න්නා

20. 2.

“සමුත්තං ගොති සංසාරං”¹ ආදිනා ගෝතිංගො ථෙරියා ගාථා. අයමි පුරිමවුට්ඨෙසු කතාධිකාරා තත් තත් භවෙ විවට්ඨ පනික්ඛායා යුසලං උපවිනානී ඉතො එකනවුතිකපෙව විපක්ඛිස්ස භග වතො කාලෙ යුලගෙගෙ නිබ්බත්තිනා විඤ්ඤානං² පතනා එකදිවසං ඛණ්ඩමනී නගරෙ භගවතනං පිණ්ඩාය වරතනං දිට්ඨා පතනං භගවතො දන්තං පිතිසොමනස්ස ජාතා පඤ්චපතිඝිතෙන වද්දිතියා සා තෙන පුඤ්ඤ කමමන දෙවමනුස්සස්ස යංසරානී අනුකකමෙන උපවිතවිමොක්ඛි යමහාරා හුන්තා ඉමසමී. බුදුප්පාදෙ වෙසාලියං මහාවිභවස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ගෙගෙ නිබ්බත්තිනා ගෝතිංගො උඩනාමා විඤ්ඤානං පතනා සන්ද්ඨි වෙසාලියං විහරතො විහාරං ගතන්තා ධම්මං සුන්තා සොත්තපතනා හුන්තා මාතාපිතුනං ධම්මං දෙසෙත්වා සායනෙ පසාදං උප්පාදෙත්වා තෙ අනුජානා පෙත්වා සංසං පබ්බජිත්වා විපක්ඛනාය කමං කරොන්ති න වරස්සෙව සග පටිසම්බද්ධා අරහත්තං පාපුණී.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“නගරෙ ඛණ්ඩමනියා විපක්ඛිස්ස මගෙසිනො
පිණ්ඩාය විවරතනස්ස පුච්චෙද්ධිමහං”³තද.

තෙන කමමන පුකතෙන වෙතනාපණිඨිති ව
තත් විත්තං පසාදෙත්වා නාථරිංසං අගච්ඡිතං.

ජතරිංසදෙවරාජ්ජනං මගෙසිත්තමකාරධිං.
පඤ්ඤායවකකව්‍යාත්තං මගෙසිත්තමකාරධිං.

මනස්ස පච්චිතං නාම සබ්බං මග්ගං සම්පකප්ථ
සමපතනං අනුභොත්තාන දෙවෙසු මනුජෙසු ව.

පච්ච්චෙ භවසමපතො ජාතා විප්පයුලෙ අහං
ගෝතිංගො නාම නාමෙන ඤ්ඤානෙති පියාධිතා.

භික්ඛුනං සනතිකං ගතන්තා ධම්මං සුන්තා යථාතථං
සංවිග්ගමානසා හුන්තා පබ්බජිං අනගාරියං.

යොතිසො පදගන්තිනං අරහත්තමපාපුණීං
එකනවුතො ඉතො කපෙප යං දනමදදිං තද.

දුග්ගතිං නාහිජානාමි පුච්චදනස්සිදං ඵලං
භිලෙසා කාපිතා මග්ගං=පෙ=කතං බ්‍රිඛස්ස සාසනං”⁴තති.

අරහත්තං පත පන්තා අත්තනො පටිපත්තිං පච්චෙකස්සිත්වා පුබ්බ සොත්තපතනකාලෙ විහරා අත්තනා ව වචනපටිච්චනවසෙන වුත්තගාථා උදනවසෙන භාගන්ති.-

“සමණාහි ගොහි නිං සයයි සමණාහි පටිබුජකිසි
සමණානාමෙව කිංකෙසසි සමණී ණුන භවිස්සසි.

විජුලං අනාං ව පානං ව සමණානං පයච්ඡසි¹
රෙතීණීදුති පුච්ඡාමි කෙන තෙ සමණා පියා.

අකමමකාමා අලයා පරදනෙතාපජ්චිනො
ආසංසුකා සාදුකාමා කෙන තෙ සමණා පියා.

චරස්සං චත මං තාත.සමණානං පටිපුච්ඡසි
තෙසං තෙ කිංතාබ්බස්සාමි පඤ්ඤාසීලපරික්කමං.

කමමකාමා අනලයා කමමසෙයස්ස කාරකා
රුතං දෙසං පජ්ඣනති තෙන මෙ සමණා පියා.

තීණී පාපස්ස මුලානි බුනනති සුචිකාරිනො
සබ්බපාපං පභීනෙසං තෙන මෙ සමණා පියා.

කායකමමං සුචි නෙසං චචිකමමඤ්ච නාදිසං
මනොකමමං සුචි නෙසං තෙන මෙ සමණා පියා.

විමලා සඞ්ඛමුභතාව සුඛා සන්තර්ඛාතිරු
පුණණං පුකෙකති ධිමෙමති තෙන මෙ සමණා පියා.

බහුසස්සතා ධම්මධර අරියා ධම්මජ්චිනො
අත්ථං ධම්මං ව දෙසෙන්නි තෙන මෙ සමණා පියා.

බහුසස්සතා ධම්මධර අරියා ධම්මජ්චිනො
ඵකග්ගචිත්තා සතිමනෙතා තෙන මෙ සමණා පියා.

දුරභගමා සතිමනෙතා මනනභාණී අනුබ්බා
දුක්ඛස්සන්තං පජානනති තෙන මෙ සමණා පියා.

සත්ථා ගාමා පක්කම නති න විලොකෙන්නි කිංඤ්චනං
අනපෙක්ඛාව ගච්ඡන්ති තෙන මෙ සමණා පියා.

න තෙසං කොසෙ ඔපෙනති² න ඤාමතිං න බිලොපියං
පරිතිසිත්තමසානා තෙන මෙ සමණා පියා.

න තෙ භීරඤ්ඤං ගණ්ඛානති න සුචණ්ණං න රුපියං
පච්චුප්පනෙනා සාපෙනති තෙන මෙ සමණා පියා.

නානා ඤාලා පබ්බජ්ජා නානා ජනපදෙති ව
අඤ්ඤමඤ්ඤං පියායනති තෙන මෙ සමණා පියා.

අත්ථාය චත නො ගොහි ඤාලෙ ජානාසි රෙතීණී
සඛා බුච්චෙ ව ධිමෙම ව සබ්බෙ ව චිබ්බගාරවා.

1. මු. පච්චසසි.

2. මු. සි. IT. ඔසෙතති.

තුටුං හෙතං පජානාසි¹ පුඤ්ඤකෙඛිතතං අනුත්තරං
අමතමපි ච තෙ සමණා පටිගණනන්ති දැක්මිණං.

පඨිසිතො හෙත්ථ යඤ්ඤෙ විපුලො නො හවිසස්සති
සචෙ භායසි දුක්ඛස්ස සචෙ තෙ දුක්ඛමපට්ඨං.

උපෙති සරණං බුද්ධං ධම්මං සබ්බං ච තාදිනං
සමාදියාමි සීලානි තං තෙ අජාය හෙතිති.

උපෙමි සරණං බුද්ධං ධම්මං සබ්බං ච තාදිනං
සමාදියාමි සීලානි තං මෙ අජාය හෙතිති.

බ්‍රහ්මබ්‍රහ්ම පුරෙ ආසිං සො ඉදුනිමති බ්‍රාහ්මණො
තෙවිජ්ජරා සොත්ථියො චමති වෙදගු චමති නාගානකො²ති

ඉමා ගාථා පවුද්‍රව්‍යාසි.

තත්ථ ආදිනො භික්ඛො ගාථා අනුත්තරො ධීතු භික්ඛුපු සමමුත්තිං
අනිච්ඡන්තෙන නෙතෙ වුත්තා. තත්ථ **සමණාති භොති නිං සසගිති**: හොති
නිං සයනකාලෙපි සමණාති කිත්තෙනත්ති සමණපට්ඨබ්බං යෙව කථං
කථෙන්නි සයසි. **සමණාති පටිබුජකගිති**: සයනතො උඨනන්තිපි සමණා
ඉඳෙවචං වනා පටිබුජකසි නිද්දය වුඨගසි. **සමණානමෙව කිත්තෙගිති**:
සබ්බකාලමපි සමණෙ එව සමණනමෙව වා ගුණෙ කිත්තෙගසි අභිත්ථසි.
සමණි නුත හවිසස්සති. ගිහිථුපෙන සීහාපි විත්තෙන සමණේ එව
මඤ්ඤෙ හවිසස්සි; අථවා “සමණේ නුත හවිසස්සි”ති ඉදුනි ගිහිථුපෙන
සීහාපි න විරෙනෙව සමණේ එව මඤ්ඤෙ හවිසස්සි, සමණෙසු එව නිත්ත
පොනභාවතො. **සසමකගිති**: දෙසි. **රෙහිණිදුති සුච්ඡාමිති**: අම
රෙහිණි නං අහං ඉදුනි පුච්ඡාමිති බ්‍රාහ්මණො අත්තනො ධිකරං
පුච්ඡන්තො ආහ. **කෙන නෙ සමණා පිසාති**: අම රෙහිණි නිං
සයනන්තිපි පබුජකනන්තිපි අඤ්ඤදුපි සමණනමෙව ගුණෙ කිත්තෙගසි. කෙන
නාම කාරණෙන තුදහං සමණා පියාසිතබ්බා ජාතාහි අජේවා. ඉදුනි
බ්‍රාහ්මණො සමණෙසු දෙසං ධීතු ආවකඛන්තො “**අකමමකාමා**”ති ගාථ
මාහ. තත්ථ **අකමමකාමාති**: නකමමකාමා; අත්තනො පරෙසං ච අජාවහං
කිඤ්චි කමමං න කාතුකාමා. **අලසාති**: කුසිතා; **පරදන්තොපට්ඨිතොති**:
පරෙහි දින්නෙනෙව උපට්ඨිතසීලා. **ආසංසුකාති**: තතො එව සායමජා
දනාදිනං¹ ආසංසනකා. **සාදුකාමාති**: සාදුං මධුරමෙව ආහාරං
ඉච්ඡනකා. සබ්බමෙතං බ්‍රාහ්මණො සමණානං ගුණෙ අජානන්තො
අත්තනාව පරිකප්පිතං දෙසමාහ.

තං සුත්වා රෙහිණි ලඤ්ඤාදුනි මෙ ඔකාසො අය්‍යනං ගුණෙ
කථෙතුන්ති තුළමානසා භික්ඛුනං ගුණෙ කිත්තෙතුකාමා පඨමං තාව
තෙසං කිත්තෙන සොමනස්සං පච්චෙදෙන්නි “**චිරස්සං චතා**”ති ගාථමාහ.
තත්ථ **චිරස්සං චතාති**: චිරෙන චත. **නානාති**: පිතරං ආලපති. **සමණා**

1. මු. හෙතුං පජනාමි.

2. මු. සි. III & IV. වුඛ්භාපමාසකාදිනං.

නැන්ති: සමණේ සමණානං වා මඤ්ඤං පියාසිතං පරිපුච්ඡති. **නෙසන්ති:** සමණානං. **සෙසෙසුඤ්චිලපරිකාමනා:** පසෙසුච ජිලච උසාහං ව. **කිත්ත සිසාංගි:** කර්ඨසාමි; පටිජානෙත්වා තෙ කිත්තෙත්ති “අකළමාමා අලසා”ති තෙන වුත්තදෙසං නාච නිබ්බේදේත්වා නප්පටිපකඩගුණං දෙසෙත්වා “**කමමසාමා**”ති ආදිමාහ. තත් **කමමසාමාති:** චත්තපටි චත්තාදිනෙදං කමමං සමණකිච්චං පරිපුරණවසෙන කාමෙත්ති ඉච්ඡන්ති කමමනාමා. තත් පුත්තපසුත්තා හුත්වා උදාය සමුදාය වායාමනතො න අලසාති=**අනලසා**. තං පන කමමං සෙසං උත්තමං නිබ්බානාවහමෙව කරෙන්නති=**කමමසෙසංසං කාරකා**. කරෙන්නා පන තං පටිපත්තියා අවිඤ්ඤාභාවතො **ගුණං දෙසං පජ්ඣන්ති**, යථා රහදෙසා පතියන්ති එවං සමණකමමං කරෙන්නති, **නෙත් මෙ සමණා පිසාති:** තෙන යථා වුත්තෙන සමමාපටිපජ්ජනෙන මඤ්ඤං සමණා **පිසා** පියාසිතබ්බාති අපේ. **තිණ් සාපයා මුලාති:** ලොහදෙසමොහසම්බානාති අකුසලස්ස තිණ් මුලාති. **බුත්තන්ති:** නිශ්කාතෙන්නති; පජ්ඣන්ති අපේ. **සුචිකාරිනොති:** අනවජ්ජකමමකාරිනො. **සබ්බපාපං පඨිනෙසන්ති:** අභ්‍යමඤ්ඤාධිගමෙන එසං සබ්බමපි පාපං පඨිනං.

එවං සමණා සුචිකාරිනොති සබ්බපතො වුත්තමත්ථං විහජිත්වා දෙසෙත්වා “**කාසකමම**”න්ති ගාර්මාහ. තං සුචිසෙසෙසුය්‍යමෙව.

විමලා සබ්බමුත්තා වාති: සුධොතසබ්බා විස මුත්තා විස ව විහත මලා රහාදිමලර්තිතා. **සුඛා සන්තර්ඛාතිති:** සන්තරං ව බාහිරං ව=සන්තර්ඛාතිරං, තතො සන්තර්ඛාතිරතො සුඛා; සුඛිසසපයොගාති අපේ. **සුණණා සුසෙකකි ධමෙමගිති:** එකන්තසුසෙකකි අනවජ්ජධමෙමති පරි පුණණා; අසෙකෙකි ජිලකඩකාදිති සමනාගතාති අපේ. සුත්ත ගෙයාදි බහුං සුතං එතෙසං සුතෙන වා උපපන්නාති=**බහුසුත්තා**. පරි යත්තිබාහුසමෙවන පටිවෙධබාහුසමෙවන ව සමනාගතාති අපේ. තමෙව දුට්ඨමපි ධමං බාරෙන්නති=**ධමමධන්**. සන්තානං ආචාරසමාචාර සික්ඛා පදෙන අරියන්ති **අපිසා;** ධමෙවන සුදෙසන ජීවන්ති=**ධමමජීවිනො**. **අත්ථං ධමමං ව දෙසෙන්නති:** භාසිතත්ථං ව දෙසනාධමමසුචි කපේන්ති පකායෙන්නති. අථ වා අත්ථො අනපෙතං ධමමතො අනපෙතං ව දෙසෙන්නති ආවිකන්නති. **එකගචිත්තාති:** සමාහිතචිත්තා, **සතිමනොති:** උපසිත සතිනො. **දුර්ඛමාති:** අරසුදුගතා; මනුසසුපචාරා මුඤ්ඤිත්වා දුරං ගච්ඡන්තා; ඉධානුභාවෙන වා යථාරූචිතං දුරස්ථං ගච්ඡන්ති=දුර්ඛමා. මන්තා වුවෙති පසෙසු, තාය භණ්ණජිලතාය **මන්තභාණ්**. න උධිතාති=**අනුධිතා;** උධිමෙර්තිතා වුපසන්නචිත්තා. **දුක්ඛස්සන්තං පජානන්ති:** චට්ඨදුක්ඛස්ස පරියන්තගුණං නිබ්බානං පටිවිජ්ඣන්ති. **නාවලොකෙත්ති කිසුචිත්තති:** යතො ගාමනො පකකමන්ති තස්මිං ගාමෙ කිසුචි සත්තං වා සම්චාරං වා අපෙකඩාවසෙන න ඔලොකෙන්නති. අථ බො පන අනපෙකඩාව ගච්ඡන්ති පකකමන්ති.

න නෙයං කොපථ ඔපෙනිති.¹ හෙ සමණා අත්තනො සත්තනං සාපනෙයං කොපථ න ඔපෙනි න පටිසම්මොදා ධරෙනති; නාදිසංස පරිග්ගහස්ස අභාවනො. ඤාමිති නති: ඤාමනිසං. ඛලොපිසනති: පච්ඡිසං; පටිතිසිතමසානාති පරකුලෙසු පරෙසං අත්තං සිසිමෙව සාසං පරියෙසන්නා.

ඕරඤ්ඤා නති: කභාපණං. රුපිසනති: රුඡනං. පච්චුසානෙන න සාපෙනිති අතිතං අනනුසොචනතා අනාගතං ව අපච්චාසිංසන්නා පච්චුසානෙන න යාපෙනති අත්තභාවං පවතෙත නති. අඤ්ඤාමඤ්ඤං පිසාසනති. අඤ්ඤාමඤ්ඤස්මිං මෙතති: කරෙන්නති; පියාසනතිපි පායො සා ඵවෙථො. ඵං ඥො බ්‍රාහ්මණො සිතුයා ධනනිකෙ භික්ෂුනං ගුණේ සුත්වා පසන්නාමානසො සිත්තං පසංසන්නො “අත්තං වතා”ති ආදිමග.

අමහමපිති: අමහාකමපි. දක්ඛිණිනති: දෙයාධම්මං; ඵස්මාති: ඵතෙසු සමණෙසු. සඤ්ඤාති: දුනාධම්මො. විපුලොති: විපුලඵලො. සෙසං වුත්තනාසමෙව. ඵං බ්‍රාහ්මණො සරණෙසු සිලෙසු ව පතිසිතො අපර භාගෙ සංජාතසංවෙගො පබ්බජිත්වා විපස්සනං වසේස්සු අරගතො පතිඨාය අත්තනො පටිපතති. පච්චෙක්ඛිත්වා උදුනෙනො “බ්‍රහ්ම බඤ්ඤි”ති ගාථමාග. තස්සථො ගෙඨා වුභොතා යෙව.

ගෙගිණිසා ථෙරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම තතා.

20. 3.

උභි හත්ථො පුරෙභාසිනති: ආදිකා වාසාය ථෙරියා ගාථා. අයමපි පුරිමවුචෙසු කතාසිකාර නථ නථ භවෙ විවට්ඨපතිස්සං කුසලං උප චනනති අනුකකමෙන උපචිතාකුසලමුලා සමනතවිමොක්ඛසමාර හුත්වා ඉමස්මිං බුදුපරාදෙ වඛගහාර ජනපදෙ අඤ්ඤාතරස්මිං මිගපුද්දකගාමෙ ජෙස්කමිගපුද්දකස්ස ධිතා හුත්වා නිබ්බතති. වාසාතිස්සා නාමං අගොසි. තෙන ව සමයෙන උපකො ආජිවකො බොධිමණ්ඩනො ධම්මවකකං පවතොතුං බාරණසිං උද්දස්ස ගච්ඡෙනොන සත්ථාර සමාගතො “විපා සන්නාති බො තෙ ආවුසො ඉ න්දියාති, පරිසුඛො ඡවිවණ්ණො පටිසොදුතො, නංසි තං ආවුසො උද්දස්ස පබ්බජිතො, කො වා තෙ සත්ථා, කස්ස වා තං ධම්මං රෙවෙසි”ති පුප්ඡිත්වා:-

“සබ්බාහිසු සබ්බවිදු ගමස්මි
සබ්බෙසු ධම්මෙසු අනුපලිතො
සබ්බං ජගො තණ්හතබ්බෙ විමුත්තො
සයං අභිඤ්ඤාය කමුද්දසෙයං.

න මෙ ආවරියො අඤ්ඤා මෙ න ච්ඡන්ති
සදෙවකස්මි ලොකස්මි නඤ්ඤා මෙ පටිපුග්ගලො.

අහං හි අරහා ලොකො අහං සන්ථා අනුභවතො
එකොමහි සමමාසමුදො සිතිභුතොමහි නිබ්බුතො.

ධම්මවක්කං පටිනේතානුං ගච්ඡාමි කාසිනං පුරං
අභිභුතස්මි ලොකස්මි ආහඤ්ඤං¹ අමහද්දුක්ඛි² නති.

සඤ්ඤා අනුභවනා සබ්බද්දඤ්ඤාමුඛිභාවෙ ධම්මවක්කපටිනේතනෙ ව
පවෙදිකෙ පසන්නවිනේතා සො “හුවෙසන් පාවුසො අරහසි අනන්ත
ජ්නො”ති වච්ඡා උමමග්ගං ගහෙත්වා පක්කන්තො වඛන්³භාරජනපදං අග
මාසි. සො තත්ථ එකං මිගුද්දකගාමකං උපනිස්සාය වාසං කපෙසසි.
තං තත්ථ රෙඤ්කමිගුද්දකො උපඨාසි සො එකදිවසං දුරං මිගවං
ගච්ඡන්තො මග්ගං අරහන්තො මා පමජ්ජති අභතන්තො ධිතරං වාපං ආණ්ණ
පෙත්වා අගමාසි සසිං පුහතභාතුකෙති. සා වස්ස ධිතා අභිරුපා හොති
දස්සන්තියා. අථ බො උපකො ආජිවකො භික්ඛාචාරවෙලායං මිගුද්දකස්ස
ඝරං ගතො පරිච්ඡිතුං උපගතං වාපං දිස්වා රුගෙන අභිභුතො භුඤ්ජ
තුමපි අසකෙක්කාන්තො භාජන්තො භහතං ආදාය වසනඤානං ගතත්වා
භහතං එකමන්තො නික්ඛිපිත්වා “සවෙ වාපං ලභිස්සාමි ජිවාමි නො වෙ
මරිස්සාමි”ති නිර්ගාතො නිපජ්ජ. සත්තාමෙ දිවසෙ මිගුද්දකො අගනත්වා
ධිතරං පුච්ඡ “කිං මග්ගං අරහන්තො අපමජ්ජ”ති. සා එකදිවසමෙව
අගනත්වා පුත නාගතපුබ්බොති ආහ. මිගුද්දකො ව තාවදෙවස්ස
වසනඤානං ගතත්වා කිං හන්තො අභාසුකන්ති පාදෙ පරිමජ්ජන්තො පුච්ඡ.
උපකො නිත්ථුනන්තො පරිවහන්ති යෙව. සො වදට්ඨන්තො යං මයා සක්කා
කාතුං සබ්බං තං තරිස්සාමිති ආහ. උපකො එකෙන් පරියායෙන අත්තන්තො
අජ්ඣාසයං ආරොවෙසි. ඉතරො ජානාසි පන හන්තො කිඤ්චි සිප්පන්ති.
න ජානාමිති. කිචි සිප්පං අජානන්තො න සක්කා ඝරං ආවසිතුන්ති.
තථාති තුමහාකං මංසභාරකො හවිස්සාමි මංසං ව චික්ඛාණිස්සාමිති. මාග
විකො අමාකමිති එතදෙව රුච්චන්ති උභාර සාවකං දන්වා අත්තන්තො සභාය
කස්ස ගෙහෙ කතිපාහං වසාපෙත්වා තාදිසෙ දිවසෙ ඝරං ආනෙත්වා ධිතරං
අදාසි. අථ කාලෙ ගච්ජන්තො ගෙසං සංවාසමත්ථාය පුහොතා නිබ්බභති.
සුභද්දන්තියා නාමං අකංසු. වාපා තස්ස රෙදනකාලෙ “උපකස්ස
පුතො ආජිවකස්ස පුහත මංසභාරකස්ස පුතො මා රොදි මා රොදී”ති ආදිනා
පුහතන්තොසන ධීන්තො උපකං උපපණ්ණති. සො මා නිං වාපෙ මා අනා
පොති මඤ්ඤි. අඤ්ඤා මෙ සභායො අනන්තජ්නො නාම තස්සාගං සන්තිකං
ගමිස්සාමිති ආහ. වාපා එවමයං අට්ඨස්නීති ඤ්ඤා පුතපුතං තථා
කපෙසි යෙව. සො එකදිවසං තාය තථා වුත්තො ධුජ්ඣිත්වා ගතතුමාරමො.
තාය තං තං වච්ඡා අනුත්ථිමානොපි සඤ්ඤාතතිමනාගච්ඡන්තො පච්ඡම
දිසාහිමුබො පක්කාමි. හගවා ව තෙන සමයෙන සාවඤ්ඤාං ජෙතවනෙ

විහරනොසීරි හික්කුණා ආවිසාමි “යො භික්ඛවෙ අජර ඩුභිං අනන්ත ජිනොති ඉධාගන්තො පුච්ඡති තං මම සන්තිකං පෙසෙථා”ති. උපකොපි ඩුභිං අනන්තජිනො වසතීති නන් තන් පුච්ඡනො අනු පුබ්බෙන සාවච්චිං ගන්තො විහාරං පවිසිත්වා විහාරමජ්ඣෙකං ධනං ඩුභිං අනන්තජිනොති පුච්ඡි. තං භික්ඛු හගවතො සන්තිකං නාසිංසු. සො හගවන්තං දිසවා ජානාථ මං හගවාති ආහ. ආම ජානාමි ඩුභිං පන තිං එත්තකං කාලං වසිති. වඛගහාරජනපදෙ හනෙතති. උපක ඉදුති මහලලකො ජාතො පබ්බජ්ඣං සකඛිසාසි”ති. පබ්බජ්ජාමි හනෙතති. සථො අඤ්ඤාතරං භික්ඛුං ආණ්ඩපෙසි “එති තිං භික්ඛු ඉමං පබ්බා ජෙති”ති. යො තං පබ්බාජෙසි. යො පබ්බජිනො සත්ථු සන්තිකෙ කම්මසානං ගහෙත්වා භාවනං අනුසුඤ්ඤානො න චිරස්සෙව අනාගාමි එළෙ පතිසාය කාලං කත්වා අවිගෙසු නිබ්බන්තො, නිබ්බන්තකකණේ යෙව ච අරහත්තං පාපුණි. අවිගෙසු නිබ්බන්තමත්තො සත්තජනා අරහත්තං පත්තො, තෙසං අයං අඤ්ඤාතරො, චුත්තං හෙතං:-

“අවිහං උපපන්නාසෙ චිත්තතා සත්තභික්ඛවො
රාගදොසපරික්ඛිණො භිණ්ණො ලොකෙ විසත්තිකං.

උපකො පලගණෙකො ච පුකකුසාති ච තෙ තයො
හදදියො බණ්ඩදෙවො ච බහුනඤ්ඤා¹ ච පිඞ්ගියො.

තෙ භික්ඛා මානුසං දෙහං දිබ්බං යොගං උපච්චගු”න්ති.

උපකෙ පන පකකනෙත නිබ්බින්නහදයා මාපා දුරකං අය්‍යකස්ස නියාදෙත්වා පුබ්බෙ උපකෙන ගතමග්ගං ගච්ඡන්ති සාවච්චිං ගන්තො භික්ඛු නීනං සන්තිකෙ පබ්බජ්ඣා විපස්සනාය කම්මං කරොන්ති මග්ගපටිපාටියා අරහත්තෙ පතිසිත්වා අත්තනො පටිපත්තිං පච්චෙකඛිත්වා පුබ්බෙ උපකෙන අත්තනා ච කට්ඨගාථායො උද්දනවසෙන එකජ්ඣං කත්වා:-

“ලභිගත්වා පුරෙ ආසි සොදුති මිගලුදදකො
ආයාය පලිපා ඝොරා නාසකඛි පාරමෙතවෙ.

සුමුත්තං මං මඤ්ඤමානා මාපා පුත්තමනොසසි
මාපාය බණ්ඩනං ජෙත්වා පබ්බජ්ජාං පුනො වහං.

මා මෙ ඩුජ්ඣ මහාවිර මා මෙ ඩුජ්ඣ මහාමුති
න භි කොධපරෙහස්ස සුභි අත්ති ඩුකො නපො.

පකකම්ඣස්සඤ්ඤා නාලාතො කොධ නාලාය වච්ඡති
බණ්ඩනති ඉත්තිරූපෙන සමණේ ධම්මජ්ඣිනො.

එති කාල නිවත්තස්ස භුඤ්ඤ කාමෙ යථා පුරෙ
අහං ච තෙ වසිකතා යෙ ච මෙ සන්ති ඤ්ඤාකා.

එත්තො මාපෙ චතුබ්බානං යථා භාසසි තිං ච මෙ
තාසි රත්තස්ස පොසස්ස උලාරං වත තං සියා.

කාලඛනිනිංව තක්කාරිං පුප්ඵනං ගිරිමුඛනි
පුලලං දුලිමලසිංව අනෙතා දීපෙව පාවලිං.

හරිවඤ්ඤානලිහාඛනිං කාසිකුහාමධාරිනිං
තං මං රුපවතීං සනතීං කසස ඔහාය ගවජසි.

සාකුහනිකොව සකුණිං යථා බහිතුමිවජනි
ආහරිමෙන රුපෙන න මං නිං බාධයිසසසි.

ඉමඤ්ඤාධි මෙ පුහතථලං කාල උපපාදිතං තයා
තං මං පුහතවතීං සනතීං කසස ඔහාය ගවජසි.

ජහනති පුහෙන සප්පඤ්ඤා තතො ඤාති තතො ධනං
පබ්බජනති මහාවිරා නායො ඡේතොව බකුනං.

ඉදති හෙ ඉමං පුහාං දණ්ණෙන ජුරිකාය වා
හුමියං වා නිපුමෙහායං¹ පුහතයොකා න ගවජසි.

සපෙ පුහතං සිනාලානං කුහකුරානං පදගිසි
න මං පුහතකතෙතං² ජමම් පුහතරුහතයිසසසි.

හඤ්ඤාධි බොදුති හදදනෙන කුහිං කාල ගමිසසසි
කතමං ගාමං නිගමං නගරං රාජධානියො.

අහුමහ පුබ්බෙ ගණිනො අසසමණා සමණමානිනො
ගාමෙන ගාමං විචරිමහ නගරෙ රාජධානියො.

ඵසො හි හගවා බුඬො නදිං නෙරඤ්ජරං පති
සබ්බදුක්ඛපභාණාය ධම්මං දෙසෙති පාණිනං.

තසසාහං සනතිකෙ ගවජං යො මෙ සථා හවිසසසි
වඤ්ඤානං දුති වජ්ජාසි ලොකනාථං අනුතතරං.

පදකම්මඤ්ඤාධි කතොන ආදිසෙය්‍යාසි දකම්මං
ඵතං බො ලබ්භමථෙහති යථා ගාසසි නිං ව මෙ.

වඤ්ඤානං දුති හෙ වජ්ජං ලොකනාථං අනුතතරං
පදකම්මං ව කතොන ආදිසිසසාමි දකම්මං.

තතො ව කාලො පක්කාමි නදිං නෙරඤ්ජරං පති
යො අද්දසාසි සම්මුඛං දෙසෙනාං අමතං පදං.

දුක්ඛං දුක්ඛසමුප්පාදං දුක්ඛස්ස ව අතික්කමං
අරියමඨඛනිකා මග්ගං දුක්ඛප්පමගාමිනං.

තස්ස පාදුති වඤ්ඤානං කතොන හං පදකම්මං
වාසාය ආදිසිනොන පබ්බජං අනගාරියං.

තිස්සො විජ්ජා අනුප්පන්නා කතං බුඬස්ස සාසනං³ නති

ඉමා ගාථා අගාසි.

1. සී. I & II. නිසුභිසස.

2. මු. සී. II & III. කතෙ.

තත් **ලභිග්‍යො**ති: දණ්ඩග්‍යො. **සුරෙති:** පුබ්බ පරිබ්බාජක කාලෙ; වණ්ඩගොණකුකුරුදිනං පරිහාරතං දණ්ඩං ගන්තං ගහෙති; විවරණකො අගොසි **සොදුති මගදුදුකො**ති: සො එසො ඉදුති මග දුදුදුති සඨං සමෙහාගංවාසෙති මගදුදුදු මාගවිකො ජාතො. **ආසාසා**ති: තණ්හාය; ආසාසාතිපි පාසො; අජ්ඣාසංගෙනුති අපො. **පලිපා**ති: කාමපඛකතො දිසිපඛකතො ව. **සොගති:** අවිදිතවිපුලාතත්ථා වහන්තා දුරුණතො සොරා. **නා සකි පාරමෙතවෙති:** තස්සෙව පලි පස්ස පාරගුතං නිබ්බානං එතුං ගතතුං න අසකි න අභිසම්භුතීති අත්තා නවෙව සකියං උපකො වදති. **සුමුතං මං මඤ්ඤමානා**ති: අත්තති සුද්ධි මුතං මදපත්තං කාමගෙධවසෙන ලග්ගං පමත්තං වා කත්වා මං සලලකකන්ති. **වාපා පුත්තමනොසසී**ති. මගදුදුදුසං සිත්වා වාපා ආජිවකස්ස පුත්තාති ආදිනා මං සට්ටන්ති පුත්තං තොසෙසි කෙලොපයි. “පුපති මං මඤ්ඤමානා”ති ව පඨනති. පුපතිති මං මඤ්ඤමානාති අපො. **වාපාස ඛකිනං ඡෙත්වා**ති. වාපාසතයි උපත්තං කිලෙසඛකිනං ඡිද්දිත්වා. **පබ්බජිස්සං පුත්තා වගන්ති:** පුත්ත දුතියවාරම්භි අහං පබ්බජිස්සාමි ඉදුති තස්සා මග්ගං අපො නත්ති වදති.

තං සුත්වා වාපා බමාපෙන්නි “**මා මෙ කුජකි**”ති ගාර්මාග. තත් **මා මෙ කුජකි**ති: කෙලිකරණමත්තෙන මා මග්ගං කුජකි. **මහාචර මහාමුනි**ති: උපකං ආලපති; තං හි සා පුබ්බෙපි පබ්බජිතො ඉදුතිපි පබ්බජිතුකාමොති කත්වා බන්ධං ව පච්චාසිංසන්නි “**මහාමුනි**”ති ආග. හෙතෙවං “**නහි කොඛපරෙනස්ස සුඛි අපි කුත්තා ගපො**”ති. තං එත්තකම්භි අසගන්නො කථා මිත්තං දමෙස්සයි කථං වා තපං වරිස්සයිති අධිප්පායො.

අථ නාලං ගතත්වා ජීවිතුකාමොසිති වාපාය වුත්තො ආග. “**පක්ක මිස්සං ව නාලානො කොඛ නාලාස වච්ඡති**”ති හො ඉධ නාලාස වසිස්සති නාලානො ව අහං පක්කමිස්සාමෙව, සො හි තස්ස ජාත්ගාමො තතො නික්කම්භි පබ්බජි. සො ව මගධරභෙ බොධිමණ්ඩස්ස ආසන්න පදෙසෙතං සකියං වුත්තං.

ඛකිනති ඉඤ්ජරුපෙන සමණෙ ධම්මජීවිතොති: වාපෙ තං ධම්මෙන ජීවන්තෙ ධම්මෙන පබ්බජිතෙ අත්තනො ඉඤ්ජරුපෙන ඉඤ්ජි කුත්තාතපෙපති ඛකිනති තිස්සයි. යෙනාහං ඉදුති එදිසො-ජාතො තස්මා තං පරිච්චජාමිති අධිප්පායො.

එවං වුත්තො වාපා තං නිවත්තොතුකාමා “**එහි කාලා**”ති ගාර්මාග. තස්සත්ථා: කාලවණ්ණතාය **කාල** උපක එහි නිවත්තස්ස මා පක්කමි පුබ්බෙ විස කාමෙ පරිච්ඡාද්. අහං ව සෙ ව මෙ සන්නි ඤ්ජනකා තෙ සමෙක තුස්සං ඉමාස පක්කමිතුකාමතාය **වසිකතා** වසවත්තිතො කිත්වා.

තං සුත්වා උපකො “**එත්තො වාපෙ**”ති ගාර්මාග. තත් **වාපෙති**ති: වාපසද්ධිඅභිකලසිතාය¹ සා වාපාති නාමං ලති. තස්මා වාපාති

වුච්චති. නිං වාපෙ සථා භාෂසි ඉද්දති යාදිසං කථෙසි ඉතො වතුබ්භාග මෙව පියසමුද්ධාරං කාරෙය්‍යාසි. නාසි රතනස්ස රාගාභිභූතස්ස පුරිසස්ස උලාරං වත තං සියා, අහං පනෙතරති තස්සි කාමෙපු ව චිරතොසා, තස්මා වාපාය වචනෙන න භිදාමිති අධිප්පායො. පුත වාපා අතතති තස්ස ආසතතිං උප්පාදෙතුකාමා “කාලඛිනි” නති ආහ. තත්ථ කාලාති: තස්ස ආලපනං. අඛිනිනති: අඛිතලඝ්ඨවපනං. ඉව ඉති උපමාය නිපාතො. නාකාසිං පුප්ඵිතං ගිජිමුඛනිති: පබ්බතමුඛනි සිතං සුපුප්ඵිත ගණිකාලිකලඝ්ඨං විය. උකාසානිනති: කෙවි පඨනති. අහනි¹ලඝ්ඨං වියාති අපො. ගිජිමුඛනිති: ව ඉදං කෙනවි අනුපතන² යොහනාදස්ස නත්ථං වුතනං. කෙවි කාකාසිනති: පාඨං වට්ඨා තස්ස කුමාණකලතා සදිසතති අත්ථං වදනති. පුලලදුලිමලඝ්ඨං වාති: පුප්ඵිතං ඛිජපුරලතං විය. අනෙතා දිපෙව පාචලිනති: දිපකස්සනතරෙ පුප්ඵිතපාචලිරුකකිං විය. දිපගහණ්ණෙවත්ථ යොගාපාටිගාරිං දස්සනත්ථමෙව.

හජිවඤ්ඤාලිතඛිනිනති: ලොභිතවඤ්ඤෙන අනුලිතතසබ්බඛිනිං. කාසිකුතනමධානිනති: උතතමකාසිකවත්ථධරං. නං මතති: තාදිසං මං රූපවතිං සනතිනති: රූපසමපනනං සමානං. කස්ස බ්භාස ගච්ඡසිති: කස්ස නාම සත්තස්ස කස්ස වා යොතුනො කෙන කාරණෙන ඔගාය පහාය පරිච්චිත්තා ගච්ඡසි.

ඉතො පරමපි තෙසං වචනපටිච්චනානාථාව යපෙත්වා පරියොසානෙ තිස්සො ගාථා. තත්ථ සාකුනනිකොති: සකුණථාද්‍යො විය. ආගජිමෙන රූපෙනාති: කෙසමණ්ණිකාදිනා සරීරජග්ගනෙන වෙච්ච වත්ථාගරණාදිනා ව අභිසංඛාරිකෙන රූපෙන වණ්ණෙන නිත්තිමෙන වාතුරියෙනාති අපො. න මං නිං බාධසිස්සාමිති: පුබ්බෙ විය ඉද්දති මං නිං න බාධිතුං සකඛිස්සාමි.

පුතතථලනති: පුතතසඛිතථලං: පුතතපසුනං.⁴ සසාඤ්ඤාති: පඤ්ඤවනො. සංසාරෙ ආදීනවට්ඨිනිති සපඤ්ඤාය සමනනාගතාති අධිප්පායො. තෙති අපං වා මහනතමපි ඤාතිපරිවට්ටං හොගකඛකිං වා පහාය පබ්බජනති. තෙනාහ: “පබ්බජනති මහාටීරි නායො ඡෙත්වාච ඛකින” නති. අයඛකිනං විය ගත්ථිනාගො ගිච්චකිනං ඡිද්ධිත්වා මහා විරියා ව පබ්බජනති න නිගීනවිරියාති අපො.

දණ්ණඛනාති: යෙන කෙනවි දණ්ණෙන. ජුජිකාසාති: බුරියා⁵ අමිසං වා නිසුමෙහස්සනති: පඨවියං පාතෙත්වා පොඨනවිජ්ඣනාදිනා විබාධිස්සාම. පුතතසංසා න ගච්ඡසිති: පුතතයොකනිමිත්තං න ගච්ඡස්සාමි. පද්ධිමිති: දස්සාමි. පුතතකතෙතති: පුතතකාරණං. ජමමිති: තස්සා ආලපනං, ලාමකෙති අපො. ඉද්දති තස්ස ගමනං අනුජානිත්වා

1. සි. II. II. අඛිතනි.

3. සි. II. වු. කාලඛිනි.

2. සි. I. අනුපමාන.

4. වු. පසෙවො. සි. I & III. පසුතො.

5. වු. බුරෙත, සි. II. තබ්බෙත.

ගමනශානං ජාතිභූං “හඤ්චො”ති භාථමාග. ඉතංගේ පුබ්බෙ අභං
 අතිශයංභේකං සාසනං පගගග්ග අයාසිං. ඉද්දති පන නියතාණ්ඤො අනන්ත
 ජිනස්ස සාසනෙ ධාතුකාමො තස්මා තස්ස සන්තතිං ගම්ඤ්ජාමිති
 දසෙසනො “අභුමනා”ති ආදිවාග. තත්ථ ගණ්ඤොති: ගණධර.
 අඤ්චොති: න සම්මපාපා. සමණ්චොතිනොති: සම්මපාපාති එවං
 සඤ්ඤොති. විවට්ඨමානා පුරණාදිසු අත්තානං පක්ඛපිත්තා වදන්ති.
 තෙරඤ්ජරං පථිති තෙරඤ්ජරය නදියා සම්මෙප තස්සා තීරෙ. බුබොති:
 අභිසම්බොධිං පතො; අභිසම්බොධිං පත්වා ධම්මං දෙසෙන්නො සබ්බ
 කාලං භගවා තත්ථෙව වසිති අධිපායෙන වදන්ති.

වඤ්ඤං දුති මෙ වජ්ජාසිති: මම වඤ්ඤං වදෙය්‍යාසි. මම එව
 තෙන ලොකනාර්ථං අනුගතරං වෛදය්‍යාසිති අමේවා. පදකම්ඤ්ඤව
 කාමාන ආදිසෙය්‍යාසිති දක්ඛිණන්ති: බුබුං භගවන්තං භික්ඛානං
 පදකම්ඤ්ඤං කාමාපි වතුසු ධානෙසු වජ්ජිත්වා තතො පුඤ්ඤතො මග්ගං
 පතතිදුතං දෙනො පදකම්ඤ්ඤං ආදිසෙය්‍යාසිති බුබුමණානං සුභ
 පුබ්බත්තා භෙතුසම්පන්නතාස ව එවං වදන්ති. එතං බොලබ්බමමෙහාගිති:
 එතං පදකම්ඤ්ඤාකාරණං පුඤ්ඤං අමෙහති තව දුභං සකකා, න
 නිවත්තනං, පුබ්බෙ චිත්තං කාමුප්පෙතො ව න සකකාති අධිපායො.
 ගෙ වජ්ජන්ති: තව වඤ්ඤං වජ්ජං වක්ඛාමි. ඝොති කාලො. අදදසාසිති:
 අදදකම්ඤ්ඤං. සමුදය්‍යනායං සම්මකර්මය පටානත්තා තබ්බිතිවමුත්තාගා
 වතො¹ “දුකම්ඤ්ඤ”න්ති ආදි වුත්තං. සෙසං වුත්තනාසමෙව.

වාසා ථෙවිසා භාථාවණ්ණනා

ස ම නා.

20. 4.

“පෙනාති ගොති පුත්තාගි”ති ආදිකා සුඤ්චිසා ථෙරියා භාථා.
 අයමපි පුරිමබ්බෙවසු කතාසිකාර තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ටුපතිස්සයං ඩුඛලං
 උපවිනන්ති ඉතො එකභිංසෙ කපෙප වෙස්සභුස්ස භගවතො කාලෙ ඩුල
 ගෙගෙ නිබ්බන්තිත්වා විඤ්ඤානං පත්තා එකදිවයං සථාරං පිණ්ඩාය
 වරන්තං. දිස්වා පසන්නමානස්ස භික්ඛං දන්වා පඤ්ඤපතිසිත්තෙව වජ්ජිත්වා
 සිත්වා. සථා තස්සා විග්ගප්පසාදං ඤන්වා අනුමොදනං කත්වා පකකාමි. සා
 තෙන පුඤ්ඤකමෙව නාපභිංසෙ නිබ්බන්තිත්වා තත්ථ යාවතාසුකං ධම්මං
 දිබ්බසම්පන්නං අනුගමිත්වා තතො වුත්තා අපරපරං සුගතිභවෙසු² සෙව
 සංසරන්ති පරිපකකඤ්ඤානුත්තං ඉමස්මිං බුබුද්ධාදෙ බාරාණසියං
 සුජාතස්ස නාම බ්‍රාහ්මණස්ස සිත්වා හුත්වා නිබ්බන්ති. තස්සා රූප
 සම්පන්නාසු සුඤ්චිති නාමං අගොසි. වසප්පනාකාලෙ වස්සා කණ්ඩ
 භාතා කාලමකාසි. අපස්සා පිත්ත පුත්තකොභෙව අභිභූතො තත්ථ තත්ථ
 විවරන්තො වාසිසිථෙරියා සමාගන්ත්වා හං සොකපිත්තොදනකාරණං

පුච්ඡනො “පෙනානි ගොති පුත්තානී”හි ආදිකා වෙ ගාරා අභාසි. ථෙරී නං සොකාභිභූතං ඤාතො සොකං විනොදෙභුකාමා “බහුති ණ පුත්ත සත්තානී”හි ආදිකා වෙ ගාරා වත්තා අත්තනො අසොකභාවං කථෙසි. තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො “කථං තුං අයෙග ඵලං අසොකා ජාතා”ති ආහ. තස්ස ථෙරී රතනත්‍යායස්ස ගුණෙ වණ්ණෙසි.¹ අථ බ්‍රාහ්මණො කුභිං සත්ථාති පුච්ඡති. දුද්දති මිටිලායං විහරතිහි සුත්වා භාවදෙව රථං යොජෙත්වා රථෙන මිටිලං ගන්ත්වා සත්ථාරං උපසංකමිත්වා වජ්ඣිකා සමමොදනීයං කථං කත්වා එකමනං නිසීදි. තස්ස සත්ථා ධම්මං දෙසෙසි. යො ධම්මං සුත්වා පටිලඛිතො පබ්බතො විපස්සනං පඨපෙත්වා සථෙවෙනො වායමෙනො තතියද්විසෙ අරහත්තං පාපුණි. අථ යාරම් රථමාදාය බාරණසිං ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණො තං පවත්තිං ආරොවෙසි. සුඤ්චි අත්තනො පිභු පබ්බජිත භාවං සුත්වා අමම අභමපි පබ්බජිසංමාමිති මාතරං ආපුච්ඡ. සා යං ඉමසමිං ගෙගෙ ගොගජාතං සබ්බං තං නුග්ගං සන්තායං තිං ඉමස්ස. කුලස්ස දායාදිකා. පටිපජ්ඣ ඉමං සබ්බං ගොගං පරිභුඤ්ජ මා පබ්බජිති ආහ. සා නු වග්ගං ගොගෙහි අත්ථො පබ්බජිසංමෙවංගං අමමාති මාතරං අනුජාතා පෙත්වා මහතිං සමපත්තිං බෙලපිණ්ණං විස ඡබ්බෙත්වා පබ්බජි. පබ්බ ජිත්වා ව සික්කමානා යෙව හුත්වා විපස්සනං වසේසිත්වා සථෙවනති වායමනති ගෙභුසමපත්තතාය ඤාණස්ස පරිපාකං ගන්තායා සග පටිසම්බද්ධි අරහත්තං පාපුණි.

තෙන වුත්තං අපදනො:-

“විණ්ඩපාතං චරන්තස්ස වෙස්සභුස්ස මහෙසිනො
කචචුජ්ඣිකං පග්ගග්ග බුධිසෙසස්සදායගං.

පටිග්ගගොත්වා සම්බුධො වෙස්සභු ලොකානායකො
විට්ඨා සණ්ඨිතො සත්ථා අකා මෙ අනුමොදනං.

කචචුජ්ඣිකං දන්තාන නාවතිංසං ගමිස්සසි
ඡත්තිංසදෙවරුජ්ජනං මහෙසිත්තං කරිස්සසි.

පඤ්ඤායං චක්කවට්ඨනං මහෙසිත්තං කරිස්සසි
මනසා පච්චිතං සබ්බං පටිලච්ඡසි සබ්බදා.

සමපත්තිං අනුගොත්වාන පබ්බජිස්සසි “කිඤ්චනා
සබ්බාසවෙ පරිඤ්ඤාය නිබ්බාසිස්සසි ‘නාසවා.

ඉදං වත්තාන සම්බුධො වෙස්සභු ලොකානායකො
නභං අබ්භුග්ගමි ධීරෙ ගංගරාජාච අමබ්බරෙ.

සුදිනනං මෙ දන්තවරං සුසිඨා යාගසමපදා
කචචුජ්ඣිකං දන්තාන පත්තාගං අචලං පදං.

එකතිංසෙ ඉතො කපෙප යං දන්තදදිං තදා
දුග්ගතිං නාභිජානාමි භික්කාදානසසිදං එලං.

කිලෙසා ක්කපිතා මග්ගං=පෙ=කතං බුධිස්ස යාසන”නති.

1. මු. රතනත්‍යාය ගුණං. කපෙසි.

අරභතං පන පඤ්චා ඵලසුඛෙන නිබ්බාණසුඛෙනව විහරන්ති අපර
භාගෙ අසු පුරතො සිහනාදං නදිස්සාමිති උපජ්ඣාසං ආපුච්ඡන්තා
බාරාණසිතො නික්කමිත්වා සමබ්බුලාණි භික්ඛුනීති සථිං අනුක්කමෙන
සාවඤ්ඤාං ගතත්වා සසු සන්තිකං උපසංකම්භිත්වා සත්ථාරං වජ්ඣන්තා එකමන්තං
සිත්තා සත්ථාරා කතපටිසත්ථාරා සසු මරසධිතුභාවාදිවිභාවනෙනා අඤ්ඤාං
වතාකාසි. අභස්සා මානරං ආදිං කත්වා සබ්බො ඤ්ඤාගණො පරිජනො ව
පබ්බජ්. සා අපරභාගෙ අත්තනො පටිපත්තිං පච්චවෙක්ඛිත්වා පිතරා වුත්ත
ගාථං ආදිං කත්වා උද්දනවසෙන:-

“පෙනාති භොති පුත්තාති බාදමානා තුවං පුරෙ
තුවං දිවා ව රතොතා ව අතීව පරිතප්පසි.

සාරජ්ඣං භාගි බාදිත්වා සනපුත්තාති බ්‍රාහ්මණී
වාසෙසි සොඤ්ඤා වණ්ණෙන න බාලො පරිතප්පසි.

බහුති පුත්තසත්තාති ඤ්ඤාසම්මසත්තාති ව
බාදිත්වාති අතීතංසෙ මම තුග්ගං ව බ්‍රාහ්මණ.

සාගං නිස්සරණං ඤ්ඤා ජාතියා මරණස්ස ව
න සොවාමි න රෙදුමි න වාපි පරිතප්පසි.

අබ්බුතං වත වාසෙසි වාචං භාසසි එදිසිං
කස්ස තං ධම්මමඤ්ඤාස පිරං භාසසි එදිසං.

එස බ්‍රාහ්මණ සම්බුද්ධො නගරං මිටිලං පති
සබ්බදුක්ඛප්පභාණ්ඩං ධම්මං දෙසෙති පාණිතං.

තස්ස බ්‍රාහ්මණ අරභතො ධම්මං සුත්වා නිරුප්පිං
තත්ථ විඤ්ඤාතංධම්මං පුත්තසොකං ව්‍යපානුදිං.

සො අහමපි ගම්ඤ්ඤාමි නගරං මිටිලං පති
අපෙපව මං සො භගවා සබ්බදුක්ඛා පමොවසෙ.

අද්දස බ්‍රාහ්මණො බුද්ධං විප්පමුත්තං නිරුප්පිං
සොස්ස ධම්ම මදෙසෙසි මුනි දුක්ඛස්ස පාරගු.

දුක්ඛං දුක්ඛසම්ප්පාදං දුක්ඛස්ස ව අතික්කමං
අරියං වස්ඛිතිකං මග්ගං දුක්ඛපසමගාමිනං.

තත්ථ විඤ්ඤාතංධම්මො පබ්බජ්. සමරොවසිං
සුජාතො තීති රතනීති තිස්සො විජ්ජා අභස්සසි.

එති සාරපි ගවජාති රථං නියාදියාති මං
ආරොග්ගං බ්‍රාහ්මණීං වජ්ජා පබ්බජ්ඤොදුනි බ්‍රාහ්මණො.

සුජාතො තීති රතනීති තිස්සො විජ්ජා අභස්සසි
තතො ව රථ මාදුග්ග සහස්සං වාපි සාරපි.

ආරොගං බ්‍රාහ්මණීං වොච පබ්බජ්ජොද්ධි බ්‍රාහ්මණො
සුජානො නිභී රහත්භී භික්ඛො ඵර්ජා අථස්සපි.

එතං වහං අස්සරථං සහස්සං වාපි සාරපි
තෙච්ඡරං බ්‍රාහ්මණං ඤාති පුණ්ණපතනං දදාමි තෙ.

තුලේභව හොතුස්සරථො සහස්සං වාපි බ්‍රාහ්මණී
අභමපි පබ්බජ්ජාමි චරපඤ්ඤස්ස සාදාමි.

හථී ගවස්සං මණිකුණ්ඩලඤ්ච
ඒතං ටිමං ගහවිහවං පහාය.

පිතා පබ්බජ්ජො භුක්ඛං
භුඤ්ඤ භොගානි සුඤ්චි භූමිං දායාදිකා භූලෙ.

හථී ගවස්සං මණිකුණ්ඩලඤ්ච
රමමං ටිමං ගහවිහවං පහාය.

පිතා පබ්බජ්ජො මස්සං පුහතස්සොකෙන අට්ටිනො
අභමපි පබ්බජ්ජාමි භාතු සොකෙන අට්ටිනො.

සො තෙ ඉර්ඤානු සංකප්පො යං ත්වං පථෙසි සුඤ්චි
උතතිඨපිණ්ඩො උඤ්ඤො ච පංසුකුලං ච ටිටරං.

එතානි අභිසම්මොදානි පරලොකෙ අනායවා
සිකතිමානාය මෙ අසො දිබ්බවකත්ථං විසොධිතං.

පුබ්බෙ නිවාසං ජානාමි සථී මෙ වුසිතං පුරෙ
භූමිං නිස්සාය කල්‍යාණී පේරි සම්ඝස්ස සොභනෙ.

භික්ඛො ඵර්ජා අනුපපතො කතං බ්‍රිඛස්ස සායනං
අනුජානා හි මෙ අසො ඉවෙජ් සාවඤ්චනනාවෙ.

සීහනාදං නදිස්සාමි බ්‍රිඛසෙයස්ස සනාතිකෙ
පස්ස සුඤ්චි සථාරං හෙමවණ්ණං හරිතභවං.

අදනනානං දමෙතාරං සම්බුඛිමකුණොහයං
පස්ස සුඤ්චිමායනානි විප්පමුහනං නිරුපධං.

විතරගං විසංසුතනං කායානිච්චං අනායවා
බාරාණසිනො නිකම්මෙ තථ සනාතිමානො.

සාපිකා හෙ මහාථීර පාදෙ චන්දනි සුඤ්චි
භූමිං බ්‍රිඛො භූමිං සථා භුක්ඛං ධිනමහි බ්‍රාහ්මණ.

මරසා මුඛිනො ජානා කතාකිච්චා අනායවා
තස්සා තෙ ස්වාගතං හදෙද තෙනො තෙ අපුරගතං.

එවං හි දන්තා ආයනානි සඤ්චිපාදානි චන්දිකා
විතරාගා විසංසුතනා කතාකිච්චා අනායවා”හි.

ඉමා ගාථා පච්චදගාසි.

තඬ පෙනාහිති: මනාහි. ගොහිති: හං ආලපති. සුත්තාහිති: ලිඛිතවිපල්ලායෙන චුත්තං. පෙනෙ පුපොති අපො, එකො එව ච තස්සා පුත්තො මනො. බ්‍රාහ්මණො පන වරකාලං අයං යොකෙන අට්ඨා හුත්වා විවරි බ්‍රහ්ම චෙක්ඤා ඉමිස්සා පුත්තා මනාහි එවං සඤ්ඤි හුත්වා බ්‍රහ්මවනෙනාහ. තථා ච සාජ්ජ සබ්බාහි වාදිත්වා සත සුත්තාහිති ච වාදමානාහි ච ලොකමාහාරවසෙන බ්‍රහ්මතව්වනං එතං. ලොකෙහි යස්සා ඉච්ඡා ජාතජානා පුත්තා මරනති තං ගරහනතා පුත්තා බාදිනිති ආදි වදනති. අභිවාහි: අභිවිස; භුසං. පරිනාසයිති: සං නපපසි; පුරෙති යොජනා. අයං හෙත්ථ සංඛෙපඤ්ඤා: හොති වාසෙසි පුබ්බෙ තං මතපුත්තා හුත්වා යොවනති පරිදෙවනති අභිවිස යොක සමපපිනා ගාමතිගමනජයානියො ආතිණ්ණසි. සාජ්ජාහි: සා අජ්ජ. සා තිං එතරගිති අපො. සජ්ජාහි වා පායො. කෙන වණ්ණනාහි: කෙන කාර ණෙන. වාදිනාහි: ථෙරිපි බ්‍රාහ්මණෙන චුත්තපරියායෙනෙව වදති සජ්ජාහි ‘වාදිනාහි’ති වා වග්ගදිපිලිලාරාදිජාතියො සකායෙවමාහ. අභිනං සෙති; අභිනෙ කොඨායෙ. අභිකකනතභවෙසුති අපො. මම තුස්සං වාහි: මයා ච හයා ච නිස්සරණං ඤ්ඤා. ජාතිසා මරණස්ස වාහි: ජාති ජරාමරණානං නිස්සරණභූතං නිබ්බානං මග්ගඤ්ඤෙන පටිවිජ්ඣිත්වා. න වාපි පරිනාසයිනාහි: න වාපි උපායායාසිං, අහං උපායායං න ආපජ්ජනති අපො.

අබ්බුතං මනාහි: අවජ්ජරං චන; තං හි අබ්බුතං පුබ්බෙ අභුතං අබ්බුතනති චුච්චති. එදිසිනාහි: එවරුපිං. “න යොවාමි න රොදමි න වාපි පරිනාසමි”නති එවං යොවනාදිනං අභාවදීපතිං වාමං. කස්ස තිං. ධම්මමඤ්ඤාසාහි: කෙවලං යථා එදියො ධම්මො ලඞ්ඛං න සක්කා තස්මා කස්ස නාම සජ්ජනො ධම්මමඤ්ඤාය පිරං වාමං භාසසි. එදිසනති සජ්ජාරං සාසනං ච පුච්ඡති. නිරුපබ්බනති: නිද්දකං; විඤ්ඤානසබ්බමාහි: පටිවිච්චාදිසංචාරධම්මො. වාසානුදිනාහි: නිගරි; පජ්ජිං. විසමුත්තනති: සබ්බසො විමුත්තං; සබ්බකිලෙසෙහි සබ්බභවෙහි ච විසංයුත්තං. සොස්සාහි යො සමමාසඤ්ඤායො අස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස. ධම්මනාහි: වතුසච්චධම්මදෙසනං.

රථං නිසාදිසාහි මනාහි: ඉමං රථං බ්‍රාහ්මණියා නියසාදෙහි. සහස්සං වාපිති: මග්ගපරිබ්බසථං නිතං කහාපණ්ඩසහස්සං වාපි ආදාය; නියසාදෙගිති යොජනා. අස්සරථනාහි: අස්සයුත්තං රථං. සුණ්ණ පෙනාහි: තුසිදනං. එවං බ්‍රාහ්මණියා තුසිදනෙ දියමානෙ තං අසමපටිච්ඡන්තො සාරපි “තුස්සෙව හොතු”ති ගාථා වත්ථා සජ්ජනතික මෙව ගතත්වා පබ්බජ්. පබ්බජ්නෙ පන සාරපිට්ඨි බ්‍රාහ්මණී අත්තනො ධිතරං සුදුරිං ආමන්තොත්වා සරවාසෙ නියොජෙතති “හජ්ජි ගමස්ස”නති ගාථමාහ. තථා හජ්ජිති: ගජ්ජිනො. ගමස්සනති ගාමො ච අස්සා ච. මණිකුණ්ඩලඤ්ඤාහි: මණි ච කුණ්ඩලාහි ව. පීතං තිමං ගහවිගමං පහාසාහි: ඉමං ගජ්ජි ආදිපපභෙදං යථාචුත්තං අචුත්තං ච බෙත්ත වජ්ජතිරඤ්ඤාසුචණ්ණාදිභෙදං පීතං පහුතං ච ගහවිගමං ගෙහුප

කරණය අඤ්ඤා ව දැයිද්ධාදිකා යන්නා පහසු වුව පිණිස පබ්බතො. භුක්ඛ භොගාහි සුඤ්චිති. සුඤ්චි තිං ඉමෙ භොගෙ භුක්ඛස්ස. තුචං දුසා දිකා භූලෙහි: තුචං හි ඉමෙහිං භූලෙ දුසරුරුයාහි. චං සුචා සුඤ්චි අත්තන්තො තොකම්මෙඤ්ඤාසයං පකාසෙන්නි “හස්සි ගවස්ස” නති ආදිමාන. අථ නං මාත්තා තොකම්මෙම යොව නියොජෙන්නි “සො තෙ ඉත්තං” ති ආදිකා දියඬිනාථමාන. තත්ථ සං තිං සෙසම් සුඤ්චිති: සුඤ්චි තිං ඉද්දති යං සෙසම් ආකඬිසි. සො තව පබ්බජ්ජාය සංකප්පො පබ්බජ්ජාය ඡත්ඤ ඉත්තං අනන්තරයෙන සිත්ඬිතු. උතතිසි පිණෙඩාහි: ක්කර ක්කර උපතිසිතිං ලබ්බතිකම්පිණෙහි. උසෙසාහි තදත්ථං කරපට්ඨාපියා ආතිණ්ඩනං උද්දිස්ස ධානඤ්ච. එතානිති: උතතිසි පිණෙඩාදිති. අභිසමෙහානිති: අනිඛිනන්තරුපා ජිඤ්ඤාලං නිස්සාය අභිසමාවනති; සාධෙන්නිති අපො.

අථ සුඤ්චි යාධු අමමාහි මාතුයා පටිසුඤ්චි තිකම්මිතිං හික්ඛුනු පස්සයං ගතත්වා සික්ඛමානා යොව සමානා භික්ඛා චජ්ජා සච්ඡිකත්වා සජ්ජ සතතිකං ගම්ඤ්ඤාමිති උපජ්ඣායං ආරොචෙත්වා හික්ඛුනති සඤ්ඤා සාවත්ථං අගමාසි. තෙන චුත්තං “සික්ඛමානාස මෙ අසෙස” ති ආදි. තත්ථ සික්ඛ මානාස මෙහි සික්ඛමානාස සමානාස මයා. අසෙසාහි: අත්තන්තො උපජ්ඣා යං ආලපති. තුචං නිස්සාය කල්පාණ්ථෙරි සඬ්ඤ්ඤා සොගතෙහි: හික්ඛුතිසඬ්ඤා චුච්චන්තාචෙන චිත්තඤ්ඤායොගෙන ච සඬ්ඤ්ඤා සොග තොති සිලාදිති සමන්තාගතත්තො සොගතෙ. කල්පාණ් කල්පාණ්මිත්තො අසෙස තං නිස්සාය මයා භික්ඛා චජ්ජා අනුප්පත්තො “භාගං බුධස්ස යාසන” නති යොජනා. ඉමෙහි: ඉමෙහි. භාවන්ති ගතත්වෙහි: සාවත්ථං ගතත්වං. සිහන්තාදං නදිස්සාමිති අඤ්ඤාච්ඤාකරණමෙව සන්ධායා.

අථ සුඤ්චි අනුක්කමෙන සාවත්ථං ගතත්වා පිහාරං. පටිසිතිං සන්තාරං ධම්මාසනෙ නිසින්නං දිස්වා උපාරං පිහින්නාමනස්සං පටිසංවෙදිසමානා අත්තානමෙව ආලපන්නි ආයා: “පස්ස සුඤ්චි” ති. ගෙමවණ්ණනති: සුවණ්ණවණ්ණං. හරිත්තවනති: කඤ්චනාසනාහික්ඛාවං. එත්ථ ච භගවා පිහවණ්ණෙන සුවණ්ණවණ්ණාහි චුච්චති. අථ ඛො සමමදෙව සංසිතිං ජාතිකිඤ්ඤායෙන අනුලම්භිතිං සුපරිමජ්ජනකඤ්චනාදුසසනති හොති දස්සතුං “ගෙමවණ්ණ” නති චතා “ගරිත්තව” නති චුත්තං.

පස්ස සුඤ්චිමාසනතිනති: ‘භං සුඤ්චිනාමිකං’ මං ගගවා ආගමිත්තතිං පස්ස. “ප්ලපමුහු” නති ආදිකා අඤ්ඤා ව්‍යාකරෙන්නි පිහිට්ඨාථවයෙන වදති. භූත්තා පන ආත්තා තත්ථ මාග්ගා කිදිසා මායං සුඤ්චිති ආසඬ්ඤානානා ආසඬ්ඤා නිවහනතුං “බාරණසිත්තො” ති ගාරං වතා තත්ථ “සාවිකා මා” ති චුත්තමත්ථං පාකවතරං යාතුං “තුචං බුඤ්ඤා” ති ගාරමාන. හස්සපො: ඉමං සදෙවකෙ ලොකෙ තිමෙවෙකො සබ්බඤ්ඤා බුඬො දිඬධමුක්ඛසමපරිසිකපරමපෙති යථාරහං අනු යාසනත්තො තුචං මෙ යත්වා, අහං ම බ්‍රිහස්පති චූහමණි ගගවා තුස්සං උරයා

මනසා'ජනිතාභිජානිතාය ඔරසා මුඛතො පටිත්තධම්මසොසෙන සාය නසස ව මුඛගුප්තෙන අරියමග්ගෙන ජානත්තා මුඛතො භිනා නිසින පරිඤ්ඤාතාදිකරණීයතාය කතාතිව්වා සබ්බසො ආසවානං බෙදිතත්තා අනාසවාහි. අථස්සා සභා ආගමනං අභිනිදදන්තා “ගස්සා නෙ ස්වාගත” නති ගාථාමාන. තස්සාපෝ: යා නිං මයා අධිගතං ධම්මං යාථා වතො අධිගච්ඡි. තස්සා තෙ හදෙද පුඤ්ඤරි ඉඛ මම සන්තිකෙ ආගතං. ආගමනං පුආගතං, තතො එව නං අදුරුගතං න දුරුගතං හොති, කසමා? යත්තා එවං හි දහ්නා ආසනගීහි. යථා නිං පුඤ්ඤරි එවං හි උත්තමෙන අරියමග්ගදම්මෙන දන්තා තතො එව සබ්බධි විනාශගා සබ්බෙසං යං යොජනානං සමුච්ඡින්නාත්තා විසංසුග්ගා කතන්තිව්වා අනාසවා සජ්ඣ පාදානං වජ්ඣකා ආගච්ඡන්ති. තත්තා “තස්සා තෙ ස්වාගතමදුරුගත” නති යොජනා.

පුඤ්ඤරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම න්නා

20. 5.

“දහර අහ” නති ආදිකා සුභාය කමාරසීතාය ථෙරියා ගාථා. අයම්පි පුරිමබ්බුමෙසු කතාසිකාර තස්ස තස්ස හවෙ විට්ඨිපතිස්සයං ඩුසලං උප විනන්ති අනුක්කමෙන සම්භාවිතාඬුසලමුලා උපවිතව්ච්ඡේකබ්බසමාරා පුගතිස්ස යෙව සංසරන්ති පරිපක්කඤ්ඤා හුත්වා ඉමසම්ම බ්බුප්පාදෙ රජ ගග්ගෙ අඤ්ඤාතරස්ස පුච්ඡණ්ණකාරස්ස ධිතා හුත්වා නිබ්බන්ති. රූපසම්පත්ති සොභාය සුභාහි තස්සා නාමං අහොසි යා අනුක්කමෙන විඤ්ඤානං පත්තා සජ්ඣ රජගග්ගප්පවෙසනෙ සන්තරි සංජාතප්පයාදි එකදිවසං හග වන්තං උපසංකම්චිතා වජ්ඣිතා එකමන්තං නිසීදි. සභා තස්සා ඉන්ද්‍රියපරි පාකං දිස්වා අජ්ඣායසාහුරූපං චතුසච්චගබ්බධම්මං දෙසෙසි. යා තාව දෙව සහස්සනායපතිමණ්ඩනෙ සොනාපන්තිඵලෙ පතිසාසි. යා අපරභාගෙ සරාවාසෙ දෙසං දිස්වා මහාපජාපතීගොතමියා සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා හිකුඤ්චිසිංල පතිසිනා උපරි මග්ගස්සාය භාවනාමහාසුඤ්ඤාහි. තං ඤානා කාලෙන කාලං උපසංකම්චිතා කාමෙහි නිමනොත්තා පහුතධනවිග්ග ජානං ව දෙස්සන්තා පල්ලාගෙනහි. යා එකදිවසං අත්තතො සන්තිකං උපගන්තානං සරාවාසෙසු ව කාමෙසු ව ආදිනම්මං පකාසෙන්නී “දහර අහ” නති ආදිති චතුර්විසතිසා ගාථාති ධම්මං කථෙත්වා, තෙ නිරාසෙ කත්වා විස්සජ්ජිත්වා විපස්සනාය කම්මං කාරොන්ති ඉන්ද්‍රියානි පරිඤ්ඤාපෙත්ව නිවර්තනං උසස්සක්කාපෙත්වා න චිරස්සෙව යහ පටිසම්බද්ධි අරහත්තං පාපුණි. අරහත්තං පන පත්තා:-

“දහර අහං සුඛම්මනා යං පුරෙ ධම්මමස්සුණි
තස්සා මෙ අප්පමත්තාය සම්මානියමසො අහු.

නානාභංගං සබ්බකාමෙසු භුසං අරතීමජ්ඣගං
සකකායසම්මං භයං දිස්වා නොකතමඤ්ඤෙව පිගගෙ.

භීතානං ඤාතිගණං දාසකමමකරුනි ව
භාමකෙතිහතානි ඵිතානි රමණීයෙ පමොදිතෙ.¹

පභායාහං පබ්බජිතා සාපතෙය්‍යමනපපකං
එවං සබ්බාය නිකමම සබ්බෙම සුප්පවෙදිතෙ.

නාමෙතං අස්ස පඨිරුපං ආකිඤ්ඤෙද්දං හි පඤ්ඤ
යො ජාතරුපං රජතං ඡ්ඤෙධිනි² පුනර්ගමෙ.

රජතං ජාතරුපං වා න බොධාය න සන්තියා
නෙතං සමණසාරුපං න එතං අරියං ධනං.

ලොභනං මදනං වේතං මොහනං රජවඩ්ඤනං
සාසඛිකං ඔහුආයාසං නානි වේඨ ධූවං සිති.

එඤ්ඤා පමනතා ව සංකිලිසමනා නර
අඤ්ඤමඤ්ඤෙන ව්‍යාරුධා පුථි ඤාබ්බනති මෙධගං.

වධො ඔක්ඛො පරිකෙලයො ජානි යොකපරිද්දවො
කාමෙසු අධිපනතානං දිස්සතෙ ව්‍යසනං ඔහු.

තං මං ඤාති අමිත්තාව කිං වො කාමෙසු සුඤ්ඤථ
ජානාථ මං පබ්බජිතං කාමෙසු භයදසසිති.

න භීරුඤ්ඤසුවණේන පරිකම්පනති ආසවා
අමිත්තා වධිකා කාමා සපතතා සලලබ්බිතා.

තං මං ඤාති අමිත්තාව කිං වො කාමෙසු සුඤ්ඤථ
ජානාථ මං පබ්බජිතං මුණ්ඩං සඛිකාපිපාරුතං.

උතතිසපිණ්ණො උඤ්ඤා වං පංසුකුලං ව විවරං
එතං බො මම සාරුපං අනාගාරුපනිස්සයො.

වනතා මහෙසිති කාමා යෙ දිබ්බා යෙ ව මානුසා
බෙමසානෙ විමුත්තා නෙ පතතා නෙ අවලං සුඛං.

නාහං කාමෙහි සංගවජං යෙසු තාණං න විජ්ජති
අමිත්තා වධිකා කාමා අභිකම්පිතා දුඛා.

පරිපඤ්ඤා එය ගගයා සවිකානො සකණ්ටකො
නෙධො සුචිසමො ලෙපො³ මහනොනා මොහනාමුඛො.

උපසංගො භීමරුපො කාමා සප්පසිරුපමා
යෙ බාලා අභිනාදනති අකිතුතා පුට්ඨජානා.

1. සී. I & II. සමොතිතෙ. 2. මු. සපෙනා. 3. මු. සී. II & III. මෙහො.

කාමපඤ්ඤානා යහනා හි බිහු ලොකො අවිද්දසු
පරියතනං නාහිජානනානි ජාතියා මරණස්ස ච.

දුග්ගතිගමනං මග්ගං මනුස්සා කාමහෙතුකං
බහුං චෙ පටිපජ්ජන්ති අන්තතො රොගමාවහං.

එවං අමිහතජ්ජනා නාපනා සංඛිලෙසිකා
ලොකාමියා බ්බුනියා කාමා චරණබ්බුනා.¹

උමොදනා උලලපනා කාමා විතතප්පමාරිනො
සත්තානං සංඛිලෙසාය ඛිපං මාරෙන ඔසිධිතං.

අනන්තාදීනවා කාමා බහුදසාබ්බා මහාවියා
අපපසාදා රණකරා සුක්කපකබ්බියොසකා.

සාහං එතාදියං කන්වා ව්‍යසනං කාමහෙතුකං
න නං පච්චාගමස්සාමි නිබ්බානාහිතො සදා.

රණං භාරිතා කාමානං සීනිභාවාහිකබ්බිනි
අපපමන්තා ව්‍යසසාමි තොසං සංයොජනකබ්බියො.

අසොකං චිරජං බෙමං අරියවසිඛිතිකං උජ්ජං
නං මග්ගං අනුගච්ඡාමි යෙන තිණ්ණො මහෙසිනො.

ඉමං පසසථ ධම්මයං සුභං කමමාරධීතරං
අනෙජං උපසම්පජ්ජ රුක්ඛමුලමි ඩියායති.

අජ්ජස්මි පබ්බජ්ජා සධා සධම්මසොහනා.
විනිතුප්පලවණ්ණොය නොවිජ්ජා මච්චිභාසිති.

සායං භුජ්ඣා අන්තො හිකුන්ති භාවිතිත්ථියා
සබ්බයොගවිසංසුත්තා කතන්තිවා අනාසවා.

නං සකෙකා දෙවසඤ්ඤන උපසංකමම ඉඤ්ඤා
නාමස්සති භූතපති සුභං කමමාරධීතරා²නති

ඉමා ගාථා අභාසි.

නස් දහන් අහං සුඛවසනා සං පුරෙ ධම්මමයසුන්තිනති: යහමා
අහං පුබ්බෙ දහරා හරුණි එවං සුඛවසනා සුඛවස්තිවස්වා අලභිතත
පටියතතා සජ්ජානතිකෙ ධම්මං අසෙසාසිං, නාස්සා මෙ අපසමන්තාස
සමවාහිසමසො අනුචි: යහමා ච නස්සා මෙ මග්ගං යථාසුතං ධම්මං පච්ච
චෙකස්තිවා අප්පමන්තාය උපසිතසනියා සීලං අබ්සිහිත්වා භාවනං අනු
සුඤ්ඤනියාව චතුර්තං අරියසම්මානං අභියමයො “ඉදං දුක්ඛං”නති
ආදිනා පටිච්චෙධො අගොසි. නානොහං සබ්බකාමෙසු භූසං අරති
මජ්ඣගනති: නංහො තෙන නාරණෙන සජ්ජසනතිකෙ ධම්මස්ස සුත්තතා
සම්මානස්ස අභියමිතතතා මානුසෙසු දිබ්බෙසු මානි සබ්බෙසුපි කාමෙසු

පුතොපි මාතරාභි එවං අඤ්ඤාමඤ්ඤා පටිවිරුඬා හුත්වා පුත්‍ර සහනා මෙධනං කලහං ආරොහති. තෙනාහ භගවා:-“පුතවපරං භික්ඛවෙ කාමගෙතු¹ කාමනිදනං කාමාධිකරණං මාතාපි පුතොන විවදති පුතොපි මාතරා විවදති”²ති ආදි. වධොති: මරණං. බණ්ඩාහි අඤ්ඤානාදි බන්ධනං. පටිකලසොති: හස්තවේදදිපරිකිලෙසාපතති. බන්ධං ජාතීති; ධනජාතී වෙව පරිවාරජාතී ව. සොකපටිදවොති: සොකො ව පරිදෙවො ව. අධිපනනානතී: අජේකාසිත්තානං. දිස්සතො වාසනං බහුතතී: යථා චුත්තවධිබන්ධනාදිගෙදං අචුත්තඤ්ඤා දෙමනස්සපායාසාදිං දිඨ්ඨමිති සමපරිකිකඤ්ඤා බහුං බහුවිධං වාසනං අනන්තො කාමෙසු දිස්සතො ව.

නං මං ඤාති අමිත්තාවා කිං වො කාමෙසු යුඤ්ජාති: තාදිසං මං යථා කාමෙසු විරහනං තුලේහ ඤාති ඤාතකා සමානා අනන්තමා අමිත්තා විය කිං කෙන කාරණෙන කාමෙසු යුජ්ජ නියොජෙථ. ජානාථ මං පබ්බජිතං කාමෙසු හසදස්සිනිනති: කාමෙ හයතො පස්සතතිං පබ්බජිතං මං ආජානාථ කිං විහතකං තුලේහති නාඤ්ඤානතී අධිප්පායො.

හ භිරඤ්ඤාන සුවණේණන පටිකිකිකිනි අසවාරි: කාමාස වාදයො භිරඤ්ඤාසුවණේණන න කදුච පරිකිකියං ගවේතති අථ බො තෙති එව පරිවිකිකිනොව. තෙනාහ: “අමිත්තා වධකා කාමා සපනතා සලල බන්ධනා”³ති. කාමා හි අභිනාවහතො මෙතති ය අභාවෙන අමිත්තා මරණෙනතුත්තාය උකඛිත්තාසිකවධිකසදිසතො වධකා අනුබන්ධිත්වා පි අනන්තාවහතොය වෙරානුබන්ධසපතනසදිසතො සපනතා රාගාදීනං සලලානං බන්ධනො සලලබන්ධනා. මුණ්ඩනති: මුණ්ඩිතකෙයං. තස්ස තස්ස නන්තකාති ගහෙත්වා සමසාවිච්චරපාරුපනෙන සමසාවිපාරුතා⁴.

උහතිකපිණේවාති: විවච්චාරෙ සරෙ සරෙ පතිසිත්වා උහනක පිණේවා. උඤ්ජාති: තදන්තං උඤ්ජාචරියා. අනාගාරුපනිසසොති: අනාගාරානං පබ්බජිතානං උපගතත්වා නිසිත්තබ්බතො උපතිසසසතුතො ජිවිතපරිකාරො; තං හි නිසසාය පබ්බජිතා ජිවතති. වනනාති: ජබ්බිතා. මහෙසිසිති: බුධාදීහි මහෙසිති. ඛේමිකානෙති: කාමයොගා දීහි අනුපද්දවඨානතුතො නිබ්බානො. නෙති: මහෙසයො. අවිලං සුඛනති නිබ්බානසුඛං පතනා. තස්මා තං පඤ්ඤෙන නාමා පරිවච්චිතබ්බාති අධිප්පායො.

නාහං කාමෙහි සංගවජිනති: අහං කදුචපි කාමෙහි න සමා ගවේජයං. කසමාති වෙ ආහ “යෙසු තාණං න විජ්ජති”⁵ති ආදි. යෙසු කාමෙසු උප්පරිකිකියමානෙසු එකසමිම්භි අනන්තපරිත්තාණං නාම නන්ති. අහිකිකිකියමා මහාතිතාපකෙන දුඛා දුක්ඛාපනකෙන.

පටිපථො එසහසො යදිදං කාමා නාම අවිදිතවිප්පලානන්තාවහතො. සවිසානො විතතවිසානකරතො. සකුණ්ටකො විතිවිජ්ඣනතො. ගෙඩො සුචිසමො ලෙපොති: ⁶ හිඬිගෙතුත්තාය ගෙඩො, සුචිවිසමො, මහ,

පටිපාලෙතා,¹ දුරුතිකක්ඛනසේනා මහපතා, මොගනාමුඛො මුච්ඡාපනිගෙනුකො, උපසග්ගො ගිමරුපො අතිසිංසනකසහාචො, මහනෙතා දෙවතුපසග්ගො විස අප්පතිකාරුද්ධකාචගනනො, අප්පසිරුපමා කාමා සප්පිගයසේන, කාමපබ්බොන සත්තාති: කාමසම්බානෙන පබ්බකන සත්තා ලග්ගා, දුගගිගමනා මගගනති: නිරසාදිඅපාය නාමිනං මග්ගං, කාමගෙනුකනති: කාමොපගොගහෙනුකං, ඛග්ගනති: පාණාපිපානාදිගෙදන ඛග්ගපිධං, ගරුගමාමගනති: රුජනසේන ගරුග සම්බානස්ස දිඨ්ඨමිකාදිගෙදස්ස දුක්ඛස්ස ආවගනනං.

එවනති/ “අමිත්තා වධකා”ති ආදිනා වුත්තප්පකාරෙන, අමිත්ත ජනනාති: අමිත්තභාවස්ස නිබ්බතනකා, නාපනාති, සත්තාපනකා, නපනිකාති අප්ථො, අබ්බිලෙසිකාති: සම්බිලෙසාවිතා, ලොකාමිසාති: ලොකෙ ආමිසභූතා, බ්බුතිසාති: බ්බුහුතෙහි සංයෝජනෙහි බ්බු තබ්බා; සංයෝජනීයාති අප්ථො, වරණ²බ්බුතාති: හවාදිසු නිබ්බතති නිමිත්තතාය පවත්නකාරණ්ණො ච වරණපිබ්බුතා, උමමාදනාති: පිපරිනාමධමමානං විශොගවසෙන සොඛුමමාදකත්, වඩ්ඩිසා³ වා උපරුපරි මදවිතා, උලලපනාති: අගො සුඛං අගොසුඛනති උඩමුඛං ලපාපනකා, “උලොලනා”තිපි පාඨො, ගත්තපිණ්ඩනිමිත්තං නඩ්ඪුඨං උලො ලෙනො සුනංබො විස ආමිසගෙනු සත්තෙ උපරුපරි ලාලනා, පරිහවා වක්ඛෙත්තපාපනකාති අප්ථො, විත්තප්පමාමිතොති: පරිලාභුපාදනාදිනා සමපති ආසතිඤ්ච විත්තස්ස පමථන⁴සිලා, විත්තපමද්දිනොති වා පාඨො, සො එව අප්ථො, සෙ පන “විත්තප්පමාදිනො”ති වදනති තෙසං විත්තස්ස පමාදවිතාති අප්ථො, අංකිලෙසාසාති: පිබ්බනාය; උප්පාපනාය වා, බිපං මාරෙත බ්බුතිනනති: කාමා නාම එත්ත මාරෙත මිබ්බිනං⁵ ඛුමිනනති දඨබ්බා සත්තානං අනථාවගනනො.

අනත්තාදිගවාති: පලොගනං මරණඤ්චන⁶නති ආදිනා ඉධ සීතස්ස පුරකඛණො උණ්ණස්ස පුරකඛණොති ආදිනා ච දුක්ඛකඛ්ඛිසුත්තා දිසු වුත්තනායෙන අපරිසන්නාදිනවා; ඛග්ගදසා, ඛග්ගදුක්ඛාති: ආපායිකාදි ඛග්ගපිධදුක්ඛානුබ්බුතා, මහාවිසාති: කණ්ණකාපස්සෙනථලකාදිසු මහාවිස සදිසා, අප්පසායාදති: සථධාරාගතමධු බිඤ්ඤා විස පරිත්තස්සාද; රණ්ණති: ධාරාගාදිසංවඩ්ඪිකා, සුඤ්ඤාපකඛ්ඛිසොසකාති: සත්තානං අනවර්තකොඨාසස්ස විනායකා.

සාගනති: සා අගං ගොඨා වුත්තනායෙනොච සංචු සනතිකෙ ධම්මං සුත්තං පටිලඛ්ඛා කාමෙ පතාය පබ්බජිතා සීනාති අප්ථො, එවාදිසනති: එවරුපං වුත්තප්පකාරං, කඨාති: ඤාති කඨා, සථාවුත්තකාරණෙනාති අප්ථො, න තං පමමාගමිස්සාමිති: තං මයා පුබ්බෙ වත්තං කාමමෙට්ඨනං.

1. මු. සි. II & III. මහාපලිකොසො සො. 3. සි. I & II. බ්බුතිසා.
 2. මු. සි. I, II & III. මරණ. 4. මු. පඤ්ඤාන.
 5. සි. උදිතං.

න පරිභ්‍රාදර්ශනාමි. නිබ්බානාභිරතා සද්ධා: සසමා පබ්බජනාලංචනා පඨාය සබ්බිකාලං නිබ්බානාභිරතා තයවා “න භං පච්චාගමස්සාමි”ති යොජනා.

රණං හපිට්ඨා කාමානන්ති: කාමානං රණං තරිත්වා; තං ච මයා කාතබ්බං ආරියමග්ග සමපහාරං කත්වා. **සිහිභාවාහිකඛිනීති:** සබ්බ කිලෙසදරථ පරිලාභවූපයමෙන සිහිභාවසංකිතං ආරහන්තං අභිකඛිනන්ති. **සබ්බසංයෝජනකබ්බසෙති:** සබ්බෙයං සංයෝජනානං බ්‍යභුතෙ නිබ්බානෙ ආභිරතා.

සෙන නිණණා මහෙසිනොති: යෙන, ආරියමග්ගෙන බුද්ධදෙයා මහෙසයො සංසාරමහොසං නිණණා අභමිපි තෙනි ගතමග්ගං අනුගච්ඡාමි. **සිලාදිපටිපත්තියා අනුපාපුණාමිති අපො:** බමමඝනන්ති: ආරියඵලධර්මවෙල සිහං. **අනෙකපනති:** පටිපාසාමග්ගිනඵල්තාය අනෙකපනති ලබනාමං අග්ග ඵලං. **උපසම්පජ්ජාති:** සමාපදත්වා; අග්ගමග්ගාධිගමෙන අධිගතත්වා. **කාසනීති:** තමෙව ඵලජක්ඛානං උපනිජ්ඣායති. **අජ්ජඝමි පබ්බජිතාති:** පබ්බජිතා හුත්වා පබ්බජිතතො පඨාය අජ්ජ අඝමදිවසො. **ඉතො අතීතෙ අඝමියං පබ්බජිතාති අපො:** සඬාති: සඬාසමපන්නා. **සබ්බම සොහනාති:** සබ්බමාධිගමෙන සොහනා. **භුජිස්සාති:** දුසභාවසද්ධානං කිලෙසානං පහාණෙන භුජිස්සා. **කාමච්ඡක්ඛදි ඉණාපගමෙන අණන්තා.** ඉමා කීර්තිස්සො ගාථා පබ්බජිත්වා අඝමෙ දිවසෙ ආරහන්තං පත්වා අඤ්ඤ තරසමිං රුකඛමුලෙ ඵලසමාපත්තිං සමාපජ්ජත්වා නිසින්නාං ථෙරිං හිකඛුනං² දස්සෙත්වා පසංයනෙන්න ගතවතා වුත්තා.

අථ සකෙකා දෙව්‍යානම්ඤ්ඤ තං පටිගතීං දිබ්බෙත වකඛුනා දිස්වා ඵචං සත්ථාරු පසංසිසමානා අයං ථෙරී සසමා දෙවෙහි ච පසිරුපාසි තබ්බාති නාවදෙව නාවතීංසෙහි දෙවෙහි සඬිං උපසංකමිත්වා අභිවාදෙත්වා අඤ්ඤාලිං පග්ගග්ග අඨාසි. තං සන්ධිය සඬනීතිකාරෙහි වුත්තා. “නං සකෙකා දෙවරුජා දෙවසංඝෙකන උපසංකමම ඉඪියා නමස්සති භූතපති සුභං කම්මාරඬිතර”න්ති. තස්ස නිසු කාමභවෙසු භූතානං සත්තානං පති ඉස්සගෙහි කත්වා භූතපතීති ලබනාමො සකෙකා දෙවරුජා දෙවසංඝෙකන සඬිං තං සුභං කම්මාරඬිතරං අත්තනො දෙවිඪියා උපසංඝකමම නමස්සති පඤ්ඤපතීසිනෙත වඤ්ඤතිති අපො.

සුභාස කම්මාරඬිතාස ථෙරිසා ගාථාමණන්තා

ස ම න්‍යා.

විසතිනිපාතවණණනා නිට්ඨිතා.

(ථෙ-5. ගා-116. 9.)

30. 1.

ධිංසනිපාතෙ “ජීවකමඛවනං රමම” නති ආදිකා සුභාය ටිංකමඛව නිකාය ථේරියා ගාථා. අයමපි පුරිමබුද්ධෙසු කතාධිකාරා තත්ථ තත්ථ භවෙ විවට්ඨපනිසංසයං කුසලං උපවිනනනී සංරෝපිත¹ කුසලමූලා අනුක්කමෙන පරිමුඤ්ඤාදිමොක්ඛසමාරා පරිපක්කඤ්ඤා හුත්වා ඉමසමීං බුබුප්පාදෙ රාජගහෙ බ්‍රාහ්මණමහායාලොකො නිබ්බන්ධි. සුභාජිසංඝා නාමං අහොසි. තස්සා ඤීරං සරීරාවයවා යොගනවණ්ණසුත්තා අහෙසුං. තස්මා සුභාජි අකුණ්ඩමෙව නාමං ජාතං. සා සජ්ඣ රාජගහප්පවෙසෙ පටිලඛි සධා උපාසිකා හුත්වා අපරගාතෙ සංසාර ජාතසංවේශා කාමෙසු ආදීනවා දිස්වා නෙකබ්බසද්ධි බෙමනො සල්ලකෙඛනනී මහාපජාපනිගොතමියා සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා විපස්සනාය භවමං කිරොන්ති කතිපාභ්‍යතොව අනා ගාමිථලෙ පතිශාසි. අථ නං එකදිවසං අඤ්ඤානරො රාජගහවාසී බුත්ත පුරිසො තරුණො පඨමයොබ්බතො සිනො ජීවකමඛවනෙ දිවා විහාරාය ගවජනති. දිස්වා පටිලඛිවිනො හුත්වා මග්ගං ඔවරනො කාමෙති නිමනොසි. සා තස්ස නානප්පකාරෙති කාමානං ආදීනවා අත්තනො ව නෙකබ්බසද්ධියං පවෙදෙනති බ්බමං කථෙසි. සො බ්බමකථං සුත්වාපි න පටික්කමති නිබ්බන්ධි යෙව. ථේරි නං අත්තනො වචනෙ අතිස්තනං අක්ඛමති ව අභිරතනං දිස්වා “භද්ද තස්ස සමොචිතං අක්ඛි” නති අත්තනො එකමක්ඛි උපාදෙත්වා තස්ස උපනෙසි. තතො සො පුරිසො සත්තාසී² සංවේගජානො තත්ථ විගතරාගොව හුත්වා ථේරිං බ්බාපෙත්වා ගතො. ථේරි සජ්ඣ සන්තිකං අගමාසි. සජ්ඣනො සහ දස්සනෙනෙවස්සා අක්ඛිපටිපාකතිකං අභ්‍යාසි. තතො සා බුධිගතාය පිතියා නිරන්තරං පුට්ඨා හුත්වා අශාසි. සත්ථා තස්සා විත්තාචාරං ඤාත්වා බ්බමං දෙසෙත්වා අග්ගමග්ගත්ථාය කමමසානං ආවික්ඛි. සා පිතීං වික්කමෙහත්වා තාවදෙව විපස්සනං වස්සිත්වා සහ පටිසම්භිද්ධා අරහත්තං පාපුණී. අරහත්තං පන පත්වා ඵලසුඛෙන නිබ්බාණසුඛෙන විහරන්ති අත්තනො පටිපාතති. පට්ඨ වෙක්ඛිත්වා අත්තනා තෙන ව බුත්තපුරිසෙන බුත්තගාථා උදනවසෙන:-

“ජීවකමඛවනං රමමං ගවජනති. භික්ඛුනිං සුභං බුත්තකො සන්තිවාසෙති තමෙනං අමුචි සුභා.

ඤීං හෙ අපරාධිතා මයා යං මං ඔවරියාන නිශසි න භි පබ්බජිතාය ආමුසො පුරිසො සමජ්ඣනාය කප්පති.

ගරුහෙ මම සජ්ඣ සාසනෙ යා සික්ඛා සුගතෙන ඡදසිනා පරිසුඛපදං අනභ්‍යන්තං ඤීං මං ඔවරියාන නිශසි.

ආවුලවිහොතා අනාවුලං සරජො විතරජං අනභ්‍යන්තං සබ්බත්ථ විමුත්තමානායං ඤීං මං ඔවරියාන නිශසි.

දහරා ව අපාපිකා වසි ඤීං හෙ පබ්බජ්ජා කරස්සති නික්ඛිප කායාය විවරං එති රමාමසෙ පුප්ඵිනෙ වනෙ.

මධුරඤ්ච පටනානි සබ්බසො ධුසුමරපෙත සමුහිනා¹ දුමා
ආරම්භනො සුඛො උතු එති රමාමසෙ පුප්ඵනෙ වනෙ.

ධුසුමිතසිබ්බාට පාදපා අභිගජ්ජනනිට මාථානෙරිතා
කා තුඤ්ඤා රති හවිසොති යදි එකා වනමොනරියසයි.

වාලුමිගසබ්බසෙවිතං ධුසුමරමතතකරෙණුලොළිතං
අසනාසිකා ගතතුමිව්ඡසි රතීතං හිංසනකං මහාවතං.

තපනීයකතාව ධීනිකා පවරසි විහාරපෙට්ට අවර්ත
කාසිකපුබ්බමෙති වගුහි සොහසි වසනෙති නුපමෙ.

අහං තව ප්‍රසාදගො සියං යදි විහාරමසෙ කානනනතරෙ
න හි වජ්ඣි තසා පියනරො පාණො කිනනරිමඤ්ඤොවනෙ.

යදි මෙ වට්ඨනං කරියසයි සුඛිතා එති අගාරමාවස
පාසාදනිවාතවාසිනී පරිකමමං තෙ කරොනති නාරියො.

කාසිකපුබ්බමාති ධාරය අභිගරගෙණි-ච මාලවණ්ණකං
කඤ්චනමණිමුහුණකං බහුං විවිධං ආභරණං කරොමි තෙ.

සුඛොතරප්පව්ඡදං සුභං ගොනකතුලිකසන්තං නවං
අභිරුග සසනං මහාරහං චඤ්ඤාමණික සාරගනිකං.

උපපලං ච උදකතො උග්ගතං² යථා තං අමනුස්සසෙවිතං
එවං තුචං බුහුමාරිණී සකෙසු අමෙතසු ජරං ගමියසයි.

කිං තෙ ඉධ සාරයමමතං ධුණපසුරමි සුසානවට්ඨිකතෙ
හෙදනඩවෙට් කලෙබරෙ යං දිස්වා විමනො උදිකසයි.

අකඛිති ච තුරියා රිටි කිනනරියා රිටි පබ්බතනතරෙ
තව මෙ නාසනානුදිකස්ස හියො කාමරති පට්ඨස්සති.

උපපලසිබ්බරොපමානි තෙ විමලෙ ගාවකසනතිහෙ මුඛෙ
තව මෙ නාසනානි උදිකස්ස හියො කාමගුණො පට්ඨස්සති.

අපි දුරගතා සරලිගසෙ ආසනපමො විසුඛදස්සනෙ
න හි වජ්ඣි තසා පියනරො නාසනා කිනනරිමඤ්ඤොවනෙ.

අපමේන පයාතුමිව්ඡසි වඤ්ඤං කිලනකං ගටෙස්සයි
මෙරං ලභෙසතුමිව්ඡසි යො තිං බුඬිපුතං මහාසයි.

නඤ්ඤි හි ලොකෙ යදෙවකෙ රාගො යථා පිදුනි මෙ සියා
නපි නං ජානාමි කිරිසො අථ මග්ගෙන හතො සමුලකො.

ඉඛිගාලඤ්ඤා³ උත්තමො විසප්පොතො රිටි අග්ගතො කතො
නපි නං පස්සාමි කිරිසො අථ මග්ගෙන හතො සමුලකො.

1. සි. I & II. සමුහිනා.

3. මු. උඛිතං, සි. I & II. උඛිතං.

2. සි. II. උපාමතං.

4. මු. සි. II, III, IV & V. ඉඛිගාලඤ්ඤා.

යසො සියා අපච්චෙකඛිනං යථා වා අනුපාසිතො සියා
නිං තාදිසිකං පලොභය ජාන තතිං සො ඉමං විගඤ්ඤාසි
මයො හි අකඤ්ඤාවන්තිනෙ සුබ්බකෙඛි ව සති උපසිතා
යඤ්ඤාං අසුභනති ජාතිය යඛිකපේච මනො න ලිපාති.

යාහං සුගතස්ස සාපිකා මග්ගස්මිතිකයානායාසිති
උඛිටසල්ලා අනායවා සුඤ්ඤාගාරගතා රමාමහං.

දිසා හි මයා සුචිතතිතා සොමො දුරුකපිලලකානි¹ වා
තතති හි ව බිලකෙහි ව විනිබ්බා විවිධං පතච්චකා.

තමුඛිවෙ තනතිබිලකෙ විසසයෙ විකලෙ පරිපකඛිතෙ
අවිච්ඡෙධනිකෙසො කතෙ කිමති තථ මනං නිවෙසයෙ.

තප්පිමා දෙහකානි මං තෙහි ධම්මෙහි විනා න වතනනති
ධම්මෙහි විනා න වතනති කිමති තථ මනං නිවෙසයෙ.

යථා හරිතාලෙන මකඛිතං අද්දය චිතතිකං හිතතිසා කතං
නමිති හෙ විපරිතදස්සනං සඤ්ඤා² මානුසිකා නිරප්පිකා.

මායං විය අග්ගතො කතං සුපිනනෙනව සුචිකුණපාදපං
උපගච්ඡති අකු රිතතකං ජනමඤ්ඤාරිව රුපපරුපිකා.

වට්ඨනිරිව කොටරොහිතා මඤ්ඤාබ්බිලකා සඅසුකා
පිලකොද්ධිකා වෙථ ජායති විවිධා වකුච්චිකා ව පිණ්ඩිකා.

උපාපිත වාරුදස්සනා න ව පජ්ඣති අභිකමානසා
හඤ්ඤෙ වකුච්චි හරස්ස නං තස්ස නරස්ස අද්දසි තාවදෙ.

තස්ස ව විරමාසි තාවදෙ රාගො තථ බමාපසි ව නං
සොඤ්ඤා සියා බ්‍රහ්මවාරිණී න පුනො ඵදිසකං හවිස්සති.

ආසාදිය ඵදිසං ජනං අග්ගිං පජ්ඣලිතංච ලිඛිතිස
ගණිතිස්සං ආසිවිසං විය අපි නු සොඤ්ඤා සියා ධම්මෙහි නො.

මුත්තා ව තනො සා හිකුච්චි අගමි බුඛිවරස්ස සනතිකං
පසස්ස වරපුඤ්ඤාලකකිණං වකුච්චි ආසි යථා පුරාණකි³ නති

ඉමා ගාථා පච්චුද්දහාසි.

තථ ජීවකම්බවනනති: ජීවකස්ස කොමාරගච්චස්ස අමබවනං.
රම්මනති: රමණීයං; තං කිර භූමිභාගසම්පත්තියා ඡායුදකසම්පත්තියා
රුකකිනං රොපිතාකරෙන ව අභිවිය මනුඤ්ඤාං මනොරමං.
ගච්ඡනතිනති: අමබවනං උද්දිය ගතං; දිවා විහාරාය උපගච්ඡනති.
සුභනති: ඵවා නාමිකා. ධුතතකොති: ඉඤ්ඤානො; රුජගභවාසි
කිරණො මහාවිගචස්ස සුචිකුණායාරස්ස පුණො සුචා අහිරුපො ඉඤ්ඤා

1. සු. සි. III. පිලකානි.

2. මු. සි. III. පඤ්ඤා.

බුද්ධත්වය පුරිසමඳමනෙහි ව්‍යවර්තය. සො තං පටිපපේ දිස්වා පටිබබ්බ විතොං ආරාමං උපරුකිත්වා අයාසි. තෙන වුත්තං “බුද්ධත්වො සන්තතිවා රෙඤ්ඤි”ති. සංතිවා රෙඤ්ඤිති: මම ගමනං නිසෙධෙසිති අපො. නමෙතං. අඞුමි සුභාති: තමෙන නිවාරිත්වා සිත්තං බුද්ධත්තං පුභා භික්ඛුනී කරෙසි. එත්ථ ව “ගවජනනිං භික්ඛුනිං පුභං අඞුමි පුභා”ති ව අත්තානාවෙව ථෙරි අඤ්ඤං විස කත්වා වදති. ථෙරියා වුත්තගාරානං සමබ්බිදස්සනවසෙන සබ්බිතිස්සාරෙති අයං ගාරා වුත්තා.

“අමුළු සුභා” හි වඩා තරසාරු වුනාකාරයෙන් වැඩා:—“කිං භෙ අපරධන” නැති ආදී. තව කිහිපයක අපරධනා මයාති: කිං තුය්. ආවුයො මයා අපරධං. සං මං ඔව්විසාන තිස්සිති; යෙන අපරධෙන මං ගච්ඡන්තිං ඔව්විත්වා ගමනං නිසෙධෙත්වා තිස්සි; යො නාචේවාති අධිප්පායො. අථ ඉද්දං සකුඤ්ඤං එවං පටිපජ්ජාමි එවමි තං සුත්තතනි දසෙන්නති ආහං—“න යි පබ්බජිතාය ආවුසො සුච්ඡො සම්මුඛනාය නිප්පති” හි. ආවුසො සුවණ්ණකාරපුත්ත ලොකීය වාරිතෙතනපි පුරිසස්ස පබ්බජිතානාං සංජුයනා න කුප්පති, පබ්බජිතාය පන පුරිසො තීරච්ඡාන ගතොපි ජුයනාය න කුප්පති, තිස්සතු තාව සරි’ ජුයනා, රාගවසෙනස්සා නිස්සංගි යෙන පුරිසස්ස නිස්සංගියස්සාපි ජුයනා න කුප්පතෙව.

තෙතාන:—“ඔරුනෙ මම සසුසාසනෙ”හි දී. තසානේ: ඔරුනෙ පාසාණවත්හාං වූ ගරුනාතබෙ මයං සජ්ජාසනෙ යා සිත්තං භික්ඛුනියො උද්දිය සුගතෙන සමොසලුබෙන දෙසිතා පඤ්ඤානාං තාහි පඨිසුමපදං පරිපුඬාසලකොඨාසං රාගාදිඅභිනණං සබ්බසො අභාවෙන අනාභිනං එවමුතං මං ගව්ත්තං කෙන කාරණෙන දාවරිතා භිසිසිති.

ආවිලවිනෝගායී: විභාසය ආවිලභාවකරනං කාමවිතක්කාදිනං
වසෙන ආවිලවිනෝගා නිං, නදභාවතො අනාචිලං, රහරජාදිනං වසෙන
සරජා යාභිගණො, නදභාවතො විනරජං අනභිගණං. සබ්බස්මි ඛනි
පඤ්ඤානෙ සමුවෙජ්ජ වුමුත්තයා විමුත්තමානසං මං කත්වා ඔවරිත්වා තිස්ස
සිති එවං පෙරියා වුත්තෙ ධුත්තකො අත්තනො අධිප්පායං විභාවෙනො
“දඤ්ඤ මා”ති ආදිකා දසගාථා ආහායි.

තවද දහන්ගි: හරුණි; පඨමේ සොබ්බෙන සීතා, අපාසිකා වසිති: රූපෙන අලාභිකා ව අසි; උත්තමරූපධර වාහොසිති අධිප්පායො. කිං භො පබ්බජ්ජා කපිස්සානිති: නුග්ගං එවං පඨමපඨෙ සීතාය රූප සම්පන්නාය පබ්බජ්ජා කං කරිස්සාති, වුඩාය බිහව්³රූපාය වා පබ්බජ් තබ්බනාති අධිප්පායෙන වදාති. නිකතිපාති: ඡබ්බෙති. උක්ඛිපාති වා පායො, අපනෙතිති අනෙථා.

මධුරනාඨි: සුභං³ සුභකිනාඨි අපේ. පවනාඨි: වාසනාඨි. සබ්බ
සසාඨි: සමනාපො. කුසුමරජෙන සමුසිනා දුමාඨි: ඉමම රුක්ඛා

විලෙපනං ව. කාසවනමණි මුහනකනති: කඤ්චනෙන මණිමුත්තාහි ව සුභතං. සුචණ්ණමයං මණිමුත්තාහි ඛිට්ඨනති අපො. බමුනති. ගාඤ්ථ ප ගාදිහෙදනො බහුප්පකාරං. විවිධනති: කරණවිකතිසා නානාවිධං.

සුඛොනාරජපච්ඡදනති: සුඛොත්තාස පටාහිතරජං උත්තරච්ඡදං සුභනති: සොභනං. ගොනකතුලික සංසුත¹නති: දීඝලොමකාලකොජ වෙන වෙව ගංසලොමාදිපුණ්ණාය තුලිකාය ව සන්තං. නවනති: අභිතවං. මහාරහනති: වහංසං. වඤ්ඤ මණ්ඩිතසාරගණිකනති: ගොසිසකාදි සාරවඤ්ඤෙන මණ්ඩිතතාය සුරතිගණිකා, එවරුපං සයනමාරුත තං ආරුහිත්වා යථාසුඛං සයාහි වෙව නිසීද වාහි අපො. උප්පලඤ්ඤ උද කතො උගගනනති: වකාරෙ නිපාතමත්තං. උදකතො උග්ගතං² උසිතං අවට්ඨග්ගමම සිතං සුජලලමුප්පලං. සථාගං අමනුස්සසෙවිතනති: තඤ්ච රක්ඛපරිග්ගහිතං. ජාතබිරණියා ජාතත්තා නිමමනුසෙග්ගි සෙවිතං කෙනව අපරිභුක්තමෙව ගවෙය්ස, එවං තුවං බුහමවාණිනි: එවමෙව තං සුජුජලලමුප්පලං විය නිං බුහමවාරිණී සංකෙසු අග්ගෙසු අත්තනො සරිරවසවෙසු කෙනව අපරිභුක්තෙසු යෙව ජරං ගම්භසි මුඛා යෙව ජරාජිණ්ණා ගවිසසයි.

එවං බුත්තකෙන අත්තනො අධිප්පායෙ පකාසිතෙ ථෙරී සරිරසභාව විභාවනෙන තං තථ විච්ඡ්ඤෙනති “කිංතෙත ඉද්දති”ති ගාථමාග. තසසඤ්ඤා: ආවුසො සුචණ්ණසාරපුත්ත කෙසාදිකුණපසුරෙ එකතෙනන හෙදන ධමමෙ සුසානවධිනෙ ඉධ ඉමසමිං කායසඤ්ඤිතෙ අසුචිකලෙබරෙ කිංතාම තව සාරනති සමමගං සමගාපිතං සං දිසො විමනො. අඤ්ඤ තරසමිං ආරමමණි විගතමනසඬකපො එසෙව වා අපිමනො සොම නසසිකො හුත්වා උදිකබසි තං මග්ගං කථෙහීති. තං සුත්වා බුහුනකො කිඤ්චාපි තසා රුපං වාතුරයසොභිතං පඨමදසසනතො පන පඨාය යසමිං දිසිපාතෙ පටිබ්බවිනෙතා නමෙව අපදිසනෙතා “අකඛිනි ව තුරිසා ඊවා”ති ආදිමාග. කාමඤ්ඤායං ථෙරී සුපුසංයනතාය සනතින්දියා, තාය පිරපිප්ප සනතසොමමයනනායනතිපාතෙසු කමමානුභාවනිප්පනෙසු පසනත පඤ්චපසාදපඨමණිපොසු නායනෙසු උබ්බමානෙ සභාවසිඨිවාතුරියෙ දිසිපාතෙ යසමා සයං චරිතභාවභාවපිලාසාදිපරිකප්පවඤ්චිතො සො බුහෙතා ජාතො තසමාසස දිසිරගො සප්පෙසං වෙපුලං අගමාසි. තථ අකඛිනි ව තුරිසා ඊවාහි: තුරි වුවමති මිහි, වසඤ්ඤ ජිපාතමත්තා; මහවජ්ජ පාය විය තෙ අකඛිනිති අපො. වසොරියා³ ඊවාහි වා පාලි. වසොරකුක්කුපි යාහි වුත්තං ගොහි. කිංතනිසාව පබ්බතනතරෙති: පබ්බතකුච්ඡියං පිඨග මානාය කිංතනරවතිතාය විය ව තෙ අකඛිනිති අපො. නව මෙ තස නානුදික්ඛිසාහි: තව වුත්තගුණවිසෙසාති නායනාති දිසවා; ගිසො උපරුපරි මෙ කාමාහිරති පටබ්බහි.

උප්පලසිඛණපමාහි තෙති: රතනුප්පලග්ගසද්ධාති පමානාති තව, ඵම ලෙති: නිමලෙ. භාවකසගාහිතෙති: කඤ්චනාරුපකසස මුඛසද්ධෙ තෙ

1. මු. පඨවං. 2. මු. උබ්බතං, සි. III. උබ්බතං. 3. මු. සි. III කොරියාහි, ඤ්ඤාකාර.

මුඛෙ “නායනානි දකඨියා”¹හි යොජනා. අපි දුරගගාහි: දුරං ධානං ගතාපි; ඤරමහසෙහි: අඤ්ඤං කිඤ්ඤි අවනොත්තං නව නායනානි එව අනුසාරමි. ආසගපමොහි: දිඝපමුමෙ; විසුඛදස්සනෙහි: නිමමලලොචනෙ. න හි වජ්ඣි තාසා පිසගතෙ තුසනාහි: තව නායනතො අඤ්ඤා කොච මයං පියතරෙ නත්ථි. තයාති හි යාමි අපේ එව කරණවිවතං. එවං වකුටු සමපතරියා උමාදිතස්ස විය තං තං විප්පලපතො තස්ස පුරිසස්ස මනො රථා පිපරිවනොත්ති පෙරි “අපපේනා”²හි ආදිකා වාදසගාථා අභාසි. තත්ථ අපපේන පසාතුමිච්ඡයි: ආවුසො සුවණ්ණකාරපුත්ත සනෙතා³ අඤ්ඤාසමිං ඉත්ථිජනෙ යො තිං බුබුසුතං බුබුසස්ස හගවිතො ඔරසධිතරං මං/මග්ගසසි පචෙයි. යො තිං සනෙතා බෙවෙ උජ්මයෙන අපපේන කණ්ඩකතිවුතෙන සහසෙන යුමමයෙන පසාතුමිච්ඡයි පටිපජ්ඣ කාමොසි. වජ්ඣං කිලනිකං ගවෙසයිති වජ්ඣමණ්ඩලං කිලානොලොකං කාතු කාමොසි. මෙරු, ලසෙසතුමිච්ඡයි: වතුරාසිතිසොජනසහසුබ්බෙධං සිනෙරුපබ්බතරජං ලභ්සයිතිා අපරභාගෙ ධාතුකාමොසි. “යො තිං මං බුබුසුතං මහෙස්සි”⁴හි යොජනා.

ඉදුති නස්ස අභාගො අවිසයභාවං පඨනාය ව විසාතාවහනං දසෙය්‍යාං “නජ්ඣගි”⁵හි ආදි වුත්තං. තත්ථ රුගො සජ්ඣපිදුගි මෙ ධිසාහි: යත්ථ ඉදුති මෙ රුගො සියා හවෙය්‍යා, නං ආරමමණං සදෙවකෙ ලොකෙ නත්ථි එව. නපි නං ජානාමි කිද්ධොහි: නං රුගං කිද්ධොහි පි න ජානාමි. අථ මගෙන හගො සමුලකොහි: අථාහි නිපානමහනං. අයොනිස්ස මනසිකාරසඬ්ඛානෙන මුලෙන සමුලකො රුගො අරිය මයෙන හගො සමුග්ගාහිතො. ඉඬගාලකුසාහි: අභිසාරකාපුසා; උජ්ඣිතොහි: වාතුකතිතෙනා විය යො කොච; දහතියා⁶ ඉඬුතං වියාහි අපේ. විසපතො පිචාහි: විසගනභාජනං විය. අගසගො හගොහි: අගසතො අභිගතො; අපරගසනකො කතො; විසස්ස⁷ ලෙයමපි අසෙසෙත්වා අපනිතිතො විනාසිතොහි අපේ. සස්සා ධිසා අපච්චවෙකුතිනහි: සස්සා ඉත්ථියා ඉදං බබ්බපඤ්චකං ඤ්ඤොන අපට්ඨෙකුතිනං අපරිඤ්ඤානං සියා. සත්ථා වා අනුපාසිතො ධිසාහි: සත්ථා වා ධම්මසරිස්ස අදස්ස නෙන සස්සා ඉත්ථියා අනුපාසිතො සියා. තිං නාදිසිකං පලොභසාහි: ආවුසො තිං තථාරුපං අපරිමද්දිතසඬ්ඛාරං අපච්චවෙකුතිනලොකුත්තර ධම්මං කාමෙහි ලොභස උපච්ඡද්දය. ඡිත්තනිං සො ඉමං මහඤ්ඤාසිති: යො ඉමං පච්ඡාහි නිවතතිඤ්ච යථාචතො ජානනිං පටිපිඨි යච්චං ඉමං සුභං ගිහවුතිං ආගමව විහඤ්ඤාසි. යම්පති ආයතිඤ්ච විසානං දුක්ඛං ආපජ්ජයි.

ඉදුතිස්ස විසාතාපතතිතං කාරණවිභාවනෙන දසෙය්‍යන්ති “මසගං ගි”⁸හි ආදිමාග. තත්ථ ගිති ගෙතු අපේ නිපාතො. අකාතුච්ච වජ්ඣනෙහි: අකෙකාසෙ වජ්ඣනාය ව; සුචදුකෙකති: සුබෙ ව දුකෙක ව; ඉඬානිච්චසය

1. මු. පසෙ.

2. මු. දහ්ඤා.

3. මු. විසය.

සමායොගෙ වා; සති උපසිනාති: පච්චෙකකිණ්ණුනා සති සබ්බකාලං උපසිනා: සංවිනම්බුහනනි ජානිසාති: හෙගුමකං සබ්බාරගනං කිලෙසාසුප්පග්ගරණෙන අසුභනනි සද්ධා. සබ්බසො වාති: සබ්බසම්මෙසෙව හවන්තසෙ මග්ගං මනොනණ්ණාලොපාදිනා න උපලිපපති.

මග්ගසංඛිතිසානසාධිනීති: අසංඛිතමග්ගසංඛිතානෙන අරියසානෙන නිබ්බානපුරං යාමිති උපගතා. උඛංසලලාති: අත්තානො සන්නානතො සමුඛවර්ගාදිසලලා.

සුචිතනිනාති. හඳුපාදමුඛාදිආකාරෙන සුචු චිතතිනා විරවිතා. සොමහාති: සුමනකා. දුරුකපිලකානි¹වාති: දුරුදණ්ඩාදීති උපරවිත රූපකාති. නන්තිනීති: නහාරුසුභ්‍යාකෙති; බිලකෙති: හඳුපාදපිඨි කණ්ණකාදිඅභාස ධර්මදණ්ඩෙති. විනිබ්බාති: විවිධෙනාකාරෙන බබ්බා. විවිධං පනව්වකාති: යන්නසුභ්‍යාදිනං අඤ්ඤානපිස්සජ්ජනාදිනා පඨපිතනව්වකා; පනව්වනතා විස දිඨා²ති යොජනා. නම්බුබ්බෙව නන්ති බිලකෙති: සන්නිවෙසවිසිඨරවනාවිසෙසසුභ්‍යත උපාදාය රූපක සමඤ්ඤානමි තනනිමිති බිලකෙ ව ධානතො උඛමෙ බබ්බතො විස්සකෙ විසුං කරණෙන අඤ්ඤාමඤ්ඤං විකලෙ නහිං නහිං බිපනෙන පජිපකිනිතෙ විකිරිතෙ. අවිඤ්ඤා බිණ්ණසො කතෙති: පොඤ්ඤාරූපස්ස අවසවෙ බණ්ඩා බණ්ඩිතෙ කතෙ පොඤ්ඤාරූපං න විඤ්ඤා න උපලභෙය්‍ය, එවං සනෙත කිමති නන් මනං නිවෙසසෙ තසම් පොඤ්ඤාරූපාවසවෙ කිමිති කිං බාණුකෙ උදුහු රජ්ජකෙ මහතිකාපිණ්ඩාදිකෙ වා මනං මනසඤ්ඤං නිවෙසෙය්‍ය, විසබ්බාරෙ අවසවෙ යා සඤ්ඤා³ කදුච්චි න පනෙය්‍යාති අවො.

නඬුපමාති: තං සද්ධා තෙන පොඤ්ඤාරූපෙන සද්ධා. කිත්ති වෙ ආහං—“දෙහකානි”ති ආදි. තඤ්ඤකානීති: හඳුපාදමුඛාදිදෙහාවසවං. මනති: මෙ පටිබබ්බා උපඨගනති. ගොති බමෙමිති: තෙති පඨවිආදිති ව චක්කාදීතිවබ්බමෙමිති: විනා නප්පවන්තනනීති: තහි තථා තථා යන්නවිසෙ පඨවිආදි බමෙම මුඤ්ඤිතා දෙහා නාම යනති. බමෙමිති විනා න චන්තනීති: දෙහො අවසවෙති අවසවබ්බමෙමිති විනා න චන්තනී න උපලබ්බති. එවං සනෙත කිමති නන් මනං නිවෙසසෙති: කිං පඨවියං උදුහු ආපාදිකෙ දෙහොති වා හඳුපාදදීති වා මනසඤ්ඤං නිවෙසෙය්‍ය. යමො පඨවිආදිපසාදබ්බමමතෙන එයා සමඤ්ඤා ශද්දං දෙහොති වා හඳු පාදදීතීති වා සන්නොති වා ඉභ්බීති වා පුරිසො ති වා, තමො න එඤ්ඤා ජානතො කොච අභිනිවෙසො හොතිති.

සථා හට්ඨාලෙන මකිතිනං අද්දස විතනිකං හිතනිසා කතනති: සථා කුසලෙන විතතකාරෙන භිත්තියං හට්ඨාලෙන මකිතිනං ලිත්තං තෙන ලෙපං දඬා කනං ආලිඛිතං විතනිකං ඉභ්බීරූපං අද්දස පසෙය්‍යත්. තඤ්ඤා උපඤ්ඤාන⁴බෙපනාදිකිරියාසමපත්තියා මානුසිකා නු බො අයං භිත්ති අපසායස සිත්තාති සඤ්ඤා. යා නිරන්තරා මනුසසන්තවසබ්බාතස්ස අභිසං තඤ්ඤා

1. මු. පිලකානි.

2. මු. පඤ්ඤා.

3. සි. I & II. උපතත.

අභාවතො, මානුසීථි පන කෙටලං නහිං නස්ස ච ච්චරිතදස්සනං, යාථා වතො ගහණං න හොති, ධම්මපුස්සමනෙන ඉඨපුරිසාදිගහණමපි එං සම්පදමිදං දඨබ්බිනති අධිප්පායො.

මාසං විස අග්ගතො කතනති: මාසාකාරෙන පුරතො උපසාපිතං මාසාසදිසං. **සුපිනානතච සුචණ්ණපාදපනති:** සුපිනාමෙව=සුපිනානතං. නථ උපසිහසුචණ්ණමසරුකං. **විස. උපගවජසි¹අභි රිත්තකනති:** අභිබාල රිත්තකං කුච්ඡකං අනෙතාසාරරහිතං ඉමං අත්තනාවං එතං මමාති සාරවතනං විස උපගවජසි අභිතිවිසයි. **ජනමජෙකපිට රුප්ප රුපකානති:** මාසාකාරෙන මහාජනමජෙක දස්සනං රුපිසරුපසදිසං සාරං විස උපසිහසනං; අසාරනති අපෙඨා. **චචටතිපිටාති:** ලාබාසගුලිකා විස. **කොටගෙගිනාති:** කොටර රුකභිසුසිරෙ සිවිතා. **මජ්ඣෙක ඛුබ්බුලකාති:** අකඛ්දලමජෙක ඕනජලඛුබ්බුලසදිසා. **සඅස්සකාති:** අස්සජලසහිතා. **පිලකොළිකාති:** අකඛ්ගුළුකො. **එස ජාසති:** එතසමිං අකඛ්ගෙකලෙ උගොසු කොපිසු විසගනං වාසනො නිබ්බතනති, පිලකොළිකාති වා අකඛ්දලෙසු නිබ්බතනනා පිලකා වුච්චති. **විච්චාති:** සෙතනිල මණ්ඩලානසෙච්ච රත්තපිතාදිනං සත්තනං පටලානසෙච්ච වසෙන අනෙක පිඨා. **චක්ඛුච්චාති:** චක්ඛුභාගා. චක්ඛුප්පකාර චා. හස්ස අනෙක කුණ්ටග්ගහණභාවතො. **පිණ්ඩනාති** සමුදිනා.

එං චක්ඛුසමිං සාරජනනස්ස චක්ඛුතො අසුභනං අනවසිතතාස අනිච්චතසෙච්ච විභාවෙයි. විභාවෙතා ච යථා නාම කොපි ලොහනිසං හණං ගහෙතී වොරකනනාරං පටිපජ්ජනො වොරෙති පලිවුටො තං ලොහනිසහණං දනා ගවජති. එවමෙව චක්ඛුමහි සාරතෙන න තෙන පුරිසෙන පලිවුටා ථේරි අත්තනො චක්ඛුං උප්පාවෙතා තස්ස අදයි. තෙන වුත්තං “උප්පාචිස වාරුදස්සනා”ති අදි. නථ උප්පාචිසාති: උප්පාවෙතා. චක්ඛුකුපහො නිහරිතා. **වාරුදස්සනාති:** පියදස්සනා මනොහර දස්සනා. **න ච පජ්ජිතාති:** තසමිං චක්ඛුසමිං සඛං නාපජ්ජ. **අභිග මානසාති:** කථවිච්චි ආරමමණෙ අනාසත්තවිත්තා. **හසෙත චක්ඛුනති:** තසා කාමිතං තතො එව් මයා දින්නතතා හෙ චක්ඛුසසෙදිනං අසුචිපිණ්ඩං ගණ්ඛා, ගහෙතා හරස්ස පසාදස්සනං ඉච්ඡිතං ධානං තෙති.

තස්ස ච විරමාසි නාවදෙති: තස්ස බුත්තපුරිසස්ස නාවදෙව අකඛ්මහි උප්පාවිනාකමණෙ එව රුගො විගවජ. **නථාති:** අකඛ්මහි; තස්ස වා ථේරියං; අථ වා නථාති තසමිං යෙම ධාතෙ. **ඛමාපෙයි:** ඛමාපෙයි. **සොථි සිය ඛුගමාපිණිති:** සෙඨවාරිණි මහෙසිකෙ තුග්ගං ආරෙග්ගමෙව හවෙසා, **න පුතො ඵදිසකං ගම්ඤ්ඤිති:** ඉතොපරං එව රුපං අනාවාරවරණං න හවිස්සති න කරිස්සාමිති අපෙඨා.

ආසාදිසාති: සවෙතා, **ඵදිසනති:** එවරුපං සබ්බත්ථිතරුගං. **අග්ගිං පජ්ජලිතං ච ලිඛිතසාති:** පජ්ජලිතං අග්ගිං ආලිඛෙතො විස. **නතොති:**

1. මු. උපබාසි.

තසමා චුත්තපුරිසා, සා හික්ඛුනීති: සා සුභා හික්ඛුනී. ආගමි බුබ්බරසස
සනාහිකනති: සමමාසමුබ්බසස සනාහිකං උපගච්ඡ උපසඞ්කමි. සසසිස වර
පුඤ්ඤලක්ඛණනති: උත්තමෙහි පුඤ්ඤසමාපරෙහි නිබ්බන්තමසාපුරිස
ලක්ඛණං දිසා. සඨා සුත්ථිකනති: පොරුණං විය උප්පාටනතො පුබ්බෙ
විය වක්ඛුං පටිපාකහිකං අහොසි. යදෙත්ථ අනන්තරන්තරා න චුත්තං තං
චුත්තතසසතා සුච්ඤ්ඤයාමෙව.

සුභාස ජීවිතමබ්බවනිකාස ථෙරියා ගාථාවණණනා

ස ම තතා.

නිංසනිපාතවණණනා නිට්ඨිකා.

(පෙ-1. ගා. 34.)

40. 1.

වනායුද්ධනිපාතො “නන්තරමහි කුසුමනාමෙ”හි ආදිකා ඉසිදසියා
ථෙරියා ගාථා. අයමි පුරිමබ්බෙපු කතාධිකාරා තත් තත් හවෙ¹
විවච්චුපතිසසයං කුසලං උපවිනනතී වරිමභවතො සත්තමෙ හවෙ
අකලාණ්ඩනතිසසයෙන පාරදුරියකමමං කන්ධා කායසස හෙදු නිරසෙ
නිබ්බන්තිතා තත් බහුනි වසසයනානි නිරසෙ පච්චිනි, තතො
චුතා තීසු රාතීසු නිරවණ්නසොනියං නිබ්බන්තිතා තතො චුතා
දසියා කුච්ඡිසමිං නපුංගකො හුතා නිබ්බන්ති. තතො පන චුතා එකසස
දුලිදදසස සාකට්ඨකසස ධිතා හුතා නිබ්බන්ති. තං වසප්පතාං ගිරිදසො
නාම අඤ්ඤතරසස සත්ථවාගසස පුභොතා අත්තනො හරියං කන්ධා
අත්තනො ගෙහං ආනෙයි. තසස ව හරියා අත්ති සීලවතී කලාණ්ඩමමා
තසසං ඉසසාපනනා සාමපනා නසසා විදෙදසනකමමං අකායි. සා තත්
යාවජ්ඣං ධතා කායසස හෙදු ඉමසමිං බුච්ඡිප්පාදෙ උරෙර්නියං කුලපදෙස
සීලාචාරදිගුණෙහි අභියමමනසස විභවසමපනනසස සෙසියා ධිතා හුතා
නිබ්බන්ති. ඉසිදසිනිසසා නාමං අහොසි. තං වසප්පතාකාලෙ මාතාපි
තුරෙ කුලරූපවසවිභවාදියදිසස අඤ්ඤතරසස සෙසිපුත්තසස අදංසු. සා
තසස ගෙගෙ පතිදෙවනා හුතා මාසමත්තං වසි. අථසසා කමමබ්බලෙන
සාමිකො වරහාරුපො හුතා තං සරහො නිගරි. තං සබ්බං පාලිතො
එව විඤ්ඤයති. තෙසං තෙසං පන සාමිකානං අරුච්චනෙය්‍යත්තාය සංවෙග
ජාතා පිතරං අනුජානාපෙතා ජිනදත්තාය ථෙරියා සනතිකෙ පබ්බජිතා
විපසසනාය කමමං කරෙන්නී න වරසෙසව සහ පටිසම්බද්ධි අරහත්තං
පටා ඵලසුබෙන නිබ්බානසුබෙන විනිනාමෙන්නී එකදිවසං පාලිපුත්ත
නගරෙ පිණ්ඩාය වරිනි, පච්ඡාභානං පිණ්ඩපාතපටිකකනනා මහාගඞ්ඨාය
වාලුකපුලිනෙ නිසීදිතා බොධිපෙරියා” නාම අත්තනො සත්තාය ථෙරියා

ප්‍රබලපටිපත්තීං ප්‍රච්ඡිනා. තමන් ගාථාබ්‍රහ්මචරියෙහි විසූරේසි “උරේරු නියා පුරවරේ”හි ආදිනා, තෙසං පන ප්‍රච්ඡා විසූරුන්නානං සමබ්‍රහ්මි දස්සෙතුං:-

“නගරෙහි කුසුමනාමෙ පාවලිපුත්තලෙහි පුථවියා මණේකි සත්‍යකුලකුලිනායො වෙ භික්‍ෂුනියො හි ගුණවතියො.

ඉසිදාසි තත් එකා දුතියා බොධිචේරී සීලසම්පන්නා ව ඤානර්කාසනරත්නායො බහුසුත්තායො බුත්තිලෙසායො.

නා පිණ්ඩාස වරිත්වා භත්තන්තං කර්ම බොත්තපත්තායො රහිතෙහි සුබතිසින්නා ඉමා ගිරා අබ්බද්ධිරසුං.

ඉමා නිස්සො ගාථා සම්මතියාමෙහි සපිතා.

පාසාදිකාසි අයෙස ඉසිදාසි වයොපි තෙ අපරිච්ඡින්නො කීං දිස්වාන වතාලිකං අරාසි නෙක්ඛම්මමනුපුත්තා.

එවං අනුසුඤ්ඤාමානා සා රහිතෙ බම්මදෙසනා කුසලා ඉසිදාසි වචනමුත්ති සුණ් බොධි යථමෙහි පබ්බජිතා.

ඉත්තො පරං විසූරුන්නගාථා.

උරේරුනියා පුරවරේ මග්ගං පිතා සීලසංවුත්තො සෙඨි තස්සමෙහි එකඨිතා පියා මනාපා ව දසිතා ව.

අථ මෙ සාකෙත්තො වරකං ආගච්ඡමුත්තමකුලිනා සෙඨි පහුත්තරත්තො තස්ස මං සුණ්ගමදාසි තානො.

සසුත්තා සසුරස්ස ව සායං පාතං පණ්ණාමමුපගමම සිරසා කතෙමි පාදෙ වන්දාමි යථමෙහි අනුසිඨා.

යා මග්ගං සාමිකස්ස භගිනියො භාතුනො පරිජනො තමෙකවරකමපි දිස්වා උබ්බිග්ගා ආසනං දදාමි.

අනෙත්තා ව පානෙන ව බරේරුන ව යඤ්ච තත් සන්තතිත්තං ඡාදෙමි උපනායාමි දෙමි ව යං යස්ස පතිරුපං.

කාලෙන උපස්ඨිත්වා ඝරං සමුපගමාමි උම්මාරෙ බොවන්තී ගත්ථපාදෙ පඤ්ඤලිකා සාමිකං උපෙමි ව.

කොච්ඡං පසාදමඤ්ඤන්ඤච ආදාසකඤ්ච ගණ්හිත්වා පරිකමමකාරිකා විශ සයමෙව පතීං විහුසෙමි.

සයමෙව ඔදනං සාධයාමි සයමෙව භාජනං බොවන්තී මාතාව එකපුත්තකං තදා භත්තාරං පරිවරමි.

එවං මං භගිකත්තං අනුරත්තං කාරිකං නිග්ගමානං උපාසිකං අනලසං සීලවතීං දස්සන්තෙ භත්තා.

සො මාතරඤ්ච පිතරඤ්ච හණති ආපුර්ණාං ගම්ඤ්ජාමි.
ඉසිදාසියා න චච්ඡං එකාගාරෙහං සහ චන්ද්‍රං.

මා එවං පුතූහා අචච ඉසිදාසී පණ්ඩිතා පරිවෘත්තා
උදාසිකා අනල්ලා කිං තුංඤ්ඤා න රොචන්තෙ පුතූහා.

න ච මෙ සිංහති කිඤ්ඤි න වාහං ඉසිදාසියා සහ චච්ඡං.
දෙසස්සාච මෙ අල්ලං මෙ අපුර්ණාං ගම්ඤ්ජාමි.

තස්ස චචනං පුණ්ණිකා සසස්සපුරො ච මං අපුර්ණංසු
කිංස තස්ස අපරධං හණ විස්සස්සා සථාතුතං.

න පිහං අපරජ්ඣං කිඤ්ඤි නපි සිංහෙති න හණාමි
දුබ්බචනං කිං සකකා කාතුසෙස යං මං විද්දෙස්සන්තෙ හත්තා.

හෙ මං පිතුසරං පති නසිංසු විමනා දුකෙබන
අච්ඡාසා පුතූහං අනු රකඛමානා ජ්ඣමාසෙ රුපිතිං ලකඛිං.

අථ මං අදාසි තානො අභික්ඤ්ඤා සරම්හි දුරියකුලිකස්ස
තථො උපඝ්ඤ්ඤාසෙකන සෙන මං විඤ්ඤං සෙසී.

තස්ස ටි සරම්හි මාසං අවසි අථ සොපි මං පච්චිකම්
දාසිච උපඝ්ඤ්ඤානි අදුසිකා සීලසම්පන්නා.

හිතනියා ච විචරන්තා දමකං දන්තං මෙ පිතා හණති
සොජ්ජ මෙ ජාමාසා නිකම්ප පොනතිඤ්ඤා සරිකඤ්ඤා.

සොපි පසිත්වා පකකම්ථ තාතං හණති දෙහි මෙ
පොනතිං සරිකඤ්ඤා මල්ලකඤ්ඤා පුතපි හිතනිං චරිස්සාමි.

අථ නං හණති තානො අමමා සබ්බො ච මෙ ඤ්ඤානිච්ඤො
කිං හෙ නා කිරති ඉධ හණ බිප්පං තං හෙ කිරිහිති.

එවං හණන්තො හණති යදි මෙ අත්තා සකෙකානි අල්ලං මඤ්ඤං
ඉසිදාසියා න සහචච්ඡං එකාගාරෙහං සහ චන්ද්‍රං.

විස්සජ්ජිතො ගතො සො අහමපි එකාකිනී විවන්තොමි
අපුර්ණිකා ගච්ඡං මරිතාසෙ වා පබ්බජිස්සං වා.

අථ අය්‍යා ජනදත්තා ආගමිති ගොවරාස වරමානා
තාත කුල චිතසධරි බ්‍රහ්මස්සා සීලසම්පන්නා.

තං දිස්වානට්ඨාකං උදාසාසනං තස්සා පඤ්ඤාපට්ඨං
නිසින්නාසා ම පාදෙ චන්දිත්වා සොජනං අදාසිං.

අනෙතන ම පානෙන ම බ්‍රහ්මචරින ම සකතිහිතං
සත්තප්පසිත්වා වොචං අයෙස ඉච්ඡාමි පබ්බජිතුනති.

අථ මං හණති තානො ඉධෙව පුතූහා චරති තං බමමං
අනෙතන ම පානෙන ම තප්පස සමඤ්ඤා විජානී ව.

අථාහං හණ්ඨි නාතං රොදනානී අඤ්ඤා ලිං පණ්ණාමෙත්වා
පාපං හි මයා පකතං කමමං නං නිජ්ජරෙස්සාමි.

අථ මං හණ්ඨි නාතො පාපණ්ණි බොධිඤ්ඤා අග්ගධම්මඤ්ඤා
නිබ්බානඤ්ඤා ලභස්සු යං යථිත්තාරි මපදසෙයො.

මානාපිතු අභිවාදයිත්වා සබ්බඤ්ඤා ඤාතිගණ්ඨකං
සත්තාහං පබ්බජිතා තිස්සො විජ්ජා අථස්සයිං.

ජානාමි අත්තනො සත්ත ජාතියො යස්සායං ඵලං විපාකො
නං නව අච්ඡන්ධස්සං නං ඵකමනා නිසාමෙහි.

නගරමිති ඵරකවෙත් සුචණ්ණකාරො අහං පනුතධනො
යොබ්බනමදෙන මනෙතා සො පරදුරමසෙවිහං.

සොහං තතො චචිත්වා නිරයමග්ගි අපච්චියං වරං
පකෙතා තතො ච උද්භිත්වා මකකපියා ඤාත්වමිති මකකමි.

සත්තාහජාතකං මං මහාකපිපුථපො නිලලවෙත්සි
තස්සෙත්තං කමමථලං යථාපි ගනත්වාන පරදුරං.

සොහං තතො චචිත්වා කාලං කරිත්වා සිකුචාරඤ්ඤා
කාණ්ඨය ච බඤ්ඤාය ච ඵලකියා ඤාත්වමොක්කමි.

වාදසවස්සානි අහං නිලලවත්තො දුරකො පරිච්ඡිත්වා
කිම්භාවටො අකලො යථාපි ගනත්වාන පරදුරං.

සොහං තතො චචිත්වා ගොවාණිජකස්ස ගාචියා ජාතො
චටේජා ලාබාතමො නිලලවත්තො වාදස මාසෙ.

වොද්ධන නඛගලමහං සකඨඤ්ඤා ධාරයාමි
අකො චටො අකලො යථාපි ගනත්වාන පරදුරං.

සොහං තතො චචිත්වා විපියා දුසියා ඝරෙ ජාතො
නෙව මහිලා න පුරිසො යථාපි ගනත්වාන පරදුරං.

භිංසරිවස්සමිති මනො සාකපිකඤ්ඤාමි දුරිකා ජාතා
කපණ්මති අපසහොගෙ අභිකපුරිසපාතබහුලමිති.

තං මං තතො සත්ථවාහො උස්සන්තාය විපුලාය වබ්බියා
මකසිස්සි විලපනතිං අවජ්ඣිත්වා ඤාලඝරස්ස.

අථ සොලුයමෙ වස්සෙ දිසවාන මං පත්තයොබ්බනං
කඤ්ඤමොරුඤ්ඤාය පුත්තො ගිරිදයො නාම නාමෙන

තස්සපි අඤ්ඤා හරියා සිලවතී ගුණවතී යසවතී ච
අනුරතා ගහනාරං තස්සාහං විදද්දසනමකාසිං.

නසෙසුනා කමමුල්ලා යං මං අපඤ්චිතා ගච්ඡන්ති
දුසිච්ච උපයගන්ති නසසි අනෙතා කතො මයා”ති.

තත් නගරමග්ගි කුසුමනාමෙති: කුසුමපුරනති එවං කුසුමසද්දෙන
ගහිතනාමකෙ නගරෙ. ඉදුනි නං නගරං “පාටලිපුත්තමිති”ති සරූපතො
දසෙසති. පුඨවිසා මණෙඬුති: සකලාය පඨවියා මණෙඬුතෙ. සකා
කුල කුලිනාසොති: සකාකුලෙ කුලධිනාසො. සකාපුත්තසාය ගතවතො
සායනෙ පබ්බජිතතාය එවං වුත්තා: නායාති: තාසු මිසු භික්ඛුනිසු.
බොධිසෝපිති එවං නාමිකා ථෙරි. කානාසකාසනරතාසොති: ලොකිය
ලොකුත්තරසාය කානසාය සායනෙ අභිරතා. බමුසුනාසොති: පරිසන්ති
බාහුසවෙවන බහුසුනා. බුගාකිලෙසාසොති: අග්ගමග්ගෙන සබ්බසො
සමුග්ගාතිතතිලසා. ගතනායං කපිසාති ගතනාතිඑවං නිසපෙතා.
රගිනමිති: ජනරගිනමිති; විචිත්තයානෙ. සුඛනිසිනනාති: පබ්බජ්ජා
සුඛෙන විවෙකසුඛෙන ව සුඛනිසිනනා. ඉමා ගිග්ගි: ඉදුනි වුවමනා
සුඛාලාපනා අබ්භද්ධෙරසුනති: පුච්ඡාපියසර්ජනවසෙන කථසිංසු.

“පාසාදිකාශි”ති ගාථා බොධිත්තරිථෙරියා පුච්ඡාවසෙන වුත්තා. “එවං
අනුසුඤ්ඤමානා”ති ගාථා සඤ්චිකාසෙව වුත්තා. “උපෙජ්ජිසා.”ති
ආදිකා හි සබ්බාපි ඉසිදසියාව වුත්තා.

තත් පාසාදිකාශිති: රූපසමපන්නියා පසාදවහා අසි.
වසොපි නෙ අපජිගිනොති: භාගං වසොපි න පරිගිනො; පඨමෙ වසෙ
සිතාසිති අනෙ. කිං දික්ඛාන ව්‍යාලිකනාති: කිදිසං ව්‍යාලිකං දෙසං සරු
වාසෙ ආදිතවං දිසා. අඨාශි හෙකඛමමනුසුත්තාති: අඨාති නිපාත
මත්තා; නෙකඛමමං පබ්බජ්ජං අනුසුත්තා අසි. අනුසුඤ්ඤමානාති. පුච්ඡ
මානා; “සා ඉසිදසි”ති යොජනා. රගිනොති: සුඤ්ඤයානෙ. සුඤ්
බොධි සමමග්ගි පබ්බජිනාති: බොධිපෝර් අගං සරා පබ්බජිතා අමග්ගි තං තං
පුරාණං සුඤ්ඤ සුඤ්ඤාති.

උපෙජ්ජිසා පුරවරෙති: උපෙජ්ජි නාමකෙ අවනතිරසෙ උත්තම
නගරෙ. පිසාති: එකධිකුගාවෙන පියාසිතබ්බා. මනාපාති: සිලාචාර
ගුණෙන මනවසින්නා. දසිනාති: අනුකම්පිතබ්බා.

අඨාති: පච්ඡා මම වසපපත්තකාලෙ. මෙ සාකෙතනො වරකාති:
සා කෙත නගරතො මම වරකා මං වාරෙන්නා ආගමිජ්ජං. උත්තමකුලි
නාති: තසමිං නගරෙ අග්ගකුලිකා; සෙන නෙ පෙසිතා සො සෙසි පුත්ත
රතනො තසා මං සුඤ්ඤං අදුශි නාතොති: තසා සාකෙතසෙසිනො
සුඤ්ඤං පුත්තසාය ගරිසං කතා මග්ගං පිතා මං අදුශි. සාසං පාගන්ති:
සායනෙ පුබ්බඤ්ඤා ව. පණාමවුපගමම සිරසා කණෙමිති: සසසුසා
සසුරසා ව සන්නායං උපගන්තා සිරසා පණාමං කණෙමි නෙසං. නෙසං
පාදෙ වසුම. සමමග්ගි අනුසිසාති: තෙහි සරා අනුසිසා අමග්ගි නථා

කරෙමි, හෙයං අනුසිසිං න අභික්කමාමි. එකවරකමිති: එකවලුහමයි. උබ්බගාහි: සහන්තා. ආසනං දෙමිති: යසස්ස පුග්ගලස්ස අනුච්ඡිකං තං තස්ස දෙමි. නායාහි: පරිවෙසනභානෙ. සහනිගිතනනි: සජ්ජනං හුත්වා විජ්ජමානං. ඡාදෙමිති: උපච්ඡාදෙමි. උපච්ඡාදෙත්වා උපෙතසාමි උපනෙත්වා දෙමි දෙනනිපි යං යස්ස පභිරුපං තදෙව දෙමිති අත්ථො.

උමමාරෙහි: වාරෙ; ඛොවනනි හත්ථපාදෙහි: හත්ථපාදෙ ඛොවනි ආසිං; ඛොවත්වා “සරං සමුපගමාමි”ති යොජනා. තොවුන්නති: මසුන්තං කෙසානඤ්ච උලලිඛනකොච්ඡං; පසාදනනි: ගතචුක්ඛණ්දිමුඛ විලෙපනං. පසාධනනනිපි පාඨො, පසාදනහණං. අඤ්ජනනනි: අඤ්ජනනාදිං. පසිකමමකාපිකා විසාහි: අග්ගකුලිකා විභවසමපනනාපි පභිපරිමාරිකා වෙපිකා පිය. සාධසාමිති: පචාමි. භාජනනනි: ලොභ භාජනඤ්ච. “ඛොවනනි පරිවර්තමි”ති යොජනා.

හනිකතනනි: කතසාමිහනිකං. අනුරතතනනි: අනුරතතවනනි, කාපිකනනි: තස්ස තස්සෙව ඉති කතනබ්බස්ස කාරිකං. නිගතමානනනි: අපභිනමානං. උභාසිකනනි: උභානවිජයසමපනනං. අතලසනනි: තතො එව අකුසිත්තං. සිලවනිනනි: සිලාචාරසමපනනං. දුස්සතෙහි: දුස්සති කුසිත්වා හණති.

ආපුච්ඡාහං ගම්ඤ්ජාමිති: අහං තුලෙහ ආපුච්ඡත්වා යත්ත කත්ථි ගම්ඤ්ජාමිති යො මම සාමිකො අනුතනො මාතරං ච පිතරඤ්ච හණති. කිං හණතිති වෙ ආහ “ඉභිද්ධිසා හ වච්ඡං එකාගාරෙහං සහ වස්සු”තති. තත්ථ වච්ඡනනි වසිස්සං. දෙසසාහි අපටියං. අලමෙමිති: පයො ජනං මෙ තාය නච්චිති අත්ථො. අපුච්ඡාහං ගම්ඤ්ජාමිති: යදි මෙ තුලෙහ තාය සසිං සංවාසං ඉච්ඡති අහං තුලෙහ අපුච්ඡත්වා විදෙසං පක්කමස්සාමි. නස්සාහි. මම හතනුනො. නිස්සාහි. කිං අස්ස තව සාමිකස්ස. නසා අපරඛං ව්‍යාලිකං කතං.

නපිහං අපරජකුනනි: නාපි අහං තස්ස නිඤ්චි අපරජකිං. අයමෙව වා පාඨො. නපි හිංසෙමිති: න බාධෙමි. දුබ්බවතනනි: දුරුහතවචනං. කිං සක්කා කාතුසෙයාහි: කිං මයා කාතුං අයොග්ග සක්කා. සං මං විදෙදස්සතෙ හතනාහි: යසමා අකාරණෙනෙව හතනා මස්සං විදෙදස්සතෙ විදෙදසං විහතපපකොපං කරෙහි. විමනාහි: දෙමනසසිකා. පුත්තං අනුරකඛමානාහි: අනුතනො පුත්තං මස්සා සාමිකං විහතමනු රකඛණෙන අනුරකඛිතනා. ජිතමහසෙ රුපිතිං ලක්ඛිනනි: ජිතා අමහසෙ ජිතා වතමහ රුපවතිං සිරිං; මනුස්සවෙසෙන වරනතිස්ස සිරි දෙවතාය පරිභිතා වතාහි අත්ථො. අබ්බස්ස සරමඛි දුනිසකුලිකස්සාහි: පඨමසාමිකං උපාදය දුනිසස්ස අබ්බස්ස කුලපුත්තස්ස සරමඛි මං අදයි. දෙනෙනා ව තතො පඨමපුබ්බකතො උපසිඤ්ඤකෙන අදයි. සෙන මං විඤ්ච මෙහිති: යෙන පුබ්බකත මං පඨමං යෙහි විඤ්ච පටිලිභි. “තතො උපසිඤ්ඤකතා”ති යොජනා.

සොපිති: දුතියකමකොපි, මං පටිවජ්ඣති: 9ං නිගරි; සොමං ගෙගහො නිකුකුසි. උපභිහනනිනති: දුසි විස උපභිහනනිං උපභානං කරොතතිං. අදුසිනනති: අදුබ්බනනං. දමකනති: කාරුඤ්ඤාසිභාන කාය පරෙසං විභාසං දමකං. යථා පරෙ කිඤ්චි දසසනති එවං අනතතො කායං වාචං ව දනනං වූපසනනං කත්වා පරදනාභිකතාය විවරණකං. ජාමා නාති: දුතිගුපති. නිකුසි පොනතිඤ්චි සවිකාඤ්චාති: නයා පරිදභිතං පිලොතිකාබණ්ඩඤ්ච භික්ඛාකපාලඤ්ච ඡබෙකි. සොපි වසිඤ්චා පකක මථාති: සොපි භික්ඛකො පුරිසො මයා සසිං අධිස්මාසමනතං වසිඤ්චා පකකමි අථ නං ගණනි නානොති: තං භික්ඛකං මම පිතා මාතා සබ්බො ව චෙ ඤ්ඤිගණො වග්ගවග්ගො හුත්වා ගණනි,කථං කිත්තො න කිරති වරුධ තුග්ගං තිං නාම න කිරති න යාධිසති ගණි බ්වං. නං නොකපිතිති: තං තුග්ගං කපිසසති; සදි මෙ අනතා සකෙකාති: යදි මග්ගං අනතා අනතාසිතො හුජ්ඣො ව හොති අල මසං ඉසිදසිසා නාය පයොජනං නෙති. තසමා න සහවජ්ඣං න සහ වසිසං “එකසෙර අගං තාය සහ වජ්ඣ” නති යොජනා. විසාජ්ඣනො ගතො සොති: සො භික්ඛකො පිතර විසාජ්ඣනො යථාරුචි ගතො. එකාතිති: එකිකාව. අපුච්ඡිගුන ගවජනති: මග්ගං පිතරං විසාජ්ඣනා ගවජාමි. මජ්ඣාසෙවොති. මරිතුං, වාහි විකප්පභේ නිපානො. ගොවරසාති: භික්ඛාය. “නානාකුලං ආගවජ්”ති යොජනා. නනති: තං ජනදහනථෙරිං. උභාසාසනං නසා පඤ්ඤාපසිංති: උභතිත්වා ආසනං තසා ථෙරියා පඤ්ඤාපෙසිං. ඉබෙවොති: ඉමසමිං එව ගෙගෙ සිතා. සුගත කාති සාමඤ්ඤාපොහාරෙන සිතරං අනුකමෙපනො ලපති. උ 1 කි ඤං බුමමනති: තං පබ්බජ්ඣා වරිතබ්බං බුහවරියාදිබ්බං වර විපාතිති: බුහවරණනි. නිජ්ජරෙසාමිති: ජීරාපෙසාමි. බොධිනත. ආවොහි සමොධිං; මග්ගඤ්ඤනති අභේවා. අග්ගබුමමනති: එලබ්බං අරහතං. සං සවජ්ඣනි විපෙදසෙසොති: යං මග්ගඵලනිබ්බානසඤ්ඤිතං ලොකුතතර ඛමමං විපදානං යෙසො සමුද්ධො සවජ් අකාසි. ‘නං ලභ්සු’ති යොජනා.

සනතාගං පබ්බජිනාති: පබ්බජනා හුත්වා සත්තාගෙන. අථසසිනති: පුසිං; සවජාකාසිං. සසාසං ඵලං විපාකොති: යසං පාපකමසං අයං සාමකසං අමනාපහාවසභිතො නිසාදුඵලභුතො විපාකො. නං ගව ආවිකතිසනති: තං කමමං තව කපෙසාමි. නනති: ආවිකතිසොනා තමෙව කමමං. තං වා මම වචනං. එකමනාති: එකග්ගමනා. අය මෙව වා පාඨො. නගරමිති ඵරකමෙජ්ඣති: එවං නාමකෙ නගරෙ. සො පරදුරං අසෙසිගනති: සො අගං පරසසදුරං අසෙවිං. විරං පකෙකාති: බහුති වසසහසහසසාති නිරයගතිනා දසෙසා. නනො ව උභ ගිඤ්චාති: තතො නිරයනො වුසිනො වුනො. මකකවිසා කුච්ඡි මොග්ග මිති: වානරියා කුච්ඡිමිති පටිසංඛං ගණනිං. සුථපොති: සුථපති. නිලලමෙජ්ඣති: පුරිසගාපසං ලකබණ්ඩුතාති බරකාති නිලලමෙජ්ඣ නිගරි. තසෙස නං කමමඵලනති: තසා මග්ගං එතං යොජන කතසං කමමසං ඵලං. සථාපි ගනකාග පරදුරනති: යථා තං පරදුරං අතිකක ම්ථා. නනොති: මකකවිසොනිනො. සිඤ්චාරඤ්ඤාති: සඤ්චාරයෙ

අරඤ්ඤාදාන. එළඹිණාහි: අජියා. දරණ පටිවග්ගාහි: පිඨ මාරුලා ආමාරණ වහිනා. කිමනාට අවටාහි: අභිජානාදාන කිම පරිනතොටු හුනා අවටා අවටිනා. අකලෙය්හි: ගිලානො; අනොසිති වචනසෙයො. ගොවාණිජකසාහි: ගාච්ඡො විකතිණිනා ජිවකසා. ලාච් නමොහි: ලාබාරසරණොති චිය නමෙහි ලොමෙහි සමනතාගණො. වොසුනාහි: වහිනා. නඞ්ගලනාහි: සිරං; සකට්ඨ ධාරයාමිති අනෙයා. අනො වටොහි: කාණොටු හුනා අවටා පිළිනො.

විමිසාහි: නගරවිමියං. දුසිසා සරේ ජානොහි: සරදුසියා ආවර්ණි ජානො. “වණ්ණජාතියා”හිපි චදනාහි. නෙව මග්ගා න පුටිසොහි: ඉඨිපි පුටිසොපි න ගොමි. ජාතිනපුංසකොති අනෙයා. නිංසතිවසාමිති මනොහි: නපුංසකො හුනා නිංසවසාකාලෙ මනො. සාකපිකකුලමිති: සුතකකුලෙ. අනිකපුටිසොපිනමිති: ඉණාසිකොනං පුටියානං අභිජනනමිති ලෙසෙති ඉණාසිකොති අභිජනනමිති. ඉසානනාසාහි: උපවිනාය. විපුලාසාහි: මහතියා. වර්ධිසාහි: ඉණවර්ධියා. ඛනාසි නිහි: අවකසිනි. කුලසරණාහි: මම ජානකුලගණො. ඛරාකි ගාසපුණොහි: අසාසජ්ඣාගසා පුණො මසි පටිබ්බවණො නාමෙන ගිරදසො නාම අවරුකිති අතනො පරිගහනොවෙන ගෙනෙ කෙරෙහි.

අනුරතො ගතාරනාහි: ගතාරං අනුරතවග්ගි. ගාසාගං විදෙද සතමකාසිනාහි: නසා ගතොනො නං ගරියං පටි විදෙදසතකමං අකාසිං. යථා තං ගො ආකුලිති එවං පටිපජ්ජි. සං මං අපකිඤ්ඤා ගවන්තනිහි: යං දුසි චිය සකකවං උපසගනාමං මං නත් නත් පතිනො අපකිරිනා ජමොතිනා අනපෙකා අපගවන්තා, එතං නසා මග්ගං තදු කතසා පර දරකමසා පටිවිදෙදසතකමසා ව නිසාදුප්ඵලං. ගාසපි අනො කතො මසාහි: නසාපි තථා අනුනසපකමමසා පරියනො ඉදන් මයා අග්ගමග්ගං අභිගවන්තියා කතො. ජා ඉතො පරං කිදුච්ඡි දුකං අභිති. යං පනෙය් අනතරතො අභිගතො නං වුතනාගතො උතො නත්මෙව.

ඉසිදුසිසා පටිසිසා ගාථාවණ්ණනා

ස ම නායා.

විනාශයට පත් කළ මහා විනාශයට පත් කළ මහා නිවර්තනා.

(පේ-1. ගා-49.)

විනාශයට පත් කළ මහා විනාශයට පත් කළ මහා නිවර්තනාහි: ආදියා පුමෙධාය පෙරියා ගාථා. අසමි පුරිමබ්බෙසු කතාසිකාර නත් නත් ගවෙ විවට්ඨ පතිසායං ආසලං උපවිනනා සකකවං විමොක්ඛසමාගෙ සමාගෙතනි කොණාගමනසා ගතවනො කාලෙ කුලගෙන නිබ්බන්තිනා විඤ්ඤානං පතො අතනො සබ්බි කුලසිනාහි සබ්බි එකකොසයා හුනා මහනො

ආරාමං කාරෙණං බ්‍රිඛපමුඛස්ස භික්ඛුසඛ්ඤ්ඤා නියතාදෙසි. සා තෙන පුඤ්ඤකමෙවන කායස්ස ගෙදා තාවතීංසං උපගච්ඡි, තත්ථ යාවතාසුක්ඛං දිබ්බසම්පත්තීං අනුගමිතං තණො චුතා යාමෙසු උපපජ්ඣි, තණො චුතා නිම්මානරතීසු, තණො චුතා පරනිමිතවසවතනීසුති අනුක්කමෙන පඤ්චසු කාමසංගොසු උපපජ්ඣිතා තත්ථ තත්ථ දෙවරාජ්ජනං මහෙසී හුතා තණො චුතා කස්සපස්ස ගතවණො කාලෙ මහාවිභවස්ස කෙසිනො ධිතා හුතා අනුක්කමෙන විඤ්ඤානං පත්තා යායතෙ අභිපසසන්නා හුතා රතනත්තංසං උද්දස්ස උලාරං පුඤ්ඤකමං අකාසි. තත්ථ යාවජ්වං ඛමමුපජ්චිති කුසල ඛමමනිරතා හුතා තණො චුතා තාවතීංසෙසු නිබ්බතනීතා අපරපරං සුගතීසු යෙව සංසරනතී ඉමස්මී. බ්‍රිචුප්පාදෙ මනනාවතීනගරෙ කොඤ්චස්ස නාම රඤ්ඤෙ ධිතා හුතා නිබ්බතනී. තස්සා මාතාපිතරෙ සුමේධාති නාමං අකංසු. තං අනුක්කමෙන වුච්චප්පතං වසප්පතකාලෙ මාතාපිතරෙ වාරණවතීනගරෙ දාසීකදත්තස්ස¹ නාම රඤ්ඤෙ දස්සා මාති සම්මනෙත්තංසං. සා පන දහරකාලණො පසාය අත්තණො සමානවයාති රාජකඤ්ඤති දාසීජනෙති ම යථිං භික්ඛුනුපස්සංසං ගතං භික්ඛුනීනං සන්නිකෙ ඛමමං සුතා චරකාලණො පසාය කතාධිකාරතාය සංසාරෙ ජාත සංවේගා යායතෙ අභිපසසන්නා හුතා වසප්පතකාලෙ කාමෙති විති වතතිතමානංසා අගොසි.

තෙන සා මාතාපිතූනං ඤ්ඤතීනං සම්මතං සුතාන මග්ගාං ඝරවාසෙන නිව්චං පබ්බජස්සාමගනති ආග. තං මාතාපිතරෙ ඝරවාසෙ නියොජෙත්තා නානාප්පකාරෙන යාවතතාපි සඤ්ඤපෙතුං නායකත්වංසු. සා එවං මෙ පබ්බජතුං ලබනීති ඛග්ගං ගුහෙණිං සයමෙව අත්තණො ක්ලෙස ඡිද්දිතා තෙ එව කෙසෙ ආරබ්භ පටිකඤ්ඤාලමනසිකාරං පවනෙත්තනී තත්ථ කතාධිකාරතාය භික්ඛුනීනං සන්නිකෙ මනසිකාරවිධානස්ස සුතපුබ්බත්තා ම අසුභනිමිත්තා උප්පාදෙණි තත්ථ පඨමජ්ඣානං අධිගච්ඡි.

අධිගතපඨමජ්ඣානා ම අත්තණා ඝරවාසෙ උසෙතාපෙතුං උපගතෙ මාතාපිතරෙ ආදිං කතා අනෙතාජනපරිජනං සබ්බං රාජකුලං යායතෙ අභිපසසන්නා කාරෙණං ඝරණො නිකම්මිතා භික්ඛුනුපස්සංසං ගතං පබ්බජ්. පබ්බජ්ත්වා ම විපස්සනං පඨපෙත්වා සම්මදෙව පරිපක්කඤ්ඤා විමුක්තිපරිපාවන්ධානං ඛමමානං විසදබලතාය ම² න විරසෙස්සව සහ පටි සමසිද්ධති අරහත්තං පාපුණි.

තෙන චුත්තාං අපදානො:-

“ගගචචි කොණාගමනෙ සඛ්ඤාරාමමති නවනිවේසමති
සබ්බෙසා භික්ඤ්ඤා³ ජනිතො විහාරදුතං අදමනාසෙ.

දසකඤ්ඤාං සතකඤ්ඤාං දසකඤ්ඤාං සතකඤ්ඤාං සතකඤ්ඤාං
දෙවෙසු උපපජ්ජිත කො වාසද මානුසෙ ගමෙ.

දෙවෙසු මහිඞ්කා අනුමත මානුසකමහි කොපන වාදෙ
සත්තරත්තනස්ස මහෙසී ඉඤ්ජිරත්තං අභං ආසිං.

ඉධ සඤ්චිතකුසලා සුසම්ඛකුලපජා¹
ධනඤ්ජානී ච බෙමා ච අභමපි ච තයො ජනා.

ආරමං සුකතං කන්ධා සබ්බාවයවමනෙතං
බුඩ්ධපමුඛසම්ඝස්ස නිශ්ඝාදෙතා පමොදිතා.

යත් යඤ්චපපජාමි තස්ස කමමස්ස වාහසා
දෙවෙසු අග්ගතං පත්තා මනුසෙස්ස තථෙව ච.

ඉමසමිං යෙව කප්පමහි බුම්බකුඤ්ච මහායසො
කසස්සො නාම නාමෙන උපපජ්ඣි වදනං වරෙ.

උපඨාකො මහෙසිස්ස තද ආසි නරිස්සරෙ
කාසිරජා කිංචි නාම බාරණසිපුරුත්තමෙ.

තස්සාපුං සත්තධිතරෙ රජකඤ්ඤ සුබෙධිතා
බුඩ්ධපඨානනිරතා බුහමවරිසං චරිංසු තා.

තාසං සභායිකා හුන්ධා සීලෙසු සුසමාහිතා
දන්ධා දුනානි සක්කමමං අගාරෙව වතං චරිං.

තෙන කමෙමන සුකතෙන වෙනනා පඤ්ඤිති ච
ජහිත්වා මානුසං දෙහං තාවතිංසුපගා අභං.

තතො චුතා යාමමගං තතොභං තුසිතං ගතා
තතො ච නිමමාණරහිං වසවතනිපුරං ගතා.

යත් යඤ්චපපජාමි පුඤ්ඤකමමසමොහිතා
තත් තත්ථෙව රුජ්ජනං මහෙසිත්තමකාරයිං.

තතො චුතා මහුස්සතෙන රුජ්ජනං වක්කවතනිතං
මණ්ඩලිනඤ්ඤ රුජ්ජනං මහෙසිත්තමකාරයිං.

සමපතනිමනුභොද්ධාන දෙවෙසු මානුසෙසු ච
සබ්බත්ථ සුඛිතා හුන්ධා නෙකජානීසු සංසරිං.

සො හෙතු සො පහවො තංමුලං සාව සාසනෙ බනති
තං පඨමං සමොධානං තං ධම්මරත්නාය නිබ්බානං.

කිලෙසා කිංපිතා මස්සං හව්ඨා සබ්බෙ සමුහතා
නාහිව බන්ධනං ඡෙත්වා විහරමි අනාසවා.

සවාගතං වත මෙ ආසි බුඩ්ධසෙයස්ස සන්තිකෙ
තිස්සො විජජා අනුපපත්තා කතං බුඩ්ධස්ස සාසනං.

අග්ගමහෙසී හවිසසසී අඤ්ඤාදත්තාසස රුද්දනො හරියා
සීලානි බ්‍රහ්මචරියං පබ්බජ්ජා දුක්ඛාරා පුත්තකා.

රජෙජ් ආණා ධනමස්සරියං හොගා සුඛා දහරිතාසී
භුක්ඛාසී කාමහොගෙ වාරෙය්‍යං ගොභු තෙ පුත්තා.

අථ නෙ භණ්හි සුමේධා මා ඊදිසකානි හවගතං අසාරං
පබ්බජ්ජා වා හෙහිති වරණං වා මෙ නවෙච වාරෙය්‍යං.

කිම්චි පුඤ්ඤාසමසුචං සචණ්දාසං හයානකං
භුණ්පමහිසංචිසෙය්‍යං හසාමයසිං පග්ගරණං¹ අසුචිපුණ්ණං.

කිම්චි නාහං ජානන්ති විඤ්ඤාං මංගයොඤ්ඤාපලිතං
කිම්ඤ්ඤාලයං සඤ්ඤාහතං කලෙඛරං කිසස දිය්‍යනීති.

නිබ්බුද්ධාසී සුසානං අවුරං කාමො අපෙතවිඤ්ඤාසො
ජ්ඣෙධා කලිඞ්ගාරං විස ජිගුච්ඡමානොති ඤජනීති.

ජුඞ්ඤාන² නං සුසානෙ පරහතං නාසාසනානි ජිගුච්ඡන්තා
නියකා මානාපිතරෙ කිං පන සාධාරණා ජනනා.

අඤ්ඤාසීනා අසාරෙ කලෙචරෙ අසීනහාරාසකානෙ
බෙද්දසුච්චාරසසච පරිපුණ්ණං පුඤ්ඤාසමිති.

යො නං විනිබ්බුජ්ජිතා අබ්බන්තාරාසස බාහිරං කඞ්ඤා
ගකස්ස අසතමානා සකාපි මානා ජිගුච්ඡන්තා.

බ්බිබ්බාභුආසනනං ඤ්ඤානං ජානිමුලකං දුක්ඛං
ගොනිසො අභුච්චිකන්ති වාරෙය්‍යං කිසස ඉමෙඡ්ඤං.

දිවසෙ දිවසෙ නිසසනි සතානි නවනවා පනෙය්‍යං කාසමිති
චස්සගතං පිච ඝාතො සෙය්‍යො දුක්ඛස්ස චෙච බියො.

අජිඤ්ඤාපගමෙඡ්ඤා සානං යො විඤ්ඤාසෙචං සඤ්ඤානං චචනං
දිසො තෙසං³ සංසාරෙ පුනපුනං ගඤ්ඤාමානානං.

දෙවෙසු මනුස්සෙසු ච නිරවඡ්ඡානසොනියා අසුරකාසෙ
පෙනෙසු ච නිරසෙසු ච අපරිමිතා දිස්සන්තො ඝාතා.

ඝාතා නිරසෙසු බහු විනිපාතගතස්ස පිළිය⁴ මානස්ස
දෙවෙසුපි අත්තාණං නිබ්බානසුඛා පරං නඤ්ඤා.

පත්තා හෙ නිබ්බානං යෙ සුත්තා දසබලස්ස පාවචනෙ
අපොසස්සකකා සවෙනති ජානිවරණප්පහාණාය.

අරෙඡව තාත 'හිනිකබ්බිස්සං ගොගෙහි කිං අසාරෙහි
නිබ්බන්තා මෙ කාමා චන්තසමා තාලාවද්දකතා.

1. මු. සී. III පග්ගරණං.

3. සී. I & II. බාලානං.

2. මු. ජඤ්ඤා.

4. මු. හිලියං.

සා වෙවං භණ්ණි පිනරං අණ්ණිකදන්තො¹ ච යස්ස සා දින්නා
උපයාසි වාරණ්ණවතො වාරෙය්‍යං උපභිනො කාලො.

අථ අසින නිවිත මුදුකො කෙසෙ ඛග්ගොන ඡිඤ්ඤ
සුමෙධා පාසාදං පිබෙත්වා පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජ.

සා ච තභිං සමාපන්නා අණ්ණිකදන්තො ච ආගතො නගරං
පාසාදෙව සුමෙධා අනිවච්ඡක්කුසු සුභාවෙති.

සා ච මනසි කරොති අණ්ණිකදන්තො ච ආරුහි භුරිතං
මණ්ණිකතකභුසිතඝෙගා කතස්සුලි යාවති සුමෙධං.

රජේජ ආණා ඛනමිස්සරියං භොගා සුඛා දහරිකාසි
භුස්සුභාති කාමභොගෙ කාමසුඛා සුදුලලභා ලොකො.

නිස්සඨං තෙ රජ්ජං භොගෙ භුස්සුභස්ස දෙති දුනානි
මා දුමමනා අහොසි මානාපිනරො තෙ දුක්ඛිතා.

තං තං භණ්ණි සුමෙධා කාමෙහි අනඤ්ඤා විගතමොහා
මා කාමෙ අභිනඤ්ඤා කාමෙස්වාදීනවං පස්ස.

වාතුද්දිපො රුජා මඤ්ඤා ආසි කාමභොගිනං අග්ගො
අතිතො කාලං කතො න වස්ස පරිපූරිතා ඉච්ඡා.

සත්තරත්තනානි වස්සෙය්‍ය චුභිමා දසදිසා සමන්තොන
න චච්චි තිහති කාමානං අභිතතාව මරනති නරා.

අසිසුඤ්ඤපමා කාමා කාමා සපපසිරුපමා
උක්කුපමා අනුදහනති අසිකඛ්ඛලසන්නිහා.

අනිව්වා අඤ්ඤා කාමා ඛහුදකඛා මහාවිසා
අයොගුලොව සන්නතො අඝමුලා දුබ්ඪප්ඵලා.

රුක්ඛඵලපමා කාමා මංසපෙසුපමා දුඛා
සුපිනොපමා වක්ඛන්තියා කාමා යාවිතකුපමා.

සත්තිසුදුපමා කාමා රෙගො ගණ්ණො අඝං නිඝං
අඛිතාරකාසු සදිසා අඝමුලං භයං වධො.

ඵවං ඛහුදකා කාමා අක්ඛානා අනතරාසිකා
ගච්ඡථ න මෙ භවගතෙ විස්සායො අඤ්ඤා අනතො.

කිං මම පරො කරිස්සති අනතො සිසමහි ඛග්ගොනමහි
අනුබ්බෙ ජරාමරණෙ තස්ස ඝාතාය ඝට්ඨකං.

මාරං අවාපුරිත්වාහං² මානාපිනරො අණ්ණිකදන්තඤ්ඤ
දිස්සාන ඡමං නිසින්නො රොදන්තො ඉදමවොචං.

දීඝො බාලානං සංසාරො පුනපුනඤ්ච රොදනං
අනමනංගො පිතුමරණො භාතුට්ඨො අත්තනො ච චතේ.

අසු ඵඤ්ඤං රුධිරං සංසාරං අනමනංගො සරථ
සත්තානං සංසරණං සරාති අතීතං ච සත්තචිතං.

සර චතුරොදධි උපභීතො අසුඵඤ්ඤරුධිරමහි
සර ඵකකප්පමහිතං ඤ්ඤචයං පිපුලෙන සමං.

අනමනංගො සංසරණො මහිං ජලේඛිපමුපභීතං
කොලචිමත්තාගුලිකා මාතාමාතුසෙව භට්ටගොනති.

සර නිණ්ණසායාබාලාසං උපභීතං අනමනංගො
චතුරඤ්ඤලිකා සපිකා පිතුපිතුසෙව භට්ටගොනති.

සර කාණ්ඩාච්ඡපං පුබ්බසමුද්ද අපරණො ච සුමච්ඡද්දං
සර තස්ස ච පටිමුක්ඛං මහුසාලාගමහි ඔපමං.

සර රූපං ථෙණපිණ්ණිකාපමස්ස කායකලිනො අසාරස්ස
බණ්ඩෙ පුස්ස අතීතෙව සරාති නිරසෙ බහුච්ඡාතෙ.

සර කට්ඨිචඤ්ඤෙන පුනපුනං භාසු භාසු ජාතිසු
සර ඤාමහිලහස්සති ච සරාති මත්තාරි සථව්නි.

අමතමහි විජ්ජමානො කිං නව පඤ්ඤකට්ඨකෙන පිනෙන
සබ්බාති කාමරහිසො කට්ඨකතරු පඤ්ඤකට්ඨකෙන.

අමතමහි විජ්ජමානො කිං නව කාමෙහි සෙ පරිශ්‍රාතා
සබ්බාති කාමරහිසො ජලිතා භූමිතා කම්පිතා සන්තාපිතා.

අසප්පතමහි සමානො කිං නව කාමෙහි සෙ බහු සප්පතා
රාජඤ්චොරඋදකප්පිසෙහි සාධාරණා කාමා බහු සප්පතා

මොක්ඛමහි විජ්ජමානො කිං නව කාමෙහි සෙසු හි වධබණ්ඩො
කාමෙසු හි අසකාමා වධබණ්ඩනදුක්ඛාති අනුභොනති.

ආදිපිතා නිණ්ණකා ගණ්ණනතං දගනති නොව මුඤ්ඤනතං
උපෙකාපමාති කාමා දගනති සෙ තෙ න මුඤ්ඤනති.

මා අප්පකස්ස හෙතු කාමසුබස්ස විපුලං ජගි සුබං
මා පුපුලොමොව බලිසං ගිලිහි, පච්ඡා විහඤ්ඤසි

කාමං කාමෙසු දමස්සු තාව සුනංබොව සඤ්ඤාබ්ධො
කාතිනාති ධුතං කාමා ජාතා සුනංබොව මණ්ඩාලා.

අපරිමිතඤ්ච දුක්ඛං බහුති ච මත්තදෙමනස්සාති
අනුභොගිසි කාමෙසු සුපෙතා පටිනිසස්ස අබ්බොව කාමෙ.

අපරමහි විජ්ජමානො කිං නව කාමෙහි සෙසු ජරා
මරණ ව්‍යාධිගහිතා සබ්බා සබ්බථ ජාතිසො.

ඉදමජ්ජමමරං ඉදමජ්ජමරාමරපදමයොකං
 අසපතො අසමොධං අබලිතමහයං නිරුපනාපං.
 අධිගතමිදං ඛන්ති අමහමජ්ජාපි ව ලහනියමිදං
 යො යොනියොපසුඤ්ඤා නි ව සක්කා අසවමානෙන.
 එවං හණ්ඨි සුමේධා සඤ්ඤාරහතෙ රහිමලහමානා
 අනුනෙත්තාඤ්ඤිකදත්තං කෙසෙව ඡමං ඩිපි සුමේධා.
 උදාය අඤ්ඤිකදත්තා පඤ්ඤලිකො යාපි තස්සා පිතරං යො
 විස්සජ්ජේථ සුමේධං පබ්බජ්තුං විමොක්ඛසම්මදස්සං.
 විස්සජ්ජනා මානාපිතුති පබ්බජ් සොකහසභිතා
 ඡඅභිඤ්ඤා සචජ්ඣතා අග්ගඵලං සික්ඛමානාය.
 අච්ඡර්යං අබ්බුතං නං නිබ්බාණං ආසි රාජකඤ්ඤාය
 පුබ්බෙතිවාසථිරතං යථා ච්ඡාකරි පච්ඡිමෙ කාලෙ.
 හගට්ඨි කොණාගමනෙ සඤ්ඤාරාමමි නවතිවෙසමිති
 සබ්බො නිස්සො ජනියො විහාරදුතං අදුසිමනාසෙ.
 දසකඛහතුං සහකඛහතුං දසකඛහතුං සනාති ව සහකඛහතුං
 දෙවෙසු උපපජ්ජිමි කොපන වාදෙ මනුස්සසු.
 දෙවෙසු මහිඞ්ඤා අනුමිත මානුසකමිති කො පන වාදෙ
 සත්තරතනස්ස මහෙසී ඉඤ්ඤිතනං අහං ආසිං.
 යො හෙතු යො පහවො නං මූලං සාච සාසනෙ ඛන්ති
 නං පඨමං සමොධානං නං ධම්මරතාය නිබ්බාණං.
 එවං කමරානති යෙ සද්දහනති වචනං අනොමපඤ්ඤාස්ස
 නිබ්බිඤ්ඤති හට්ඨනෙ නිබ්බිඤ්ඤිමා විරජ්ජනති”ති

ඉමා ගාථා අගාසි.

නාථ මනනාවතියා නගරෙහි: මනනාවතීහි එවං නාමකෙ නගරෙ.
රඤ්ඤා කොඤ්ඤාසාගි: කොඤ්ඤාසා නාම රඤ්ඤා, මහෙසියා ධුමුච්ඡිති
 ජාතා ධිතා ආසිං. **සුමේධාහි:** නාමෙන සුමේධා. **පාසාදිතා සාසන**
කරෙහිහි: සඤ්ඤාසාසනකරෙහි අරියෙහි ධම්මදෙසනාය සාසනෙ පාසාදිතා
 සඤ්ඤාතරතනසප්පයාදු කතා.

බලවතීහි: ආචාරබලසම්පන්නා. **විත්තකථාහි:** විත්තධම්මකථා.¹
බුද්ධස්සනාහි: භික්ඛුනීනං සන්තියකෙ පරියත්තිධම්මසුත්තිසුතා. **බුද්ධසාස**
නෙ විනිශාහි: එවං පටිකති එවං නිවත්ති ඉති සීලං ඉති සමාධි ඉති පඤ්ඤාති
 සුත්තානුගතෙන යොනියො මනසිකාමරන තදභුතො කිලෙසානං විනිස්ස
 ටතතා² බුද්ධානං සාසනෙ විනිශා සංගතකායවාචිවත්තා. **උග්ගො නිසාමෙ**

1. භික්ඛුනීනනති; භික්ඛුනීනං සන්තියකෙහි. පාසොයං කෙසුපි දිස්සතෙ.

2. සී. I & II. විනිවත්තතතා.

ධාති: කුමෙහ වෙයි මම වචනං නිසාමෙථ. “මාතෘපිතරෙ උපගතො හණ් නි”ති යොජනා. සද්ධි දිබ්බනති: දෙවලොකපරියාපනනමි; හවග්ගං නාම සබ්බමි අසංසාතං අනිච්චං දුක්ඛං විපරිනාමධම්මං. කිංචලසංඝාත කුච්ඡා නාමාති: කිංචල පන මානුසකා කාමා, තෙ සබ්බපි සාරනාභාවතො කුච්ඡා රික්තා සන්ධාරායං මධුනිඤ්ඤ විය අපසංසාද ඵතරති ආයතිඤ්ඤ වසුලදුක්ඛතාය බහුවිකානා.

කවුකාති: අනිසා; සප්පට්ඨයයෙත ආබිච්ඡුමො. සෙසු කාමෙසු මුච්ඡිනාති: අපේක්ෂාසිතා. සමපට්ඨනාති: සකමුඛනා සබ්බසො අපේක්ෂා සිත්තා; උප්පත්තාති අයො. හ සැඤ්ඤනාති: බාධියනති: විනිපාතොති: අපායෙ.

අවේනනාති: අත්තානිතවේනනාය අභාවේන අවේනනා. දුක්ඛ සමුදයොරුධාති: තණ්හානිමිත්තාසංසාරෙ අවරුධා. දෙසෙසෙනති: ඵකුසම්බධමෙම දෙසියමානො. අජානග්ගාති: අජං අජානනනා. න බුජ්ඣතෙර අපිසසම්මානිති: දුක්ඛාදිති අරියසම්මානි නො පටි බුජ්ඣන්තා.

අමාති: මාතරං පමුඛං කතා ආලපති. නො බහුනන් අජානග්ගාති: සෙ අභිනඤ්ඤති හවග්ගං පිහෙහති දෙවෙසු උප්පතති. බුබුච්ච දෙසිනාති සම්මානි අජනනනා “නෙ යෙව ඵ ඉමසම්. ලොකෙ ඉහුතර”ති යොජනා. හවග්ගෙන අනිච්චමිති: සබ්බසම් හවෙ අනිච්චෙ දෙවෙසු උප්පතති න සංසාතා. එවං සනෙතපි නම සනතසනතිති බාලා න උත්තසනති න සංවේගං ආපජ්ජනති සුභසංසුතං ජායිතබ්බස්ස අපරං පරං උපපජ්ජමානස්ස.

මනනාගේ විනිපාතාති: නිරයො තිරව්ජානායොති පෙතතිවිසයො අසුර යොනීති ඉමෙ මනනාගේ සුබසම්මස්සයනො විනිපාතගතියො. මනුස්ස දෙවුප්පත්තිසැඤ්ඤිතා පන වෙ ඵ ගතියො කාථඤ්ඤි කිවේජන කසිරෙන ලබනති, පුඤ්ඤකම්මස්ස දුක්ඛරත්තා නිරසෙසුති: සුඛරතිත්තෙස අපායෙසු.

අපෙසාසංසුතනාති: අඤ්ඤාභිවේචසු නිරුසංසුතනා. සම්මස්සනති: වාය මිස්සා; භාවනං අනුසුඤ්ඤාසාමි. “කායකලිනා අයාරෙන හවග්ගෙ කිං අති නාඤ්ඤතො”ති යොජනා. හවග්ගණාය නිගේධාති: හවග්ගාය තණ්හාය නිරොධනෙතු නිරොධන්. “බුබුච්චං උප්පාදෙ ලබො, විචජ්ජිතො නිරසුප්පතති ආදිකො අභිවිච්චො අභවතො ඛණො, නවමො ඛණො ලබො”ති යොජනා. සිලානිති: චතුපාරිසුඛිසිලානි. බුහුමච්ඡිකනති: සාසනමුහුමච්චියා; න දුසෙසානති: න කොපෙයසාමි.

න නාම ආහාරං ආහරිකාමි ගහකාති: නොව තාව අහං ගහකා හුතා ආහාරං ආහරිකාමි.¹ “යෙව පබ්බජ්ජං න ලභිස්සාමි මරණවසමෙව ගතා හවිස්සාමිති එවං සුමෙධා මාතෘපිතරො හණ්නි”ති යොජනා.

¹ ම. ආහරිකාමි.

අසානි: සුමේධාය. **සබ්බසා සමගිහගොති:** අසුති සබ්බසො අගිහානුමා. **සමෙවනි සංඝද්වෙතනි:** පාසාදහලෙ ඡමාපතිනං සුමේධං මාතා ච පිතා ච ගිහිහාවාස සංඝද්වෙතනං සමෙතති වාසමනති; 'සමෙතති වාසමනති'හිපි පාසො. යො එව අපො.

කිං සොවිනෙතනාති: පබ්බරුං න ලග්ගිසාමිති කිං සොවනෙන. **දිනනාසි වාරණට්ඨමිති:** වාරණට්ඨනගරෙ දිනනා අසි; නිං දිනනාසිති වට්ඨා පුනච දිනනාති වට්ඨනං දලුතා දිනනාභාවදස්සනත්ථං. **රජජ ආණාති:** අභිකදහාසං රජජ තව ආණා පටිත්තාති. **බහමිසං ජිකනති:** ඉමස්මිං ධුලෙ පඨිධුලෙ ච බනං ඉස්සරියඤ්ඤා; **හොගා සුඛා අභිවිස ඉයා හොගාති** සබ්බමිදං භුසාං උපගිනං හථිගතං. **දහජිකාසිති:** තරුණිවාසි. තත්ථා **භුඤ්ජාති කාමසොගෙ,** හෙන කාරණෙන "වාසරයං හොතු තෙ පුත්තා"හි යොජනා. **හෙති:** මිත්තාපිතරො. **මා ජදිසිකාතිති:** එවරුපාති රජජ ආණාදිති මා හටිනතු. කත්තාති වෙ අහ - "හටිගතමසාර"නති ආදි.

කිමිවාති:¹ කිමි විය. **පුතිකාසනති:** ඉමං පුතිකලෙබරං; **සමණ ගඬිනති:** විස්සඨවිස්සගඬිං. **හසානකනති:** අවිතරාගානං හසාට්ඨනං; **කුණපමගිසංවිසෙසාං හසනනති:** කුණපහරිතං වමචපසිබ්බනං අසකිං පග්ගරණං.² **අසුමිපුණණං නානප්පකාරස්ස අසුමිනො පුණණං** හුත්වා අසකිං සබ්බකාලං අභිපග්ගරනං "මම ඉදං"නති අභිනිවෙසෙය්‍යං. **කිමිම නාහං ජනනටි විකුලකනති:** අභිවිස පටිකකුලං "අසුමිති මංසපෙසිති යොණිතෙති ච උපලිභනං අනෙකෙයං කිමිධුලානං ආලයං සදානානං හත්තභුතං "කිමිධුලානසදානහත්ත"නතිපි පාසො. කිමිනං ඉව අවසිඨ සදානානඤ්ඤා හත්තභුතනති අපො. **තං අහං කලෙවරං ජනනටි** සිතා ඉදති වාසරයාවසෙන **කියං කෙන නාම කාරණෙන දියාදි"**හි දස්සෙති, තස්ස නඤ්ඤා දනං **කිමිම කිං විය හොති"**හි යොජනා. **තිබ්බසහති සුසාහං අවරං කාසො ආපගවිසද්දුණොති:** අයං කාසො අවිසරෙනව අපගවිසද්දුණො සුසාහං නිබ්බුසනති උපටියති. **පුබොති:** ජබ්බසො. **කලිබ්බරං විසාති:** තිරුත්තකකඨ බණ්ඩසදිසො. **ජිගුච්ඡමාගෙති ඤාතිහිති** ඤාතිජනෙතිපි ජිගුච්ඡමාගෙති.

ජුඬුන තං³ **සුසාගෙති:** තං කලෙබරං සුසාගෙ ඡබ්බෙත්වා. **පර හතනනති:** පරයං යොණිසාලාදිනං හත්තා⁴භුතං. **තිහාසනටි ජිගුච්ඡනති:** ඉමස්ස පච්ඡනො අහනාති එත්තකෙනාපි ජිගුච්ඡමානා සසිං නිමුජ්ජනති නහාසනති; පගෙව පුඨවනො. **තිසකා මානාපිග ජෙති:** අත්තනො මාතාපිතරොපි. **කිං පන සාධාරණා ජනනාති:** ඉතරො පන සමුත්තො ජිගුච්ඡන්ති කිමෙව චත්තබ්බං.

අජෙකාසිතාති: තණ්හාවසෙන අභිනිවිසා. **අසාරෙති:** නිව්ච සාරාදියාරරහිතො. **විනිබ්බුජ්ජාති:** විසද්දුණු විනිබ්බාගං කත්වා.

ආකුසල අසත්‍යමානාදී: ගතං අස්ස කායස්ස අසත්‍යනති. සන්‍යාපි මානාදී: අත්තනො මානාපි; ජිගුචෙත්සා කොඨාසානං චිතිබ්‍රාජනෙන පටිකතුලභාවාස සුසුත්තං උපස්ථානනො,¹ ඛිනිධාතු ආසනනනති: රූප කකිකාදස්සො ඉත්ථ පඤ්චකිකිඤ්ඤා චක්ඛුධාතුආදස්සො ඉමා අසාරංස ධාතුස්සො චක්ඛාසනනාදීති ඉමාති වාදසාසනනානීති එවං ඛිනිධාතුස්සො ආසනනනති වාඨි සබ්බං ඉදං රූපාරූපධම්මජානං සමෙව්ච සමතුස්ස පච්චස්සෙති කතතතා සබ්බිකං තසිදං තස්මිං ගතව පටිත්තමානං දුක්ඛං ජාතිපච්චයතතා සුඤ්චි මුලකනති එවං සොභිතස්ස උපායෙන අනුචිචිතනති විත්තයනති වාගෙර ස්‍රං විවාහං ක්‍රියස්ස කෙන කාරණෙන ඉච්ඡස්සාමි. “ඛිලානි බ්‍රහ්මචරිණං පබ්බජ්ජා දුක්ඛානි”ති යදෙතං මාතෘපිතුති වුත්තං තස්ස පටිච්චනං දතුං “දිවසෙ දිවසෙ”ති ආදි වුත්තං.

තත්ථ දිවසෙ දිවසෙ නිසතතිසත්‍යානි නවගවා පනෙස්සුං නාසමිහීති: දිනෙ දිනෙ තිංශි සත්ථිසත්‍යානි නාවදෙව පිතනිසිතභාවෙන අභිනාවානි කායස්මිං සම්පතෙස්සුං. චස්සසතාමපි ච සාපතා සෙසෙස්සාති: නිරන්තරං චස්සසතමපි පතමානො යථාචුත්තො සත්ථිසානො සෙසෙස්සා. දුක්ඛස්ස චෙවං ඛිජස්සාති: එවං චෙව චට්ඨදුක්ඛස්ස පරික්ඛස්සො ගවෙස්ස; එවං මහනහමපි පටිත්තදුක්ඛං අධිවාසෙත්වා නිබ්බානාසිගමාය උස්සාගො කරණිස්සෙති අට්ඨපාසො. අජ්ඣුපගචෙත්ති: සමපටිචෙත්ස්ස. එවනති: වුත්තනස්සෙන; ඉදං වුත්තං හොති: යො පුග්ගලො අනමතස්සං සංසාරං අපරිමාණං ච චට්ඨදුක්ඛං දීපෙනතං සජ්ඣතො චචනං විඤ්ඤාය සිත්තො යථාචුත්තං සත්ථිසානදුක්ඛං සමපටිචෙත්ස්ස හෙන චෙව චට්ඨදුක්ඛස්ස පරික්ඛස්සො සියාති. හෙනාහ: “දීපසා පනං සංසාගේ පුනපුනං ගඤ්ඤමානාහ”නති. තත්ථ පුනපුනං ගඤ්ඤමානාහනති. අපරපරං ජාතිජරාවතාධිමරණාදීති බාධිසමානානනති අපො.

අසුරකාසෙති: කාලකඤ්ඤාදිපෙනාසුරනිකාසෙ. සානාති: කාය විත්තානං උපසානා වධා. බහුති: පඤ්චවිධඛිනිනාදිකමමකරණවං න පටිත්තියමානා බහු අනෙකසානා. විනිපාගනගස්සාති: සෙසාපාය සබ්බාහං විනිපාහං උපගතස්සාපි. පිලිසමානස්සාති: නිරවුනාදි අත්තභාවෙ අභිසානාදීති ආබාධිසමානස්ස.

දෙවමසුපි අග්ගාණනති: දෙවත්තභාවෙසුපි තාණං තත්ථ රුගපරි ලාභාදිනා සදුක්ඛසම්ප්පාතභාවතො. නිබ්බානසුඛා පරං නස්ථිති: නිබ්බාන සුඛතො පරං අඤ්ඤං උත්තමං සුඛං නාම නත්ති. ලොභිස්සුඛස්ස විපරිණාමසංඛාරදුක්ඛසභාවත්තා. හෙනාහ ගතවා: “නිබ්බානං පරමං සුඛං”නති.

පතනා ගත නිබ්බානනති: හෙ නිබ්බානං පත්තා යෙව නාම, අථ වා හෙ යෙව නිබ්බානං පත්තා; සෙ යුත්තා දසබලස්ස පාචමනෙහි: සමමා සම්බුධස්ස සාසනෙ සෙ යුත්තා පසුත්තා.

1. සි. I. ගෙණා.

තිබ්බිනනාහි: ඵරතා; මෙහි: මයා. වනනසමාහි: සුවානවමථු
සදියා. තාලාවසුනනාහි: තාලසා සිතසානසදියා කතා. අථාහි:
පච්ඡා; මාතාපිතුනං අත්තනනා අත්තායං පවෙදෙත්වා අභිකදත්තසා ව
අගනතාවං සුත්වා. අසිගතිවිත මුදුසකාහි: ඉද්දතිලහමරසමානවණ්ණ
තාය අසිතෙ සතභාවෙන නිවිතෙ සිම්බලිතුලසමසමරසාතාය මුදුසක.
කෙසෙ වසගගන ජිජ්ජාහි: අත්තනනා කෙසෙ සුතිසිතෙන අසිතා
ජිජ්ජිත්වා. පාසාදං ව පිසෙත්වාහි: අත්තනනා වසතපාසාදෙ සිරිගහිතං
පිඩාය; තසා වාරං ඵකෙත්වාහි අත්තනා. පඨමපඤ්ඤා සමාපෙජ්ජි:
බසෙතන ජිතෙන අත්තනනා කෙසෙ පුරතො ධරෙත්වා තස්ස පටිකකුල
මනසිකාරං පටිපොනනති සථා උපසිතෙ නිමිත්තෙ උප්පන්නං පඨමපඤ්ඤාන
වසිභාවං ආපාදෙත්වා යමාපජ්ජි. “යා ව සුමේධා තතිං පාසාදෙ යමා
පන්නා ඤාන”නති අධිප්පායො. අතිවිවසඤ්ඤා සුභාවෙතිහි:
ඤානනො වුඨතිත්වා ඤානං පාදකං ඤාතො ඵපසානං පඨපොත්වා “යං
කිඤ්ච රූප”නති ආදිනා අතිවිවාචුපසානං සුඤ්ඤා භාවෙති. අතිවිවසඤ්ඤා
ගහණෙනව වෙත් දුකඤ්ඤාදිභාවෙති ගහණං කතනති වේදිතබ්බං.
මණ්ඤනසදුශිතමෙභාහි: මණ්ඤිවිවිභවති ගහමාලාලඤ්ඤාරෙති විභ
සිතගත්තො.

“රජෙජ ආණා”ති ආදි යාපිතායාරනිදසානං. තස්ස ආණාහි:
ආධිප්පවං. ඉසාසිසනති යොසාවිහවංචපති. මොගා සුභාහි: ඉදා
මනාපියා කාමුපොනානා. දහපිකාසිති: නිං ඉද්දති දාග් රුඤ්ඤි අසි.
තිසසසනෙත රජ්ජනති: මයාං සබ්බමපි නිසොජ්ජිකං රජ්ජං තුග්ගං
අරිච්චනනං; තං පටිපජ්ජත්වා ගොභං ව භුඤ්ඤස්ස “අයං මං කාමෙති අසව
නිමනෙතති”ති මා දුමමනා අගොසි. දෙග්ගි දුතාහිති: යථාරූපියා මහනතානි
දුතානි සමණ්ඩ්‍රාගමණෙසු පටිපොනන්; “මාතාපිතණෙ ගේ දුතසිතා
දෙමනසාපාතනා නව පබ්බජ්ජාඅස්සපායං සුත්වා තතමා කාමෙ පරි
භුඤ්ඤන්ති ගෙවි උපස්ගනති තෙසං විතො දුකඤ්ඤා මොචෙති”ති ඵවමෙත්
පදත්තොජනා වේදිතබ්බං. මා කාමෙ අහිතදේති: කිලෙසකාමෙ
මා අහිතදේ. අථ බො නෙසු කාමෙසු ආදීනවං දෙයං මයාං වචනාචු
යාමරන සසා ඤ්ඤාවකුචනා මලොකෙති. මාතුදදිපොහි: ජලේදිපාදිනං
වතුනනා මතාදිපානං ඉසාමෙ. මඤ්ඤාහි: ඵං නාමො ග්ගා. කාම
ගොගිනං අගොගා අගහුතො ආසි. නෙතාග හාවා “ගගග්ගං අත්තහා
විනං මඤ්ඤා කාමගොගින”නති. අහිතෙනා කාලං කතොහි: වතුර
සිති වසාගහසානති කුමාරකිලාවසෙන වතුරාසිතිවිසාගහසානති මපරජ්ජ
පොන වතුරාසිති වසාගහසානති වකකප්පතිරාජා සුත්වා දෙවමොග
සදියො ගොභං භුඤ්ඤත්වා ජිතභිංසකානං ආයුසාමාණකාලං නාවනිංස
හවෙන සග්ගසමපතති අනුගමිත්වා කාමෙති අහිතෙනාව කාලං කතො;
කාමෙසු ආ වසා පටිපුජිතා ඉට්ඨා අසා මඤ්ඤාභුඤ්ඤා කාමෙසු ආසා
න ව පරිපුණ්ණා ආසි.

සතරනනාහි වසෙසසාහි: යත්තපි රතනානි මුභිමා දෙවො
දසදියා වසාපෙත්වා සමනෙතන සමනතනො පුරිසසා රූපිවසෙන යදිපි

වසෙසයා යථා තං මනුකුමාරාජස්ස ඵලං සනෙහපි තවෙති හිතති කාමානං, කාමානා අභික්ඛාං මරනති නරා. තෙනාහ භගවා: “න කතා භණ්ඩසෙහ නිතතිකාමෙසු චිරජනි”ති.

අසිසුනුපමා කාමා අභිකුට්ටනථො. සප්පඤ්ඤාපමා කාමා සප්පඤ්ඤාපමො. උකකුපමාති. නිශ්ශුඤ්ඤාපමා අනුදනනපෙසා තෙනාහ:— “අනුදගනති”ති. අසිකඛිලසනතිහා අප්පසංදපෙහ. මහාමිඤ්ඤාති: හලාහලාදිමහාමිසසදිසා; අසංසු දුක්ඛස්ස මුලා කාරණභූතා; තෙනාහ. “දුක්ඛපාල”ති. රුකඛිලපමා අඛිතපච්චිකානාං ඵලිහස්සනපෙහ: “සපෙසුපමා බසුසාධාරණපෙහ. සුසිනුපම: ඉභාගාරපච්චිපසානපෙහ. මායා මිස පලොභනානා තෙනාහ “වසෙවනිසා”ති. වසෙවකාති අපෙහ. සාමිගකුපමාති: සාමිකකණ්ඩබද්ධා නාමකාලිකපෙහ. සතති සුදුසුභි මිනිවිඤ්ඤාපෙහ. රුජනපෙහ ගෙගො දුක්ඛතාසුලභතා. ගණේවා කිලෙසාසුචිපග්ගරණතො. දුක්ඛපාදනථෙහ අසං. මරණ සප්පඤ්ඤාපෙන නිස? අසාගාරකාසු සද්ධිසා මහාතිතාපෙහ. භසෙසකු නාස ථෙව වධකපත්තභාස ව හසං වධො නාම. “කාමා”ති යොජනා. අනාතා අනගරසිකාති: සහගමනාසිතසෙස නිබ්බානාමෙභස්ස ව අනතරාසකරති. වහ්නුභූතති බුඩ්ධිති චුභතා.

ගවජථාති: අභිකුට්ටනාං සප්පඤ්ඤාපමො. පියසපෙහති: කිං මම පගෙ කපිස්සතිති: පරො අසෙසෙ මම කිං නාම හිතං කපිස්සති අනනතො සිසමිති උත්තවමෙහ ඵකාදසති අගතිති ඛයගමනො. තෙනාහ “අනු බසෙව ජරාමරණො”ති. ගස්ස ජරාමරණස්ස සීයධාහස්ස සාතාස සමුත්තාස සපිට්ඨං වාසමිතබ්බං.

ජමනති: ජමාසං. ඉදමමොවාති ඉදං “දීඝො බාලානං සංඛාතො”ති අදිකං සංවෙගසංවසින්නං වචනං අවොචං. දීඝො බාලානං සංඛාතොති: කිලෙසකමච්චිපාකථිටභූතානං බික්ඛාසනනාදීනං පටිපාටි පටිනාසිකානො සංඛාරො අපරිඤ්ඤාභවත්ථුකානං අභිබාලානං දීඝො බුඩ්ධි සුද්දේහනපි අපරිච්ඡිද්ධනිසො. යථාති අනුපච්ඡිනාහතා අභිජ්ජාහණානං අපරිච්ඡිනාහතා සෙව හච්චපබ්බාසා පුබ්බා කොටි න පඤ්ඤාසති ඵලං පරාපි කොටි”ති. සුතපසුනච ගෙදගනති: අපරාපරං යොකවසෙන රුදන්තානං; ඉමෙනාපි අපිජ්ජාහණානං අනුපච්ඡිනානං යෙව තෙසං විහාවෙති.

අසුභ්බසුඤ්ඤා රුධිරනති: සං සුභ්බසුඤ්ඤා රුධිරනං ගෙදන්තානං අසුභ්බසුඤ්ඤා රුධිරනාලෙ මානුභූතානො පිතං ඵසුඤ්ඤා ව යසුචි පච්චිතෙති සාතිනානං රුධිරං, සංඝාරං අනමගාගතො සංඝාරස්ස අනුඅමගගතො සුද්දේහන අනුනතොපි අමගගතො අවිදිතගතො ඉමිනා දීඝෙන අමුතා සත්තානං සංසරතං. අපරාපරං සංසරන්තානං සංසරිතං සර තං කිවිබසුකනති අනුසංගති, අතිතං සනතිවසං සගති අනුසාර උපධාරෙ හිති අපෙහ.

ඉදහි ආදිනවස්ස බහුභාවං උපමාය දසෙසභං “සර මතුරෙදධි”ති
 ගාථමාග. තත් සර මතුරෙදධි උපනිනෙ අසුථසුඤ්ඤ රුඛි
 රමිහිති: ඉමෙසං සත්තානං අනමනෙය්‍යෙ සංසාරෙ සංසරනතානං
 එකෙනස්සපි අපිමති අයුථමති එසෙඤ්ඤ රුඛිරමති ච පමාණතො උපමෙ
 තෙබ්බ මතුරෙදධි වත්තාරො මහාසමුදෙද උපමාවසෙන බුමෙති
 උපනිනෙ සර සරාති. එකකපමසීතං සසුමසං විපුලෙන සමන්ති:
 එකස්ස පුග්ගලස්ස එකස්මිං කපෙප අපිනං සඤ්ඤං වෙපුලපබ්බතෙන
 සමං උපනිතං සර. වුත්තං හි වෙනං:-

“එකස්සකෙන කපෙපන පුග්ගලස්සසිසඤ්ඤො
 සිසා පබ්බතසමො රාසි ඉති වුත්තං මහෙසිනා.

සො ඛො පනායං අකබ්බතො වෙපුලො පබ්බතො මහා
 උග්ගරො ගිජ්ඣකුටස්ස මගධානං නිරිබ්බප්”ති.

මහිං පමුදිපමුපනිතං කොලභිමත්ත ගුලිකා මාගාමාතුසෙඨ
නපසොහනිති: පමුදිපොති සංඛාතං මහාපඨපිං කොලභිමත්තා බදරසී
 මත්තා ගුලිකා නත්තා තපේකෙකා අයං මෙ මාතු අයං මෙ මාතුමාතුති එවං
 විගාජ්ඣමානෙ නා ගුලිකා මාගා මාතුසෙඨ නපසොහනි මාතා
 මාතුපු අකබ්බතොසෙඨ පරිසරාතිකා නා ගුලිකා පරිකඩයං පරියාදනං
 ගවේජ්ඣං නතෙව අනමනෙය්‍යෙ සංසාරෙ සංසරතො සත්තස්ස මාතු
 මාතරෙති. එවං පමුදිපමිං සංසාරස්ස දීඝභාවෙන ආපමාභාවෙන
 උපනිතං මනසි කරොහිති.

තිණ්ඤාසාධාපලාසනා: තිණ්ඤා කඨඤ්ඤා සාධාපලාසඤ්ඤා.
උපනිනනා: උපමාභාවෙන උපනිතං. **අනමනගහනා:** සංසාරස්ස
 අනමනගහනාවතො. **මතුරුඛුලිකා සමිකා:** මතුරුඛුලපමාණානි
 බණ්ඩාති. **පිතුපිතුසෙඨ නපසොහනිති:** පිතුපිතාමහෙසෙඨ නා
 සපිකා නපසොහනි. ඉදං වුත්තං භොති:-ඉමස්මිං ලොකෙ සබ්බං
 තිණ්ඤා කඨඤ්ඤා සාධාපලාසඤ්ඤා මතුරුඛුලිකා නත්තා තපේකෙකා අයං
 මෙ පිතු අයං මෙ පිතාමහස්සාති ගාජ්ඣමානෙ නා සපිකාව පරිකඩයං පරියා
 දනං ගවේජ්ඣං නතෙව අනමනෙය්‍යෙ සංසාරෙ සංසරතො සත්තස්ස
 පිතුපිතාමහාති. එවං තිණ්ඤා කඨඤ්ඤා සාධාපලාසඤ්ඤා සංසාරස්ස දීඝ
 භාවෙන උපනිතං සරාහිති. ඉමස්මිං පන ධාතෙ “අනමනෙය්‍යොසං
 සිකමෙව සංසාරො පුබ්බා කොපි න පඤ්ඤාපති අවිජ්ජානිවරණානං
 සත්තානං නණ්ණාසංයොජනානං සංඛාචනං සංසරනං, නං ඞං මඤ්ඤථ
 සිකමෙව කතමං නුබ්බො බහුතරං සං වා වො ඉමිනා දීඝෙන අසුනා
 සංඛාචනං සංසරනං අමනාපසම්පයොගා මනාපසිප්පයොගා කඤ්ඤානානං
 රොදනානං අයුපු පස්සනානං පග්ගරිනං සඤ්ඤා මතුපු මහාසමුදෙදපු
 උදක”නති ආදිකා අනමනෙය්‍යාලි ආගරිතබ්බං. **සර නාණකච්ඡ**
පනති: උග්ගකබ්බාණං කච්ඡපං අනුස්සර. **පුබ්බසමුදෙද අපරතො ම**
සුගමිජ්දනති: පුරුකමසමුදෙද අපරතො ච පට්ඨමුත්තරදකබ්බසමුදෙද

වාතවෙගෙන පරිබ්බතනායා යුගයා ඵකච්ඡදං. සර නායා ච පටි මුක්තනති: කාණ්කච්ඡපයා සීයං නායා ච වයාසනායා වයාසනායා අවමයෙන ගිවං උක්ඛිපනනායා සීයයා යුගච්ඡදෙද පවෙසනඤ්ච සර.

මනුසුලාගමිති ඔපමමනති: තයිදං සබ්බමපි බුදුපපාදධම්මදෙසනාසු විස මනුසුසත්තලාභෙ ඔපමමං කන්වා පඤ්ඤාය සර නායා අනිවදලලහසභා වත්තං.¹ චුත්තං හෙත්තං: “සෙය්‍යරාපි භික්ඛවෙ පුරිසො මහාසමුදෙද ඵකච්ඡදං යුගං බිපෙය්‍යා”ති ආදි. **සර රූපං පේණිපිණේවාපමසානාති:** චිත්තතායසනනො පේණිපිණේවාදිසයා අනෙකානන්ධසන්තරාපානතො කාය සංඛාතයා **කලිතො** නිවමසාරදිවිරහෙන අසාරයා රූපං අසුඵ දුග්ගතිං ඡේගුච්ඡපටිකුලසභාවං සර. **වණ්ඩ පයා අනිවෙචති:** පඤ්ඤපි උපා දනකච්ඡෙත්ත පුත්වා අභාවජේන අනිවෙච පයා ඤ්ඤවකුත්තා ඔලොකෙති. **සරති නිරසෙ බහුච්ඡානෙති:** අභිමහානිරසෙ සොලසඋයාදනිරසෙ ච බහුච්ඡානෙ බහුදුකෙති මහාදුකෙති ච අනුසාර. **සර කවසිවසිඤ්ඤානෙති:** පුනපුනං නාසු නාසු රානිසු අපරපරං උපපත්තිං පුනපුනං කවසිං සුසානං ආලාහණමෙව වසිඤ්ඤානෙ සත්තෙ අනුසාර. “වසිඤ්ඤාන”ති වා පාලි. නිං වසිඤ්ඤානාති යොජනා. **කුම්භිල හසානිති:** උදරපොසණ්ඨං අභිවමකාරතාවයෙන ඔදරිකත්තහසානි. චුත්තං හි: “කුම්භිලහසනති බො භික්ඛවෙ ඔදරිකත්තසෙය්‍යනං අභි වචන”නති. **සරති වත්තාරි සචචානිති:** “ඉදං දුක්ඛං අරියසචමං=පෙ= අයං දුක්ඛනිරේධනාමිතිපටිපදාඅරියසචම”නති වත්තාරි අරියසචමාති යථාවතො අනුසාර උපධාරෙති. එවං රාජපුත්ති අනෙකාකාරවොකාරං අනුසාරණවසෙන² කාමෙසු සංසාරෙ ච ආදිනවං පකාසෙත්වා ඉදුරි වානිරේකෙනෙපි නං පකාසෙත්වා “අමනමිති විජ්ජමානෙ”ති ආදිමහ. තත් **අමනමිති විජ්ජමානෙති:** සම්මාසමුද්ධෙත මහාකරුණාය උපනිතෙ සම්මාමතෙ උපලබ්භමානෙ. **කිං තච පඤ්චකප්‍රසංග පිනෙතාති:** පරියෙසනා. පරිග්ගතො ආරක්ඛා පරිහොගො විපානො වාති පඤ්චසුපි ථානෙසු තිබ්බන්තරදුක්ඛානුබන්ධිතාය සවිසානත්තා සඋපායාසත්තා නිං තුය්‍යා පඤ්චකප්‍රසංගෙ පඤ්චකාමගුණරසෙන පිනෙන. ඉදුරි චුත්ත මෙවන් පාකච්ඡාරං කරොනති ආහ “සබ්බාපි කාමරත්තො කප්‍රක තග පඤ්චකප්‍රසංගා”ති. අනිවිස අනිසකරාති අජේවා.

සෙ සපරිලාභාති: සෙ කාමා සමපති කිලෙසපරිලාභෙන ආයති විපාකපරිලාභෙන ච සපරිලාභා; මහාවිසානා. **ජලිතා කුටිනා කමිටිනා සන්තාපිතාති:** එකාදසති අග්ගිති පජ්ජලිතා පහඤ්චිතා ච හුත්වා නං සමඛිනිතං කමපනකා සන්තාපනකා ච.

අසපතනමිති: සපතනරතිතෙ නෙකබ්බෙම. **සමානෙති:** සත්තෙ විජ්ජමානෙ. “බහුසපතනා”ති වත්තා සෙ හි තෙ බහුසපතනා තෙ දසෙය්‍යතුං.

1. මු. සි. III & IV. පඤ්ඤා සාරජ්ඣකයසසපි අනිවමසභාවත්තං. 2. මු. අවසසච.

“ගජගනි”හි ආදි චුහතා, රාජ්‍යයේ ව අභිනා ව මොරෙහි ව උදෙසන ව දුසාදුදි අපටියෙහි ව ගජගනිමොරඋදෙසනපියෙහි සාධාරණතො නො සෙව්වෙපමා චුහතා.

[illegible]

අප්‍රේමිකයෙකු දුකට නැති: අප්‍රේමයේ එතනක නැති පරිවර්තනයක්
අපකතයෙකුගේ නිර්දේශයක් නොවේ. දුකට නැති, බලය නැති වී
දෙමන සැකයක් නැති වීමෙන් ලබාගන්නා බලය අනෙකුත් දෙමන සැකයක්
වෙතොදුක නැති. අනුගාමිකයින්: අනුගාමිකයින්. නාමයෙන් සුභතොති:
නාමයෙන් සුභතොති නොවේ අප්‍රේමයෙන් සුභතොති; ප්‍රේමයෙන්
නාමයෙන්: අනුගාමිකයින් නාමයෙන් ප්‍රේමයෙන් අනුගාමිකයින්.

ජනමර නව්‍යාබිග්ගිතා සබ්බත්‍ය ජාතිසොථි: යසමා හිනාදිසොද
 භිනුතා සබ්බත්‍ය භවාදිසු ජාතිසො ජරා මරණව්‍යාධිතා ව ගතිතා. තෙති
 අපරිමිතා, තසමා “අජරමි නිබ්බානෙ” ඕජ්ජමානෙ ජරාදීති අපරි
 මිතෙති තාමෙති ඩිං භව පසොජන”නති යොජනා.

එවං නිබ්බානාගුණදසානමුඛෙන කාමෙසු භවෙසු ච ආදිනවං පකාසෙත්වා ඉද්දති නිබ්බානානං නිබ්බානාගුණමෙව පකාසෙත්ති “ඉද්දම ජර” නති ආදිකා වෙහාථා අගාසි. නත්ථ ඉද්දමජරනති; ඉද්දමෙව එකං

1. මු. සි. I. පුළුඹිසාර.

2. 3. II. 453.

3. මු. ප්‍රතිනිකායක.

4. ම. විනිසුරු.

අනන්ත ජරාභාවතො අධිගතස්ස ච ජරාභාවගෙනුතො අජරමිදං.
 අමුරන්ති එත්ථාපි එසෙවනස්සො. ඉදමජ්ඣමරාති තද්වත්තං එකජ්ඣං
 කත්වා පොමනාවසෙහා වදති. පදනාති පට්ටද්ධාබ්‍යො මුළුච්ඡාදනාමෙති
 පබ්බජිතබ්බතො පටිපජ්ජිතබ්බතො පදං. සොකහෙනුතං අභාවතො
 සොකාභාවතො ච අසොකං. යපතතකරධම්මාභාවතො අසපතනං
 කිලොසමාධානාවතො අසමබ්බං. බලිතසංඛාතානං දුම්චරිතානං අභා
 වෙන අකබලිතං. අනානානුචාදිතසානං වට්ටිතස්ස ච සබ්බස්සො අභාව,
 අගසං දුකඛුපනාපස්ස කිලොසස්සාපි අභාවෙන නිරුපනාපං සබ්බමෙතං
 අමනමනාතිබ්බතමෙව සංඛාසං වදති. නං ති යා අනුස්සවාදිසිසෙත
 ආකාමරත අනතතො උපඨගෙනති හෙයං පට්ඨකබ්‍යො දසස්සන්ති චිස
 “ඉද”න්ති අවොච. අධිගතමිදං බහුති අමනන්ති: ඉදං අමනං නිබ්බානං
 බහුති අනන්ත අජරිමාණෙති බ්‍රිඛාදිති අරිසෙති අභගතං ඤානං, අනතතො
 පට්ඨකබ්‍යං කතං; න සොවලං හෙති අධිගතමෙව සංඛාසං වදති, අථ බො
 අජ්ජාපි ච ලහනිසං. ඉදන්ති අධිගමනියං අධිගතනුං සකකා. සෙත
 ලහනියන්ති ආග. “සොනිසො පසුඤ්ඤති”ති. සො පුග්ගලො සොනිසො
 උපාසෙන සත්ථාරා දිනාමථාදෙ ධාත්වා සුඤ්ඤති, සම්මාපසොගඤ්ඤ
 කරොති, හෙන “ලහනිය”න්ති යොජනා. න ච සකකා අසම්මානෙ
 නාති: සො පන සොනිසො න පසුඤ්ඤති හෙන අසම්මානෙන න ච සකකා;
 කදුපිටි ලමුං න සකකා සෙවාති අසත්ථා.

එවං හන්ති සුමංගලා: එවං චුත්තප්පකාරෙන සුමංගලා රාජකඤ්ඤ
 සංඛාරං අනතතො සංවගදිපතිං කාමෙසු නිබ්බන්ධිතාගිතිං ධම්මභාථං
 කපෙත්ථ. සම්භාරගෙන රතිමලගමානාති: අක්ඛමහෙනපි සංඛාරප්ප
 වතො අගිරුතිං අපිඤ්ඤන්ති. අනුසොනනි අභිකදන්ත”න්ති. අභිකදන්තං
 රාජානං සංඤ්ඤපෙනති. කොසෙ ච ජමං බිපිති: අනතතො බග්ගෙන
 ජෙනෙත කෙසෙ ච භූමියං බිපි ඡබ්බසි.

සාමනසා පිනරං සොන: සො අභිකදතො අස්සා සුමංගලා
 පිනරං කොඤ්ඤරාජානං සාවිති. කිනන් සාවිතිති ආග. “විසුප්පෙථ
 සුමංගලං පබ්බජිතුං විමොක්ඛසම්මදස්සාති: සුමංගලා රාජපුත්‍රානං පබ්බ
 ජිතුං විසුප්පෙථ යා ච පබ්බජිතා විමොක්ඛසම්මදස්සා අපිපජිත
 නිබ්බානදස්සාපිති ගොතුති අසත්ථා.

සොකගගගිතාති: ඤාතිපියොනාදිගෙනුතො සබ්බසම්මාපි සංසාර
 ගංගො ගීතා ඤාණුභාරවසෙහා උප්පාදිතා. සික්ඛමානාසාති: සික්ඛ
 මානාස සම්මානාස. ජිද්ධිඤ්ඤ සමුජ්ඣතා තතො එව අග්ගජලං අරතතො
 සමුජ්ඣතා, අවජ්ජිසං අබ්බතං. හං නිබ්බානං අසි ධජකඤ්ඤාසාති: රාජ
 පුත්‍රානා සුමංගලා කිලොසෙති පරිනිබ්බානං අවජ්ජිසං අබ්බතාඤ්ඤ ආසි.
 ජලුභිඤ්ඤාභාවසිඤ්ඤා සමන්ති මෙ. පුංඤ්ඤිවාසවජිතං සථා මානසි
 පවජ්ජමෙ කාලෙති: පවජ්ජමෙ බ්‍රහ්මපරිනිබ්බානාකාලෙ අනතතො පුබ්බ
 නිවාසපරියාපනනවර්තං යථා මානාසි, නථා නං ජානිතබ්බතාති.

පුබ්බෙනිවාසං පන නාය යථා විරාකතං තං දසෙත්තුං “භගවතී කොණාගමනෙ”ති ආදි වුත්තං. තත්ථ භගවතී කොණාගමනෙති. කොණාගමනෙ සමමාසමුද්ධි ලොකෙ උප්පන්නො. සංඝායනමමි නවනිවෙසමනිති: සංඝං උද්දිස්සං අනිනවනිවෙසිනෙ ආරාමෙ. සබ්බෙසා නිස්සො ජනිස්සො විහාරදානං අදස්සිමහාති: ධනස්සානි බෙමා අහං වාති මයං නිස්සො සබ්බෙසා ආරාමං සංඝස්ස විහාරදානං අදමිහා. දසකාලතො. සකාකාලතොනති: නස්ස විහාරදානස්ස ආනුභාවෙන දසවාගේ දෙවෙසු උප්පජ්ජිමහා. නත්තො මනුස්සෙසු උප්පජ්ජිමා පුන සතකබහතො දෙවෙසු උප්පජ්ජිමහා නත්තොපි මනුස්සෙසු උප්පජ්ජිමා පුන දසසතකාලතො සහස්සවාරං ච දෙවෙසු උප්පජ්ජිමහා. නත්තොපි මනුස්සෙසු උප්පජ්ජිමා පුන සතානි සතකාලතො දසසතස්සවාරෙ දෙවෙසු උප්පජ්ජිමහා. කො පන ච දෙ මනුස්සෙසු. එවං මනුස්සෙසු උප්පන්නාවාගේසු කථාව නත්ති; අනෙකසහස්සවාරං උප්පජ්ජිමානි අත්තො.

දෙවමසු මහිඤ්ඤා අහුමහාති: දෙවෙසු උප්පන්නාකාලෙ තස්මිං තස්මිං දෙවනිකායෙ මහිඤ්ඤා මහානුභාවා අහුමහා. මානුස්සකමහි කොවාදෙති: මනුස්සත්තලාභෙ මහිඤ්ඤාය කථාව නත්ති. ඉදං නමෙව මනුස්සත්ත භාවෙ උක්කංසනං මහිඤ්ඤානං දසෙන්නති “සතතරත්තස්ස මහෙසි ඉදං රහතං අහං ආසි”නති ආහං. තත්ථ මක්කරත්තාදිති සාතරත්තානි එතස්ස සන්තීති=සතතරත්තො; චක්කවහන්, තස්ස සතතරත්තස්ස. ඡදෙස රත්තො පඤ්ඤාකල්පණං අනිකක්කන්තා මානුස්සවණ්ණං අප්පන්නා දිබ්බං චණ්ණෙනති එවමාදිගුණසමන්තාගමෙන ඉදං රත්තභූතා අහං අහොසිං. කො හෙතුති: යං තං කොණාගමනස්ස භගවතො කාලෙ සංඝස්ස විහාරදානං කතං සො යථා වුත්තාය දිබ්බසම්පත්තියා ච හෙතු. කො පහවො නං මූලනති තස්සෙව පරියායවචනං. සාව සාසනෙ වනනිති: සා එව ඉධ සත්ථුසායනධම්මෙ නිජ්ඣානකබ්බනති. නං පඨමං සමොධානනති: තදෙව සත්ථුසායනධම්මෙන පඨමං සමොධානං පඨමො යමාගමො, තදෙව සත්ථුසායනධම්මෙ අභිරතාය පරියොයනෙ නිබ්බානනති එළුපමාරෙන කාරණං වදති.

ඉමා පන චතස්සො ගාථා ථෙරියා අපදානස්ස විභාවනවසෙන පවත්තිත්තතා අපදානපාලියමපි සංඝහං ආරොපිතා. ඔසානගාථාය එවං කණෙනති: යථා මයා පුරිමත්තභාවෙ එතරෙති ච කතං පටිපන්නං එවං අඤ්ඤෙපි කිරොනති පටිපජ්ජනති තෙ “එවං කිරොනති”ති ආහං. කෙසෙදං හනති චචනං අනොමපඤ්ඤස්ස”ති. ඤෙසපරියනතිකඤ්ඤන්තාය පරිපුණ්ණපඤ්ඤස්ස සමමාසමුද්ධස්ස චචනං යෙ පුග්ගලා සද්දහනති එව මෙනනති ඩිකප්පනති හෙ එවං කිරොනති පටිපජ්ජනති. ඉදං නාය උක්කංස ගතාය පටිපත්තියා තං දසෙත්තුං “නිබ්බන්ධනී භවගෙන නිබ්බන්ධනී විරජනති”ති වුත්තං. තස්සත්තො: යෙ භගවතො චචනං යථා වතො සද්දහනති තෙ විසුඤ්චිපටිදං පටිපජ්ජන්නා සබ්බස්මිං භවගෙන තෙහුමකො සංඝාගේ විපස්සනාපඤ්ඤාය නිබ්බන්ධනති, නිබ්බන්ධනී ච පන අරියමග්ගෙන සබ්බෙසො විරජනති, සබ්බෙසාපි භවගතා විමුච්චනනීති අත්තො. විරාගෙ අරියමග්ගෙ අධිගතෙ විමුත්තො යෙව හොනනීති.

එවමොහා මේරිකාදයෝ සුමෙධාපර්යොධානා ශාථායනාගෙන ඉඬ
 එකක්කිං සඬනාං ආරුලා නිසඬනතිපරිමාණාති. හාණ්වාරතො
 පන වාසිකා, ඡ්‍යතමතනා මේරියො ශාථා ම. හා සඬාපි යථා සලුබසස
 සාපිකාභාවෙන එකපිධා, නථා අසෙඬනාවෙන උසස්නාපලිසනාය
 සඬිතිණ්ණ පරිබ්‍යාය අබ්බුලෙහසිකනාය නිරග්ගලනාය පණ්ණසාරනාය
 විසඤ්ඤාත්තනාය දසසු අරියවාසෙසු වුත්වායනාය ම, නථා හි හා පඤ්චබහ
 විපජිනා ඡ්‍යෙඬනසමනාගනා මතුරඬනවසෙන එකාරකඬා පනුනන
 පච්චෙකසච්චා සමවයසෙසනා පසසධකායසඬ්ඛාර අනාවුලසඬකපා
 සුචිත්තනවිතනා සුචිත්තනපඤ්ඤා මාති එවමාදිනා නයෙන එකපිධා සමමුඛා
 පරමමුඛා හෙදතො දුට්ඨා, යා හි සඤ්චධරමානකාලෙ අරියාය ජාතියා
 ජානා මහාපජාපතීගොතම ආදයො හා සමමුඛා සාපිකා නාම; යා පන
 භගවතො ඛඬපරිතිබ්බානතො පච්ඡා අඬිගතවිසෙසා නා සථිපි සඤ්ච
 ධම්මසරීරසස පච්චක්ඛනාවෙ සඤ්ච ම පනෙනාසං අපච්චක්ඛනාවතො
 පරමමුඛා සාපිකා නාම. නථා උභතොභාගචිත්තතිපඤ්ඤාචිත්තතිතා
 වසෙන, ඉඬි පාලියාගනා පන උභතොභාගචිත්තනා යෙව.

තථා සාපදනානපදනාහෙදතො, යාසං හි පුරිමෙසු සමමාසමුඛෙසු
 පච්චෙකමුඛෙසු සාවකමුඛෙසු ම පුඤ්ඤානිරියාවසෙන කතාතිකාරනායඬ්ඛා
 නා අභි අපදනා, හා සාපදනා. යාසං හං නභි නා අනපදනා. තථා
 සඤ්චලමුපගමපද සංඝතො ලසුපසමපදති දුට්ඨා, ගරුධම්මපටිගගණමති
 ලසුපසමපද මහාපජාපතීගොතමි සඤ්චසනතිකාම ලසුපසමපදතනා සඤ්ච
 ලසුපසමපද නාම; සෙසා සඬ්ඛාපි සඬ්ඝතො ලසුපසමපද. නාපි එකතො
 උපසමපනනා උභතො උපසමපනනාති දුට්ඨා, නථා යා හා මහාපජාපතී
 ගොතමියා සථි නිකඬනනා පඤ්චසනා සාඬිසානියො නා එකතො උප
 සමපනනා, හිඬබ්බසඬ්ඝතො එම ලසුපසමපදතනා මහාපජාපතීගොතමි
 යපෙතා. ඉතරා උභතො උපසමපනනා, උභතො සඬ්ඝා උපසමපනනතනා.
 එහිහිඬබ්බසඬ්ඝතො විය එහිහිඬබ්බසඬ්ඝතො ඉඬ න ලඬනති. කසමා? හිඬබ්බ
 නිනං තථා උපසමපදය අභාවතො. යදි එම යතනං මේරිගාථියා සුභද්දය
 කුණ්ඩලකෙසාය වුතනං:-

“නිගච්ච ජාණං වඤ්චා සමමුඛා පඤ්ඤාලං අකං
 එහි භද්දෙති මං අච්ච යා මෙ ආසුපසමපද”ති.

තථා අපදනෙපි:-

“ආයාචිතො තද ආභ එහි භද්දෙති නායකො
 තදහං උපසමපනනා පරිතනං තොයමද්දය”ති.
 තං කථනති? නයිදං එහි හිඬබ්බනිභාවෙන උපසමපදං සකාය වුතනං.
 උපසමපදය පන හෙතුභාවතො යා සඤ්ච ආණ්ණති “යා මෙ ආසුප
 සමපද”ති වුතනං.

නරා හි වුනාං අයකරායා:-“එහි ගදෙද හිකුනුපසායං ගතවා හිකුනුනිනං සනතිකෙ පබ්බජ උපසම්පදසුනි මං අවොව ආණ්ණපෙසි, සා සත්ථු ආණ්ණ මග්ගං උපසම්පදය භාරණ්ණතා උපසම්පද අගොසි”ති. එතෙනෙව අපදනගාරායසි අත්ථො සංවණ්ණතොති දසබ්බො.

එවමයි හිකුනුනිවිගමෙන “එහි හිකුනුනිති හිකුනුනි”ති ඉදං කරනති? එහි හිකුනුනිභාවෙන හිකුනුනිනං උපසම්පදය අසභාවජොතනවචනං, තරා උපසම්පදය හිකුනුනිනං අභාවතො. යදි එවං කරං “එහිහිකුනුනි”ති විගමෙන නිදෙදසො කතොති? දෙසනාය සොතපඨිතභාවෙන, අයං හි සොතපඨිතතා නාම කර්මි ලබ්බමානස්සාපි අනගණං හොති.

යරා අභිධමෙම මනොධාතුනිදෙදසෙ ලබ්බමානමයි කුසාභිකං පඤ්ච විඤ්ඤාණසොතපඨිතාය න උඛිටං කර්මි දෙසනාය අසභාවතො, යරා තත්ථෙව වත්ථුනිදෙදසෙ හදයවත්ථු කර්මි අලබ්බමානස්සාපි ගහණ වසෙන, තරා සිත්තපටි නිදෙදසෙ, යරාහ: “කතමො ව පුග්ගොලො සිත්තපටි අයං ව පුග්ගොලො සොතාපතතිඵලසවජ්ඣිකියං පටිපනෙතා හොති කර්මස්ස ව උඛිට්ඨතාවෙලාය තස්ස න තාව කප්පො උඛිට්ඨතා යවායං පුග්ගොලො සොතාපතතිඵලං සවජ්ඣිකරයසා”ති එවමිධාපි අලබ්බමානගහණ වසෙන වෙදිතබ්බං; පටිකප්පවචනං හෙතං. සචෙ භගවා හිකුනුනිභාව සොග්ගං කඤ්චි මාතුගාමං “එහි හිකුනුනි”ති වදෙය්‍ය එවමයි හිකුනුනිභාවො සියාති, කසමා පන භගවා එවං න කප්පසිති? තරා කතාපිකාරනං අභාවතො. සෙ පන අනාසනාසනනිකිතභාවතොති භාරණං වත්ථො හිකුනු එවහි සත්ථු ආසනනාවාරි සද්ද සනතිකිතාව, තසමා තෙ එහි හිකුනු වොති වතතබ්බතං අරහන්ති න හිකුනුනියොති වදනාති. තං තෙසං මති මතතං. සත්ථු ආසනනාදුර්භාවස්ස හබ්බාහබ්බභාවාසිඨිතතා. වුත්තං හෙතං භගවතා:-“සබ්බසාපිකණ්ණකොට්ඨි මෙ හිකුනුවෙ හිකුනු ගහෙත්වා පිඨිතො පිඨිතො අනුබ්බො අස්ස පදෙ පදං නිකප්පනො සො ව හොති අභිජ්ඣාලු කාමෙසු තිබ්බසාරගො ව්‍යාපනනවිතොතා පද්දමනසංකප්පො මුඨස්සති අසම්පජානො අසමාතිතො විබ්බතනවහොතා පාකතින්ද්‍රියො, අර් බො සො ආරකාව මග්ගං අහඤ්ච තස්ස, ආං කිස්සගෙතු? ධම්මං සො හිකුනුවෙ හිකුනු න පස්සති. සොජනසනෙන වෙපි හිකුනුවෙ හිකුනු විගරය්‍ය සො ව හොති අනභිජ්ඣාලු කාමෙසු න තිබ්බසාරගො අව්‍යාපනනවිතොතා අපද්දමනසංකප්පො උපසිත්තති සම්පජානො සමාතිතො එකග්ගවහොතා සංවුතින්ද්‍රියො, අර් බො සො සනතිකෙව මග්ගං අභං ව තස්ස, තං කිස්ස ගෙතු? ධම්මං හි සො හිකුනුවෙ හිකුනු පස්සති ධම්මං පස්සනො මං පස්සති”ති.

තසමා අභාරණං දෙසනො සත්ථු ආසනනානාසනනා, අකතාපි භාරණාය පන හිකුනුනිනං තත්ථ අසොග්ගතා. තෙන වුත්තං:-“එහි හිකුනුනි දුකො ඉධ න ලබ්බති”ති. එවං දුච්චා. අග්ගසාවිකා මහා යාවිකා පකතිසාවිකාති තිච්චා. තත්ථ තෙමා උපසම්පදාණ්ණාති ඉමා වෙ ථෙරියො අග්ගසාවිකා නාම. කාමං සබ්බාපි තිණ්ණසව්ථෙරියො

සිලවිසුඬ්ඤාදිකෙ සමාදෙනායො වතුසු සතිපසානෙසු සුපතිඝිතවිතතා,
සහතබොධබ්බෙහි යථාභූතං භාවෙත්වා මග්ගපටිපාටියා අනවසෙසතො
කිලෙසෙ බෙපෙත්වා අග්ගථලෙ පතිස්භනති. තථාපි යථා සධාවිමුත්තතො
දිසිපත්තස්ස පඤ්ඤාවිමුත්තතො ච උභතො භාගවිමුත්තස්ස පුබ්බභාග
භාවනාපිසෙසසිධො ඉට්ඨිතො විසෙසො, එවං අභිනිභාරමහත්තතා
පුබ්බගොගමහත්තතාහි. සසන්තානෙ සාතිසයගුණවිසෙසස්ස නිපථාදි
ත්තතා සිලාදිති ගුණෙහි මහත්තා සාවිකාති මහාසාමිකා. තෙසු යෙව
පන බොධපක්ඛයධම්මෙසු පාමොක්ඛිභාවෙන ධුරභූතානං සමමාදිසි
සමාසමාධිනං සාතිසයධිව්වානුභාවනිබ්බතතියා කාරණභූතාය තත්තා
භිනිභාරතාය සක්කච්චං නිරන්තරං චිරකාලං සමුත්තාය සමාපටි
පත්තියා යථාක්කමං පඤ්ඤය සමාධිමග්ගි ච උක්කංසපාරම්පත්තියා
සවිසෙසං සබ්බගුණෙහි අග්ගභාවෙ සිතත්තා නා වෙපි අග්ගසාවිකා
නාම. මහාපජාපනිගොනමි ආදයො පන අභිනිභාරමහත්තතාය පුබ්බ
යොගමහත්තතාය ච පටිලඬගුණවිසෙසවසෙන මහත්තියො සාවිකාති
මහාසාවිකා නාම. ඉතරු ථෙරියො තිස්සා චිත්තං ධිරාති එවමාදිසා අභිනිභාර
මහත්තතාදිනං අභාවෙන පකාතිසාවිකා නාම. නා පන අග්ගසාවිකා
විස ව මහාසාවිකා විස ව න පරිමිතා, අථ බො අනෙකසත්තාති අනෙක
සහස්සාති වෙදිතබ්බාති. එවං අග්ගසාවිකාදිහෙදතො කිවිධා. තථා
සුඤ්ඤාභාවිමොක්ඛාදිහෙදතො කිවිධා. පටිපදාදිවිභාගෙන චතුබ්බිධා.
ඉඤ්ඤාසංකප්පිභාගෙන පඤ්ඤවිධා. තථා පටිපත්තියාදිවිභාගෙන පඤ්ඤවිධා.
අනිමිත්තවිමුත්තාදිවසෙන ඡබ්බිධා. අධිමුත්තවිභාගෙන සත්තවිධා. ධුර
පටිපදාදිවිභාගෙන අසම්මා. විමුත්තවිභාගෙන නවවිධා දසවිධා ව.
නා පනෙතා යථා වුත්තෙන ධුරහෙදෙන විහරුමානා විසති ගොනති.
පටිපදවිභාගෙන විහරුමානා වත්තාලිය ගොනති. පුන පටිපදහෙදෙන
ධුරහෙදෙන විහරුමානා අසිති ගොනති. අථවා සුඤ්ඤාභාවිමුත්තාදි
විභාගෙන විහරුමානා වත්තාලියාසිතාති වෙසතාති ගොනති. පුන
ඉඤ්ඤාසංකප්පිභාගෙන විහරුමානා සත්තානුත්තරසහස්සං ගොනතීති. එවං
එතායං ථෙරීනං අත්තනො ගුණවසෙනෙව අනෙකහෙදභිත්තතා වෙදි
තබ්බා. අසමෙත්ථ සමෙධපො. විජ්ජාගේ පන ගෙයා ථෙරගාථා සංවණ්ණ
තාය වුත්තනායනුසාරෙන ගහෙනබ්බාති.

සුමෙධාය ථෙරියා ගාථාවණ්ණනා

ස ම න්නා.

මහානිපාතවණ්ණනා නිවර්තනා.

(ථෙ-1. ගා-75.) (සබ්බා ථෙරී-73. ගාථා-527.)

එකතාවහා ව:-

“සෙ නෙ සමපනසසමමා බමමරජසස සන්තො
මරසා මුබ්ජා පුහතා දයාද බමමනිමිතා.

සිලාදිගුණසමපනතා කතකිව්වා අනාසවා
සුභුතිආදයො ථෙර ථෙරියො ථෙරිකාදයො.

තෙති ය භාසිතා ගාථා අඤ්ඤාප්භාකරණාදිතා
තා සබ්බො එකතො කතො ථෙරගාථාති සබ්බතො.

ආරෙපෙසුං මහාථෙර ථෙරිගාථාති තාදිනො
තාසං අත්ථං පකාසෙත්තං පොරණස්සථානසං.

නිසාසය යා සමාරවා අත්ථසංවණ්ණනා මයා
යා තත්ථ පරමන්දිපතං තත්ථ තත්ථ සථාරහං.

පකාසනා පරමන්දිපති නාම නාමතො
සමපනතා පරිනිදානං අනාසුලචිතිව්ජයා.
වාතවුඨිපරිමාණාය පාලියා භාණ්ඩාරයො

ලුඨි තං සභිඤ්ඤානොතා යං තං අධිගතං මයා.
පුඤ්ඤං තසානුභාවෙන ලොකනාටසස සාසනං.

ඔභාසෙත්වා විසුධාය සිලාදිපටිපතනියා.
සබ්බෙඨි දෙතිනො භොනතු විමුහුරිසභාගිනො

විරං තිස්සා ලොකසමිං සමමාසමුධිසාසනං.
තසමිං සගාරවා නිව්වා භොනතු සබ්බෙඨි පාණිනො

සමමා වසසතු කාලෙන දෙවොපි ජගතිපති.
සබ්බමනිරිනො ලොකං බමෙමනෙව පසාසතු”ති.

**බදරනිස්සවිහාරවාසිනා ආවර්ගබ්බිපාලසෙරෙත ආනා
ථෙරිගාථානං අත්ථසංවණ්ණනා
නිවසිතා.**

තසා අස්සථා එසා සකලායපි නිසිතා
විරහිතත්ථං බමෙසස නිදාපෙතොතා තං මයා.

යං පහතං භූසලං තසා ආනුභාවෙන පාණිනො
සබ්බෙ සබ්බමරාජසස ඤාතිං බමමං සුඛාවහං.

පාසුණ්ණතු විසුධාය සුඛාය පටිපතනියා
අයොකං අනුපායසං නිබ්බානසුඛමුත්තමං.

විරං තිස්සා සබ්බමො බමෙම භොනතු සගාරවා
සබ්බෙඨි සත්තා කාලෙන සමමා දෙවො පවසසතු.

නිබ්බානපච්චයො භොතු.

සංවිකල්පයන්හි පදනම. අනුකූලයන්හි.

INDEX.

පිටිකතානි.	පිටිකතානි.
අකමපියා 135	අකුණුමකුණු පියාසැත්ති 172
අකමකාමා 170	අකුණුමකුණුමහි මහාරාමා
අකලො 307	පුළු කුකුළු නම් මෙකයා 187
අකුපුරිසපෙවිතා 132	අකුණුමහිමහිමකුණුමහි 61
අකාසි ව්විධි මායා	අට්ටා 99
උපකාශනනී බහු ජන 62	අට්ටිකපුසමානන 30
අකුණුමකුණුම 197	අට්ටිමා පාදෙ පසාපෙසි
අකමලිතා 223	නමොකකුණුම පද්මය 30
අකමානා අනතරාසිකා 219	අට්ටිසා වෙසිමාරමහි එදෙ
අකමිති ව කුරියාරිව 196	පාසමිවොකුණුම 62
අගාරසමි වසනනීහා බමම	අකුණුම පියාසැත්ති 70
පුළුකාන හිකුණුම 75	අකුණුම කුණුමහි දුරිසකුණුමකයා 205
අගාරබමම 206	අනණ 85, 190
අගාරකකුණුම 188	අකුණුමපුරිසපානබහුලමහි 207
අගාර වනුව පුරිසව දෙවතා	අකුණුම අකුණුමකොපි 137
ව නමකයිත 69	අනිකොනා කාල කතො 218
අගාර පජලිතව ලිකිස 199	අනිව 182
අගාර පරිවර වනෙ 103	අනුලිය 135
අගාර 218	අනිකොන 182
අගාරගො ගතො 197	අනතරාන 27
අගාරකාපු සදිය 219	අනතරාන අකුණුම උකුණුම 43
අගාරිති 177	අභි බමමකුණුම දෙකෙනෙහි 171
අභල පුබ 188	අභි සකසකුණුම ජානො 133
අභවනා 215	අභි 90, 161, 204, 217
අභිවරසකුණුමහි 60	අභි මහතා වමුවහි මෙ 19, 28, 63
අභිවරසා අභිකාන නා	අභි නිකුණුම රූපෙ 26
නිකුණුම අභි රජකුණුම 223	අභි නා ගණනි නානො 206
අජානනා 215	අභි මකොන ගතො සමුලකො 197
අජාසමි පබ්බජනා 190	අභි වුසාසි 129
අජාපි ව ලහනිය 223	අභාසි නොකකුණුමහි 204
අජාසමි 217	අභාසි ජාතිකයා පතො 59
අජාසමි 216	අදසික 206
අකුණුම 205	අදෙසෙසි 135

පිළිබිඹුකරු.		පිළිබිඹුකරු.	
අදදයාසි	179	අපරේන පයානුමිච්ඡි	107
අදදයා වරජං ධම්මං		අපරාජිතා	133
නිබ්බානපදමච්ඡිනා	75	අපරිමිතඤ්ච දුක්ඛං	222
අමුඡේ කාමෙ	222	අපාපිකාමසි	194
අධිචුට්ඨා	52	අපි දුරගතා	197
අධිගතමිදං ඔනුත් අමතං	223	අපි බාලො පණ්ඩිතො අස්ස	141
අධිපන්නානං	188	අපුච්ඡාගං ගම්ඤ්ඤාමි	205
අනාගතණං	199	අපුච්ඡිතා ගච්ඡං	206
අනණං භුඤ්ජ චණ්ඩනං	7	අපුතතිකා	96
අනනුඤ්ඤානො ඉතො ගතො	97	අපුත්ථරුනායෙවිනං	135
අනනාරා විමොක්ඛාසිං	78	අප්පකං ජීවිතං මස්සං	71
අනනාදිනවා	180	අප්පමත්තස්ස ඤායතො	137
අනප්පකං	187	අප්පමාදරුතාය	34
අනවතග්ගතො	220	අප්පමාදරුතාය තෙ	35
අනලයං	205	අප්පය්සාදා	189, 215
අනලයා	171	අප්පෙකච්චා යකිං විජානාසො	141
අනාගාරුප්පතිස්සයො	188	අප්පෙසායසුක්ඛා	215
අනාච්ලං	194	අප්පය්සාධිං	206
අනාසවා	181	අපුසිං භනතිමුත්තමං	138
අනිච්චසඤ්ඤා සුභාපෙති	218	අබ්බති වත මෙ සලලං	
අනුචිතා	171	දුදදයං ගදයතිස්සිතං	45
අනුචිණ්ණං	136	අබ්බුතං වත	182
අනුත්තරං	10	අබ්බුදීරෙසුං	204
අනුතෙනති අණ්ඩකදත්තං	223	අභයෙ	34
අනුපාදය නිබ්බුතා	78	අභයං	223
අනුමුභය	136	අභිගෙරුනතිව මාපුතෙරිතා	195
අනුගුතං තෙ දුක්ඛං අපරමාණං	141	අභිඤ්ඤාය	59
අනුගොතිසි	222	අභිනිලමායතා	155
අනුසුඤ්ජයමානා	201	අභිගෙරෙහෙති	195
අනුරතනං	205	අභිසම්මොනති	183
අනුරතනා භත්තාරං	207	අමනං අධිගච්ඡ	142
අනුචිවිනනති	217	අමනමිති විජරමානෙ	221
අනෙජා	136	අමරං	223
අනෙජං	100	අමිත්තජනනා	180
අනතං	52	අමිත්තා විධනා කාමා	
අනතිමොයං සමුස්සයො	22	යපත්තා සලලබ්බිකා	188
අනන්තාදීපෙව පාවලිං	177	අමම	215
අනොච්චෙට්ඨා	207	අමම ජීවති	43
අනතං පානඤ්ච ආදය		අමම මි	172
බෙරුගොරුමනාප්පකං	100	අයාධතො නතාගච්ඡ	97

පිළිගැනීමකට.		පිළිගැනීමකට:	
අයදුම්පත් පත්‍ර	43	අගමැති කණ්ඩායම	142
අයදුම්පත්	106	අගමැති	172
අයදුම්පත් දැක්වීමකට	100	අතිරේක මේ	23
අයදුම්	183	අනු	25, 168
අයදුම්	171	අනෙකුත් උපකරණ ප්‍රමාණ	
අලුත්කර	109	විවිධ අවස්ථාවන්හි	83
අලුත් වෙනස් කිරීම		අනෙකුත්	24
විවිධ අවස්ථාවන්හි	35	අයදුම්පත් අයදුම් හි පත්‍රය	187
අලුත්	205	අනෙකුත් විවිධවර්ග සහතික	200
අලුත්	170	අනෙකුත්	218
අවම වශයෙන්	85	අනෙකුත්	222
අවම	16	අනෙකුත් ගම්පහ	205
අවම උපකරණ	126	අනෙකුත්	197
අවම අයදුම් පත්‍ර	10	අනෙකුත්	112
අවම බැරකර කළ	198	අනෙකුත්	194
අවම වශයෙන් සහතික	135	අනෙකුත්	161
අවම	95	අනෙකුත්	205
අයදුම් පත්‍රයේ අයදුම්පත්	216	අනෙකුත්	109
අයදුම්පත්	199	අනෙකුත්	176
අයදුම් කළ	222	අනෙකුත්	215
අයදුම්	223	අනෙකුත්	52
අයදුම්	221	අනෙකුත්	170
අයදුම්	228	අනෙකුත් රාජ්‍ය	177
අයදුම්	215	අනෙකුත්	197
අයදුම්	221	අනෙකුත්	183
අයදුම්	216	අනෙකුත්	183
අයදුම් විකුණීම	217	අනෙකුත් අනෙකුත් ගනු	98
අයදුම් පත්‍ර	210	අනෙකුත්	131
අයදුම්	155	අනෙකුත් නො කිසි	53
අයදුම්	217	අනෙකුත්	222, 223
අයදුම් කළ	48, 133	අනෙකුත්	223
අයදුම් කළ	223	අනෙකුත්	219
අයදුම් රාජ්‍ය ප්‍රමාණ	78	අනෙකුත්	196
අයදුම්	210	අනෙකුත්	206
අයදුම්	178	අනෙකුත් අනෙකුත් වතු	
අයදුම්	182	රජයේ අනෙකුත්	156
අයදුම්	216	අනෙකුත් ව අනෙකුත්	
අයදුම් ව නො පවත්වා	147	අනෙකුත් අනෙකුත්	95
අයදුම් පත්‍රයේ රාජ්‍ය	210	අනෙකුත් ප්‍රමාණ	138
අනෙකුත් ව අනෙකුත් සිය	195	අනෙකුත්	204

පිළිබඳව.	පිළිබඳව.
ඉව	177
ඉසාරය	218
උකකිමණ්ඩල	137
උකකාසාරි	177
උකකුපම	219
උකකලිකා මෙ දෙබ්බුහං වානි	23
උච්ච ඩුලෙ	110
උපේතනියා පුරවරෙ	204
උප්ඝිතො	197
උප්ඝ්ථා	183, 188
උව්භාසාසනං නසා පඤ්ඤපට්ඨං	206
උව්භාසිකං	205
උතතමඤ්චිනා	204
උතතමන්සා පතනියා	127
උතතිවස්සිප්පෙකා	183, 188
උදකමාහරි	160
උද්	17
උද්ධකලෙන මුසලෙන	
පතිනා බ්ථරකෙන ව	12
උද්ධවසල්ලා	198
උද්ධංසොනා	16
උපවිජ්ඣාසු ගව්නනි	141
උපකාසිං ඉමං කාසං	70
උපගව්නසි අනි ජිත්තකං	199
උපවස්ගනනි	206
උපනායමි	205
උපනිනං	220
උපසන්නා	126
උපසන්නා මරිසාසි	17
උපසන්නා හි තෙ රුහො	5
උපසමප්පජ්ජ	190
උපසග්ගො හිමරුපො	189
උපසමෙ	10
උපෙමි	45
උපෙච්ච	162
උපොසථං උපාගඤ්ථං	30
උපාලඤ්ච උදකතො උග්ගතං	196
උපාලසිබරෙපමානි නෙ	196
උපාචිය	199
උබ්බිසා	205
උහසො නිසාමෙථ	214
උහොපි ව්‍යාසනානි අනුභොගනි	141
උහො මාතා ම ධිතා ම	
මං ආහුං සපතනියො	154
උමමග්ගපට්ටනනාමහි	71
උමමදන	189
උමමාරෙ	205
උය්‍යානමහිසාරසිං	109
උලපනා	189
උසාසනාස	207
උලාරං	137
එකකපමසිනං සඤ්චං	
විජුලෙන සමං	220
එකග්ගනිතනා	171
එකමනා	206
එකවරකමපි	205
එකසාපි	85
එකාකිනි	206
එකා තුටං	156
එතදනනිකා	99
එතං බො ලබ්බමග්ගෙති	178
එතමහාලාහනෙ දඬු	43
එතාදියං	189
එතානි	183
එත්	172
එත් ජායති	199
එත් රතනා පමනනා ව	187
එදියං	199
එදියං	182
එදියො	166
එවමෙන අවෙකකිනනි-පෙ-	
දකඝියං	68
එවං	189, 217
එවං කරෙන්නි	224
එවං ජානාහි	52
එවං තුටං මුහුමාරිඤ්ඤි	196
එවං හණ්ණි සුමෙධා	223
එවං විහරමානාස	32
එවං සමාස නිකමම	187
එවං හි දනනා ආයනනි	184

	පිළිබිඹුකරී.	පිළිබිඹුකරී.
එයා අනතරයායාමි	157	කානනමි වනසනවාරිණි
එයා බ්‍රිඩානවන්දනා	112	කොකිලාව මඩුරං නිකුර්ථං 165
එහි කාල	176	කානනාව සහිතං සුරේපිතං 164
එහි හඳෙදැති මං අවම යා		කාමපකේතන සත්තා 189
		කාමරගෙන අට්ඨිතා 63, 70
මෙ ආසුපසමපද	85	කාමරගෙනවසසුතා 60
එළකියා	207	කාමගෙනුකං 189
මකඩසිරි	207	කාමෙසු අපට්ඨිමිතිතා 16
මරබිකා	161	කාමෙසු සුත්තා 222
මරසා	184	කායෙන සංයුතා ආසිං 17
මරුකිනසා පුත්තො	207	කායං 127
මරං භාගගමනියානි	126	කාරිකං 205
මතිනභාර	142	කාලකා 164
කකකාරිං	177	කාලා 177
කකකණංව සුකතං සුනිතිතං	165	කාලං කාලං 135
කකුට්ඨනමණිමුහුණකං	196	කාසිකපුබ්බමෙහි 195
කකුට්ඨනසා ඵලකංව සුමටං	166	කාසිකුහුණමධාරිනිං 177
කට්ටිකා	215	කානිනාති බ්‍රිතං කාමා ඡාතා
කණණපාලියො	165	සුතානංව මණ්ඩාලා 222
කණ්ණකකිකසුමණ්ණමණ්ඩකං	165	කිකුට්ඨාපි බොමි කිසිකා 27
කතකිව්වා	184	කිත්තාපිසාමි 171
කතා තෙ අනුසායනි	94	කිත්තාපි 170
කතං හි කරණියං	142	කිත්තා අපරධිතං මයා 194
කතා	189	කිත්තා ඉද්දති 196
කතා මොලෙන පාරුතා	5	කිත්තා න කිරති 208
කප්ඤ්චි	215	කිත්තා පබ්බර්තා කරියසති 194
කප්ඤ්ච උද්දියා	131	කිත්තා මඤ්චොවනො 195
කප්ඤ්චාය	141	කිත්තාරියාව පබ්බහනනෙරෙ 198
කප්ඤ්ච	141	කිමභිනපන තුළුකා කාමා 215
කමකාමා	171	කිමභං සිලසමපනතා සත්ථි
කමමසෙසසා කාරකා	171	සායනාකාරිකා නිබ්බානං නාති
කප්ථා ට්‍රිපිකාසනං	16	ගමනාම අකුසිතා අනුකතා 92
කලභිකරං විස	216	කිම්දං වරසි මොමුහා 131
කලිනො	221	කිම්නාව අට්ටො 207
කලාණමිත්තනා	140	කිම්ම 216
කසං	92	කිම්ම තාහං ජානනති විකුලකං 216
කසා මහාය ගමනසි	177	කිමෙ කතා රජගෙන මනුසා 48
කසා නිං ධම්මකසුද්දය	152	කිමිති නත් මනං නිවෙසයෙ 198
කසා මුහුණ නිං හිනො	160	කිසලසානං වසං ගනනා 71
කා හත් පරිදෙවනා	98	කිසා 205, 217

පිළිබඳව.	පිළිබඳව.
කිංතව පසුවකපුකෙන පිනෙන 221	බලොපියා 172
කිං දිසාවන චාරාලිකා 201	බාදිතානි 182
කිං පත සාධාරණා ජනතා 216	බාදිතානි පුතනාමංසානි 142
කිං මම පතෙ කරියසානි 219	බිතතවිතතා 89
කිං මෙ නිං මාර කරියසානි 157	බිපසා පාදනි බොවිනා 16
කිං විවෙකෙන කාහසි 51	එකමනෙන නිසිදුප් 16
කිං යකකා කාතුයෝ 205	බිපං මාරෙන බිබිනා 189
කිං යොවිනෙන 216	බිණ්ඩුලිනෙ 141
කුණුරුවනකතෙරණුලොලිතා 195	බිලකෙහි 198
කුණුපමහිවිසෙය්ගං භගතා 216	බෙපෙත්වා ජාතිසංසාරං 126
කුණාදි 98	බෙමයානෙ 188
කුමහිං 172	ගවිජ්ජ 213
කුමහියං 172	ගවිජ්ජානි 193
කුමහිලහසානි 221	ගණ්ණො 178
කුමමය්ගං පටිපනා 161	ගණ්ණා 219
කුලසරසා 207	ගතයොබ්බනා 28
කුලාකුලං 96	ගතෙතති 130
කුසලෙ 10	ගකියසා අසගමානා 217
කුසුමරජෙන සමුසිතා දමා 194	ගරුකෙ මම සමුසාසනෙ 194
කුසුමිතසිබරි 195	ගලකෙ අපි කතනානි 141
කෙන නෙ සමණා පියා 170	ගවියා 182
කෙන වණ්ණෙන 182	ගහවිහවං 182
කෙසෙ බයෙන ජිනිදා 218	ගාමකෙකිතතානි 187
කෙසෙ ව ජමං සිපි 223	ගිරිමුඛනි 177
කොවිජ්ජවිවිචතය්ගොහිතා 165	ගිලානා බාලහසුබ්බලා 27
කොවිජ් 205	ගෙයො සුචිසමො ලෙසො 184
කොටරෙහිතා 199	ගොචරාය 200
කොහු නෙ ඉදමකඩාසි අජා 160	ගොනකතුලිකසභිතා 196
නානාය්ගං අජානකො 160	ගො වාණිජකය්ගං 207
බණ්ණානිතා 10	සට්ඨබ්බං 219
බණ්ණා නං මා උපව්වනා 10	සට්ඨය්ගං 215
බණ්ණිතා 165	සට්ඨනි සකුසුපෙත්තුං 216
බකුධාතුආයතනා 217	සරෙ 19
බකු 52	සාතා 217
බකුනං උදයබ්බයං 71	සාතාය 219
බකෙ පසා අනිලෙව 221	සොරා 176
බමාපටි 199	වකුමුමනි 131
බමොසි 27	වකුමුමනා 199
බලිතං නහිං නහිං 165	වකුකබ්බතං පසුවකබ්බතං 35
බල 12	විහාර උපනිකම්මං 35

පිළිබඳව.	පිළිබඳව.	පිළිබඳව.	පිළිබඳව.
වතුරුගලිකා සවිකා	220	චිත්තාංගය	138
වතුරුගලිකා සවිකා	141	චිත්තාංගය	218
වතුරුගලිකා සවිකා	215	චිත්තාංගය	216
වතුරුගලිකා සවිකා	108	චිත්තාංගය	177
වතුරුගලිකා සවිකා	109	චිත්තාංගය	166
වතුරුගලිකා සවිකා	197	චිත්තාංගය	168
වතුරුගලිකා සවිකා	8	චිත්තාංගය	100
වතුරුගලිකා සවිකා	7	චිත්තාංගය	141
වතුරුගලිකා සවිකා	189	චිත්තාංගය	177
වතුරුගලිකා සවිකා	206	චිත්තාංගය	168
වතුරුගලිකා සවිකා	30	චිත්තාංගය	222
වතුරුගලිකා සවිකා	218	චිත්තාංගය	184
වතුරුගලිකා සවිකා	176	චිත්තාංගය	71
වතුරුගලිකා සවිකා	176	චිත්තාංගය	165
වතුරුගලිකා සවිකා	176	චිත්තාංගය	71
වතුරුගලිකා සවිකා	100	චිත්තාංගය	108
වතුරුගලිකා සවිකා	85	චිත්තාංගය	221
වතුරුගලිකා සවිකා	214	චිත්තාංගය	132
වතුරුගලිකා සවිකා	165	චිත්තාංගය	135
වතුරුගලිකා සවිකා	189	චිත්තාංගය	182
වතුරුගලිකා සවිකා	120	චිත්තාංගය	132
වතුරුගලිකා සවිකා	157	චිත්තාංගය	180
වතුරුගලිකා සවිකා	53	චිත්තාංගය	197
වතුරුගලිකා සවිකා	185	චිත්තාංගය	188
වතුරුගලිකා සවිකා	37	චිත්තාංගය	208
වතුරුගලිකා සවිකා	60	චිත්තාංගය	216
වතුරුගලිකා සවිකා	35	චිත්තාංගය	217
වතුරුගලිකා සවිකා	170	චිත්තාංගය	205
වතුරුගලිකා සවිකා	208	චිත්තාංගය	193
වතුරුගලිකා සවිකා	43	චිත්තාංගය	204
වතුරුගලිකා සවිකා	17	චිත්තාංගය	190
වතුරුගලිකා සවිකා	35	චිත්තාංගය	53
වතුරුගලිකා සවිකා	10, 155	චිත්තාංගය	177
වතුරුගලිකා සවිකා	23	චිත්තාංගය	37, 63, 78, 100, 208
වතුරුගලිකා සවිකා	16	චිත්තාංගය	98
වතුරුගලිකා සවිකා	18, 92	චිත්තාංගය	208
වතුරුගලිකා සවිකා	70	චිත්තාංගය	93
වතුරුගලිකා සවිකා	210	චිත්තාංගය	
වතුරුගලිකා සවිකා	203	චිත්තාංගය	

පිළිබඳව.	පිළිබඳව.
තනො විතනං සමාධෙසිං	නාවතියං 134
බ්බු නාය චනං ගතං 42	නායං කමත්තොවසි 43
තනො සධං ලභිතො 70	නිත්තකවසිසාබාපලායං 220
තනො හං සබ්බකාමෙසු	නිත්තු කතා 222
භුසං ආරතිමජ්ඣං 186	නිලදණ්ඩකාරිව 166
තණ්ණාය වසමාගතං 71	නිසංසු 9
තථුපමා 108	නිසංසු චරං 26
තථු 135, 190, 204, 205	නිංසතිවසංසුමති මහො 207
තථු විතනං පණ්ණෙසි 134	නිත්ති පාපසංසු මුලානි 171
තමච හඳු කාපිලානි 50	නිති බ්ලජෙති මුත්තියා 12
තමදකමෙ ව ආසමෙ 75	තුචං නිසංසු කලාණි 183
තනානිති 198	තෙ ජි සබ්බසංසු සොහනෙ 183
තපනියකතා ධිතිනා 105	තුචං දුසාදිකා කුලෙ 183
තමච අනුමුභවති 126	තුචං බුද්ධි 183
තමච මුහුම මාකාසි 161	තුසිනා 134
තමච අමුචි පුභා 104	තුලපුණ්ණසද්ධොපමා 166
තමමාකතියං පදලය 8, 128	තො 165, 166, 188
තබ් රතතසංසු 177	තොන නොන 99
තබ්බො බිණ්ණසමා දනතා 50	තොන නිං පරිබානිතෙ 161
තමෙර මසං මෙවුමෙයං	තොන මෙ සමණං පියා 171
පුද්ගතරං 10	තො මුත්තරා ආනතතා 215
තව මෙ නයනානුදිකසි 106	තො චරං 178
තසං ව පිරමාසි තාවමෙ 190	තොවිජ්ජිතා අනාසවා 95
තසං 205, 219	තොවිජ්ජා මෙවුතාසිති 59
තසං 78	තොසං 171
තසං නා වචනං පුත්තං	තොති 186
පටාමාරිය සාසනං 94	තොවිජ්ජා 162
තසං තෙ සවාගතං 184	තොති බ්ලජෙති 168
තසං බ්ලමං පුණ්ණිනාන 30	තං 162, 164, 165, 206
තසං අනෙතා කතො මයා 207	තං කතා නොගමො අසං 26
තසං මෙ අසම් රතති 35	අසංසානං බ්ලජෙති මං 26
තසං මෙ අපමනතාය 68	තං කුමො ආගතං සනතං 97
තසං මෙ අපමනතාය	තං ව අපමනිවානියං 48
සම්මානිසමයො අනු 186	තං ජරය බ්ලිතං සිරං කතං 165
තසංහං විද්දෙසනමකාසිං 207	තං තව ආවිකපසංසු 206
තසංසනං කමමච්චං 206	තං තෙ කපිතිති 206
තා 166	තං පමං සමොධානං 224
තාන 170	තං මං 177
තාදිනං 162	තං මං සද්ධි අමිත්තාව කිං 188
තාපනා 180	මො කාමෙසු පුඤ්ජ 188
තාලාවනුකතා 217	

පිළිබිඹුකාරි.		පිළිබිඹුකාරි.	
තමුහුවට තනති බිලකෙ	198	දුකඩසමුදයොරුඩා	215
නිං තාදිසිනං පලොභය	197	දුකඩසස වෙට්ටං බයො	217
පේරිකෙ	5	දුකඩසසනතං කරිසසසි	126
පේරිකිව ලමබෙනෙ නොදකා	106	දුකඩසසනතං පජානතති	171
දකාභිසෙවනා	160	දුකඩිතා	28
දකඩණං	172	දුකෙබා ඉප්පිභාවො අකඩානො	141
දකෙටොලුබහ ගවජාමි	27	දුග්ගතා	96
දකෙකින	177	දුග්ගතිගමනං මග්ගං	189
දකෙකිං	96	දුග්ගතියා	155
දමකං	206	දුබ්බවනං	205
දමපාතනා	136	දුබ්බලා	28
දමසු	222	දුරභිසමහවං	53
දබිතා	204	දුසසනෙ	205
දසකඩනතුං සතකඩනතුං	224	දුරබ්ගමා	171
දසසතකඩනතුං	224	දෙදථ මග්ගං අනොපමං	100
දහනති යෙ තෙ න මුච්චතති	222	දෙවකායාභිනාදිති	30
දහර	194	දෙවකායං න ආනේභුං	30
දහර අහං සුච්චසනා යං		දෙවෙසුපි අත්තාණං	217
සුරෙ බමමසසුණිං	186	දෙවෙසු මහිඨිකා අසුමහ	224
දහරිකාසි	216, 218	දෙසෙතෙන	215
දරකෙ පරිච්ඡිකා	207	දෙසා	205
දරුකපිලකාති වා	108	දෙහකාති	198
දසකමමකරුති ව	187	දෙහි දුනාති	218
දසියා ඝරෙ ජානො	207	දෙහි පාදනති යාවති	42
දිසිනං සමතිකකමං	131	විඤ්ඤාපිපසද්දස	53
දිසියො උපතිසසිතා	131	මිජාති	206
දිසො හි මෙ	112	බනම්සාරියං	216
දිසො හි මෙ සො භගවා	22, 112	බනං ජාති	188
දිනනාසි වාරණවතිමහි	216	බමමජිවිනො	171
දිවසෙ දිවසෙ නිසතති සතාති		බමමඨං	190
නව නවා පතෙසුං		බමමධර	142
කාසමහි	217	බමමසංවෙගමාපාදිං	171
දිවාපිගාර නිකඛට්ඨ	85	බමමාදුසං අපේකතිහං	138
දිසවා අදනනං දමතං	42	බමමෙහි විතා න වතතති	198
දිසවා ආදිනවා කාසෙ	19	බමමං	182
දිසවා කායං යථාදිතං	70	බාතුයො දුකඩනො දිසවා	17
දිසසන ව්‍යසනං බහුං	188	බාරය	195
දිසො බාලානං සංසාරෙ	219	බාරෙහි අනාතිමං දෙහං	10
දුකඩා	188	බි නවත්ති ජරෙ ජරෙම	79
දුකඩං	178	බිතා මෙසසස අත්තා	110

පිටිබිකානි.		පිටිබිකානි.	
බුතනිලෙසායෝ	204	නයිදං පුනරෙකිසි	128
බුතනායෝ	193	නවං	196
බුතනනි	171	නගාපඤ්චිජාදනෙති ච	70
බොවනනි හන්දායෙ	205	නති චජිතකස පියකරෙ නයනා	187
න එතං අරියං ධනං	187	නති නොධපරෙතසස පුඨි අජි	
නකකා	160	කුතො තපො	176
නගරමති එරකවෙජ	200	නති පබ්බජිතාය ආවුසො	
නගරමති කුපුමනාමෙ	204	පුරිසො සංචුසනාය කපපති	184
නග්ගා	90	න භිරඤ්ඤාන සුවණ්ණෙන	
නභගලං	207	පරික්කිපනති ආසවා	188
න චජි තිතතිකාමානං	219	නාගභොගසදිසොපමා	166
න ච පජ්ජන්	190	නාගමොගාගමුතති ණණං	42
න ච රෙවෙසි පාසණ්ඩ	131	නාවලොකෙනති කිඤ්චනං	171
න ච සකකා අසට්ඨානෙන	223	නාසකපි පාරමෙනමෙ	176
න ච සන්තායනති	215	නාහං කාමෙති සංගට්ඨං	188
නවාපි නෙ දුතියො අජි කොපි	156	නාහං දිවා වා රතනිං වා සුඛං	
නවාපි පරිතපසිං	182	විජ්ඣං සුදුක්ඛිතා	63
න තාව ආහාරං ආහරියාමි		නිකපිප	194
ගහයා	215	නිකපිප පොනතිඤ්ච සචිකඤ්ච	206
න තෙ ධම්මං විජානනති	131	නිකපිසසාමිමං දෙහං	34
න තෙ ධම්මසස කොපිද	135	නිච්චං දලග පරකකමෙ	112
න තෙසං කොසෙ ඔපෙනති	172	නිච්ජාතා	126
න තං පච්චාගමිසසාමි	189	නජ්ජරෙසසාමි	206
න තං සමනුසොවෙසි	97	නිබ්බාණාභිරතා සද	190
න තං බාලෙ භායසි බුතතකානං	156	නිබ්බාණසුඛං පරං නජි	217
නජි වෙත්ථ වුචං සිති	187	නිබ්බිඤ්ඤා චිරජ්ජා	26
නජි දුති පුනබ්බවො	70	නිබ්බිඤ්ඤා කාමෙ	60
නදිතිජානි ගනතොන උදකං		නිබ්බිතතා	218
මරුභාමහං	69	නිබ්බිඤ්ඤාති භවගතෙ	
නදිතිරමති අදදසං	42	නිබ්බිඤ්ඤාති චිරජ්ජානති	224
න දුසෙය්සං	215	නිබ්බුක්ඛනති සුසානං අචිරං	
න පි නං ජානාමි කිරිසො	197	කාමො අපෙතවිඤ්ඤාණො	216
නපිහං අපරජ්ඣං	205	නිමමාණරතිනො	134
නපි හිංසෙමි	205	නියකා මාතා පිතරෙ	216
න පුතො එදිසකං භවිසසති	199	නියොජයි	96
න බුජ්ඣරෙ අරියසට්ඨානි	215	නිරසෙසු	215
න බුජ්ඣං	71	නිරුපතාපං	222
න බොධාය න සන්තියා	187	නිරුපධිං	182
නමොත්තමා	112	නිරොධං පුසෙසති	10
න මං නිං බාධිසසසි	177	නිලවෙජසි	206

පිළිබඳකානි.		පිළිබඳකානි.	
නිසිනගාය විහාරකෙ	71	පදකම්ණ්ඤචි කතාන ආදි	
නිසිනගා රුකබ්බුලමභි	82	සෙය්‍යාසි දකම්ණ්	178
නිසිදුට්	94	පදගිසි	177
නිසාසනෙතරජ්ජං	218	පදං	222
නිසාරණං	51	පදිපිනො	135
නිගව්ව ජාත්‍රං වැදිනි	85	පධානපභිතතො	138
නිගතමානං	205	පබ්බජිකාං පුතො වගං	176
නුත	98	පබ්බජ්ජා	126
නෙකබ්බමෙකෙකුච	187	පබ්බතං අභිරුහිං	27
නෙතං සමණසාරුපං		පමුච්චති	180
නෙතතාගෙසුං	165	පමොදිනෙ	187
නෙරඤ්ජරං පති	178	පසච්ඡිසි	170
නෙවමහිලා න පුරිසො	207	පරතො	75
නගායනති ජිගුච්ඡනති	216	පරදකොපජිවිනො	170
පකමපිනො	135	පරහතං	216
පකිණ්ණකෙසි	99	පරමසේ	96
පකුබ්බති	160	පරකමකාරිකා විස	205
පකකම්සකුච නාලානො		පරිකමං	185
කොධි නාලාග වච්ඡති	176	පරිකෙලසො	189
පබ්බධරී	85	පරිතප්පසි	182
පච්චෙකබ්බ	129	පරිතිසිතමෙයානා	172
පච්චුප්පනෙතන සාමපනති	172	පරිපකිපිනෙ	198
පජ්ඣිනාන	126	පරිපකො ඵසගසො	180
පජ්ජිකො	135	පරිපුණ්ණං පඤ්ඤාය	8
පඤ්චසතා පටාචාර	98	පරිපුසිතා කිලෙසෙහි පුභ	
පඤ්ඤාතථ ටබ්බති හජ්ජනානං	141	සඤ්ඤානුවතතිති	63
පඤ්ඤා සිලපරකකමං	170	පරිලාභො සමුච්ඡිනෙතා	32
පටාචාරනුසාසනං	129	පලොකිනෙ	75
පටිනිසාර අබ්බවෙ කාමෙ	222	පලොභය	197
පටිවිජ්ඣි පදං සතං	130	පචනති	194
පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජ	218	පචපං	92
පඨමවසනො සුඛො උතු	195	පසාදං	205
පණ්ණාස මුපගමම සිරසා කන්තම	204	පසාසු පුද්ගලායනති	183
පණාදං	138	පසාසි ය වරපුඤ්ඤලකම්ණ්	200
පත්තකකුච නිකුජ්ජය	27	පහාසිං ආයවෙ සබ්බෙ	75
පත්තලී මකුලවණ්ණසද්ධා	165	පභිතතො	112
පත්තා තෙ නිබ්බානං	217	පාටිගාරිය පකබ්බකුච	30
පත්තං	96	පාණො	195
පත්තියා	10	පාදපං	156
පඤ්ඤා රුජපුනෙතති	110	පාදෙ පකබ්බලසිනාන	92

පිළිබඳව.		පිළිබඳව.	
පලිපා	176	පුබ්බතිවාසං	155
පාසාද නිවාතවාසිනී	195	පුබ්බතිවාසවරිතං යථා ව්‍යාකරි	
පාසාදිකාසි	204	පච්ඡේ කාලෙ	223
පාසාදිතා සාසනකරෙහි	214	පුබ්බතිවාසං යො වේදී	59
පාසාදං ම පිබෙත්වා	218	පුරකඛතා	135
පිණ්ඩකං	7	පුරියො	42
පිණ්ඩපාතං චරිතාන දණ්ඩ		පුරෙ	96, 176
මොදුබ්බ	18	පුරෙ චරි.	85
පිණ්ඩිතා	199	පුතිකායං	216
පිතු පිතුසෙවච නප්පහොනති	220	පුරස්ස ධම්මෙහි	8
පියා	204	පෙනානි	182
පිලකොලිකා	199	පෙනො	98
පිලකිනං විදංසෙතති ගුණං		ඵරිත්වා	127
පකාසිතං බහුං	62	ඵිනානි	187
පිටතති මඤ්ඤ සප්පඤ්ඤ		ඵිතං විමං ගහවිහවං පහාය	182
චලාගත මිට්ඨගු	48	ථුපිතා	166
පිතකා	165	ථුලදුළුමලංච	177
පිතිපුබ්බත	127	ථුසාසිං	109
පිනවට්ඨසතිතුග්ගතා	166	බකුනියා	189
පිළියමානසා	217	බකුනනී ඉඤ්ඤාපෙන සමණේ	
පුඤ්ඤ මපිමා වහෙස්සං	161	ධම්මජ්ඣිනො	176
පුඤ්ඤං වත පසවි බහුං	86	බකො	188
පුණ්ණපතතං	182	බහුං	189, 196
පුණ්ණං පුකෙකති ධම්මෙහි	171	බහු ආයාසං	187
පුණ්ණං	8	බහුකණ්ටනා	155
පුත්තකතෙත	177	බහු දුක්ඛා	189
පුත්තකා	206	බහු දුක්ඛානමාලයො	166
පුත්තඵලං	177	බහුනතං වත අධාය	113
පුත්තසොකා න ගච්ඡති	177	බහු විසානා	215
පුත්තානි	182	බහු විනෙත	110
පුභොතා බුධියා දායදො	50	බහුසුත්තා	171, 214
පුත්තං අනුරකඛමානා	205	බහුසුත්තායො	204
පුඵවියා මණේඛ	204	බහු	217
පුත	90	බහුනි ම විත්තදොමනසානි	222
පුතපුතඤ්ච රෙදතං	219	බහු වත සමාදානා	69
පුතපුතං ජායිතබ්බසා	115	බහුනි දුක්ඛධම්මෙහි	34
පුතපුතං හඤ්ඤමානානං	217	බුධිවීර	112
පුප්ඵපුර මම උත්තමඛගපො	164	බුධියාසනො විනිතා	214
පුබ්බසමුද්දෙ අපරතො ව		බුධිසුතං	196
සුගච්ඡදං	220	බුධො	178

[illegible]

පරමන්දිපති

පිළිබිඹුකරී.		පිළිබිඹුකරී.	
මා තං යොගා උපව්වදාං	9	යහනකං තුලිතං එසා	110
මානුසකමිති කො වාදෙ	224	යථ	135
මානං	120	යථ හෙ වුසිතං පුරෙ	134
මා පුත්තක පුත්තපුත්තං අහු		යථ යහනං පුපුරුත්තං	84
දුක්ඛස්ස භාගිනං	135	යථමිති අනුසිදා	204
මා පුපුලොමොව බලියං ගිලිනි	222	යථාගතො තථාගතො	98
මා මෙ කුරුසි	176	යථා තං අමනුස්සයෙවිතං	106
මායං විය අඤ්ඤා කතං	189	යථාපාවලිපලිතං	166
මාලවණණකං	185	යථාපි අනුකමපිතං	138
මාලිනී	109	යථාපි ගතොන පරදරං	206
මාසු හෙ වසිස් ලොකලිනී		යථාපුරුණකං	200
වනථො අහු කුරුසි තං	130	යථා භාසයි	176
මාහු පච්ඡානුතාපිනී	51, 132	යථාසුචං අජානනතං	108
මිගබාධිකා	161	යථාසුචං අජානනතී	112
මිත්තරතා	10	යථාහුතං අවෙකකිනතී	71
මිහෙත	10	යථාමණී	165
මිපිලං පති	99	යථාමුලමුලිකං	166
මුඛතො ජාතං	154	යථා මං අනුසාසි සා	39
මුච්චස්ස යොගෙහි	7	යථා වෙච්ඡාදියො	106
මුච්ඡිතා	215	යථා හරිතාලෙන මකඛිනතං	
මුණ්ඩා සම්භාවිපාරුතා	30	අද්දස චතතිකං භිතතිකා කතං	198
මුණ්ඩාසි	131	යදි එකං චනමොනරියසයි	195
මුණ්ඩං	188	යදි වා රහො	161
මුත්තමිති ජාතිමරණං	12	යදි විගරෙමසෙ කානනනනතරෙ	195
මුත්තත	7	යදි මෙ අහනං සකෙකාහි	206
මුදුකෙ කෙසෙ බග්ගෙන ජිහ්වය	218	යදි මෙ වචනං කරියසයි	
මුනායො	136	සුඛිතා එහි අගාරමාවස	195
මුනී	45	යදිපි දිබ්බං	215
මුනිනා	140	යසෙන	61
මුඛජා	104	යස්ස මග්ගං න ජානානී	
මුසලස්ස	23	ආගහස්ස ගතස්ස වා	97
මෙ	218	යස්සායං එලං විපාකො	206
මෙ සාකෙතතො වරකා	204	යස්සා සියං අපච්චවෙකඛිතං	196
මෙරුං ලබ්බකතු මච්ඡයි	107	යා ච තස්සා පිත්තරං සො	223
මොගනං	187	යාවිතකුපමා	219
මං අරියමග්ගං සමානයි	161	යාමා	134
මං පටිච්ඡයි	206	යාව කාසි ජනපදෙ සුඛෙකා මෙ	
මංසපෙසුපමා	219	තත්තතො අහු	25
යසෙකුකු	172	සුඤ්ඤා	188
යතො සොකානසම්භවො	99	සුඤ්ඤානී සත්ථ වචනො	99

පිළිබිඹුකරී.		පිළිබිඹුකරී.	
සුඤ්ඤා ධර්මය	10	රමං	193
සුභං	206	රහිතෙ	204
සෙ ඉතම සහන බොජ්ඣකයා	22	රහිතං	195
සෙ කෙවි	137	රහිතමිති	204
සෙ ව්‍යඤ්ඤා උදකෙ වරා	161	රාගං	126
සෙ දිබ්බා සෙ ව මාත්‍රයා	40	රාගඤ්ඤා අගං දෙසඤ්ඤා විච්චිති	
සෙන නිශ්ඡයා මහෙසිනො	190	විච්චිති විගතාමි	23
සෙන මං විඤ්ඤා සෙසි	205	රාගො යඤ්චිද්දානි මෙ සියා	197
සෙ සුත්තා දසබලයා පාවචනෙ	217	රිඤ්ඤා පරමං අඤ්ඤා	71
සෙ සද්දහනා විචිතං අනොම		රුක්ඛපලපමා	219
පඤ්ඤාසය	224	රුඤ්ඤා	219
සෙ සපරිලාහා	221	රුක්ඛනාං	160
සෙ පුක්කං න උපාසෙතරී		රුපවතිං සතරී	177
දෙසෙතරී වුච්ඡාසනං	48	රුපසමුත්ථායෙ	78
සෙසු හි වදබ්බෙයා	222	රුපියං	172, 176
සොගකෙවමං අනුත්තරං	10	රොගමාවතං	189
සොගකෙවමයා	10	රොගො	219
සො ජාතරුපං රජනං ඡෙද්ධානං		රොතිඤ්ඤානි පුච්ඡාමි	170
පුත්තරාගමෙ	187	ලභිතො	176
සොබ්බතෙන වුපඤ්ඤා	61	ලාබ්‍යතො	207
සං කච්ඡා නාත්තපාති	16, 91	ලුත්තො	85
සං තො කාමරතී වුච්ඡා අරතී		ලොකපඤ්ඤානං	109
ද්දානි සා මම	52	ලොකාමිසා	189
සං තො පඤ්ඤා පුඤ්ඤා	183	ලොකං ආදියා වඤ්ඤානං	140
සං දිසා විමනො	196	ලොහනං	187
සං මෙ සොකපරෙතාය	45	ලොමං න ඉඤ්ඤා නපි සමප	
සං මං අපඤ්ඤාන ගව්ඤ්ඤා	207	වෙබ්බෙ	157
සං මං ඉවරියාන නිසිසි	194	වග්ගානි	195
සං මං විදෙසයානෙ හතො	205	වච්ඡං	205
සං සමඤ්ඤා විපදසෙයො	206	වඤ්ඤා වාචරුදසානි	85
රජවසිනං	187	වඤ්ඤානානං	161
රජ්ජං ගහෙතොන පාපියං වන		වච්චපලිස සද්දොපමා	166
මනාරං	63	වච්චනිරිච	199
රජ්ජං ආණං	216	වච්චං ඔක්කසායමි	93
රජ්ජං සොඤ්ඤාසය	214	වච්චිය	207
රජ්ජං	189	වඤ්ඤා රුපෙන සමපනො	110
රජ්ජං කරිතො කාමානං	190	වනනසමා	218
රජ්ජං හතො න ඉඤ්ඤා	70	වධිනා	188
රජ්ජං නියාදියානි මං	182	වධිබ්බපරිකෙලාසං ජානො	
රජ්ජං	187	උක්කං නිගමිති	188

පිළිබඳව.		පිළිබඳව.	
වඩො	188	විභූසිතා ඉමං නායං සුවිතතං	
වනමති කන්දසි	43	බාලලාපනං	81
වන්තා	188	විමනා	205
වන්දනාදුති මෙ වජ්ජාසි	178	විමලා සංඛිමුක්තා වා	171
වශොපි තෙ අපරිභිනො	204	විමලෙ	196
වරං මෙ ඉධ උඛිකං යඤ්ඤා		විමලං	75
භිනං පුනාවරෙ	63	විමුච්චි	63
වලිමතා	168	විමුක්තවිතතා ඉමං අභණ්ණි	142
වලීති පලමිති	165	විමුක්තමානසං	104
වසවතතිනො	134	විමොක්ඛො	93
වසිතා සුසානමජ්ජෙ	142	විරජ්ජං	60
වසිතා කභිපාහකං	98	විරලං නභිං නභිං	165
වසිකතා	176	විචජ්ජය	126
වසාසතමපි ව සාතො සෙයොසා	217	විචණ්ණො	63
වාචාදෙසසසවිතා	160	විවිධා	199
වාචාය	17	විවිධං	196
වාරෙය්‍යං	217	විවිධං පනවිතො	198
වාලමිගසංඛිකසෙවිතං	195	විසඤ්ඤාදීති	99
වාසිතොව සුරභි කරණකතො	164	විසපතොතාරිච	197
විකලෙ	108	විසාරද්ව භණ්ණි එතමන්.	
විවරිමන	178	ජනෙතති මෙ	136
විවරිමං තෙන තෙන ලාභ		විසුඛදස්සනො	197
සකකාර උසසුතා	76	විසංයුතතං	184
විචිනනතිසා	68	විසංජ්ජනො ගතො සො	206
විජානෙය්‍ය	141	විසංසෙ	198
විඤ්ඤාතයධිමො	182	විසංජෙජ්ච සුමෙධං පබ්බජිතුං	
විධිවා	96	විමොක්ඛ සම්මදස්සා	223
විනාමිතෙති	96	විහාර	35
විනා නප්පවතනනති	193	විහඤ්ඤාසි	197
විනිපාතගතස්ස	217	විතරජං අනභිභණ්ණං	194
විනිපාතෙ	215	විතරයා සමාසිතා	49
විනිබ්බා	198	විතරයා	184
විනිබ්බුජිතා	216	විපිසා	207
විනෙය්‍ය හදයෙ දරං	31	විශ් විරෙති ධිමෙමති	10
විපුලාය	207	වුච්චිමා	216
විපුලො	172	වුඛිකෙ	18
විප්පමුත්තෙන විප්පෙන	7	වෙදසම්පන්නො	162
විප්පමුත්තං	182	වෙධමානෙති	160
විභූසනාම භික්ඛනරතා	70	වෙලලිතයා	164
		වොසුන	207

පිළිබඳව.		පිළිබඳව.	
වෙළුම්	59	සමස්ත පොත්	188, 219
ව්‍යාපෘති	45	සමස්ත පොත්	177
ව්‍යාපෘති	182	සමස්ත පොත්	142
සමස්ත	199	සමස්ත පොත්	198
සමස්ත	188	සමස්ත පොත්	171
සමස්ත	217	සමස්ත පොත්	9
සමස්ත	196	සමස්ත පොත්	112
සමස්ත	135, 187	සමස්ත පොත්	190
සමස්ත	204	සමස්ත පොත්	194
සමස්ත	224	සමස්ත පොත්	216
සමස්ත	10	සමස්ත පොත්	43
සමස්ත	126	සමස්ත පොත්	221
සමස්ත	126	සමස්ත පොත්	109
සමස්ත	165	සමස්ත පොත්	137
සමස්ත	165	සමස්ත පොත්	70
සමස්ත	166	සමස්ත පොත්	62
සමස්ත	166	සමස්ත පොත්	135
සමස්ත	226	සමස්ත පොත්	32
සමස්ත	198	සමස්ත පොත්	155
සමස්ත	171	සමස්ත පොත්	112
සමස්ත	130	සමස්ත පොත්	218
සමස්ත	157	සමස්ත පොත්	178
සමස්ත	127	සමස්ත පොත්	170
සමස්ත	226	සමස්ත පොත්	170
සමස්ත	218	සමස්ත පොත්	170
සමස්ත	63	සමස්ත පොත්	170
සමස්ත	206	සමස්ත පොත්	215
සමස්ත	52, 219	සමස්ත පොත්	138
සමස්ත	197	සමස්ත පොත්	93
සමස්ත	160	සමස්ත පොත්	221
සමස්ත	70	සමස්ත පොත්	62
සමස්ත	205	සමස්ත පොත්	17
සමස්ත	190	සමස්ත පොත්	107
සමස්ත	187	සමස්ත පොත්	83
සමස්ත	190	සමස්ත පොත්	34
සමස්ත	188	සමස්ත පොත්	53
සමස්ත	41	සමස්ත පොත්	

පිළිබිඹුකරී.		පිළිබිඹුකරී.	
සමමුඛ පඤ්ඤාං අංකං	85	සාව සාසනෙ බන්ධි	224
සරකට්ඨි වඩ්ඪනො	221	සාසකං	157
සර කාණ්ඩවත්තං	220	සාසනං	91
සර වතුරෙද්ධි උපනික අස්ස		සාහං	75, 189
ඵඤ්ඤා රුඬිරමිති	220	සිකතිමානා අහං සන්ති	75
සර තස්ස ච පටිමුක්කං	221	සිකතිමානාය	78, 223
සරමග්ගෙ	197	සිකතිමානාය මෙ	183
සුරරූපං ඵෙතපිණෙකාපමස්ස	221	සිකතිස්ස සිකතිං	9
සවිසානො	188	සිකතිවාරඤ්ඤා	206
සරුති වත්තාරි සව්වාති	221	සිතං වෙදග්ගෙ සුභං	160
සරුති නිරයෙ බහුවිසානෙ	221	සිතිහාමාහිකමිති	190
සරිත්වා ජිනසාසනං	37	සිතිහුතං	32, 136
සවණ්ණකං	216	සිතිහුතමිති නිබ්බුතං	17, 59
සහලොමග්ගකං	164	සිතුණ්ණනව බස්සනති	96
සහස්සං වාපි	182	සිතෙ සද උදකමොනරිං	160
සාකට්ඨකාලමිති	207	සිලවති	214
සාකානිකො	177	සිලවතී	205
සාකෙතෙ අඤ්ඤානං වනං	109	සිලසමපනතා	133
සාර් අබ්බුලහ සලාහං	45	සිලාති	215
සාර් එකකත හතෙනන	30	සු අභියොබ්බනං පති	165
සාර් පිණ්ඩං වරිත්වානං-පෙ-		සුක්කපක්කවිසොසකං	189
අවිතක්කස්ස ලාභිති	62	සුක්කං	49
සාර්	182	සුක්කෙති බමමෙති	49
සාදකාමා	170	සුක්කබ්බකංව	5
සාධසාමි	205	සුක්කබ්බකංව කුමභියං	5
සාධු	75	සුබ්බො කියාමි	24
සාධු මුත්තමිති	12	සුබ්බකෙති	187
සාධු මුත්තකමිති	23	සුබ්බසමපනතං	30
සාණ්ඩාකාදියං	161	සුබ්බසිනතං	204
සාපතොයං	187	සුබ්බං මා ජති	222
සා ජිකුණි	200	සුබ්බං	5, 131
සා ජිකුණිං උපගඤ්ඤිං සාමෙ		සුබ්බ දුක්ඛං	197
සාමඤ්ඤාදි	71	සුබ්බං හි වඩ්ඪ	136
සා මෙ බමමමදෙසෙසි බන්ධා		සුබ්බාලිතිසො විසානි බාදනති	141
සා මෙ ආසුපසමද	85	සුගතං	99
සායං පානං	204	සුචිකාරිනො	171
සා රුක්ඛමුලං උපගමම	24	සුචිතති	193
සාවජ්ඣ ගනනමෙ	183		

පිඨකිකානි.		පිඨකිකානි.	
සුඤ්ඤ නසානිමිත්තසා ලාභී		සොහගොන	61
නීහං යදිච්ඡකං	40	සොහගො	165
සුඤ්ඤ ඛොධි යථමහි පබ්බජිතා	204	සොහගනසු	165
සුච්චා	94	සොහගනසු ඵනකා පුරෙ මම	166
සුඤ්ඤානරජපච්ඡදං	196	සොහගන සුවෙණිති ලභිකතං	165
සුඛාසනනරභාහිරං	171	සොචලිති සුමුමාහි ඔතනො	166
සුනාඛොච සඤ්ඤ ලාභිකො	222	සොහොතු	224
සුපාහි	5	සොසා	182
සුපිනනොච සුවණ්ණපාදපං	199	සංකිලිඨමනා	187
සුපිනුපමා	219	සංඛතමසුහාරි ජානිස	198
සුපුප්ඵිතග්ගං	156	සංඛාරගතො රතිමලභමානා	223
සුභමුතා පුරෙ මම	165	සංඛාර	137
සුභං	193, 196	සංඝාටිපාරුතා	188
සුමුතතා	12	සංඝාටිං නිකායිපිනාන	27
සුමුතතිනේ	23	සංඝාරාමමහි නවනිවෙසමහි	224
සුමුතතිකො, සුමුතතිකො	23	සංනිවාසෙසි	194
සුමුතතං මං මඤ්ඤමානා	176	සංවෙගමාපාදිං	37
සුමෙධා	214	සංසරනො	98
සුරුචිරං	165	සංසරිතං අනිබ්බසං	112
සුංසුමාරං	160	හඤ්ඤනො	215
සුකරිකා	161	හතඤ්ඤා	142
සුචිං	93	හනො	197
සොසිපුතොහි හිජ්ජිතා	110	හස්ථපාදන ඡේදනං	133
සොසිපුතාරතනො නසා මං		හජ්ජි	182
සුඤ්ඤං අදාසි තානො	204	හජ්ජෙන චකුටං	199
සොයං ඔලොකයිත්වාන	93	හරසු	199
සොලො බසමහසි මත්තානං		හරිචජ්ජනලිතතභිතිං	177
තමොකඛකං පදලිය	27	හරිත්තමං	183
සො	78	හාවකසනනිහො	196
සොකපරිද්දමො	188	හිත්වා	19
සොකහසභිතා	223	හිත්වා පුත්තං පුත්තං පියං	19
සොපි සියං මුග්ගමාරිකි	199	හිත්වා පුත්තං පුත්තං පියං	126
සොදුති මිහප්පදනො	176	හිත්වා රුහඤ්ඤ ආදාසුඤ්ඤ	19
සො පරදුරං අසෙවිතං	206	හිරඤ්ඤං	172
සොපලෙපපතිනො	166	හිනා	137
සොපි	208	හිනං අස්මමසෙවිතං	71
සො පහමො තමමුලං	224	හොතුජානො	75
සොපි වසිත්වා පකකමථ	206	හොමවණ්ණං	183
සොමො	198	හොහිති	162
සොහසි වසනොහිනුපමො	195		

සංස්කෘත නාමානං අනුකතමණිකා.

INDEX OF PROPER NAMES.

පිළිබිඹානි.	පිළිබිඹානි.
අවිරවනී 43, 161.	ඉසිද්වි 200, 201, 202.
අජපාලනිශ්‍රෝධමුල 2.	ඉසිපතන 2, 110.
අඤ්ජනවත 108, 109.	උරේන්ති 31, 83, 200, 201, 204,
අඤ්ඤකොණ්ඩඤ්ඤ 2	උතනමා 37, 39.
අභගරුධමම 3	උතතර 17, 123, 128.
අභබ්බිකමය්‍ය 198	උදකප්‍රභික 157
අභමහානිරය 221	උපක 2, 172, 173, 174, 176.
අභ්බකාසි 24	උපමාලා 131
අභිකදන්ත 203, 211, 216.	උපසමා 9, 10.
අනන්තජිත 174, 178.	උපලවණණ 82, 90, 103, 143,
අනත්තලක්ඛණපුත්ත 2	145, 150.
අනමතය්‍යපාලි 220	උබ්බිරියා 42, 43.
අනාථපිණ්ඩික 157, 158.	උරුවෙලා 2
අනොපමා (පේරි) 100	උසාදනිරය 221
අනොමානදී 2	උසානපාල 163
අකුචක 52, 130.	ඵරකච්ඡ (නගර) 203
අපද්‍යනපාලි 224	ඔසාතක 11
අභය (පේර) 31, 32, 33, 34.	කකුඛ 33
අභය (පේරි) 33, 52.	කකුභක 46, 100, 157.
අභයමාතා 31	කජ්ඣ 1
අභයමාතු 33	කපිල 66
අභිරුපනඤ්ඤ 19	කපිලවස්තු 3, 9, 10, 29, 58, 64,
අමබපාලි 162, 163, 167.	120.
අරුණපුර 167	කප්පාසික (වනසණ්ඩ) 2
අරුණවත 33, 52.	කමමාරසිතා 184, 190.
අරුණවතී (නගර) 33, 52.	කමමාසාදමමනිගම 69, 70.
අරුණමා 33, 52.	කලනවිවාදපුත්ත 3, 111.
අවනතිරය 204	කසාප (බුඩ) (පේර) 4, 12, 14,
අවත 174.	21, 46, 47, 54, 55, 57, 58, 59,
අසාජ්ජේර 2, 3.	72, 73, 82, 83, 90, 100, 103,
අනඤ්ඤ (පේර) 3, 35, 73, 111,	110, 143, 145, 152, 157, 158,
113, 115, 117, 123, 124.	208, 209.
අලවික 49	කාණ්ඩච්ඡ 221
අලවිත 49	කාල 176
අලාරුද්ධ 2	කාලනාගරජ 2

පිළිබිකානි.

පිළිබිකානි.

කාළුදසිවේර 3
 කිසි 12, 14, 79, 82, 86, 100,
 103, 143, 145, 152, 209.
 කිනතර 26
 කිනතරී 8, 41.
 කියාගොනම 82, 90, 103, 138,
 140, 143, 152.
 කුණ්ඩලකෙසා 69, 79, 80, 81,
 225.
 කුණ්ඩලා 103, 143, 152.
 කුමාදසි 38, 40.
 කුමරී 31
 කුමරි 160
 කුරුරු 69, 70.
 කුසුමපුර 204
 කුටාගාරසාලා 3, 113.
 කොඤ්ඤා 208, 210, 214.
 කොණාගමන 4, 5, 46, 47, 100,
 102, 103, 157, 207, 208, 214,
 224.
 කොණ්ඩඤ්ඤා 115
 කොසමි 35, 36.
 කොසල (රජ) (ජනපද) 11, 18,
 40, 41, 43, 107.
 බණ්ඩදෙව 174
 බතනිමමාසාල 4, 29, 52.
 බුරුමාගමන 11
 බෙනනකුටි 145
 බෙමක 20
 බෙමා 82, 90, 100, 101, 103, 105,
 107, 127, 143, 152.
 ගමනානිජයවේර 151
 ගණ්ඩඔරුකඩ 154, 156.
 ගණ්ඩකුටි 33, 89.
 ගණ්ඩාදනපබ්බත 145
 ගසාසිස 2
 ගහපනිමමාසාල 19
 ගිජකුටි (පබ්බත) 26, 27, 41,
 42, 85, 220.
 ගිරිදාස 200, 207.

ගිරිබෙර 47, 104, 220.
 ගුහනා 125
 ගොනම 14, 55, 65, 73, 76, 82,
 90, 101, 110, 115, 120, 142,
 151.
 ගොනම 111, 117, 118, 120, 121,
 123, 124, 133, 139.
 සවිකාර 2
 වජ්ජාගා (නදි) 7, 8, 26, 36, 41.
 වජ්ජා 95
 වාගුමහාරජක 30, 134.
 වාපා 172, 174, 175, 176.
 වාලා 129, 130, 131, 133.
 විහනා 26
 වුලලවෙදලපුත්ත 15
 ජනන 1
 ජලේදිප 69, 213, 220.
 ජනපදකලාණි 64
 ජනදහන 206
 ජිවකමිවන 191
 ජෙනවන (විහාර) 41, 58, 72, 80,
 88, 111, 139, 154, 173.
 ජෙනනා 22
 තාවනිය 29, 31, 34, 41, 43, 47,
 50, 66, 72, 73, 76, 82, 90, 102,
 120, 134, 143, 151, 152, 168,
 178, 179, 190, 203, 209, 218,
 නිව්වර 4
 නිසස 31
 නිසසා 9
 නුසිත 46, 66, 82, 102, 103, 134,
 209.
 දන්තිකා 41
 දීපඛාර 1
 දෙවදගනගර 60, 111.
 දෙවහවන 10
 දෙවලොක 4, 6, 12, 40, 86, 145,
 161.
 දෙවනමිඤ්ඤා 190
 ධනඤ්ජානිය 102

පිළිබිඹුකරන.

බමුවක කප්පනන පුත්ත 2,
 172, 173.
 බමුවනා (පේරි) 12, 13, 14,
 46, 60, 82, 90, 103, 143, 152,
 බමුවෙනාපති 129, 133.
 බමුවා 18, 90, 143, 152.
 බිරි 9, 16, 19.
 නගරගුණනික 79
 නනාය 54
 නනු 57, 64, 73, 113, 115, 117,
 නනුකුමාර 3
 නනුකොට්ඨ 3
 නනුමුලකපබ්බාර 110, 145.
 නනුරජා 64
 නාය 20, 64.
 නායුත්තර 69
 නාලකානාම 129
 නිගණ්ඨාරම 80
 නිමොණරති 66, 82, 102, 134,
 208.
 නෙරඤ්ජර 175, 178.
 පච්චෙකවුට්ඨ 54
 පඤ්චවග්ගිය 2
 පථාමාර 39, 82, 86, 88, 89, 90,
 93, 94, 95, 96, 103, 128, 143,
 152.
 පණ්ඩිතපබ්බත 2
 පද්මපුප්ථ 145, 146, 147.
 පද්මවති 31, 32, 58, 111, 146,
 147, 148.
 පද්මනිපතන 145
 පද්මිකාර 11, 12, 13, 42, 53, 54,
 64, 65, 72, 73, 75, 76, 79, 81,
 86, 89, 100, 101, 110, 119,
 138, 142, 145, 150.
 පරනිමිත 208,
 පාටලිපුත්ත (නගර) 200, 201.
 පිඬුනි 174
 පිඬුපාසාණ 2
 පිට්ඨක 58

පිළිබිඹුකරන.

පිට්ඨක 54
 පුත්ත 174
 පුත්ත 8, 157, 158, 160.
 පුත්තනික 160
 පුරුණපිල 2
 පුරුණිතමුහුණ 41
 පෙසකාරගාම 111
 ප්‍රිය 12, 167.
 බකකුල 7
 බකුමතිනගර 19, 20, 29, 37, 38,
 39, 40, 45, 46, 56, 168
 බකුමා 20, 29, 37, 38.
 බහුනාදී 174
 බහුපුත්තකා 75
 බාණ්ඩ 2, 54, 56, 82, 90, 102,
 103, 110, 111, 143, 145, 146,
 151, 152, 172, 178, 179, 180,
 181, 209.
 බිඬුකාර 3, 31, 52, 100, 103,
 බොධිපේරි 200, 201, 204.
 බොධිමණ්ඩ 2, 176.
 බ්‍රහ්මදත්ත 58
 බ්‍රහ්මකු 24, 73, 143, 209.
 බ්‍රහ්මලොක 54, 58.
 හද්දවග්ගිය 2
 හද්ද 69, 79.
 හද්දකාපිලානි 53, 59, 64.
 හද්දකුණ්ඩලකොස 82
 හද්දිය (පේරි) 2, 174.
 හද්දා 9, 10.
 හාරකවත්තනගර 135
 හිකුණුදසිකා 90
 මගධරජ 100, 176
 මගධරජ 2, 129.
 මද්ද 103
 මහුසාලොක 40
 මනාවති (නගර) 208, 210, 214,
 මනාවතා 212
 මනාවතා 218, 219.
 මනාවතා 113

පිළිබඳව.

පිළිබඳව.

මහානිවේ 54, 58.
 මහානාමයේ 2
 මහානිදානපුත්ත 103, 105.
 මහාපරාජාතිකොත්ති 3, 4, 5, 6, 8,
 9, 17, 20, 26, 29, 41, 54, 60,
 64, 110, 111, 113, 125, 134,
 191, 225, 227.
 මහාපුරුෂාමාර 147, 148
 මහාමොති 2
 මහාමුත්ති 2
 මහාමායා 111
 මහාමොගලානාමාර 3, 61, 62,
 69, 70.
 මහාවන 113
 මහාසතිපථාන 70
 මහාසමුද්ද 220
 මහාසුප්පාබුධි 111
 මහාසෙල 118
 මාර 51, 52, 156.
 මනච්ඡද 62, 174, 176.
 මිත්තා 9, 10.
 මිත්තාකාලිකා 70
 මිටිලා 98, 99, 179, 180.
 මුළුල්ල 118
 මුත්තා 6, 11.
 මෙකසෙසි 109
 මෙසිය 140
 මෙත්තා 29
 මෙත්තාකා 28
 මෙරුමාර 118
 මංසාරක 173
 සමකපාලිකාරිය 3, 154, 156.
 සසදාරක 2
 සාම 82, 134, 209.
 රජගහ 2, 3, 12, 15, 26, 29, 33,
 46, 47, 48, 52, 79, 127, 140,
 154, 155, 184, 191.
 රජාසනනමුල 2
 රහුල 113, 115, 117.
 රහුලාමාර 1, 3, 64.

රහුලමානා 64
 රුපසාරි 129
 රොහිණි 168, 170.
 රොහිණිනදී 3
 පුළුඬුනිවන 1
 වංශලී 22
 වංශසාරජනපද 172, 173, 174.
 වසිසේන 136
 වසිසමානා 135
 වසුසේන 2
 වසුසේන (පුර) 66, 82, 102, 208,
 209.
 වාරණවතිනගර 209, 216.
 වාසෙසි 98
 වජ්ජා 127
 වජ්ජසි 6, 7, 19, 29, 36, 37, 39,
 45, 46, 56, 100, 102, 151, 157,
 168.
 විදේහ 54
 විමලකොණ්ඩකුසුමාර 163
 විමලා 61
 විසාබා 12, 13, 15, 16, 82, 90,
 103, 143, 152.
 විරු 9
 වුඤ්ඤාන 18
 වෙසුලුපබ්බත 220
 වෙළුමන 3, 100, 103, 104.
 වෙසාලි 3, 4, 22, 61, 62, 98, 111,
 113, 163, 168.
 වෙසාසු 46, 157, 178, 179.
 සකුලා 72, 73, 74.
 සකුසුමාර 20
 සකුසුමාර 90, 143, 152.
 සකුසුමාර 19
 සකුසුමාර 3
 සකුසුමාරකුසුමාර 227
 සකුසුමාර 79
 සකුසුමාරනදී 43
 සමසේ 100
 සාමිය 21

පිළිබිඹානි.	පිළිබිඹානි
සාකුන්තික 175	සුජාතජේර 100
සාකෙන (නගර) 108, 109, 201, 204.	සුජාතා 2, 13, 108.
සාගල 58, 100, 103.	සුඛමමා 14, 90, 143, 152.
සාමා 36	සුඛොදන (මහාරජ) 13, 21, 64, 66, 111, 120.
සාමාවතී 35, 36.	සුඤ්ජ 64, 178, 179, 183.
සාරිපුත්ත 3	සුභද්ද 173
සාලපුප්ඵ 41	සුභඤ්ඤ 225
සාලවන 156	සුභා 184, 191.
සාවතී 6, 8, 18, 22, 24, 41, 46, 51, 52, 72, 75, 77, 80, 81, 86, 87, 90, 91, 125, 128, 130, 138, 144, 150, 153, 154, 158, 173, 174, 180, 183.	සුභුතී 228 .
සිකඛමානා 9, 19.	සුමඛලජේර 23
සිඛි 33, 46, 52, 157, 162, 167.	සුමඛලමානා 22, 24.
සිඛිප්ඵ 28, 139.	සුමනදෙව් 58
සිකුචරස 204	සුමිත්තා 57
සිතවන 33	සුමෙධා 102, 207, 210.
සිලවතී 210	සුමණ්ණපානී 2
සිසුපමාලා 133	සෙලා 40
සිහනාදසුත්ත 157	සොණා 75, 76, 87.
සිහසෙනාපති 62	සොමා 52
සිහා 62	සංසාර 106, 220.
සුඤ්ඤා 45, 46.	හංසරාජ 32
සුජාත 178, 181.	හංසවතී (නගර) 12, 13, 42, 43, 49, 50, 53, 54, 64, 65, 72, 73, 75, 79, 81, 86, 100, 101, 110, 119, 138, 142, 145, 151.

